วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

Social Science and Humanities

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2563 / Vol. 10 No. 3 September-December 2020 ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสาร EAU Heritage เป็นวารสารราย 4 เดือน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและเปิดโอกาสให้นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชน และได้แลกเปลี่ยนความรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ

บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์

บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น เรื่องที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน (Double-blind peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนลงตีพิมพ์ และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในวารสารอื่นๆ (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง) บทความที่ได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิและทำการปรับแก้ให้ถูกต้องแล้ว จึงจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารฯ

การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ ต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 15 หน้า
2. รูปแบบตัวอักษรให้ใช้ Angsana new ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และขนาดของตัวอักษร หากเป็นชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 หัวข้อต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 และส่วนเนื้อหาทั่วไปใช้ตัวอักษรขนาด 15
3. รูปแบบการจัดหน้า และจัดแนวข้อความชิดซ้าย (ไม่ต้องปรับขวา)
4. เขียนชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและที่อยู่ของผู้เขียนอย่างชัดเจน โดยแยกออกจากส่วนต้นฉบับและบทคัดย่อ
5. แนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาพร้อมกับบทความ โดยกำหนดความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 15 บรรทัด พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (key words) ไม่เกิน 6 คำ
6. แยกไฟล์ตาราง รูปภาพ ที่ประกอบในเนื้อหาบทความ และส่งมาพร้อมกับไฟล์บทความ

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี (APA) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าที่ข้อมูลปรากฏอยู่ (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น

(ธวัชชัย สันติวงษ์, 2540, น. 142)

(Fuchs, 2004, p. 21)

ส่วนการเขียนรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ให้ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง มีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่พิมพ์.

ประคอง กรรณสูต. (2541). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Sharp, W. F. (1985). *Investment* (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

2. ชื่อบทความในหนังสือรายงานการประชุม

Hay, S. P. (1975). Political parties and the community-society continuum. In W. N. Chambers & W. D. Burnham (Eds.)., *The American party systems Stage of political development* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2539). สาระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. *ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

สุจินต์ สิมารักษ์. (2550) หลากหลายปัญหาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจการเกษตร, 27*(2), 53-57.

4. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, หน้า.

ศรีสกุล ลีวาพีระพันธ์. (2545, กรกฎาคม 11). จับทีวีใส่กระเป๋าเขาทำกันอย่างไร?. *มติชน*, หน้า 19.

5. วิทยานิพนธ์

กอบกุล สรรพกิจจำนง. (2541). *การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนานโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6. สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). *ชื่อเรื่อง*. ค้นจาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

มานพ แก้วผกา. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง กับการค้าเสรีไปด้วยกันได้จริงหรือ*. ค้นจาก http://www.ftawatch.org

Prizker,T. J. (1989). *An early fragment from central Nepal*. Retrieved from http://www.ingress.com/-astranart/pritzker.html

การบอกรับเป็นสมาชิก

ผู้สนใจสามารถติดต่อบอกรับเป็นสมาชิกได้ที่ กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage อัตราค่าสมัครเป็นสมาชิกปีละ 800 บาท

สถานที่ติดต่อ

ผู้สนใจเสนอบทความหรือบอกรับเป็นสมาชิก สามารถติดต่อได้ที่

กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage
อาคาร ชวน ชวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423
200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี
จ.ปทุมธานี 12110
โทรศัพท์: 0-2577-1028 ต่อ 377
e-mail address: eau_heritage@eau.ac.th

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Social Science and Humanities

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2563 / Vol. 10 No. 3 September-December 2020 ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

ความเป็นมา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย (EAU Heritage) ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมมีกำเนิดพร้อมฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ด้วยความหลากหลายของบทความและต้องการให้มีความชัดเจนของการเป็นแหล่งข้อมูล จึงได้มีการบริหารจัดการแยกออกจากฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2554 โดยใช้การนับเวลาการเผยแพร่ต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2557 ได้เริ่มเผยแพร่วารสารเป็นฉบับออนไลน์จนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มการออกเผยแพร่วารสารเป็นปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) และในปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตวารสารจากตัวเล่มหนังสือเป็นการผลิตแบบ CD ในปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน2561) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตอีกครั้ง โดยการผลิตเป็น Flash Drive ส่งมอบให้สมาชิก หากไม่ได้สมัครสมาชิก สามารถสืบค้นเพื่ออ้างอิงหรืออ่านบทความได้ที่ https://eauheritage.eau.ac.th/ หรือสืบค้นได้จากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Center: TCI)

ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการรับรองคุณภาพจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper) ที่มีคุณภาพของอาจารย์ประจำ บุคคลภายนอก ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ สาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่สังคม โดยสนับสนุนให้อาจารย์ประจำ และบุคคลภายนอกนำเสนอผลงานวิชการในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการรับบทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีความยินดีรับตีพิมพ์บทความสาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. ผลงานวิชาการที่ส่งมาขอตีพิมพ์ ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง กองบรรณาธิการฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Review) จำนวน 2 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

3. ข้อความที่ปรากฏภายในบทความแต่ละเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการและคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหา และการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใดๆ ผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบบทความของตนเอง

4. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

5. ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ สามารถส่งบทความออนไลน์ได้ที่ https://eauheritage.eau.ac.th/ หรือ https://www.tci-thaijo.org/

หากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย อาคาร ชวน ชวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423 เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110 โทรศัพท์ 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 อีเมล์ eau_heritage@eau.ac.th

ผู้สนใจส่งบทความกรุณาอ่านรายละเอียดการส่งบทความ ซึ่งระบุไว้ใน website https://eauheritage.eau.ac.th/ และ https://www.tci-thaijo.org/

กำหนดการเผยแพร่ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดออกเผยแพร่ราย 4 เดือน ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1: มกราคม-เมษายน (กำหนดออก เมษายน)

ฉบับที่ 2: พฤษภาคม-สิงหาคม (กำหนดออก สิงหาคม)

ฉบับที่ 3: กันยายน-ธันวาคม (กำหนดออก ธันวาคม)

การจัดพิมพ์ ผลิตเป็นอิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) และเผยแพร่ฉบับ Online ที่ website https://eauheritage.eau.ac.th/ และ https://www.tci-thaijo.org/

แหล่งผลิต ศูนย์ผลิตเอกสารทางวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย/ กองบรรณาธิการวารสารฯ

ที่ปรึกษา	อาจารย์โชติรัส ชวนิชย์	อธิการบดี
	อาจารย์สุภกัญญา ชวนิชย์	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
	อาจารย์บัณฑิต รัตนไตร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
คณะที่ปรึกษากองบรรณาธิการ (Editorial Advisory Board)	รองศาสตราจารย์ ครรชิต มาลัยวงศ์	ราชบัณฑิต
	รองศาสตราจารย์ บุญมี เณรยอด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
บรรณาธิการ	อาจารย์นันทิยา จรูญแสง	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ เชาว์ โรจนแสง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
	ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุเทพ เชาวลิต	เลขที่ 3 ซ.จินตะเวช ถ.สุทธิสารวินิจฉัย ห้วยขวาง กรุงเทพฯ
	รองศาสตราจารย์ โคริน เฟื่องเกษม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ นภาลัย สุวรรณธาดา	เลขที่ 50/335 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภาส ภาวินันทน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชญาพิมพ์ อุสาโห	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	รองศาสตราจารย์ กิติมา อินทรัมพรรย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	Mr.O. Leorard Trudo	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
	Mr.Joseph C. Gumbel	สำนักงานทนายความบำรุง
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
	อาจารย์วิลาวรรณ สุขมาก	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
	นางสาวเสาวลักษณ์ ชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

จรรยาบรรณการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

2. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ

3. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้ครบถ้วน

4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน Template ของวารสาร

5. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ

2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และ ผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ

4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว

5. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ โดยต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้นๆ ก่อน

6. บรรณาธิการต้องไม่มีประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร

7. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น

8. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

จรรยาบรรณการตีพิมพ์
(Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้นิพนธ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ และปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย

4. ผู้ประเมินต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้นิพนธ์ไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินต้องชี้แจงให้บรรณาธิการทราบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุเทพ เชาวลิต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศาสตราจารย์ กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ศาสตราจารย์ เกรียงไกร เดชกานนท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ปกป้อง ศรีสนิท	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ รังสรรค์ โนชัย	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ศิริโสภาคย์ บูรพาเดชะ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ สุพัตรา จุณณะปิยะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ พลอย สืบวิเศษ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ประภาส ปิ่นตบแต่ง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ จตุพร บานชื่น	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ อารมณ์ เพชรชื่น	วิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี
รองศาสตราจารย์ วรรณี แกมเกตุ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ วันทะนะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ วิทยา จันทร์ศิลา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ โกศล มีคุณ	วิทยาลัยการจัดการกรุงเทพมหานคร
รองศาสตราจารย์ วินัย ดำสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ มณีรัตน์ ภาคธูป	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
รองศาสตราจารย์ วีระศักดิ์ เครือเทพ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ วลัยลักษณ์ อัตธีรวงศ์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์นาวาอากาศเอก อนุรักษ์ โชติดิลก	โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมธา เสรีธนาวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสวัตรี ณ ถลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปองสิน วิเศษศิริ	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรธิดา วิเศษศิลปานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีระวัฒน์ จันทึก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติ ชยางคกุล	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธัญญารัตน์ ทองพาศน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พันเอกหญิง อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวาอากาศตรี เมษัณฑ์ ธรรมวิชัย	โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

พลตำรวจตรี กิจพิณิฐ อุสาโห มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
อาจารย์รุจา รอดเข็ม มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
อาจารย์จารุวรรณ เดชฤทธิ์ตันติกร มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

บทบรรณาธิการ

สวัสดีค่ะสมาชิกและผู้อ่านทุกท่าน วารสารฯเรามาถึงฉบับปลายปีอีกแล้วค่ะ จากประโยคที่เรามักได้ยินกันบ่อยๆว่า อยากทำอะไรให้รีบทำ เวลานั้นไม่คอยท่า ซึ่งน่าจะเป็นความจริงเพราะวารสารออกปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้ายของปี พ.ศ. 2563 จากการเผยแพร่บทความของวารสารฯ ฉบับสังคมฯ ที่ผ่านมากองบรรณาธิการได้นำเสนอเรื่องราวหลากหลายที่น่าสนใจให้แก่สมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจ รับสาระประโยชน์ที่ครบถ้วนทุกมิติตามศาสตร์ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และในฉบับนี้เช่นกันที่เรายังคงคัดเลือกและสรรหาบทความทั้งวิชาการและบทความวิจัยที่น่าสนใจ เช่น ด้านการศึกษา ภาษา วรรณกรรม การจัดการ การบริหาร ธุรกิจสุขภาพ และอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเผยแพร่บทความที่เผยแพร่ครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 25 บทความ บทความวิชาการ 7 เรื่อง บทความวิจัย 18 เรื่อง และยังมีแนะนำหนังสือดีน่าอ่านอีก 1 เรื่อง คือ วรรณคดีทัศนา ๑ : วรรณกรรมกับสังคม ลองอ่านนะคะว่าจะทำให้ได้รับแนวคิดอย่างไร

สุดท้ายกองบรรณาธิการขอขอบคุณสมาชิกและผู้อ่านทุกท่านที่ให้การติดตามเนื้อหาในวารสารฯและในฉบับส่งท้ายประจำปีนี้ ขอให้ท่านใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท นับช่วงที่เราต้องเผชิญสถานการณ์แพร่ระบาดไวรัสโควิด –19 มาตั้งแต่ต้นปีซึ่งยังคงอยู่กับเราต่อไป จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายไปในอนาคต และ ขอให้ผู้สนใจส่งบทความได้ติดตามความเคลื่อนไหวของวารสารได้ที่...(เว็บวารสาร https://heritage.eau.ac.th/soc_journal/index.php และ ระบบThaiJO https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci) พบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

1 ■ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ เมื่อผู้ป่วยใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลด้วยการเปลี่ยนถ่ายโลหิต
Legal Problems Regarding Doctor's Duty in Case of the Patients Claim About Right to Reject Blood Transfusion Treatment
จันทร์จรัส จันเดชชนะวงศ์

10 ■ การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชโดยจิตแพทย์
Disclosure of Severe Psychiatric Patient's Confidentiality by Psychiatrist
ชนิกา แก้วรัตน์ และสุนทร มณีสวัสดิ์

21 ■ การประเมินโครงการลงทุนด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์
Evaluation of Investment Projects with Economic Analysis Tools
ศิรประภา ศรีวิโรจน์, ลักขณา ลุสวัสดิ์ และธตรฐ จำรูญกุล

31 ■ การจัดการศึกษาไทยในยุค 5G
The Concept of Thai Educational in the 5th Generation
ธนชพร พุ่มภชาติ, ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, สุทธิพงษ์ มากุล, รัตนา บุญเลิศพรพิสุทธ์ และสุกัญญา สมมณีดวง

39 ■ แบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาวัฒนธรรมการกินในเทศกาลอาหาร วงใน 2563
Communication Pattern for Cultural Reproduction in Digital Era: A Case Study of Food Culture at Wongnai Food Festival 2020
อุษา ศิลป์เรืองวิไล

49 ■ แนวโน้มของตลาดการเดินทางทางอากาศกับกลยุทธ์ของผู้ดำเนินการ
Trends of Air Markets and Strategies of Operator
บุญมี จันทรสวัสดิ์ และกมล น้อยทองเล็ก

56 ■ แนวทางการดำเนินงานท่าอากาศยานนานาชาติระยะปานกลาง (ค.ศ. 2019-2022)
Medium-term International Airport Operation Guidelines (B.E. 2019 -2022)
สุฐิต ห่วงสุวรรณ และสุธาสินี รูปแก้ว

สารบัญ

บทความวิจัย

63 ■ Error Analysis of -ia and -ie for Thai Students Learning Chinese at Walailak University
การใช้สระพินอิน –ia และ –ie ของนักเรียนไทยสาขาภาษาจีน สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
Kritsadee Songkhai

71 ■ ความพึงพอใจในการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง
People's Satisfaction with the Public Services Administration of Local Governments in Rayong Province
สุรชัย ปิตุเตชะ

85 ■ ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม
The Priority Needs of Academic Management of Private Secondary School Based on the Concept of Creative and Innovative Thinking Skills
อมรรัตน์ ศรีพอ, รับขวัญ ภูษาแก้ว และพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

99 ■ ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน ระหว่าง ค.ศ. 1991 – 2014
The Relationship Between India and China During 1991 - 2014
จินดานันท์ บำรุงจิตร

114 ■ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
Factors Affecting of Academic Administration of Primary Schools in the Taksin Group under Rayong Primary Educational Service Area Office 1
ปรารถนา แสงคำ

124 ■ การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานของนิสิตนักศึกษา
Academic Management of Autonomous Public Higher Education Institutions for the Development of Transversal Competencies for Students
น้ำอ้อย ชินวงศ์, แอนจิรา ศิริภิรมย์ และสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา

สารบัญ

138 ■ การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
Power Usage of Administrators in Extra-large Secondary Schools in Chanthaburi under the Secondary Educational Service Area Office 17
สุวิมล จรัสพันธ์

149 ■ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม
Development of Quality of Life of the Elderly of the Local Administrative Organizations in Nakhon Pathom Province
ศรีสุดา มีชำนาญ

161 ■ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ในเขตพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
Development of Food and Nutritional Management Model Using Mother's Food Guideline, Khuanru Sub-District: A Participatory Action Research
อมาวสี อัมพันศิริรัตน์, เกษศิรินทร์ ภู่เพชร, วิกานดา หมัดอะดั้ม, ยุวนิดา อารามรมย์, วรินทร์ลดา จันทวีเมือง และสิรภัทร โสติยาภัย

172 ■ การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม
The Development of Training Program on Research Capacity for Private Vocational Teachers Through Empowerment and Participation Approach
พิมฉัตร์ ฤกษ์รัตน์ระพี

187 ■ การตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิตในกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร
The Decision to Invest in Savings of Life Insurance Companies in the Working Group in Bangkok
สาลินี ชัยวัฒนพร, ภาคภูมิ ภัควิภาส, รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และเบญญาภา กันทะวงศ์วาร

198 ■ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21
The Participatory Management Model of the Child Development Center for Preparing Students to Enter the 21st Century
ปาริชาต กิตติวิบูลย์ และวีระวัฒน์ อุทัยรัตน์

สารบัญ

210 ■ การใช้ไอซีทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นดิจิทัลเนทีฟ
Secondary-School Students Characterized as Digital Natives and their Use of ICTs
ดนัย ปัตตพงศ์, ตะวันฉาย คงรชต, และทนงศักดิ์ เหมือนเตย

222 ■ การศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล
The Study of Spiritual Well-Being in Nursing Students
วรินทร์ลดา จันทวีเมือง และทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ

235 ■ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
Factor Effecting to the Efficiency of Service of Central Institute of Forensic Science, Ministry of Justice
สุวรรณา ลาภสุวัจนานนท์ และอติพร เกิดเรือง

248 ■ แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้
Guidelines for The Development of Islamic Private Schools Towards Learning Organizations
ศักรินทร์ มะซอ และกิจพิณิฐ อุสาโห

259 ■ Factors Influencing Decision to Outsourcing Logistics Activities in Automotive Industry: Case Study of Amata Industtrial Estate
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกจัดจ้างกิจกรรมทางโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรม ยานยนต์: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร
Tankamon Tanachala and Ousanee Sewagvudcharee

271 ■ การพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
The Development of Flight Operation Glossary to Support Student Centered Learning on Website
เขมณัฏฐ์ อำนวยวรชัย, ประวิทย์ วงศ์วิวัฒน์ และสุรเดช อาจสิงห์

สารบัญ

แนะนำหนังสือ

285 ■ วรรณคดีทัศนา ๑ : วรรณกรรมกับสังคม
สุรเดช โชติอุดมพันธ์, ศิริพร ศรีวรกานต์, ชุติมา ประกาศวุฒิสาร และ ถนอมนวล หิรัญเทพ

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ เมื่อผู้ป่วยใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลด้วยการเปลี่ยนถ่ายโลหิต

Legal Problems Regarding Doctor's Duty in Case of the Patients Claim About Right to Reject Blood Transfusion Treatment

จันทร์จรัส จันเดชชนะวงศ์

Chancharat Chandetchanawong

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Master of Laws, Dhurakij Pundit University

Received: March 27, 2019

Revised: May 15, 2019

Accepted: May 15, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาประเด็นการปฏิเสธวิธีการรักษาพยาบาลด้วยการเปลี่ยนถ่ายโลหิตของผู้ป่วยซึ่งตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มีรูปแบบของความยินยอมที่กำหนดไว้ แต่ก็ยังไม่มีสภาพทางกฎหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ป้องกันปัญหาทางกฎหมายและจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงไม่มีการกำหนดโทษเป็นการเฉพาะสำหรับการฝ่าฝืนเจตจำนงของผู้ป่วยไว้ อีกทั้งหากเกิดกรณีที่คาดหมายได้ว่าการปฏิบัติตามความเจตนาของผู้ป่วยย่อมเกิดผลร้ายอย่างแน่นอน เช่น การปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตในภาวะที่ผู้ป่วยต้องได้รับการช่วยเหลือโดยการถ่ายโลหิตเร่งด่วน เป็นต้น ถือเป็นเรื่องที่ผู้ป่วยใช้สิทธิขัดต่อหน้าที่พลเมืองและความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีอย่างชัดแจ้ง ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งยังทำให้แพทย์เกิดความกังวลใจและไม่อาจปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น แม้จะมีกฎหมายกำกับให้ต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือจนผู้ป่วยพ้นอันตรายแต่ก็ไม่มีกฎหมายใดคุ้มกันไม่ให้แพทย์ต้องรับผิดจากการช่วยเหลืออันฝ่าฝืนความยินยอมนั้น ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการทำหนังสือปฏิเสธการรักษาในกรณีทั่วไป ให้เป็นมาตรฐานทางการแพทย์ในรูปของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของผู้ปฏิบัติการทางการแพทย์เรื่องการปฏิเสธการรับการรักษา อันจะทำให้เกิดความราบรื่นในการปฏิบัติงานของฝ่ายแพทย์และทำให้เกิดประสิทธิผลของงานด้านสาธารณสุขในภาพรวมที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: สิทธิผู้ป่วย, ปฏิเสธการรักษา, การเปลี่ยนถ่ายโลหิต

Abstract

This academic article objectives are to study the legal problem with medical rejection of patients about blood transfusions that the National Health Act, B.E. 2550 have had the form of consent given in, but the legal is not clear enough to prevent potential legal and ethical issues, Including no specific penalty for violating the will of the patient. Occasionally if any cases are expected that the intention of the patient will be adversely consequences, such as rejection of blood transfusions in the risk condition that the patient must be rescued by urgent blood transfusions. It

has shown contrary rights to civic duties, public order and good morals, contrary to human rights principles, and the Constitution of the Kingdom of Thailand. It will also cause doctors to be worried and unable to perform smoothly, even if there is a law to have the duty to help until the patient is out of danger, but there is no law to prevent the doctor from being liable. Therefore, that should be amend the law in order to create clarity condition for refusal treatment in general cases. It will have been a medical standard in the form of laws that contain content about the practical rules of medical practitioners regarding patient's refusal treatment. As such this will result in a smooth operation of the medical department and the effectiveness of public health work in the overall picture.

Keywords: patients' rights, refusal treatment, blood transfusion

บทนำ

สิทธิของผู้ป่วยที่จะรับการรักษาพยาบาลและการปฏิเสธการรักษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นส่วนหนึ่งของการใช้สิทธิรับบริการทางด้านสาธารณสุขที่พึงจะได้รับจากภาครัฐ และได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยอย่างเพียงพอเพื่อขอความยินยอมในการรักษาพยาบาล รวมถึงการเคารพสิทธิของผู้ป่วยที่จะปฏิเสธการรักษาที่ไม่ต้องการด้วย ในส่วนของสิทธิปฏิเสธการรักษาเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองในวงการแพทย์และวงการกฎหมายในระดับสากล ไม่ว่าจะเป็นในที่ประชุมสมัชชาขององค์การอนามัยโลก (World Health Assembly) ค.ศ.1970 ที่มีมติว่า "สิทธิที่จะมีสุขภาพดี (The right of health) เป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน" และตามที่สิทธิมนุษยชนด้านคุณภาพตามที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้เมื่อ ค.ศ.1976 ไว้ ว่าผู้ป่วยมีสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษา (The right to refuse treatment) ได้

การปฏิเสธการรักษาเป็นหนึ่งในสิทธิผู้ป่วยที่ได้รับการรับรองให้ผู้ป่วยทุกคนสามารถเลือกรับหรือปฏิเสธบริการด้านสาธารณสุขโดยอาศัยหลักความยินยอมอันทำให้แพทย์มีอำนาจหรือปราศจากอำนาจกระทำต่อร่างกายของผู้ป่วยได้ แต่ในขณะเดียวกันการปฏิเสธการรักษาในบางสถานการณ์ก็กระทบต่อหน้าที่ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของสังคมหรือบุคลากรทางการแพทย์ หากว่าการปฏิเสธการรักษานั้นทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตในฉับพลันนั้นหรือกรณีที่ญาติของผู้ป่วยไม่ทราบเจตนาปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วยก็ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อการปฏิบัติงานของแพทย์จนทำให้เกิดคดีความขึ้นสู่ศาลอย่างไม่จำเป็น

ขณะนี้การแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพเอเชีย (Center of Excellent Healthcare – Medical Hub) ของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในอนาคตสำหรับทวีป โดยประเทศไทยมีข้อได้เปรียบหลายประการที่ทำให้ชาวต่างชาติเลือกเข้ามารับบริการสาธารณสุขของไทย เช่น สถานพยาบาลไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ แพทย์ไทยได้รับการยอมรับด้านความสามารถในระดับสากล อัตราค่าบริการทางการแพทย์ของไทยยังไม่สูงเกินไปกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ผู้ให้บริการแทบทุกประเภทของไทยมีความเต็มใจให้บริการสูง (service mind) เป็นต้น จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดการดึงดูดผู้รับบริการสาธารณสุขที่มีความหลากหลายมากขึ้น เงื่อนไขจากฝ่ายผู้ป่วยในด้านการตัดสินใจรับหรือปฏิเสธบริการสาธารณสุขของผู้ป่วยก็ย่อมมีความแตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ การตัดสินใจเพื่อรับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยบางกลุ่มอาจมีเงื่อนไขการรักษามากกว่าความต้องการทางด้านวิธีการมากกว่าผลการรักษา ไม่ว่าเป็นเพราะเหตุผลส่วนตัวหรือเหตุผลทางความเชื่อก็ตาม ในหลายประเทศยอมรับการปฏิเสธการรักษาแม้เป็นเพราะความเชื่อทางศาสนา เช่นกรณีของการ

ปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตของผู้ป่วยที่มีความเชื่อในลัทธิพยานพระยะโฮวาห์ รวมถึงมีคำตัดสินของศาลสูงเรื่องการปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตเพราะเห็นว่าแพทย์ต้องเคารพและพึงปฏิบัติตามหลักศาสนาดังกล่าว แต่ยังมีอีกหลายกรณีที่รัฐและแพทย์มีอำนาจบังคับให้ผู้ป่วยรับการรักษาที่ตนเองแสดงเจตนาปฏิเสธ เช่น การให้ผู้ป่วยเด็กรับการถ่ายเลือดเพื่อประโยชน์สูงสุด (Best Interests) ของเด็กเอง (The Guardian New, 2014)

การเปลี่ยนถ่ายโลหิต

ในร่างกายมนุษย์นั้นโลหิตมีหน้าที่สำคัญหลายอย่าง ได้แก่ ขนส่งก๊าซออกซิเจนจากการหายใจเข้า และขนส่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากร่างกายเมื่อหายใจออก มีหน้าที่ในการขนส่งอาหารโดยการดูดซึมสารอาหารจากกระเพาะอาหารและลำไส้เข้าสู่กระแสโลหิตแล้วไหลเวียนผ่านไปยังตับ และส่งต่อให้เซลล์เนื้อเยื่อของอวัยวะโดยเฉพาะจากต่อมไร้ท่อ ให้สามารถส่งต่อไปสู่อวัยวะต่าง ๆ ที่ต้องการสารสังเคราะห์ชนิดนั้น ๆ นอกจากนี้ โลหิตยังมีหน้าที่รักษาดุลของน้ำและเกลือแร่ ปรับระดับอุณหภูมิในร่างกายให้คงที่ด้วยการไหลเวียนของโลหิตไปทั่วร่างกาย ส่วนประกอบของโลหิตอย่างเม็ดโลหิตขาวก็ทำหน้าที่ในการป้องกันการติดเชื้อ และสร้างภูมิคุ้มกันในแก่ร่างกาย (งานธนาคารเลือด โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่, 2558)

เมื่อร่างกายของมนุษย์สูญเสียโลหิตมากถึงขั้นทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตได้ การถ่ายโลหิตหรือการเปลี่ยนถ่ายโลหิต (Blood transfusion)ก็เป็นการรักษาทางการแพทย์อย่างหนึ่งที่มักถูกนำมาใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วย โดยการถ่ายโลหิตเป็นการช่วยเพิ่มระดับของเซลล์เลือดหรือส่วนประกอบของเลือดอื่นๆ อาทิ เม็ดเลือดแดง (red cells), เม็ดเลือดขาว (while cells), เกล็ดเลือด (platelets), เลือดกลุ่มพลาสมา (plasma) และ cryoprecipitate ทั้งยังช่วยรักษาผู้ป่วยที่มีปัญหาทางโลหิตวิทยาอีกด้วย อย่างไรก็ตามวิธีการรักษานี้ก็อาจมีข้อผิดพลาดที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้การมีภาวะแทรกซ้อนบางอย่างเกิดขึ้นในขณะให้หรือหลังให้เลือด (ภัทรพร อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555, น. 85-86) โดยอาจมีโอกาสติดเชื้อที่ปนเปื้อนมาในโลหิตได้ เช่น เชื้อตับอักเสบเอ-อี (HAV, HBV, HCV, HDV,HEV) เชื้อ CMV (Cytomegalovirus) , EBV (Epstein-Barr Virus)

สิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลด้วยการเปลี่ยนถ่ายโลหิต

แม้ว่าการเปลี่ยนถ่ายโลหิตจะเป็นการรักษาพยาบาลที่เป็นผลดีกับร่างกายของผู้ป่วยในรายที่มีข้อบ่งชี้เฉพาะนั้นเพียงใด หากแต่สิทธิเด็ดขาดในการยินยอมให้แพทย์กระทำการใด ๆ ต่อร่างกายนั้นย่อมเป็นของผู้ป่วยเอง ตัวอย่างของเหตุแห่งการปฏิเสธการรักษาเปลี่ยนถ่ายโลหิต ได้แก่

1. เหตุผลทางความเชื่อด้านศาสนา เช่น ผู้ป่วยที่นับถือนิกายพยานพระยะโฮวาห์ (Jehovah's witnesses) จะมีความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับโลหิตว่า เมื่อโลหิตออกจากร่างกายของตนไปแล้วถือว่าเป็นสิ่งสกปรก ไม่สามารถนำกลับมาให้ตนเองอีก ทั้งในรูปของอาหารหรือการรักษาพยาบาลก็ตาม (อภิชัย ลีละสิริ, 2554, น.197)

2. ปัญหาสุขภาพจิต โดยปัญหาสุขภาพจิตที่อาจทำให้เกิดความขัดข้องไม่น้อยในการปฏิบัติงานของแพทย์ในหลายแขนงคือ โรคประสาท (Neurosis of Anxiety Disorder) เป็นความผิดปกติทางจิตใจชนิดหนึ่ง มีอาการแสดงทั้งร่างกายและจิตใจ อาการที่เด่นคือ ความวิตกกังวลซึ่งอาจแสดงออกมาโดยตรงหรือเก็บกดไว้แล้วแสดงออกมาในลักษณะอื่น ๆ แล้วแต่กลไกของจิตใจ หากกล่าวอย่างเจาะจงในเรื่องอุปสรรคของการรักษาพยาบาลโดยการเปลี่ยนถ่ายโลหิตนั้น หากมีผู้ป่วยที่เป็นโรคกลัว (Phobia) ซึ่งโดยเฉพาะโรคกลัวเลือด (Hemophobia) ไม่ว่าจะเป็นกลัวเมื่อเห็นเลือดกลัวการฉีดยา หรือกลัวเลือดจากบาดแผล โรคกลัวชนิดนี้จะมีอาการเป็นลมร่วมด้วย ความดันโลหิตลดลงต่ำมากจนอาจเป็นอันตรายได้ที และจากการกลัวเลือดนี้เองอาจมีผลต่อการตัดสินใจปฏิเสธการรักษาใด ๆ ที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับเลือดของผู้ป่วยรายนั้น ๆ ด้วย เช่น เมื่อแพทย์แจ้งแก่ผู้ป่วยที่มีอาการกลัวเลือดว่าต้องมีการรักษาโดยการเปลี่ยนถ่ายโลหิต ผู้ป่วยอาจจะแสดงอาการปฏิเสธอย่างชัดเจนก่อนได้ฟังรายละเอียดการรักษาจริง ๆ ด้วยความรู้สึกต่อต้านการที่ต้องรับรู้ว่าตนต้องมีความเกี่ยวข้องกับเลือด เป็นต้น

3. ปัญหาภาระค่าใช้จ่าย การรักษาพยาบาลโดยการเปลี่ยนถ่ายโลหิต อาจแยกพิจารณาได้เป็นกรณีอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วยฉุกเฉินที่ผู้ป่วยสูญเสียโลหิตจำนวนมากจึงต้องได้รับการถ่ายโลหิตเข้าไปทดแทน กรณีการบำบัดรักษาโรคเรื้อรังที่ต้องทำการเปลี่ยนถ่ายโลหิตเป็นประจำ ซึ่งแม้ว่าในประเทศไทยจะมีระบบหลักประกันสุขภาพแห่ง

ชาติที่แบ่งเบาภาระการรักษาบางส่วนสำหรับผู้ป่วยที่เข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ แต่ไม่ได้ครอบคลุมทุกกรณีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างเลี่ยงไม่ได้ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2560, น. 6-7) เช่น ผู้ป่วยโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติส่วนใหญ่ต้องเดินทางเข้าไปรับบริการการให้โลหิตและยาขับเหล็กที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด ทำให้เกิดความแออัดและผู้ป่วยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและอื่นๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยหลายรายถอดใจกับการเข้ารับการเปลี่ยนถ่ายโลหิตและปฏิเสธที่จะรับการรักษานั้นเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มสูงขึ้นและต้องมีอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษากฎหมายและแนวคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับกรณีที่ผู้ป่วยปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิต ใน 5 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่มีกลุ่มประชากรซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายพยานพระยะโฮวาห์อันมีความเชื่อและหลักปฏิบัติของศาสนาโดยการปฏิเสธการรับโลหิตเข้าสู่ร่างกาย เมื่อผู้ป่วยแสดงความประสงค์ที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิต ในกรณีปกติทั่วไปย่อมเป็นสิทธิส่วนตัวโดยแท้ รวมถึงเสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและให้อิสระแก่พลเมืองของตน แต่เมื่อการแสดงเจตนาในการปฏิบัติตามความเชื่อนั้นมีความเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและตามจริยธรรมอย่างแพทย์ โดยปรากฏบ่อยครั้งว่า ผู้ป่วยนั้นได้แสดงเจตนาปฏิเสธการรับโลหิตไว้ต่อแพทย์หรือแสดงไว้ในเวชระเบียนการรักษาว่า หากต้องมีการรักษาด้วยโลหิตแล้ว ผู้ป่วยนั้นขอปฏิเสธการรักษาดังกล่าว เช่นนี้ การรักษาที่กระทำต่อผู้ป่วยต้องเป็นไปโดยความยินยอมโดยแท้ของผู้ป่วย แพทย์ไม่อาจขัดความประสงค์นั้นได้ โดยคำวินิจฉัยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางว่า การปฏิเสธการรักษาโดยทั่วไปย่อมต้องได้รับความเคารพเจตจำนงดังกล่าวโดยผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าการปฏิเสธการรักษานั้นจะเกิดจากความเชื่อทางศาสนาหรือและเป็นอันตรายแก่ชีวิตของผู้ป่วยก็ตาม หากผู้ป่วยนั้นมิใช่ผู้ไร้ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับร่างกายของตนเอง เมื่อใดที่แพทย์ผู้ได้ทราบเจตนาดังกล่าวแล้วยังฝ่าฝืนต่อความไม่ยินยอมรับการรักษานั้นถือว่ากระทำละเมิดต่อผู้ป่วย ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ Medical Treatment Act 1988 แห่งรัฐวิคตอเรียประเทศออสเตรเลียที่มีข้อบัญญัติชัดแจ้งในเรื่องนี้รวมถึงมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ที่ฝ่าฝืนความจำนงอันได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

ในทางตรงกันข้าม หากปรากฏว่าผู้ป่วยนั้นเป็นผู้ป่วยเด็กซึ่งรัฐจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพของพลเมืองเด็ก แพทย์อาจดำเนินการใด ๆ เพื่อทำให้ผู้ป่วยเด็กนั้นได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องหรือทันท่วงทีเพื่อรักษาชีวิตเด็กนั้น แม้จะขัดต่อความต้องการของเด็กเองหรือขัดต่อความประสงค์ของผู้แทนโดยชอบธรรมที่ตัดสินใจในเรื่องที่แพทย์เห็นตรงกันข้ามว่า หากไม่ได้รับการรักษาแล้วย่อมไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยเด็ก ดังเช่นคำวินิจฉัยของศาลประเทศอังกฤษและศาลแคนาดา โดยอาจดำเนินการรักษาไปตามที่เห็นควรก่อน หากว่าผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองไปยื่นคำร้องคัดค้านการกระทำดังกล่าวของแพทย์ ในเรื่องนี้ศาลก็มักจะมีคำสั่งให้ยกคำคัดค้านดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่า แพทย์ได้ทำไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กนั้นแล้ว

การปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตในประเทศไทย

ในประเทศไทยยังไม่พบปัญหาที่เกิดจากการปฏิเสธการรักษาอย่างชัดเจน รวมถึงปัญหาการปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตด้วย เคยมีแต่เพียงการสอบถามความเห็นไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องการปฏิเสธการถ่ายโลหิตของกลุ่มศาสนาคริสเตียนพยานพระยะโฮวาห์ เรื่องเสร็จที่ 250/2546 โดยสามารถสรุปได้ออกมาเป็น 2 กรณี คือ ในกรณีผู้ป่วยที่ไม่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต หากเป็นการแสดงเจตจำนงไว้ล่วงหน้าของผู้ป่วยในขณะที่มีความรู้สึกผิดชอบสำหรับตนเองในการปฏิเสธการรักษาใดๆ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น แพทย์สามารถปฏิบัติตามเจตจำนงดังกล่าวของผู้ป่วยได้ และในกรณีที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและตามมาตรฐานของการประกอบวิชาชีพเวชกรรม แพทย์ผู้ให้การรักษาจำเป็นต้องใช้วิธีการรักษาโดยการถ่ายโลหิตเท่านั้นจึงจะสามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยไว้ได้ ในกรณีนี้การแสดงเจตจำนงดังกล่าวของผู้ป่วยย่อมเป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น แพทย์จึงไม่สามารถปฏิบัติตามเจตจำนงของผู้ป่วยได้ และหากแพทย์เห็นผู้ป่วยตกอยู่ใน

ภยันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้ แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็นซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 374 แห่งประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนั้นยังเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.2550 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ทำให้สิทธิผู้ป่วยในระบบสุขภาพของประเทศไทยมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และยังมีกฎหมายที่มีความใกล้เคียงและเกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบสิทธิผู้ป่วยในประเทศไทยซึ่งถูกประกาศใช้ในช่วงเวลาเดียวกันก็คือ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551

สิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลหรือบริการทางการแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยสุขภาพแห่งชาติ แยกออกเป็น 2 ส่วนคือ การปฏิเสธไม่รับบริการสาธารณสุข ตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตรานี้ใช้คำว่า “การบริการสาธารณสุข” เป็นขอบเขตของกิจการที่ต้องมีการขอความยินยอม ซึ่งตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันนี้ได้ให้ความหมายไว้ว่า บริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน” และบุคคลที่ต้องทำการขอความยินยอม ได้แก่ บุคลากรด้านสาธารณสุขซึ่งหมายถึง ผู้ให้บริการสาธารณสุขที่มีกฎหมาย ระเบียบหรือข้อกำหนดรองรับ อีกส่วนหนึ่งคือ การปฏิเสธการรับการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายของชีวิต ตามมาตรา 12 โดยให้ผู้ป่วยมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตน หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้ ทั้งนี้ ถือเป็นการให้สิทธิการผู้ป่วยอย่างเต็มที่ 2 ประการ คือ สิทธิที่จะแสดงความจำนงเกี่ยวกับวิธีการรักษาพยาบาล และสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษาพยาบาล โดยเป็นสิทธิที่เปิดไว้ให้บุคคลสามารถเลือกการรักษาพยาบาลไว้ล่วงหน้าในขณะที่ยังมีสติสัมปชัญญะ โดยใช้สิทธิแสดงเจตนาไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการรับการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายแห่งชาติเพื่อจะได้ตายอย่างสงบหรือตามธรรมชาติ รวมทั้งใช้สิทธิในการปฏิเสธการรับการรักษาพยาบาลด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่กระทำไปเพียงเพื่อยืดความตายซึ่งมิได้ช่วยให้ชีวิตฟื้นคืนกลับมา จึงอาจกล่าวได้ว่า การบัญญัติให้มีสิทธิตามมาตรา 12 นั้น เป็นเรื่องการรักษาสิทธิในส่วนของการปฏิเสธที่จะไม่รับการรักษาพยาบาลในห้วงสุดท้ายของชีวิตที่ไร้สติสัมปชัญญะแล้วเท่านั้น และผู้ให้บริการจะต้องยุติการรักษาพยาบาลตามที่ผู้ป่วยได้แสดงเจตนารมณ์ไว้ในหนังสือ ทั้งนี้ ผู้ให้บริการยังคงต้องให้การรักษาแบบประคับประคอง (Palliative care) ที่จะบรรเทาความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานเท่าที่จำเป็น

บทสรุป

เรื่องสิทธิปฏิเสธการรักษาในประเทศไทยอาศัยหลักความยินยอมเพื่อให้แพทย์รักษาพยาบาลอันมีลักษณะของการกระทำต่อร่างกาย โดยก่อนที่แพทย์จะทำการรักษาจะต้องขอความยินยอมจากผู้ป่วยหรือผู้แทนของผู้ป่วยในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมเองได้ หากการรักษาพยาบาลใดกระทำไปโดยฝ่าฝืนต่อความยินยอมอาจถือเป็นกระกระทำละเมิดต่อร่างกายและอนามัยของผู้ป่วย (นิรมัย พิศแข ณ อยุธยา, 2561, น. 66) ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้มีการนำเรื่องสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สิทธิการตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเอง และสิทธิการปฏิเสธการรักษาอันเป็นสิทธิพื้นฐานของผู้ป่วยมาบัญญัติไว้เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ให้ปฏิบัติตามสิทธินั้น ประกอบกับมีแนวปฏิบัติตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยของสมาคมวิชาชีพด้านสุขภาพที่ได้ประกาศหลักการรับรองสิทธิผู้ป่วยให้เป็นแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพก่อนนั้นด้วย

สำหรับการเปลี่ยนถ่ายโลหิต เป็นการรักษาพยาบาลที่ต้องมีการถ่ายโลหิตเข้าสู่ร่างกายผู้ป่วยที่มีข้อบ่งชี้ว่าต้องรับการรักษาโดยการทดแทนโลหิตที่ร่างกายสูญเสียให้กลับไปอยู่ในระดับปกติ วิธีการรักษาความเจ็บป่วยดังกล่าวแม้จะทำให้ผู้ป่วยสามารถหายจากโรคได้ แต่หากการรักษานั้นไม่เป็นที่ต้องประสงค์ของผู้ป่วยเพราะผู้ป่วยได้แสดงเจตนาปฏิเสธวิธีการรักษาด้วยเหตุผลส่วนตัว เช่น เหตุจากหลักปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา เหตุจากการไม่อาจทนความเจ็บปวดจากการรักษาได้ต่อ เป็นต้น เช่นนี้แพทย์ก็ต้องปฏิบัติตามความประสงค์นั้น แต่ในบางกรณีการใช้สิทธิของผู้ป่วยอาจมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีได้อันเป็นเรื่องที่ฝ่าฝืนต่อหลักการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าที่รับรองในเรื่องดังกล่าวไว้เช่นกัน ดังนี้ การ

ใช้สิทธิในลักษณะเช่นนั้นจึงไม่อาจปฏิบัติตามได้ ดังนั้นสามารถสรุปปัญหาในเรื่องนี้ได้ 3 ประเด็น คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วย

การตัดสินใจรับรักษาพยาบาลนั้นเป็นสิทธิส่วนตัวของผู้ป่วย หากผู้ป่วยมีความจำนงที่จะไม่รับการรักษาอย่างใดแล้ว แพทย์ย่อมไม่อาจทำการรักษาผู้ป่วยได้ ในประเทศไทยได้รับรองสิทธิการปฏิเสธการรักษาพยาบาลไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยการแสดงเจตนาไม่รับการเปลี่ยนถ่ายโลหิตนั้นก็อาจถือเป็นเรื่องการแสดงเจตนาไม่รับบริการบริการสาธารณสุขตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ผู้ป่วยที่ประสงค์จะปฏิเสธการรับโลหิตต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาที่ต้องรับการเปลี่ยนถ่ายโลหิต วิธีการรักษา ผลของการรับการรักษาและการไม่รับการเปลี่ยนถ่ายโลหิต และการรักษาทางเลือกที่อาจทดแทนการเปลี่ยนถ่ายโลหิตได้

การปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วยอาจสอดคล้องกับกรณีผู้ป่วยที่ใช้สิทธิที่จะตาย (The right to die) ได้ หากผู้ป่วยมีความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยหรือการมีชีวิตอยู่ด้วยเครื่องมือทางการแพทย์และไม่อาจช่วยเหลือตัวเองได้ โดยการทำการุณยฆาตซึ่งมีลักษณะเป็นการเลือกใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาและสิทธิเลือกที่จะตายเองโดยคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สำหรับประเทศไทยรับรองสิทธิที่จะตายอย่างสมศักดิ์ศรีในรูปแบบของ passive euthanasia โดยการแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ซึ่งแตกต่างจากการปฏิเสธการรับบริการสาธารณสุขในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติเดียวกัน เพราะเหตุผลของการมีหนังสือปฏิเสธการรับบริการตามมาตรา 12 นั้นโดยหลักก็เพื่อให้ผู้ป่วยใช้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตัดสินใจกำหนดสิทธิที่จะตายของตนเองเฉพาะกรณีที่เป็นการรักษาเพื่อยืดเวลาการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตเท่านั้น หากแต่ความมุ่งหมายของผู้ป่วยที่ปฏิเสธการรักษาโดยในกรณีการปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตทุกกรณีนั้นเป็นเรื่องการใช้สิทธิในการตัดสินใจเพื่อกำหนดสิทธิในชีวิตและร่างกายของตนเองรวมถึงวิธีการรักษาต่าง ๆ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ แม้จะมีความเสี่ยงที่อาจทำให้ถึงแก่ความตายและใกล้เคียงที่จะเป็นกำหนดการตาย แต่ก็หาใช่การแสดงเจตนาเพื่อกำหนดการตายไม่ เพราะผู้ป่วยได้แสดงความยินยอมในการรักษาอื่นเพื่อการคลอดบุตรย่อมแสดงถึงความคาดหวังให้การรักษานั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยเวชปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถทำหัตถการใด ๆ เพื่อช่วยชีวิตของผู้ป่วยหากตกอยู่ในภาวะฉุกเฉินตามหน้าที่ของตน ยกเว้นเพียงแต่การถ่ายโลหิตเข้าสู่ร่างกายเท่านั้นที่ผู้ป่วยปฏิเสธ ทั้งนี้เรื่องการปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตต่างจากการนำเครื่องมือทางการแพทย์ช่วยประคองชีวิตไว้ตรงที่การนำโลหิตเข้าสู่ร่างกายเป็นเรื่องที่ไม่อาจทำการแก้ไขได้ในภายหลัง หากทราบว่าผู้ป่วยไม่ต้องการนำโลหิตใด ๆ เข้าสู่ร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความเชื่ออย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับการปฏิเสธการรับโลหิต อาจต้องติดอยู่กับความรู้สึกผิดบาปตลอดชีวิตที่ไม่อาจทำตามปณิธานได้ ต่างจากการรักษาพยาบาลด้วยการใช้เครื่องมือทางการแพทย์อื่น ๆ เช่น เครื่องช่วยหายใจ เป็นต้น ซึ่งแม้การถอดเครื่องช่วยหายใจจะเป็นการยุติการรักษาและทำให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย หากเป็นไปตามเจตนาที่ผู้ป่วยได้แสดงไว้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและหลักการทางการแพทย์ ย่อมไม่มีเหตุผลที่จะทำให้แพทย์ฝ่าฝืนการใช้สิทธิตามเจตนาเช่นนั้นของผู้ป่วยได้

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการแจ้งข้อมูลการรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจและตกลงรับการรักษาตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 ในเรื่องการปฏิเสธการรับบริการสาธารณสุขเป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของแพทย์ในเรื่องการแจ้งข้อมูลการรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยได้เข้าถึงสิทธิการรับข้อมูลอย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้บัญญัติถึงหลักการยกเว้นความผิดอย่างชัดแจ้งดังเช่นมาตรา 12 ในพระราชบัญญัติเดียวกันอันเป็นเรื่องหนังสือแสดงเจตนาปฏิเสธการรับบริการสาธารณสุขในวาระสุดท้ายของชีวิต จึงไม่อาจตีความได้อย่างชัดเจนว่า แพทย์ไม่ต้องรับผิดจากการปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ป่วย รวมถึงกรณีตามมาตรา 8 วรรคท้ายที่ยกเว้นให้บุคลากรด้านสาธารณสุขไม่ต้องทำตามขั้นตอนเรื่องการแจ้งข้อมูลการรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยให้ความยินยอม หรือแม้ในกรณีที่ผู้ป่วยได้ใช้สิทธิปฏิเสธอย่างชัดแจ้งแล้ว แพทย์จะพ้นความรับผิดเมื่อเกิดผลร้ายจากการที่แพทย์งดทำการรักษาบางอย่างตามเจตนาของผู้ป่วย

สำหรับกรณีที่ผู้ป่วยเป็นผู้ที่ไม่อาจแสดงเจตนาได้ด้วยตนเอง เช่น ผู้ป่วยเด็ก หรือผู้ป่วยซึ่งเป็นบุคคลวิกลจริต

เป็นต้น แม้การใช้สิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเป็นการใช้สิทธิเพื่อการอันส่วนตัวและจำเป็นต่อการดำรงชีพ แต่บุคคลเหล่านั้นเป็นกลุ่มบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ การให้ความยินยอมหรือปฏิเสธการรักษาจึงต้องกระทำการโดยผู้แทนหรือกระทำร่วมกับผู้แทนอยู่เสมอ ทั้งนี้ หากการตัดสินใจของผู้แทนเป็นเรื่องการห้ามไม่ให้แพทย์ดำเนินการรักษาผู้ป่วย แต่ตามความเห็นของแพทย์แล้วการรักษานั้นจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย แพทย์ก็มีอำนาจในการดำเนินการรักษาต่อไปได้โดยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้แทนได้ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังคงอาศัยตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยที่กำหนดให้เด็กที่อายุต่ำกว่าอายุ 18 ปีบริบูรณ์และผู้ที่มีความบกพร่องทางกายหรือทางจิตซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อความยินยอมทางการแพทย์จากบุคคลใกล้ชิดของผู้ป่วยนั้น ดังนั้น การดำเนินการรักษาตามความต้องการของผู้ใช้สิทธิแทนผู้ป่วยต้องพิจารณาประกอบกับหลักจริยธรรมทางการแพทย์และหลักประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยเป็นรายกรณีไป (แสวง บุญเฉลิมวิภาสและไพศาล ลิ้มสถิต, 2554, น. 97) โดยแพทย์ที่ให้การรักษาจะต้องพยายามอธิบายข้อมูลให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติที่ให้การดูแลผู้ป่วยซึ่งไม่อาจแสดงเจตนาได้ด้วยตนเองเข้าใจ พร้อมทั้งเสนอวิธีการรักษาที่เห็นชอบร่วมกัน

2. ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์เมื่อผู้ป่วยปฏิเสธการรักษาพยาบาล

การใช้สิทธิปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตของผู้ป่วยในประเทศไทยตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยพิจารณาเรื่องการปฏิเสธการถ่ายโลหิตของกลุ่มศาสนาคริสเตียนพยานพระยะโฮวาไว้ในเรื่องเสร็จที่ 250/2546 เป็นข้อปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551 ในขณะนี้ที่มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสุขภาพแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยการแพทย์ฉุกเฉินแล้ว ในการปฏิเสธการรักษากรณีทั่วไป ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการสาธารณสุขทุกคนย่อมมีสิทธิปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิต แม้ว่าการปฏิเสธนั้นจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพของบุคคลนั้นก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิผู้ป่วยและหลักจริยศาสตร์ทางการแพทย์ที่ยอมรับกันทั่วไป และแพทย์ไม่ควรต้องรับผิดจากการปฏิบัติตามความจำนงเช่นนั้น

กรณีที่การปฏิเสธการถ่ายโลหิตนั้นจะทำให้ผู้ป่วยเป็นอันตรายแก่ชีวิต แพทย์จำเป็นต้องชี้แจงถึงผลดังกล่าวต่อผู้ป่วยอย่างชัดเจน และหากไม่มีเหตุผลอื่นแล้วแพทย์ก็น่าจะต้องเคารพในสิทธิการตัดสินใจของผู้ป่วย แต่หากมีเหตุผลในด้านของความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นเรื่องประโยชน์ของรัฐก็ต้องมีความชัดแจ้งว่าการแสดงเจตนาเช่นนั้นกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีอย่างรุนแรง หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐอย่างรุนแรงซึ่งแพทย์อาจดำเนินการรักษาที่ฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของผู้ป่วยได้ แต่กรณีเช่นนี้ก็อาจมีปัญหาถึงความรับผิดของแพทย์ทั้งทางแพ่ง (ฐานละเมิด) และทางอาญา (ความผิดต่อเสรีภาพ) ทั้งนี้เพราะไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในเรื่องนี้ทั้งในส่วนอำนาจของแพทย์ที่จะดำเนินการและความรับผิดชอบของแพทย์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมบทบัญญัติส่วนนี้

3. ปัญหาการเข้าแทรกแซงการตัดสินใจการปฏิเสธบริการสาธารณสุขของผู้ป่วย

โดยหลักบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น รวมถึงไม่ถูกจำกัดหรือห้ามไว้ตามในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น เรื่องการปฏิเสธการรักษาก็เช่นกัน ในกรณีที่การปฏิเสธการรักษานั้นมาจากเสรีภาพในการนับถือและปฏิบัติตามความเชื่อของศาสนาซึ่งเป็นสิทธิที่โดยความหมายตามลายลักษณ์อักษรแล้วไม่สามารถจำกัดได้ แต่หากการใช้เสรีภาพนั้นยังมีข้อจำกัดในบทบัญญัตินั้นเอง ตามที่ปรากฏในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ว่าต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนี้ หากรัฐหรือแพทย์ที่ทำการรักษาพิสูจน์ได้ว่า การปฏิเสธการเปลี่ยนถ่ายโลหิตนั้นเป็นเรื่องที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมเป็นเรื่องที่ต้องถูกจำกัดการใช้เสรีภาพนั้น

การที่ผู้ป่วยใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาแล้วทำให้ตนเองต้อง

เสี่ยงกับอันตรายหรือความตายนั้น อาจถือเป็นเรื่องที่สร้างผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ป่วยได้ใช้เสรีภาพตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพและร่างกายของตนโดยปฏิเสธการรักษาในสถานการณ์ที่ฉุกเฉินและเป็นอันตรายต่อชีวิต เช่น ผู้ป่วยนั้นตกเป็นผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤต แต่ผู้ป่วยกลับปฏิเสธไม่ให้มีการปฐมพยาบาลหรือการปฏิบัติการทางการแพทย์เพื่อเยียวยาสถานการณ์อันตรายนั้น การกระทำดังกล่าวอาจถือเป็นการใช้สิทธิโดยละเมิดต่อหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติการทางการแพทย์นั้นไม่อาจทำให้การดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายอันเป็นเรื่องความปลอดภัยของชีวิตผู้ป่วยและไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์แห่งการปฏิบัติงานในฐานะตัวแทนของรัฐที่ต้องคุ้มครองชีวิตและร่างกายของประชาชนในสังคมได้ ถือเป็นเรื่องที่กระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจอันเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงแห่งชาติเพราะการใช้สิทธิปฏิเสธการรักษานั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการรักษาชีวิตอันเป็นหน้าที่ของแพทย์ที่ต้องทำการรักษาให้ผู้ป่วยอยู่ในอันตราย สถานการณ์เช่นนี้จะต้องระวังเช่นเดียวกับกรณีการป้องกันการฆ่าตัวตาย

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาจะเป็นเรื่องสิทธิส่วนตัว (right of privacy) ที่ทุกคนจะต้องเคารพเจตนาที่ผู้ป่วยไม่ประสงค์ให้มีการเยียวยาชีวิตและร่างกายของตนเอง แต่ก็มิใช่สิทธิเด็ดขาดที่ผู้ป่วยนั้นจะใช้อย่างไรก็ได้ หากภาครัฐเล็งเห็นว่า การใช้สิทธิของผู้ป่วยนั้นจะมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ส่วนรวม การจำกัดการใช้สิทธิดังกล่าวของผู้ป่วยอย่างชัดเจนเพื่อไม่ให้กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือศีลธรรมอันดีและหน้าที่ตามจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขและให้ความคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน

ดังนั้นแล้ว จึงเสนอให้มีการสร้างมาตรฐานทางการแพทย์ในรูปของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของผู้ปฏิบัติการทางการแพทย์เรื่องการปฏิเสธการรับการรักษา รวมถึงข้อกฎหมายที่ยกเว้นความรับผิดให้แพทย์ที่ได้ปฏิบัติตามความประสงค์อันชัดแจ้งของผู้ป่วย รวมถึงการมีรูปแบบการขอความยินยอมทางการแพทย์ที่เป็นมาตรฐานกลาง โดยความมุ่งหมายของการมีกฎหมายฉบับดังกล่าวก็เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ป่วยในการปฏิเสธการรักษาที่ไม่ต้องการและให้ความคุ้มครองผู้ปฏิบัติการทางการแพทย์ผู้กระทำตามมาตรฐานและโดยสุจริตตามความมุ่งหมายของผู้ป่วยแสดงออกอย่างชัดเจนไม่ต้องรับผิดหากเกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้ป่วย โดยไม่ถือเป็นความประพฤติที่มิชอบหรือเป็นความประพฤติที่ผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ หรือไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา หรือไม่ต้องรับผิดในทางแพ่งในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินการต่อเนื่องเพื่อการรักษา ในทางตรงกันข้าม หากมีการฝ่าฝืนหนังสือปฏิเสธการรักษานั้นจะรับโทษตามที่กำหนด ทั้งนี้อาจจะออกกฎหมายในรูปของกฎหมายกระทรวง เช่นเดียวกับกรณีหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายก็ได้

Reference

Blood Bank Section Maharaj Nakorn Chaing Mai Hospital. (2015). *Function of blood and blood components*. Retrieved from https://www.theguardian.com/world/2014/dec/08/judge-rules-jehovahs-witness-boy-blood-transfusion. (in Thai)

Bunchalermwipast, S., & Limsawat, P. (2011). *Summary of academic discussion about consent in receiving public health services and understanding about section 8 of the National Health Act 2007.* Bangkok: Duantula printing factory. (in Thai)

Issarangkul Na Ayutthaya, P. (2012). *Complications from receiving blood in the knowledge about thalassemia by Pediatric Foundation Phramongkutklao Hospital*. Bangkok: Nampim Eaksorn. (in Thai)

Leelasiri, A. (2011). Article revived: the course caring for Jehovah's Witnesses patients. *Journal of Hematology and Transfusion Medicine*. *21*(3), 197-200.

Manjitr, P. N. (2018). *The law of Patient's Right and Public Health Service*. Bangkok: Program of textbooks and teaching materials Faculty of Law Thammasart University. (in Thai)

National Health Security Office. (2017). *10 things to know about Universal Health Care Coverage.* Bangkok: n.p. (in Thai)

The Guardian News. (2014). *Judge rules Jehovah's Witness boy can receive blood transfusion.* Retrieved from https://www.theguardian.com/world/2014/dec/08/judge-rules-jehovahs-witness-boy-blood-transfusion

การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชโดยจิตแพทย์
Disclosure of Severe Psychiatric Patient's Confidentiality by Psychiatrist

ชนิกา แก้วรัตน์[1] และ สุนทร มณีสวัสดิ์[1]
Chanika Kaeorat[1] and Sunthorn Maneesawat[1]
[1]คณะนิติศาสตร์ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
[1]Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University
Received: April 10, 2019
Revised: June 6, 2019
Accepted: June 10, 2019

บทคัดย่อ

เนื่องด้วยผู้ป่วยจิตเวช คือ ผู้ที่มีความบกพร่องด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติ หรือในบางครั้งอาการอาจรุนแรงจนถึงขนาดเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของตนเองและบุคคลอื่น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้ในกรณีที่ความลับดังกล่าวอาจเป็นอันตรายต่อผู้ป่วย ผู้อื่น หรือต่อสาธารณชน เพื่อป้องกันสังคมจากภยันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยก็มีกฎหมายดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่ยังขาดมาตรการที่สำคัญหลายประการ กล่าวคือ กฎหมายมิได้กำหนดแนวทางที่ชัดเจนให้แก่จิตแพทย์ว่า จิตแพทย์ต้องเปิดเผยอย่างไร และเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือหน่วยงานใด รวมถึงภายหลังที่จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชแล้ว กฎหมายมิได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการใดๆ เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ป่วยจิตเวช อีกทั้งมิได้มีบทบัญญัติให้ความคุ้มกันแก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช ดังนั้นจิตแพทย์จึงเลือกที่จะไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้มาตรการการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชไม่อาจบรรลุเจตนารมณ์ได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้แก้ไขกฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช โดยเพิ่มมาตรการทางกฎหมายดังนี้ 1. กำหนดให้การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชโดยจิตแพทย์เป็นหน้าที่โดยบังคับตามกฎหมาย 2. บัญญัติความคุ้มกันให้แก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช 3. กำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงและและวิธีการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชที่ชัดเจนให้แก่จิตแพทย์ 4. จัดให้มีให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการป้องกันอันตรายจากผู้ป่วย 5. แก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกัน

คำสำคัญ: ผู้ป่วยจิตเวช, จิตแพทย์, ความลับ

Abstract

Psychiatric patient is the person who defects in his/her consideration, emotion and behavior which affects to irregular livelihood with others or such a deficiency is occasionally severe to the third person's life or properties. Therefore, the disclosure of psychiatry's confidentiality concept is appeared to prevent the public from psychiatry's danger, in case of that confidentiality may be harming himself, the third person or the public. Presently, Thai law also has this provision,

nevertheless, it is still absent of necessary provisions, namely it does not provide a clear guidelines for the psychiatrist that how do psychiatrist have to disclose? And disclose to whom or any organization? As well as, there is no proceeding to prevent the peril or harm from the patient. In addition, there is no immunity of the psychiatrist who discloses it, hence, avoiding from dilemma which may be occurring, he decides to keep the information secret. Consequently, the disclosure of confidentiality provision in Thai law could not be achieved intendment of law. To resolve such a problem and prevent third person or victim from peril of psychiatric patient and increasing effectiveness of the law, researcher suggests amending the law by 1. Make it a duty for psychiatrists to disclose serious harm caused by patients who are deemed dangerous. 2. Provided the immunity from civil and criminal liability to a psychiatrist who discloses it. 3. Provided clinical guideline and clinical standard of risk assessment setting the standard to all psychiatrists 4. Assigned organization and agent to protect public from such patients 5. Amending related law to be consistent with aforesaid measures.

Keywords: Psychiatric patient, Psychiatrist, Confidentiality

บทนำ

คำว่า “ผู้ป่วย” มิได้หมายความถึงเพียงผู้ป่วยที่ไม่สบายเพราะโรคร้ายหรือบาดเจ็บทางกายเท่านั้น แต่รวมถึงผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตด้วย โดยผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตตามความในพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 คือ ผู้ที่มีอาการผิดปกติของจิตใจที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด ความจำ สติปัญญา ประสาทการรับรู้ หรือ การรู้เวลา สถานที่ หรือบุคคล รวมทั้งอาการผิดปกติของจิตใจที่เกิดจากสุราหรือสารอื่นที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตเหล่านี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากผู้ป่วยทางกายธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวจะปฏิเสธอาการทางจิตของตัวเอง และไม่ยอมไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการของตนและส่วนมากบุคคลเหล่านี้มักมิได้มาพบแพทย์ด้วยตนเอง โดยผู้ที่มีอาการทางจิตนั้นมักมาพบแพทย์เมื่ออาการทางจิตของตนเริ่มลุกลามจนสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่นและสังคม ทำให้ผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง ดังนั้นผู้ป่วยจิตเวชจึงสมควรได้รับการรักษาและดูแลอย่างใกล้ชิดจากจิตแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อมิให้ผู้ป่วยไปก่อปัญหาใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นในสังคมเนื่องด้วยความผิดปกติทางจิตของตนเอง

ถึงแม้ว่าการก่ออาชญากรรมโดยผู้ป่วยจิตเวชจะไม่ได้ปรากฏขึ้นบ่อยครั้งในสังคม หากแต่ละครั้งที่เกิดเหตุการณ์จากผู้ป่วยจิตเวชขึ้นมักสร้างความสลดใจให้แก่ผู้พบเห็น เนื่องจากผู้ป่วยจิตเวชไม่อาจควบคุมจิตใจของตนเองได้ ทำให้การกระทำใดๆ ที่ผู้ป่วยจิตเวชได้กระทำลงไป อาจผิดแผกไปจากการกระทำของวิญญูชนทั่วไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจสร้างความเสียหายแก่ตัวผู้ป่วย ผู้อื่นหรือสังคมก็เป็นได้ จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า ผู้ป่วยจิตเวชที่มีแนวโน้มอาจก่ออาชญากรรม ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเวชที่มีอาการในกลุ่มโรคจิตเภท กลุ่มโรคประสาท และกลุ่มโรควิกลจริต ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดการป้องกันสังคมจากอันตรายดังกล่าวด้วยการบัญญัติกฎหมายให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้ ในกรณีที่ความลับนั้นอาจก่อความเสียหายหรือส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยเอง ผู้อื่น หรือต่อสังคม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถือเป็นแนวทางหนึ่งของรัฐในการรักษาประโยชน์ของสาธารณะ

สภาพปัญหาการกำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช

ผู้ป่วยจิตเวช คือ ผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตจึงทำให้ขาดความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันและปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบกาย อีกทั้งใน

บางครั้งก็มีอาการหรือประพฤติตนผิดแผกไปจากคนทั่วไป โดยความผิดปกติดังกล่าวอาจเลยไปถึงการกระทำความผิดทางอาญา หรือเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นและสังคมได้ ทั้งนี้ เนื่องจากจิตแพทย์คือบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้ป่วยจิตเวชมากที่สุด กล่าวคือ เป็นผู้ทำการรักษา พูดคุยและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของผู้ป่วยจิตเวช จึงทำให้ผู้ป่วยจิตเวชไว้วางใจในการเล่าเรื่องส่วนตัวของตนเองให้แก่จิตแพทย์ทราบ อย่างไรก็ดี เรื่องส่วนตัวบางประการของผู้ป่วยจิตเวชอาจมีความเกี่ยวข้อง หรือส่งผลกระทบ หรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่นและสังคมได้ เช่น ผู้ป่วยจิตเวชอาจเล่าถึงความแค้นของตนที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและเปิดเผยว่าตนมีแผนการฆาตกรรมเพื่อนร่วมงานของตน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจิตแพทย์ย่อมทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้อื่นหรือเหยื่อ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันสังคมและเหยื่อจากภยันตรายที่เกิดจากผู้ป่วยจิตเวชจึงเกิดแนวคิดให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้ในกรณีที่ความลับซึ่งจิตแพทย์ได้ทราบจากผู้ป่วยจิตเวชนั้นอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคม

ประเทศไทยได้รับแนวคิดดังกล่าวมาเช่นกัน โดยได้มีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ไว้ในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ความหลักว่า “มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วยในประการที่น่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย เว้นแต่ (1) ในกรณีที่อาจเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยหรือผู้อื่น (2) เพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน(3) มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย”กล่าวคือ จิตแพทย์จะสามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้เฉพาะ 3 กรณีดังที่กำหนดไว้ในข้อยกเว้นเท่านั้น ได้แก่ กรณีที่อาจเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยหรือผู้อื่น กรณีเพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน และกรณีมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย ดังนั้นจิตแพทย์จึงต้องเป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจว่า ข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเข้าลักษณะข้อยกเว้นสามประการตามที่มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 กำหนดไว้หรือไม่ หากการที่จิตแพทย์เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชมิใช่สามกรณีดังกล่าวข้างต้น จิตแพทย์ย่อมต้องรับผิดจากการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยนั้น กล่าวคือ จิตแพทย์อาจต้องรับผิดในทางแพ่ง ทางอาญา และทางจริยธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช ได้ก็ตาม หากแต่ถ้าพิจารณาในบทบัญญัติของกฎหมายพบว่า บทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 มีบางประเด็นไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมซึ่งส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และไม่สอดคล้องต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน รายละเอียดดังนี้

1. กฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติแนวทางหรือวิธีการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชให้แก่จิตแพทย์ กล่าวคือ มิได้มีการระบุรายละเอียดหรือกระบวนการให้ชัดเจนว่า จิตแพทย์ต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง เพื่อประกอบการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชในแต่ละครั้ง และต้องเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้ใด รวมถึงมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องกับกระบวนการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชหรือไม่ ดังนั้นเมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติรายละเอียดเป็นแนวปฏิบัติให้แก่จิตแพทย์ทุกคนให้ชัดเจน การพิจารณาและตัดสินใจย่อมเป็นไปตามดุลพินิจของจิตแพทย์แต่ละคน

2. กฎหมายมิได้กำหนดแนวทางในการป้องกันมิให้อันตรายจากความลับของผู้ป่วยจิตเวชที่อาจเกิดขึ้นแก่เหยื่อหรือผู้อื่น กล่าวคือ ภายหลังที่จิตแพทย์ประเมินแล้วเห็นว่าผู้ป่วยจิตเวชอาจเป็นอันตราย จะมีมาตรการใดหรือวิธีการใดหรือไม่ที่จะป้องกันมิให้เหตุอันตรายจากผู้ป่วยจิตเวชเกิดขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ป่วยจิตเวชยังมิได้ก่อเหตุแต่เป็นเพียงการคาดการณ์ของจิตแพทย์ที่ประเมินว่า ผู้ป่วยจิตเวชมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ดังนั้นหลักในเรื่องการป้องกันจึงไม่สามารถนำมาใช้แก่กรณีนี้ได้ อีกทั้งเมื่อผู้ป่วยจิตเวชมิได้ก่อเหตุ หรือกระทำความผิดใดๆ การบังคับรักษาหรือกักตัวผู้ป่วยก็ไม่อาจนำมาใช้แก่กรณีได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองแม้จะมีการกำหนดให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชตามกรณีที่กำหนดไว้ก็ตาม แต่หากไม่มีมาตรการอื่นใดมารองรับเพื่อป้องกันมิให้อันตรายเกิดขึ้นแล้ว วัตถุประสงค์ของการกำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชก็ย่อมไม่บรรลุผล

3. ไม่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มกันแก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้หากเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดก็ตาม หากแต่ในทาง

ข้อเท็จจริงญาติของผู้ป่วยไม่อาจทราบได้ว่ามีกฎหมายให้กระทำการได้ ดังนั้นอาจนำไปสู่การฟ้องร้อง ซึ่งอาจทำให้จิตแพทย์จำต้องเสียเวลาในการสู้คดี

4. กฎหมายบัญญัติในลักษณะที่เป็นข้อยกเว้นให้จิตแพทย์สามารถกระทำการได้ มิใช่บทบังคับให้ต้องกระทำการ ดังนั้นจึงเป็นดุลพินิจของจิตแพทย์โดยแท้ในการพิจารณาว่าตนจะเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชหรือไม่ ด้วยเหตุดังกล่าวจิตแพทย์จึงอาจเลือกที่จะไม่เปิดเผยความลับก็เป็นได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันตนเองการ ถูกฟ้องร้อง รวมถึงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากการที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ชัดเจน

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้กฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชของไทยยังขาดมาตรการที่เหมาะสมในการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงขาดความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของจิตแพทย์และการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ป่วยจิตเวช ดังนั้นในบทความนี้ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษากฎหมายของต่างประเทศร่วมด้วย เพื่อศึกษาลักษณะกฎหมายและหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนากฎหมายของประเทศไทยให้สอดคล้องต่อสภาพการณ์ และเพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชของไทยบรรลุเจตนารมณ์ในการป้องกันสังคมจากภัยอันตรายต่อไป

กฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชในต่างประเทศ

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ โดยทั้งสองประเทศมีกฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชดังนี้

1. สหรัฐอเมริกา

เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีรูปแบบการปกครองประเทศเป็นแบบสหพันธรัฐ โดยประกอบไปด้วย 50 มลรัฐ ซึ่งแต่ละมลรัฐต่างบัญญัติกฎหมายบังคับใช้ภายในรัฐของตนเอง ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชจึงประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้

1.1 บทบังคับให้กระทำการ (Mandatory Statute)

ปัจจุบันในสหรัฐอเมริกามีหลายมลรัฐที่กำหนดให้จิตแพทย์มีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช อย่างไรก็ดี ในบทความนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษากฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียร์ เนื่องจาก มลรัฐแคลิฟอร์เนียร์เป็นที่มาของหลักกฎหมายหน้าที่ที่ต้องเตือน (Duty to warn) และหน้าที่ที่ต้องป้องกัน (Duty to protect) จากคำพิพากษาคดี Tarasoff (Tarasoff v. Regents of University of California, 1976) โดยครอบครัวของนางสาว Tarasoff ได้ฟ้องจิตแพทย์และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์คลี่ (University of California, Berkeley) และต่อสู้ในคำฟ้องว่าลูกสาวของพวกเขาควรได้รับการเตือนจากจิตแพทย์ที่ทำการรักษานาย Poddar ว่า นาย Poddar อาจเป็นอันตรายต่อนางสาว Tarasoff เนื่องจากจิตแพทย์ทราบถึงแผนอันตรายที่นาย Poddar มีต่อนางสาว Tarasoff แต่จิตแพทย์ไม่เตือนให้นางสาว Tarasoff จึงทำให้นางสาว Tarasoff ถูกฆาตกรรมจนเสียชีวิตโดยฝั่งจำเลยซึ่งก็คือจิตแพทย์และมหาวิทยาลัยได้ต่อสู้ว่า พวกเขามีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความลับของผู้ป่วยดังนั้นจึงไม่อาจเตือนได้ ในคดีนี้ศาลล่างเห็นด้วยกับจำเลย แต่ครอบครัวของนางสาว Tarasoff ได้อุทธรณ์คดีต่อศาลสูงแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Supreme Court) จนกระทั่งศาลสูงได้พิจารณาและตัดสินคดีนี้ในปี ค.ศ. 1976 โดยตัดสินว่า ความลับของผู้ป่วยย่อมเป็นรองต่อความปลอดภัยของสาธารณะ (confidentiality was secondary to the public's safety) ดังนั้นจิตแพทย์ต้องรับผิดเนื่องจากไม่เตือนเหยื่อว่าจะมีอันตราย โดยระบุว่า การไม่เตือนเหยื่อ คือ นางสาว Tarasoff หรือบุคคลอื่นที่อาจได้รับอันตราย ถือว่าจิตแพทย์ได้ละเมิดหน้าที่ของตนเองซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันนางสาว Tatiana อย่างสมเหตุสมผล อีกทั้งการที่จิตแพทย์มีหน้าที่ที่จะต้องเตือนบุคคลที่สามถึงภยันตรายจากผู้ป่วยที่อาจคาดการณ์ได้ เนื่องจากเป็นไปตามหลักความสัมพันธ์พิเศษ (special relationship) ระหว่างแพทย์กับบุคคลที่เป็นอันตราย หรือแพทย์กับเหยื่อ ด้วยเหตุดังกล่าวปัจจุบันมลรัฐแคลิฟอร์เนีย จึงมีหลักกฎหมายที่ชื่อว่า "Duty to protect" หรือหน้าที่ที่ต้องเตือนและป้องกันโดยกำหนดให้การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นเป็นหน้าที่โดยบังคับของจิตแพทย์ กล่าวคือ จะพิจารณาตามสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นประกอบกับมาตรฐานแห่งวิชาชีพว่า ในขณะนั้นจิตแพทย์ควรคาดการณ์หรือสามารถคาดการณ์ได้หรือไม่ว่า ผู้ป่วยจิตเวชที่ตนทำการรักษาอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น หากจิตแพทย์ควรคาดการณ์หรือสามารถคาดการณ์อันตรายนั้นๆ ได้แล้ว แต่จิตแพทย์ไม่เตือนและป้องกันอันตรายดังกล่าว จิตแพทย์ย่อมต้องรับผิดจากการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ อีกทั้งหน้าที่ที่ต้องเตือนและป้องกันของจิตแพทย์จะสิ้นสุดลงเมื่อจิตแพทย์ได้แจ้งให้เหยื่อทราบหรือแจ้งให้หน่วยงานซึ่งบังคับใช้กฎหมายทราบ หรือได้ดำเนินการตามมาตรการใดๆ ที่เหมาะสมแก่สถานการณ์นั้นๆ แล้วแต่กรณี นอกจากนี้แล้ว ยังมีบทบัญญัติให้ความคุ้มกันจิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชให้ไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายใดๆ รวมถึงให้ความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องหรือถูกดำเนินคดีในชั้นศาลอีกด้วย (David G. Jensen, 2012)

1.2 บทอนุญาตให้กระทำการ (Permissive Statute)

กฎหมายตามกรณีนี้จะบัญญัติในลักษณะที่ว่าจิตแพทย์หรือนักจิตบำบัดสามารถละทิ้งหน้าที่การรักษาความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้ ด้วยการเตือนหรือป้องกันเหยื่อมิให้ได้รับอันตรายจากผู้ป่วยจิตเวช ในขณะเดียวกัน หากจิตแพทย์ไม่ได้เตือนหรือป้องกันเหยื่อจากอันตราย จิตแพทย์ก็ไม่ต้องรับผิดจากกรณีดังกล่าวด้วย กล่าวคือ บทกฎหมายที่อนุญาตให้เปิดเผยได้ถือเป็นข้อยกเว้นให้กระทำการได้ในบางกรณีนั่นเอง กฎหมายมิได้บังคับให้กระทำแบบในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมลรัฐที่ผู้ศึกษาทำการในบทความนี้ คือ กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส (Texas) ซึ่งมาตรา 611.004 แห่งประมวลกฎหมายสุขภาพและความปลอดภัยแห่งมลรัฐเท็กซัส (The Texas Health and Safety Code § 611.004) ได้บัญญัติข้อยกเว้นของหลักการรักษาความลับของผู้ป่วยไว้ทั้งหมด 11 กรณีด้วยกัน ซึ่งกรณีที่กำหนดให้เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วย คือกรณีตามอนุมาตรา 611.004 (2) บัญญัติว่า ผู้ประกอบวิชาชีพอาจเปิดเผยข้อมูล เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือต่อหน่วยงานซึ่งบังคับใช้กฎหมาย (law enforcement) ในกรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพเห็นว่า มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดอันตรายต่อร่างกายของผู้ป่วยเองหรือเกิดแก่บุคคลอื่นจากการกระทำของผู้ป่วย หรือความเป็นไปได้ที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิต หรือความเจ็บปวดทางอารมณ์ของผู้ป่วย คดีซึ่งเกี่ยวข้องและวางหลักเกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว คือ คดี Thapar V. Zezulka (Thapar V. Zezulka, 1999) โดยศาลฎีกาแห่งมลรัฐเท็กซัสได้พิจารณาคดีระหว่างจิตแพทย์ที่ทำการรักษาผู้ป่วยจิตเวชที่มีชื่อว่า Freddie Ray Lilly มาหลายปี ซึ่งผู้ป่วยจิตเวชคนนี้ถูกกักตัวเพื่อทำการรักษาไว้ที่โรงพยาบาลถึงหกครั้ง และในการกักตัวครั้งล่าสุดเขาได้แสดงออกว่าเขามีความตั้งใจที่จะฆ่าพ่อเลี้ยงของตนเอง แต่ก็มิได้มีการแจ้งให้เหยื่อทราบแต่อย่างใด จนกระทั่งหลังจาก Freddie Ray Lilly ได้รับการปล่อยตัวเพียงหนึ่งเดือน เขาได้ยิงและฆ่านาย Henry Zezulka ซึ่งศาลได้ระบุในคำพิพากษาว่า Thapar หรือจิตแพทย์ที่ทำการรักษาไม่มีหน้าที่ต่อบุคคลที่สามซึ่งก็คือนาย Zezulka เพราะว่า นาย Zezulka ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ในการรักษา และในอนุมาตรา 611.004 (2) แห่งประมวลกฎหมายสุขภาพและความปลอดภัยของมลรัฐเท็กซัสได้บัญญัติโดยใช้คำว่า “may” หรือ “อาจ” แจ้งให้ทราบ ดังนั้นการที่มาตราดังกล่าวบัญญัติในลักษณะนี้ จึงเป็นข้อยกเว้นว่าจะแจ้งหรือไม่ก็ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวแพทย์จึงไม่มีหน้าที่ใดๆ ต่อเหยื่อ อย่างไรก็ดี แม้จะมีการวางหลักว่าจิตแพทย์ไม่มีหน้าที่ที่ต้องเตือนตามกรณีดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ในกรณีที่มีเหตุผลสนับสนุนที่สมเหตุสมผลในการที่ต้องป้องกันบุคคลอื่นจากผู้ป่วย เช่น สามารถ ะบุตัวเหยื่อและทราบวันเวลารวมถึงวิธีการลงมือได้อย่างชัดเจนเช่นนี้แล้วแพทย์ย่อมมีหน้าที่ในการประเมินภัยคุกคามดังกล่าว ก่อนดำเนินการตามกระบวนการเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุนั้นขึ้น (Duty to protect) (Floyd L. Jennings, n.d.)

1.3 อื่นๆ (Others)

เป็นกรณีที่ซึ่งมลรัฐดังกล่าวมิได้บัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ว่า ให้การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่หรือเป็นกรณีที่อนุญาตให้กระทำการได้ อย่างไรก็ตาม แม้มิได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ศาลแห่งมลรัฐดังกล่าวมีอิสระที่จะใช้กฎหมายเฉพาะกรณีได้ (case law) ทั้งนี้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (common law) ดังนั้นศาลของแต่ละมลรัฐย่อมมีสิทธิที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีและพิจารณาพิพากษาเพื่อวางหลักกฎหมายดังกล่าวก็ได้

2. ประเทศอังกฤษ

ศาลอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษได้ยืนยันว่า จิตแพทย์สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาที่จะเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชด้วยวิธีการเตือนให้เหยื่อทราบได้ หากพบว่าผู้ป่วยจิตเวชอาจเป็นอันตรายต่อเหยื่อ อย่างไรก็ดี การเตือนดังกล่าวจะแตกต่างจากสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ประเทศอังกฤษให้ดุลพินิจแก่จิตแพทย์ในการพิจารณา และไม่ถือว่าการเตือนเป็นหน้าที่หรือบทบังคับทางกฎหมาย ซึ่งในคดี Egdell (W V. Egdell, 1990) และคดี Crozier (R v Crozier, 1991) ต่างยืนยันว่า จิตแพทย์ได้รับอนุญาตให้ละทิ้งหน้าในการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้ หากการเปิดเผยดังกล่าวเป็นการเปิดเผยเพื่อเตือนเหยื่อมิให้ได้รับอันตรายคุกคามจากผู้ป่วยจิตเวช (Michael Thomas, 2014) และคดี Palmer V. Tees Health Authority (Palmer V. Tees Health Authority, 1999) ได้วางหลักเพิ่มเติมว่า จิตแพทย์มิได้มีหน้าที่ที่ต้องป้องกันและรับผิดจากการกระทำของผู้ป่วยจิตเวช แม้ว่ากฎหมายในประเทศอังกฤษจะบัญญัติให้แพทย์เปิดเผยความลับของผู้ป่วยในกรณีเกี่ยวข้องกับสาธารณะหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นก็ตาม แต่การให้เปิดเผยดังกล่าวก็ไม่ถึงขนาดให้แพทย์รับผิดแบบคดี Tarasoff ดังที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากหลักกฎหมายเรื่องละเมิดของประเทศอังกฤษมิได้กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลที่สาม หากบุคคลดังกล่าวมิได้มีความสัมพันธ์พิเศษระหว่างกัน (special relationship) มาก่อน (Jonathan Herring, 2014) นอกจากนี้แล้วในการประกอบวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพมักปฏิบัติตามแนวปฏิบัติขององค์กรวิชาชีพของตนอย่างเคร่งครัดเพราะเมื่อใดที่มีการละเมิดหรือความเสียหายเกิดขึ้น ย่อมถือว่าผู้ประกอบวิชาชีพได้ทำตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพแล้ว กล่าวคือ หากมีการฟ้องร้องผู้ประกอบวิชาชีพสามารถใช้เป็นข้อต่อสู้ของตนในชั้นศาลได้ และศาลมักพิจารณาการประกอบวิชาชีพตามแนวปฏิบัติ หากรักษาผู้ป่วยตามแนวปฏิบัติแล้ว ศาลมักตัดสินว่าแพทย์ไม่มีความผิด ดังนั้นแม้แนวปฏิบัติจะไม่มีสถานะทางกฎหมายก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วแนวปฏิบัติเหล่านี้มีลักษณะเหมือนการตีความกฎหมายเกี่ยวกับความลับของผู้ป่วยโดยศาลนั่นเอง เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ดังนั้นศาลจะเป็นผู้นำหลักต่างๆ มาใช้และตีความประกอบการคุ้มครองความลับของผู้ป่วย

อภิปรายผล

จากการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษพบว่า กฎหมายที่กำหนดให้จิตแพทย์สามารถเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชในประเทศไทยมีลักษณะแตกต่างกับทั้งสองประเทศดังกล่าวข้างต้น รายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่แตกต่าง	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ
1. สภาพบังคับของจิตแพทย์ในการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช	การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชโดยจิตแพทย์ในประเทศไทยนั้นเป็นเพียงข้อยกเว้นที่กฎหมายอนุญาตให้จิตแพทย์กระทำการได้ในกรณีที่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของจิตแพทย์ในสถานการณ์นั้นๆ ว่าจะเปิดเผยหรือไม่	ในกรณีที่จิตแพทย์คาดการณ์หรือประเมินว่า ผู้ป่วยจิตเวชอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นแล้ว จิตแพทย์มีหน้าที่ที่ต้องแจ้งเรื่องดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐหรือเหยื่อทราบ (ในกรณีที่ทราบตัวเหยื่อ) ทั้งนี้ ไม่ว่ามลรัฐนั้นๆ มีกฎหมายลักษณะใดก็ตาม เนื่องจากทุกมลรัฐต่างมีกฎหมาย ลายลักษณ์และคำพิพากษาที่กำหนดให้จิตแพทย์ต้องรับผิดในกรณีที่จิตแพทย์ไม่เปิดเผยความอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชให้ผู้อื่นทราบ กล่าวได้ว่า การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นของผู้ป่วยจิตเวชเป็นสภาพบังคับที่จิตแพทย์ต้องกระทำ	ศาลอังกฤษได้พิพากษา วางหลักให้การยอมรับกรณีที่จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช ทั้งนี้ ศาลให้ดุลพินิจแก่จิตแพทย์ในการพิจารณาความเหมาะสมแก่สถานการณ์นั้นๆ กล่าวคือศาลมิได้กำหนดให้เป็นสภาพบังคับ แต่เป็นสิ่งที่ควรกระทำ อย่างไรก็ตามการเปิดเผยความลับนั้นจะต้องเป็นไปตามแนวทางแห่งวิชาชีพ (Guideline) กำหนดไว้ด้วย
2. การกำหนดให้เป็นหน้าที่โดยบังคับตามกฎหมาย	มิได้เป็นหน้าที่โดยบังคับ แต่จิตแพทย์สมควรกระทำ	ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียร์มีการกำหนดให้จิตแพทย์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยจิตเวช สามารถเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชได้ โดยกำหนดให้มีหน้าที่ที่ต้องเตือนและป้องกัน (Duty to Protect) ภยันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่เหยื่อหรือผู้อื่น ด้วยวิธีการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐหรือแจ้งให้เหยื่อ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อทราบซึ่งหากมิได้ปฏิบัติตามแล้ว จิตแพทย์หรือผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวต้องรับผิดตามที่กฎหมายกำหนด	มิได้เป็นหน้าที่โดยบังคับแต่จิตแพทย์สมควรกระทำ

3. แนวทางและวิธีการในการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชให้แก่จิตแพทย์	ไม่มีการกำหนดหรือบัญญัติกฎหมายไว้อย่างชัดเจน และให้เป็นดุลพินิจของจิตแพทย์ในการพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น	1. กฎหมายบัญญัติให้ความรับผิดของจิตแพทย์สิ้นสุดลงเมื่อจิตแพทย์ได้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (Authorities) หรือเหยื่อทราบ ส่วนการดำเนินการในป้องกันมิให้อันตรายเกิดขึ้นย่อมเป็นหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ เช่น การกักผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาลเพื่อเฝ้าดูอาการ เป็นต้น 2. องค์กรที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพจิตแพทย์ได้กำหนดแนวทางแห่งวิชาชีพ (Guideline) และมาตรฐานการประเมินความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพ (clinical standard of risk assessment) ให้แก่จิตแพทย์ปฏิบัติตาม รวมถึงกำหนดให้จิตแพทย์เข้ารับการอบรมแนวทางการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชที่ถูกต้องตามกฎหมายด้วยอีกทั้งในทางปฏิบัติจิตแพทย์มักปรึกษาทนายความ หรือผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายก่อนเพื่อขอคำแนะนำในการเปิดเผยความลับ	1. ศาลได้วางหลักให้จิตแพทย์สามารถแจ้งให้หน่วยงานของรัฐ (Authorities) หรือเหยื่อทราบได้ ในกรณีที่ความลับของผู้ป่วยจิตเวชนั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น 2. องค์กรที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพจิตแพทย์ได้กำหนดแนวทางแห่งวิชาชีพ (Guideline) และมาตรฐานการประเมินความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพ (clinical standard of risk assessment) ให้แก่จิตแพทย์ปฏิบัติตาม รวมถึงในทางปฏิบัติจิตแพทย์มักปรึกษาทนายความ หรือผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายก่อนเพื่อขอคำแนะนำประกอบการพิจารณาในการเปิดเผยความลับ
4. บทคุ้มกันให้แก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช	ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้	มีการบัญญัติความคุ้มกันให้แก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับซึ่งอาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช ให้ได้รับความคุ้มกันโดยจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีไม่ว่าในทางแพ่งและอาญา รวมถึงไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายใดๆ ทั้งสิ้น	แม้จะไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้โดยตรง แต่ศาลประเทศอังกฤษได้วางหลักให้ความคุ้มครองแก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช ในกรณีที่จิตแพทย์คนดังกล่าวได้ปฏิบัติตามที่แนวทางปฏิบัติแห่งวิชาชีพกำหนดไว้แล้ว

มาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นในการกำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช

จากการอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษแล้ว มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชโดยจิตแพทย์หลายประการ ดังนั้นเพื่อสร้างแนวทางที่ชัดเจนและเพื่อให้กฎหมายมีความครอบคลุมต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้กฎหมายไทยมีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมดังนี้

1. กำหนดให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำโดยจิตแพทย์

เนื่องจากปัญหาที่ประสบในปัจจุบันคือ กฎหมายให้ดุลพินิจแก่จิตแพทย์ในการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเข้าลักษณะที่จะสามารถเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชได้หรือไม่ กล่าวคือ เป็นดุลพินิจแก่จิตแพทย์แต่เพียงผู้เดียวในการประเมินและตัดสินใจว่า ความลับของผู้ป่วยจิตเวชนั้นอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคมหรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การให้จิตแพทย์ใช้ดุลพินิจแต่เพียงผู้เดียวเสมือนเป็นการผลักภาระให้จิตแพทย์ อีกทั้งเมื่อกฎหมายไม่มีความชัดเจนเช่นนี้แล้ว หากมีความผิดพลาดจากการประเมินของจิตแพทย์เกิดขึ้น จิตแพทย์อาจต้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นจึงทำให้จิตแพทย์เลือกที่จะไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย ซึ่งส่งผลให้วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่จะป้องกันสังคมจากอันตรายย่อมไม่บรรลุผล ด้วยเหตุนี้เองหากรัฐกำหนดให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่ของจิตแพทย์ในลักษณะเช่นเดียวกับหลักหน้าที่ที่ต้องเตือน (Duty to warn) ที่มลรัฐแคลิฟอร์เนียร์ ในสหรัฐอเมริกากำหนด รวมถึงกำหนดมาตรการอื่นๆ รองรับหน้าที่ของจิตแพทย์ให้เหมาะสมแล้ว จะทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพและช่วยป้องกันสังคมจากอันตรายได้มากยิ่งขึ้น

2. กำหนดให้จิตแพทย์ต้องรับผิดเมื่อไม่เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช

เมื่อกำหนดให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่โดยบังคับของจิตแพทย์แล้ว เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีสภาพบังคับจึงต้องกำหนดให้จิตแพทยมีความผิด หากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย โดยความรับผิดที่จะนำมาใช้แก่กรณีนี้คือ ความรับผิดทางแพ่ง นอกจากนี้แล้วผู้ศึกษาเห็นว่าหากนำเรื่องการสิ้นสุดหน้าที่ของจิตแพทย์ในการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชแบบในมลรัฐแคลิฟอร์เนียร์ สหรัฐอเมริกา มาบัญญัติไว้ในกฎหมายของไทย อาจช่วยให้กฎหมายของไทยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการทำให้จิตแพทย์เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองมากยิ่งขึ้นด้วย

3. กำหนดความคุ้มกันให้แก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช

ภายหลังที่กำหนดให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่โดยบังคับของจิตแพทย์แล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรกำหนดให้จิตแพทย์ได้รับความคุ้มกันดังเช่นมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ให้ความคุ้มกันแก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวช โดยจิตแพทย์ไม่จำต้องชดใช้ค่าเสียหายใดๆ ให้แก่ผู้ป่วยจิตเวช รวมถึงได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องหรือถูกดำเนินคดีในชั้นศาลด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่จิตแพทย์ในการปฏิบัติหน้าที่

4. กำหนดขั้นตอนและวิธีการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชให้แก่จิตแพทย์ และมาตรฐานการประเมินความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพ (clinical standard of risk assessment)

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษต่างกำหนดแนวทางให้แก่จิตแพทย์ในการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชโดยองค์กรวิชาชีพ กล่าวคือ องค์กรวิชาชีพจะจัดทำแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพ หรือ Guideline ให้แก่จิตแพทย์ เพื่อให้แนวปฏิบัติของจิตแพทย์ทุกคนดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน โดยในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดอบรมให้แก่จิตแพทย์ทุกคน ในขณะที่ประเทศอังกฤษศาลได้วางหลักไว้ว่า หากจิตแพทย์ได้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพแล้วย่อมได้รับความคุ้มกันและถือว่าจิตแพทย์ประกอบวิชาชีพได้มาตรฐานตามแห่งหลักวิชาชีพแล้วย่อมไม่มีความผิด อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงต้องปรากฏว่าจิตแพทย์มิได้ประมาทเลินเล่อในการประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานด้วย นอกจากนี้แล้วทั้งสองประเทศต่างมีการกำหนดมาตรฐานการประเมินความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพ (clinical standard of risk assessment) เพื่อเป็นคู่มือในการคาดการณ์อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ป่วย

จิตเวช รวมถึงให้จิตแพทย์สามารถปรึกษาทนายความหรือผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

ด้วยเหตุนี้เองผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากกฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้องค์กรวิชาชีพจัดทำแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพ (Guideline) ขึ้นมาโดยระบุเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางให้แก่จิตแพทย์ทุกคนปฏิบัติตาม จิตแพทย์ทุกคนก็จะทราบถึงวิธีการเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชที่ถูกต้อง อีกทั้งยังช่วยให้การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชดำเนินไปอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกันอีกด้วย

5. ควรมีเจ้าหน้าที่ หน่วยงาน หรือองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่รับเรื่องโดยตรง กล่าวคือ เมื่อจิตแพทย์มีความประสงค์ที่จะเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชแล้ว ให้จิตแพทย์แจ้งมาที่หน่วยงานดังกล่าว ซึ่งภายหลังที่หน่วยงานรับเรื่องแล้ว จะมีมาตรการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป เช่น จัดเจ้าหน้าที่เข้าติดตามพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช หรือกักตัวผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาลเพื่อสังเกตอาการ เป็นต้น

6. กำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกัน

ภายหลังที่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติมดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยจิตเวช เช่น กฎหมายครอบครัว พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ดังนั้นจึงต้องแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกันด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายและมาตรการในการกำหนดให้จิตแพทย์เปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวช ดังนี้

1. แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้การเปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชเป็นหน้าที่โดยบังคับของจิตแพทย์ (Mandatory Statute) กล่าวคือ กำหนดให้จิตแพทย์มีหน้าที่ที่ต้องเตือน (Duty to Warn) ด้วยวิธีการแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบ รวมถึงกำหนดให้จิตแพทย์ต้องรับผิดในกรณีที่ฝ่าฝืน หรือมิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว

2. บัญญัติความคุ้มกันให้แก่จิตแพทย์ที่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยจิตเวชให้พ้นจากความรับผิดทั้งปวง รวมถึงให้ได้รับการคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องหรือการดำเนินคดีในชั้นศาล

3. กำหนดแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพ (Guideline) ในเรื่อง “การเปิดเผยความลับที่อาจเป็นอันตรายของผู้ป่วยจิตเวชให้แก่จิตแพทย์ และมาตรฐานการประเมินความเสี่ยงของผู้ประกอบวิชาชีพ (clinical standard of risk assessment)” ให้แก่จิตแพทย์

4. ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการต่อเนื่องจากการเปิดเผยความลับของจิตแพทย์ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการป้องกันสังคมบรรลุผล

5. แก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกัน

Reference

David, G. J. (2012). *The Tarasoff Two-Step*. Retrieve from https://www.camft.org/images/PDFs/AttorneyArticles/Dave/The_Tarasof_Two-Step.pdf

Floyd, L. J. (n.d). *Revisiting the Duty to Warn Issue*. Retrieve from https://www.texaspsyc.org/page/DutytoWarn/Revisiting-the-Duty-to-Warn-Issue

Herring, J. (2014). *Medical law and ethics*. Oxford: Oxford University Press.

Palmer, V. Tees Health Authority. (1999). England: n.p.

R V. Crozier. (1991). England: n.p.

Thomas, M. (n.d). *Expanded liability for psychiatrists: tarasoff gone crazy?*. Retrieve from https://www.researchgate.net/publication/291576243_Expanded_Liability_for_Psychiatrists_Tarasoff_Gone_Crazy

การประเมินโครงการลงทุนด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์
Evaluation of Investment Projects with Economic Analysis Tools

ศิรประภา ศรีวิโรจน์[1], ลักขณา ลุสวัสดิ์[1] และ ธตรฐ จำรูญกุล[1]
Siraprapha Sriviroj[1], Lakkana Lusawad[1] and Thatarot Chamroonkul[1]
[1]คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[1]School of Business Administration, Eastern Asia University
Received: August 11, 2020
Revised: October 8, 2020
Accepted: October 9, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสารโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการลงทุนด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักลงทุนหรือนักวิเคราะห์ทางการเงิน ผู้บริหารองค์กร ได้เข้าใจถึงความสำคัญและจำเป็นในการประเมินโครงการลงทุนด้วยเครื่องมือหรือเทคนิควิธีต่างๆ ที่สอดคล้องกับโครงการที่ต้องการประเมิน อาทิ ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายใน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เพื่อให้ผลประเมินที่ได้นั้นนำไปสู่การตัดสินใจลงทุนได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

คำสำคัญ: การประเมินโครงการลงทุน, เครื่องมือวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์

Abstract

This article is a documentary study by collecting data from text book and research paper relating to evaluation of investment projects with economics analysis tools, which the objective for investors or financial analysts, organization executives understand the importance and necessity of evaluating investment projects using different tools or techniques corresponding to the project to be assessed, such as payback period (PB), Net Present Value (NPV), Internal Rate of Return (IRR), Benefit-Cost Ratio (BCR), so that the results of the assessment can lead to appropriate investment decisions, and beneficial to the stakeholders both directly and indirectly.

Keywords: investment project evaluation, economic analysis tools

บทนำ

การประเมินโครงการลงทุน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจลงทุนในโครงการต่างๆนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่นักลงทุนหรือผู้ลงทุนต้องให้ความสำคัญ ไม่ว่านักลงทุนหรือผู้ลงทุนจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน เพราะการลงทุนจะนำไปสู่การได้มาซึ่งผลตอบแทนหรือผลประโยชน์จากการลงทุน และก่อให้เกิดรายจ่ายหรือต้นทุนจากการดำเนินการในโครงการลงทุน ซึ่งการประเมินโครงการลงทุน จะประกอบไปด้วยข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ที่นักลงทุนต้องศึกษา รวบรวมและตัดสินใจภายใต้เกณฑ์การตัดสินใจของเครื่องมือต่างๆที่ช่วยวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งเมื่อการลงทุนเป็นโครงการในอนาคต ย่อมมีความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับไม่เป็นไปตามแผนงาน หรือค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนตลอดอายุโครงการอาจจะเพิ่มสูงขึ้นจากสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง ดังนั้นแล้วนักลงทุนควรต้องเข้าใจหลักการประเมิน ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงการลงทุน เพื่อให้การตัดสินใจในการลงทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการลงทุน

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การประเมินข้อเสนอการลงทุน

การประเมินข้อเสนอการลงทุนเป็นหนึ่งในหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิเคราะห์ทางการเงิน เนื่องจากการลงทุนจะเกี่ยวข้องกับการใช้เงินสดในปัจจุบันเพื่อผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับกลับมาในอนาคต ดังนั้นข้อควรพิจารณาเมื่อตัดสินใจลงทุนคือผลตอบแทนจะเท่ากับหรือมากกว่าที่นักลงทุนต้องการหรือไม่ การประเมินข้อเสนอการลงทุนนั้นมีปัจจัยมากมายที่มีอิทธิพลต่อการประเมินและตัดสินใจ ปัจจัยมากมายเหล่านั้นจะเป็นข้อมูลที่จำเป็นต่อการประเมินและการตัดสินใจ และคงหนีไม่พ้นการจัดทำงบประมาณเพื่อลงทุน กระบวนการจัดทำงบประมาณการลงทุน ประกอบด้วย 1. การสร้างข้อเสนอการลงทุน 2. การประเมินกระแสเงินสด 3. การเลือกเงินลงทุนตามเกณฑ์บางประการ 4. การประเมินมูลค่าเงินลงทุนใหม่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาระยะเวลาผลตอบแทน ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความน่าสนใจในการลงทุน นักลงทุนจึงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์การประเมิน และต้นทุนเงินทุนของโครงการลงทุน ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินทุนหรืออัตราคิดลดของต้นทุนของเงินทุนอาจกำหนดเป็นอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่นักลงทุนหรือกิจการที่ลงทุนจะยอมรับได้จากการลงทุน เพราะหากลงทุนโดยมีแหล่งเงินทุนจากการก่อหนี้ หากการลงทุนมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนในอนาคตก็ย่อมมีความเสี่ยงมากขึ้น ดังนั้นความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงของบริษัทกับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการโดยเจ้าหนี้และนักลงทุนและต้นทุนที่เป็นผลมาจากบริษัทที่ตกเป็นภาระของบริษัท ซึ่งต้นทุนของเงินทุนของบริษัท ประกอบด้วยอัตราผลตอบแทนส่วนเพิ่มที่บริษัท ต้องจ่ายให้กับนักลงทุนสำหรับแหล่งเงินระยะยาวที่แตกต่างกัน ทำให้นักลงทุนหรือผู้ลงทุนต้องประเมินกระแสเงินสดจากการลงทุนในทุกโครงการลงทุน เพื่อสามารถนำมาพิจารณาการลงทุน ซึ่งกระแสเงินสดจากการลงทุน คือ กระแสเงินสดที่จ่ายไปหรือได้รับมาอันเนื่องมาจากการดำเนินการลงทุนตลอดอายุโครงการ และการกำหนดกระแสเงินสดในเชิงปริมาณนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับนักวิเคราะห์ทางการเงิน เพราะเป็นการประมาณการขึ้นตามช่วงเวลา อย่างไรก็ดี กระแสเงินสดสุทธิที่นักลงทุนต้องการทราบเพื่อพิจารณาลงทุน มาจาก กระเงินสดรับ (ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน) หักด้วยกระแสดเงินสดจ่าย และต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายเริ่มแรกจากการลงทุน และประการสำคัญที่ต้องประเมินข้อเสนอการลงทุนด้วยคือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อตัดสินใจ ไม่ว่าจะตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนก็ตาม และหากตัดสินใจลงทุนแล้วนักลงทุนควรมีวิธีจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของผลตอบแทนในอนาคต (Sherman, 2015, pp. 106-111)

การเลือกโครงการ

การเลือกลงทุนในโครงการต่างๆนั้น เป็นสิ่งที่องค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนต้องให้ความสำคัญอย่างมาก อันเนื่องจากการลงทุนต้องใช้ทรัพยากรและแน่นอนว่าทรัพยากรจะมีมากหรือน้อย จะย่อมมีอยู่อย่างจำกัดสำหรับการลงทุนขององค์กร ซึ่งเป็นไปได้ยากมากหากองค์กรจะเลือกลงทุนในทุกโครงการ ทำให้ “การเลือกโครงการ (project selection)” จึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการและแน่นอนว่าต้องตัดสินใจเลือกโครงการที่องค์กรพิจารณาแล้วว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุน และประโยชน์

(benefit) ที่ได้รับกลับมีความคุ้มค่ามากกว่าเมื่อเทียบกับต้นทุน (cost) ที่สูญเสียไป ดังนั้นเทคนิคการเลือกโครงการจึงจำเป็น เพราะเป็นเครื่องมือในการประเมินเพื่อตัดสินใจลงทุน

การเลือกโครงการที่มีประสิทธิภาพเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าที่คาดว่าโครงการนั้นๆจะสามารถให้ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนกลับไปที่องค์กร และองค์กรจะทำการเลือกทางเลือกที่กำหนดเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ผลลัพธ์ของโครงการที่เลือกจะต้องนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาวขององค์กร และควรเป็นโครงการที่เกิดมูลค่าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การวิเคราะห์เพื่อเลือกโครงการที่จะลงทุนนั้น จะมีการวิเคราะห์โครงการทางการเงิน (Financial Cost-Benefit Analysis: Financial CBA) และการวิเคราะห์โครงการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost-Benefit Analysis: Economic CBA) ซึ่งทั้งสองแนวทางมีเป้าหมายในทิศทางเดียวกันคือ การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถทำผลประโยชน์กลับมาได้อย่างคุ้มค่าหรือเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

Martinelli & Milosevic. (2016, p. 26) ได้กล่าวถึงการวัดมูลค่าไว้ 2 มุมมอง คือ 1) การวัดมูลค่าโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของความต้องการและการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการอธิบายของ British European Standard (BSI) ดังแสดงตามภาพ 1

$$\text{Value} = \frac{\text{Satisfaction of Need}}{\text{Use of Resources}}$$

ภาพ 1 *การวัดมูลค่าตามการอธิบายของ British European Standard (BSI)*
ที่มา: Martinelli & Molosevic, (2016), Project Management ToolBox

และ 2) สหรัฐอเมริกาและส่วนอื่นทั่วโลก มองว่าการวัดมูลค่านั้นพิจารณาได้จากผลประโยชน์ที่ธุรกิจได้รับกับทรัพยากรที่ใช้ไป ตามที่แสดงตามภาพ 2

$$\text{Value} = \frac{\text{Business Benefits Achieved}}{\text{Resources Expended}}$$

ภาพ 2 *การวัดมูลค่าด้วยผลประโยชน์ที่ธุรกิจได้รับ*
ที่มา: Martinelli & Molosevic, (2016), Project Management ToolBox

ผลประโยชน์ที่ธุรกิจได้รับเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตระหนักถึงผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ต้องการจากการลงทุนในโครงการ กล่าวคือองค์กรต้องขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จตามผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ แต่โครงการที่คาดว่าจะลงทุนนั้นเป็นเรื่องของอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้นการประมาณการผลลัพธ์ทางธุรกิจ และการประเมินว่าในแต่ละโครงการนั้นจะให้ผลลัพธ์ได้ตามเป้าหมายหรือไม่จึงเป็นเรื่องที่องค์กรให้ความสำคัญ เครื่องมือหรือเทคนิคการเลือกโครงการจึงเป็นสิ่งที่องค์กรต้องเข้าใจเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อระบุและจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่จะนำให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจขององค์กรได้ดีที่สุด สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้กับโครงการที่มีมูลค่าสูงสุด

วิธีทางเศรษฐศาสตร์ (economic methods)

วิธีเชิงปริมาณเพื่อกำหนดมูลค่าโครงการที่พิจารณาการลงทุนนั้น เพื่อเป็นแนวทางในกระบวนการคัดเลือกโครงการโดยปกติจะเน้นในเชิงเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้วิธีการทางเศรษฐศาสตร์ที่พบบ่อยที่สุดจะมีสามวิธีในการอธิบายมูลค่าโครงการ ได้แก่ เวลาคืนทุน (payback time หรือ payback period) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value-NPV) และอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return-IRR) (Martinelli & Milosevic. 2016, p. 31)

เวลาคืนทุน (payback time) หรือสามารถเรียกได้ว่า ระยะเวลาคืนทุน (payback period) Martinelli & Milosevic (2016, p. 31) กล่าวว่า ระยะเวลาคืนทุน

เป็นเพียงระยะเวลาที่เริ่มต้นโครงการอย่างเป็นทางการจนกระทั่งกระแสเงินสดสะสมที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นโครงการนั้น (หรือการประหยัดต้นทุนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการนั้น) หักกับเงินลงทุนในโครงการไปทุกงวดเวลาจนกลายเป็นผลบวก แสดงว่าถึงจุดที่ได้รับเงินเท่ากับที่จ่ายลงทุนไปในโครงการ โดยจะพิจารณาเลือกตัดสินใจลงทุนในโครงการที่ให้ระยะเวลาคืนทุนสั้นที่สุด ซึ่งข้อดีของวิธีนี้คือสามารถทำการคำนวณและทำความเข้าใจได้ง่าย แต่วิธีนี้จะไม่ได้คำนึงถึงมูลค่าเงินตามเวลา และไม่ได้คำนึงถึงกระแสเงินสดรับสุทธิที่กิจการจะได้รับจากโครงการลงทุนหลังจากพ้นงวดระยะเวลาคืนทุน

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value-NPV) เป็นวิธีทางเศรษฐศาสตร์ที่คำนึงถึงมูลค่าของเงินตามเวลา โดยมูลค่าเงินในอนาคตอาจมีค่าน้อยกว่ามูลค่าเงินในปัจจุบันเนื่องจากอัตราเงินเฟ้อ NPV ลดทั้งต้นทุนและรายได้ในอนาคตตามอัตราดอกเบี้ย NPV สามารถคำนวณได้ตามสูตรดังนี้

$$\mathrm{NPV}(i, N) = \sum_{t=0}^{N} \frac{R_t}{(1+i)^t}$$

โดย ค่า R_t หมายถึงกระแสเงินสดสุทธิ (กระแสเงินสดเข้าหรือกระแสเงินสดรับ - กระแสเงินสดออก หรือกระแสเงินสดจ่าย ณ เวลา t) และ ค่า i คืออัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่บริษัทจ่ายสำหรับเงินที่ยืมมา (Martinelli & Milosevic. 2016, pp. 31-32) เกณฑ์การตัดสินใจคือจะเลือกตัดสินใจในโครงการลงทุนที่มีค่า NPV เป็นบวก

อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return-IRR) อัตราผลตอบแทนภายในนั้นเป็นเพียงอัตราคิดลดที่ทำให้ค่า NPV สำหรับกระแสเงินสดเป็นศูนย์ จึงทำให้ IRR ไม่มีสูตรการคำนวณตายตัว แต่เป็นการคำนวณ IRR ซ้ำ ๆ เพื่อให้ได้ในอัตราคิดลดที่แน่นอนซึ่งทำให้เกิด NPV เป็นศูนย์ นั้นคือจุดที่กระแสเงินสดรับเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายพอดี ดังนั้นเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนคือจะเลือกตัดสินใจลงทุนในโครงการอัตราผลตอบแทนอย่างน้อยที่สุดเท่ากับ IRR หรือเลือกโครงการที่คาดว่าจะได้ผลตอบแทนมากกว่า IRR ที่คำนวณได้

นอกจาก 3 วิธีข้างต้นดังกล่าวแล้ว ยังมีเครื่องมือต่างๆ ที่มีการนำมาใช้ในการวิเคราะห์โครงการลงทุน อาทิ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน Benefit-Cost Ratio, Net Present Value for Firms-NPVSF, Reference Class Forecasting, Monte Carlo Simulation

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio-BCR) หรืออัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน เป็นเทคนิคที่คำนึงถึงมูลค่าของเงินตามเวลา โดยการนำมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวมหารด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม กล่าวคือ ผลที่ได้ หากมีค่าเท่ากับ 1 แสดงให้เห็นว่าโครงการดังกล่าวมีผลตอบแทนหรือผลประโยชน์เท่ากับต้นทุนที่ลงทุนไป หากมีค่ามากกว่า 1 จัดว่าคุ้มค่าการลงทุน และหากมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน

มูลค่าปัจจุบันสุทธิสำหรับกิจการขนาดเล็ก (Net Present Value for Firms-NPVSF) เป็นวิธีการคำนวณที่พัฒนาจากวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิแบบดั้งเดิม (traditional NPV) โดยมูลค่าปัจจุบันสุทธิสำหรับกิจการขนาดเล็กนั้นจะมีองค์ประกอบที่คำนึงถึงในการลงทุนเพิ่มเติม อาทิ อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ต้นทุนเงินทุนจากการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพื่อนำมาลงทุนในโครงการ ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ซึ่งเห็นได้ว่า NPVSF จะทำให้กิจการขนาดเล็กมีความระมัดระวังมากขึ้นหากโครงการที่ลงทุนต้องจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืม เพราะกิจการต้องชำระคืนเงินต้น

วิธีการพยากรณ์กลุ่มอ้างอิง (Reference Class Forecasting Method-RCFM) เป็นการทำนายหรือการพยากรณ์โดยใช้กลุ่มหรือชั้นหรือประเภทเพื่ออ้างอิง ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลในอดีต การจัดกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในกลุ่มหรือชั้นหรือประเภทนั้นๆ และทำการพิสูจน์ข้อมูลเหล่านั้นด้วยสถิติหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม เป็นวิธีที่สามารถปรับใช้ในการประเมินแผนหรือโครงการในอนาคต

แบบจำลอง Monte Carlo Simulation เป็นเทคนิคที่อยู่บนพื้นฐานของกฎความน่าจะเป็น โดยอาศัยการเลือกมูลค่าตัวแปรต่างๆ เป็นชุดข้อมูล นำมาสร้างเป็นแบบจำลองเพื่อทำนายข้อมูลในอนาคต

วิธีทางเศรษฐศาสตร์ เป็นวิธีที่นิยมอย่างมากตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเพื่อใช้ในการประเมินโครงการลงทุนทั้ง

การลงทุนของภาครัฐและการลงทุนของภาคเอกชน โดยโครงการที่ต้องการประเมินนั้นต้องมีข้อมูลประกอบการพิจารณา อาทิ อายุโครงการ เงินลงทุน ประมาณการกระแสเงินสดรับที่คาดว่าจะได้รับตลอดอายุโครงการ ประมาณการกระแสเงินสดจ่ายที่คาดว่าเกิดขึ้นตลอดอายุโครงการ อัตราคิดลด หรือ อัตราดอกเบี้ยที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในโครงการ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้วิธีทางเศรษฐศาสตร์

บัณฑิต ผังนิรันดร์ (2557, น. 145-153) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการลงทุนก่อสร้างอาคารตรวจบัตรโดยสาร ภายนอกอาคารผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทั่วไปของ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ตและสภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต (2) ประเมินต้นทุนและผลประโยชน์ในการดำเนินโครงการลงทุนก่อสร้างอาคารตรวจบัตรโดยสารภายนอกอาคารผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต และ (3) วัดความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการลงทุนก่อสร้างอาคารตรวจบัตรโดยสารภายนอกอาคารผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต ซึ่งมีอายุโครงการ 20 ปี และกำหนดอัตราคิดลดร้อยละ 10 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อวัดความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการลงทุนก่อสร้างอาคารตรวจบัตรโดยสารภายนอกอาคารผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต พบว่า ระยะเวลาคืนทุน มีค่าเท่ากับ 5 ปี อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน มีค่าเท่ากับร้อยละ 154.61 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน มีค่าเท่ากับ 1.20 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเท่ากับ 79,188,133 บาท และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่าเท่ากับร้อยละ 17.11 จากผลการประเมินด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสรตร์จะเห็นได้ว่าโครงการก่อสร้างอาคารตรวจบัตรโดยสาร ภายนอกอาคารผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต มีความคุ้มค่าในการลงทุน เพราะระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่าอายุโครงการ ผลตอบแทนต่อการลงทุน มีค่ามากกว่าร้อยละ 100 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน มีมากกว่า 1 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเป็นบวก และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มีค่ามากกว่าร้อยละ 10 (อัตราคิดลดที่กำหนดไว้หรือค่าเสียโอกาศในการลงทุน)

ฆนัทนันท์ ทวีวัฒน์ และสุรางค์ เห็นสว่าง (2558, น. 117-134) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในการประเมินมูลค่าโครงการลงทุนสำหรับกิจการขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในการประเมินมูลค่าโครงการการลงทุนสำหรับกิจการขนาดเล็กที่ไม่สามารถรักษาระดับของโครงสร้างเงินทุนเป้าหมาย 2. เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นใหม่ด้วยการยอมรับของการนำไปใช้ในเชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ ทั้งนี้การศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 นั้นดำเนินการจำลองสถานการณ์กระแสเงินสดเพื่อเปรียบเทียบระหว่างวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิแบบดั้งเดิม (traditional NPV) กับวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่พัฒนาใหม่สำหรับกิจการขนาดเล็ก (Net Present Value for Small Firms-NPVSF)

$$NPVSF = PV \text{ of } \left(\sum_{t=1}^{n} FV_n \text{ of } NCF_t\right) - IC_0$$

โดยที่ $$FV_n NCF_t = \{(NCF_t \times W_{rd,t}) \times (1 + (k_d \times (1 - Tax)))^{(n-t)}\} + \{(NCF_t \times W_{reinvest,t}) \times (1 + WACC)^{(n-t)}\}$$

ซึ่งการศึกษาดังกล่าวกำหนดไว้ว่า

ICt	=	เงินลงทุนในปีที่ t
NCFt	=	กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานในปีที่ t
Wrd,t	=	สัดส่วนของเงินที่คืนให้กับเจ้าหนี้ในปีที่ t
kd	=	ต้นทุนเงินทุนจากการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน
Tax	=	อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล
$W_{reinvest,t}$	=	สัดส่วนของเงินที่นำไปลงทุนซ้ำในปีที่ t
WACC	=	ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ
n	=	จำนวนปีทั้งสิ้นของโครงการ
t	=	ปีของโครงการ (0, 1, 2, ..., n)

โดยผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กิจการขนาดเล็กที่การลงทุนในโครงการนั้นถ้าไม่มีการชำระคืนเงินต้นจากการกู้ยืมเพื่อลงทุนระหว่างอายูโครงการ การคำนวณหา NPV กับ NPVSF จะมีค่าเท่ากันเพราะสมติฐานของ NPV คือไม่มีการชำระคืนเงินต้น แต่หากสถานการณ์หรือสมมติฐานของการลงทุนในโครงการนั้นต้องมีการชำระคืนเงินต้นจากการกู้ยืมระหว่างอายุโครงการ จะไม่สามารถคำนวณหาค่า NPV ได้เพราะไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ยังคงสามารถคำนวณหา NPVSF ได้ ซึ่งในการนำไปประยุกต์

ใช้นั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ยืนยันแนวคิด NPVSF ว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติได้อย่างดี

นิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์ (2559, น. 109-137) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลพุ กรณีศึกษาพื้นที่บ้านอ้อคำ ตำบลกระนวน อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลพุ กรณีศึกษาพื้นที่บ้านอ้อคำ ตำบลกระนวน อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ 3 เครื่องมือ ได้แก่

1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value-NPV) โดยพิจารณาค่า NPV ≥ 0 กล่าวคือผลต่างของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมดของตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวมตลอดอายุโครงการ มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0 หากมีค่า < 0 แสดงว่าไม่คุ้มกับการลงทุน

$$NPV = \sum_{t=1}^{n} \frac{B_t}{(1+r)^t} - \left[\sum_{t=1}^{n} \frac{C_t}{(1+r)^t} + C_0 \right]$$

โดย

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t
C_t = ต้นทุนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t
C_0 = ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก
r = อัตราคิดลด (ค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของระบบธนาคารพาณิชย์)
t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือ ตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3.....n
n = อายุของโครงการ

2. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio-BCR) ค่า BCR นั้นพิจารณาว่าหากมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมดของโครงการสูงกว่าหรือเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมดของโครงการ ควรจะลงทุน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ค่า BCR ≥ 1 นั่นเอง

$$BCR = \frac{\sum_{t=1}^{n} \frac{B_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=1}^{n} \frac{C_t}{(1+r)^t} + C_0}$$

3. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return-IRR) โดยพิจารณาลงทุนในโครงการที่ค่า IRR ≥ r (อัตราคิดลด หรือค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ระบบธนาคารพาณิชย์) เพราะ IRR คืออัตราคิดลดที่ทำให้ NPV = 0

$$\sum_{t=1}^{n} \frac{B_t}{(1+r)^t} - \left[\sum_{t=1}^{n} \frac{C_t}{(1+r)^t} + C_0 \right] = 0$$

ผลการศึกษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลพุ กรณีศึกษาพื้นที่บ้านอ้อคำ ตำบลกระนวน อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่นมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน พบว่า มีความคุ้มค่าต่อการลงทุนซึ่งจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในอนาคตได้ เนื่องจากมีค่า NPV เท่ากับ 133,329,551.40 บาท (มีค่ามากกว่า 0) ค่า BCR เท่ากับ 5.73 (มากกว่า 1) และค่า IRR เท่ากับ 22.16 (มากกว่า r)

ดวงตา สราญรมย์ (2560, น. 203-215) ได้ศึกษาการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าจากขยะในพื้นที่เทศบาลเมืองนนทบุรี เพื่อนำขยะจากชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประหยัดค่าฝังกลบขยะ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า โครงการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าจากขญะในพื้นที่เทศบาลเมืองนนทบุรีมี

ความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value NPV) มีค่ามากกว่า 0 โดยมีค่าเท่ากับ 680,536,577 บาท ส่วนอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return-IRR) เท่ากับร้อยละ 25.33 ซึ่งมีค่ามากกว่า อัตราคิดลดที่ร้อยละ 10 และมีระยะเวลาคืนทุน (Discounted Payback Period: DPB) เท่ากับ 5 ปี 2 เดือน รวมเวลาคืนทุนแล้วน้อยกว่าอายุโครงการ

กฤษณ์ คงเจริญ และ มนตรี โสคติยานุรักษ์ (2561, น. 138-154) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์และความเสี่ยงในการลงทุนโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ โดยประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ Reference Class Forecasting และ Monte Carlo Simulation วัตถุประสงค์การศึกษาคือ 1. เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์และความเสี่ยงในการลงทุนโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กโดยใช้การวิเคราะห์ Reference Class Forecasting และ Monte Carlo Simulation และ 2 เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในในการลงทุนอันเกิดจากความคลาดเคลื่อนของผลการศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก การศึกษานี้กำหนดสมมติฐานอายุโครงการ 30 ปี อัตราคิดลดร้อยละ 10 และประมาณการผลประโยชน์และต้นทุนที่เกี่ยวข้องนำมาดำเนินการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการด้วยการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวชี้วัดการตัดสินใจลงทุน ประกอบด้วย

1.1 ค่าเฉลี่ยมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Average Net Present Value: A-NPV)

1.2 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ณ ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Acceptable Net Present Value: R-NPV)

2. กลุ่มตัวชี้วัดสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย

2.1 ค่าความน่าจะเป็นของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ที่เท่ากับ 0

2.2 มูลค่าปัจจุบันของความเสี่ยง (Present value of value at risk-VaR)

2.3 ค่าความน่าจะเป็นของการได้กำไร (Probability of Profit)

2.4 ค่าความน่าจะเป็นของการขาดทุน (Probability of Lost)

2.5 อัตราส่วนความน่าจะเป็นของการได้กำไรต่อการขาดทุน (Profit-Lost Probability Ratio หรือ (Profit Loss Ratio-PLR)

2.6 อัตราส่วนมูลค่าปัจจุบันของค่าเฉลี่ยผลขาดทุนต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุน (Present value of average loss and present value of cost ratio หรือ Loss Cost Ratio-LCR)

2.7 ระดับความเสี่ยงของโครงการ (Degree of Risk)

ผลการวิจัยพบว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กที่มีกำลังผลิตพลังงานไฟฟ้า 57.92 ล้านหน่วยต่อปี เป็นโครงการที่มีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิสูงสุด จากพิจารณาจาก R-NPV มีค่าเท่ากับ 59.11 ล้านบาท (ณ ระดับโอกาสร้อยละ 80) และผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงพบว่า มีระดับความเสี่ยงต่ำสุด อย่างไรผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาว่าระดับความเสี่ยงเป็นระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้หากลงทุน

ธีรุตม์ หงษ์ขุนทด และชัยวัฒน์ อุตตมากร (2562, น. 175-184) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความคุ้มค่า ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์และสังคมจากการจัดให้มีบริการอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ห่างไกล วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้คือ เพื่อประเมินความคุ้มค่า ประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ และประเมินผลกระทบต่อต้นทุนทางสังคมที่ได้รับจากการจัดให้มีบริการอินเตอร์ความเร็วสูงในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการประเมินความคุ้มค่า 4 เครื่องมือซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีต้นทุนและผลประโยชน์ (Theory of Cost-Benefit Analysis-CBA) ได้แก่ 1. ระยะเวลาคืนทุน 2. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ 3. อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อค่าลงทุน และ 4. อัตราผลตอบแทนการลงทุนโครงการ ส่วนการประเมินผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์นั้นใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Autoregressive Model และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการเพื่อประเมินผลประโยชน์ด้านมิติทางสังคม โดยศึกษาจากประชากรจำนวน 500 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนในโครงการนั้นมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการลงทุน มีผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ โดยมีค่า NPV เป็นบวกเท่ากับ 763,175,238 บาท และ IRR เท่ากับ 10.64% และพบว่ามีผลกระทบต่อทุนทางสังคม

ทนงศักดิ์ อิ่มใจ (2562, น. 565-576) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับถนนแบบยืดหยุ่นเสริมแรงด้วยวัสดุใยสังเคราะห์ในประเทศไทย กรณีก่อสร้างใหม่และซ่อมแซมแบบเททับหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษศาสตร์ในการพิจารณาความคุ้มทุนของการนำแผ่นวัสดุใยสังเคราะห์มาใช้ในการก่อสร้างและซ่อมแซมผิวถนนลาดยางในถนนประธานและในถนนสายรองในประเทศไทย การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการวิจัยนี้ จะแบ่งการวิเคราะห์เป็นกรณีอายุของผิวทางในช่วง 20 ปี และการวิเคราะห์แบบนิรันดร์ ด้วยวิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost and Benefit Analysis) โดย

$$BC = \frac{\sum_{j=0}^{n} \frac{B_t}{(1+i)t}}{\sum_{j=0}^{n} \frac{C_t}{(1+ir)t}}$$

โดยที่

Bt = ผลตอบแทนในปีที่ t (t= 1,2,3,....,n)

Ct = ต้นทุนที่เสียไปในปีที่ t (t= 1,2,3,....,n)

r = อัตราส่วนผลตอบแทนภายในโครงการ

n = อายุโครงการ

2. วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value-NPV) โดย

$$NPV = \sum_{t=0}^{n} \frac{B_t - C_t}{(1+r)t}$$

3. วิธีอัตราส่วนมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อต้นทุน(Benefit-Cost Ratio-BCR) โดย

$$BC = \frac{\sum_{j=1}^{n} \frac{C}{(1+r)t}}{\sum_{j=1}^{n} \frac{C}{(1+r)t}}$$

4. วิธีอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return-IRR) โดย

$$NPV = \sum_{t=0}^{n} \frac{B_t - C_t}{(1+IRR)t} = 0$$

กำหนดให้

NPV = มูลค่าปัจจุบันของผลได้สุทธิของโครงการ

IRR = อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ

B_t = มูลค่าของผลตอบแทนในปีที่ t

C_t = มูลค่าต้นทุนในปีที่ t

r = อัตราส่วนลดหรือค่าเสียโอกาสในการลงทุน

n = อายุโครงการ

และใช้วิธีการวิเคราะห์มูลค่าของเงินลงทุนนิรันดร์ (Capitalized Cost Calculation and Analysis) ซึ่งผลวิจัยจากโครงการนี้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการก่อสร้างและซ่อมบำรุงถนนแบบยืดหยุ่นของกรมทางหลวงในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสูตรการคำนวณเทคนิควิธีต่างๆในการประเมินโครงการลงทุน จะมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่เป็นการคำนวณเพื่อประเมินความคุ้มค่าของโครงการลงทุนภายใต้สมมติฐานเดียวกันคือประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไปตลอดอายุโครงการ แม้การประเมินโครงการลงทุนด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ยังเป็นที่นิยมอย่างต่อเนื่องทั้งโครงการภาครัฐและภาคเอกชน แต่เมื่อประเมินแล้วใช่ว่าจะสามารถตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการนั้นได้ตามผลการประเมิน กล่าวคือบางโครงการอาจไม่ได้ลงทุนอันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ จนทำให้มีการชะลอโครงการลงทุนนั้นๆออกไป ซึ่งการชะลอโครงการลงทุนออกไปแล้วจะส่งผลดีผลเสียหรือไม่นั้น ก็สามารถใช้เครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์มาประเมินได้เช่นกัน

เมธากุล มีธรรม และ วชรภูมิ เบญจโอฬาร (2559, น. 9-21) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์อันเนื่องมาจากการชะลอโครงการ: กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ด้าน

ตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อพัฒนาวิธีวิเคราะห์คำนวณหาผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการก่อสร้างของกรมทางหลวงที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่จะชะลอโครงการออกไป ซึ่งระยะเวลาที่จะชะลอโครงการออกไปนี้เป็นผลจากนโยบายการลงทุนของกระทรวงคมนาคม ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563 การวิจัยนี้ได้กำหนดช่วงเวลาที่จะชะลอโครงการออกไปในเบื้องต้นเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2558 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2564 การศึกษาวิจัยนี้เน้นที่ผลความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการที่เปลี่ยนไปตามเวลา การคำนวณมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ทั้ง 3 ช่วงเวลาจะคาดการณ์จากการใช้การวิเคราะห์ทางสถิติแบบถดถอย ปรับมูลค่าตามราคาน้ำมันโลก ปรับมูลค่าตามค่าแรงขั้นต่ำ และปรับสัดส่วนตามดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานตามแต่ละกรณี โดยการคำนวณเมื่อปรับมูลค่าดังกล่าวแล้วได้ผลว่าทั้งต้นทุนและผลประโยชน์มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในส่วนของต้นทุนเพิ่มขึ้นนั้นเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลประโยชน์ จึงส่งผลให้ NPV ลดลงจนมีค่าน้อยกว่า 0 คือมีค่าเท่ากับ -59.94 ล้านบาท B/C ลดลงเท่ากับ 0.99 และ IRR ลดลงเท่ากับร้อยละ 11.91 ทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน หากโครงการต้องชะลอการก่อสร้างออกไป

บทสรุป

โครงการลงทุนเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ อาทิ ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โครงการลงทุนก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการประเมินโครงการและการพิจาณาตัดสินใจเลือกลงทุนหรือชะลอการลงทุนย่อมต้องมีผลกระทบต่อสังคม และเศรษฐกิจ โครงการภาครัฐอย่างน้อยควรนำเครื่องมือเทคนิคพื้นฐาน อาทิ วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value-NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return-IRR) ไปวิเคราะห์การลงทุน สำหรับโครงการลงทุนของภาคเอกชนอาจนำเครื่องมือเทคนิคอื่นวิเคราะห์อื่นร่วมได้ อาทิ ระยะเวลาคืนทุน (payback period) วิธีการพยากรณ์ การวิเคราะห์ความเสี่ยง หรือหากเป็นโครงการลงทุนของภาคเอกชนขนาดเล็กสามารถเปลี่ยนจากวิธีมูลค่าปัจจุบันแบบเดิม เป็นวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิสำหรับกิจการขนาดเล็ก (Net Present Value for Small Firms-NPVSF) ได้ อย่างไรก็ดีการเลือกใช้เครื่องมือเทคนิคต้องให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลของโครงการที่จะนำมาพิจารณา ดังนั้นการนำเครื่องมือหรือเทคนิควิธีไปใช้ในการประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินใจลงทุนในโครงการ ควรต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกอบการตัดสินใจให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อสามารถได้ข้อสรุปนำไปสู่การตัดสินใจที่เป็นประโยชน์สูงสุด แก่นักลงทุนและสังคมโดยรวม

Reference

Hongkhunthod, T., & Oottamakorn, C. (2019). Economic and Social Impact of Broadband Internet Adoption in Rural Thailand. *Chophayom Journal*, *30*(2), 175-184. (in Thai)

Imjai, T. (2019). Economic Analysis of Flexible Pavement Reinforced with Geosynthetics in Thailand for New Construction and Overlay. *The Journal of KMUTNB*, *29*(4), 565-576. (in Thai)

Kongcharoen, K., & Socatiyanurak, M. (2018). Economic Feasibility Analysis and Risk Analysis for Small scale hydro-power plant Project investment using the Reference Class Forecasting method and the Monte Carlo Simulation method. *Journal of Business Administration the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, *7*(2), 138-154. (in Thai)

Martinelli, R. J., & Milosevic, D. Z. (2016). *Project Management Toolbox*. (2nd ed.). New Jersey: Wiley.

Metham, M., & Benjaoran, V. (2016). Economic Value Analysis of a Delayed Public Construction Project: A Case Study of the Nakhonsawan Province Eastern Bypass Project. *UBU Engineering Journal*,

6(1), 9-21. (in Thai)

Pungnirund, B. (2014). Financial feasibility study of investment project on the construction of air ticket check building outside passenger terminal at Phuket international airport. *Journal of the Association of Researchers*, *19*(2), 145-153. (in Thai)

Thaweewat, K., & Hensavang, S. (2015). Financial tools development for evaluation of investment projects for small firms. Songklanakarin *Journal of Social Sciences and Humanities*, *21*(4), 117-134. (in Thai)

Sararom, D. (2017). Evaluating the value of investment in solid waste power plant project a case study in nonthaburi municipality. *Journal of graduate studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, *11*(2), 203-215. (in Thai)

Sherman, E. H. (2015). *A Manager's Guide to financial analysis*. (6th ed.). United State of America: American management association.

Songsrirote, N. (2016). An economic feasibility analysis of spring groundwater resource development project in Ban o Kham, Kranuan Sub-district, Sam Sung District, Khonkaen Province. *NIDA Development Journal*, *56*(3), 108-137. (in Thai)

การจัดการศึกษาไทยในยุค 5G
The Concept of Thai Educational in the 5th Generation

ธนชพร พุ่มภชาติ[1], ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว[1], สุทธิพงษ์ มากุล[1],
รัตนา บุญเลิศพรพิสุทธ์[2] และ สุกัญญา สมมณีดวง[3]
Thanachaporn Pumpachart[1], Thanarak Santhuenkaew[1],
Suttipong Makul[1], Rattana Bunlertpornpisut[2] and Sukanya Sommaneedoung[3]
[1]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[1]Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
[2]คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
[2]Aviation Business Management, Panyapiwat Institute of Management
[3]คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[3]School of Aviation, Eastern Asia University
Received: January 14, 2020
Revised: February 7, 2020
Accepted: April 27, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้อธิบายวิวัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่สัมพันธ์กับการศึกษาไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นในระยะใกล้นี้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมยุคที่ 5 หรือที่เรียกว่า 5G ที่กำลังจะเกิดขึ้นในประเทศไทยภายในปี 2563 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผล บทความดังกล่าวนี้จึงเหมาะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูอาจารย์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา รวมถึงผู้ปกครอง ที่จะต้องจัดเตรียมและวางแผนสำหรับรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในครั้งนี้

คำสำคัญ: 5G, การศึกษา, หลักสูตร, การจัดการเรียนรู้, เทคโนโลยี, การประเมินผล

Abstract

This article explained about the evolution of communicative technology which is related to Thai education from the past to the present. Additionally, it is presented the concept of Thai educational management that is taking place in the near future under the variation of the 5th generation telecommunication evolution or well-known as “5G” in 2020. The contents of research are divided into 5 contents which are curriculum content, learning management content, media content, learning resources content, and assessment content. This article is appropriate regarding to educational personnel, researchers or scholars, for instance, educational administrators, teachers,

lecturers or even including stakeholders (students) and parents. These personnel are required to prepare and provide plans for the variation of the coming learning evolution.

Keywords: 5G, education, curriculum, learning management, technology, assessment

บทนำ

เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏการณ์ “เมื่อเทคโนโลยีรุดหน้า การศึกษาก็ต้องปรับเปลี่ยนตาม” จึงเกิดขึ้นอย่างควบคุมไม่ได้ เพราะเมื่อความสามารถของเทคโนโลยีไม่ใช่แค่การนำพาเสียงจากคนหนึ่งไปหาอีกคนหนึ่งซึ่งอยู่ไกลออกไปได้เพียงเท่านั้น แต่ยังพัฒนาจนกระทั่งสามารถส่งภาพและอาจจะรวมถึงสัมผัสผ่านร่างกายเสมือนหนึ่งคนเราอยู่ใกล้ชิดกัน ทั้งที่ความเป็นจริงไม่ใช่ ไปได้อีกด้วย ความสามารถดังกล่าวนี้จะนำมาซึ่งการบริหารจัดการศึกษาเล่าเรียนที่จะเปลี่ยนโฉมไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง Tondare (2014) วิเคราะห์ว่าความก้าวหน้าในด้านโทรคมนาคมในแต่ละยุคตั้งแต่ยุค 1G จนกระทั่งมาเป็นยุค 4.5G ในทุกวันนี้เกิดขึ้นตลอดเวลาในช่วงเวลาทุกๆ 10 ปี และในขณะนี้ความก้าวหน้านั้นกำลังจะเปลี่ยนผ่านไปยังยุคต่อไปคือ 5G อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีจะต้องเตรียมการอย่างเร่งด่วนและพยายามเฝ้าติดตามใกล้ชิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาวางแผนการรับมือและเตรียมความพร้อมทางการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านั้นอย่างทันท่วงที

วิวัฒนาการของการศึกษาไทยตามกระแสแห่งเทคโนโลยี

คำว่า G ย่อมาจากคำว่า Generation ที่แปลว่า ยุค, สมัย, รุ่น ซึ่งเมื่อเอาไปใช้รวมกับตัวเลข ในภาษาอังกฤษจะออกเสียงว่า First Generation, Second Generation, Third Generation เป็นต้น และถูกย่อเป็นคำว่า 1G, 2G, 3G ซึ่งเป็นชื่อเรียกในแต่ละยุคของเทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Telecommunications Technology) นับตั้งแต่การใช้งาน 1G และการเปิดตัว 2G ในช่วงปี 1980 เป็นต้นมา เทคโนโลยีดังกล่าวนี้แม้จะเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารโทรคมนาคม โดยสามารถส่งบริการข้อความสั้นและเข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยจีพีอาร์เอส (GPRS = General Packet Radio Service) ซึ่งพัฒนาในเรื่องของการรับส่งข้อมูลที่มากขึ้น ประวิทย์ ลี่สถาพรวงศา (2562) กล่าวว่า สิ่งที่เห็นได้ชัดถึงการเปลี่ยนแปลงในยุค 2G นั้นก็คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้เพิ่มฟังก์ชั่นการรับส่งข้อมูลในส่วนของ MMS (Multimedia Messaging Service) หน้าจอโทรศัพท์เริ่มเข้าสู่ยุคหน้าจอสี และเสียงเรียกเข้าก็ถูกพัฒนาให้เป็นเสียงแบบ Polyphonic จากของเดิมที่เป็น Monotone และเข้ามาสู่ยุคที่เสียงเรียกเข้าเป็นแบบ MP3 ที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ โดยยุคนี้ได้ถือกำเนิดโทรศัพท์ไร้สาย, โทรศัพท์ไร้สาย, วิทยุมือถือส่วนตัว รวมไปถึงโทรสาร บริการระบุตำแหน่งมือถือ เครื่องรับชำระเงิน (EDC) ระบบติดตามรถขนส่งสินค้าหรือขนส่งสาธารณะ (Fleet management) หรือแม้แต่มิเตอร์ไฟฟ้า และอุปกรณ์วัดระดับน้ำที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ในด้านการศึกษานั้นยังได้รับผลกระทบน้อย อันเนื่องจากคุณสมบัติดังกล่าวเอื้อประโยชน์ต่อวงการธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่บ้างที่เริ่มมีการบรรจุเนื้อหาหลักสูตรให้มีความลุ่มลึกขึ้น แต่ก็จำกัดวงอยู่ในสาขาที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เทคโนโลยี วิทยาการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อถึงยุคระบบ 3G หรือระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในยุคที่ 3 (Third Generation of Mobile Telephone) เป็นอุปกรณ์ที่ผสมผสานการนำเสนอข้อมูลและเทคโนโลยีในปัจจุบัน อาทิ PDA โทรศัพท์มือถือ Walkman, กล้องถ่ายรูป และอินเทอร์เน็ต Kachhavay (2014) ได้สรุปว่า การพัฒนาของ 3G ทำให้เกิดการใช้บริการมัลติมีเดีย และ ส่งผ่านข้อมูลในระบบไร้สายด้วยอัตราความเร็วที่สูงขึ้น ในยุคนี้จะเน้นการสื่อสารทั้งการพูดคุยแบบเสียงตามปกติ (Voice) และแบบรับส่งข้อมูล (Data) ซึ่งในส่วนของการรับส่งข้อมูลนี้เอง ที่ทำให้ 3G นั้น

ต่างจากระบบเก่า 2G ที่มีพื้นฐานในการพูดคุยแบบเสียงตามปกติอยู่มาก เนื่องจากเป็นระบบที่ทำขึ้นมาใหม่เพื่อให้รองรับกับการรับส่งข้อมูลโดยตรง มีช่องความถี่และความจุในการรับส่งสัญญาณที่มากกว่า ส่งผลให้การรับส่งข้อมูลหรือการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือนั้นเร็วมากขึ้นแบบก้าวกระโดด ประสิทธิภาพในการใช้งานด้านมัลติมีเดียดีขึ้น และยังมีความเสถียรกว่า 2G อีกด้วย ผลจากความเร็วที่เพิ่มขึ้นทำให้เราสามารถทำอะไรบนมือถือได้มากขึ้นจากแต่ก่อน เช่น โทรศัพท์ทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต (Voice Over IP) การเล่นเกมออนไลน์ (Online Gaming) การดาวน์โหลดเพลงหรือโปรแกรมต่างๆ ได้เร็วขึ้น

ด้านผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการด้านนี้จะแข่งขันการสร้างโครงข่ายและบริการ จะมีการลงทุน และการจ้างงานเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งมีการผลิตแอปพลิเคชั่นหรือโปรโมชั่นต่างๆ มาทำตลาดกันมากขึ้น Thai PBS (2555) กล่าวว่า ระบบ 3G ช่วยให้คนเราใกล้ชิดกันมากขึ้น สามารถติดต่อธุรกิจกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้นแบบไร้พรมแดน มีสัญญาณที่มีความคมชัดครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ในไทย การเปิดหน้าเว็บไซต์ หรืออัพโหลด-ดาวน์โหลดข้อมูลจะสามารถทำได้รวดเร็ว แม้กระทั่งในวงการแพทย์ก็สามารถนำเทคโนโลยี 3G มาใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลหรือ พื้นที่ที่เข้าถึงยาก แพทย์ก็สามารถรักษาคนไข้ได้โดยไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยการที่แพทย์ในตัวเมืองจะรักษาผ่านทางระบบประชุมทางไกล (Video Conference) และมีพยาบาลและแพทย์ประจำท้องถิ่นเป็นผู้ประสานงาน ที่เรียกว่า ระบบแพทย์ทางไกล หรือ Telemedicine นั่นเอง

ส่วนในด้านการศึกษานั้น Thai PBS (2555) กล่าวว่า ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐได้นำเทคโนโลยี 3G มาส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ห่างไกลได้รับบริการที่ดีทั้งด้านการสื่อสารและบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อผลักดันให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ที่อยู่พื้นที่ห่างไกลได้รับบริการที่ดีในการสื่อสาร หรือพัฒนาเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการศึกษาทางไกลผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นการลดช่องว่างในการรับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ของประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลเพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนไทยให้มีความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติ โดยสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในเรื่องการเรียนการสอนผ่านระบบประชุมทางไกล (Video Conference) ซึ่งช่วยให้ประหยัดเวลาในการเดินทาง และช่วยลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าอาหาร แต่สามารถเพิ่มการเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างเท่าเทียม การคุยแบบเห็นหน้า (Video Call) และการดูทีวีและดูวีดิทัศน์ออนไลน์ (Streaming) ทำให้แหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียนขยายขอบเขตมากขึ้นนอกเหนือไปจากห้องสมุด ส่วนคุณสมบัติในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา (Always On) ก็ทำให้ข้อมูลที่รับส่งถึงกัน เช่น ข้อความหรือเอกสารทางอีเมลได้รับการตอบสนองอย่างทันที ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเกิดขึ้นนอกห้องเรียนได้อย่างสะดวกสบายขึ้น

เมื่อเข้ามาสู่ยุค 4G การพัฒนาต่อยอดมาจากระบบไร้สายในอดีตทั้งหมด ทั้ง 1G, 2G และ 3G มารวมกันเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพขึ้น อย่างเช่น การพัฒนาในเรื่องความเร็วในการรับส่งข้อมูล ทำให้สามารถใช้งานโทรศัพท์มือถือ หรือ Tablet ได้หลากหลายยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการดูไฟล์วีดิโอออนไลน์ด้วยความคมชัดและไม่มีการกระตุก การสื่อสารข้ามประเทศอย่างโทรศัพท์แบบเห็นหน้ากันแบบโต้ตอบทันที (Video Call) หรือจะเป็นการประชุมผ่านโทรศัพท์ (Mobile teleconferencing) ก็เป็นเรื่องง่ายขึ้น และยังมีค่าใช้จ่ายน้อยลงอีกด้วย

ในด้านการศึกษานั้น อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่มีพื้นที่ให้บริการครอบคลุมกว่าอินเทอร์เน็ตประจำที่ทำให้สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเข้ากับบริการศึกษาทางไกล (Tele education) ซึ่งช่วยให้นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงการศึกษาหรือสื่อการสอนได้เทียบเท่าพื้นที่ในเมืองและสามารถเรียนได้ในลักษณะ Real-time นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ยังเปิดโอกาสให้คนสามารถศึกษาได้ตลอดเวลาผ่านการค้นหาข้อมูล สื่อให้ความรู้ หรือการติดต่อกับอาจารย์ผ่านอุปกรณ์พกพาต่าง ๆ ทำให้การศึกษานอกห้องเรียนมีความสำคัญมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ปวีร์ ศิริมัย และชุติพงศ์ กี่สุขพันธ์ (2019) ก็วิเคราะห์ว่าโอกาสก็มาพร้อมกับความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นสำหรับคนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการดังกล่าว หรือที่เรียกว่าความเหลื่อมล้ำจากการเข้าถึงบริการดิจิทัล (Digital Divide) ทำให้การรับประกันว่าทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อไม่ให้ความเหลื่อมล้ำนี้รุนแรงกว่าเดิม

นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยในระดับอุดมศึกษา Pariyawit Choochoed and Phruekphoom

Dheeranoot (2561) พบว่า มีการใช้ประโยชน์ในด้านการสอนเนื้อหา (Course Content) ในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจากลักษณะง่ายต่อการใช้งานบนโทรศัพท์เคลื่อนที่มีขั้นตอนและมีคำอธิบายที่ชัดเจนในการใช้บทเรียน ถัดมาเป็นการใช้ประโยชน์ในด้านการให้บริการ (Student Support Services) เพราะสามารถใช้บริการบริการต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งสถาบันการศึกษามีนโยบายสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านสมาร์ทโฟนเพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียน การเข้าถึงเว็บไซต์ (Website) โดยมีการจัดเตรียมโปรแกรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้งานบทเรียนออนไลน์ สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตตามสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมภายในสถาบันและการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่มีความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน รวมทั้ง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน (Student to Student) ที่สามารถปรึกษาหรือพูดคุยผ่านการพิมพ์สนทนาออนไลน์ (Chat) มีการโต้ตอบ-ติดต่อ-สอบถามผ่านออนไลน์ตลอดเวลาและมีการสนทนาหรือปรึกษางานผ่านสมาร์ทโฟนได้ และการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Student to Tutor) ซึ่งสามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำผ่านการพิมพ์สนทนาออนไลน์ (Chat) ผ่านสมาร์ทโฟนได้อีกด้วย

เทคโนโลยียุค 5G ที่กำลังจะมาถึง

คำว่า 5G ยังคงมีความหมายไม่แตกต่างจากเดิม คือยังคงสื่อถึงว่า “เราได้เดินมาถึงยุคการติดต่อสื่อสารในเจนเนอเรชั่นที่ 5 แล้ว” ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อตอบโจทย์ของโลกที่หมุนเปลี่ยนไป รวมถึงการมาของการเชื่อมต่อของทุกสิ่ง (Internet of Things = IoT) อย่างเช่น Smart Home, Smart Infrastructure, Smart City, Smart Car เป็นต้น ตามแนวคิด “Anything that can be connected, will be connected.” หรืออะไรที่สามารถเชื่อมต่อได้ก็จะถูกเชื่อมต่อด้วยระบบอินเทอร์เน็ต แต่เพื่อให้มีประสิทธิภาพการทำงานสูงสุด และอะไรที่ต้องการแสดงผลเรียลไทม์จึงจำเป็นต้องมีความรวดเร็วในการรับส่งข้อมูลด้วย “Internet of Things” กำลังกลายเป็นหัวข้อสนทนาที่กำลังเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ทั้งในที่ทำงานและนอกสถานที่ มันเป็นแนวคิดที่ไม่เพียงแต่มีศักยภาพที่จะส่งผลกระทบต่อวิธีการใช้ชีวิตของเรา แต่ยังรวมถึงวิธีการทำงานของเราด้วย “Internet of Things” กล่าวง่ายๆ คือนี่คือแนวคิดของการเชื่อมต่ออุปกรณ์ใด ๆ ด้วยสวิตซ์เปิดและปิดอินเทอร์เน็ต (และ / หรือระหว่างกัน) ซึ่งรวมถึงทุกอย่างตั้งแต่โทรศัพท์มือถือ เครื่องชงกาแฟ เครื่องซักผ้า หูฟัง โคมไฟ อุปกรณ์สวมใส่ ฯลฯ สิ่งนี้ยังใช้กับส่วนประกอบของเครื่องจักร เช่น เครื่องยนต์เจ็ตของเครื่องบิน หรือสว่านของแท่นขุดเจาะน้ำมัน IoT เป็นเครือข่ายยักษ์ใหญ่ที่เชื่อมโยง “สิ่งของ” (ซึ่งรวมถึงผู้คนด้วย) ความสัมพันธ์จะอยู่ระหว่างคน (people-people) – คนคนสิ่งของ (people-things) และสิ่งของ - สิ่งต่าง ๆ (things-things) ซึ่ง Jacob Morgan (2014) ได้ระบุว่า มีการวิเคราะห์กันว่าอุปกรณ์ที่มีการเชื่อมต่อนั้นจะมีมากกว่า 26 พันล้านเครื่องภายในปี 2563 นี้ สำหรับประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. (2562) จะมีการลงนามความร่วมมือสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม 5G เพื่ออำนวยความสะดวกในการเปิดเป็นพื้นที่ให้บริการ 5G เชิงพาณิชย์แห่งแรกในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือ (โอเปอเรเตอร์) ที่ชนะการประมูล 5G สามารถติดตั้งระบบ 5G ได้ทันทีในเดือนมีนาคม 2563 หลังได้รับใบอนุญาต ทั้งนี้คาดว่าจะใช้เวลาในการติดตั้งระบบ 2-3 เดือน หรือประมาณเดือนพฤษภาคม 2563 ก็จะสามารถเปิดให้บริการเชิงพาณิชย์ได้ โดยระบบ 5G ที่การท่าอากาศยานทั้งสนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมือง คาดว่าจะให้บริการได้ เช่น การตรวจสอบใบหน้า, การบริหารจัดการคลังสินค้า และการช่วยเหลือฉุกเฉินของรถพยาบาลภายในสนามบิน เป็นต้น

ลักษณะของเทคโนโลยีในยุค 5G

เมื่อ “สิ่งที่สามารถเชื่อมต่อได้จะถูกเชื่อมต่อ” จึงเกิดตัวอย่างมากมายสำหรับสิ่งที่อาจมีลักษณะดังกล่าว เช่น คุณกำลังเดินทางไปประชุม รถของคุณสามารถเข้าถึงปฏิทินของคุณและรู้เส้นทางที่ดีที่สุดแล้ว หากการจราจรหนาแน่น รถของคุณอาจส่งข้อความไปยังอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อแจ้งให้ทราบว่าคุณจะมาสาย หรือจะเกิดอะไรขึ้นถ้านาฬิกาปลุกของคุณ ปลุกคุณตอนหกโมงเช้า จากนั้นแจ้งให้ผู้ผลิตกาแฟของคุณเริ่มชงกาแฟให้คุณ และจะเป็นอย่างไรถ้าอุปกรณ์สำนักงานของคุณรู้ว่าอุปกรณ์สิ้นเปลืองมีน้อยและสั่งซื้ออีกครั้งโดยอัตโนมัติ หรือจะเป็นอย่างไรถ้าอุปกรณ์ที่สวมใส่ได้ที่คุณใช้ในที่ทำงานสามารถบอกคุณได้ว่าเมื่อใด

และที่ไหนที่คุณใช้งานและมีประสิทธิผลที่สุดและแบ่งปันข้อมูลนั้นกับอุปกรณ์อื่น ๆ ที่คุณใช้ขณะทำงาน Saddam Hossain (2013) ยังกล่าวอีกว่า ความสามารถในเทคโนโลยีใหม่นี้ยังรวมถึง การดาวน์โหลดไฟล์ (แม้กระทั่งภาพยนตร์) ภายในไม่กี่วินาที ความเร็วในการแสดงหน้าเว็บไซต์แบบทันที อุปกรณ์ 5G มีราคาถูกลง การใช้ 5G คุณภาพการบริการที่ดีที่สุด เครือข่ายทั้งหมดสามารถรวบรวมได้บนแพลตฟอร์มสนับสนุนอุปกรณ์ของคนรุ่นก่อน ๆ ได้อย่างง่ายดาย ไม่จำกัดตามความต้องการของผู้ใช้ ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์นั้นสามารถอัพเกรดได้ สามารถเติมเต็มความต้องการของผู้ใช้จนถึงศตวรรษหน้า ผู้สมัครสมาชิกสามารถจัดเก็บข้อมูลในที่จัดเก็บข้อมูลส่วนกลาง ผู้สมัครสมาชิกสามารถใช้ซอฟต์แวร์แอปพลิเคชันโดยไม่ต้องติดตั้งในอุปกรณ์ของตัวเอง คอมพิวเตอร์ระยะไกลสามารถควบคุมได้ด้วยโทรศัพท์มือถือ และยังมีความสามารถในการสนับสนุนบริการใหม่ๆ อีกมากมาย

การจัดการศึกษาไทยในยุค 5G

ด้านหลักสูตร

เมื่อนวัตกรรมเกิดขึ้น ความรู้ปัจจุบันก็เก่าลงไป การกำหนดเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ก็ต้องปรับปรุงให้ทันสมัยหรือทันต่อเทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและระดับปริญญาตรีที่จะต้องมีความพร้อมในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไอที (Information Technology, IT) ด้านโทรคมนาคม ด้านบริการระบบเครือข่าย (Network) การให้บริการ Service Provider หรือ Internet Service Provider งานออกแบบและงานสถาปัตยกรรมเชิงโครงสร้าง เป็นต้น สถาบันจะต้องเตรียมความพร้อมในการเปิดหลักสูตร สาขาวิชา หรือกลุ่มวิชาใหม่ๆ ให้สอดรับกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงเร็ว เพื่อเน้นการสร้างนวัตกรที่ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ หรือต่อยอดนวัตกรรมเดิม ให้ตอบโจทย์ธุรกิจในยุคดิจิทัลได้ เช่น กลุ่มวิชาการเป็นผู้ประกอบการ (เช่น การตลาด โลจิสติกส์ การจัดการองค์กร สตาร์ทอัพบิสิเนส ไฟแนนซ์ การลงทุน การบริหารจัดการ) กลุ่มวิชาดิจิทัล (เช่น การเขียนโปรแกรม การจัดการฐานข้อมูล การพัฒนาแอปพลิเคชั่น ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีหุ่นยนต์) กลุ่มวิชานวัตกรรม (เช่น การสร้างสรรค์นวัตกรรม การจัดการทรัพย์สินทางปัญญา) รวมไปถึงสาขาที่เกี่ยวข้องได้แก่ การสื่อสาร นิเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ จำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มใหม่ๆ เช่น การออกแบบ ภาพ แสง สี เสียง และใช้เทคโนโลยีทันสมัยในยุคดิจิทัลอย่างปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) เทคโนโลยีสร้างความเป็นจริงเหมือน (VR : Virtual Reality) และความเป็นจริงเสริม (AR : Augmented Reality) มาเป็นเครื่องมือในสาขาตน โดยอาจเพิ่มหลักสูตรที่เกี่ยวกับ ผู้บริโภคยุคดิจิทัล (Digital Consumer) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) สื่อดิจิทัล (Digital Media) วิทยาการข้อมูล (Data Science) การผลิตอีเว้นท์ (Event Production) ฯลฯ

เมื่อหลักสูตรมีความหลากหลายแต่ระยะเวลาเรียนไม่ได้ขยายเวลาตาม ผู้เรียนยังคงให้เวลากับการเรียนน้อยลงเสียด้วยซ้ำ การเกิดหลักสูตรระยะสั้น (short cause) จะมีมากขึ้น อาจจะมาแทนที่การเสียเวลาเรียนเป็นปีๆ อาจกล่าวได้ว่า ใบปริญญาอาจไม่ได้เป็นใบเบิกทางในอนาคตอีกต่อไป สถานศึกษาโดยเฉพาะระดับที่สูงกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องปรับตัวมาจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum) ที่หลอมรวมศาสตร์ต่างๆ เพื่อลดเวลาเรียนและเป็นการหลอมรวมสาระความรู้ให้เฉพาะเจาะจงตามวิวาชีพที่ผู้เรียนจะนำไปใช้มากขึ้น หรือแม้กระทั่ง อาจเกิดหลักสูตรแบบยืดหยุ่น (Flexible curriculum) ที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิชาที่จะเรียนทั้งหมด หรือมีสัดส่วนวิชาเลือกมากกว่าวิชาบังคับดังที่สถาบันส่วนใหญ่กำหนดในปัจจุบัน การจัดหลักสูตรลักษณะดังกล่าวนี้ยังอาจจะเริ่มเห็นและเห็นมากขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่แต่ละสถาบันกำลังจะเปลี่ยนจากแค่สายสามัญ-สายศิลป์ไปสู่สายวิชาชีพ เช่น สายวิศวกรรม สายสถาปัตยกรรม สายนิติศาสตร์ มากขึ้นอีกด้วย

ด้านการจัดการเรียนรู้

การให้บริการเชื่อมต่อแบบไร้พรมแดนสำหรับทุกคนของเทคโนโลยี 5G จะทำให้เกิดประสบการณ์ใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบไร้พรมแดน รวดเร็ว ไว้วางใจได้ และมีความปลอดภัย ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) ได้อย่างง่ายดาย ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมผ่านเครือข่ายได้จากทุกที่ (anywhere) เพียงแค่สวมอุปกรณ์ เช่น แว่นตา

VR (virtual reality) ก็สามารถมองเห็นครูและเพื่อนร่วมเรียนเสมือนอยู่ในห้องเรียนจริงๆ (คล้ายเหตุการณ์ในภาพยนตร์เรื่อง Ready Player One) รวมไปถึงการเดินทางไปทัศนศึกษาผ่านเครือข่ายจะมีความสมจริงยิ่งขึ้น ทั้งยังเพิ่มความสามารถในสื่อสารโต้ตอบระหว่างครูกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกันเองได้อย่างลื่นไหลแบบสองทิศทาง (Full Duplex) หรือเรียกว่า “การสื่อสารแบบสองทาง (Both-way Communication)” เป็นทิศทางการสื่อสารข้อมูลแบบที่ข้อมูลสามารถส่งพร้อม ๆ กันได้ทั้ง 2 ทิศทาง ในเวลาเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่เป็นการสื่อสารแบบกึ่งสองทิศทาง (Half Duplex) หรือเรียกว่า “การสื่อสารแบบทางใดทางหนึ่ง (Either-way Communication)” เป็นทิศทางการสื่อสารข้อมูลแบบที่ข้อมูลสามารถส่งกลับกันได้ 2 ทิศทาง แต่จะไม่สามารถส่งพร้อมกันได้ โดยต้องผลัดกันส่งครั้งละทิศทางเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดของความเร็ว เช่น ปัญหาสัญญาณที่ขาดหาย ทำให้บางครั้งต้องเลี่ยงไปใช้การส่งข้อความโดยการพิมพ์หรือโพสต์ข้อความ (ผ่านทางหน้าเพจหรือผ่านทางอีเมล์) แทน นอกจากนี้ บางกิจกรรมยังสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างตลอดเวลา (anytime) โดยผู้สอนสามารถจัดตารางการสอนและเลือกคนสอน, วันเวลาเรียน, วิชาที่สนใจ, วิชาที่ต้องทบทวน รวมไปถึง การเรียนแบบตัวต่อตัวได้อย่างอิสระ

การออกแบบการเรียนรู้ของครูจะมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งการประชุมออนไลน์ การศึกษาและสืบค้นบนเครือข่าย การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) หรือครูมอบหมายกิจกรรมนอกห้องเรียนผ่านระบบเครือข่ายเสมือนครูและนักเรียนร่วมกิจกรรมไปพร้อมกัน เช่น การส่งสัญญาณถ่ายทอดสดการเดินทางของผู้เรียนตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยครูยังสามารถกำกับติดตามผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มที่อาจมีภารกิจต่างสถานที่หรือต่างกิจกรรมในเวลาเดียวกันผ่านระบบสัญญาณดาวเทียม ตัวอย่างเช่น การมอบหมายให้ผู้เรียนไปสำรวจสถานที่ท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ ปูชนียสถาน ตลาด หรือมอบหมายให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์บุคคลอาชีพต่างๆ โดยให้ผู้เรียนบันทึกเหตุการณ์หรือส่งสัญญาณภาพและเสียงมาหาครู ทั้งนี้ ครูยังสามารถให้คำแนะนำ กำกับติดตามและคอยประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวนี้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับของจริงหรือสถานการณ์จริง และได้เห็นการประยุกต์ใช้ความรู้ใกล้เคียงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงยิ่งขึ้น บทบาทของครูจึงเป็นเหมือนโค้ชหรือพี่เลี้ยง (coach or mentor) ในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าผู้นำความรู้มาพูดหรือบอกเล่าในห้องเรียนเช่นในอดีต

ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

ประสบการณ์การใช้งานอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูงเครือข่าย 5G จะมาพร้อมกับประสบการณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ได้รับการพัฒนาจนมีความเร็วสูง พร้อมทั้งแพลตฟอร์มสำหรับบริการที่อาศัยเทคโนโลยีคลาวด์ (Cloud) ซึ่งจะเป็นบริการที่ผู้ใช้งานสามารถเลือกใช้ซอฟต์แวร์ และทรัพยากรด้านคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการเพื่อนำมาใช้งาน โดยที่เราไม่ต้องลงทุนซื้อทั้ง Hardware และ Software ไม่ต้องวางระบบ network เอง เพราะ ผู้ให้บริการเป็นผู้ดูแลระบบ network ให้ผู้ใช้งาน เป็นการลดต้นทุนและลดความยุ่งยากในการอัพเกรดระบบอีกด้วย และผู้ใช้งานสามารถจัดการข้อมูลบนคลาวด์ได้หลากหลายอุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงอินเตอร์เน็ตได้ เช่น โทรศัพท์มือถือ, Tablet, Notebook ดังนั้น การจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ของครู จะช่วยลดต้นทุนการผลิตและยังสามารถแบ่งปันสื่อเหล่านั้นอย่างง่ายดาย หรืออาจจะเป็นเพียงการสำรวจว่า ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือพื้นที่ดิจิตัลที่เปรียบเสมือนห้องสมุดขนาดใหญ่ของโลกนี้ มีแหล่งเรียนรู้อะไรบ้าง ครูเพียงแต่ชี้นำ (link) ให้ผู้เรียนเข้าถึงหรือมอบหมายการค้นคว้าไปยังแหล่งเรียนรู้นั้นๆ โดยไม่ต้องเปลืองงบประมาณจัดซื้อดังแต่ก่อน

การพึ่งพาอุปกรณ์รับส่งสัญญาณที่น้อยลงจนกระทั่งไม่ต้องพกพาอุปกรณ์ (non-device) อาจเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ไปตลอดกาล ห้องเรียนในอนาคตจะเป็นภาพของผู้เรียนที่เดินตัวเปล่า (มีเสื้อผ้าแต่ไม่ต้องพกอุปกรณ์การเรียนใดๆ) เมื่อเข้ามาในห้องเรียนเพียงกดปุ่มที่โต๊ะเรียนอัจฉริยะ (smart classroom) และเข้าระบบ (login) ก็สามารถแสดงสมุดพก ใบความรู้ ใบงานการบ้าน เอกสารส่วนตัว หรืองานที่ทำค้างไว้บนหน้าจอ (พื้นโต๊ะเรียนหรือในอากาศ) โดยผู้เรียนและผู้สอนสามารถรับส่งข้อมูลกันไปมาระหว่างเรียน ไม่ว่าจะเป็นคำอธิบายที่ครูเพิ่งจะเขียนหรือใบงานที่นักเรียนที่เพิ่งทำเสร็จผ่านระบบเครือข่ายได้อย่างรวดเร็ว สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์

ยังตอบสนองต่อผู้เรียนรายบุคคลและรายกลุ่มได้อย่างสะดวก เช่น ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์แผนที่สามมิติบนโต๊ะเรียนส่วนกลาง แล้วร่วมกันวิเคราะห์ บันทึกรายละเอียดความคิดเห็นของแต่ละคนหรือข้อสรุปของกลุ่ม ผ่านระบบกลาง (could) รวมถึง เก็บประวัติการทำงานและผลงานเป็นไฟล์เอกสาร รูปภาพ ฯลฯ เพื่อรอรับการประเมิน แล้วออกจากห้องเรียนโดยยังสามารถกลับไปสานต่องานดังกล่าวที่บ้านหรือในวันหยุด ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มได้อีกด้วย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังอาจไปถึงการไม่ต้องเดินทางมาโรงเรียนเพื่อมาแสดงตัว แต่ส่งสัญญาณผ่านการเข้าระบบเท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้ระบบการเรียนอยู่ที่บ้าน (home school) เกิดเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นก็ได้ (ถ้ากฎหมายในอนาคตรองรับ)

ด้านการประเมินผล

การบันทึกรวบรวมและจัดเก็บรูปภาพ วีดิทัศน์ รวมถึงกิจกรรมจากชั้นเรียนสามารถทำได้ง่าย ผู้สอนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการประเมินผลในภายหลังได้อย่างสะดวก หรือใช้ความฉลาดของปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยประเมิน จัดระบบ เรียบเรียง และนำเสนอข้อมูลได้อย่างง่ายดาย ความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการประเมินผลการเรียนจะทำให้การวัดและการประเมินผลมีความหลากหลาย เที่ยงตรงและยุติธรรมมากขึ้น กล่าวคือ ผู้สอนสามารถเลือกเก็บข้อมูลจากแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน (portfolio) ผลงานจากการฝึกปฏิบัติ (ที่อยู่ในรูปของเอกสารดิจิทัล ทำให้ไม่ยุ่งยากในการจัดเก็บรวบรวม) โครงงาน (project) ฯลฯ หรือผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบออนไลน์ (e-Testing) ผ่านคลังข้อสอบแบบสุ่มเลือกข้อสอบ (ด้วยระบบ AI) หรือการกำหนดให้ผู้เรียนได้ทราบผลคะแนนทันที (อย่างแม่นยำ) เพื่อความรวดเร็วในการเตรียมตัวสำหรับการประเมินขั้นต่อไป (หรือการเตรียมตัวสำหรับการสอบซ้ำ กรณีได้ผลว่าไม่ผ่าน) เป็นต้น

การประเมินผลจะมีความแม่นยำและเป็นรายบุคคลมากขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการประเมินผล เพราะสามารถระบุผลงานของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเชื่อมโยงมาสู่วิธีการประเมินผลที่จะมีความหลากหลายยิ่งขึ้น (เพราะความเชื่อมั่นดังกล่าว) ดังนั้น ในวิชาเดียวกันขณะที่ผู้เรียนคนหนึ่งใช้การทดสอบ (test) เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจ ผู้เรียนอีกคนอาจจะใช้การประเมินผลงาน (product of learning) หรือมีการประเมินทักษะปฏิบัติ (performance assessment) โดยใช้ความฉลาดของระบบ AI มาช่วยในการสังเกตและให้คะแนน นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถพึ่งพาระบบการประมวลผลที่แม่นยำรวดเร็ว และส่งผ่านทางไกลนี้เพื่อทำให้เกิดการประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) เช่น การถ่ายทอดสดการทำงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริงผ่านเครือข่าย การประมวลผลการระดมความคิดหรือผลการประชุมปรึกษาหารือของผู้เรียนผ่านข้อความที่บันทึกจากโปรแกรมประชุมบนเครือข่าย เป็นต้น

บทสรุปสำหรับบุคลากรทางการศึกษา

ระบบเครือข่ายในยุค 5G นั้นเริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น ทั้งในส่วนของมาตรฐาน ประเภทการนำไปใช้งาน รวมถึงคลื่นความถี่ที่มีความน่าสนใจ อย่างไรก็ตามการนำระบบ 5G มาใช้งานจริง ยังคงมีความท้าทายในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านความคุ้มค่าต่อการลงทุน ความเหมาะสมของกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กร สำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ยุค 5G ของการศึกษาไทยในปัจจุบันนั้น ควรเริ่มกำหนดแนวทางเบื้องต้นสำหรับการวางแผนและเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูสามารถออกแบบและปรับกลยุทธ์ของหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความสามารถของเทคโนโลยีใหม่ที่จะเกิดขึ้น เพื่อทำให้เราสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้ได้อย่างเต็มที่ในอนาคตอันใกล้ต่อไป

Reference

Choochoed, P., & Dheeranoot, P. (2018). Make practical used broadband third generation mobile network (3G) or forth generation mobile network (4G) for learning management system in the 21st century learning skill. *Academic article Journal of Humanities and Social Sciences. Rajapruek University 3rd.* Retrieved from https://www.tcithaijo.org/index.php/rpu/article/download/112626/87726

Hossain, S. (2013). 5G Wireless communication systems. *American Journal of Engineering Research (AJER).* E-ISSN: 2320-0847 P-ISSN: 2320-0936 *2*(10), 344-353

Leesatapornwongsa, P. (2020). *When will the Thai 2G service end?*. Retrieved from https://www.prachachat.net/ict/news-388507

Meenal, G., & Kachhavay, et al. (2014). 5G technology evolution and revolution. *International Journal of Computer Science and Mobile Computing*, *3*(3), 1080-1087

Ministry of Education. (2009). *To modern learning NTC uses 3G technology to expand educational opportunities far away*. August, 2009. Retrieved from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=11531&Key=hotnews

Morgan, J. (2014). *A simple explanation of 'the internet of things'*. Retrieved form https://www.forbes.com/sites/jacobmorgan/2014/05/13/simple-explanation-internet-things-that-anyone-can-understand/#632e7c211d09

NBTC presses 5G button for service at Suvarnabhumi Airport. (2020). *November, 2019*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1766720

Sirimai, P., & Keesukpan, C. (2019). *Investing in 3G and 4G technology and economic results. Line monetary policy Bank of Thailand*. Focused and Quick (FAQ) 139. Retrieved from http://www.nbtc.go.th/getattachment/Services/quarter2560/ Joint academic works - BOT - and - NBTC /36518/FAQ-139- Investment in technology -3G-and-4G- With economic results.pdf.aspx

Tondare, S. M., & et al. (2014). Evolutionary steps from 1G to 4. 5G. *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*. *3*(4),

Thai PBS. (2012). *Benefits of 3G*. October, 2012. Retrieved from https://news.thaipbs.or.th/content/118633

แบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาวัฒนธรรมการกินในเทศกาลอาหาร วงใน 2563

Communication Pattern for Cultural Reproduction in Digital Era: A Case Study of Food Culture at Wongnai Food Festival 2020

อุษา ศิลป์เรืองวิไล
Usa Silraungwilai
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Master of Business Administration Program, Eastern Asia University
Received: February 19, 2020
Revised: October 15, 2020
Accepted: October 16, 2020

บทคัดย่อ

วัฒนธรรม คือ กิจกรรมของมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นขึ้นมาและสำคัญ วิถีของการดำเนินชีวิตด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน เป็นรูปแบบการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่สืบต่อกันมา เช่น วัฒนธรรมการไหว้ครูมวยเพื่อแสดงความเคารพครูมวยในอดีตและปัจจุบัน (Cornwel-Smith & Goss, 2009, p. 203) วัฒนธรรมลอยกระทง วัฒนธรรมสงกรานต์ เป็นต้น ผลการวิจัยจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลของผู้วิจัยและสัมภาษณ์กลุ่มจำนวน 9 กลุ่ม เพื่อจัดการความรู้เกี่ยวกับแบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการกินในยุคดิจิทัล พบว่าการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย (1) การใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในรูปแบบวัจนภาษา และอวัจนภาษาที่เป็นรูปแบบสากล (2) การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการใส่รหัส และ การถอดรหัส ของสจ๊วต ฮอลล์ ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของแต่ละสัญชาติ (3) การใช้การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เช่น การสอน/การอบรม, การแสดง, การแข่งขัน, การสาธิต เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (4) การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง มายาคติ (5) การใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัลที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ (6) การใช้เครือข่ายสังคมในการสื่อสาร

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม, ยุคดิจิทัล

Abstract

Culture is human activities and symbolic structure which helps increase significance of those activities. Learning the way of live from each other is the form of cultural reproduction for cascading record culture such as the wai khru ram muay dance in homage to teachers past and present culture (Cornwel-Smith & Goss, 2009, p. 203) Loykrathong culture Songkran culture. Findings from field research by researcher and nine focus groups discussion for managing knowledge related to communication pattern for cultural reproduction in digital era showed that communication for cultural

reproduction in digital era is comprised of (1) cross cultural communication pattern and principle implementation that should be in form of international verbal and nonverbal communication (2) Stuart Hall encoding-decoding concept implementation for cross cultural communication to build food cultural value perception and recognition of each nationality (3) cultural reproduction implementation such as teaching/ training, show, contest, demonstration for cascading culture (4) myth concept implementation (5) integrated communication in digital era pattern and principle im plementation that should be in form of online and offline communication (6) social networking implementation for communicating.

Keywords: communication, cultural reproduction, digital era

บทนำ

วัฒนธรรม (cultures/ culture) มีการแปลความหมายไว้มากมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคนว่าจะมองวัฒนธรรมในรูปแบบใด อาทิ Jurgen Habermas (1987) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับโครงสร้างสังคม ตลอดจนปัจจัยภายนอกและรูปแบบการสื่อสาร การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม จึงหมายถึง การสื่อสารเรื่องราวของวัฒนธรรมที่สมาชิกในสังคมส่วนหนึ่งให้การยอมรับ และผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจนกลายเป็นวัฒนธรรม

Antonio Gramsci (1891-1937) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับอุดมการณ์ของชนชั้นผู้ปกครอง การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม จึงหมายถึง การสื่อสารเรื่องราวของวัฒนธรรมประชานิยม วัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมความเป็นชาติ เพื่อให้ประชาชนยอมรับผ่านกลไกอำนาจของชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ (1) การบังคับใช้และการสร้างความยินยอมพร้อมใจ (2) สงครามเคลื่อนไหวทางการเมืองและสงครามช่วงชิงพื้นที่ทางความคิด (3) กลุ่มทางประวัติศาสตร์ (4) การครองความเป็นเจ้า (5) ปัญญาชน (6) สภาคนงาน (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) นอกจากนี้ Antonio Gramsci (1971) ชี้ให้เห็นกลไกการผลิตซ้ำ (reproduction) เพื่อสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เป็นการนำวัฒนธรรมจากที่มีอยู่ก่อนหน้ามาผลิตหรือเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การผลิตซ้ำอุดมการณ์การครองความเป็นเจ้าผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวเจ้าหญิงจากนิทานพื้นบ้านท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลก ได้แก่ นิทานของจิอัมบาติสตา เบซิล ชาวอิตาลี เทพนิยายกริมม์ของเยอรมัน นิทานของชาร์ล เปโรต์ ชาวฝรั่งเศส และนิทานแอนเดอร์เซน แห่งเดนมาร์ก ให้เป็นเจ้าหญิงแบบดิสนีย์ (ปรีดา อัครจันทโชติ, 2561, น. 168)

Roland Barthes (1915-1980) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับการให้ความหมายและให้คุณค่าของสิ่ง ๆ หนึ่งมากกว่าความหมายและคุณค่าในชั้นต้น (first order) โดยกาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) ได้นำเสนอแนวคิดของ Roland Barthes ไว้ในหนังสือเรื่องสายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองและสื่อสารศึกษา ว่า Roland Barthes จำแนกความหมายในการสื่อสารเป็นสองระดับ คือ ความหมายโดยตรง (denotation) และความหมายโดยนัย (connotation) Barthes (1961) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความหมายโดยนัย บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องสัญญะและการสร้างความหมายของ Ferdinand de Saussure (1916) โดยเน้นความสนใจไปที่การสร้างความหมายที่มีลักษณะอัตวิสัย (subjective) คือ การสร้างความหมายเชิงสังคม/วัฒนธรรม (social/cultural meaning) น. 425-430

Struart Hall (1973-1997) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับกระบวนการสร้างความหมาย (signification) อัตลักษณ์ (identity) และความแตกต่างทางวัฒนธรรม (cultural difference) Stuart Hall ได้อธิบาย

ว่า ระบบรหัสของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในการถอดรหัสความหมายไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายในชุดเดียวกัน เนื่องจากมีเหตุผลที่ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสาร เข้าใจไม่ตรงกัน เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการผลิต/แพร่กระจาย/บริโภค/ผลิตซ้ำวัฒนธรรมและความหมายต่าง ๆ ของวัฒนธรรมกระแสหลัก มักเกิดการตีความตามระดับของการบริโภคความหมาย 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การตีความด้วยจุดยืนแบบเดียวกับจุดยืนตามผู้ส่ง คือ การบริโภคความหมายตรงตามที่ผู้ส่งต้องการ (preferred reading) (2) การตีความด้วยจุดยืนแบบเดียวกับจุดยืนแบบต่อรอง คือ การบริโภคความหมายปรับเปลี่ยนเล็กน้อยจากที่ผู้ส่งต้องการ (negotiated reading) (3) การตีความด้วยจุดยืนแบบเดียวกับจุดยืนตรงกันข้าม คือ การบริโภคความหมายกลับด้านจากที่ผู้ส่งต้องการ (oppositional reading) (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551, น. 666-670) นอกจากนี้ Struart Hall (1980) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับการผลิตซ้ำ เพื่อตอกย้ำความหมายเดิมหรือท้าทายความเชื่อเก่าซึ่งเคยเป็นที่เคารพยกย่องและยอมรับกันอยู่ทั่วไปในสังคม สอดคล้องกับทรรศนะของปรีดา อัครจันทโชติ (2561) ที่ว่า “การผลิตซ้ำสามารถสร้างความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม และได้ส่งอิทธิพลบางประการต่อแนวคิดการข้ามพ้นวัฒนธรรม” (น. 159)

Pierre Boudieu (1984) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับทุนวัฒนธรรม ซึ่งมีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบวัตถุ (objectified form) คือ ทุนวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เช่น บันทึก (ศรุดา นิติวรการ, 2557, น. 172-173) (2) รูปแบบสถาบัน (institutionalized form) คือ ทุนวัฒนธรรมในรูปแบบของชื่อเสียงเกียรติภูมิของสถาบันต่าง ๆ เช่น การสอน การอบรมในระบบการศึกษาในโรงเรียน (ศรุดา นิติวรการ, 2557, น. 173) การประกวด การแข่งขันการสาธิต ในรายการเรียลิตี้โชว์ เช่น MasterChef (ปรีดา อัครจันทโชติ, 2561, น. 160) (3) รูปแบบการรวบรวม (embodied form) คือ ทุนในรูปแบบของความรอบรู้ในเรื่องวัฒนธรรม เช่น การร่วมมือของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในการจัดตั้งศูนย์รสชาติอาหารไทยเพื่อสร้างเอกลักษณ์และมาตรฐานของรสชาติอาหารไทยให้ได้คุณภาพ ภายใต้แนวคิด “อาหารไทยไม่ว่าครัวไหนก็ต้องมีรสชาติไทยเดียวกัน” เป็นต้น (ศรุดา นิติวรการ, 2557, น. 178; ปรีดา อัครจันทโชติ, 2561, น. 158)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการกินในยุคดิจิทัล ดังนี้ ดูภาพ 1

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการกินในยุคดิจิทัล*

เนื้อหา

การกินของคนในชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (ศรุดา นิติวรการ, 2557) การศึกษาการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาวัฒนธรรมการกินใน เทศกาลอาหาร วงใน 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการความรู้เกี่ยวกับแบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล โดยมุ่งหวังให้สมาชิกในสังคมเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบวัฒนธรรม การตามกระแสวัฒนธรรม การเรียนรู้วัฒนธรรม การเข้าใจวัฒนธรรม การเกิดความเข้าใจวัฒนธรรม การต่อยอดวัฒนธรรม และการรักษาวัฒนธรรม

'Wongnai' หรือ 'วงใน' เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำรายได้มากกว่า 200 ล้านบาทต่อปี (MGR online, 2562) เป็นแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ค้นหา รีวิวร้านอาหารอร่อย ๆ ต่อมาขยายไปสู่การทำทั้งสูตรอาหารของตัวเอง และสูตรที่ผู้ใช้บริการ (user) ลงทะเบียนเข้ามาโพสต์ในเว็บไซต์ กระทั่งปัจจุบันมีสูตรอาหารหลากหลายประเภทรวมทั้งหมดกว่า 15,000 สูตรวงในยังเป็นผู้นำด้านไลฟ์สไตล์ แพลตฟอร์มเต็มรูปแบบล่าสุดกับแนวคิด O2O หรือ Online to Offline วงในได้นำโลกของ Wongnai Cooking จากแพลตฟอร์มออนไลน์มาสู่ออฟไลน์ให้เกิดขึ้นจริง จึงเนรมิต Wongnai Co-Cooking Space ที่บริเวณชั้น 6 ตึก True Digital Park ให้เป็นสวรรค์ของคนรักทำอาหารมาร่วมแชร์และเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ กับสูตรอาหารหลากหลาย พร้อมเครื่องครัวและอุปกรณ์ระดับโลก (Brandinside, 2563) และให้บริการเข้าถึงข้อมูลร้านอาหารทั่วไทยในคลิกเดียว (Brandinside, 2562)

งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัลที่ทำการสื่อสารทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากกรณีศึกษาวัฒนธรรมการกินในเทศกาลอาหารวงใน 2563

การสื่อสารแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการทำการตลาดรูปแบบหนึ่งที่ใช้หลักการของการตลาดดิจิทัล (Chaffey & Ellis-Chadwick, 2019) โดยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วย เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคหรือลูกค้ามากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์/ โฆษณาโดยใช้ Internet เป็นช่องทางในการโปรโมทสินค้าให้แก่ลูกค้า โดยมีการพูดคุยกับลูกค้า สามารถติดตามลูกค้าได้ ผ่านทาง Social Media ต่าง ๆ เช่น Facebook, Line, Instagram ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังง่ายต่อการจัดการและที่สำคัญเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน Wongnai ทำการโปรโมทงานบนสื่อออนไลน์เพื่อบอกประโยชน์และโปรโมทให้กับกลุ่มเป้าหมายจนเกิดความสนใจ เช่น การใช้เทคโนโลนี AI เพื่อตอบโจทย์ผู้ชอบอ่านรีวิวและดูรูปภาพ (Positioning, 2562) การดำเนินธุรกิจออนไลน์ร่วมกับ Apple (MGR online, 2562)

การสื่อสารแบบออฟไลน์ ซึ่งเป็นการทำการตลาดแบบเฉพาะเจาะจงในพื้นที่นั้น ๆ เน้นไปที่การสื่อสารทางเดียว เป็นการสื่อสารโดยไม่ใช้ Internet เป็นการให้ผู้ขายและผู้รับบริการมาเจอกัน เช่น Wongnai ได้จัดงาน "Wongnai Food Festival 2020" เพื่อให้ร้านค้าที่ได้รับความนิยมใน Wongnai ได้มาออกงาน และเพื่อให้ผู้ที่สนใจอยากจะมาใช้บริการได้มารับบริการนั้น ๆ เช่น Wongnai Co-Cooking Space ซึ่งเปิดเป็นพื้นที่เพื่อให้ผู้ที่ชื่นชอบการทำอาหารได้มาร่วมแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การทำอาหารสูตรต่าง ๆ (TrueID, 2563)

ผู้ศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อจัดการความรู้เกี่ยวกับแบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการกินในยุคดิจิทัล โดยใช้การศึกษาแบบปฐมภูมิ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง (field research) และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group) ประชากรกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 52 คน โดยจำแนกเป็นกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้สนใจเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural communication: 00000142) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน แบ่งเป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้สนใจเรื่องการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัล ซึ่งในที่นี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัล (Integrated communication in digital era : 00000143) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 25 คน แบ่งเป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม

โดยผู้ศึกษาได้มอบหมายให้นักศึกษาทั้ง 52 คน

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการกินในงานเทศกาลอาหาร วงใน 2563 ที่จัดขึ้น ณ ลานหน้า เซ็นทรัลเวิลด์ ระหว่างวันที่ 22-26 มกราคม 2563 เวลา 11:00-22:00 น. (www.wongnai.com, 2563)

เพื่อจัดการความรู้เกี่ยวกับแบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล กรณีศึกษาวัฒนธรรมการกินใน เทศกาลอาหาร วงใน 2563

ผู้ศึกษาได้จัดทำแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลจากแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. แนวคำถามสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ 1 ประกอบด้วย

1.1 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในรูปแบบวัจนภาษา (Verbal Communication) และอวัจนภาษา (Non Verbal Communication) ที่เป็นรูปแบบสากลหรือไม่ จงอธิบายให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

1.2 จงใช้แนวคิดเรื่อง "การใส่รหัส และการถอดรหัส (Encode and Decode)" ของ สจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall) (1973) อธิบายการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มาให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

1.3 จงใช้แนวคิดเรื่อง "การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction)" ของ ปรีดา อัครจันทโชติ (2561) อธิบายการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มาให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

1.4 จงใช้แนวคิดเรื่อง "Myth (มายาคติ)" ของ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) อธิบายการสื่อสารความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มาให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

2. แนวคำถามสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ 2 ประกอบด้วย

2.1 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัลที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ อย่างไร จงอธิบายมาให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

2.2 เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งได้แก่ (1) โครงข่ายดิจิทัล (digital boardband service) (2) การตลาดดิจิทัล (digital marketing) (3) อุปกรณ์ดิจิทัล (digital devices) (4) เครือข่ายสังคมดิจิทัล (digital social networking) (5) ระบบปฏิบัติการดิจิทัล (digital applications) มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" อย่างไร จงอธิบายให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

2.3 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้เครือข่ายสังคมในการสื่อสารอย่างไร จงอธิบายให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

2.4 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง O2O (Online to Offline) ในการสื่อสารหรือไม่ จงอธิบายให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. ข้อค้นพบจากกลุ่มเป้าหมายที่ 1 ประกอบด้วย

1.1 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในรูปแบบวัจนภาษา (Verbal Communication) และอวัจนภาษา (Non Verbal Communication) ที่เป็นรูปแบบสากล ตัวอย่างเช่น

1.1.1 การใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมวัจนภาษา ก็คือ ชื่อเรียกอาหาร หรือชื่อร้านที่เป็นตัวสื่อความหมาย เช่น เราไปเดินในงานแล้วไปเจอร้าน โอโคโนมิยากิ

1.1.2 การใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอวัจนภาษา ก็คือ การใช้ท่าทางหรือสัญลักษณ์ในการสื่อสาร อย่างร้านโอโคโนมิยากิเวลาเข้าร้านก็จะมีการโค้งซึ่งเป็นการแสดงการทักทายของคนญี่ปุ่นและจะมีสัญลักษณ์ตัวการ์ตูนที่บ่งบอกเป็นสัญลักษณ์ของร้าน

1.2 การใช้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การใส่รหัส และ การถอดรหัส (Encode and Decode)” ของ สจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall) (1973) เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” ตัวอย่างเช่น เราเห็นปลาแซลม่อนปลาดิบก็จะนึกถึงอาหารประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

1.3 การใช้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction)” ของ ปรีดา อัครจันทโชติ (2561) เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” ตัวอย่างเช่น การแข่งขันงานประกาศรางวัลจากคนกินเพื่อคนกิน “Wongnai Users’ Choice 2020” ที่ได้รวบรวมเอาร้านอาหารอร่อย ๆร้านต่าง ๆ มากมายมารวมกัน โดยรางวัลนี้จะมอบให้กับร้านอาหารยอดนิยมประจำปีที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ทั้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนรีวิวจากสมาชิกเรตติ้งมากกว่า 4.0 และมีจำนวนรีวิวขั้นต่ำ 30 รีวิว โดยมีรายละเอียดรางวัลต่าง ๆ ซึ่งในการรีวิวร้านอาหารเป็นการทำซ้ำ ๆ เพื่อทำให้ผู้บริโภคจดจำได้ อีกทั้งการจัดลำดับของร้านอาหารนั้นก็เป็นตัวดึงดูดทำให้คนสนใจอยากที่จะลองเข้าไปทาน เป็นการสร้างชื่อให้กับร้านและยังสร้างชื่อและรสชาติของอาหารให้กับผู้ที่ได้ไปลองทานตามที่ได้มีการจัดลำดับและการรีวิว

1.4 การใช้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดเรื่อง “Myth (มายาคติ)” ของ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) เพื่อการสื่อสารความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินของงานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” ตัวอย่างเช่น

1.4.1 ลาบสมจิตร นครราชสีมา: ลาบรสชาติแซ่บจัดจ้าน ปรุงตามแบบฉบับชาว จ.นครราชสีมา ซึ่งเมนูอาหารที่ชื่อ ลาบนี้เป็นเมนูที่คนอีสานนั้นกินเป็นประจำและเป็นอาหารประจำภาคที่เมื่อพูดถึงก็จะนึกถึงคนอีสานเป็นอันดับแรก ทำให้มายาคติที่เกิดขึ้นตามมาก็คือความเชื่อว่า ลาบที่อร่อยนั้นต้องมักจะเป็นคนอีสานทำจะอร่อยแซ่บและเป็นจุดขายที่ชวนลิ้มลอง

1.4.2 ไส้อั่วเนื้อแน่น พร้อมรสชาติหอมเครื่องเต็มคำ ของดีประจำ จ.เชียงใหม่ ไม่กิน ถือว่าพลาด! พูดถึงไส้อั่วนั้นก็อดคิดถึงภาคเหนือไม่ได้เพราะที่นั้นนิยมทำรับประทานมาก เนื่องจากเป็นอาหารที่คู่กับงานขันโตกแบบพื้นเมืองล้านนา นิยมรับประทานกับข้าวเหนียว หรือรับประทานคู่กับน้ำพริกในอดีตเมื่อยามเทศกาลหรือเมื่อการจัดงานใด ๆ ถ้ามีการล้มหมู มักมีเนื้อจำนวนมาก จนบางครั้งนำมาทำอาหารไม่ทันก็เน่าเสียได้ จึงมีการนำเอาเนื้อเหล่านั้นมาถนอมอาหารโดยการตากแห้งหรือย่างไฟหรือนำมาประกอบอาหาที่สามารถเก็บไว้กินได้นาน เช่น ทำแหนม เป็นต้น ในการทำไส้อั่วก็เช่นกัน ถือเป็นการทำอาหารที่สามารถเก็บไว้กินได้นาน 1 – 2 วัน ทำให้มายาคติที่เกิดขึ้นตามมาก็คือความเชื่อว่า ไส้อั่วรสชาติดีต้นตำรับต้องคนล้านนาทำเท่านั้น ถึงจะเป็นที่น่ารับประทาน

2. ข้อค้นพบจากกลุ่มเป้าหมายที่ 2 ประกอบด้วย

2.1 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัลที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ ตัวอย่างเช่น

2.1.1 การสื่อสารในแบบออนไลน์ คือ การโปรโมทงาน Wongnai Food Festival 2020 ผ่านทางสื่อเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ได้แก่ Facebook Twitter Instargram หรือ ในเว็บ www.wongnai.com

2.1.2 การสื่อสารในแบบออฟไลน์ คือ การสื่อสารกันผ่านผู้คนที่รู้จักกันหรือไม่รู้จักกัน เข้ามาบอกข้อมูลเกี่ยวกับงานที่จะจัดขึ้นในครั้งนี้ ได้แก่ เพื่อนในห้องชวนให้ไปเที่ยวงาน Wongnai Food Festival 2020” ที่กำลังจะจัดขึ้นในวันที่ 22-26 ม.ค. 2563 หรือ ได้รับใบปลิวมาจากพนักงาน Wongnai ที่ประจำอยู่ตามจุดต่าง ๆ เช่น หน้าประตูห้างสรรพสินค้า หน้าร้านอาหาร เป็นต้น

2.2 เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งได้แก่ (1) โครงข่ายดิจิทัล (digital boardband service), (2) การตลาดดิจิทัล (digital marketing), (3) อุปกรณ์ดิจิทัล (digital devices), (4) เครือข่ายสังคมดิจิทัล (digital social networking), (5) ระบบปฏิบัติการดิจิทัล (digital applications) มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” ตัวอย่างเช่น

2.2.1 โครงข่ายดิจิทัล (Digital Boardband Service) มีบทบาทในการใช้สื่อสังคมออนไลน์บน Facebook Twitter หรือ YouTube เป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่น การแชร์รูปภาพภายใน

งานผ่านทาง Facebook Twitter การจัดทำสื่อในรูปแบบของวีดีทัศน์ลงบน YouTube เป็นต้น

2.2.2 การตลาดดิจิทัล (digital marketing) มีบทบาทในการทำการซื้อพื้นที่โฆษณาบน Facebook หรือ Google ให้ทำการยิงโฆษณา (Ad)ไปให้สำหรับคนที่สนใจงาน "Wongnai Food Festival 2020" แล้วมันจะมีโฆษณาขึ้นมาให้เห็นบ่อย ๆ หรือ การแชร์รูปหรือวีดิทัศน์และติดแฮชแท็ก (#) ลงบนโซเชียลมีเดียเพื่อให้มีผู้คนรับรู้และสนใจที่จะมาร่วมงานในครั้งนี้

2.2.3 อุปกรณ์ดิจิทัล (digital devices) มีบทบาทสำหรับเป็นอุปกรณ์ของผู้ที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ หรือเก็บภาพบรรยากาศและบันทึกวิดิโอ ภายในงาน "Wongnai Food Festival 2020" ซึ่งจะเชื่อมโยงกับ โครงข่ายดิจิทัล (Digital Boardband Service) เช่น ในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับภายในงานโดยการใช้งานผ่าน WirelessLan หรือ เครือข่ายโทรคมนาคม (เครือข่ายผู้ให้บริการสัญญาณมือถือ) 2G 3G 4G หรือ 5G ผ่านทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สายสัญญาณในการส่งข้อมูล เป็นต้น

2.2.4 เครือข่ายสังคมดิจิทัล (digital social networking) มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำหรับผู้คนที่ไม่เคยไปงาน "Wongnai Food Festival 2020" โดยจะมีข้อมูลต่าง ๆ ภายในงานในปีก่อน ๆ ที่ผู้คนเคยไปในงานและได้ทำการเขียนข้อความลงบนโซเชียลมีเดียไว้ ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2562 ผู้คนที่ได้เข้าร่วมงานมีการทำการลงรูป วิดีโอ โพสต์ข้อความไว้หรือแม้แต่รีวิวภายในงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการประกอบการตัดสินใจของผู้คนที่สนใจจะเข้าร่วมงานในปี พ.ศ. 2563 เป็นต้น

2.2.5 ระบบปฏิบัติการดิจิทัล (digital operating system) มีบทบาทในการเข้าถึงข้อมูลในงาน "Wongnai Food Festival 2020" โดยการใช้ระบบปฏิบัติการ (Operating System: OS) ในอุปกรณ์ที่ผู้คนมีอยู่ในถือ และเข้าถึงข้อมูลด้วย Applications ที่ให้บริการอยู่บนระบบปฏิบัติการของตัวอุปกรณ์นั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น การเข้าถึงข้อมูลด้วย Application Facebook โดย Run บน OS Android หรืออาจจะเข้าถึงข้อมูลด้วย Application Wongnai โดย Run บน OS IOS เป็นต้น

2.3 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้เครือข่ายสังคมในการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น มีการใช้เครือข่ายสังคมในการสื่อสาร ในการหาร้านอาหารอร่อย ๆ ร้านอาหารดัง ๆ ซึ่งสามารถดูได้จากการรีวิวของแต่ละบุคคลที่เคยใช้บริการในร้านนั้น ๆ แล้ว ว่ามีความสนใจมากน้อยเพียงใด แล้วมาเลือกซื้อได้ในงาน เช่น การรีวิวของประชาชนที่ใช้บริการร้านอาหารที่ค้นหาจากเว็บ Wongnai รีวิวต่าง ๆ สามารถนำมาเป็นการตัดสินใจที่เราจะเลือกใช้บริการได้

2.4 งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง O2O (Online to Offline) ในการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น มีการโปรโมทร้านค้า สินค้า และอาหาร ภายในเว็บไซต์ Wongnai สำหรับผู้คนที่มีการสนใจสินค้าของร้านนั้น ๆ สามารถเห็นได้ว่ามีร้านอะไรบ้างที่เข้ามาร่วมงานเทศกาลผ่านทางเว็บไซต์และถ้าไปงานจริง ๆ จะเจอกับร้านหรืออาหารชนิดนั้น ๆ อยู่ภายในงานจริง ๆ ยกตัวอย่างเช่น มีคนได้ทำการค้นหาร้านอาหารที่อยากจะรับประทานและได้ค้นพบว่าจะมีร้านอาหารนั้นเข้าร่วมอยู่ในงานเทศกาลของ Wongnai ซึ่งการค้นหาแบบนี้คือการสื่อสารแบบ Online ซึ่งผู้คนจำนวนมากสามารถเข้าถึงได้หากมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอยู่ และเขาคนนั้นได้ไปที่งานและกลับพบว่ามีร้านอาหารร้านนั้นอยู่จริง ๆ เขาจึงทำการจัดการซื้ออาหารที่อยากรับประทานมานาน ซึ่งที่ที่เป็นหน้าร้านในงาน นั้นคือการสื่อสารแบบ Offline ซึ่งผู้ที่จะสามารถทำแบบนี้ได้ต้องพบเจอกับสินค้าจริงที่สัมผัสได้ ซึ่งตรงกับแนวคิด O2O โดยขั้นแรกนั้นเขาได้ทำการค้นหาผ่านทางเว็บไซต์ที่เป็น Online และเขาจึงตัดสินใจไปภายในงานได้เจอหน้าร้านจริงๆ อาหารจริง ซึ่งนั้นคือ Offline

บทสรุป

แบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ในรูปแบบวัจนภาษา หากจัดทำเป็นหนังสือที่บอกเล่าถึงวัฒนธรรมในรูปแบบของภาษาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ จีน อาหรับ จะทำให้การเผยแพร่เข้าถึงชาวต่างชาติได้ง่ายมากขึ้น หรือการทำวีดิทัศน์สารคดีที่มีซับภาษาอังกฤษ การเผยแพร่เรื่องราวผ่านโซเชียลไม่ว่าจะเป็น YouTube หรือ Facebook เป็นต้น การสื่อสารในรูปแบบอวัจนภาษา เป็นการเผยแพร่เรื่องราวเป็นรูปภาพหรือสัญลักษณ์ ตัวอย่างเช่น หากเรา

ต้องการที่จะสื่อสารเรื่องข้าวก็ใช้รูปเมล็ดข้าวแทนการเขียนในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเป็นสากลหรือการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเรื่องราวท้องถิ่นนั้น ๆ

แบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย

1. การใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในรูปแบบวัจนภาษาและอวัจนภาษาที่เป็นรูปแบบสากล

งานเทศกาลอาหารกรุงเทพ ฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในรูปแบบวัจนภาษา (verbal communication) และอวัจนภาษา (non-verbal communication) ที่เป็นรูปแบบสากล ได้มีการใช้รูปแบบทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

วัจนภาษา คือ ภาษาพูด ภาษาเขียน ที่ทั้งสองสามารถเข้าใจความหมายได้ เช่น ใช้ภาษาพูดในการสื่อสารเนื่องจากคนที่มาในงานมีทั้งคนไทยและต่างชาติ มีความหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม

อวัจนภาษา คือ ภาษาท่าทาง สัญลักษณ์ ป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อสื่อให้คนรับสารเข้าใจ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายห้องน้ำ และป้ายบูทต่างๆที่มีสัญลักษณ์ประจำตนเอง ยกตัวอย่างบูทขายอาหารญี่ปุ่น มีการตกแต่งร้านจะเป็นสไตล์ญี่ปุ่นซึ่งทำให้รู้เลยว่านี่คือวัฒนธรรมของญี่ปุ่นโดยเราจดจำเอกลักษณ์ที่เขาทำเป็น code ออกมาว่าญี่คือญี่ปุ่นและการสื่อสารด้านของกริยาท่าทางในด้านบูทอาหารไทยจะเห็นได้ว่าพนักงานมีการแสดงกริยามารยาทบ่งบอกความเป็นไทยออกมาอย่างชัดเจน มีความอ่อนน้อมยกมือไหว้ ซึ่งสิ่งนี้คือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นต้น

2. การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการใส่รหัส และการถอดรหัส ของสจ๊วต ฮอลล์ ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมการกินของแต่ละสัญชาติ โดยมีการใส่รหัส เพื่อนำเสนออาหารของแต่ละสัญชาติว่ามี วัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารอะไรบ้าง ความเอกลักษณ์ของวัตถุดิบของชาติตนเองให้ชาติอื่นได้รับรู้ การถอดรหัส อาหารบางชาติเราสามารถมองดูแล้วสามารถตอบได้เลยว่ามาจากชาติไหนเพราะด้วย วัตถุดิบที่ชาติอื่นไม่มีโดยมีแค่ชาติเขาชาติเดียว เช่น อาหารจีนที่มีส่วนผสมของ "หม่าล่า" ซึ่งเป็นเครื่องปรุงที่ให้ความเผ็ดร้อน และชา ซึ่งมีแค่ในประเทศจีนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันด้วยมีการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมการกิน หม่าล่า จึงสามารถพบเห็นได้ง่ายในต่างประเทศ

3. การใช้การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ผ่านสื่อกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การสอน/การอบรม การแสดงการประกวด การแข่งขัน การสาธิต การทำอาหารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม มีการแนะนำขั้นตอนการกินอาหาร การทำอาหาร การแข่งขันการกิน การดูว่าอาหารร้านไหนเป็น user's choice และมีการประกวดร้านอาหารยอดนิยมประจำปี 2020 จากร้านที่มีคนกินมากที่สุด วัฒนธรรมการกินของคนไทยในปัจจุบันนิยมกินอาหารที่มีรสหวาน บ่งบอกถึงความชอบของคนไทย ภายในงานมีอาหารมากมายทั้งของอาหารคราวและอาหารหวาน เช่น ชาไข่มุก ไอศครีมโดนัท ยังมีวัฒนธรรมของญี่ปุ่นเกาหลีและวัฒนธรรมทางตะวันตกรวมอยู่ด้วย สื่อออกมาจากอาหารที่มาภายในงานเป็นเอกลักษณ์ของอาหารบ่งบอกถึงวัฒนธรรมทางชนชาติ เช่น ข้าวหน้าปลาไหลสไตล์ญี่ปุ่น ข้าวหน้าเนื้อสไตล์เกาหลี , สเต็กอาหารของคนตะวันตก เป็นต้น

4. การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง มายาคติ ไอศกรีมกะทิจากไข่ไก่ มีการประยุกต์นำไข่แดงมากินกับไอศกรีม ความจริง : นับเป็นความเชื่อเดิม ๆ แบบผิด ๆ ที่ว่าการกินไข่เยอะจะทำให้คอเลสเตอรอลในเลือดสูง ส่งผลทำให้เกิดโรคหัวใจ โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือดและโรคอัมพาต เพราะจริงแล้ว ร่างกายคนเราสามารถรับปริมาณคอเลสเตอรอลจากอาหารได้เพียงแค่ 25% เท่านั้น ส่วนอีก 75% จะมาจากการที่ร่างกายได้รับปริมาณไขมันไม่อิ่มตัว และไขมันทรานส์จนส่งผลทำให้ตับผลิตคอเลสเตอรอลออกมามากเกินไปเพราะฉะนั้น คอเลสเตอรอลที่ไม่ได้มีมากมายในไข่ ไม่ได้มีผลกระทบกับร่างกายจนทำให้เกิดภาวะคอเลสเตอรอลสูงเกินไปได้เลย นอกจากนี้ ไข่ยังอุดมไปด้วยสารอาหารจำเป็นหลากหลายอย่างที่เป็นประโยชน์ เช่น วิตามินบี สารต้านอนุมูลอิสระ เกลือแร่ ไอโอดีนและโฟเลท ฯลฯ

5. งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ "Wongnai Food Festival 2020" มีการใช้รูปแบบและหลักการการสื่อสารบูรณาการในยุคดิจิทัลที่ต้องทำการสื่อสารทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์

การสื่อสารแบบออนไลน์ เป็นการสื่อสารที่ต้องมีเครือข่าย มีการใช้เว็บไซต์ การใช้แอปพลิเคชั่น การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เพจเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม การสื่อสารแบบออฟไลน์ เป็นการสื่อสารบุคคล ปากต่อปาก ใบปลิว

โปสเตอร์

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอาหารกรุงเทพ ฯ “Wongnai Food Festival 2020” ช่วยให้ผู้ที่สนใจและอยากเข้าร่วมงานสามารถเข้าถึงข้อมูล รายละเอียดของงานได้ง่ายและรวดเร็ว และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายด้วย โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้งานเทศกาลอาหารกรุงเทพฯ “Wongnai Food Festival 2020” มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง O2O เพราะในปี 2559 Wongnai ได้ร่วมมือกับ LINE MAN เอาฐานข้อมูลร้านค้าที่มีอยู่ของวงใน แล้วเพิ่มบริการ คือ สามารถสั่งซื้อผ่าน LINE MAN เป็นการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ออนไลน์

6. งานเทศกาลอาหารกรุงเทพ ฯ “Wongnai Food Festival 2020” มีการใช้เครือข่ายสังคมในการสื่อสาร โดยการใช้ เพจเฟซบุ๊ก และการใช้ # (hashtag) เช่น #Wongnai FoodFestival2020 เว็บไซต์ www.wongnai.com แอพพลิเคชั่น wongnai

การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม คือ การนำวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งมาผลิตซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อให้วัฒนธรรมนั้นยังคงอยู่ต่อไป แบบแผนการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการจัดการความรู้เพื่อนำเสนอเป็นอีกแนวทางในการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม การเข้าใจวัฒนธรรม การสืบสานวัฒนธรรม การต่อยอดวัฒนธรรม และการรักษาวัฒนธรรมที่ดีให้คงอยู่คู่สังคมไทยต่อไป ผลจากการสื่อสารเพื่อการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมการกินนำไปสู่รูปแบบทางการสื่อสารที่แตกต่างไปจากเดิม การผลิตซ้ำส่งผลให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรมการกินที่ดูราวกับเป็นธรรมชาติ กล่าวคือ เวลาที่เราเห็นภาษา (วัจนภาษา) หรือภาพ (อวัจนภาษา) บนเมนูอาหาร ทั้งในช่องทางการสื่อสารออนไลน์และออฟไลน์ ภาษาและภาพดังกล่าวเป็นการนำเสนอรสนิยมในการปรุงแต่งวัฒนธรรมการกินอาหารของประชากรในยุคดิจิทัล

Reference

Akkharachanthachot, P. (2018). *Communication & transculturalism*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing. (in Thai)

Brandinside. (2019). *Implemented Wongnai data services as business tool to access Thai restaurant data nationwide only one click*. Retrieved from https://brandinside.asia//wongnai-data-services/. (in Thai)

Brandinside. (2020). *Wongnai launched co-cooking space to enrich O2O strategy for sustainable business growth*. Retrieved from https://brandinside.asia/wongnai-co-cooking-space/. (in Thai)

Chaffey, D., & Ellis-Chadwick, F. (2019). *Digital marketing: Strategy, implementation and practice*. (7th ed.). London: Pearson Education.

Cornwel-Smith, P., & Goss, J. (2009). *Very Thai: Everyday popular culture*. Bangkok: Sivitana. (in Thai)

Habermas, J. (1987). *The Theory of communicative action, Vol. 2*. London: Polity.

Kaewthep, K. (1998). *Media world*. Bangkok: Faculty of Communication Art, Chulalongkorn University. (in Thai)

Kaewthep, K. (2002). *Once the media reflect and produce culture*. Bangkok: Saladaeng Co., Ltd. (in Thai)

Kaewthep, K., & Hinviman, S. (2008). *The flow of political economic theorist and educational communication*. Bangkok: Parbpim Ltd. (in Thai)

MGR online. (2019). *"Tim Cook" amazed Jay Fai's crab omelette "Yod Wongnai" was proud as Thai startup to share working vision with apple*. Retrieved from https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9620000119176 (in Thai)

Nitiworakan, S. (2014). Thai food: The cultural heritage of the nation. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*. *5*(1), 171-179. (in Thai)

Positioning. (2019). *"Wongnai" checked points as Thai tech company that followed big international tech companies*. Retrieved from https://positioningmag.com/1257182 (in Thai)

Posttoday. (2019). *Wongnai merged eatigo app to serve eat-drink-chill lifestyle*. Retrieved from https://www.posttoday.com/economy/news/604930 (in Thai)

TrueID. (2020). *Wongnai co-cooking space: space for cooking lovers*. Retrieved from https://cities.trueid.net/bangkok/phrakanong/wongnai-co-cooking-space-%E0%B8%AA%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B8%8B%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3-trueidintrend_50129 (in Thai)

www.wongnai.com. (2020). *7 things at Wongnai food festival 2020 that food lovers don't miss!.* Retrieved from https://www.wongnai.com/news/wongnai-food-festival-2020. (in Thai)

แนวโน้มของตลาดการเดินทางทางอากาศกับกลยุทธ์ของผู้ดำเนินการ
Trends of Air Markets and Strategies of Operator

บุญมี จันทรสวัสดิ์[1] และ กมล น้อยทองเล็ก[1]
Boonmee Chansawat[1] and Kamol Noitonglek[1]
[1]คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[1]School of Aviation, Eastern Asia University
Received: March 30, 2020
Revised: July 29, 2020
Accepted: July 30, 2020

บทคัดย่อ

ตลาดการเดินทางทางอากาศใน ค.ศ. 2019 มีแนวโน้มที่ดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ปัจจัยสำคัญ คือ ราคาเชื้อเพลิงที่ลดต่ำลงและความเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้โดยสารสามารถเดินทางโดยเสียค่าใช้จ่ายลดลง ยิ่งไปกว่านั้นมีการเปิดเส้นทางบินใหม่มากขึ้น สายการบินมีรายได้และอัตรากำไรสูงขึ้นทำให้รัฐบาลได้รับค่าธรรมเนียมและภาษีมากขึ้นด้วย ความต้องการของผู้ใช้บริการจะมีความแตกต่างเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารจะมีบทบาทในการให้บริการมากขึ้น ดังนั้นผู้ดำเนินการหลัก คือสายการบินและท่าอากาศยานจะต้องปรับกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม กลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ คือ เทคโนโลยีการบิน เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร การใช้ปัญญาประดิษฐ์ การเพิ่มรายได้จากบริการเสริม และการตอบสนองความต้องการด้านสังคมของผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ: การตลาด, อุตสาหกรรมการบิน, กลยุทธ์การดำเนินงาน, สายการบิน, ท่าอากาศยาน

Abstract

The air travel market in 2019 is likely to be more better than last year. Important factors are the lower fuel prices and the higher economic growth resulting in passengers being able to travel at a lower cost. Moreover, more new routes have been opened. Airlines have higher incomes and margins, allowing the government to receive more fees and taxes too. The needs of services users will be more specific. Also information technology will play a greater role in providing services. There for, the main operators, airlines and airports, must adjust their operating strategies to meet the needs of all groups of services users. Strategies that should be used are aviation technology, information technology, artificial intelligence, increasing revenue from value-added services and responding to the social need of services users.

Keywords: Marketing, Aviation Industry, Operations Strategy, Airlines, Airports

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิถีชีวิตปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินในหลายด้าน ซึ่งส่งผลทั้งในแง่ของการเปิดโอกาสและเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ดำเนินงานในอุตสาหกรรมการบิน อย่างไรก็ตามผู้ดำเนินการทุกฝ่าย เช่น สายการบิน ท่าอากาศยาน และผู้ดำเนินงานสนับสนุน จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงทางการตลาดให้มากที่สุด เพื่อที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์และการบริการที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างดีที่สุด บทความนี้กล่าวถึงลักษณะของตลาดของการเดินทางทางอากาศ และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

ภาพรวมของการเดินทางทางอากาศ

ตามข้อสรุปของสมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (IATA, 2018) ในปี ค.ศ. 2019 สายการบินจะสามารถทำกำไรสุทธิได้ประมาณ 35.5 พันล้าน (billion) ดอลล่าร์สหรัฐอเมริกา มากกว่ายอดกำไรสุทธิของปี ค.ศ. 2018 เล็กน้อย (32.3 พันล้าน) อัตราผลตอบแทนการลงทุน ประมาณ ร้อยละ 8.6 ซึ่งเท่าๆ กับปี ค.ศ. 2018 กำไรหลังภาษี ประมาณ ร้อยละ 4 ข้อมูลเปรียบเทียบด้านต่าง ๆ ระหว่างปี ค.ศ. 2018 และ ปี ค.ศ. 2019 ตามตาราง 1

ตาราง 1

เปรียบข้อมูลอุตสาหกรรมการบิน ระหว่างปี ค.ศ. 2018 และ ปี ค.ศ. 2019

รายการข้อมูล	ปี ค.ศ. 2018	คาดการณ์ปี ค.ศ. 2019
กำไรสุทธิ (พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ)	32.3	35.5
อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ร้อยละ)	8.6	8.6
กำไรสุทธิหลังภาษี (ร้อยละ)	3.9	4.0
รายได้รวม (พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ)	821	885
จำนวนผู้โดยสารรวม (ล้านคน)	4.34	4.59
สินค้า (ล้านตัน)	63.7	65.9
อัตราการเพิ่มของผู้โดยสาร (ร้อยละ)	6.5	6.0
อัตราการเพิ่มของสินค้า (ร้อยละ)	4.1	3.7
อัตราเฉลี่ยกำไรสุทธิต่อผู้โดยสาร (ร้อยละ)	7.45	7.75

ที่มา: IATA. (2018). Cautious Optimism Extends into 2019 - Airlines Heading for a Decade in the Black [Press Release]. Retrieved from IATA website: https://www.iata.org/pressroom/pr/pages/2018-12-12-01.aspx

ปี ค.ศ. 2019 คาดว่าจะเป็นปีที่อุตสาหกรรมการบินสามารถทำกำไรได้ดีกว่าปีที่ผ่านมา นับเป็นปีที่ 10 ติดต่อกันที่อุตสาหกรรมการบินมีกำไร และเป็นปีที่ 5 ติดต่อกันที่ผลตอบแทนการลงทุน (return on capital) สูงกว่าต้นทุนของการลงทุน (costs of capital) นายอเล็กซานเดร เดอ จูนิแอค (Alexandre de Juniac) ผู้อำนวยการทั่วไปและผู้บริหารสูงสุด (Director General and CEO) ของสมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ กล่าวว่า ความเป็นไปได้ในลักษณะนี้ค่อนข้างแน่นอน ยกเว้นมีความผันผวนทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ผิดปกติมากๆ เท่านั้น

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของอุตสาหกรรมการบินในปี ค.ศ. 2019 คือ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการลดลงของราคาเชื้อเพลิง คาดการณ์ว่าอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจจะมีประมาณ ร้อยละ 3.1 ซึ่งจะต่ำกว่า ปี ค.ศ. 2018 เล็กน้อย คือ ร้อยละ 3.2 ส่วนราคาเชื้อเพลิง คาดการณ์ว่า จะมีราคาเฉลี่ยที่ 65

ดอลล่าร์สหรัฐต่อบาเรลล์ ซึ่งต่ำกว่า ปี ค.ศ. 2018 ที่ 75 ดอลล่าร์ เนื่องจากปริมาณการผลิตน้ำมันดิบและปริมาณน้ำมันสำรองของสหรัฐเองสูงขึ้น ราคาเชื้อเพลิงเครื่องบินในปี ค.ศ. 2019 คาดว่าจะอยู่ที่ 81.3 ดอลล่าร์สหรัฐต่อบาร์เรล ต่ำกว่าปี ค.ศ. 2018 ที่มีราคาเฉลี่ย 87.6 ดอลล่าร์สหรัฐต่อบารร์เรล ซึ่งราคานี้ มีแนวโน้มลดลงทีละน้อย เนื่องจากมาตรการควบคุมเชื้อเพลิงที่มีสารซัลเฟอร์ (low-sulfur environmental measures) ในอุตสาหกรรมการเดินเรือที่เพิ่มความต้องการน้ำมันดีเซล ทำให้กระทบต่อสัดส่วนการกลั่นน้ำมันสำหรับเครื่องบินด้วย อย่างไรก็ตามคาดว่า เชื้อเพลิงจะเป็นค่าใช้จ่ายร้อยละ 24.2 ของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของการดำเนินการ สูงกว่า ร้อยละ 23.5 ในปี ค.ศ. 2018 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบระหว่างราคาเชื้อเพลิงกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะส่งผลต่อผลประกอบการของสายการบินมากกว่า

ปัจจัยอีกประการที่คาดว่าจะมีผลต่อผลการประกอบการของอุตสาหกรรมการบิน คือ ค่าจ้างพนักงาน จำนวนพนักงานในอุตสาหกรรมการบิน คาดว่าจะมีประมาณ 2.9 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 จากปี ค.ศ. 2018 ค่าจ้างจะสูงขึ้นจากปีที่แล้ว ประมาณร้อยละ 2.1เนื่องจากความไม่สมดุลระหว่างความต้องการแรงงานและจำนวนแรงงานที่มีอยู่ แต่ ประสิทธิภาพของการทำงานจะสูงขึ้นด้วย คือ สูงขึ้น ร้อยละ 2.9 ซึ่งเท่ากับ 535,000 ตัน-กิโลเมตร ต่อคน (tonne-kilometer/employee)

ในส่วนของผู้รับบริการ คาดว่าปริมาณผู้โดยสารจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ซึ่งสูงกว่าอัตราการเติบโตในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้เกิดอัตราผลตอบแทน (yield) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.4 รายได้จากการเดินทางไม่คิดรายได้เสริมประมาณ 606 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ เพิ่มจาก 564 พันล้าน ในปี ค.ศ. 2018 ในส่วนของการขนส่งสินค้า คาดว่าจะสูงกว่าปีที่ผ่านมา ร้อยละ 3.7 คือ จะมีปริมาณการขนส่งประมาณ 65.9 ล้านตัน แต่ถือว่าเป็นปริมาณต่ำสุดในรอบ 3 ปี เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศที่ชะลอตัวจากนโยบายชาตินิยม (protectionism) ของประเทศขนาดใหญ่หลายประเทศ แต่ผลตอบแทนการขนส่งสินค้าจะมีอัตราสูงขึ้นร้อยละ 2.0 ซึ่ง ต่ำกว่าอัตราปี ค.ศ. 2018 (ร้อยละ 10) รายได้รวมจากการขนส่งสินค้าประมาณ 116.1 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ มากว่าปีที่ผ่านมา ที่เท่ากับ 106.8 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ

เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ของผู้รับบริการ ถือได้ว่าเป็นระยะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เช่น ค่าโดยสารเฉลี่ยของการเดินทาง (ก่อนค่าบริการพิเศษและภาษี) อยู่ที่ประมาณ 324 ดอลล่าร์สหรัฐอเมริกา ต่ำกว่าราคาเมื่อยี่สิบปีก่อน (ปี ค.ศ. 1998) ร้อยละ 61 เมื่อปรับค่าเงินเฟ้อตามปี ค.ศ. 2018 แล้ว ค่าขนส่งสินค้าเฉลี่ยประมาณ 1.86 ดอลล่าร์สหรัฐ ต่อกิโลกรัม เท่ากับลดลงร้อยละ 62 จากปี ค.ศ. 1998 เส้นทางการบินระหว่างเมืองคาดว่าจะมีจำนวน 21,332 เส้นทาง เพิ่มจาก ปี ค.ศ. 2018 1,300 เส้นทาง ซึ่งเท่ากับว่ามีเป็นจำนวน 2 เท่าของปี ค.ศ. 1998 จำนวนเงินที่คาดว่าจะมีการใช้จ่ายในการเดินทางส่วนบุคคลและของธุรกิจ ประมาณ 919 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ เพิ่มจากปี ค.ศ. 2018 ร้อยละ 7.6 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 1 ของรายได้ประชาชาติของทุกประเทศ (global GDP) รายได้ของสายการบินจะมีส่วนในการเสียภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ แก่รัฐบาล ประมาณ 136 พันล้านดอลล่าร์สหรัฐ เพิ่มจากปี ค.ศ. 2018 ร้อยละ 5.8

ผลการประกอบการของสายการบินแต่ละภูมิภาค

การประกอบการของสายการบินแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกันโดยแยกพิจารณาเป็น 6 ภูมิภาค (IATA, 2018) คือ อเมริกาเหนือ ยุโรป เอเชีย-แปซิฟิค ตะวันออกกลาง ละตินอเมริกา และ อัฟริกา (ancillary revenue) พื้นที่ที่คาดว่าจะมีผลประกอบการดีที่สุด คือ ภูมิภาคอเมริกาเหนือ โดยรายได้และกำไรปรับตัวขึ้น เนื่องจากราคาเชื้อเพลิงที่ต่ำลง ปริมาณผู้โดยสารต่อเที่ยวบิน (load factor) และรายได้เสริม ภูมิภาคที่ประสบภาวะขาดทุนเพียงภูมิภาคเดียว คือ ภูมิภาคอัฟริกาถึงแม้จะประสบภาวะขาดทุนมาตลอด 4 ปี ราคาเชื้อเพลิงที่ต่ำลงจะส่งผลให้การดำเนินงานจะดีขึ้น และน่าจะเป็นปีสุดท้ายของภาวะขาดทุน เนื่องจากเริ่มปรากฏการทำกำไรจากพื้นที่บางพื้นที่ แต่ปัญหาสำคัญที่สุด คือ จำนวนผู้โดยสารต่อเที่ยวบินที่ต่ำมาก มีสายการบินเพียงบางสายเท่านั้นที่มีจำนวนผู้โดยสารเพียงพอ ภูมิภาคยุโรป เป็นภูมิภาคเดียวที่คาดว่าจะทำกำไรสุทธิลดลง จากการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้น ประกอบกับกำลังเริ่มฟื้นตัวจากผลกระทบเรื่องการก่อการร้ายมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2016 และผลจากความบกพร่องของการควบคุมจราจรทางอากาศที่ทำให้เกิดความล่าช้าเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 61 ในปี ค.ศ.

2018 และคาดว่าผลจากการลดลงของราคาเชื้อเพลิงจะยังไม่สามารถส่งผลดีต่อผลการประกอบการมากนัก ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิค มีความแตกต่างของตลาดมากที่สุด บางพื้นที่มีผลการประกอบการดีมากจากการบินต้นทุนต่ำ ขณะที่บางพื้นที่เติบโตขึ้นจากการขนส่งสินค้า แต่การลดลงของราคาเชื้อเพลิงและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลดีต่อภูมิภาคนี้ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ผลการดำเนินงานลดลง เนื่องจากผลกระทบของการลดลงของราคาน้ำมัน ความขัดแย้งทางการเมือง การแข่งขันของสายการบินจากภูมิภาคอื่น รูปแบบการดำเนินงานทางธุรกิจ และการลดลงของปริมาณผู้โดยสาร ภูมิภาคละตินอเมริกา ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ถึงแม้บราซิลจะเริ่มฟื้นตัว แต่อาร์เยนติน่า และเวเนซุเอล่า ยังอยู่ความยุ่งยาก การปรับโครงสร้างสายการบินและการร่วมทุนกับผู้ดำเนินการของสหรัฐอเมริกาอาจช่วยยกระดับผลประกอบการได้ รายละเอียดข้อมูลการดำเนินงานตามตาราง 2

ตาราง 2

ผลประกอบการสายการบินเปรียบเทียบแยกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	กำไรสุทธิ ปี 2018 (ล้านดอลล่าร์สหรัฐ)	ข้อมูล คาดการณ์ ปี 2019		
		กำไรสุทธิ (ล้านดอลล่าร์สหรัฐ)	กำไร ต่อผู้โดยสาร (ดอลล่าร์สหรัฐ)	อัตรากำไร ต่อรายได้ (ร้อยละ)
อเมริกาเหนือ	14,700	16,600	16.77	6.0
ยุโรป	7,500	7,400	6.40	3.40
เอเชีย-แปซิฟิค	9,600	1,040	6.15	3.38
ตะวันออกกลาง	600	800	3.33	1.2
ละตินอเมริกา	400	700	2.14	1.6
อัฟริกา	-400 *	-300 *	-3.51 *	-2.1 *

หมายเหตุ* ขาดทุน

ที่มา: IATA. (2018). Cautious Optimism Extends into 2019 - Airlines Heading for a Decade in the Black [Press Release]. Retrieved from IATA website: https://www.iata.org/pressroom/pr/pages/2018-12-12-01.aspx

กลยุทธ์การให้บริการของผู้ดำเนินการ

ถึงแม้ว่า ปี ค.ศ. 2019 จะเป็นช่วงที่อุตสาหกรรมการบินอยู่ในช่วงขาขึ้น แต่สำหรับผู้ดำเนินการหลัก ๆ คือ สายการบิน และท่าอากาศยานจำเป็นต้องทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของตลาดและกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการอย่างต่อเนื่อง

1. กลยุทธ์ของสายการบิน สายการบินต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมการใช้บริการของผู้โดยสาร มีแนวโน้มของพฤติกรรมการใช้บริการ จากความคิดเห็นของนักวิเคราะห์การตลาดของกิจการที่เกี่ยวข้องกับสายการบิน (Bogaisky, 2018) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1. กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร จากการวิเคราะห์แนวโน้มเกี่ยวกับการดำเนินงานของสายการบินโดยบริษัทที่ปรึกษาด้านการบินของประเทศอินเดีย ซึ่งถือเป็นตลาดการบินที่เติบโตมากที่สุด (WNS Holdings, Ltd., 2019) กล่าวว่า สายการบินมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ดังต่อไปนี้

1.1.1 การใช้บริการออนไลน์ เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อซื้อขายและรับการบริการ มีความนิยมการดำเนินการออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันทุกสายการบินเปิดให้บริการออนไลน์ อย่างสะดวกสบายในการจองตั๋วเดินทาง การเลือกที่นั่ง การเลือกบริการอำนวยความสะดวกและบริการเสริมในการเดินทาง การ

เปลี่ยนแปลงการเดินทาง ตลอดจนการสอบถาม สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการทุกด้าน ความต้องการในการใช้บริการออนไลน์จะเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ประมาณว่า ธุรกรรมด้านการบินประมาณ ร้อยละ 75 เป็นการดำเนินการออนไลน์ ผู้ให้บริการออนไลน์ขนาดใหญ่ เช่น อเมซอน เริ่มจับมือกับกิจการขนส่งทางอากาศขนาดใหญ่ เช่น UPS, FedEx จึงทำให้การขนส่งทางอากาศดำเนินการออนไลน์มากขึ้นเช่นกัน (Bogaisky, 2018) แต่ทั้งนี้การให้บริการโดยตัวบุคคลจะยังไม่สามารถยกเลิกไป ยังคงมีความต้องการอยู่ระดับหนึ่ง เป็นช่องทางสำรองกรณีเกิดปัญหาระบบเครือข่ายหยุดชะงัก และอาจจะลดจำนวนลดช่องทางการบริการโดยบุคคลลง และในทางกลับกันต้องเพิ่มความเฉพาะเจาะจงแก่ผู้รับบริการมากขึ้น ให้บริการตามความจำเป็นส่วนบุคคลมากขึ้น

1.1.2 สื่อสังคม ผู้โดยสารที่ได้รับบริการหลักออนไลน์จากอุตสาหกรรมการบินแล้วนั้น จะเริ่มมองหาความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ช่องทางที่กำลังได้รับความสนใจในปัจจุบัน คือ สื่อสังคม (social media) ตัวอย่างการใช้สื่อออนไลน์สร้างความผูกพันกับผู้โดยสาร เช่น การแข่งขัน “มองหาลินดา (looking for Linda) “ของสายการบินเวอร์จิน แอตแลนติค (Virgin Atlantic – VA) บริการ “พบและนั่ง (Meet & Seat)” ของสายการบินเนเธอร์แลนด์ (KLM) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้โดยสารเลือกที่นั่งตามกลุ่มความสนใจเดียวกัน บริการ “วันแสนดี (Perfect Day) ของสายการบินอังกฤษ ที่ให้บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลจุดหมายปลายทางระหว่างผู้โดยสาร หลักการสำคัญของการใช้สื่อสังคม คือ เปิดโอกาสให้ผู้โดยสารสามารถติดต่อสอบถาม และร้องเรียนกับสายการบินได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ซึ่งสายการบินไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินสร้างสื่อสังคมเอง แต่สามารถดำเนินการร่วมกับสื่อที่ประสบความสำเร็จแล้ว เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทวีต (Tweet)

1.1.3. การวิเคราะห์ข้อมูล ความสามารถของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารทำให้ผู้ดำเนินการสามารถจัดเก็บข้อมูลการตลาดได้อย่างมหาศาล แต่ข้อมูลเหล่านั้นจะไร้ประโยชน์หากไม่มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาช่องทางปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับสายการบินในการกำหนดกลยุทธ์ใหม่ๆ หรือ ยกเลิกการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ สายการบินจำนวนหนึ่งกำลังเริ่มต้นใช้ข้อมูลผู้โดยสารเฉพาะบุคคลเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางตลอดเส้นทาง (biometric passenger identification into every stage of the passenger journey)

1.2. กลยุทธ์เกี่ยวกับค่าบริการ ถึงแม้ว่ารายได้ของสายการบิน คือ ราคาค่าบริการการเดินทาง แต่มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อรายได้รวมของสายการบิน ซึ่งสายการบินจะต้องกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1. รายได้เสริม อุปสรรคสำคัญที่สุดของการบิน คือ ราคาเชื้อเพลิง สภาพเศรษฐกิจ และการแข่งขันระหว่างผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น แนวทางการขายสินค้าและบริการเสริมที่เกี่ยวข้อง (ancillary products and service) จึงเป็นทางเลือกที่หลายสายการบินนำมาใช้ (Chesnut, 2018) เช่น การเพิ่มน้ำหนักสัมภาระ การเลือกที่นั่ง การเชื่อมต่อออนไลน์บนเครื่องรวมไปจนถึงการจองยานพาหนะเดินทางเข้าเมืองจากบนเครื่องบินเป็นต้น ตามข้อมูลของพีดับเบิ้ลยูซี (PwC) แสดงว่า รายได้จากสินค้าและบริการเสริมต่อปีมีมากกว่า 10 พันล้านดอลล่าร์ (WNS Holdings, Ltd., 2019)

1.2.2. การกำหนดค่าโดยสาร มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการบินใหม่ ๆ ที่ มุ่งคุ้มครองความพึงพอใจของผู้บริโภคและความยั่งยืนของผู้ดำเนินการเองแต่ส่งผลให้เกิดต้นทุนสูงขึ้น เช่น ในยุโรป สายการบินจะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปริมาณคาร์บอนที่เกินกำหนด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่อาจคำนวณรวมไปกับค่าโดยสารได้ในขณะที่กระทรวงคมนาคมสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Transportation) กำหนดให้สายการบินระบุค่าโดยสารรวม ค่าภาษี และค่าธรรมเนียมต่างๆ ให้ครบ ไม่ว่าในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในกรณีใด ๆ อย่างไรก็ตามสมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศได้เริ่มมีมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดราคาที่บังคับใช้กับทุกสายการบิน ทำให้เกิดการคำนวณค่าใช้จ่ายร่วม (interline billing) ระหว่างสายการบินที่ดำเนินการร่วมกันได้ง่ายขึ้น และอาจส่งผลไกลไปจนถึงการรวมกิจการของสายการบินบางสายเพื่อลดต้นทุนการดำเนินการ (Grant, 2018)

1.2.3. ความหรูหราสะดวกสบาย การบินต้นทุน

ต่ำได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ในขณะที่ความต้องการการโดยสารชั้นหนึ่ง หรือ ชั้นธุรกิจเริ่มมีปริมาณลดลง แต่ชั้นโดยสารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ชั้นประหยัดแบบพิเศษ (premium economy) ดังนั้นกลยุทธ์ของสายการบิน คือ การตอบสนองความต้องการเปลี่ยนแปลงนี้ เช่น เริ่มอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชั้นประหยัด สายการบินอมิเรสต์ ให้บริการเชื่อมต่อออนไลน์ในชั้นประหยัดแบบพิเศษ นอกจากนี้ จากแรงผลักดันของกลุ่มพิทักษ์ผลประโยชน์ผู้บริโภค ส่งผลให้องค์กรควบคุมการบิน เริ่มกำหนดรายละเอียดของความสะดวกสบายเกี่ยวกับเก้าอี้นั่งในเครื่องบิน เช่น ขนาดความกว้าง หรือพื้นที่เหยียดขา (leg room) แต่ในรายละเอียดทำนองนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า สายการบินจะตอบสนองได้มากน้อยเพียงไร สายการบินลุฟท์ฮันซ่า (Lufthansa) เริ่มนำเอาอุปกรณ์มองภาพเสมือนจริง (virtual reality) มานำเสนอผู้โดยสารที่สนใจการเปลี่ยนระดับจากชั้นประหยัดเป็นชั้นประหยัดแบบพิเศษแล้ว

1.2.4. สายการบินต้นทุนต่ำ ผู้โดยสารจะยังคงมีความต้องการการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2019 ซึ่งสายการบินต้นทุนที่โดยปกติจะให้บริการเส้นทางที่ไปกลับได้ภายในวันเดียว แต่สายการบินต้นทุนต่ำที่ประสบความสำเร็จ จะเริ่มเพิ่มเส้นทางบินระยะยาวมากขึ้น

1.3. กลยุทธ์ที่ใช้เทคโนโลยีการบิน เทคโนโลยีการบินที่ทันสมัยมากอย่างหนึ่ง คือ เครื่องบินความเร็วเหนือเสียง มีความเป็นไปได้สูงที่จะเริ่มทดลองบินในปลายปี ค.ศ. 2019 นี้ โดยการผลิตของบริษัทบูมเทคโนโลยี (Boom Technologies) ซึ่งจะสามารถบินได้ในความเร็วกว่าเสีย 2 เท่า คาดการณ์จะได้รับการตอบรับจากผู้ใช้บริการที่ต้องการข้ามผ่านข้อจำกัดด้านเวลาของการดำเนินงานระหว่างประเทศในระยะไกล อย่างไรก็ตามเส้นทางสำคัญที่เดิมคาดว่า จะสามารถมีปริมาณการบินสูงมาก แต่ในปี ค.ศ. 2019 สถานการณ์ได้เปลี่ยนไป คือ เส้นทางระหว่างประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา เนื่องจากความขัดแย้งทางการค้าและทางการเมืองที่เริ่มต้นจากนโยบายของประธานาธิบดีโดนัล์ ทรัมป์ คาดว่า จะทำให้ความเจริญเติบโตของปริมาณการเดินทางหยุดชะงักลงได้

ในอีกส่วนหนึ่งของธุรกิจการบินในระยะใกล้ แนวโน้มการขนส่งสินค่าโดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (drone) จะทวีบทบาทมากขึ้น เพราะได้รับการนำไปใช้โดยกิจการขนส่งที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. กลยุทธ์ของท่าอากาศยาน ทำนองเดียวกับสายการบิน ท่าอากาศยานต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมการใช้บริการของผู้โดยสาร มีแนวโน้มของพฤติกรรมการใช้บริการในท่าอากาศยาน (Bogaisky, 2018) ดังต่อไปนี้

2.1. การใช้ข้อมูลตรงจากตัวตนผู้โดยสาร (biometris) ความสะดวกและรวดเร็วในการตรวจสอบอัตลักษณ์บุคคลในการเดินทางเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของท่าอากาศยาน คือ ระบบการตรวจสอบผู้โดยสารโดยการเดินผ่าน (walk through security)เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความคับคั่งของแถวรอรับบริการต่างๆในท่าอากาศยาน การดำเนินการรักษาความปลอดภัยเชิงดิจิทัล (Digital Security System) ในท่าอากาศยานลักษณะนี้มีการพัฒนาเทคโนโลยีมาแล้วพอสมควร รวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้โดยสารและการบริการที่เกี่ยวข้องในท่าอากาศยานด้วย

2.2. การลงทุนของท่าอากาศยาน แนวโน้มของอุตสาหกรรมการบินอยู่ในทิศทางที่เป็นบวกมาก จะเห็นได้ว่า ท่าอากาศยานหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาได้ลงทุนเพิ่มเติม (Chesnut, 2018) รวมถึงการขยายบริการไปยังท่าอากาศยานในเมืองเล็กมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการลงทุนในเทคโนโลยีการจัดการท่าอากาศยาน ที่ครอบคลุม การให้บริการและการบำรุงรักษาครบวงจร และการใช้หุ่นยนตร์บริการในส่วนต่าง ๆ ของท่าอากาศยานด้วย เช่น การนำทาง การให้ข้อมูลข่าวสาร และการทำความสะอาด ซึ่งท่าอากาศยานอินชอน ประเทศเกาหลีใต้ได้นำมาทดลองใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 แล้ว

2.3. การรักษาสิ่งแวดล้อม นโยบายท่าอากาศยานสีเขียว (green airport) จะยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารจัดการท่าอากาศยาน ท่าอากาศยานจะต้องกำหนดมาตรการควบคุมเสียงและมลภาวะทางอากาศอย่างเข้มงวดต่อไป และคาดว่าจะส่งผลไปยังการใช้เทคโนโลยีของสายการบินด้วย อย่างไรก็ตามยังคงมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเด็นถกเถียงกันในเรื่องของเชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งลดปริมาณสารเคมีอันตรายลง ประเด็นนี้ ยังมีข้อสงสัยว่า หากมีการส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพมากขึ้น จะมีผลกระทบที่ร้ายแรง

ต่อการเกษตรที่ผลิตอาหารหรือไม่ แต่แนวโน้มที่น่าจะเป็นไป คือ ท่าอากาศยานจะต้องมุ่งพัฒนาแหล่งพลังงานยั่งยืน (renewable energy source) ให้มากขึ้น

2.4. การรักษาเวลาเดินทาง ปัญหาสำคัญที่สุดที่มีผลต่อต้นทุนการดำเนินการและสร้างความไม่พึงใจแก่ผู้โดยสาร คือ การเดินทางที่ล่าช้า ถึงแม้จะมีการพัฒนาในด้านนี้ไปมากในระยะปัจจุบัน แต่กล่าวได้ว่า ความพยายามตลอดระยะ 40 ปี ของการบินที่ผ่านมา ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขไปถึงระดับที่น่าพอใจได้ (Bogaisky, 2018) อย่างไรก็ตาม มีสายการบินต้นทุนต่ำจำนวนหนึ่งกำลังเริ่มมาตรการรักษาเวลาอย่างเข้มงวด เพราะสามารถลดต้นทุนด้านเชื้อเพลิงเวลาปฏิบัติงานได้ การรักษาเวลานี้หากสามารถดำเนินการได้ จะสามารถกำหนดใช้เป็นจุดขายที่สำคัญของสายการบินได้อย่างดีเยี่ยม แต่การดำเนินงานลักษณะนี้ต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลจำนวนมาก จึงไม่อาจเป็นที่แน่นอนได้ว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงใด

บทสรุป

อุตสาหกรรมการบินใน ค.ศ. 2019 มีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ราคาเชื้อเพลิงที่ลดลง และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นความต้องการการเดินทางและการขนส่งทางอากาศจะมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นทุกพื้นที่ แต่จะแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค โดยทวีปอเมริกาเหนือจะมีการขยายตัวสูงสุด ขณะที่ทวีปยุโรปจะขยายตัวในอัตราที่ลดลง สำหรับทวีปอัฟริกานั้นคาดว่าจะมีปริมาณการขาดทุนลดลง ผู้ดำเนินการหลักของอุตสาหกรรมการบิน คือ สายการบินและท่าอากาศยานจะต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ กลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ คือ เทคโนโลยีการบิน เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ปัญญาประดิษฐ์ การหาทางเพิ่มรายได้จากบริการเสริม และการตอบสนองความต้องการด้านสังคมของผู้ใช้บริการ

Reference

Bogaisky, J. (2018). *What's Ahead For Airlines And Aviation In 2019*. Retrieved from https://www.forbes.com/sites/jeremybogaisky/2018/12/26/whats-ahead-for-airlines-and-aviation-in-2019/

Chesnut, M. (2018). *Top Airline Trends for 2019 | Travel Age West*. Retrieved from https://www.travelagewest.com/Industry-Insight/Business-Features/Top-Airline-Trends-for-2019

Grant, J. (2018). *Six Aviation Travel Trends to Watch in 2019*. Retrieved from https://www.aviationpros.com/airports/blog/12439288/six-aviation-travel-trends-to-watch-in-2019

IATA. (2018). *Cautious Optimism Extends into 2019 - Airlines Heading for a Decade in the Black [Press Release]*. Retrieved from https://www.iata.org/pressroom/pr/pages/2018-12-12-01.aspx

WNS Holdings, Ltd. (2019). *5 Trends for the Global Airlines Industry*. Retrieved from https://www.wns.com/insights/articles/articledetail/62/5-trends-for-the-global-airline-indust

แนวทางการดำเนินงานท่าอากาศยานนานาชาติระยะปานกลาง (ค.ศ. 2019-2022)
Medium-Term International Airport Operation Guidelines (B.E. 2019-2022)

สุฐิต ห่วงสุวรรณ[1] และ สุธาสินี รูปแก้ว[1]
Sutit Huangsuwan[1] and Suthasinee Roopkaew[1]
[1]คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[1]School of Aviation, Eastern Asia University
Received: March 30, 2020
Revised: July 20, 2020
Accepted: July 30, 2020

บทคัดย่อ

การเดินทางและการขนส่งสินค้าทางอากาศระหว่างประเทศอยู่ในระยะขาขึ้นเนื่องจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดลงของราคาเชื้อเพลิง ท่าอากาศยานนานาชาติทุกแห่ง ถือเป็นโอกาสขยายการบริการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศโดยคำนึงถึงกลยุทธ์การดำเนินงานที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้โดยสาร บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กลยุทธ์ที่มีความสำคัญประกอบด้วย การรักษาความปลอดภัย การขายปลีก การใช้สื่อการตลาดดิจิทัล การเพิ่มคุณค่าอาคารสถานที่ และการจัดการจราจรทางอากาศ

คำสำคัญ: ท่าอากาศยานนานาชาติ, กลยุทธ์ของท่าอากาศยานนานาชาติ

Abstract

International air travel and air cargo are in an upswing due to economic growth and falling fuel prices. Every international airport is considered an opportunity to expand international air transportation services, taking into account operational strategies that are consistent with passenger behavior, political, economic and social contexts. Important strategies include security, retailing, digital media marketing, adding value to the building and air traffic management.

Keywords: International Airport, Strategies of international

บทนำ

ความสำเร็จของการดำเนินการท่าอากาศยานนานาชาติ สามารถพิจารณาได้จากหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของอุปกรณ์ เครื่องมือการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยอำนวยความสะดวก และการดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยและพิธีการตรวจคนเข้าเมือง (Street, 2019) ตามแนวทางของสกายแทรกซ์ (Skytrax) กิจการจัดอันดับท่าอากาศยานนานาชาติที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ท่าอากาศยานที่มีคุณภาพ คือ ท่าอากาศยานที่มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (constantly striving to improve) สร้างสรรค์ (innovate)และสร้างความประทับใจ (impress) ตัวอย่างท่าอากาศยานที่ได้รับการจัดอันดับยอดเยี่ยมติดกันมา 9 ปี คือ ท่าอากาศ

ยานชางฮี ของสิงคโปร์ จุดเด่น คือ สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ขณะที่ความสะดวกสบาย และโอกาสการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มีสูงตามไปด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า ท่าอากาศยานดีเด่นลำดับต้น ๆ อยู่ในภูมิภาคเอเชีย เช่น สิงคโปร์ เกาหลี ฮ่องกง ญี่ปุ่น เป็นต้น (Miller, 2019) ส่วนท่าอากาศยานที่มีผู้โดยสารมากที่สุด 3 สามลำดับแรกของปี ค.ศ. 2018 คือ ท่าอากาศยานฮาร์ตฟีลด์-แจ้คสัน (Hartfield-Jackson) รัฐแอตแลนต้า สหรัฐอเมริกา ท่าอากาศยานปักกิ่ง ประเทศจีน และ ท่าอากาศยานดูไบ ประเทศอาหรับเอมิเรตส์ ตามลำดับ ซึ่ง ท่าอากาศยาน 3 แห่งนี้ อยู่ในลำดับเดิมเหมือนปี ค.ศ. 2017 (Chrisman, 2019)

สภาท่าอากาศยานนานาชาติ (Airport Council International – ACI) เผยแพร่แนวคิดที่ว่า ท่าอากาศยานจะต้องพัฒนาอยู่เสมอ และต้องคาดการณ์ความต้องการของผู้ใช้บริการล่วงหน้าก่อนที่ผู้ใช้บริการจะเกิดความต้องการจริง มีการนำเสนอความแปลกใหม่ที่ประทับใจไม่ใช่แค่ทางผ่าน (way point) การดำเนินการเหล่านี้ต้องอาศัย ผู้ดำเนินการร่วมที่มีทักษะและประสบการณ์ การดำเนินงานปี ค.ศ. 2019 เป็นต้นไป ท่าอากาศยานจะต้องเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจแก่ผู้โดยสาร (Elmore & Smith, 2018) อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านการรักษาความปลอดภัย ด้านการขายปลีก ด้านการใช้สื่อการตลาดดิจิทัล ด้านการเพิ่มคุณค่าอาคารสถานที่ และด้านการจัดการจราจรทางอากาศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการรักษาความปลอดภัย

การรักษาความปลอดภัยในท่าอากาศยาน (airport security) ภายหลังเหตุการณ์ 9/11กลายเป็นภาระสำคัญที่สุดในปัจจุบันสำหรับท่าอากาศยาน (United States Congress House Committee on Homeland Security Subcommittee on Transportation Security, 2012) และกลายเป็นภาระที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับผู้โดยสาร ท่าอากาศยานจะต้องกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มั่นใจได้ แต่ต้องอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่ผู้โดยสารมากที่สุดด้วย การลงทุนด้านปัจจัยการตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัย จึงกลายเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของธุรกิจท่าอากาศยาน (Research and Markets PR Newswire, 2019)

แนวทางการดำเนินการด้านความปลอดภัยของท่าอากาศยานในระยะปานกลางที่ริเริ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา และกำลังขยายขอบเขตออกไป ดังต่อไปนี้

1.1. การรับรองล่วงหน้า

เป็นวิธีการรับรองความสอดคล้องต่อข้อบังคับด้านการรักษาความปลอดภัยก่อนการตรวจในท่าอากาศยาน สามารถลดเวลาการดำเนินการภายในท่าอากาศยานลงได้มาก ลดความคับคั่งของแถวรอคอยบริการ ในการรับการรักษาความปลอดภัยก่อนการเดินทาง มีมาตรการที่เกี่ยวข้อง 4 ด้าน (Belizaire, 2019) ดังนี้

1.1.1. การตรวจสอบล่วงหน้าด้านการรักษาความปลอดภัย (TSA PreCheck/FastPass) เป็นมาตรการขององค์การความปลอดภัยการขนส่ง สหรัฐอเมริกา (Transportation Security Administration – TSA) ผู้โดยสารจะได้รับการตรวจสอบประวัติไว้ก่อนอย่างน้อย 1 เดือนก่อนการเดินทางเสียค่าใช้จ่าย 85 ดอลล่าร์ มีอายุ 5 ปี และเมื่อผ่านการตรวจสอบจะได้รับหมายเลขผู้เดินทางรับรองประวัติ (known traveller) ผู้โดยสารที่ได้รับการรับรองแล้ว สามารถผ่านจุดตรวจได้โดยไม่ต้องถอดรองเท้าเข็มขัด และเสื้อนอก ไม่ต้องสแกนโน้ตบุ๊ค หรือของเหลวในสัมภาระขึ้นห้องโดยสาร แต่ใช้กับการเดินทางภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

1.1.2. การรับรองล่วงหน้าด้านศุลกากร (Global Entry) มีกระบวนการตรวจสอบคล้ายคลึงกับการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยล่วงหน้า แต่ใช้กับการตรวจสอบทางศุลกากรโดยเฉพาะ ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบทางศุลกากรอีก ต้องขอรับรองอย่างน้อย 1 เดือนก่อนการเดินทาง ค่าธรรมเนียม ประมาณ 100 ดอลล่าร์สหรัฐ อายุ 5 ปี ใช้ได้กับท่าอากาศยานในสหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศ เช่น แคนาดา ไอร์แลนด์ อาหรับเอมิเรสต์ สหราชอาณาจักร เป็นต้น

1.1.3. สิทธิผ่านการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัย (CLEAR Airport Security) เป็นมาตรการอำนวยความสะดวกสูงสุดด้านการรักษาความปลอดภัยในท่าอากาศยาน ผู้ได้รับสิทธิไม่ต้องผ่านระบบตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยอีก แต่ต้องผ่านการสแกนลายนิ้วมือและม่านตา เมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วจะมีเจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานนำทางไปยังเครื่องบินโดยตรง ค่าใช้จ่าย 15 ดอลล่าร์ ต่อเดือนกรณีเป็นสมาชิก 1 ปี เป็นโครงการ

ของกระทรวงความมั่นคงของประเทศสหรัฐอเมริกา (Department of Homeland Security) ปัจจุบันมีการนำระบบนี้ไปใช้ในท่าอากาศยานมากกว่า 35 แห่ง และสามารถใช้กับสถานที่ที่มีการตรวจสอบความปลอดภัยทำนองเดียวกันได้ เช่น สนามกีฬา เป็นต้น

1.1.4. ผู้เดินทางบุคคลพิเศษของสายการบิน (Airline Elite Status / First Class Airport Security) รับรองโดยสายการบินใช้กับผู้โดยสารชั้นหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากได้รับสิทธิในการเข้าประตูก่อนผู้โดยสารระดับอื่นอยู่แล้ว ท่าอากาศยานจึงขยายการบริการให้สายการบินรับรองผู้โดยสารที่ไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยด้วย

1.2. เทคโนโลยีการตรวจสอบวัตถุอันตราย

ปัจจุบันมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบวัตถุอันตรายมาใช้ ดังนี้

1.2.1. คอมพิวเตอร์สแกน 3 มิติ ท่าอากาศยานไมอามี่ เริ่มนำอุปกรณ์ที่ใช้เฉพาะวงการแพทย์ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์สแกน 3 มิติ มาใช้ในการตรวจสอบสัมภาระผู้โดยสาร (Future Travel Experience, 2019)

1.2.2. การตรวจจับความผิดปกติทางร่างกาย กรณีการตรวจสอบร่างกายบุคคล ซึ่งเดิมใช้มือตรวจโดยตรง ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิ์ส่วนบุคคล หรือรบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้โดยสาร จึงได้พัฒนากล้องตรวจจับความร้อน (thermal camera) ที่สามารถแสดงความผิดปกติของร่างกายได้ โดยอาศัยเหตุผลที่ว่า บุคคลที่กระทำความผิดด้านความปลอดภัย จะมีสภาวะทางอารมณ์ และสภาวะทางร่างกายผิดปกติไปจากคนทั่วไป (Israeli, 2018)

1.2.3. การใช้หุ่นยนต์ เทคโนโลยีตรวจจับความผิดปกติทางร่างกายของผู้โดยสาร เช่น อุณหภูมิของร่างกาย การขยายของม่านตา จนถึงอัตราการเต้นของหัวใจ เพื่อกลั่นกรองบุคคลที่แสดงพฤติกรรมน่าสงสัยในระหว่างการรอคอยการตรวจสอบหลัก สามารถเพิ่มช่องทางในการตรวจสอบได้มากขึ้นโดยไม่รบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้โดยสาร (Research and Markets PR Newswire, 2019)

1.3. การใช้สุนัข

สุนัขที่ใช้งานเกี่ยวกับความปลอดภัย นิยมเรียกกันว่า เคไนน์ (K9 เลียนเสียงคำว่า Canine ที่แปลว่า สุนัข) ข้อดีของการใช้สุนัขในการตรวจสอบวัตถุอันตรายและยาเสพติด คือ การลงทุนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีใหม่ สามารถเคลื่อนที่ไปได้ตลอดแถวรอของผู้โดยสารอย่างคล่องตัว สร้างความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติมากกว่าการใช้อุปกรณ์ตรวจจับ และสามารถคัดกรองเบื้องต้นอย่างรวดเร็ว และความถูกต้องอยู่ในระดับสูงก่อนผ่านกระบวนการตรวจสอบด้วยอุปกรณ์หลัก (Shepard, 2019)

ความคล่องตัวในการตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลง สามารถรองรับการตรวจเพิ่มขึ้น ดังนั้น ท่าอากาศยานหลายแห่งเริ่มอนุญาตให้ญาติและเพื่อนเข้าในเขตการบิน (airside) เพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการใช้บริการ (Davis, 2019) ซึ่งต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบเช่นเดียวกับผู้เดินทาง

2. ด้านการขายปลีก

จากการรวบรวมข้อมูลของท่าอากาศยานขนาดใหญ่ที่เป็นชุมทาง (hub) กว่า 1,200 แห่ง พบว่า การขายปลีกกลายเป็นแหล่งรายได้สำคัญของท่าอากาศยาน (Davies, 2019) เปลี่ยนจากเดิมที่มีเฉพาะร้านปลอดภาษีและร้านอาหาร เล็ก ๆ แต่ปัจจุบันสินค้าที่มีชื่อเสียงหลากหลายชนิด กิจการบริการต่าง ๆ กลับมุ่งมาเปิดจุดจำหน่ายและบริการในท่าอากาศยานมากกว่าในย่านธุรกิจในตัวเมือง เป็นไปตามหลักการเดิมของแหล่งจำหน่าย คือ พิจารณาจากจำนวนคนเดินผ่าน (footfall) ทำให้ท่าอากาศยานกำลังปรับเปลี่ยนไปสู่ “เมืองท่าอากาศยาน” (aerotropolis) คือ ลักษณะของเมืองขนาดเล็กที่มีสินค้าและบริการครบถ้วน คล้ายย่านการค้าพื้นที่ธุรกิจในเมืองเดิม (microcosmic town centre) และมีแนวโน้มว่า ธุรกิจจะมีอัตราการโยกย้ายแหล่งจำหน่ายจากพื้นที่เมืองไปยังท่าอากาศยาน (town-to-terminal rates of relocation) มากขึ้น ท่าอากาศยานเพิ่มรายได้ที่ไม่ใช่การบิน (non-aeronautical revenue)

ท่าอากาศยานกลายเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าที่น่าสนใจมากเพราะ มีการเคลื่อนไหวของผู้ใช้บริการ (fluid) และ เป็นพื้นที่จำกัด (captive) คือ คล้าย ๆ เป็นการบังคับให้ผู้เดินทางต้องสนใจในสินค้าที่อยู่ในบริเวณโดยปริยาย เนื่องจากใช้เวลาในการรอคอยเที่ยวบินระยะสั้น ๆ รวมกับการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดอื่น ๆ เช่น การตกแต่งหน้าร้าน การจัดแผนผังสถานที่ การจัดพื้นที่และการจัดสวางสินค้าในร้าน การตั้งราคา ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ สามารถพิจารณา

ดำเนินการได้หลากหลาย เช่น การจัดสถานที่แบบไม่แบ่งเขต คือ แต่ละร้าน และแต่ละยี่ห้อ ไม่จำกัดพื้นที่เป็นร้านอีกต่อไป แต่เปิดโล่งต่อถึงกันหมด กลายเป็นห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่แทน ทำให้ผู้โดยสารสามารถชมสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง และรวมไปถึงการบริการที่พักด้วย

3. ด้านการใช้สื่อการตลาดดิจิทัล

การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสังคม (social media) จะทำให้ผู้ใช้บริการสามารถความสะดวกในการพิจารณาเปรียบเทียบสินค้าและชำระค่าสินค้าได้ล่วงหน้า สามารถเสนอรายละเอียดสินค้าได้สมบูรณ์ ทำให้การตัดสินใจซื้อสอดรับกับความต้องการที่แท้จริงของผู้ซื้อ (planned decision-making) มากกว่าการซื้อแบบไม่ตั้งใจ (impulse) เท่านั้น ดังนั้น ท่าอากาศยานจำนวนมาก เปิดให้บริการ สั่งซื้อล่วงหน้า และมีจุดรับสินค้า หรือจัดส่งถึงห้องรับรองหรือถึงเครื่องบิน เท่ากับขยายของเขตการขายออกนอกพื้นที่ร้านอย่างไม่จำกัด อย่างไรก็ตามมีแนวคิดว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจลดเวลาในการเดินชมสินค้าลง ซึ่งอาจส่งผลให้ความสนใจสินค้าอื่นๆ ลดลงได้ แต่อาจแก้ไขได้โดยการจัดสถานที่ และพื้นที่แสดงสินค้า (display) ให้น่าสนใจมากขึ้น สามารถทดสอบ (test) ลองใช้ (trying) ทดลองชิม (tasting) หรือมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็น 3 มิติ หรือ 4 มิติ และและการเลือกสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หรือสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้เดินทาง (route focused) และที่ขาดไม่ได้ คือ พนักงานขายที่มีความเอาใจใส่ หรือ ตัวแทนสินค้า (brand ambassador)

ในวงกว้างขึ้น สื่อดิจิทัล ไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะการนำเสนอสินค้าและบริการในท่าอากาศยานเท่านั้น แต่ถือเป็นเครื่องมือสำคัญทางการตลาดของการดำเนินทั้งหมดของท่าอากาศยานโดยตรงด้วย กิจการการตลาดด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อดิจิทัลที่ประสบความสำเร็จที่สุดของสหราชอาณาจักร คือบริษัทมูดี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Moodie International) ได้จัดประกวดท่าอากาศยานดีเด่นด้านการตลาดดิจิทัลติดต่อกันมาเป็นปีที่ 6 พบว่า ท่าอากาศยานทุกแห่งมีการใช้สื่อดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของการตลาด และพบว่ามีการขยายขอบเขตการใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว (Willey, 2019) ตัวอย่างของท่าอากาศยานที่ได้รับรางวัลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ตามตาราง 1

ตาราง 1

ผลการประกวดท่าอากาศยานดีเด่นด้านการตลาดดิจิทัล ปี ค.ศ. 2018 (Willey, 2019)

กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล	ท่าอากาศยาน/ผู้ดำเนินงานที่ได้รางวัลชนะเลิศ, ประเทศ
1. การใช้เฟซบุ๊ก (Best Use of Facebook)	Cork, Ireland
2. การใช้ทวิตเตอร์ (Best Use of Twitter)	Dublin, Ireland
3. การใช้อินสตาแกรม (Best Use of Instagram)	Copenhagen, Denmark
4. การใช้ยูทูป/วิดิโอ (Best Use of Utube/Video)	Aeropuerto Internacional de Carrasco – Navidad, Uruguay
5. การใช้วีแชท (Best Use of WeChat)	King Power, Thailand
6. การรณรงค์ทางการตลาดที่ได้ผลดีเด่นและการเติบโตอย่างยั่งยืน (Exceptional Results and Contributed to Sustainable Business Growth)	Kempegowda International, India
7. การโฆษณาร้านค้าและอาหาร (Best New Shopping & Restaurant Area Canpaign)	Copenhagen, Denmark
8. การโฆษณาเชิงกลยุทธ์ (Best Tactical Advertising Campaign)	Autogrill Belgie – Black Pearls Brussels, Belgium
9. การใช้สื่อดิจิทัลโดยรวม (Best Use of Social/Digital Media)	Copenhagen, Denmark
10. เว็บไซต์ (Best Website)	Aberdeen, Scotland
11. การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Best Use of Mobile)	Groupe ADP – Paris Airport, France

ที่มา: *The Moodie Davitt Report website: https://www.moodiedavittreport.com/the-moodies-2019-winners-revealed-recognising-the-best-in-airport-and-travel-retail-digital-social-media-marketin*

4. ด้านการเพิ่มคุณค่าอาคารสถานที่

มีแนวทางการดำเนินการให้ภายในท่าอากาศยานให้มีคุณค่าต่อผู้โดยสารมากขึ้น โดยการจัดการด้านอาคารสถานที่ (Molen, 2019) ดังนี้

4.1. ความสะดวกในการเดินทางสู่ท่าอากาศยาน

แนวทาง คือ เชื่อมโยงเส้นทางสาธารณะและการเดินทางส่วนบุคคลอย่างราบรื่น เช่น มีสถานีรถไฟ รถเมล์ และรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของท่าอากาศยานอยู่แล้ว แต่หากมีช่องทางการเดินทางใหม่ๆ เกิดขึ้น ท่าอากาศยานควรริเริ่มเชื่อมต่อการเดินทางทันที ตัวอย่างของท่าอากาศยานที่เชื่อมต่อการเดินทางได้อย่างสมบูรณ์ คือ ท่าอากาศยานไมอามี่ ประเทศสหรัฐอเมริกา

4.2. เพิ่มความสวยงามอาคารขาเข้า

เดิมท่าอากาศยานมักเน้นความสวยงาม หรูหราอาคารขาออกมากกว่า แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดท่าอากาศยานกล่าวว่า การจัดอาคารขาเข้าอย่างสวยงามเท่ากับเป็นการแสดงการต้อนรับอย่างมีชีวิตชีวา มีส่วนชักนำให้ผู้โดยสารสนใจเดินทางโดยเส้นทางที่ผ่านท่าอากาศยานนี้ในโอกาสต่อไปตัวอย่างท่าอากาศยานที่ให้ความสำคัญกับความสวยงามของอาคารขาเข้า คือ ท่าอากาศยานกวางเจา (Guangzhou Baiyun International Airport's Terminal 1) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.3. ประตูสู่เมือง

ท่าอากาศยานมีส่วนในการสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมของเมืองและพื้นที่ต่อเนื่อง ดังนั้น จึงควรนำเสนอจุดเด่นที่น่าสนใจต่างๆ ทั้ง สินค้า แหล่งท่องเที่ยว แหล่งธุรกิจ แหล่งวัฒนธรรม ตัวอย่างท่าอากาศยานที่นำเสนอได้น่าสนใจ คือ ท่าอากาศยานนานาชาติบัลติมอร์ (Baltimore-Washington International - BWI) ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่นำเสนอประวัติทางการบินในพื้นที่ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

4.4. แสงสว่างธรรมชาติ

แนวทางในการลดค่าใช้จ่ายและทำให้ผู้โดยสารรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น คือ การใช้แสงสว่างธรรมชาติ ตัวอย่างท่าอากาศยานที่ใช้ประโยชน์จากแสงสว่างธรรมชาติอย่างดียิ่ง คือ ท่าอากาศยานกวางเจา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.5. การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ

ท่าอากาศยานสามารถเพิ่มคุณค่าของสถานที่ได้โดยการมีส่วนร่วมในการสร้างโอกาสการใช้สถานที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น เช่น การจัดสัมมนา หรือโครงการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงานที่ไม่ต้องการเดินทางเข้าเมือง ปัจจุบันมีความจำเป็นในการเดินทางทางธุรกิจอย่างเร่งด่วนมากขึ้น การอำนวยความสะดวกในลักษณะนี้จะเป็นแนวทางของการสร้างคุณค่าและรายได้ที่ดีอีกทางหนึ่ง

5. ด้านการจัดการจราจรทางอากาศ

ในระยะหลายปีที่ผ่านมา จำนวนผู้โดยสารเพิ่มอย่างมากจากความเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดลงของราคาเชื้อเพลิง (IATA, 2018) ในพื้นที่สหภาพยุโรป ผู้โดยสารเพิ่มขึ้นกว่า ร้อยละ 26 ซึ่งเกินขีดความสามารถของท่าอากาศยาน ทำให้การจัดการการจราจรทางอากาศเกิดปัญหาค่อนข้างมาก ส่งผลให้เกิดความล่าช้าของเที่ยวบิน ที่ประมาณเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 17.6 พันล้านยูโรดอลล่าร์ ในปี ค.ศ. 2018

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการการจราจรทางอากาศในสหภาพยุโรปด้อยประสิทธิภาพ คือ ความขาดแคลนบุคลากรด้านการควบคุมการจราจรทางอากาศ สภาพการทำงานค่อนข้างตึงเครียด มีการประท้วงนัดหยุดงาน เพื่อการต่อรองผลตอบแทนหลายครั้ง (Reuters, 2019) ดังนั้น ท่าอากาศยานนานาชาติต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเผชิญปัญหาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องเตรียมแนวทางการเตรียมการณ์ที่เหมาะสมอย่างเร่งด่วน

บทสรุป

จำนวนผู้โดยสารในปี ค.ศ. 2019 จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา เนื่องจากความเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดราคาของเชื้อเพลิง การใช้บริการท่าอากาศยานจึงมีแนวโน้มสูงขึ้น ท่าอากาศยานจะต้องเตรียมแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม ในเรื่องที่จำเป็นสำหรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน คือ การใช้วิธีใหม่ๆ ในการตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัย การให้ความสำคัญกับรายได้จากการขายปลีก การใช้สื่อการตลาดดิจิทัล การเพิ่มคุณค่าอาคารสถานที่ และการแก้ปัญหาบุคลากรด้านการจัดการจราจรทางอากาศ

Reference

Belizaire, J. (2019). *The Ultimate guide to airport security options for 2019 | Lounge Buddy.* Retrieved from https://www.loungebuddy.com/blog/the-ultimate-guide-to-airport-security

Chrisman, J. (2019). *This Is the busiest airport in the world*. Retrieved from https://www.thrillist.com/news/nation/busiest-airport-in-the-world-2019

Davies, R. (2019). *Airport retail trends 2019: why retailers have never had it so good*. Retrieved from https://www.airport-technology.com/features/airport-retail-trends-2019/

Elmore, S., & Smith, S. (2018). *What's on trend for 2019?* Retrieved from https://airportscouncil.org/2018/09/20/whats-on-trend-for-2019/

Future Travel Experience. (2019). *Miami International airport installs state-of-the-art 3D checkpoint technology*. Retrieved from https://www.futuretravelexperience.com/2019/06/miami-international-airport-3d-checkpoint-technology/

IATA. (2018). *Cautious optimism extends into 2019 - airlines heading for a Decade in the Black [Press Release]. IATA*. Retrieved from https://www.iata.org/pressroom/pr/pages/2018-12-12-01.aspx

Israeli, R. (2018). *The Need for thermal cameras for airport security*. Retrieved from https://securitytoday.com/articles/2018/11/13/the-need-for-more-thermal-cameras-for-airport-security.aspx

Miller, P. (2019). *World's best airports are announced for 2019*. Retrieved from https://www.worldairportawards.com/worlds-best-airports-announced-2019/

Molen, M. (2019). *Next generation airport terminals on the up*. Retrieved from https://www.aecom.com/without-limits/article/airport-trends-next-generation-airport-terminals/

Research and Markets PR Newswire. (2019). *Global airport robots market growth, trends, and forecasts 2019-2024: Focus on valet parking, airport security, boarding pass scanning, passenger guidance, & airport baggage handling systems*. Retrieved from https://www.prnewswire.com/news-releases/global-airport-robots-market-growth-trends-and-forecasts-2019-2024-focus-on-valet-parking-airport-security-boarding-pass-scanning-passenger-guidance--airport-baggage-handling-systems-300816947.html

Reuters. (2019). *Air traffic control issues cost EU economy $20 billion in 2018 - airline body*. Retrieved from https://www.euronews.com/2019/03/06/air-traffic-control-issues-cost-eu-economy-20-billion-in-2018-airline-body

Shepard, S. (2019). *Detroit metro airport enhances Security with K9s*. Retrieved from https://securitytoday.com/articles/2019/05/31/detroit-metro-airport-enhances-security-with-k9s.aspx

Street, F. (2019). *World's best airport for 2019 revealed*. Retrieved from https://www.cnn.com/travel/article/skytrax-worlds-best-airports-2019/index.html

United States Congress House Committee on Homeland Security Subcommittee on Transportation Security. (2012). *Strengthening international cooperation on aviation security: Hearing before the subcommittee on transportation security of the committee on homeland security, house of representatives, one hundred 12th congress, first session, April 7, 2011*. U.S.: Government Printing Office.

Willey, M. (2019). *The Moodies 2019 winners revealed: recognising the best in airport and travel retail digital, social media & marketing*. Retrieved from https://www.moodiedavittreport.com/the-moodies-2019-winners-revealed-recognising-the-best-in-airport-and-travel-retail-digital-social-media-marketin

Error Analysis of -ia and -ie for Thai Students Learning Chinese at Walailak University

การใช้สระพินอิน –ia และ –ie ของนักเรียนไทยสาขาภาษาจีน สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

Kritsadee Songkhai
กฤษฎี สงไข่
Program applied linguistics College of Liberal Arts, Wuhan University
หลักสูตรภาษาศาสตร์และการประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอู่ฮั่น

Received: March 14, 2019
Revised: May 7, 2019
Accepted: May 7, 2019

Abstract

To day in Thailand, learning Chinese receives tremendous attention is regarded as important as learning English. It follows that the development of teaching and learning Chinese is equally important as it is for learning English. Currently, there exists many issues relating to teach and learn the Chinese language that have not been studied or even addressed for example, listening and pronunciation should be a priority issue. Phonetics in the Chinese language are many. So many in fact that Thai students' pronunciation is generally incorrect for example -ia and -ie vowels are one of the common vowels that Thai students get wrong, because they sound quite similar and this causes Thai students to feel confused to the point of mispronunciation.Therefore, this research is conducted to learn if the mispronunciation of vowels -ia and -ie is a result of the students' inability ability to distinguish these two vowels sounds only by listening. A listening test was conducted using 14 questions, with 83 first-year Chinese language students of Walailak University to identify whether the vowel sound is -ia or -ie. The result was all students passed the test, which means the students can distinguish the different between -ia and -ie. Therefore, the research found the error in Chinese phonetics among Thai students is not caused by listening, but caused by mispronouncing unfamiliar vowels that are not used or found in the Thai language. The technique to pronounce -ia correctly is to open mouth as o and when pronouncing -ie correctly as in smiling, with the wide mouth. It was found that these two techniques do help to reduce confusion, while overcoming any mispronunciation; to an acceptable degree.

Keywords: Thai students, ia, ie, errors

บทคัดย่อ

ขณะนี้การเรียนภาษาจีนในประเทศไทยได้รับความสนใจและมีความสำคัญพอ ๆ กับภาษาอังกฤษ ดังนั้นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน จึงเป็นอีกเรื่องที่มีสำคัญ และในปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาจีนอีกหลายด้าน ที่ไม่ได้ยังไม่ได้ทำการพัฒนาและศึกษา ด้านการฟังและออกเสียงก็เป็นปัญหาอีกด้านหนึ่งที่น่าสนใจ ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจึงเลือกทำการศึกษาวิจัยในด้านนี้ เสียงในภาษาจีนที่นักเรียนไทยออกเสียงผิดพลาดมีค่อนข้างเยอะ จากงานวิจัยของ Cao Wen's (2012) "Thai students' errors in Chinese phonetics" พบว่านักเรียนไทยมักจะออกเสียงพยัญชนะดังต่อไปนี้ผิดพลาด ได้แก่ k , h , j , q , x , z , c , zh , ch , sh and r. ส่วนเสียงสระที่ออกผิดพลาดบ่อยได้แก่ o , e , ü , -I , -ï , ao , ei , ie , ua , uo , iu , ui , ian , üün , un , -ng and er ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกทำการวิจัยเสียงสระ ia และ ie เนื่องจากเสียงสระ 2 เสียงนี้ ออกเสียงค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นปัญหาให้นักเรียนเกิดความสับสนและความผิดพลาดในการออกเสียง บทความวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาวิจัย ถึงสาเหตุการออกเสียงที่ผิดพลาดของเสียงสระ ia และ ie ว่ามีสาเหตุจากการฟังที่ไม่สามารถแยกความต่างของเสียงสระสองเสียงนี้ได้ใช่หรือไม่ โดยผู้เขียนได้ทำการทดสอบการฟัง กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา สาขาภาษาจีน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 83 คน โดยใช้แบบทดสอบจำนวน 14 ข้อ ให้นักเรียนฟัง แล้วทำการวงกลม เสียงคำที่ได้ยิน ว่าเป็นเสียงสระ ia หรือ ie ผลทดสอบพบว่านักเรียนทุกคนสอบผ่านแบบทดสอบ และนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเกินครึ่ง นักเรียนสามารถฟังและแยกเสียง ia และ ie ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นปัญหาการออกเสียงที่สับสนและผิดพลาด จึงไม่ได้เกิดจากการฟัง แต่เกิดจากการพูดเสียงสระที่ไม่คุ้นเคยและไม่มีในภาษาไทย ภาษาไทยไม่มีเสียงสระ ie มีเพียง ia ที่ใกล้เคียงกับ "สระเอีย" ดังนั้นนักเรียนใช้จึง "ie" แทน "ia" ดังนั้นวิธีแก้ไขการออกเสียงคือ เมื่อออกเสียง ia ให้ทำปากกลม ๆ กว้าง ๆ เป็นตัว o และเมื่อออกเสียง ie ให้ออกเสียงเหมือนตัวเองกำลังยิ้มมุมปากกว้างๆ ก็จะช่วยลดความสับสนและความผิดพลาดในการออกเสียงได้ในระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: นักเรียนไทย, ia, ie, การใช้คำผิด

Introduction

Similarities and differences between Chinese and Thai speech,Thai and Chinese both belong to the Sino-Tibetan tonal language family. The smallest unit of organisation structure for a sequence of speech sounds is a syllable, and each syllable is made up of three parts as consonant, vowel and tone, like "ไข่" (kai) and เมีย (mia).

Table 1

"ไข่" (kai) and เมีย (mia).

Word	Initials	Vowels
ไข่ (kai/蛋/egg)	ข (k)	ไ (-ai)
เมีย (mia/老婆/wife)	ม (m)	เมีย (-ia)

However,differences exist between initials, vowels and tones in three aspects. Consonants in Chinese can appear in front of the vowels and can also be used after the vowel. Chinese vowels can only appear after consonants except for the zero consonants; however, Thai vowels can appear around the top and bottom of consonants and also have sub-short and long tones.

Difficulties encountered by Thai students in learning Chinese phonetics mainly occur in two aspects. The first is the initial consonant problem which is centred on k, h, j, q, x, z, c, zh, ch, sh, and r. The second is vowels and occurs mainly for ie, uo, and ao.

Objective

1. To address the problem of -ia and -ie sounds in Chinese of Thai students whether their listening skill caused confusion, so that they pronounced the same sound.

2. To find the solution and select the proper lesson for Thai students to clearly pronounce -ia and -ie as native speakers.

3. The result would be beneficial to students and teachers of Chinese language in the future in order to improve and elevate Chinese lesson.

Literature review

Error Analysis not only enjoys its significance in Second Language Acquisition (SLA), but also is a sphere that always needs much attention and must-have methodology in the Chinese-Thai education and research. In the 1960s and 1970s, Peter Cod, a British specialist in Applied Linguistics released The Significance of Learner Errors, a classic academic paper. It marked the origin of the whole sphere of foreign research on SLA and Error Analysis, so this paper has been regarded as the rite of passage in this field. Selnik came up with the famous concept of interlanguage in 1969, aiming to discover and study the linguistic system and the learning regularity of SLA learners when acquiring this certain language. It laid a solid foundation for Error Analysis and related research on SLA of later generations. Jianji Lu, the leading guru in China's Error Analysis, published papers generally clarifying the definitions of error and interlanguage, distinguishing a pair of seemingly the same concepts, error and mistake, and detailing the origin of interlanguage.

The past decades have seen that quite a few scholars conducted study and research on phonetic errors in Thai's acquiring Chinese. Some of the examples are as follows:

By comparing Thai and Chinese in terms of initials, finals, and tone, Hongyin Li (1997) discovered that the phonetic errors mainly appear in /zh/, /ch/, /sh/; /r/; /h/; /k/ and the distraction from Thai nasal sound. Finals errors are mainly embedded in /ua/ & /uo/, /ia/ & /ie/, /ei/ & /ü/. According to the author, Negative Transfer in first language mostly contributes Error Analysis. The author always made the own discovery: (i) the forwardness of Chinese characters, though rarely noticed by most people, do exist in the general regularity of accent backwardness in Chinese characters; (ii) it is such forwardness that mainly leads to error in accents of Chinese characters so that the particularity of the small number of "accent-forward" characters should be emphasized in teaching of Chinese among Thais.

Yinlian Jiang (1996) did research on students subject of Silpakorn University. By comparing the phonetic systems of Chinese and Thai, the author claimed that initial errors mainly appear in /j/, /q/, /x/; /z/, /c/, /s/; /zh/, /ch/, /sh/; final errors /ü/ and finals with /i/ or /u/ as the initial vowel

sound. The author offers some solutions to errors: contrast and sound-prolonging should be applied to /z/, /c/, /s/; whole-syllable pronucing /zh/, /ch/, /sh/; analysis on pronouncing principles /j/, /q/, /x/; medials of finals with /i/ or /u/ being the initial vowel should be pronounced as short vowel sound in Thai [i] or [u] when students encounter finals with /i/ or /u/ being the initial vowel. The author holds that Negative Transfer in first language mainly contributes to error. The major standpoints are: contrast and mimicking are more important than other methods; distraction in first language is the fountainhead of error; source of distraction should be found out through thorough contrast analysis in two languages to exclude distraction in first language.

Mei Chen (2010) studied students subject of Rajabhatrajanarindar University Thailand, Dhaiboonrittaya School. By simply comparing the phonetic systems of Chinese and Thai, the author concluded that those students' initial errors in Chinese mainly appear in /z/, /c/; /r/; /h/; /j/, /q/, /x/; /zh/, /ch/, /sh/; final errors /ü/; /er/; /uo/ & /ua/; /ie/ & /ia/. Solutions are provided as follows: gustures-pronunciation should be applied to /z/, /c/; analysis on pronouncing pronouncing principles /r/; vibration (of vocal chords=) /h/; graphic presentation graphic graphic presentation /j/, /q/, /x/; whole-syllable pronouncing /zh/, /ch/, /sh/; vibration (of vocal chords) /ü/; exaggerating-transition /er/; contrast /uo/ & /ua/, /ie/ & /ia/. The author holds that Negative Transfer in first language mainly contributes to error. The major standpoints are as follows: the teaching and learning of phonetics and pronunciation is the crux in that of languages; only the prominence in phonetics and pronunciation can facilitate the teaching tasks of other related aspects.

Conceptual framework

Methodology

To find The reasons why Thai students cannot hear the difference between the two sounds ia and ie were investigated, using the distribution of questionnaires to test the listening sounds that are Pinyin ia and ie with Walailak University students Chinese language

Population and Sample

Student of 83 Thai first-year Chinese students at Walailak University

Table 2

Length of Chinese language study

Study time	No. of students	Percent (%)
2 months or less	26	31.36
1 year	5	6.02
2 years	3	3.61
3 years	45	54.21
4 years	2	2.40
6 years	1	1.20
11 years	1	1.20

The respondents were divided into two groups according to their language study time.

First group : First-year students majoring in Chinese at Walailak University who had studied Chinese for less than two months. Second group : First-year students (57) majoring in Chinese at Walailak University who had studied Chinese for more than one year. A total of 49 (54.21%) students had studied Chinese for 3 years or more.

Research Tools

A questionnaire was used to examine why Thai students failed to distinguish between Pinyin after listening to the ia and ie sounds. The first part included the name of the respondent and the time spent learning Chinese. The second part contained the ia and ie strategy scale of Chinese listening comprehension.

Two options were offered to distinguish between the ia and ie sounds as contents of the phonetic rhyme ia and ie and related topics (jia, jie), (qia, qie), (xia, xie), and (lia, lie). The scale consisted of a total of 14 items.

Data Collection

Results were as follows:

Table 3

Study time of two months or less

Score	No. of students	Percent (%)
2	1	3.84
5	1	3.84
6	1	3.84
7	2	7.69
8	1	3.84
9	1	3.84
10	2	7.69
11	3	11.53
12	4	15.38
13	3	11.35
14	7	26.92

The first group of Chinese learners had studied the language for two months or less. Average score was 10.84 with a pass mark at 8. Out of the 26 students, 21 (81%) passed. Most of the students achieved a perfect score so the time length for learning Chinese did not affect their ability to distinguish between the ia and ie sounds.

Table 4

Study time of more than one year

Score	No. of students	Percent (%)
9	3	5.6
10	6	11.31
11	11	20.75
12	16	30.18
13	13	24.52
14	22	41.50

The second group of Chinese learners had studied the language for more than one year. Average score was 11.04 with a pass mark at 8. All of the 53 students passed. The lowest score was 9 points. These students had no listening ability problems in distinguishing between the ie and ia sounds.

Statistical Analysis

The first group made errors in the ia sound at 45% and the ie sound at 55%. The second group made errors in the ia sound at 48% and the ie sound at 52%. Both groups made errors in the ia and ie sounds with more errors in ie than in ia.

Table 5

Errors made by Walailak University students in ie and ia sounds

Study time	Ia	Ie
Two months or less	45%	55%
More than one year	48%	52%

Analysis of the causes of errors

There is no ie [iɛ] in Thai, and the approximation is only [i: a], so students often use this instead of both 'ie' and 'ia'. There are 10 complex vowels in Chinese and 30 in Thai. The complex vowel sounds are different and there is no Thai equivalent for the Chinese [au] [ia] [ou] [iao] [iou] [uei] and [uei]. Thai has several similar tonal sounds as [au] [ia] [iu] and [ui], so students use these sounds instead of Chinese and errors occur (Chen E, 2006).

Result

Thai students learn Chinese Pinyin ia and ie and the pronunciation differences are not adequately distinguished. Most of the students could distinguish between ia and ie, but if left to pronounce these sounds on their own they made errors because there is no ie in the Thai language.

Discussions

Ie and ia are free variants of the same phoneme in Thai and are often confused with each other. To rectify such errors, students need to first recognise that the Chinese uo and ua, and ie and ia belong to different phonemes; they cannot be mixed. Students must remember that Chinese words which sound as uo, and ie are read as ua and ia, and then this problem should be solved. (Chen E, 2006)

It becomes important to know that the a is following behind ia, so the mouth shape must be opened large. When pronouncing the sound ie, this looks like laughing. Thai students must be reminded not to read Thai เมีย (ia) as Chinese ia and ie. These sounds must be read at the same time to the students so that they can hear the difference between them.

Recommendation

Chinese teachers at Walailak University use Boya Primary Chinese1 to teach students. However, Boya Primary Chinese 1 does not refer to the most common errors of Thai students when learning Chinese. The phonetic exercises in Boya Primary Chinese 1 for Junior 1 are not difficult for Thai students to learn Chinese. This book does not adequately assist Thai students to comprehend and master difficulties of pronunciation.

Research deficiencies

1. The Questionnaire only examined the syllables of a word. The phonemes -ia and -ie were not placed in sentences which might give different results.

2. The questionnaire used only two option questions of -ia and -ie so the difficulty of choosing the correct answer was relatively small.

References

Chen, E. (2006). *Phonetic errors in Thai students' acquisition of Chinese*. Yunan: Yunnan Normal University. (in Chinese)

Chen, M. (2010). *Analysis of Chinese phonetic errors of Thai students with zero starting point and is countermeasures*. Journal of Liuzhou Teachers College. (in Chinese)

Jiang, Y. (1996). *Difficulties in Thai Mandarin speech learning*. Yunan: Yunnan Normal University. (in Chinese)

Li, H. (1995). *Analysis of phonological errors in Thai Students'Chinese learning*. Chinese Teaching In The World. (in Chinese)

Liu, X. (2002). *Brief introduction to teaching Chinese as a second language (Vol. 1)*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press. (in Chinese)

Wikipedia. (2016). *Thai language*. Retrieved form https://en.wikipedia.org/wiki/Thai_language. (in Chinese)

Xiaoqi, L. (2004). *Boya primary Chinese 1*. Beijing: Peking University Publishing, (in Chinese)

Xian, B. S. (2013). *Phonetic comparison and learning strategies between Chinese and Thai*. Suzhou: Soochow University. (in Chinese)

ความพึงพอใจในการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

People's Satisfaction with the Public Services Administration of Local Governments in Rayong Province

สุรชัย ปิตุเตชะ
Surachai Pitutecha
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร
Doctor of Public Adminstration, Shinawatra University

Received: April 3, 2019
Revised: May 15, 2019
Accepted: May 15, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา สาเหตุ และแนวทางและวิธีการแก้ไขการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกเทศบาลในจังหวัดระยอง 3 แห่ง แบบกำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นตัวแทนในการศึกษา (purposive sampling) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) รวม 39 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถามเชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (semi-structured in-depth-interview) ในการศึกษาข้อมูลที่เป็นปัจจัยเชิงลึก เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยการนัดหมายเข้าสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า การจัดเก็บภาษียังไม่สามารถจัดเก็บได้ครอบคลุมทั่วถึงเนื่องจากฐานข้อมูลผู้เสียภาษีไม่เป็นปัจจุบัน เพราะบุคลากรมีจำกัด ประชาชนไม่พึงพอใจในความเสมอภาค มีความรู้สึกว่าไม่เป็นธรรม จึงไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี เพราะการประเมินภาษีไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นเรื่องของดุลพินิจเฉพาะบุคคล ผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับตำแหน่งจากการลงคะแนนของชาวบ้าน กังวลกับการเสียคะแนนนิยม การออกใบอนุญาตก่อสร้างล่าช้า ผู้ใช้บริการไม่พึงพอใจในความเสมอภาค มีความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย การให้บริการด้านงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน ผู้ใช้บริการไม่พึงพอใจในความต่อเนื่องของการให้บริการ เพราะให้บริการได้จำกัด เนื่องจากต้องเชื่อมต่อฐานข้อมูลกับศูนย์ข้อมูลของกรมการปกครองซึ่งกระทำได้เฉพาะในเวลาราชการ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ เทศบาลควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย เหมาะสมและเพียงพอกับการให้บริการแต่ละภารกิจ และจะต้องให้บริการเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความเสมอภาค เป็นธรรมและโปร่งใส เพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะสนองตอบความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การบริหารจัดการการให้บริการ, ความพึงพอใจในการให้บริการ

Abstract

The purposes of this research were (1) to identify problems and causes relating to the Public Services Administration of Local Governments in Rayong Province (2) to provide some recommendations for resolving the problems and (3) to study people's satisfaction with the services administration of local governments, including revenue collection, construction permit, and civil registration and ID card issuing. This research is a qualitative research. Data were collected using semi-structured in-depth interviews. The sample consisted of 39 key informants from 3 municipalities including chief executives, chief staffs, service staffs, and municipalities' clients. The results were as follows: Tax collection are not covered the whole area due to the uncompleted taxation mapping database. Tax payers feel unfair and are reluctant to pay. Mayors are also afraid to enforce the law for fear of losing voters. Construction permit issuing is delay due to lacking of competent staffs and up-to-date tools and technology. Civil registration and ID card services can only be done within limited time. As a result of the staffs are able to access the database center, owned by the Department of Provincial Administration, within official time. Base on the findings, in order to satisfy people, municipalities should provide standard services. The services should be improved by providing more competent staffs, efficient and up-to-date tools.

Keywords: public services, municipalities, people's satisfaction

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มมีการปกครองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุล จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 ซึ่งได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการปกครองท้องถิ่นขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2448 และได้มีการพัฒนารูปแบบการปกครองท้องถิ่นมาเป็นระยะทั้งในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีเจตจำนงในการกระจายอำนาจการบริหารลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าถึงบริการที่รัฐบาลจัดทำได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น การกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกอบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2546 ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้นทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่ การจัดการสาธารณะให้แก่ประชาชน การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การจัดการขยะ การบริการด้านสวัสดิการสังคม ตลอดถึงการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีภารกิจที่ถ่ายโอนจากราชการส่วนกลางถึง 245 ภารกิจ ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย (4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน การพาณิชย-กรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ (6) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งในรูปแบบ

ของการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่นอกที่ตั้งสำนักงาน เช่น งานด้านโครงสร้างพื้นฐาน งานพัฒนาพื้นที่ งานสาธารณูปโภค เป็นต้น และงานให้บริการกับประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการในสำนักงาน เช่น งานด้านภาษีอากร งานขออนุญาตก่อสร้างอาคาร งานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น กล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีความคาดหวังในการบริการที่ดีที่สุดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจที่รับถ่ายโอนมาจากหน่วยงานราชการส่วนกลาง จะต้องให้บริการประชาชนได้ไม่ด้อยกว่าเดิมที่หน่วยงานราชการส่วนกลางทำไว้

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังคงประสบปัญหาอุปสรรคหลายประการในการจัดบริการสาธารณะสนองตอบความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ไม่มีความพร้อมหรือละเลยในการจัดการพัฒนา ขีดความสามารถของตนเอง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2552) ต้องพึ่งพางบประมาณเงินอุดหนุนของรัฐเนื่องจากขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ต่ำ ส่งผลให้การกระจายอำนาจยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่ดีหรือไม่เกิดประสิทธิภาพที่ดี (สมปรารถนา คล้ายวิเชียร, 2557) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมากกว่าร้อยละ 60 ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องพึ่งพางบประมาณเงินอุดหนุนของรัฐ เนื่องจากขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ค่อนข้างต่ำ (โกวิทย์ พวงงาม, 2555) ส่งผลให้การบริหารจัดการภารกิจต่างๆ ทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการให้บริการประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการที่สำนักงานยังไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร กระทบต่อความเชื่อมั่นและการยอมรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับถ่ายโอนภารกิจในการให้บริการมาจากราชการส่วนกลาง ส่งผลกระทบต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยพบว่าจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจที่รับถ่ายโอนมาจากราชการส่วนกลางยังเกิดปัญหา ประชาชนยังไม่พึงพอใจในกระบวนการให้บริการและการบริการใช้เวลามาก และไม่พอใจในอัธยาศัยของผู้ให้บริการ (อรรถพล ครุฑเวโช, 2541) รวมถึงความพร้อมของทรัพยากร ทั้งในเรื่องของความเพียงพอและความทันสมัยของเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ให้บริการ ความชัดเจนในขั้นตอนของการให้บริการ ความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการให้บริการ (เทพศักดิ์ บุณยรัตพันธุ์, 2537) เป็นต้น

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการปกครองที่ประชาชนในพื้นที่ชนบทสามารถเข้ามีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ สามารถพัฒนาพื้นที่ และจัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง ประกอบกับผู้ศึกษาวิจัยมีประสบการณ์และได้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง ทั้งในด้านการบริหารงาน การพัฒนา การจัดการ การบริหารงานบุคคล และการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหลักที่จะต้องให้บริการประชาชนที่มาติดต่อขอใช้บริการ ณ ที่ตั้งสำนักงานใน 3 ภารกิจ ได้แก่ การบริการด้านการชำระภาษี การบริการด้านการขออนุญาตก่อสร้าง การบริการด้านทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งเป็นภารกิจในการให้บริการประชาชนที่มีประชาชนมาติดต่อขอใช้บริการเป็นจำนวนมาก ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดระยอง คือ เทศบาลนครระยอง เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลเมืองบ้านฉาง ซึ่งเป็น 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยองที่มีการจัดให้มีบริการครบทั้ง 3 ภารกิจ ดังกล่าว ขณะเดียวกัน ปรากฏว่ามีภาคเอกชนและประชาชนบางส่วนได้เข้าปรึกษาและปรับทุกข์กับผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความคับข้องใจและความไม่พอใจในไปการติดต่อขอรับบริการจากเทศบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการให้บริการดังกล่าว ทั้งในเรื่องของความเสมอภาค ความไม่เป็นธรรม ความโปร่งใส และความไม่พอใจในตัวผู้ให้บริการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาข้อข้องใจต่างๆ หากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะเป็นผลเสียต่อการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เทศบาลมีการจัดการการให้บริการที่ดี เป็นที่ยอมรับ และสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชน

ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการบริหารจัดการการให้การบริการของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระยอง เพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว รวมทั้งสาเหตุของปัญหา และแสวงหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชนและภาคเอกชนผู้รับบริการในภารกิจหลักทั้ง 3 ภารกิจ คือ การบริการด้านการจัดเก็บภาษี การบริการด้านการขออนุญาตก่อสร้าง และการบริการด้านงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการนำนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของการกระจายอำนาจ คือการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น (1975) เห็นว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือ 1) การสื่อความได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย กิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจดีขึ้น ตลอดจนความพร้อมของผู้ปฏิบัติ 2) สมรรถนะขององค์การ ได้แก่ การมีทรัพยากรเพียงพอ คุณภาพของบุคลากร ภาวะผู้นำ ความสำคัญของหน่วยงานและสภาวะทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองทั่วไป 3) ด้านตัวผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติ ความภักดีของบุคคลที่มีต่อองค์การ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติที่มีมาแต่เดิม

กรมการปกครองซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจที่ได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการได้กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนที่สามารถครอบคลุมงานบริการของทุกหน่วย และมีความเป็นสากล โดยกำหนดการปฏิบัติงาน ที่สำคัญไว้ 3 ด้าน คือ (1) กระบวนงานบริการ หมายถึง กระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการให้บริการ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความคล่องตัว 2) การอธิบาย ชี้แจง และแนะนำขั้นตอนการให้บริการ มีความชัดเจน 3) ความเป็นธรรมในการให้บริการ เช่น การเรียงลำดับก่อนหลัง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน 4) ระยะเวลาการให้บริการ มีความเหมาะสมต่อความต้องการของผู้รับบริการ 5) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ (2) บุคลากรผู้ให้บริการ หมายถึง คุณลักษณะของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน มีดังนี้ 1) กิริยามารยาทของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ 2) ความรวดเร็วในการให้บริการ 3) เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ เช่น ตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาให้ 4) ความเสมอภาค หมายถึง เจ้าหน้าที่ให้บริการต่อผู้รับบริการเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ 5) ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่รับสินบน ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ (3) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยงาน สำหรับการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) สถานที่ของหน่วยงานมีพื้นที่ ทั้งภายใน และภายนอกของหน่วยงานมีความสะอาด 2) สถานที่ของหน่วยงาน มีพื้นที่ให้บริการกว้างขวางเพียงพอ 3) สถานที่ของหน่วยงานมีที่พักรอรับบริการอย่างเพียงพอ 4) สถานที่ของหน่วยงานมีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ 5) ป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายข้อความบอกจุดบริการ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย

มิลเลท (Millett, 1954) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นความรู้สึก หรือทัศนคติทางบวกของผู้ที่ได้รับการบริการที่มีต่อภาพรวมของโครงการปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการประกอบด้วย 1. การให้บริการอย่างเสมอภาค (equitable service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริการ ภาครัฐที่มีฐานคติที่ว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติ

อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันแบ่งแยกในการให้บริการ ทุกคนจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน 2. การให้บริการที่ตรงเวลา (timely service) หมายถึง การให้บริการต้องตรงต่อเวลา 3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service) หมายถึง การให้บริการต้องมีลักษณะที่มีจำนวนการให้บริการและสถานที่ที่ให้บริการอย่างเหมาะสม (the right quality at the right geographical) 4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (continuous service) หมายถึง การให้บริการที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดหลักความพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้ และ 5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progressive service) หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน หรือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะให้บริการให้ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

วีระศักดิ์ เครือเทพ, (2550, น. 36 – 37) กล่าวถึง สาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาในการบริหารจัดเก็บภาษีได้แก่ 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด จึงมีขีดความสามารถในการบริหารจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่จำกัดตามไปด้วย 2. ระบบฐานข้อมูลภาษีท้องถิ่นไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถติดตามการจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย 3. ผู้บริหารท้องถิ่นขาดแรงจูงใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (tax effort อยู่ในระดับต่ำ)

ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์ และคณะ, (2537, น. 4-16) กล่าวว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีโรงเรือนและที่ดินซึ่งเป็นภาษีที่สำคัญที่สุดในหมวดภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง มีปัญหาหลักๆ ดังนี้ 1. ฐานที่ใช้ในการประเมินภาษีเป็นฐานที่มีปัญหา ผู้เสียภาษีมีความรู้สึกว่าผู้ประเมินใช้ดุลพินิจส่วนตัว ขาดหลักเกณฑ์ ไม่เป็นธรรม และเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตโดยง่าย 2. หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอุทธรณ์ไม่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดบรรทัดฐานกลายเป็นเรื่องของดุลพินิจเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาลดภาษีที่ประเมินแล้วในอัตรามากหรือน้อยก็ได้ 3. การเก็บภาษีในระดับท้องถิ่นโดยผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับตำแหน่งจากการลงคะแนนของชาวบ้าน ย่อมทำให้ผู้บริหารกังวลกับการเสียคะแนนนิยมที่ได้รับจากประชาชนและอาจเสียตำแหน่งไปในที่สุด ความพยายามในการจัดเก็บภาษีให้น้อยเท่าที่จำเป็น และการลดหย่อนเพื่อเป็นการเอาใจประชาชนในท้องที่ จึงเป็นเหตุการณ์ปกติ ประสิทธิภาพการจัดเก็บจึงหย่อนยาน 4. ปัญหาการดำเนินคดีกับผู้ไม่ชำระภาษีในระดับปฏิบัติการดำเนินคดีเป็นกระบวนการที่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะกำลังเจ้าหน้าที่ที่ต้องเสียเวลากว่าคดีจะสิ้นสุด ความไม่พยายามดำเนินคดีจึงเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้น โดยหันมาเจรจาต่อรองระหว่างผู้ประเมินภาษีและผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสของการทุจริตได้สะดวกขึ้น 5. ปัญหาอัตราภาษีที่จัดเก็บ อัตราของภาษีโรงเรือนและที่ดินคือ ร้อยละ 12.5 จัดเป็นอัตราภาษีที่สูงพอสมควร ไม่เอื้อต่อการเสียภาษี จึงไม่ได้รับความร่วมมือในระดับที่ควรจากผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี 6. ปัญหาความครอบคลุมของภาษี

กิตติพงษ์ เคนหล้า (2554) ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารในเขตเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้และความเข้าใจในระเบียบและกฎหมายควบคุมอาคาร และปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่เคร่งครัด และการศึกษาของณัฐวุฒิ สติใหม่ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พื้นที่ศึกษาเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้านความรู้พื้นฐานพระราชบัญญัติควบคุมอาคารของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เพียงพอต่อการบริการ และการศึกษาของสุขุม ขยันงาน (2554) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเต็ง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นายตรวจ นายช่าง ผู้ตรวจแบบ เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ในบทกฎหมาย และสุรีย์ สิงห์ทอง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายที่ได้มีบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประกอบการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ก่อสร้างทำให้ประชาชนถูกเอาเปรียบ

สรรเสริญ พงษ์พิพัฒน์ (2550) ศึกษาเรื่อง ปัจจัย

ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว มีสถานที่ให้บริการที่สะอาด อุปกรณ์การบริการงานทะเบียนมีความทันสมัย แต่ยังประสบปัญหาด้านสถานที่ให้บริการคับแคบ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดีและสามารถให้คำปรึกษา/ชี้แจงช่วยแก้ปัญหาตอบข้อขัดข้องใจได้ ให้การบริการด้วยความเรียบร้อย มีความเสมอภาคในการให้บริการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรมการปกครองที่ได้กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานการให้บริการประชาชนที่สามารถครอบคลุมงานบริการของทุกหน่วยและมีความเป็นสากลไว้ 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นเหตุปัจจัยคือสภาพการบริหารการจัดการการให้บริการ และการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการให้บริการ ตามแนวคิดของ Millett (1954) ที่ว่าความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติทางบวกของผู้ที่ได้รับการบริการที่มีต่อภาพรวมของการให้บริการ ประกอบด้วย การให้บริการอย่างเสมอภาค (equitable service) การให้บริการที่ตรงเวลา (timely service) การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (continuous service) และการให้บริการอย่างก้าวหน้า (progressive service) เป็นปัจจัยผลชี้วัดความพึงพอใจ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ที่คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบ purposive sampling ในพื้นที่ศึกษาคือเทศบาลจำนวน 3 แห่ง เพื่อที่จะหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการบริหารจัดการการให้บริการใน 3 ภารกิจของเทศบาล คือ ภารกิจด้านการจัดเก็บภาษี ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง และด้านงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน และความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการการให้บริการ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปรวบรวมความจัดระเบียบสิ่งที่ค้นพบ และสรุปผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ที่คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบ purposive sampling ในพื้นที่ศึกษาคือ เทศบาลในจังหวัดระยอง จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลนครระยอง อำเภอเมืองระยอง เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง และเทศบาลเมืองบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง โดยเทศบาลแต่ละแห่งทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกมาจำนวน 13 คน ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ผู้อำนวยการสำนักการคลัง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษี ผู้อำนวยการสำนักการช่าง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการขออนุญาตก่อสร้าง และประชาชนผู้ใช้บริการงานจัดเก็บภาษีของเทศบาลแห่งละ 2 คน ประชาชนผู้ใช้บริการงานขออนุญาตก่อสร้างของเทศบาลแห่งละ 2 คน ประชาชนผู้ใช้บริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนของเทศบาลแห่งละ 2 คน รวมสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 39 คน ซึ่งทั้ง 39 คน มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการบริการในภารกิจที่ศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องกับการบริการ 3 ภารกิจ คือ ภารกิจด้านการจัดเก็บภาษี ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง และด้านงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการให้การบริการในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความตรงด้วยเนื้อหา และมีความน่าเชื่อถือทางด้านผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (semi-structured in-depth-interview) ในการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการให้บริการ ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง ทำให้การบริหารจัดการด้านการให้บริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเชิงลึกกึ่งโครงสร้าง(semi-structured in-depth-interview) เป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูลเชิงลึกที่มีผลต่อการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ในภารกิจการบริการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดเก็บภาษี ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง และด้านงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ให้ได้ข้อมูลการบริหารจัดการการให้บริการแต่ละด้าน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลสภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ และด้านกระบวนการและขั้นตอน และ 2) ความพึงพอใจในการบริหารจัดการการให้บริการประชาชน ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อให้ได้ประเด็นและถูกต้องมากที่สุด แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยการแยกประเภทแต่ละประเด็นของคำให้สัมภาษณ์ที่สอดคล้องกัน หรือขัดแย้งกันด้วยการตีความ และการพรรณนา ให้ความหมายกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต ตีความ สร้างข้อมูลในแบบอุปมัย (inductive analysis) โดยการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรม หรือจากปรากฏการณ์ที่มองเห็นหลายๆ เหตุการณ์ แล้วจึงสรุปเพื่อนำไปตรวจสอบและยืนยัน เพื่อให้เป็นข้อสรุปที่มีความถูกต้อง เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ วิเคราะห์และนำข้อมูลมาสรุปความเชื่อมโยงให้ได้ข้อสรุปที่สามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา สาเหตุ และวิธีการแก้ไขปัญหาของการบริหารจัดการการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. การจัดเก็บภาษี

1.1. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเดินทางไปใช้บริการเทศบาลที่สำนักงานไม่อยู่

บนถนนสายหลัก ไม่มีรถโดยสารสาธารณะวิ่งผ่าน เดินทางไม่ค่อยสะดวก และหากเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจะมีปัญหาสถานที่จอดรถคับแคบ ที่จอดรถไม่เพียงพอ และเทศบาลขนาดเล็กโดยเฉพาะเทศบาลที่เพิ่งยกสถานะขึ้นมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีปัญหาเรื่องความพร้อมของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด

1.2. ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ปัญหาสำคัญคือ ขาดบุคลากรในการออกสำรวจและขอคัดข้อมูลจากสำนักงานที่ดินเพื่อจัดทำข้อมูลผู้เสียภาษีและการลงข้อมูลเพื่อทำให้ข้อมูลแผนที่ภาษีเป็นปัจจุบัน ระบบฐานข้อมูลผู้เสียภาษีจึงยังไม่สมบูรณ์ ไม่ครอบคลุม มีสาเหตุหลักจากอัตรากำลังของเทศบาลสามารถบรรจุได้ตามกรอบที่กำหนด แต่ปริมาณงานมีมาก บุคลากรจึงไม่เพียงพอ

1.3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ปัญหาสำคัญคือระบบฐานข้อมูลภาษีท้องถิ่นไม่เป็นปัจจุบัน การจัดเก็บไม่ทั่วถึง ยังมีการตกสำรวจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่สำรวจไม่ทั่วถึง และ “นโยบายจัดเก็บภาษีของเทศบาลไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและเป้าหมายการจัดเก็บในพื้นที่จริง เพราะผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง จึงกลัวเสียฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป” (ปลัดเทศบาล คนหนึ่งกล่าว) นอกจากนั้น มีปัญหาประชาชนบางส่วนไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี มีความรู้สึกว่าต้องเสียภาษีมากเกินไป การคำนวณภาษีไม่แน่นอน ไม่ชัดเจน ไม่เป็นธรรม การหาค่ารายปี ยังเป็นปัญหาที่หน่วยงานของเทศบาลไม่สามารถที่จะกำหนดค่ารายปีได้ถูกต้องตรงกันทั้งหมดทั่วประเทศ ทำให้ฐานภาษีมีปัญหา ไม่ตรงกัน ขาดหลักการให้ความเป็นธรรม “การวินิจฉัยอยู่ที่เจ้าหน้าที่รัฐหรือเทศบาล โรงเรือนและที่ดินของนายกฯ ลูกน้องนายกฯ ทีมงานนายกฯ ไม่ต้องเสียหรือเสียภาษีน้อย ” (ผู้ใช้บริการคนหนึ่งกล่าว) ประชาชนเบื่อหน่าย รวมถึงผู้เสียภาษีบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการที่เจ้าหน้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ

2. การขออนุญาตก่อสร้าง

2.1. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเดินทางมาใช้บริการที่เทศบาลจะมีปัญหาอยู่บ้างเมื่อมีประชาชนมาใช้บริการจำนวนมากที่จอดรถไม่เพียงพอ สถานที่คับแคบ ไม่ค่อยสะอาด ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคืออุปกรณ์เครื่องมือในการให้บริการยังมีไม่ครบ ไม่ทันสมัย ทำให้การบริการล่าช้า “แบบขออนุญาตก่อสร้างผมใช้โปรแกรม AUTO CAD ทันสมัยที่สุด ใหม่ล่าสุด อย่างดี แต่ใช้กับของเทศบาลไม่ได้ นายช่างบอกต้องเป็นเอกสารพิมพ์เขียว” (ผู้ใช้บริการคนหนึ่งกล่าว)

2.2. ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการมีความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่บางส่วนยังขาดความกระตือรือร้น ขาดความรู้ความสามารถและไม่สามารถตอบคำถามให้ชัดเจน“ความสามารถด้านบุคลากรของเทศบาล ผมคิดว่าวิศวกรของผมเก่งกว่า ช่างหรือลูกน้องผมที่จบก่อสร้างวุฒิ ปวส. ประสบการณ์ทำงานนานนับสิบๆ ปี แต่เวลาไปติดต่องานราชการเมื่อใด ทุกครั้งหลายพื้นที่ ต้องใช้เวลานานถึงนานมาก” (ผู้ใช้บริการคนหนึ่งกล่าว) และบางครั้งมีการเลือกปฏิบัติ การออกใบอนุญาตล่าช้า มีสาเหตุจากขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่จะแต่งตั้งให้ปฏิบัติงาน เทศบาลไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเข้ามาได้ เช่น วิศวกรโยธา สถาปนิก และอุปกรณ์เครื่องมือไม่ทันสมัย ประกอบกับมีเอกสารจำนวนมากที่ต้องตรวจสอบ

2.3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ปัญหาคือ มีการร้องเรียนว่าใบอนุญาตออกช้า ผู้ใช้บริการรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจะมีความลำบากใจในกรณีที่ต้องให้บริการแก่นักการเมืองที่มาใช้บริการ เพราะ “มักจะเอาตามใจตัวเอง ไม่คำนึงถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย” (ปลัดเทศบาล คนหนึ่งกล่าว) นอกจากนั้นผู้ใช้บริการรู้สึกว่าขั้นตอนการใช้บริการมีมากและส่วนใหญ่ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยาก ก่อให้เกิดปัญหาในการประกอบการธุรกิจ“เพราะบางคนมาขออนุญาตก่อสร้างก็เกี่ยวกับเงื่อนไขระยะเวลาก่อสร้างของประชาชนเขาด้วย คือ หาแหล่งเงินทุน แหล่งเงินงบประมาณ” บางคนยังมีความเคลือบแคลงในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ “ถ้าเหมาให้เจ้าหน้าที่ เสร็จเร็วแน่นอน อุปสรรค ปัญหาต่างๆ แก้ไขได้เร็ว ไม่มีข้อยุ่งยาก หากผู้รับบริการจะจัดทำเองจะติดขัดไปหลายเรื่อง” (ผู้ใช้บริการ คนหนึ่งกล่าว) แนวทางการแก้ไขปัญหา เทศบาลจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และสามารถชี้แจงเหตุผลได้ชัดเจน รวมทั้งทำความเข้าใจประเด็นที่ประชาชนรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ส่วนปัญหา

ที่มีสาเหตุจากเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติเฉพาะด้านมีจำกัด เทศบาลจะต้องฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ให้มีความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมถึงจะต้องสรรหาเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติเฉพาะด้านมาเพิ่มเติม

3. งานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

3.1. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ ที่นั่งรอรับบริการไม่เพียงพอ อาคารและห้องน้ำบริการเพียงพอและสะอาด มีป้ายแนะนำขั้นตอนเข้าใจง่าย มีคู่มือและเอกสารแผ่นพับให้ความรู้ชัดเจนไว้บริการ อุปกรณ์เครื่องมือพร้อม แต่จะมีปัญหาสำหรับเทศบาลขนาดเล็กที่อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกจะไม่เพียงพอ

3.2. ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ เทศบาลได้จัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ มีความพร้อมที่จะให้บริการไว้สำหรับงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้มาใช้บริการ ดูแลเอาใจใส่ผู้มารับบริการ สามารถให้บริการและตอบข้อซักถาม รวมทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการได้ อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ใช้บริการมีความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่บางคนพูดจาไม่สุภาพกับผู้ใช้บริการ และมีการเลือกปฏิบัติ มีการลัดคิวให้บริการพรรคพวก

3.3. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ เทศบาลมีการจัดระบบการให้บริการเพื่อความสะดวกรวดเร็ว มีการใช้ระบบแจกบัตรคิวให้บริการตามลำดับก่อนหลัง มีการติดป้ายขั้นตอนการให้บริการตามระเบียบ กฎหมาย เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ให้บริการตามระยะเวลาที่สามารถเชื่อมต่อกับศูนย์ข้อมูลภาคของกรมการปกครองได้ ปัญหาการให้บริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนที่สำคัญคือ บางครั้งการให้บริการมีความล่าช้า บางครั้งระบบฐานข้อมูลถูกปิดก่อน ทำให้ไม่สามารถสืบค้นได้ และสามารถให้บริการผู้มารับบริการในแต่ละวันในจำนวนจำกัด โดยเฉพาะในวันที่มีผู้มาใช้บริการมากอาจให้บริการได้ไม่ครบจำนวนที่มาขอใช้บริการ มีผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความไม่พึงพอใจ รวมทั้งไม่สามารถให้บริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนนอกเวลาราชการ และวันเสาร์-อาทิตย์ได้ เนื่องจากจากการให้บริการจะต้องเชื่อมต่อข้อมูลจากศูนย์ภาคของกรมการปกครอง ซึ่งสามารถให้บริการเชื่อมต่อได้เฉพาะเวลาราชการ โดยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งจะต้องมีประสิทธิภาพ จึงอาจมีปัญหาการเชื่อมต่อข้อมูลในบางช่วง เป็นปัญหาอุปสรรคในการให้บริการ

4. ความพึงพอใจในการให้บริการประชาชน

4.1. ด้านการจัดเก็บภาษี ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการจัดเก็บภาษีในเรื่องการบริการอย่างพอเพียง การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ การให้บริการอย่างก้าวหน้า แต่ไม่พอใจในเรื่องการให้บริการอย่างเสมอภาค

4.2. ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ผู้ใช้บริการมีความไม่พึงพอใจในเรื่องความเสมอภาคในการให้บริการ เห็นว่ามีการเลือกปฏิบัติ มีการรับผลประโยชน์อันมิควร การบริการล่าช้า ไม่ตรงต่อเวลา อุปกรณ์ เครื่องมือไม่พร้อม บุคลากรขาดความรู้ความสามารถ และขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นการปฏิบัติของแต่ละแห่งไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4.3. ด้านงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ผู้ใช้บริการ มีความพึงพอใจการให้บริการ โดยเฉพาะการนำระบบแจกบัตรคิดให้บริการตามลำดับ และบางแห่งสามารถโทรศัพท์จองคิวได้ แต่มีปัญหาบ้างในประเด็นความเสมอภาคเนื่องจากมีการลัดคิวให้พรรคพวก และมีความไม่พอใจในเรื่องความตรงต่อเวลาในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ซึ่งเข้ามาปฏิบัติงานให้บริการสาย

การอภิปรายผล

1. การจัดเก็บภาษี (1.1) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเดินทางไปใช้บริการเทศบาลที่สำนักงานไม่อยู่บนถนนสายหลักไม่มีรถโดยสารสาธารณะวิ่งผ่าน จะเดินทางไม่ค่อยสะดวก และเทศบาลขนาดเล็กหรือเทศบาลที่เพิ่งยกสถานะขึ้นมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีปัญหาเรื่องความพร้อมของสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งการบริการที่ประสบความสำเร็จตามความเห็นของ Parasuraman, Berry and Zeithaml (1985, p. 41-50) จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่ง คือ การเข้าถึงบริการ ต้องอยู่ในสถานที่ที่ผู้ใช้บริการติดต่อสะดวก ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลจึงควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความ

สะดวกและจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือให้เหมาะสมและเพียงพอกับการบริการประชาชน (1.2) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ปัญหาการจัดเก็บภาษีไม่ทั่วถึงเนื่องจากขาดบุคลากรในการออกสำรวจและขอคัดข้อมูลจากสำนักงานที่ดินเพื่อจัดทำข้อมูลผู้เสียภาษีและจะลงข้อมูลเพื่อทำให้ฐานข้อมูลเป็นปัจจุบัน การลงระบบข้อมูลผู้เสียภาษีจึงยังไม่สมบูรณ์ ไม่ครอบคลุม สอดคล้องกับงานของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ที่กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาในการบริหารจัดเก็บภาษีได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด โดยเฉพาะในงานแผนที่ภาษีและหรืองานจัดเก็บรายได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีขีดความสามารถในการบริหารจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่จำกัดตามไปด้วย ดังนั้น เทศบาลควรขอกำหนดอัตราพนักงานเพิ่มตามภาระงาน หากไม่สามารถขอเพิ่มกรอบอัตรากำลังได้ อาจใช้วิธีการจ้างเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงาน และผู้บริหารควรจัดสรรค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่ออกสำรวจนอกเวลาราชการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาขยายฐานภาษีส่งผลให้เทศบาลจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น (1.3) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ปัญหาการจัดเก็บภาษีไม่ครอบคลุม ไม่ทั่วถึง ระบบฐานข้อมูลภาษีท้องถิ่นไม่เป็นปัจจุบัน ยังมีการตกหล่นตกสำรวจ มีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่สำรวจไม่ครอบคลุม ไม่ทั่วถึง และนโยบายจัดเก็บภาษีของเทศบาลไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดเก็บในพื้นที่จริง เพราะผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง จึงกลัวเสียฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป อัตราการจัดเก็บภาษีและฐานการจัดเก็บภาษี ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งใช้มานาน ยังเป็นอัตราเดิมอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้เสียภาษีไม่ให้ความร่วมมือในการที่เจ้าหน้าที่จะเข้าไปตรวจสอบและรู้สึกไม่เป็นธรรม สาเหตุจากการหาค่ารายปี ยังเป็นปัญหาที่หน่วยงานของเทศบาลไม่สามารถที่จะกำหนดค่ารายปีได้ถูกต้องตรงกันทั้งหมดทั่วประเทศ ทำให้ฐานภาษีมีปัญหา ไม่ตรงกัน ขาดหลักการให้ความเป็นธรรม ประชาชนเบื่อหน่าย สอดคล้องกับงานของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ที่ว่า ระบบฐานข้อมูลภาษีท้องถิ่นไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถติดตามการจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และงานของไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์ และคณะ (2537) ที่ว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บคือ ปัญหาการประเมินภาษีเพราะฐานที่ใช้ในการประเมินภาษีเป็นฐานที่มีปัญหา ปัญหาการพิจารณาอุทธรณ์หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอุทธรณ์ก็ไม่ชัดเจนไม่มีการกำหนดบรรทัดฐาน กลายเป็นเรื่องของดุลพินิจเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาลดภาษีที่ประเมินแล้วในอัตรามากหรือน้อยก็ได้ ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับตำแหน่งจากการลงคะแนนของชาวบ้าน ย่อมทำให้ผู้บริหารกังวลกับการเสียคะแนนนิยมที่ได้รับจากประชาชนและอาจเสียตำแหน่งไปในที่สุดเมื่อไม่ได้รับการเลือกตั้ง ความพยายามในการจัดเก็บภาษีให้น้อยเท่าที่จำเป็น และการลดหย่อนเพื่อเป็นการเอาใจประชาชนในท้องที่ ปัญหาการดำเนินคดีกับผู้ไม่ชำระภาษีเป็นกระบวนการที่ชัดเจนตามตัวบทกฎหมาย แต่ปัญหาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการดำเนินคดี ความไม่พยายามดำเนินคดีเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้น โดยหันมาเจรจาต่อรองระหว่างผู้ประเมินภาษีและผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีซึ่งเป็นการเปิดโอกาสของการทุจริตได้สะดวกขึ้น และปัญหาอัตราภาษีที่จัดเก็บ อัตราของภาษีโรงเรือนและที่ดินคือ ร้อยละ 12.5 จัดเป็นอัตราภาษีที่สูงพอสมควร อัตราภาษีเช่นนี้ไม่เอื้อต่อการเสียภาษีของเจ้าของโรงเรือนและที่ดิน โดยเฉพาะเมื่อการจัดเก็บเองมีปัญหาทั้งในแง่การบริหารและการประเมินค่ารายปี การเสียภาษีจึงไม่ได้รับความร่วมมือในระดับที่ควรจากเจ้าของโรงเรือนและที่ดินที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษี ดังนั้น เทศบาลควรกำหนดอัตรากำลังเพิ่มเติมและควรจัดจ้างลูกจ้างช่วยงานเฉพาะเรื่อง รวมถึงฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับปัญหาประชาชนบางส่วนไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี บางส่วนมีความรู้สึกว่าไม่เป็นธรรม ต้องมีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงถึงข้อกำหนดในระเบียบกฎหมาย อธิบายทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษี ว่าเป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายและแสดงรายละเอียดการประเมินหรือการคำนวณภาษีให้ชัดเจน เข้าใจง่าย และปฏิบัติต่อผู้เสียภาษีอย่างเป็นธรรม สำหรับระเบียบกฎหมายที่เป็นอุปสรรค ควรเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุงเพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

2. ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง (2.1) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาหนึ่งคืออุปกรณ์เครื่องมือในการให้บริการยังมีไม่ครบ ไม่ทันสมัย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยมีความจำเป็นและ

มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้บริการขออนุญาตก่อสร้างอย่างมาก เพราะปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า สามารถอำนวยความสะดวกในงานด้านการให้บริการการขออนุญาตก่อสร้างให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์เครื่องมือให้เพียงพอและเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน (2.2) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ปัญหาการออกใบอนุญาตล่าช้ามีสาเหตุจากบุคลากรด้านนี้มีจำกัด เพราะมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งไว้เป็นการเฉพาะ เทศบาลไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเข้ามาได้ บุคลากรจึงขาดความรู้ความสามารถ ขาดประสบการณ์และไม่สามารถตอบคำถามให้ชัดเจนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ เคนหล้า (2554) เรื่องสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารในเขตเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่ามีปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้และความเข้าใจในระเบียบและกฎหมายควบคุมอาคาร และปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่เคร่งครัด และการศึกษาของณัฐวุฒิ สติใหม่ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พื้นที่ศึกษาเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้พื้นฐานพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ไม่เพียงพอต่อการบริการและการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการศึกษาของสุขุม ขยันงาน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเต็ง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นายตรวจ นายช่าง ผู้ตรวจแบบ เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ในบทกฎหมาย ดังนั้น แนวทางการการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องการขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะที่จะมาดำรงตำแหน่ง คือเทศบาลต้องขอความร่วมมือข้าราชการจากหน่วยงานอื่นที่มีคุณสมบัติให้ช่วยเหลือเพื่ออำนวยความสะดวกผู้มาใช้บริการ ขณะเดียวกันต้องฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนในระยะยาวจะต้องพยายามสรรหาบุคคลผู้มีคุณสมบัติเข้ามาเพิ่มเติม (2.3) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ มีการร้องเรียนว่าใบอนุญาตออกช้า ประชาชนรู้สึกว่าขั้นตอนการใช้บริการมีมากและส่วนใหญ่ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยาก เจ้าหน้าที่อธิบายไม่เข้าใจ และรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้เหตุผลปัญหาใบอนุญาตก่อสร้างออกช้า มีสาเหตุมาจากประชาชนเตรียมเอกสารมาไม่พร้อมต้องมายื่นใหม่ และในการขออนุญาตก่อสร้างจะต้องมีการตรวจแบบเพื่อมั่นใจว่ามีความมั่นคงแข็งแรง เพื่อความปลอดภัยของประชาชน และเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่จะมีความลำบากใจในกรณีที่ต้องให้บริการแก่นักการเมืองที่มาใช้บริการ เพราะมักจะเอาตามใจตัวเอง ไม่คำนึงถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมีเรื่องของผังเมืองเข้ามาด้วย ซึ่งทำให้ค่อนข้างยุ่งยากพอสมควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐวุฒิ สติใหม่ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พื้นที่ศึกษาเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีความเห็นว่า มีความยุ่งยากของขั้นตอนการยื่นขออนุญาตฯ ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการพิจารณาออกใบอนุญาต และการศึกษาของสุขุม ขยันงาน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเต็ง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่ ไม่ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานขององค์การ ไม่เข้าใจกฎหมายควบคุมอาคาร รวมทั้งเอกสารและหลักฐานที่ใช้มีมากยากต่อการเข้าใจ และสุรีย์ สิงห์ทอง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายที่ได้มีบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประกอบการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ก่อสร้างทำให้ประชาชนถูกเอาเปรียบ ดังนั้น เทศบาลจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั้งในเรื่องกฎหมายและกระบวนการขั้นตอน และสามารถชี้แจงเหตุผลได้ชัดเจน ส่วนสาเหตุความล่าช้าที่เกิดจากเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านมีจำกัด ปริมาณงานและเอกสารมีมาก รวมถึงเรื่องประชาชนรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปใน

มาตรฐานเดียวกัน เทศบาลต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ใช้บริการ และจะต้องฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ถูกต้องรวดเร็วขึ้น และกำชับเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่เลือกปฏิบัติ

3. งานทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชน (3.1) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะขนาดเล็กจะมีปัญหาเรื่องอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาอุปกรณ์เครื่องมือไม่เพียงพอ ไม่พร้อม สอดคล้องกับการศึกษาของสรรเสริญ พงษ์พิพัฒน์ (2550) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว มีสถานที่ให้บริการที่สะอาด อุปกรณ์การบริการงานทะเบียนมีความทันสมัย แต่ยังประสบปัญหาด้านสถานที่ให้บริการคับแคบ ดังนั้น เทศบาลควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อม โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ที่ใช้ซึ่งจะต้องใช้ในการเชื่อมต่อระบบฐานข้อมูลของกรมการปกครอง จะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ปฏิบัติงานให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3.2) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ บุคลากรที่ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนมีความสุภาพ ดูแลให้บริการผู้มาใช้บริการประทับใจ ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามผู้มาใช้บริการได้ดี ไม่มีปัญหาการหาประโยชน์โดยมิชอบ ให้บริการด้วยความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงานทะเบียน ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย (2545) และยังพบว่าผลการศึกษาของสรรเสริญ พงษ์พิพัฒน์ (2550) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานเทศบาลตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดีและสามารถให้คำปรึกษา/ชี้แจงช่วยแก้ปัญหาตอบข้อขัดข้องใจได้ ให้การบริการด้วยความเรียบร้อย มีความเสมอภาคในการให้บริการ (3.3) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ปัญหาสำคัญคือ บางครั้งการให้บริการมีความล่าช้า บางครั้งระบบฐานข้อมูลถูกปิดก่อนไม่สามารถสืบค้นได้ และสามารถให้บริการผู้มารับบริการในแต่ละวันในจำนวนจำกัด ในวันที่มีผู้มาใช้บริการมากอาจให้บริการได้ไม่ครบจำนวนที่มาขอใช้บริการ รวมทั้งไม่สามารถให้บริการนอกเวลาราชการ และวันเสาร์-อาทิตย์ได้ มีสาเหตุจากการให้บริการงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนจะต้องเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลศูนย์ภาคของกรมการปกครอง ซึ่งเปิดให้บริการเชื่อมต่อได้เฉพาะเวลาราชการ โดยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้เชื่อมต่อต้องมีประสิทธิภาพ จึงอาจมีปัญหาการเชื่อมต่อในบางช่วง เป็นปัญหาอุปสรรคในการให้บริการ หากมีผู้มาใช้บริการมากก็อาจให้บริการได้ไม่ครบทุกคนต้องมารับบริการในวันต่อไป มีผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความไม่พึงพอใจได้ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยมีความเห็นว่ากระบวนการและขั้นตอนการให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ แต่มีปัญหาจากการเชื่อมต่อระบบฐานข้อมูลที่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ยังไม่ได้กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ดังนั้น เทศบาลจะต้องจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสามารถเชื่อมต่อให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสานการปฏิบัติกับศูนย์ภาคของกรมการปกครองถึงความเป็นได้ในการขอเชื่อมต่อใช้ข้อมูลนอกเวลาราชการ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1.1) รัฐบาลควรพิจารณาแนวทางในการกำหนดอัตราภาษีที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น และพิจารณาปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความทันสมัยเป็นระบบชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถจัดเก็บได้ถูกต้องและเป็นธรรม (1.2) รัฐบาลจะต้องกำหนดกระบวนการการขออนุญาตก่อสร้างและให้มีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (1.3) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรพิจารณาการเปิดให้มีการเชื่อมต่อระบบข้อมูลเพื่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประจำตัวประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเวลาราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนที่ไม่สามารถติดต่อใช้บริการในเวลาราชการ โดยกำหนดมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูลอย่างรัดกุม 2. ข้อเสนอแนะในการบริหาร แวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น (1975) เห็นว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ

คือ การสื่อความ สมรรถนะขององค์การ (การมีทรัพยากรเพียงพอ คุณภาพของบุคลากร) และตัวผู้ปฏิบัติ (ความร่วมมือ ความพร้อม) ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการ (2.1) ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านการให้บริหารภารกิจต่างๆ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น (2.2) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการให้บริการตามหลักการให้บริการที่ดีมีประสิทธิภาพ ไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบคุณธรรม และกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควร (2.3) จัดสรรงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นในการให้บริการอย่างเพียงพอ เหมาะสม และทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชน

References

Bunyaratpan, T. (1994). *Factors affecting the effectiveness of the implementation of the service policy To public practice: case study of the district office Bangkok*. (M.A. Thesis, Social Development) National Institute of Development Administration, Bangkok. (in Thai)

Kenla, K. (2011). *Problems and solutions to the enforcement of building control laws in Ubolratana Municipality Ubonrat District Khon Kaen*. Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)

Khayan-Ngan, S. (2011). *Problems in compliance with the building control Act BE 2522 of the people in the area Non Teng subdistricta administrativeo organization, Khong District, Nakhon Ratchasima Province*. Nakhon Ratchasima: University Suranaree Technology. (in Thai)

Kruathep, W. (2007). *A guide to strengthen the fiscal health of local government organizations*. Bangkok: Sou-Charoen Kanpim. (in Thai)

Kruthvecho, A. (1998). *Public satisfaction with the service of the Trakan district eegistrar office Crops of Ubon Ratchathani Province*. (MA Social Development). Institute of Graduate Studies Division of Science Bangkok. (in Thai)

Millet, J. D. (1954). *Management in the public service: The Quest for effective performance*. New York: McGraw - Hill.

Ministry of the Interior. (2002). *Civil service ethics and registration workers, 2002.* Retrieved from Digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/0838/14Appendix_B.pdf.

Parasuraman, A., Berry, L. L., & Zeithaml, V. A. (1985). A Conceptual model of service quality and its Implications for future research. *Journal of Marketing*, *49*(4), 41-50.

Phuangngam, K. (2009). *New dimensions of local government: vision, decentralization and local administration.* (5th ed.). Bangkok: Sema Tham. (in Thai)

Phuangngam, K. (2012). *One decade, decentralization and the future of decentralization to the local government organization in Thailand. In the documentary for the small group meeting, Volume 2. Thai local stage*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute (in Thai)

Phongphiphat, S. (2007). *Factors affecting satisfaction in the division of civil registration services of Chiang Dao Municipal Office Chiangmai Province*. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai)

Satimai, N. (2013). *Problems and obstacles in implementing the building control Act BE 2522 Study in tambon Si-Mum Sub-district administrative organization mueang Nakhon Ratchasima District*. Nakhon Ratchasima: University Suranaree Technology. (in Thai).

Singthong, S. (2013). *Problems in building control laws that affect those involved in development real estate: Study only in Bangkok*. Bangkok: Dhurakij Pundit University (in Thai)

Theerachiyanan, K, et al. (1994). *Guidelines for improving taxation and income provision of local government units*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Van, D. M., & Van, C. H. (1975). The Policy lmplementation process: A conceptual framework. *administration and society*, *6*(4), 445-488.

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

The Priority Needs of Academic Management of Private Secondary School Based on the Concept of Creative and Innovative Thinking Skills

อมรรัตน์ ศรีพอ[1], รับขวัญ ภูษาแก้ว[1] และ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์[1]

Amornrat Sripor[1], Rabkwan Poosakaew[1] and Pruet Siribanpitak[1]

[1]หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1]Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Received: May 1, 2019

Revised: June 4, 2019

Accepted: June 4, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประชากรของการวิจัย คือ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 532 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน รวม 636 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้วยวิธี Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.278) รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ในด้านทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.295) ส่วนด้านทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่า การคิดแนวขวาง มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.283)

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์, ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

Abstract

The purpose of this study was to study the priority needs of academic management of private secondary schools based on the concept of creative and innovative thinking skills. The population was 532 Private Secondary Schools in Thailand that provided instructed up to Matayom 6 under the

Office of the Private Education Commission. The sample groups used in this study were 223 private secondary schools which were selected using multi-stage random sampling. The instrument used in this study was a 5-level rating scaled questionnaire to ask about the current conditions and the desirable conditions of the academic management of private secondary schools based on the concept of creative and innovative thinking skills. The questionnaire was completed by 636 people consisted of school directors, deputy directors, and teachers. The data were analyzed using descriptive statistics frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and prioritizing needs using the priority needs index ($PNI_{modified}$). The research found that the highest priority needs in academic management of private secondary schools based on the concept of creative and innovative thinking skills is learning management ($PNI_{modified}$ = 0.278). followed by learning assessment/evaluation and curriculum development, in order. The research found that the highest priority need for creative thinking skills is original thinking ($PNI_{modified}$ = 0.295). when looking at the innovative thinking skills, the highest priority need was lateral thinking ($PNI_{modified}$ = 0.283).

Keywords: academic management, creative thinking skill, innovative thinking skill

บทนำ

ทักษะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and Innovative thinking skills) นับว่าเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับการเรียนรู้ที่สำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ดังที่ (อนุชา โสมาบุตร, 2556, น. 1) กล่าวไว้ว่า หากผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นนวัตกรรมต่อไป (วีณา ประชากูล, 2549, น. 37 - 48) เสนอแนวคิดสนับสนุนไว้ว่า การพัฒนาและการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จำเป็นที่ต้องบ่มเพาะตั้งแต่เยาว์วัยและต่อยอดมาจนถึงระดับมัธยมศึกษา เพื่อเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลของชาติในอนาคต สอดคล้องกับ (ทิศนา แขมมณี, 2556, น.43) ที่ว่าทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมจะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่จะเห็นได้ชัดเจนว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นอีกหนึ่งความจำเป็นที่ช่วยให้องค์กรเติบโต และสร้างมูลค่าทางธุรกิจของบริษัทให้เติบโตด้วย ประกอบกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคอาเซียนและสังคมโลก ชี้ให้เห็นถึงการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเป็นสังคมดิจิทัล ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โดยได้มีการผลักดันนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศให้ก้าวสู่ Thailand 4.0 ที่เน้นขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวความคิดของ (Harkins, 2008, pp. 2 - 5) ที่ว่าการศึกษา 4.0 เป็นยุคของการผลิตนวัตกรรม โรงเรียนเป็นแหล่งที่มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยเฉพาะครูซึ่งมีบทบาทสำคัญด้านการสอน ครูคือแหล่งสร้างนวัตกรรม ต้องทำให้นักเรียนสร้างและขยายองค์ความรู้โดยการให้วงจรผลสะท้อนกลับจากการสร้างนวัตกรรมเชิงบวก ทำให้ความรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในชีวิตการเรียนและการทำงาน

สืบเนื่องจากบทบาทของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ในฐานะของการเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเติบโตและสร้างความสามารถในการแข่งขันภายใต้เศรษฐกิจและสังคมยุคดิจิทัล ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนจากจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน

รู้ ด้วยการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นทักษะกระบวนการคิดที่สามารถเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์เพื่อตอบโจทย์ของการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในขณะนี้ ซึ่งสถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์หรือที่เรียกว่าทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมซึ่งเป็นทักษะความคิดพื้นฐานในการทำให้เกิดนวัตกรรมในองค์การโดยอาศัยความร่วมมือของครูเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ คือ คุณภาพผู้เรียน โดยใช้ แนวคิด วิธีการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม (สุกัญญา แช่มช้อย, 2555, น. 117 - 128) ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีกลยุทธ์ด้านการบริหารวิชาการมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือที่จะดำเนินการศึกษาตามภารกิจหลักในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งแนวปฏิบัติของครูผู้สอนไว้ให้ชัดเจนรวมถึงการส่งเสริมให้ครูอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สำหรับครูผู้สอนในฐานะผู้ปฏิบัติต้องเข้าใจนโยบายและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่เน้นการกระตุ้น ปลูกฝัง และพัฒนาทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลมีคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งสอดรับกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,2559, น.51 - 52) ที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถฝึกคิดในเชิงสร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาของชาติ รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับเด็กไทยตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล 1 – 3) จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนนักเรียนในระบบ คิดเป็นร้อยละ 30 ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของทั้งประเทศโดยประมาณ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560 น. 52 - 53) ซึ่งจากการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2556 – 2560 ที่ผ่านมาพบว่า การจัดการศึกษาเอกชนประเภทสามัญยังประสบปัญหาภายใน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านประสิทธิภาพและศักยภาพการแข่งขันของสถานศึกษา นอกจากสภาพปัญหาภายในแล้ว การศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษายังต้องเผชิญกับความท้าทายจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญได้แก่ สภาวะแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งภายนอกและภายในประเทศ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภาวะประชากรวัยเรียนที่ลดลง ได้ส่งผลเป็นความท้าทายต่อระบบการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนต้องมีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยใช้กระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือ สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่ดีในการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปตามภารกิจและบรรลุเป็นหมายที่วางไว้ โดยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อสร้างโอกาสทางการแข่งขันที่สำคัญ คือ การบริหารวิชาการที่โดดเด่น ดึงดูดและทันสมัย สร้างคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต นั่นคือ การบริหารวิชาการที่เน้นทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อต่อยอดสู่การประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้น ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองเห็นความสำคัญของการบริหารวิชาการตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจะต้องหาวิธีการปฏิบัติงานที่เหมาะสม นั่นคือ การกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อปลายทางที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้การประเมินความต้องการจำเป็นจึงเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการบริหารวิชาการเพื่อการวางแผนและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของทักษะที่จำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาในอนาคต การประเมินความต้องการจำเป็น (Priority needs assessment) เป็นความรู้ความสามารถที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการศึกษาให้ได้สารสนเทศ

สำหรับประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ เพื่อให้มีน้ำหนักหรือหลักฐานที่เพียงพอในการสร้างความมั่นใจและดำเนินการพัฒนาผู้เรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ที่ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันกับสภาพที่ควรจะเป็น จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผนและการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นและสนองความต้องการได้ตรงจุด

จากที่มาและความสำคัญรวมถึงปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพการบริหารงานวิชาการ เป็นการเพิ่มโอกาสและเสริมความแข็งแกร่งด้านวิชาการให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ โดยการศึกษาและสังเคราะห์จากแนวคิดการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการของ Alqefari (2010) Cortina (2011) กระทรวงศึกษาธิการ (2550) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) (ปรียาพร วงศ์อนุตราโรจน์, 2553, น. 3 - 4) ปองสิน วิเศษศิริ (2555) และได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (Bellanca and Brandt, 2010) ซึ่งได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของครูและการประเมินผล และพบว่าปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมากที่สุด คือ หลักสูตรที่ผ่านการรับรองและเห็นผลจริง กระบวนทัศน์ของหลักสูตรและการประเมินที่ต่างจากเดิมซึ่งมีความจำเป็นในศตวรรษที่ 21

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative thinking skills) โดยการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์จากแนวคิดของ (Guilford, 1950, p.138) (Guilford and Hoepfner, 1971, pp. 125 - 143) Torrance (1974, 1984) Hadani and Jaeger (2015) (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2555, น. 30) และจัดกลุ่มทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 9 ทักษะ ใช้เป็นกรอบแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ (1) การคิดเชิงจินตนาการ (Imaginative thinking) 1.1) การคิดจินตนาการ (Imagination) หมายถึง การคิดล่วงหน้าออกมาเป็นเรื่องราวในอนาคต เพื่อหาความเชื่อมโยงและสะท้อนความเข้าใจออกมาเป็นภาพ 1.2) การคิดทำนาย (Prediction) หมายถึง การคาดการณ์หรือการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยใช้เหตุผล องค์ความรู้และประสบการณ์ที่มี (2) ความคิดยืดหยุ่นคล่องตัวและหลักแหลม (Agile thinking) 2.1) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง การคิดหาคำตอบได้หลากหลาย ผสานและดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่เพื่อสร้างสิ่งใหม่มาทดแทนหรือแก้ปัญหา 2.2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง การคิดหาคำตอบได้รวดเร็ว และมีปริมาณการตอบสนองได้มากในเวลาจำกัด 2.3) ความคิดละเอียดหลักแหลม (Penetration and Elaboration) หมายถึง การมองเห็นรายละเอียดที่คนอื่นมองไม่เห็นได้อย่างลึกซึ้งเป็นขั้นตอน และขยายรายละเอียดของความคิดครั้งแรกให้เห็นภาพชัดเจนและได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ (3) การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ (Original thinking) 3.1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง การคิดสิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างไม่ซ้ำกับความคิดคนอื่น การนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เป็นสิ่งใหม่ 3.2) การคิดนิยามใหม่ (Redefinition) หมายถึง การคิดพลิกแพลงแตกต่างไปจากความคิดเดิม สามารถมองเห็นประโยชน์หรือการใช้วัตถุสิ่งของได้อย่างหลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่จำกัด (4) การคิดเอาชนะอุปสรรค (Grit) 4.1) การคิดตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การกลั่นกรองความคิด การวิเคราะห์ปัญหาหรือโอกาสและเลือกคำตอบที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 4.2) ความคิดก้าวข้ามเครื่องกีดขวาง (Resistance to premature closure) หมายถึง การคิดทบทวนและพิจารณาอย่างรอบคอบ ด้วย

ความอดทนไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาหรืออุปสรรคที่มาขัดขวาง ไม่เลิกล้มง่ายและไม่ด่วนสรุปในทันที

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative thinking skills) โดยการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์จากแนวคิดของ Australian Government, Department of Education (2009) (Horth and Buchner, 2014, pp. 8 - 10) Universal class (1999-2019) ศศิมา สุขสว่าง (2561) และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และจัดกลุ่มทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 10 ทักษะ ดังนี้ (1) การคิดแสวงหาและกล้าลงมือทำ (Initiative) 1.1) การกล้าคิด กล้าทำ อยากรู้อยากเห็น (Get curious and play like a child) หมายถึง ความอยากรู้อยากเห็น กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ที่ไม่เคยกระทำมาก่อน 1.2) การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่ (Paying attention) หมายถึง ความสามารถใน การสังเกตและการไตร่ตรองอย่างเอาใจใส่ การมองเห็นรายละเอียดและความแตกต่างในมุมมองใหม่การคิดแสวงหาวิธีใหม่ (2) การคิดแก้ไขและเข้าใจตัวบุคคล (Self efficacy) 2.1) การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไข (Learn to fail) หมายถึง การคิดพิจารณาทบทวนข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาเป็นบทเรียน และหาแนวทางใหม่มาแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น 2.2) การเข้าใจความต้องการของปัจเจกบุคคล (Empathy) หมายถึง การคิดถึงความสำคัญ คุณค่าหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล และการเข้าใจผู้ร่วมงานอย่างลึกซึ้ง (3) การคิดแนวขวาง (Lateral thinking) 3.1) การคิดนอกกรอบ (Thinking outside the box) หมายถึง การคิดแตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เป็นอยู่ การคิดในมุมกลับจากแนวความคิดเดิมเพื่อให้เกิดเป็นแนวทางใหม่ 3.2) การคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด (Generate and select one or more ideas) หมายถึง การคิดอย่างหลากหลายและซับซ้อน และพิจารณาเลือกแนวคิดอย่างน้อยหนึ่งรายการที่ดีที่สุด (4) การคิดเชื่อมโยง (Combinatorial thinking) 4.1) การคิดแบบผสมผสาน (Intersectional thinking) หมายถึง การคิดแบบเปิดกว้าง แล้วนำความคิดนั้นมาบูรณาการ และคาดการณ์ความน่าจะเป็นโดยการให้เหตุผลและสร้างความเชื่อมโยง 4.2) การคิดเป็นภาพ (Visual thinking) หมายถึง การคิดจินตนาการให้มองเห็นภาพใหญ่หรือภาพรวมในอนาคต และใช้ภาพนั้นเล่าเรื่องแทนการอธิบายรายละเอียด (5) การคิดสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Innovative thinking) 5.1) การประเมินความคิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Evaluate the idea) หมายถึง การตรวจสอบและประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น เพื่อให้แน่ใจว่าแนวคิดหรือสิ่งที่ค้นพบนั้นมีความเหมาะสมใช้ได้จริงและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ 5.2) การคิดสร้างต้นแบบ (Prototype) หมายถึง การนำเอาความคิดที่คัดเลือกไว้แล้วมาคิดสร้างต้นแบบหรือชิ้นงานนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาเพื่อทดสอบแนวคิด

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น (Priority needs) โดยการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์จากแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2550) โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบัน (D) และสภาพที่พึงประสงค์ (I) ด้วยการใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index ($PNI_{modified}$) จากสูตร $PNI_{modified} = (I - D)/D$ เพื่อระบุความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารวิชาการ

Alqefari (2010) Cortina (2011) กระทรวงศึกษาธิการ (2550) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ปรียาพร วงศ์อนุตราโรจน์ (2553) ปองสิน วิเศษศิริ (2555)

1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การจัดการเรียนรู้ 3. การวัดผลและประเมินผล

ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

Guilford (1950) Guilford and Hoepfner (1971) Torrance (1974, 1984) Hadani and Jaeger (2015) สุคนธ์ สินธพานนท์ (2555)

1. การคิดเชิงจินตนาการ (Imaginative thinking)
   - 1.1 การคิดจินตนาการ (Imagination)
   - 1.2. การคิดทำนาย (Prediction)
2. ความคิดยืดหยุ่นคล่องตัว และหลักแหลม (Agile thinking)
   - 2.1 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
   - 2.2 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)
   - 2.3 ความคิดละเอียดหลักแหลม (Penetration and Elaboration)
3. การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ (Original thinking)
   - 3.1 ความคิดริเริ่ม (Originality)
   - 3.2 การคิดนิยามใหม่ (Redefinition)
4. การคิดเอาชนะอุปสรรค (Grit)
   - 4.1 การคิดตัดสินใจ (Decision Making)
   - 4.2 ความคิดก้าวข้ามเครื่องกีดขวาง (Resistance to premature closure)

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

Australian Government, Department of Education (2009) Horth and Buchner (2009) Universal class (1999-2019) ศศิมา สุขสว่าง (2561)

1. การคิดแสวงหาและกล้าลงมือทำ (Initiative)
   - 1.1 การกล้าคิด กล้าทำ อยากรู้อยากเห็น (Get curious and play like a child)
   - 1.2 การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่ (Paying attention)
2. การคิดแก้ไขและเข้าใจตัวบุคคล (Self efficacy)
   - 2.1 การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไข (Learn to fail)
   - 2.2 การเข้าใจความต้องการของปัจเจกบุคคล (Empathy)
3. การคิดแนวขวาง (Lateral thinking)
   - 3.1 การคิดนอกกรอบ (Thinking outside the box)
   - 3.2 การคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด (Generate and select one or more ideas)
4. การคิดเชื่อมโยง (Combinatorial thinking)
   - 4.1 การคิดแบบผสมผสาน (Intersectional thinking)
   - 4.2 การคิดเป็นภาพ (Visual thinking)
5. การคิดสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Innovative thinking)
   - 5.1 การประเมินความคิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Evaluate the idea)
   - 5.2 การคิดสร้างต้นแบบ (Prototype)

ความต้องการจำเป็น (Priority needs) จากสูตร $PNI_{modified} = (I - D)/D$ สุวิมล ว่องวานิช (2550)

↓

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่เปิดทำการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 532 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่เปิดทำการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยคำนวณจากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 108) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (Confidence Interval) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการระดับมัธยม 1 คน และครูผู้สอนระดับมัธยม 2 คน รวมโรงเรียนละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 892 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จำนวน 27 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาเลือกค่า IOC มากกว่า (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนระดับมัธยม รวมทั้งสิ้น 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202 - 204) ได้ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.987

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้หนังสือนำจากมหาวิทยาลัย เพื่อประสานงานขอความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ และกำหนดรหัสแบบสอบถามตามขนาดโรงเรียนและภูมิภาค จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 223 โรงเรียน ส่งแบบสอบถามจำนวน 892 ฉบับ ภายหลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่มีการตอบอย่างสมบูรณ์จำนวน 636 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 71.30 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการตอบกลับที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก (Berdie, Anderson, & Niebuhr, 1986)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNImodified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 279) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมจากค่าดัชนี PNImodified แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ตาราง 1

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\overline{X}$	SD	แปลผล	$\overline{X}$	SD	แปลผล		
การพัฒนาหลักสูตร	3.36	0.70	ปานกลาง	4.28	0.58	มาก	0.275	3
1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.34	0.72	ปานกลาง	4.26	0.60	มาก	0.274	2
1.1) การคิดจินตนาการและการคิดทำนาย	3.33	0.81	ปานกลาง	4.24	0.66	มาก	0.272	3
1.2) ความคิดยืดหยุ่น การคิดคล่องตัวและการคิดละเอียดหลักแหลม	3.29	0.84	ปานกลาง	4.23	0.68	มาก	0.284	1
1.3) ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่	3.36	0.83	ปานกลาง	4.27	0.68	มาก	0.273	2
1.4) การคิดตัดสินใจ และความคิด ก้าวข้ามเครื่องกีดขวาง	3.39	0.86	ปานกลาง	4.30	0.69	มาก	0.269	4
2. ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	3.37	0.74	ปานกลาง	4.30	0.62	มาก	0.275	1
2.1) การกล้าคิด กล้าทำ อยากรู้อยากเห็น การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่	3.40	0.85	ปานกลาง	4.33	0.70	มาก	0.273	4
2.2) การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไขและการเข้าใจความต้องการของปัจเจกบุคคล	3.41	0.85	ปานกลาง	4.29	0.70	มาก	0.259	5
2.3) การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด	3.34	0.86	ปานกลาง	4.29	0.71	มาก	0.283	1
2.4) การคิดแบบผสมผสานและการคิดเป็นภาพ	3.37	0.87	ปานกลาง	4.32	0.69	มาก	0.281	3
2.5) การประเมินความคิดเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการคิดสร้างต้นแบบ	3.34	0.84	ปานกลาง	4.28	0.72	มาก	0.282	2
การจัดการเรียนรู้	3.39	0.70	ปานกลาง	4.33	0.59	มาก	0.278	1
1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.37	0.74	ปานกลาง	4.32	0.62	มาก	0.286	1
1.1) การคิดจินตนาการและการคิดทำนาย	3.36	0.84	ปานกลาง	4.32	0.69	มาก	0.286	2
1.2) ความคิดยืดหยุ่น การคิดคล่องตัว และการคิดละเอียดหลักแหลม	3.36	0.82	ปานกลาง	4.31	0.69	มาก	0.284	4

1.3) ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่	3.35	0.84	ปานกลาง	4.32	0.68	มาก	0.289	1
1.4) การคิดตัดสินใจ และความคิดก้าวข้ามเครื่องกีดขวาง	3.36	0.84	ปานกลาง	4.32	0.69	มาก	0.285	3
2. ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	3.40	0.73	ปานกลาง	4.35	0.61	มาก	0.273	2
2.1) การกล้าคิด กล้าทำ อยากรู้อยากเห็น การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่	3.43	0.85	ปานกลาง	4.38	0.66	มาก	0.276	1
2.2) การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไขและการเข้าใจ ความต้องการของปัจเจกบุคคล	3.42	0.81	ปานกลาง	4.35	0.71	มาก	0.273	3
2.3) การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด	3.41	0.83	ปานกลาง	4.33	0.70	มาก	0.269	5
2.4) การคิดแบบผสมผสานและการคิดเป็นภาพ	3.40	0.84	ปานกลาง	4.34	0.69	มาก	0.276	1
2.5) การประเมินความคิดเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการคิดสร้างต้นแบบ	3.40	0.78	ปานกลาง	4.33	0.70	มาก	0.273	3
การวัดผลและประเมินผล	3.38	0.68	ปานกลาง	4.32	0.62	มาก	0.277	2
1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.37	0.73	ปานกลาง	4.32	0.64	มาก	0.285	1
1.1) การคิดจินตนาการและการคิดทำนาย	3.40	0.78	ปานกลาง	4.32	0.72	มาก	0.27	4
1.2) ความคิดยืดหยุ่น การคิดคล่องตัวและการคิดละเอียดหลักแหลม	3.35	0.81	ปานกลาง	4.33	0.68	มาก	0.292	2
1.3) ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่	3.35	0.84	ปานกลาง	4.33	0.72	มาก	0.295	1
1.4) การคิดตัดสินใจ และความคิดก้าวข้ามเครื่องกีดขวาง	3.36	0.82	ปานกลาง	4.31	0.72	มาก	0.283	3
2. ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม	3.40	0.69	ปานกลาง	4.32	0.63	มาก	0.271	2
2.1) การกล้าคิด กล้าทำ อยากรู้อยากเห็น การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่	3.45	0.82	ปานกลาง	4.35	0.70	มาก	0.263	5
2.2) การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไขและการเข้าใจ ความต้องการของปัจเจกบุคคล	3.38	0.78	ปานกลาง	4.33	0.72	มาก	0.282	1
2.3) การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด	3.37	0.79	ปานกลาง	4.31	0.69	มาก	0.277	2
2.4) การคิดแบบผสมผสานและการคิดเป็นภาพ	3.41	0.82	ปานกลาง	4.31	0.71	มาก	0.265	4
2.5) การประเมินความคิดเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการคิดสร้างต้นแบบ	3.38	0.83	ปานกลาง	4.29	0.73	มาก	0.269	3
รวม	3.38	0.65	ปานกลาง	4.31	0.55	มาก	0.275	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ด้านการจัดการเรียนรู้มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.278) รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผล ($PNI_{modified}$ = 0.277) และการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ = 0.275) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในภาพรวม ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่ ($PNI_{modified}$ = 0.295) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ความคิดยืดหยุ่น การคิดคล่องตัวและการคิดละเอียดหลักแหลม มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.284) ด้านการจัดการเรียนรู้ ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.289) ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.295)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในภาพรวม ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.283) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.283) ด้านการจัดการเรียนรู้ การกล้าคิดกล้าทำ อยากรู้อยากเห็น การให้ความสนใจและแสวงหามุมมองใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.276) ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล การยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไขและการเข้าใจความต้องการของปัจเจกบุคคล มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.282)

การอภิปรายผล

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ในด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.278) และสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยครูสามารถที่จะจัดสถานการณ์ที่จะส่งเสริมความยืดหยุ่น ความคล่องในการคิด และความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นการแก้ปัญหาระดับสูง ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนให้พัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ได้ (De Cecco,1968, p. 459) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสเติร์นเบิร์ก (Sternberg, 2010, pp. 325-338) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง Creative Thinking in the Classroom พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในตัวนักเรียนได้แก่ การคิด ประดิษฐ์ ค้นพบ อภิปราย จินตนาการ และการคาดการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนและแรงกระตุ้นจากครูทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ กล้าตัดสินใจ สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ ในทางกลับกัน เฟลมิธ (Fleith, 2010, pp. 148-153) ระบุว่าทัศนคติเชิงลบของครูที่ทำลายความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คือ ชอบควบคุม สอนเพื่อมุ่งสอบ เคร่งครัดกฎระเบียบ มุ่งเน้นวิชาการตามหลักสูตร และไม่มีเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรม ส่วนบรรยากาศห้องเรียนที่ยับยั้งความคิดสร้างสรรค์ คือ นักเรียนไม่ได้แสดงความคิดเห็น ความคิดเห็นถูกละเลย ครูไม่ยอมรับข้อผิดพลาดของนักเรียน คำตอบที่ถูกมีเพียงคำตอบเดียว ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของฮาล เกรเกอร์สัน (อ้างถึงใน Wagner, 2018, p. 38) ที่กล่าวถึงการสูญเสียความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เด็กสี่ขวบจะมีการตั้งคำถามตลอดเวลา แต่พออายุหกขวบครึ่งก็จะเลิกตั้งคำถามแล้ว เพราะเด็กได้เรียนรู้อย่างรวดเร็วว่าครูให้ความสำคัญกับคำตอบที่ถูกต้องมากกว่าคำถามชวนขบคิด ยิ่งนักเรียนระดับมัธยมปลายแทบไม่แสดงความสงสัยเลย และเมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่และทำงานในองค์กร ก็ได้กำจัดความคิดสร้างสรรค์ของตนเองไปหมดแล้ว และจากผลการสัมภาษณ์หนุ่มสาววัย 20 กว่า ๆ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในเชิงนวัตกรรมในระดับมาก พบว่าครูและที่ปรึกษามีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาทักษะความคิด

สร้างสรรค์ในเชิงนวัตกรรมของพวกเขามากที่สุด (Wagner, 2018, p.15) แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของครูและบรรยากาศในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากระตุ้นให้เกิดนิสัยและเจตคติที่ดีด้านทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่นักเรียน และครูพึงระลึกไว้ว่าพลังความสามารถและความเอาใจใส่มีผลต่อการสนองตอบของนักเรียนที่แตกต่างกัน การให้กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญรวมถึงการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคลคลด้วย

เมื่อจำแนกลำดับความต้องการจำเป็นด้านทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า ความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.295) สอดคล้องกับ สเติร์นเบิร์ก (Sternberg, 2010, p. 325-338) ได้สรุปผลการวิจัยว่าการกำหนดทางเลือกใหม่หรือการคิดนิยามใหม่เพื่อแก้ปัญหา เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่ครูนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนเพื่อให้เกิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดริเริ่มเป็นนิสัย สร้างสิ่งใหม่เป็นธรรมชาติในการทำงาน จึงควรฝึกการคิดริเริ่มสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองให้เป็นนิสัย โดยไม่ต้องรอให้สถานการณ์บีบบังคับแล้วจึงค่อยทำ มีความกระตือรือร้นตลอดเวลา อยากเห็นสิ่งที่ดีกว่าเดิม อยากทำให้ดีกว่าเดิม อยากให้เกิดผลลัพธ์ที่มีพลังมากกว่าเดิม ไม่ควรพอใจกับรูปแบบและวิธีการแบบเดิมหรือผลลัพธ์เดิม และไม่แช่อยู่กับความสำเร็จเดิม ๆ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) และสอดคล้องกับการศึกษาในยุค 4.0 ซึ่งไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2561, p. 67) ระบุว่าความคิดใหม่และความคิดต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ มองเห็นและมองหาประโยชน์และการใช้สอยได้ รวมถึงการมองหาของใหม่มาเพิ่มเติม และการมีสำนึกที่จะสร้างผลงานใหม่ขึ้นมาเป็นทักษะที่สำคัญของนักเรียน

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็นด้านทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม พบว่า การคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุด มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.283) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างและเลือกวิธีที่ดีที่สุดเป็นความสามารถสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดย โบโน (De Bono,1990, pp. 5 - 8) กล่าวว่า ปัจจุบันความคิดนอกกรอบมีความสำคัญมากขึ้น เพราะโลกยังคงให้การต้อนรับความคิดแปลกใหม่อยู่เสมอ การมองแตกต่าง การมองในมุมที่แปลกออกไปเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ดังนั้นการเพิ่มความสามารถในการคิดนอกกรอบเป็นเรื่องพื้นฐานที่ต้องมีสำหรับบุคคลที่ต้องการความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การพัฒนาคน เพราะการคิดนอกกรอบจะมีผลโดยตรงในการสร้างการเรียนรู้ การพัฒนางานและพัฒนาองค์กร และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สมิต สัชฌุกร, 2553)

ข้อค้นพบที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทักษะด้านความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ โดยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มและการคิดนิยามใหม่ และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในทักษะด้านการคิดแนวขวาง โดยทำให้นักเรียนเกิดการคิดนอกกรอบและการคิดแบบกว้างให้มากขึ้น ให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิผลไปตลอดชีวิต มีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบเศรษฐกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมเยาวชนเพื่อก้าวสู่ยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์และอาชีพในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1. สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนควรพิจารณาให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านการอบรมพัฒนา การสัมนนาเชิงปฏิบัติการด้านเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนให้การสนับสนุนสื่อนวัตกรรมการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิดด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทักษะด้านความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ และทักษะการคิดเชิง

นวัตกรรมในทักษะด้านการคิดแนวขวางให้มากขึ้น

3. ครูผู้สอนเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยการนำสื่อ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ และปรับกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อว่ามีกลยุทธ์ใดที่สามารถพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาด้านคุณภาพการบริหารงานวิชาการ เป็นการเพิ่มโอกาสและเสริมความแข็งแกร่งด้านวิชาการให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนต่อไป

Reference

Alqefari, A. (2010). *A study of programmes for gifted students in the kingdom of Saudi Arabia*. The kingdomof Saudi Arabia: Brunel University. Retrieved from http://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/4618/1/FulltextThesis.pdf

Australian Government, Department of Education. (2009). *Developing Innovation Skills: A guide for trainers and assessors to foster the innovation skills of learners through professional practice*. Retrieved from https://oce.uqam.ca/wpcontent/uploads/2015/01/1309_developing_innovation_skills.pdf

Bellanca, J. A., & Brandt, R. S. (2010). *21st century skills: Rethinking how students learn*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.

Berdie, D. R., Anderson, J. F., & Niebuhr, M. A. (1986). *Questionnaires: Design and use*. Metuchen, N.J: Scarecrow Press.

Chaemchoy, S. (2012). C*oncept of innovation for school management in the 21st century*. Academic Articles. Faculty of Education Naresuan University. (in Thai)

Chareonwongsak, K. (2014). *Great creative thinking, great future*. Retrieved from http://www.kriengsak.com/Wally-future-initiatives (in Thai)

Cortina, L. (2011). *School administrators and the professional learning of general education teachers related to gifted education. A Delphi study*. Seton Hall University Dissertations and Theses (ETDs), Paper (1421).

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.

De Bono, E. (1990). *Lateral thinking: Creativity step by step*. New York: Harper & Row.

De Cecco, J. P. (1968). *The Psychology of learning and instruction*. New Jersey: Prentice-Hall.

Fleith, D. S. (2010). *Teacher and student perceptions of creativity in the classroom environment*. Roeper Review, *22*(3), 148-153.

Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Phychologist, 5*(9), 444–454. doi: https://doi.org/10.1037/h0063487

Guilford, J. P., & Hoepfner, R. (1970). *The Condition of learning* (2nd ed.). New York: Holt, Rinechart and Winston.

Harkins, A. M. (2008). *Leapfrog principles and practices: Core components of education 3.0 and 4.0.* futures research quarterly, *24*(1).

Hadani, H., & Jaeger, G. (2015). *Inspiring a generation to create: critical components of creativity in children*. Retrieved from https://issuu.com/bayareadiscoverymuseum/docs/ccc_ components_white_paper_36_x1a

Horth, D., & Buchner, D. (2014). *Innovation leadership: How to use innovation to lead effectively, work collaboratively and drive results: Centre for creative leadership*. Retrieved from http://www.ccl.org/leadership/pdf/research/Innovation Leadership.pdf

Kanjanawasee, S. (2009). *Classical test theory*. Bangkok: Faculty of Education Chulalongkorn University. (in Thai)

Khammanee, T. (2013). *Science of teaching: Body of knowledge for the effective learning management.* (17th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing Press. (in Thai)

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research. *Journal of Educational and Psychological Measurement*. *14*, 1978.

Ministry of Education. (2007). *Manual of school administration in basic education*. Ministry of Education. (in Thai)

Office of the Permanent Secretary Ministry of Education. (2016). *Educational Statistics in 2016*. Bangkok: Bureau of Policy and Strategy. (in Thai)

Office of the Permanent Secretary Ministry of Education. (2017). *Ministry of Education Strategic Plan 2017-2021. No 12.* Bangkok: Bureau of Policy and Strategy. (in Thai)

Prachakul, W. (2006). Measurement of creative ideas. *Academic journal*. *9*(2), 14-21. (in Thai)

Sternberg, R. J. (2010). Creative thinking in the classroom. *Scandinavian Journal of Educational Research*, *47*(3), 325-338.

Satchukorn, S. (2010). *The application of thinking outside traditional frames*. Retrieved from http://www.tpa.or.th/tpanews/ (in Thai)

Sinlarat, P. et al. (2017). *Education 4.0 is more than education*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing Press. (in Thai)

Sinthapanon, S. et al. (2012). *Development of thinking skills, in accordance with educational Reform*. Bangkok: Technique Printing Press. (in Thai)

Somabud, A. (2013). *Learning and innovation skills for 21st century skills*. Retrieved from https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/learning-and-innovation-skills/

Suksawang, S. (2018). *Design thinking: Innovation development tools in the organization*. Retrieved from https://www.sasimasuk.com/16810879/design-thinking Design. (in Thai)

Torrance, E. P. (1974). *Torrance teses of Creative thinking: Norms and technical manual*. Bensenville, IL: Scholastic Testing Service.

Universalclass. (1999-2019). *Developing innovative thinking skills*. Retrieved from https://www.universalclass.com/articles/business/developing-innovative-thinking-skills.htm

Wagner, T. (2018). *Creating innovator: The making of young people who will change the world.* Bangkok: Bookscape. (in Thai)

Wayhachat, R. (2009). *Educational Administration in basic education.* (3rd ed.). Songkha: Thaksin Book. (in Thai)

Wisatsiri, P. (2012). *Teaching materials, 2747732 academic administration and educational quality assurance*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing Press. (in Thai)

Wongwanit, S. (2007). *Needs assessment research*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing Press. (in Thai)

Wonganutaroj, P. (2010). *Academic administration.* Bangkok: Pimdeekarnpim. (in Thai)

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน ระหว่าง ค.ศ. 1991 – 2014
The Relationship Between India and China During 1991 - 2014

จินดานันท์ บำรุงจิตร
Jindanun Bumrungchit
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Master of Political Science, Thammasat University
Received: May 13, 2019
Revised: July 18, 2019
Accepted: July 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียและประเทศจีน ค.ศ. 1991 – 2014 และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียและประเทศจีนใน ค.ศ. 1991 – 2014 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ข้อมูลที่ใช้ในวิจัยมีทั้งข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Sources Of Data) และขั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources Of Data) โดยข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏอยู่ที่รูปของ คำแถลงการณ์ บทสัมภาษณ์ สุนทรพจน์ของผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ยังมีการสืบค้นผ่านข้อมูลทุติยภูมิ เป็นส่วนใหญ่ เช่น หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากนิตยสาร วารสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อความหลากหลายและน่าเชื่อถือของข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นใน ค.ศ. 1991 สถานการณ์ระหว่างประเทศได้เข้าสู่การจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) มีตัวแสดงใหม่ๆ เกิดขึ้น โลกได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ การรวมกลุ่ม ความร่วมมือ องค์กรระหว่างประเทศและกระแสโลกาภิวัตน์มากกว่าความมั่นคงทางการทหาร ทำให้ประเทศอินเดียและประเทศจีนมีความร่วมมือกันมากขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติในด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก (2) แม้ข้อพิพาทเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศอินเดียและประเทศจีนจะไม่หมดไป แต่มีความพยายามแก้ไขผ่านข้อตกลงความร่วมมือต่างๆ ระหว่างกัน และมีท่าทีประนีประนอมต่อกันมากขึ้น และ (3) ในศตวรรษที่ 21 ทั้งประเทศอินเดียและประเทศจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของเอเชีย ต่างต้องการทรัพยากรมาป้อนเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโต ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองเป็นไปในรูปแบบของการแข่งขันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คำสำคัญ: อินเดีย, จีน, ความสัมพันธ์, ความร่วมมือ, ความขัดแย้ง

Abstract

The purpose of this research was as follows (1) study relations between India and China in 1991 – 2014 (2) study factors those effect to cooperation and conflict between India and China in 1991 – 2014. This study employs qualitative research methodology in descriptive analysis both primary sources of data and secondary sources of data. The analysis of primary sources of data has studied document from declaration, keynote people’s speech and interviews. Moreover, researcher analysts document from books, academic researches, thesis, articles from journal and website

both in Thai and English. This study revealed that (1) after the post cold war, the global setting presents a new world order within which a variety of actors, international organization, economy and globalization more than political-military. India and China relations are focusing on their well-being national interest (2) Although border issue remains the principle contention between India and China, they also try to solve this problem through cooperation in multilateral organization (3) 21st century, India and China are rising power in Asia. They are looking for energy resources which are critical for the growth of modern economy. The foreign policies of India and China aim at securing energy resources in order to sustain their robust economic growth. Hence, they can't avoid their competitive relations.

Keywords: India, China, Relation, cooperation, conflict

บทนำ

สาธารณรัฐอินเดีย (Republic of India) เป็นประเทศที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในฐานะดินแดนที่เป็นรากแห่งอารยธรรมของประเทศต่างๆ ในเอเชีย อินเดียเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางของทวีป ถือเป็นดินแดนที่เป็นจุดเชื่อมต่อกับภูมิภาคอื่นๆ ในศตวรรษที่ 21 ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) เป็นประเทศที่มีอารยธรรมยาวนาน อุดมไปด้วยศิลปวิทยาการและเป็นรากฐานอารยธรรมให้แก่ประเทศต่างๆ ในเอเชีย อีกทั้งในปัจจุบันการขึ้นมามีอำนาจของจีน (The rising of China) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิสัยทัศน์ของผู้นำ ทำให้จีนกลายเป็นมหาอำนาจยักษ์ใหญ่ของเอเชียและกำลังจะกลายเป็นมหาอำนาจของโลก ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนที่ผ่านมาเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยราบรื่นนัก ประเด็นหลักที่เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหา คือ ข้อพิพาทดินแดนที่ยังคงไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ ซึ่งปัญหาเรื่องข้อพิพาทในดินแดนที่ว่านั้นเกิดขึ้นหลายพื้นที่ เช่น รัฐจัมมูร์ แคชเมียร์ รัฐอรุณาจัลประเทศและรัฐสิกขิม ซึ่งทั้งอินเดียและจีนยังคงไม่สามารถยอมรับเขตแดนที่ต่างฝ่ายต่างก็อ้างว่าเป็นของตนได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีความเข้าใจต่างกันในเรื่องของเขตแดนที่เป็นข้อพิพาท ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศเกิดความขัดแย้ง เนื่องมาจากประเด็นนี้หลายครั้ง รวมทั้งการแบ่งเส้นเขตแดนที่จีนไม่อาจยอมรับหรือที่เรียกว่า เส้นแมคมาฮอน (McMahon Line) ความขัดแย้งนี้ลุกลามจนเกิดเป็นสงครามนำไปสู่การปะทะกันที่รู้จักกันในฐานะสงครามจีน-อินเดีย (Sino-Indian War) ใน ค.ศ. 1962 และยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ ดังนั้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินเดียที่มีต่อจีนจึงเป็นไปในลักษณะของความขัดแย้งและเป็นคู่แข่งกันอยู่ตลอดเวลา หลังจากสงคราม จีน - อินเดีย (Sino – Indian War) ใน ค.ศ. 1962 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศก็ก้าวเข้าสู่ช่วงเวลาอินเดียและจีนไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีระยะเวลายาวนานถึง 15 ปี เนื่องจากสงครามจีน - อินเดีย (Sino – Indian War) ใน ค.ศ. 1962 ทำให้ทั้งสองประเทศได้เรียกตัวเอกอัครราชทูตของตนกลับประเทศ นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองย่ำแย่ลงเนื่องจากจีนได้พัฒนาความสัมพันธ์กับปากีสถานซึ่งเป็นประเทศที่มีข้อพิพาทกับอินเดีย ในประเด็นการครอบครองดินแดน POK (Pakistan – Occupied Kashmir) และอินเดียยังได้ทำการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ใน ค.ศ. 1974 และผนวกรวมรัฐสิกขิมซึ่งเป็นดินแดนที่จีนอ้างสิทธิ์เข้ากับอินเดีย ใน ค.ศ. 1975

กระบวนการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนเริ่มต้นขึ้นในช่วงหลังทศวรรษที่ 1970 เมื่ออินเดียและจีนได้เริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันใน ค.ศ. 1976 โดยอินเดียได้แต่งตั้งเอกอัครราชทูตไปประจำประเทศจีนและจีนได้มีท่าทีตอบสนองในแบบเดียวกัน ต่อมาใน ค.ศ. 1979 นายอตัล พิหารี วัจปายี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินเดียได้เดินทางเยือน

จีน และนายหวง เหอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้เดินทางเยือนอินเดียในปี 1981 จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์อินเดีย – จีนพัฒนาขึ้นเรื่อยมา โดยใน ค.ศ. 1988 นายราจีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีของอินเดีย ได้เดินทางเยือนจีนอย่างเป็นทางการ และได้มีการลงนามในข้อตกลงจัดตั้งคณะทำงานร่วม (Join Working Group : JWG) ในประเด็นความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเดินทางทางอากาศและประเด็นเรื่องเขตแดน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดและเป็นปัญหาที่อินเดียเห็นว่าควรเร่งแก้ไข จึงกล่าวได้ว่าใน ค.ศ. 1976 – 1988 เป็นช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ

หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการสิ้นสุดของสงครามเย็นใน ค.ศ. 1991 สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปและสถานการณ์ภายในประเทศผลักดันให้อินเดียเล็งเห็นถึงความสำคัญในทางเศรษฐกิจมากกว่าการเมือง เนื่องจากประเทศตะวันตกได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจจากสงครามเย็น ทำให้อินเดีย โดยการปกครองของนายกรัฐมนตรี นาราสิงหา ราว ประกาศใช้นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) โดยเล็งเห็นความสำคัญของประเทศในเอเชียเพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงและการเมือง เนื่องจากอินเดียเล็งเห็นแล้วว่าดุลอำนาจของโลกจะย้ายจากทางตะวันตกสู่ตะวันออก ในช่วงเวลานี้ทั้งจีนและอินเดียต่างดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในเอเชีย ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในรูปแบบคู่แข่งทางเศรษฐกิจ ในการหาทรัพยากรต่าง ๆ และความมั่นคงทางพลังงาน มาป้อนเศรษฐกิจที่กำลังจะเติบโต สิ่งนี้เองเป็นเหตุให้เกิดการขยายอำนาจในมหาสมุทรอินเดียเพื่อปกป้องเส้นทางการค้าและเส้นทางลำเลียงพลังงานจากตะวันออกกลางของจีน นอกจากนี้ นโยบายการสร้างพันธมิตรของจีนซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเทศเพื่อนบ้านในเขตอิทธิพลของอินเดีย รวมไปถึงการสร้างท่าเรือต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการทหารบริเวณมหาสมุทรอินเดีย

ความสัมพันธ์ของอินเดียกับจีน หากมองย้อนไปในประวัติศาสตร์เป็นไปในทิศทางความขัดแย้ง แต่สาระสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนก็ยังไม่หมดหวังในประเด็นด้านความร่วมมือต่อกัน เพราะเมื่อสถานการณ์การเมืองโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินเดียได้ยึดถือเอาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยผลักดันที่ทำให้อินเดียหันมาปรับเปลี่ยนท่าทีที่มีต่อจีนให้เป็นไปในแนวทางความร่วมมือต่อกันมากขึ้น โดยที่อินเดียและจีนมีความเห็นพ้องต้องกันที่จะให้เกิดโลกแบบหลายขั้วอำนาจ (Multi-polar System) เพื่อลดการผูกขาดการเป็นประเทศมหาอำนาจ ประกอบกับการเปลี่ยนผู้นำของทั้งอินเดียและจีน ทำให้นโยบายต่างประเทศที่เคยดำเนินมาด้วยความขัดแย้งมีลู่ทางที่สดใสในการเจรจาข้อตกลงต่างๆ ทั้งในประเด็นข้อพิพาทและประเด็นความร่วมมือใหม่ๆ ระหว่างกัน ทั้งนี้การดำเนินนโยบายต่างๆ ของอินเดียต่อจีนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันล้วนเป็นไปเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทั้งสิ้น ดังนั้นความสัมพันธ์ของอินเดียและจีนจึงเป็นแบบขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่ได้เป็นมิตรแท้หรือศัตรูถาวรอย่างที่เข้าใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีน หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ในปี ค.ศ. 1991 จึงมีความน่าสนใจ เนื่องจากหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไป มีบรรยากาศของความร่วมมือมากขึ้น มีการให้ความสำคัญกับการร่วมกลุ่มระหว่างประเทศ เกิดตัวแสดงใหม่ๆ ในระบบระหว่างประเทศ และให้ความสำคัญประเด็นด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นๆ รวมถึงยังไม่ได้มุ่งสร้างอำนาจและมุ่งเน้นการครองความเป็นเจ้าทางการเมืองอีกต่อไป ประกอบกับช่วงเวลาหลังสงครามเย็นเป็นช่วงที่ทั้งสองประเทศก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างชัดเจน ช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 จนถึงปัจจุบันในปี ค.ศ. 2014 จึงเป็นปีที่ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนมีทั้งประเด็นความร่วมมือและความขัดแย้ง อันเกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและแสวงหาความเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค ช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียและจีน ค.ศ. 1991 – 2014

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างอินเดียและจีน ค.ศ. 1991 – 2014

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินเดียและจีน กรณีศึกษาความขัดแย้งและความร่วมมือ ปี ค.ศ. 1991-2014 ผู้ศึกษาได้เลือกทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในการวิจัย โดยได้สร้างกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยขึ้นมาจากทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน (Linkage Politics)
2. ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power)
3. แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

โดยในแต่ละทฤษฎีมีทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและรายละเอียดที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับการวิจัยเท่าใดนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างกรอบเฉพาะรายละเอียดของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและผสานส่วนที่เกี่ยวข้องให้รวมอยู่ภายใต้กรอบเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน

เป็นทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ James N. Rosenau ในหนังสือ Linkage Politics เขาได้อธิบายว่าทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพันเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศว่าในการกำหนดนโยบายต่างประเทศจำเป็นต้องศึกษาทั้งการเมืองภายในและภายนอกประเทศ เพราะปัจจัยทั้งภายในและภายนอกต่างมีส่วนผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ปัจจัยภายใน (Internal Factors)

คือ ปัจจัยหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศมีผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของหน่วยการเมืองนั้น ได้แก่

1. ผู้แสดง (Actor) คือ ผู้ที่มีบทบาทในหน่วยการเมืองนั้น อาจมีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ดังนั้นการพิจารณาปัจจัยภายใน จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงพื้นฐานความเชื่อ ความคิด บุคลิกของผู้กำหนดนโยบายหรือประธานาธิบดีว่ามีลักษณะเช่นใด นโยบายต่างประเทศที่ออกมาในแต่ละสมัยจึงมีความแตกต่างกันด้วย

2. ทัศนคติ (Attitudes) คือ อุดมการณ์ วัฒนธรรมทางการเมือง มติมหาชน ฯ

3. สถาบัน (Institutions) คือ สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ เช่น สถาบันนิติบัญญัติ ระบบพรรคการเมือง สถาบันข้าราชการ สถาบันบริหาร การเลือกตั้งและสถาบันทางสังคม

4. กระบวนการ (Process) คือ การเรียนรู้ทางสังคมและการคัดเลือก แยกแยะ รวบรวมผลประโยชน์ นำไปสู่การกำหนดนโยบาย บริหาร บูรณาการและแบ่งแยกนโยบายที่ได้กำหนดขึ้น

ปัจจัยภายนอก (External Factors)

คือ ปัจจัยหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศอาจเป็นเหตุการณ์การเมืองภายในของหน่วยการเมืองอื่นซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของหน่วยการเมืองหนึ่งๆ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมประชิด (Contiguous Environment) กลุ่มของระบบการเมืองที่มีที่ตั้งอยู่ประชิดกัน นำไปสู่เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งการแข่งกันซึ่งกันและกันและการร่วมมือกัน

2. สภาพแวดล้อมภูมิภาค (Regional Environment) มีความหมายใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมประชิด แต่หมายถึงกลุ่มการเมืองที่อยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ และต้องมีการเข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย

3. สภาพแวดล้อมสงครามเย็น (Cold War Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดจากความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะของความขัดแย้งหรือการแข่งขันของมหาอำนาจโลกเสรีและโลกคอมมิวนิสต์ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

4. สภาพแวดล้อมด้านเชื้อชาติ (Racial Environment) หมายถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มชน ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ชาติพันธุ์เดียวกัน แต่อาจจะอยู่ในพื้นที่ต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันเพราะรู้สึกเป็นชาติเดียวกัน

5. สภาพแวดล้อมทางทรัพยากร (Resource Environment) หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากร ทรัพยากรอาจหมายถึงสินค้าที่อยู่ในรูปของวัตถุ หรือการบริการจากมนุษย์ จากภายนอกรัฐๆ หนึ่งที่นำมาใช้ประโยชน์โดยตรงหรือผ่านการแปรรูป

6. สภาพแวดล้อมทางองค์กร (Organization Environment) หมายถึงสถาบันหรือองค์กรระหว่างประเทศความร่วมมือระดับภูมิภาค ที่ตั้งขึ้น โดยมีประเทศ

ต่าง ๆ เป็นสมาชิก มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐต่าง ๆ

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power)

แนวคิดดุลอำนาจเป็นแนวคิดที่สำคัญในสำนักสัจนิยม (Realists) ซึ่งเป็นสำนักที่ให้ความสำคัญกับอำนาจในฐานะที่เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ โดยนักทฤษฎีในสำนักนี้คิดว่าแนวคิดดุลแห่งอำนาจ เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาป้องกันการเกิดสงครามและส่งเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้น แต่อำนาจก็สามารถทำให้เกิดสงครามได้ ถ้ารัฐใดรัฐหนึ่งแสวงหาอำนาจและขยายอำนาจมากเกินไป แนวคิดดุลแห่งอำนาจนี้เน้นการมีอำนาจของรัฐ โดยต้องการให้แต่ละรัฐรักษาระดับอำนาจให้เท่า ๆ กัน เมื่อมีรัฐใดมีอำนาจมากเกินไปและอาจเป็นภัยคุกคามต่อรัฐอื่น ๆ รัฐอื่น ๆเหล่านั้นก็อาจจะรวมตัวกันให้มีอำนาจมากพอที่จะต้านทานหรือถ่วงดุลมหาอำนาจนั้น และเมื่อใดที่มีสองมหาอำนาจเกิดขึ้น รัฐอื่น ๆ จำเป็นต้องถ่วงดุลระหว่างมหาอำนาจนี้ โดยการเข้าเป็นพันธมิตรกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือเป็นกลาง โดยให้ประเทศใดประเทศหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รักษาดุลอำนาจ

ในกรณีของอินเดียและจีนที่ดำเนินนโยบายถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและสร้างดุลอำนาจในภูมิภาคเพื่อถ่วงดุลสหรัฐอเมริกาในประเด็นความร่วมมือนั้น เป็นแบบดุลอำนาจในฐานะที่เป็นนโยบายที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐ ดุลแห่งอำนาจจะถูกจัดเป็นนโยบายหนึ่งในการรักษาดุลยภาพ

แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests)

แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ คือ แนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการดำเนินนโยบายใด ๆ นั้นต้องคำนึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาการดำเนินนโยบาย Charles O. Lerche และ Abdul A. Said กล่าวว่าผลประโยชน์แห่งชาติ ประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการ ได้แก่

1. การรักษาไว้ซึ่งการดำรงอยู่เป็นชาติของตน (Self- preservation) หมายถึง การดำรงรักษาปัจจัยของความเป็นชาติ อันได้แก่ รัฐบาล ดินแดน ประชาชน และอำนาจอธิปไตย ปัจจัยนี้จะถือเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานของนโยบายต่างประเทศ

2. การรักษาความมั่งคงปลอดภัยของชาติ (Security) หมายถึง การที่รัฐจะดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ เพื่อให้รัฐของตนดำรงอยู่ได้ต่อไป ต้องปกป้องคุ้มครอง ความปลอดภัย ความมั่นคงของคนในชาติ

3. การแสวงหาความกินดีอยู่ดี (Well – being) หมายถึง การที่รัฐจะดำเนินการเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในรัฐให้มีความเป็นอยู่ที่ดี โดยสามารถวัดได้จากเศรษฐกิจของประเทศ

4. การเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ (Prestige) หมายถึง การเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ รัฐๆ หนึ่งจะพยายามกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับการยอมรับ เคารพยำเกรงจากนานาประเทศ

5. การเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ (Ideology) หมายถึง การที่รัฐหนึ่งๆมีความเชื่อถือในอุดมการณ์ใดก็พยายามเผยแพร่อุดมการณ์ของตนให้เป็นที่ยอมรับของรัฐอื่น ๆ และพยายามปกป้องไม่ให้อุดมการณ์ของตนถูกทำลายหรือครอบงำโดยรัฐอื่น ๆ

6. การแสวงหาอำนาจ (Power) ได้แก่ การที่ทุกรัฐจะต้องมีอำนาจ คือ ขีดความสามารถที่รัฐชาติหนึ่งๆจะกระทำตามเจตนารมณ์ของตนเองได้ ซึ่งอำนาจที่ทุกรัฐต้องมีอย่างน้อยที่สุดคือ การอยู่รอดของชาติและรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยของตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกแนวคิดทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพันนำมาวิเคราะห์และอธิบายการดำเนินนโยบายระหว่างอินเดียและจีน โดยให้น้ำหนักไปที่ปัจจัยหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ โดยสามารถอธิบายเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมประชิด (Contiguous Environment) เนื่องจากอินเดียและจีนมีพรมแดนติดกันเป็นระยะทางประมาณ 125,000 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ข้อพิพาทถึง 3 ส่วนได้แก่พื้นที่ตะวันตก พื้นที่ตอนกลางและพื้นที่ตะวันออก ทำให้เกิดข้อขัดแย้งด้านพรมแดน ลุกลามจนก่อเป็นสงคราม ค.ศ. 1962 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมประชิดนี้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนเป็นไปในรูปแบบของความเป็นศัตรูกัน เกิดการแข่งขันการแผ่ขยายอิทธิพลเหนือ

ประเทศเพื่อนบ้าน การมีภูมิรัฐศาสตร์ที่ตั้งอยู่ประชิดกันและมีประเด็นข้อพิพาทระหว่างกัน ยิ่งส่งผลแง่ลบในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศและทำให้ลุกลามนำไปสู่การแข่งขันในด้านอื่นๆ ตามมา

2. สภาพแวดล้อมภูมิภาค (Regional Environment) เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ไม่ลงรอยกันระหว่างจีนและอินเดีย ทำให้เกิดการแข่งขันและสกัดกั้นอำนาจซึ่งกันและกัน เห็นได้จากการแข่งขันกันเข้าไปมีอิทธิพลเหนือประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ในภูมิภาค โดยจีนมีความพยายามในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อปิดล้อมรอบอินเดีย เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและเทคนิคแก่หลายประเทศในแถบชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ทำให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางทะเล เช่น ท่าเรือกวาดาร์ (Gwangdar Port) ในปากีสถาน, ท่าเรือจิตตากอง (Chittagong Port) ในบังคลาเทศ, ท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota Port) ทางตอนเหนือของศรีลังกา และท่าเรือที่เชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกทางทะเลในพม่า

3. สภาพแวดล้อมสงครามเย็น (Cold War Environment) กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น เนื่องจากหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นใน ค.ศ. 1991 อินเดียซึ่งเคยมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและได้รับการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจจากสหภาพโซเวียตจำเป็นดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ มากขึ้น เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ สหภาพโซเวียตไม่สามารถให้การสนับสนุนอินเดียได้อีกต่อไป อินเดียจำเป็นต้องปรับนโยบายต่างประเทศ โดยหันมาให้ความสนใจประเทศในฝั่งตะวันออกมากขึ้น สิ่งนี้เรียกว่า นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) การหันมองตะวันออก หลังสหภาพโซเวียตล่มสลาย ทำให้อินเดียต้องเผชิญหน้ากับจีนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากพื้นที่ในฝั่งตะวันออกของเอเชียเป็นพื้นที่ที่จีนต้องการขยายอิทธิพลเข้ามา จึงกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมสงครามเย็น เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างอินเดียและจีน

4. สภาพแวดล้อมทางทรัพยากร (Resource Environment) หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากร เนื่องจากศตวรรษที่ 21 อินเดียและจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของเอเชีย ทำให้ทั้งสองประเทศมีปริมาณการใช้ทรัพยากรสูง จึงต้องแสวงหาแหล่งทรัพยากรจากประเทศต่างๆ เพื่อทำมาป้อนระบบเศรษฐกิจของประเทศตนที่กำลังขยายตัว ทำให้ทั้งสองประเทศแข่งขันกันขยายอำนาจในมหาสมุทรอินเดียเพื่อปกป้องเส้นทางการค้าและเส้นทางลำเลียงพลังงาน จีนมีความต้องการขยายอำนาจเข้ามาในเขตอิทธิพลของอินเดีย โดยมีนโยบายเชิงรุกในการดำเนินความสัมพันธ์ประเทศเพื่อนบ้านในเขตอิทธิพลของอินเดีย รวมไปถึงการสร้างท่าเรือต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการทหารบริเวณมหาสมุทรอินเดีย จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยแวดล้อมทางทรัพยากรมีผลต่อความสัมพันธ์ในรูปแบบการแข่งขันระหว่างจีนและอินเดีย

5. สภาพแวดล้อมทางองค์กร (Organization Environment) หมายถึงสถาบันหรือองค์กรระหว่างประเทศ ความร่วมมือระดับภูมิภาค ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีประเทศอินเดียและจีนเข้าไปเป็นสมาชิก และมีความพยายามในการเข้ามาเป็นผู้นำในองค์กรความร่วมมือในระดับภูมิภาคและสกัดกั้นอีกฝ่ายไม่ให้เข้าร่วมองค์กรที่ตนมีอำนาจอยู่ ดังจะเห็นได้จากสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation : SAARC) และองค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) โดยทั้งอินเดียและจีนได้กีดกันมิให้อีกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในองค์ระดับภูมิภาคที่ตนมีอำนาจอยู่ โดยจีนได้ให้สถานะอินเดียเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ในองค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ก่อนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ในขณะเดียวกันจีนก็ได้รับสถานการณ์ผู้สังเกตการณ์ในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ที่อินเดียมีอิทธิพลอยู่เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามอินเดียและจีนยังคงมีการร่วมมือกันภายใต้องค์กรการเมืองและการค้าระหว่างประเทศ โดยหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง เกิดองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองระเบียบโลกใหม่ เช่น องค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) เป็นเวทีในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงการประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund - IMF) และธนาคารโลก (World Bank) นอกจากนี้อินเดียและจีนยังได้มีความร่วมมือระดับองค์กรในกรอบ“ความริเริ่มคุนหมิง” (Kunming Initiative) ซึ่ง

ประกอบไปด้วยประเทศบังกลาเทศ จีน อินเดีย และเมียนมาร์ กรอบความริเริ่มคุนหมิงนี้เริ่มประชุมใน ค.ศ. 1999 ที่เมืองคุนหมิง เพื่อร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศรษฐกิจ รวมถึงการติดต่อกันระหว่างประชาชนในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่เชื่อมกับภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย บังกลาเทศและเมียนมาร์ ที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน พลังงาน การคมนาคมและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิก โดยภายใต้สภาพแวดล้อมทางองค์กรนี้ ทั้งสองประเทศมีการปรับนโยบายและมีความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่างๆ มากขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภายนอกมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยภายใน ในการผลักดันให้อินเดียดำเนินความสัมพันธ์กับจีน ระหว่าง ค.ศ. 1991 – 2014

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าในสมัยสงครามเย็น โดยในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน เป็นไปเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของอินเดีย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ข้อมูลที่ใช้ในวิจัยมีทั้งข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Sources Of Data) และขั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources Of Data) โดยข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏอยู่ที่รูปของ คำแถลงการณ์ บทสัมภาษณ์ สุนทรพจน์ของผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ยังมีการสืบค้นผ่านข้อมูลทุติยภูมิ เป็นส่วนใหญ่ เช่น หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากนิตยสาร วารสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อได้ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อความหลากหลายและน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนในช่วงหลังสงครามเย็น ระหว่าง ค.ศ. 1991-2013 มีลักษณะที่ต่างไปจากสมัยสงครามเย็น แม้ความขัดแย้งระหว่างประเทศยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดไป แต่บริบทการเมืองระหว่างประเทศและปัจจัยต่างๆ ภายในอินเดียที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้อินเดียมีท่าทีในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อจีนต่างไปจากเดิม ผลจากการวิจัยพบว่าอินเดียและจีนมีการดำเนินนโยบายต่างกันอย่างประนีประนอมและร่วมมือมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพบปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้อินเดียและจีนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันใน ค.ศ. 1991 – 2014 ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปหลังล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 ทำให้สหภาพโซเวียตไม่สามารถแสดงบทบาทผู้นำได้ดังเช่นในสมัยสงครามเย็นอีกต่อไป โดยเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบถึงอินเดียที่ต้องสูญเสียความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร เทคโนโลยีและอาวุธที่เคยได้รับจากสหภาพโซเวียต ทำให้อินเดียตกอยู่ในสภาวะยากลำบากทั้งในด้านสถานะและเกียรติภูมิในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อินเดียจึงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศใหม่ แสวงหาพันธมิตรและความร่วมมือใหม่ๆ ร่วมถึงสร้างพื้นที่ใหม่ให้ตนเองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักคือการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของอินเดีย (วรรณน์ชิฎา โอสถ, 2009) อย่างไรก็ดีสถานการณ์การเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจนำการทหาร ความร่วมมือและผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้อินเดียและจีนหันมาให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติที่จะเกิดจากการร่วมมือเป็นหลัก โดยพยายามมองข้ามความตึงเครียดในข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดนที่ยืดเยื้อมานาน ทำให้ความสัมพันธ์ของอินเดียต่อจีนเป็นไปในลักษณะที่ดีขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกและการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจหลังสงครามเย็น โดยแนวคิดในประเด็นความร่วมมือนี้ไม่จำกัดเฉพาะในประเด็นการเมืองระหว่างประเทศ ประเด็นด้านด้านเศรษฐกิจก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นานาชาติต่างให้ความสำคัญ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นผลพวงมาจากการเปลี่ยนแปลง การเมืองระหว่างประเทศ นำไปสู่การจัดระเบียบเศรษฐกิจ (New Economic Order) และการจัดระเบียบการค้าของโลกใหม่ (New Economic Order) โลกยุคใหม่มิได้มุ่งเน้นการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตที่เน้นการทหารเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่ยังเน้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การร่วมมือ การแข่งขัน ทำให้การค้าขยายตัว เกิดการลงทุนและการหมุนเวียนทางการเงินระหว่างประเทศ อินเดียเองจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

โลกที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำประเทศของอินเดียในแต่ละสมัยตั้งแต่ช่วงหลังสงครามเย็นจึงมีจุดมุ่งหมายนำพาอินเดียเข้าสู่การแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลก และพยายามนำพาประเทศเข้าร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจต่างๆ หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง เกิดองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองระเบียบโลกใหม่ เช่น องค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการค้าเสรีทำให้เศรษฐกิจระหว่างประเทศขยายตัวและเกิดการแข่งขัน สิ่งนี้ทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจมากขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคทางด้านค้า นำไปสู่การเปิดเสรีทางการค้า การไหลเวียนและเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านนี้ โลกได้เกิดกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ (Emerging Economies) ซึ่งเป็นประเทศที่เคยอยู่ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ เช่นอินเดีย และประเทศที่ยังคงปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์แต่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว เช่น จีน ได้เข้าสู่การแข่งขันในระบบเศรษฐกิจโลก จากอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ หรือที่รู้จักกันในนาม BRICS[5]

ตาราง 1

การเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ของ BRICS กับกลุ่มประเทศ G7

Country	Gross Domestic Product, constant prices (Percent change)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Major advanced economies (G7)	2.146	-0.137	-3.518	2.507	2.035	2.539	2.435	2.330
Brazil	6.092	5.137	-0.185	7.540	4.126	4.136	4.087	4.135
Russia	8.535	5.242	-7.900	3.966	4.339	4.400	4.240	4.140
India	6.396	6.396	5.678	9.668	8.373	7.976	8.174	8.148
China	14.191	9.595	9.096	10.456	9.589	9.536	9.493	9.473

จากตาราง 1 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ของ BRICS เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่ม G-7 ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำที่มีขนาดเศรษฐกิจรวมกันสัดส่วนมากกว่า 50% ของโลก โดยตารางด้านบนได้แสดง GDP ของกลุ่มประเทศ BRICS ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2007-2014 นอกจากนี้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกใน ค.ศ. 2008 ยังเป็นสิ่งที่พิสูจน์การก้าวขึ้นมามีบทบาททางเศรษฐกิจของทั้งอินเดียและจีน นอกจากอินเดียและจีนจะมีความร่วมมือกันภายใต้กลุ่ม BRICS แล้ว ทั้งสองประเทศยังมีความสัมพันธ์ทางการค้าแบบทวิภาคีระหว่างกัน ดุลการค้าที่เกิดขึ้นเป็นไปในรูปแบบที่จีนเป็นฝ่ายได้ดุล โดยใน ค.ศ. 2004 อินเดียเป็นฝ่ายได้ดุลทางการค้าประมาณ 1.75 ล้านเหรียญสหรัฐ แต่ใน ค.ศ. 2008 อินเดียต้องเสียดุลการค้าให้กับจีนถึง 11 ล้านเหรียญสหรัฐ

ตาราง 2

เปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของอินเดียต่อจีน

In Billion US $

Year	Exports to China	Imports from China	Trade Deficit
2009	10.13	28.78	-18.65
2010	14.58	42.26	-26.67
2011	16.54	42.83	-36.28
2012	14.87	51.88	-37.01
2013	14.50	51.38	-36.88
2014	16.40	54.20	-37.80

จากตารางแสดงว่าใน ค.ศ. 2009 อินเดียขาดดุลการค้าให้กับจีนถึง 18.65 ล้านเหรียญสหรัฐ และยังขาดดุลต่อเนื่องสูงถึง 37.80 ล้านเหรียญสหรัฐใน ค.ศ. 2014 โดยความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างอินเดียและจีนมีความไม่เท่าเทียมกันอย่างมาก ปริมาณการส่งออกของอินเดียไปยังจีนประกอบไปด้วยแร่เหล็กและวัตถุดิบ ขณะที่อินเดียนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคจากจีน โดยจีนจะเป็นผู้กำหนดราคาและอินเดียมักเป็นผู้เรียกร้องให้ต่อต้านการค้าแบบทุ่มตลาดของจีนในองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) อินเดียมีความกระตือรือร้นในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านความร่วมมือในด้านการค้า การลงทุน การพัฒนาสาธารณูปโภคและมีเป้าหมายสร้างเศรษฐกิจภาพรวมให้เข้มแข็งและสามารถต้านทานอำนาจการค้าของจีนได้ สาเหตุที่ทำให้จีนได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศคู่ค้าเสมอคือ สินค้าของจีนมีราคาถูก โดยหลายประเทศได้แสดงความเห็นว่าจีนจงใจตั้งราคาสินค้าให้ต่ำกว่าความเป็นจริง แต่สินค้าในหมวดไอทีและยารักษาโรค ยังเป็นสินค้าที่จีนยังไม่สามารถเจาะตลาดอินเดียได้ จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกและการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่อินเดียและจีนเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้อินเดียและจีนมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างกันและมีความสัมพันธ์ต่อกันดีขึ้น การเล็งเห็นผลประโยชน์ที่ทั้งสองประเทศจะได้จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ของอินเดียกับจีนในช่วง ค.ศ. 1991 – 2014 มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น

3. การขึ้นมามีอำนาจของจีน (Rising China) เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีน ในทศวรรษ 1990 จีนเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ก้าวขึ้นมามีบทบาทในเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ การก้าวขึ้นมามีอำนาจของจีนได้สร้างความกังวัลให้แก่อินเดีย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนนี้ยังทำให้จีนมีงบประมาณมากพอที่จะลงทุนในการพัฒนากองทัพจนทำให้อินเดียมองว่าการขึ้นมามีอำนาจของจีนนั้นเป็นภัยคุกคาม การขึ้นมามีอำนาจของจีนทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาคมีความเชื่อมโยงต่ออินเดียในเรื่องความมั่นคงและเรื่องเศรษฐกิจ ดังนี้

3.1. การขยายอำนาจของจีนในมหาสุทรอินเดีย

ในศตวรรษที่ 21 จีนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก จีนมีการพัฒนาประเทศอย่างก้าวกระโดด ดังจะเห็นได้จากการลงทุนในด้านสาธารณูปโภค การสร้างถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน และเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ จากรายงานของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (The United Nations Conference on Trade and Development: UNTAD) เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2003 ระบุว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) ของจีน ค.ศ. 2002 อยู่ที่ 53,700 ล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่ FDI ของอินเดียอยู่ที่ 3,440 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งหากเปรียบเทียบ FDI ของทั้งสองประเทศนั้นจะเห็นว่าจีนมีการลงทุนจากต่างชาติเป็น 15.6 เท่าของอินเดีย โดย วริษฐ์ ลิ้มทอง

กุล, (2004) ให้ความเห็นว่าขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น ทำให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและมีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศรวมทั้งการเมืองในระดับภูมิภาคมากขึ้น จีนเริ่มแสวงหาพันธมิตรในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของอินเดียเพื่อแผ่ขยายอิทธพลเข้ามาในมหาสมุทรอินเดีย เพื่อสร้างความมั่นคงในเส้นทางลำเลียงพลังงานและปัจจัยต่างๆ จากตะวันออกกลาง แอฟริกา ยุโรปและพื้นที่อื่นๆ จีนได้ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอินเดียทั้งในประเทศที่อินเดียมีความขัดแย้งและมีผลประโยชน์ร่วมอยู่ โดยจีนได้ดำเนินการตามยุทศาสตร์ “แนวสายป่านแห่งไข่มุก” String of Pearls (ช่อฉัตร กระเทศ,2012) ซึ่งเป็นการดำเนินการทางยุทธศาสตร์เพื่อสร้างฐานทัพเรือจากจีนตอนใต้ไปจนถึงปากีสถานในมหาสมุทรอินเดีย เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและภารกิจของกองทัพเรือที่จะปฏิบัติการคุ้มครองและปกป้องผลประโยชน์ของจีนจากตะวันออกกลาง ให้รอดพ้นจากโจรสลัดบริเวณอ่าวเอเดน ผ่านมหาสมุทรอินเดียมาจนถึงจีน โดยจีนได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและเทคนิคแก่หลายประเทศในแถบชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ทำให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางทะเล เช่น ท่าเรือกวาดาร์ (Gwangdar Port) ในปากีสถาน, ท่าเรือจิตตากอง (Chittagong Port) ในบังคลาเทศ, ท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota Port) ทางตอนเหนือของ ศรีลังกา และท่าเรือที่เชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกทางทะเลในพม่า การสร้างท่าเรือตามเมืองต่างๆ บริเวณชายฝั่งของมหาสมุทรอินเดียนี้ จีนจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศในเอเชียใต้ เพื่อให้จีนสามารถเข้าถึงและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางทะเลได้ การกระทำเหล่านี้สร้างความหวาดระแวงให้แก่อินเดีย นอกจากนี้ผลผูกพันจากการเข้ามามีบทบาททางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในเอเชียใต้ยังปูทางให้จีนเข้าสู่ “สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้” (South Asian Association for Regional Cooperation) หรือ SAARC โดยอินเดียต้องการกีดกันจีนไม่ให้เข้าร่วม SAARC แต่ในขณะเดียวกันปากีสถานกลับเห็นชอบที่จะดึงจีนเข้ามาในกลุ่มความร่วมมือนี้เพื่อถ่สงดุลอำนาจอินเดียในการแสดงบทบาทผู้นำของภูมิภาค การที่จีนพยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดียถือเป็นการช่วงชิงผลประโยชน์ในพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่อินเดียถือว่าตนเป็นมหาอำนาจอยู่ แม้ว่าจีนจะกล่าวเสมอว่าการเข้ามามีบทบาทของจีนในมหาสมุทรอินเดียเป็นไปอย่างสันติและไม่เป็นภัยคุกคาม แต่อินเดียก็ยังคงหวาดระแวงและจับตาดูท่าทีของจีน

3.2. บทบาทของจีนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

จีนยังใช้องค์กรความร่วมมือระดับภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของตนและกีดกันอินเดียไม่ให้เข้าร่วมให้องค์กรความร่วมมือต่างๆ เพื่อโดดเดี่ยวอินเดียไม่ให้มีความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกในองค์กร ในอดีตที่ผ่านมาจีนต่อต้านมิให้อินเดียเข้าร่วมในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Security Council: UNSC) การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย – แปซิฟิก (Asia – Pacific Economic Cooperation: APEC) กลุ่มผู้จัดหาอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Suppliers Group: NSG) และธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) นอกจากนี้ อินเดียยังได้ต่อต้านจีนจากการเข้าร่วมในกรอบทำงานแบบพหุภาคี เช่น ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multisectoral Technical and Economic Cooperation: BIMTEC) การประชุมสุดยอดกลุ่ม IBSA (India – Brazil - South Africa Dialogue Forum) และองค์กรความร่วมมือลุ่มน้ำโขง – คงคา (Mekong – Ganga Cooperation : MGC) ที่อินเดียเป็นผู้มีบทบาทหลักในองค์กร

จีนและอินเดียยังคงมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจีนมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกับอาเซียนมาอย่างยาวนาน จึงทำให้จีนมีข้อได้เปรียบในการดำเนินความสัมพันธ์กับอาเซียน และเนื่องจากอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่น่าสนใจเป็นตลาดใหญ่ มีจำนวนแรงงานและกำลังซื้อมาก ยิ่งทำให้จีนและอินเดียให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้มากขึ้น

4. ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกา หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 โดยหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นได้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ของระบบการเมืองระหว่างประเทศ กล่าวคือ มีการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจมากกว่าความมั่นคงทางการทหาร การทูตในช่วงเวลานี้มุ่ง

เน้นให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยอินเดียและสหรัฐอเมริกามีการติดต่อกันทางเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น การนำเข้า การส่งออก และการลงทุน การค้าและการลงทุนระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างมากหลัง ค.ศ. 1991

สมัยประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 สหรัฐอเมริกายิ่งดำเนินความสัมพันธ์กับอินเดียอย่างใกล้ชิดและแน่นแฟ้นมากขึ้น เนื่องมาจากสหรัฐอเมริกาต้องการให้อินเดียเป็นพันธมิตรร่วมต่อต้านภัยจากการก่อการร้าย นอกจากประเด็นเรื่องต่อต้านการก่อการร้ายแล้ว ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช เล็งเห็นว่าอินเดียเป็นประเทศมหาอำนาจในเอเชียที่มีศักยภาพทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร สามารถใช้อินเดียมาถ่วงดุลอำนาจกับจีนซึ่งสหรัฐอเมริกามองว่าจีนเป็น “คู่แข่งทางยุทธศาสตร์” (strategic competitor) และเป็นภัยคุกคาม โดยสหรัฐอเมริกาได้กระชับความสัมพันธ์กับอินเดียในลักษณะเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ทั้งทางการทหาร การป้องกันประเทศ และการต่อต้านการก่อการร้าย รวมถึงการมีความร่วมมือระหว่างกันใน 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือด้านอวกาศ การค้าเทคโนโลยีขั้นสูง การป้องกันขีปนาวุธ และความร่วมมือด้านพลังงานนิวเคลียร์เพื่อพลเรือน ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้แสดงความต้องการที่จะสนับสนุนให้อินเดียขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในระดับโลก เพื่อถ่วงดุลและสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ความร่วมมือด้านนิวเคลียร์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายนิวเคลียร์อย่างมีนัยยะสำคัญ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเคยกดดันให้อินเดียลงนามในสนธิสัญญาไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation Treaty: NPT) และมีการต่อต้านการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของอินเดียอย่างรุนแรง แต่เมื่อมาถึงสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช สหรัฐอเมริกากลับหันมามีนโยบายให้ความร่วมมือด้านพลังงานนิวเคลียร์กับอินเดีย และเปิดโอกาสให้อินเดียได้เข้าถึงเทคโนโลยีด้านพลังงานนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกาได้เป็นครั้งแรกในรอบ 30 ปี โดยไม่ต้องลงนามในสนธิสัญญาไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ การยอมลดความแข็งกร้าวบางส่วนของสหรัฐอเมริกาในประเด็นนี้ถือเป็นการขจัดอุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาที่มีมาเป็นเวลานาน จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องสหรัฐอเมริกาเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์อินเดียต่อจีน ความต้องการให้อินเดียเป็นพันธมิตรและเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคที่ถ่วงดุลอำนาจและสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนอย่างที่สหรัฐอเมริกามุ่งหวังนั้น เป็นความท้าทายสำคัญที่อินเดียต้องพึงระวังในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

นอกจากปัจจัยภายนอกที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยภายในของอินเดีย ที่มีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนแต่ต่างไปจากสมัยสงครามเย็น กล่าวคือ

1. ปัจจัยการเมืองภายในอินเดีย หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการสิ้นสุดของสงครามเย็น การดำเนินนโยบายต่างประเทศของนายกรัฐมนตรีอินเดียในแต่ละสมัยยังคงยึดหลักการเนรูห์ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติตามแนวความคิดแบบอุดมคตินิยม (Idealism) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากมหาตมะ คานธี โดยใช้ความสำคัญกับทั้งผลประโยชน์ส่วนตน (Self Interest) และผลประโยชน์ของประเทศอื่นๆ จึงทำให้นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชุดนี้มีลักษณะสนับสนุนหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เน้นหลักปัญจศีล ลดอาวุธนิวเคลียร์ ปรับความเข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เนปาล ศรีลังกา บังคลาเทศ ภูฏาน มัลดีฟส์ ผ่อนปรนความขัดแย้งที่มีกับปากีสถาน มีนโยบายลดนิวเคลียร์เพื่อสันติ สนับสนุนองค์การสหประชาชาติ และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศโลกที่สาม รวมไปถึงมีนโยบายในการปรับความสัมพันธ์กับจีนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ต่อมานายกุจรัล หลังจากได้เป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงสั้นๆในช่วงเดือนเมษายน ค.ศ. 1997- เดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 ได้ออก “หลักการกุจรัล” (Gujral Doctrine) ซึ่งมีหลักการที่มองประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นมิตร มุ่งเน้นพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน มีความเคารพและไม่แทรกแซงกิจการภายในอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของกันและกัน และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่มีต่อกันอย่างสันติ จุดมุ่งหมายของนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชุดนี้ล้วนเป็นไปเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียม ซึ่งก็ถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะในช่วงเวลานี้อินเดียมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป รวมไปถึง

จีนด้วย ภายหลังรัฐบาลของนายกุจรัล นายอตัล พิหารี วัชปายี สังกัดพรรคภาระติยะ ชะนะตะ หรือ พรรค BJP ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีมาถึง 2 สมัย ตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 จนถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2004 ในสมัยแรกของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนายอตัล พิหารี วัชปายี ยังคงมีนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในขณะเดียวกันอินเดียมุ่งเน้นการป้องกันและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศจนทำให้เกิดการทดลองนิวเคลียร์ขึ้นใน ค.ศ. 1998 ทำให้สถานการณ์การเมืองระหว่างอินเดียและปากีสถานตึงเครียดและถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ และในช่วงที่นายอตัล พิหารี วัชปายี เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 อินเดียได้มุ่งเน้นสร้างความสัมพันธ์กับประเทศโลกที่สาม และมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ประเทศ โดยมุ่งสานสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐ รัสเซีย ยุโรปและจีน และยังมีความร่วมมือกับเพื่อนบ้านในเอเชียใต้ รวมไปถึงอินเดียยังคงมีเป้าหมายในการเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

ในเดือนพฤษภาคม 2004 จนถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2014 พรรคคองเกรสได้เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายมานโมฮัน ซิงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี อินเดียมีการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างอิสระ โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์แห่งชาติ ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างประเทศ และส่งเสริมในโลกมีหลายขั้วอำนาจ โดยยังคงดำเนินนโยบายมองตะวันออก ประกอบกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศตะวันตก รัสเซียและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนมากขึ้น จะเห็นได้ว่านโยบายต่างประเทศของอินเดียในสมัยต่างๆ ไม่ได้มีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันมากนัก หลักการที่สำคัญคือหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดซึ่งมีแนวคิดมาจากเนรูห์ หลักปัญศีลและมุ่งเน้นที่จะสร้างความสัมพันธ์อันจะนำไปสู่ความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ทั้งมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียใต้

2. การปฏิรูปและการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ในยุคหลังสงครามเย็นทำให้อินเดียที่เคยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม หันนโยบายปรับระบบเศรษฐกิจของอินเดียจากระบบสังคมนิยมมาเป็นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจหรือทุนนิยม (Pro-liberalization) โดยอินเดียได้ทำการปฏิรูปเศรษฐกิจโดยประกาศใช้ “นโยบายเศรษฐกิจใหม่” (New Economic Policy) โดยใช้ระบบกลไกตลาด ลดอุปสรรคขั้นตอน ลดเครื่องกีดกันทางการค้า การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) โดยใช้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการทำธุรกิจแทนรัฐ เปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ให้บรรษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในอินเดียได้อย่างเสรี ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งผ่อนปรนกฎระเบียบต่างๆ ให้เอื้อแก่การลงทุน ผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เศรษฐกิจของอินเดียฟื้นตัวและมีแนวโน้มที่ดีขึ้น หลังการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและเปิดเสรีทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจอินเดียเติบโตขึ้น 7% จาก ค.ศ. 1994 – 1997 การลงทุนในอินเดียเพิ่มขึ้น 68% จาก 1991 เป็น 5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 1996 – 1997 การที่อินเดียหันมาเป็นประเทศที่มีการใช้เศรษฐกิจแบบทุนนิยม เน้นการสร้างความอยู่ดีกินดีให้แก่ประชาชนในประเทศ ทำให้อินเดียหันมาดำเนิน “นโยบายมองตะวันออก” โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กลุ่มประเทศอาเซียน) ซึ่งเป็นประเทศกลุ่มเป้าหมายเดียวกับจีน และการมีความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างอินเดียกับจีนเพิ่มมากขึ้นนั้นในช่วงหลัง ค.ศ. 1991 นั้นล้วนเป็นผลมาจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยภายในของอินเดียที่ส่งผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับจีนในช่วง ค.ศ. 1991 – 2014

3. นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) เป็นนโยบายที่อินเดียหันมาให้ความสำคัญกับทางฝั่งตะวันออกของอินเดียมากขึ้น โดยเริ่มความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายมองตะวันออกนี้ถูกประกาศใช้ในสมัยนายกรัฐมนตรีพีวี นรสิงหะราว ใน ค.ศ. 1991 โดยนายนรสิงหะ ราว ได้ตระหนักว่าหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในขณะนั้น ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมากและด้วยความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำลังจะทำให้บทบาทการเมืองโลกโน้มเอียงจากประเทศในแถบยุโรปไปสู่ประเทศในภูมิภาคนี้ ด้วยเหตุนี้อินเดียจึงต้องการกระชับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการเมืองกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชีย-แปซิฟิค ต่อมานายกรัฐมนตรีอินเดียสองท่าน คือ นายอตัล พิหารี วัชปายี และนายมานโมฮัน ซิงห์ ได้ดำเนินนโยบายมองตะวันออกเรื่อยมา โดยเน้นความเชื่อมโยงทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับประเทศใน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมืองในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิค รวมถึงจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ สิ่งนี้ยังเป็นการเสริมสร้างบทบาททางการเมืองของอินเดียในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิคอีกด้วย อินเดียดำเนินนโยบายมองตะวันออกมาเป็นระยะเวลา 23 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1991 – 2014 ความสำเร็จในการร่วมมือกันระหว่างอินเดียและจีนจากนโยบายคือ กรอบความริเริ่มคุนหมิงที่เริ่มการประชุมใน ค.ศ. 1999 เพื่อร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจ รวมถึงการติดต่อกันระหว่างประชาชนในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่เชื่อมกับภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย บังกลาเทศและเมียนมาร์ ที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางด้านการค้า การลงทุน พลังงาน การคมนาคมและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิก โดยความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จมากในช่วงนี้ คือ การประกาศให้ ค.ศ. 2006 เป็นปีแห่งมิตรภาพระหว่างอินเดียและจีน โดยมีการประกาศความร่วมมือระหว่างกันทางด้านยุทธศาสตร์ ในโอกาสที่ประธานาธิบดีหูจิ่นเทาของจีนเดินทางเยือนอินเดีย จะเห็นได้ว่านโยบายมองตะวันออกของอินเดียทำให้อินเดียและจีนมีความร่วมมือระหว่างกันผ่านกรอบความร่วมมือในเวทีการเมืองระดับภูมิภาค และปรับนโยบายให้มีความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น

การอภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีนระหว่าง ค.ศ. 1991- 2014 ถูกกำหนดด้วยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการสิ้นสุดของสงครามเย็น ผู้นำของอินเดียในทุกสมัยยังคงดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยใช้หลักการเนรูห์ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติ เน้นหลักปัญจศีล ปรับความเข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศโลกที่สาม รวมไปถึงมีนโยบายในการปรับความสัมพันธ์กับจีนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น และหลังจากที่อินเดียมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นเวลานาน ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ อินเดียจึงต้องดำเนินนโยบายปรับระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยเปลี่ยนจากระบบสังคมนิยมมาเป็นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจหรือทุน โดยใช้ระบบกลไกตลาด ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการทำธุรกิจแทนรัฐ เปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ให้บรรษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในอินเดียได้อย่างเสรี บวกกับนโยบายมองตะวันออก ทำให้อินเดียและจีนมีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและความร่วมมือด้านต่างๆ ผ่านกรอบความร่วมมือในเวทีการเมืองระดับภูมิภาคมากขึ้น ประกอบกับบริบทโลกที่เปลี่ยนไป ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ได้ถูกลดความสำคัญลงและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการกินดีอยู่ดีของประชาชนมากขึ้น ทำให้การดำเนินนโยบายใดๆ ของอินเดียต่อจีนนั้นได้คำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติของอินเดียเป็นหลัก

สำหรับปัจจัยภายนอกนั้น ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนอย่างมาก โดยผู้วิจัยมองว่า ผลจากวิจัยที่ออกมาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกมีความสำคัญและมีน้ำหนักในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียต่อจีน ใน ค.ศ. 1991 – 2014 มากกว่าปัจจัยภายใน เนื่องจากปัจจัยภายนอกเป็นเป็นแรงผลักดันให้ผู้นำแต่ละสมัยดำเนินนโยบายต่อจีนตามสถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบการเมืองโลกที่เปลี่ยนไปทำให้อินเดียเริ่มมีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น โดยได้เริ่มกระชับความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ รวมถึงจีน โดยทั้งสองประเทศพยายามมองข้ามความตึงเครียดในข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดนที่ยืดเยื้อมานานและหันมาให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ แต่การขึ้นมามีอำนาจของจีนและการขยายอำนาจเข้ามาในมหาสมุทรอินเดียซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของอินเดีย ตลอดจนความพยายามในการสานสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านของอินเดีย ทำให้อินเดียมองว่าจีนพยายามช่วงชิงความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์และคุกคามอินเดีย อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อความสัมพันธ์อินเดียต่อจีน คือหลังเหตุการณ์11 กันยายน ค.ศ. 2001 สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินความสัมพันธ์กับอินเดียอย่างใกล้ชิดและแน่นแฟ้นมากขึ้น เนื่องมาจากสหรัฐอเมริกาต้องการให้อินเดียเป็นพันธมิตรร่วมต่อต้านภัยจากการก่อการร้ายและเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคที่ถ่วงดุลอำนาจและสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ทำให้เกิดความท้าทายในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนขึ้น โดยการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียต่อจีนนั้น ยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตระหนักถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามบรรยายกาศการเมืองระหว่างประเทศที่เน้นความ

ร่วมมือกัน ทำให้อินเดียและจีนยังคงมีความพยายามในการดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าผ่านเอกสารหลักฐานต่างๆ พบว่านักวิเคราะห์หลากหลายสำนักยังคงมีความเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียต่อจีนในแนวคิดที่แตกต่างกันไป เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียต่อจีน ในช่วงเวลาที่ศึกษานั้น มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสถานการณ์ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยความเห็นและข้อเสนอแนะว่าอินเดียและจีนควรมีความร่วมมือกันในด้านสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อประสานความขัดแย้งทางด้านพรมแดนที่เคยมีมาในอดีต โดยให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งดังกล่าวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันผ่านความร่วมมือการค้าและการพัฒนาในด้านต่างๆ และควรพัฒนาพื้นที่ที่มีความขัดแย้งให้กลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยอยู่ภายใต้การดูแลของทั้งสองประเทศ โดยทั้งอินเดียและจีนอาจจัดตั้งกรอบความร่วมมือว่าด้วยการแก้ไขความขัดแย้งทางด้านดินแดนขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยเฉพาะ โดยผู้วิจัยยังมีความคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศน่าจะมีแนวโน้มที่ดีในอนาคต เนื่องจากโลกในปัจจุบันเน้นเศรษฐกิจนำการทหาร แม้ปัญหาเรื่องเขตแดนระหว่างอินเดียและจีนจะยังไม่ได้รับการแก้ไข แต่ทั้งสองประเทศจะยังให้ความสำคัญต่อการร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างกัน สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีน และนำไปวิเคราะห์ต่อยอดและพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองได้อย่างมีระบบ

Reference

Chopra, R. (2017). *China – Pakistan nexus and its implication for India.* Master of International Relations, Pandit Deendayal Petroleum University.

Chompupun, S. (2008). *Sino – Indian Competition in Mainland Southeast Asia After the Cold War.* Master of Arts Regional Studies, Chiangmai University. (in Thai)

Hall, L. (2010). The other exception? India as a rising power. *Australian Journal of International Affairs, 64*(5), pp. 601-611

Kumar-Ray, A. (2019). India – China relations reconsidered: A realist perspective on India's border dispute with its neighbour. *Revista UNISCI,* (49), pp. 119-142

Kaur, M. (2018). China – India Relations: Strategic perceptions. *Journal of Humanities and Social Science*, *23*(9), pp. 01-09

Mcgranahan, C., & Sperling, E. (2005). Introduction: Tibet, India, and China. *India Review*, *7*(3), pp. 161-163

Mahtaney, P. (2014). *India, China and globalization: The emerging superpowers and the future of economic development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

O-sot, W. (2009). *The Relations between India and ASEAN in the 1990s as well as the 21th Century (1991 - 2009).* Master of Political Science , Thammasat University. (in Thai)

Ratha, C. K., & Mahapatra, K. S. (n.d.). *India – China Bilateral Relations: Confrontation and Conciliation.* Conference Paper 23rd International Business Information Management Association conference (IBIMA) on "Vision 2020 Sustainable Growth, Economic Development, and Global Competitiveness". Valencia

Sae-Teng, A. (2010). *A Changing of India's foreign policy toward the United States Of America after the cold war (1991-2008)*. Master of Arts Program in International Relations, Chulalongkorn University. (in Thai)

Stephen, M. (2012). Rising Regional Powers and International Institutions: The Foreign Policy Orientations of India, Brazil and South Africa. *Global Society*, *26*(3), pp. 292-295

Taetiangtam, K. (2005). *India's Nuclear Policy*. Master of Arts Program in International Relations, Chulalongkorn University. (in Thai)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

Factors Affecting of Academic Administration of Primary Schools in The Taksin Group Under Rayong Primary Educational Service Area Office 1

ปรารถนา แสงคำ
Prartthana Sangkum
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
Master of Education Program, Burapha University
Received: May 23, 2019
Revised: June 14, 2019
Accepted: June 14, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และการสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสินปีการศึกษา 2560 จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยด้านผู้บริหารปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($X_{3.1}$) การจัดบุคลากรทางด้านวิชาการ ($X_{1.4}$) ความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน ($X_{2.1}$) การสนับสนุนของผู้ปกครองและชุมชน ($X_{3.3}$) ความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการ ($X_{1.1}$) และความร่วมมือระหว่างครู ($X_{2.3}$) 4) สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน ในรูปสมการคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = .312 + .227(X_{3.1}) + .148(X_{1.4}) + .188(X_{2.1}) + .249(X_{3.3}) + .137(X_{1.1}) + .127(X_{2.3})$

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน

Abstract

The purposes of this research were to study the relationship between the factors of executives, teachers, parents and communities, and academic administration of Primary schools in the Taksin group under Rayong Primary Educational Service Area Office 1, and to develop the prediction

equation of the factors affecting academic administration of Primary schools in the Taksin group. The samples were 136 personnel in Primary schools in the Taksin group, in the academic year of 2017. The instrument used for collecting data was five scale rating questionnaire. The data were analyzed by a computer program; using mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation, multiple regression analysis and stepwise multiple regression analysis. The research results were as follows (1) The factors of executives, teachers, parents and communities, and academic administration of Primary schools in the Taksin group, both as a whole and in each particular aspect, were found at a high level (2) The factors of executives, teachers, parents and communities related to academic administration of Primary schools in the Taksin group at high level with the .01 level of significance (3) Factors that can predict the academic administration of Primary schools in the Taksin group, sorting from the best predictors is the participation of parents and communities ($X_{3.1}$), organizing academic personnel ($X_{1.4}$), knowledge of curriculum and teaching ($X_{2.1}$), support of parents and communities ($X_{3.3}$), knowledge of academic administration ($X_{1.1}$), and cooperation between teachers ($X_{2.3}$). 4) The prediction equation of the factors those affected the academic administration of Primary schools in the Taksin group, can be composed with the following equation: $\hat{Y} = .312 + .227(X_{3.1}) + .148(X_{1.4}) + .188(X_{2.1}) + .249(X_{3.3}) + 137(X_{1.1}) + .127(X_{2.3})$

Keywords: Academic administration, School in Taksin group

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จึงต้องพัฒนาองค์กรให้พร้อมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา แต่ปัจจุบันพบว่า การจัดการศึกษาทุกระดับประสบปัญหาสำคัญ คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ หลักสูตรมีเนื้อหาสาระแน่นเกินไป และใช้เหมือนกันหมด โดยไม่คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนยังยึดหลักการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน เน้นการท่องจำมากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาจากสถานการณ์หรือประสบการณ์จริง หนังสือเรียนเป็นเพียงแบบฝึกหัดที่มีคำตอบเพียงคำตอบเดียวแทนที่จะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ครูผู้สอนยังยึดติดกับวัฒนธรรมการสอนแบบเดิม ๆ ทั้งที่หลักสูตรปัจจุบันเน้นการคิดวิเคราะห์ แต่วิธีสอนยังไม่สอนให้ผู้เรียนมีทักษะดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ได้รับการอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน ทำให้ขาดทักษะในการบริหารและการจัดการด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น. 10) การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ปกครอง นักเรียน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (พนิจดา วีระชาติ, 2542, น. 26) ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดีโดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิต อย่างสงบสุข

การจัดการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน

ตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ประกอบด้วย สถานศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อาจจะเป็นเพราะขาดปัจจัยสนับสนุนในการบริหารงานวิชาการ ทำให้งานวิชาการยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามแต่ละโรงเรียนยังมีความแตกต่างกันมากในหลายประการ ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับงานวิชาการอย่างมากเพียงใดก็ตาม ยังพบว่า โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีปัญหาในด้านการบริหารที่แตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน แต่ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อในการจัดการเรียนการสอน การขาดแคลนครูสายปฏิบัติการสอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการแต่งตั้งย้าย การตัดโอนอัตราตำแหน่ง การเข้าสู่โครงการเปลี่ยนเส้นทางสู่ชีวิตใหม่ การเกษียณอายุราชการ การได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และสาเหตุที่ทำให้คุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพต่ำนั้น อาจเป็นเพราะงบประมาณไม่เพียงพอ การเรียนขาดความเสมอภาคทางการศึกษา กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประสบปัญหาหลายอย่างทำให้คุณภาพของนักเรียนอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ และต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการอีกมาก ประกอบกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน ท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคม ที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และมีความหลากหลายนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงการวิชาชีพโดยเฉพาะด้านการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2549, น. 17)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการดำเนินงานวิชาการแก่ผู้วิจัยและสถานศึกษาอื่น ๆ หรือนำไปใช้ในการจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่ผู้บริหารต้องใช้ความพยายามและความสามารถอย่างมาก เพื่อนำคณะผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนประสานงานการนำทรัพยากรมาใช้ในกระบวนการบริหารให้การบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้นำมาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาวิเคราะห์และการสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (กรมวิชาการ, 2550; จุไรรัตน์ สุดรุ่ง, 2549; ธีระ รุญเจริญ, 2549) ได้ดังนี้ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครู และ 3) ด้านผู้ปกครองและชุมชน ส่วนการบริหารงานวิชาการได้ศึกษาแนวคิดขอบข่ายของงานวิชาการตามหลักการของหน่วยงานทางการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาสังเคราะห์เป็นในการบริหารงานวิชาการ

ของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547; สันติ บุญภิรมย์, 2552; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553) ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนรู้ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การนิเทศภายในสถานศึกษา และ 7) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย*

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 14 โรงเรียน จำนวน 202 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie

& Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 136 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นเกณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้บริหาร แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านครู แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967, p. 247) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และตรวจสอบความถูกต้องของภาษา เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบตามแบบประเมินแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจไปวิเคราะห์รายข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .60-1.00 ซึ่งทุกข้อคำถามสามารถนำไปใช้วิจัยได้ เนื่องจากผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ใช้กับครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) ทั้งนี้โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้เป็นข้อคำถามได้ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1990, pp. 202-204) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้บริหาร มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านครู มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.48-0.87 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้ปกครองละชุมชน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.59-0.83 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.69-0.89 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการจัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้บรรจุซองแต่ละชุดอย่างมิดชิดพร้อมติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยเพื่อให้ส่งคืนตามกำหนด และติดตามเก็บแบบสอบถามคืนเพื่อให้ได้แบบสอบถามครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จำนวน 136 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1สถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียรสัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

3. วิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยสถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ ความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ความร่วมมือระหว่างครู และความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การสนับสนุนของผู้ปกครองและชุมชน และฐานะเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ตามลำดับ

4. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ

5. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($X_{3.1}$) การจัดบุคลากรทางด้านวิชาการ ($X_{1.4}$) ความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน ($X_{2.1}$) การสนับสนุนของผู้ปกครองและชุมชน ($X_{3.3}$) ความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการ ($X_{1.1}$) และความร่วมมือระหว่างครู ($X_{2.3}$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณทั้ง 6 ด้าน เท่ากับ 0.921 และสามารถพยากรณ์ร่วมกันได้ร้อยละ 91.80

ซึ่งปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในรูปสมการคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = .312 + .227\ (X_{3.1}) + .148\ (X_{1.4}) + .188\ (X_{2.1}) + .249\ (X_{3.3}) + .137\ (X_{1.1}) + .127\ (X_{2.3})$$

หรือในรูปสมการคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z} = .198\ (Z_{3.1}) + .118\ (Z_{1.4}) + .154\ (Z_{2.1}) + .218\ (Z_{3.3}) + .120\ (Z_{1.1}) + .115\ (Z_{2.3})$$

อภิปรายผล

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี สามารถนำความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการมาการพัฒนาครูที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของไกรวัลย์ รัตนะ (2558) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

ของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยครูได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยครูนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจดึงดูดผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสาสมารถ มีความรู้สึกที่ดี รักและเมตตากรุณาต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการจัดบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความเข็มแข็งให้ชุมชน เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา เอียดสุย (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้อง โดยทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชิต สุภรัมย์ (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

5. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเพ็ญ ทุคหิต (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านการเงินและด้านชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดา เนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ มาลา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า เมื่อใช้การถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได พบว่า กลุ่มตัวแปร 3 ตัวที่มีนัยสำคัญของการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ (X_2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (X_7) และด้านความพร้อมของอาคารสถาน(X_4) โดยกลุ่มตัวแปรเหล่านี้มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 80.2 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ ลวงสวาส (2561) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านผู้เรียน (X_2) ปัจจัยด้านครู (X_3) และปัจจัยด้านผู้ปกครอง (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ ร้อยละ 69.40 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านการจัดบุคลากรทางด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ด้านกระบวนการการวางแผนให้อยู่ในมากขึ้น เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการทุกด้าน โดยควรดำเนินการสำรวจความถนัดและความต้องการการมีส่วนร่วมของครูแล้วจัดครูเข้าร่วมดำเนินงานวิชาการหรือมอบหมายงานตามความต้องการและความถนัด และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนงาน
ให้มากขึ้น

2. ปัจจัยด้านครู ด้านความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านฐานะเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น ถ้าหากต้องมีค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีการแจ้งรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองได้รับทราบอย่างละเอียดและชัดเจนเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

4. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีการกำหนดกระบวนการวิจัยและพัฒนาสื่ออย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิต เทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์ สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการเรียนการสอนหรือระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. ควรศึกษาปัจจัย ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

References

Aeitsui, K. (2017). *A study of parents' participation in educational management of Khaochaison school, Amphur Khaochaison, Phattalung Province Institutions under the Office of Phattalung Hight School Education Service Area 12*. Master of Education Program in Educational Administration, Hatyai University. (in Thai)

Bunphirom, S. (2009). *Academic administration*. Bangkok: Bookpoint. (in Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychology testing.* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Department of Academic Affairs. (2007). *Guidelines for management of learning reform schools.* Bangkok: Express Transport Organization. (in Thai)

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Kerdmorakot, P. (2009). *Participations in academic administration of teachers in schools under Muang Saraburi Municipal Office*. Master of Education Program in Educational Administration, Vongchavalitkul University. (in Thai)

Luangsawas, W. (2018). *The factors affecting to ward students achievement under the office of Rayong primary educational service area 1*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale. In M. Fishbeic (ed.), *Theory and measurement*. New York: Wiley & Sons.

Ministry of Education. (2004). *Basic school administration manual that is a legal entity*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)

Mala, S. (2011). *Factors affecting academic administration of kamphaengphet municipality schools*. Master of Education Program in Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University. (in Thai)

Rattana, K. (2015). *Rroles of school administrators in academic administration under the Songkhla Primary Educational Service Area Office*. Master of Education Program in Educational Administration, Hatyai University. (in Thai)

Runcharoen, T. (2006). *School administration for education reform*. Bangkok: Khaofang. (in Thai)

Sudrung, J. (2006). *Factors affecting the efficiency of academic task operation in the large secondary school under the jurisdiction of the department of gerneral education: A case study of royal*

awarded secondary school in Bangkok Metropolis. Master of Education Program in Educational Administration, Chulalongkorn University. (in Thai)

Suparu, M. A. (2013). *Academic administration in basic education schools under administrative Ubon Ratchathani Province*. Master of Education Program in Educational Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)

Tukahit, D. (2008). *Factors related to academic affairs administration according to teachers' opions in small schools under the office of Uthai Thani Educational Service Area 2*. Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University. (in Thai)

Weerachart, P. (1999). *Relationship building between schools and communities*. Bangkok: Odeon Store.

Wongin, W. (2014). *Teachers' participation in academic administration under Trat Primary Educational Service Area Office*. Master of Education Program in Educational Administration, Rambhai Barni Rajabhat University. (in Thai)

การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานของนิสิตนักศึกษา

Academic Management of Autonomous Public Higher Education Institutions for the Development of Transversal Competencies for Students

น้ำอ้อย ชินวงศ์[1], แอนจิรา ศิริภิรมย์[1] และ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา[1]

Nam-aoi Chinnawong[1], Anjira Siripirom[1] and Suebsakul Narintarangkul Na Ayudhaya[1]

[1]หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[1]Doctor Philosophy Program in Educational Administration, Chulalongkorn University

Received: May 24, 2019

Revised: July 9, 2019

Accepted: July 9, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย ประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย การดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ (1.1) การพัฒนาหลักสูตร (1.2) การจัดการเรียนการสอน (1.3) การจัดกิจการพัฒนานิสิตนักศึกษา และ (1.4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (2) กรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบสมรรถนะรวม 15 สมรรถนะ ได้แก่ (2.1) การคิดวิพากษ์และนวัตกรรม ประกอบด้วย (2.1.1) การคิดสร้างสรรค์ (2.1.2) การเป็นผู้ประกอบการ และ (2.1.3) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (2.2) ทักษะระหว่างบุคคล ประกอบด้วย (2.2.1) การทำงานเป็นทีม (2.2.2) ทักษะการสื่อสาร และ (2.2.3) ทักษะองค์กร (2.3) ทักษะภายในบุคคล ประกอบด้วย (2.3.1) การตระหนักรู้ในตนเอง (2.3.2) แรงจูงใจในตนเอง (2.3.3) วินัยในตนเอง และ (2.3.4) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (2.4) ความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย (2.4.1) ความใจกว้าง (2.4.2) เคารพในความหลากหลาย และ (2.4.3) ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (2.5) ความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ ประกอบด้วย (2.5.1) ความสามารถในการประเมินสารสนเทศและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน และ (2.5.2) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล

คำสำคัญ: แนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน, การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ, การพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานของนิสิตนักศึกษา

Abstract

This research used the qualitative research. The purpose of this research was to study the conceptual framework of Academic management of autonomous public higher education

institutions, and the conceptual framework of Transversal competencies which is a part of the research titled Academic management strategies of autonomous public higher education institutions based on the concept of Transversal Competencies. The research instrument used was the structured interview of the conceptual framework evaluated its appropriateness by 7 experts. The data was analyzed by frequency distribution and content analysis. The findings were as follows (1) the conceptual framework of Academic management of autonomous public higher education institutions composes of (1.1) curriculum development, (1.2) instructional management, (1.3) student affairs, and (1.4) learning measurement and evaluation (2) the conceptual framework of Transversal competencies composes of 5 competency domains with 15 key characteristics including (2.1) critical and innovative thinking; (2.1.1) creativity (2.1.2) entrepreneurship and (2.1.3) reasoned decision-making, (2.2) interpersonal skills; (2.2.1) teamwork (2.2.2) communication skills and (2.2.3) organizational skills, (2.3) intrapersonal skills; (2.3.1) self - awareness (2.3.2) self - motivation (2.3.3) self - discipline and (2.3.5) flexibility and adaptability, (2.4) global citizenship; (2.4.1) openness (2.4.2) respect for diversity and (2.4.3) intercultural understanding, and (2.5) media and information literacy; (2.5.1) ability to critically evaluate information and media content and (2.5.2) digital literacy.

Keywords: The Concept of Transversal Competencies, Academic Management Strategies of Autonomous Public Higher Education Institutions, The Development of Transversal Competencies for Students

บทนำ

การศึกษาแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับสมรรถนะ (Competency) และทักษะ (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากยิ่งกว่าเนื้อหา (Content) ดังที่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (องค์การยูเนสโก) (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO, 2014a) รายงานแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลกให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษ ที่ 21 มีการอภิปรายและการสัมมนาอย่างกว้างขวางถึงความสำคัญของสมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) เช่น ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปที่มีการศึกษาวิจัยและฝึกอบรมให้ครูและอาจารย์จัดการเรียนรู้บูรณาการสมรรถนะข้ามสายงานไว้ในหลักสูตรโดยองค์การยูเนสโกจะให้ความสำคัญสมรรถนะข้ามสายงานว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับผู้เรียนทุกคนที่จะมีส่วนในการพัฒนาสถานภาพทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการยกระดับการศึกษาที่นอกจากมีความรู้แล้วมีสมรรถนะข้ามสายงานในศตวรรษที่ 21 และเสนอว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญในการวางนโยบายการจัดการเรียนรู้สมรรถนะข้ามสายงานอย่างกลมกลืนกับหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เป็นหัวใจของการศึกษา และต้องตระหนักให้ความสำคัญกับสมรรถนะข้ามสายงานที่เป็นที่ต้องการของผู้มีส่วนได้เสียด้วยทั้งผู้เรียนและผู้ประกอบการสมรรถนะที่ต้องการของตลาดแรงงาน

แนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) เป็นสมรรถนะหนึ่งในการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมซึ่งเป็นสมรรถนะเพื่อใช้ในทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์นวัตกรรม (Critical and innovative thinking) ทักษะด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทักษะด้านภายในบุคคล (Intrapersonal skills) เช่น

การมีวินัยในตัวเอง ความขยันหมั่นเพียร ทักษะด้านความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) และทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) สอดคล้องกับสหภาพยุโรป (The European Union) ได้มีการศึกษาวิจัยในการพัฒนาทักษะข้ามสายงาน (Transversal Skills) ให้กลุ่มแรงงานผู้ใหญ่และแรงงานข้ามชาติ (The European Commission, 2017) วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะข้ามสายงานในโครงการ Visible Skills of Adults ซึ่งจะเริ่มดำเนินการวิจัยและพัฒนาในกลางปี ค.ศ. 2018 เพื่อหากรอบแนวคิดทักษะข้ามสายงานที่เหมาะสมกับแรงงานผู้ใหญ่และแรงงานข้ามชาติในสหภาพยุโรปเพื่อให้ผลการศึกษานำมาใช้ในปี ค.ศ. 2020 นอกจากงานวิจัยของสหภาพยุโรปจะให้ความสนใจในการพัฒนาทักษะข้ามสายงานในแรงงานผู้ใหญ่แล้ว ปัจจุบันยังให้ความสำคัญการวิจัยประเมินผลทักษะข้ามสายงานใน ค.ศ. 2020 ให้กับนักเรียนอีกด้วยภายใต้โครงการ Assessment of Transversal Skills 2020 (ATA2020) (The Erasmus+Programme of the European Union and the Estonian Ministry of Education and Research, 2015) โดยมีกรอบแนวคิดของทักษะ 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) ความรู้สารสนเทศ (Information Literacy) 2) การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Collaboration and communication) 3) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomous Learning) และ 5) ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเสนอรูปแบบการเรียนรู้สำหรับนักเรียนผ่านบริบทหลักสูตรระดับชาติเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะข้ามสายงานที่จำเป็นในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 และสร้างเครื่องมือนวัตกรรมการประเมินทักษะข้ามสายงานให้ครูผู้สอนด้วย

แนวโน้มของงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานเพื่อการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับตลาดแรงงานมากขึ้น ดังที่ Natalia Larraz (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางการสอนของผู้สอนในอนาคต เป็นการศึกษาพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานกับผู้เรียนระดับ อุดมศึกษา อาทิ ทักษะการเจรจาต่อรอง ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสะท้อนกลับ ซึ่งเน้นทักษะการปฏิสัมพันธ์กับสังคม และ Lana Franceska Dremane (2017) ได้ศึกษาสมรรถนะข้ามสายงานในระดับอุดมศึกษาของหลักสูตรการเรียนดนตรียอดนิยมในสก็อตแลนด์เพื่อหากรอบแนวคิดของสมรรถนะข้ามสายงานที่เหมาะสมและประเมินปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีรูปแบบที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นส่วนราชการและสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐ ซึ่งการพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาในรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐถือเป็นนวัตกรรมอุดมศึกษา ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน (2559) ได้เสนอเรื่อง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: นวัตกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย สรุปได้ว่า การแสวงหาและพัฒนารูปแบบ ระบบและวิธีการใหม่นี้จะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถกระทำภารกิจได้ดีขึ้น มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประเทศ และสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติให้สามารถแข่งขันได้ และมีรายงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้รายงานผลการศึกษาข้อดีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะทำให้มีอิสระในการบริหารจัดการองค์กรมากขึ้น มีอิสระในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดลักษณะสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ 1) การมีเสรีภาพทางวิชาการ 2) การมีความเป็นเลิศทางวิชาการ และ 3) การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ของตนในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่และความมีอิสระ (Autonomy) บนหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good governance) จะเห็นได้ว่า รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐจะมีการบริการจัดการที่คล่องตัวเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Quality) สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐจึงควรมีบทบาทนำการเปลี่ยนแปลงการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาสมรรถนะนิสิตนักศึกษาที่มีความสมดุลระหว่าง Soft Skills และ Hard Skills ตามนโยบายการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและและสามารถปรับตัวในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและดำรงชีพได้ในอนาคต

มีรายงานข้อมูลจากที่ประชุม World Economic

Forum (WEF) ในปี ค.ศ. 2017 คาดการณ์กันว่าลักษณะงานในปัจจุบันประมาณร้อยละ 40 ที่ใช้ทักษะง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนยุ่งยาก (Single – Skill set Jobs) กำลังมีแนวโน้มที่จะถูกเทคโนโลยีและหุ่นยนต์แย่งงานไป โดยอัตราเร่งของการทดแทนแรงงานมนุษย์นี้จะมีความเร็วมากขึ้นไปอีกหลังจากปี ค.ศ. 2020 และจากการศึกษาของ Deloitte US. มีข้อมูลพบว่า ใน 5 ปีข้างหน้า ทักษะต่าง ๆ ที่มนุษย์มีอยู่ในปัจจุบันจะลดความสำคัญความจำเป็นลงครึ่งหนึ่ง ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นสิ่งสำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับมนุษย์ในยุค 4.0 ที่มนุษย์จะอายุยืนยาวขึ้น แต่ความรู้ทักษะต่างๆ จะล้าสมัยเร็วขึ้นยุคดิจิทัล (4.0) มนุษย์ที่จะทำงานประสบความสำเร็จและมีผลิตภาพจะต้องมีทักษะ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ เทคโนโลยีและหุ่นยนต์ยังไม่สามารถพัฒนาให้มีได้ คือ 1) ทักษะทางสังคม เป็นทักษะการปรับตัวที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม อารมณ์ ความเชื่อ ทัศนคติ และ 2) ทักษะในการจัดการทรัพยากร เป็นทักษะในการรู้จักจัดสรรทรัพยากรในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การบริหารคนการบริหารเวลา การบริหารเงิน การบริหารอารมณ์ มนุษย์ควรรู้ว่าควรทำอะไรถึงจะมี ผลิตภาพสูง รู้ว่าจะบริหารอารมณ์ของตนเองอย่างไรในการที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีอารมณ์แตกต่างไปจากตนเอง (ชัยทวี เสนะวงศ์, 2560)

การบริหารวิชาการเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ดังที่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 – 2564 เน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) แบบองค์รวมผ่านการบูรณาการทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ควบคู่ กับการพัฒนาทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) โดยการออกแบบการเรียนการสอนแบบกิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co - Curriculum) และกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra - Curriculum) (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) และ อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี (2558) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบความร่วมมือระหว่างงานวิชาการและงานกิจการนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาทำได้ 3 ลักษณะคือ 1) พัฒนาผ่านรายวิชา 2) พัฒนาผ่านการพัฒนาตนเอง และ 3) พัฒนาผ่านการเรียนรู้เชิงบริการ ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพให้มีทักษะด้านคนและสังคม (Soft Skills) ควบคู่ไปกับการพัฒนาให้มีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) จึงเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมนักศึกษา

ด้วยความสำคัญดังกล่าว การศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน ซึ่งถือว่าเป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในอนาคตที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญที่ครอบคลุมในการเสริมสร้างบัณฑิตให้มี Soft Skills ทักษะในการทำงานกับคนควบคู่กับการพัฒนาให้มีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ให้ประสบความสำเร็จ ให้เตรียมพร้อมในการดำรงชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานให้เกิดขึ้นกับบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเลือกศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล มีการดำเนินการอย่างคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและมุ่งการดำเนินงานที่เป็นเลิศ จึงถือเป็นโอกาสนำร่องการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานให้กับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐ ประกอบกับในประเทศไทยยังไม่มีนักวิชาการที่ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะข้าม สายงาน (Transversal Competencies) ในระดับอุดมศึกษามาก่อน จึงถือว่าเป็นการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ในบริบทของการศึกษาไทย ดังนั้นงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานซึ่งศึกษากรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร อาจารย์ และนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สามารถนำแนวคิดและหลักการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานสำหรับนิสิตนักศึกษาไปสู่บัณฑิตคุณภาพให้มีสมรรถนะที่พร้อมสู่โลกของอาชีพในอนาคตในบริบทและสถานการณ์

ที่หลากหลายได้ ช่วยลดปัญหาการว่างงานและมีสมรรถนะในประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย ฐานข้อมูลจากระบบอินเตอร์เน็ตและงานวิจัยต่างทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2 แนวคิด ดังนี้

1. การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด สาระสำคัญเกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการบริหารวิชาการ ขอบข่ายของการบริหารวิชาการ หลักการบริหารวิชาการ ความหมายและแนวคิดสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในประเทศไทย และ หลักการของสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐ นอกจากนี้ ได้สังเคราะห์แนวคิดจากภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 – 2564 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2548) สุดารัตน์ สารสว่าง (2552) นิจวรรณ วีรวัฒโนดม และนงณภัทร รุ่งเนย (2555) เบญญาภา คงมาลัย (2556) สรรชัย ชูชีพ (2558) อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี (2558) และ เบญจพร จึงเกรียงไกร (2558) เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

2. สมรรถนะข้ามสายงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับสมรรถนะข้ามสายงานเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ได้แก่ ความสำคัญของสมรรถนะข้ามสายงาน ความหมายของสมรรถนะข้ามสายงาน องค์ประกอบของสมรรถนะข้ามสายงาน และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงาน นอกจากนี้ ได้สังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2016) The European Commission (2017) และงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงาน จำนวน 8 คน ได้แก่ Mariana Crasovan (2016), Craps S. and others (2017), Natalia Larraz (2017), Lana Franceska Dremane (2017) Nicolaescu Cristina and others (2017) Matin-Gutierrez and others (2014) Paramaswari Jaganathan and others (2014) และ Asta Savaneviciene and others (2014) เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน สามารถนำข้อมูลแนวคิดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ทำการสังเคราะห์แนวคิดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ. 2560 – 2564) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2548) สุดารัตน์ สารสว่าง (2552) นิจวรรณ วีรวัฒโนดมและนงณภัทร รุ่งเนย (2555) เบญญาภา คงมาลัย (2556) สรรชัย ชูชีพ (2558) อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี (2558) และ เบญจพร จึงเกรียงไกร (2558) ซึ่งสามารถสรุปขอบข่ายการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตมี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.1. การพัฒนาหลักสูตร

1.2. การจัดการเรียนการสอน

1.3. การจัดกิจการนิสิตนักศึกษา

1.4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. สมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) ทำการสังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2016) The European Commission (2017) และงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงาน

จำนวน 8 คน ได้แก่ Mariana Crasovan (2016), Craps S. and others (2017), Natalia Larraz (2017), Lana Franceska Dremane (2017) Nicolaescu Cristina and others (2017) Matin-Gutierrez and others (2014) Paramaswari Jaganathan and others (2014) และ Asta Savaneviciene and others (2014) สรุปเป็นสมรรถนะหลัก 5 กลุ่ม (Competency Clusters) ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบสมรรถนะ (Competencies) แต่ละกลุ่มรวมเป็นสมรรถนะข้ามสายงานจำนวน 15 สมรรถนะ ดังนี้

2.1. การคิดวิพากษ์และนวัตกรรม (Critical and innovative thinking) ประกอบด้วย

2.1.1. การคิดสร้างสรรค์ (creativity)

2.1.2. การเป็นผู้ประกอบการ (entre preneurship)

2.1.3. การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (reasoned decision-making)

2.2. ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills)

2.2.1. การทำงานเป็นทีม (teamwork)

2.2.2. ทักษะการสื่อสาร (commu nication skills)

2.2.3. ทักษะองค์กร (organizational skills)

2.3. ทักษะภายในบุคคล (Intrapersonal skills)

2.3.1. การตระหนักรู้ในตนเอง (self –awar eness)

2.3.2. แรงจูงใจในตนเอง (self – motivation)

2.3.3. วินัยในตนเอง (self - discipline)

2.3.4. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (flexibility and adaptability)

2.4. ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship)

2.4.1. ความใจกว้าง (openness)

2.4.2. เคารพในความหลากหลาย (respect for diversity)

2.4.3. ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (intercultural understanding)

2.5. ความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy)

2.5.1. ความสามารถในการประเมินสารสนเทศและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน (ability to critically evaluate information and media content)

2.5.2. ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Reviewed literatures) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document research) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัย ฐานข้อมูลจากระบบอินเตอร์เน็ตและงานวิจัยต่างทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ และแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย การประเมินตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นสำคัญของการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 7 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะข้ามสายงาน และ 3) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย

2. ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย โดยให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและสมรรถนะข้ามสายงาน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 3 คน ด้านสมรรถนะข้ามสายงาน จำนวน 3 คน และด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมิน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและสมรรถนะข้ามสายงาน ซึ่งแบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ระหว่างวันที่ 16 สิงหาคม – 29 ตุลาคม 2561 โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (In-depth interview of experts) จำนวน 7 คน ๆ ละ 30 - 45 นาที เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face to face interview) เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection) มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ (Frequency) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัยจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1.1. การบริหารวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จากการสังเคราะห์แนวคิดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 – 2564 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2548) สุดารัตน์ สารสว่าง (2552) นิจวรรณ วีรวัฒโนดมและนงณภัทร รุ่งเนย (2555) เบญญาภา คงมาลัย (2556) สรรชัย ชูชีพ (2558) อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี (2558) และ เบญจพร จึงเกรียงไกร (2558) ซึ่งสามารถสรุปขอบข่ายการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1.1.1. การพัฒนาหลักสูตร เป็นการจัดแผนการจัดการศึกษา มีการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากรประจำหลักสูตร การติดต่อประสานงานหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

1.1.2. การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานการสอนตามแผนการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การวางแผนการสอน การเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการสอนตามแผนที่วางเอาไว้ การประเมินผลการสอนและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

1.1.3. การวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นการสร้างเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการศึกษา การนำเครื่องมือไปใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา และการนำผลจากการวัดและประเมินผลการศึกษาไปใช้

1.1.4. การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

เป็นงานหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถของนิสิตนักศึกษาในการใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพื่อให้พร้อมต่อการออกไปประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในสังคม อาจเป็นได้ทั้งลักษณะของงานหรือกิจกรรมเสริมในหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร

1.2. สมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) จากการสังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2016) The European Commission (2017) และงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานจำนวน 8 คน ได้แก่ Mariana Crasovan (2016), Craps S. and others (2017), Natalia Larraz (2017), Lana Franceska Dremane (2017) Nicolaescu Cristina and others (2017) Matin-Gutierrez and others (2014) Paramaswari Jaganathan and others (2014) และ Asta Savaneviciene and others (2014) สรุปเป็นสมรรถนะหลัก 5 กลุ่ม (Competency Clusters) ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบสมรรถนะ (Competencies) แต่ละกลุ่มรวมเป็นสมรรถนะข้ามสายงานจำนวน 15 สมรรถนะ ดังนี้

1.2.1. ด้านคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม (Critical and innovative thinking) ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) 2) ความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) และ 3) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (reasoned decision-making)

1.2.2. ด้านระหว่างบุคคล (In terpersonal skills) ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม (teamwork) 2) ทักษะการสื่อสาร (communication skills) และ 3) ทักษะองค์กร (organizational skills)

1.2.3. ด้านภายในบุคคล (inter personal skills) ประกอบด้วย 1) การตระหนักรู้ในตนเอง (self –awareness) 2) มีแรงจูงใจในตนเอง (self – motivation) 3) มีวินัยในตนเอง (self - discipline) และ 4) มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (flexibility and adaptability)

1.2.4. ด้านความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) ประกอบด้วย 1) ความใจกว้าง (openness) 2) เคารพในความหลากหลาย (respect for diversity) และ 3) ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (intercultural understanding)

1.2.5. ด้านการรู้ด้านสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy)ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการประเมินข้อมูลและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน (ability to critically evaluate information and media content) และ 2) การรู้เข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

2. การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า

2.1. การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม โดยให้มีการปรับเปลี่ยนคำให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาและให้ครอบคลุมความหมายมากขึ้น ทั้งนี้ควรปรับโดยให้ ข้อ 4 การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ปรับเป็น ข้อ 3 การจัดกิจการนิสิตนักศึกษา และ ข้อ 3 การวัดและประเมินผลการศึกษา ปรับเป็น ข้อ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการเพื่อให้กระบวนการบริหารวิชาการมีความต่อเนื่องและชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ดังนี้

การบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ เป็นการดำเนินงานด้านการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นพันธกิจหนึ่งที่สำคัญในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจการพัฒนานิสิตนักศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้นเพื่อพัฒนาบัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. การจัดการเรียนการสอน คือ การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้ ประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้และการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด

3. การจัดกิจการนิสิตนักศึกษา คือ การกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาในหลักสูตร และการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษานอกหลักสูตร

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการนำผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้

2.2. แนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม โดยให้มีการปรับการแปลคำศัพท์ของสมรรถนะข้ามสายงานให้สื่อความหมายถูกต้องชัดเจนมากขึ้นซึ่งสรุปได้ดังนี้

สมรรถนะข้ามสายงาน (Transversal Competencies) คือ ความสามารถและทักษะภายในบุคคลที่ใช้ในการประกอบอาชีพในบริบทสถานการณ์และการทำงานในอาชีพที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่เพียงกลุ่มงานใดกลุ่มงานหนึ่ง งานวิชาการด้านใดด้านหนึ่ง เป็นสมรรถนะที่บุคคลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสำเร็จในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 กลุ่ม(Competency Clusters) ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบสมรรถนะ (Competencies) รวมเป็นสมรรถนะข้ามสายงาน จำนวน 15 สมรรถนะ ดังนี้

1. การคิดวิพากษ์และนวัตกรรม (Critical and innovative thinking) คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ มีความกล้าในการเป็นเจ้าของกิจการและเป็นนายของตนเองโดยการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วย

1.1. ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) คือ ความสามารถที่สร้างความคิดใหม่ ๆ คิดทางเลือกใหม่ แนวทางใหม่ในแบบที่มีความแตกต่างเพื่อพัฒนาต่อยอดหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ได้ เช่น บริการ ผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการใหม่ๆ (Service, Product and Process) ซึ่งความคิดใหม่นั้นมีคุณค่า (Value Creation) และมีประโยชน์ตนเองและสังคม

1.2. ความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) คือ ความสามารถในการ ศึกษาการสร้างหรือทำธุรกิจใหม่ ๆ มีความกล้าเสี่ยงโดยมีความต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจหรือต้องการเป็นนายตัวเองและต้องการสร้างรายได้ที่มากกว่าจากการทำงานประจำซึ่งการสร้างธุรกิจเป็นได้ทั้งผลิตภัณฑ์และบริการ

1.3. การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (reasoned decision-making) คือ มีความสามารถในการคิดเลือกโดยประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นแนวทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งใจ สามารถสรุปเลือกผลขั้นสุดท้ายของกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และสามารถนำไปปฏิบัติและทำให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

2. ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) คือ ความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะการสื่อสาร สามารถอยู่ร่วมกันและปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

2.1. การทำงานเป็นทีม (teamwork) คือ มีความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของทีมและทำงานร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิกไม่จำเป็นต้องมีฐานะหัวหน้าทีมรวมทั้งความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม

2.2. ทักษะการสื่อสาร (communication skills) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง ความสามารถในการนำเสนอ (Presentation) สื่อสารข้อมูลและความคิดเห็นสู่ผู้ฟังที่หลากหลายโดยใช้รูปแบบสื่อที่หลากหลาย

2.3. ทักษะองค์กร (organizational skills) คือ ความสามารถในการเข้าใจโครงสร้างองค์กรและงานในองค์กร สามารถปรับตัวเข้ากับองค์กรที่อยู่ได้ ความสามารถปรับตัวต่อการทำงานได้หลากหลาย (Multi tasking) มีความสามารถในการจัดการองค์กร สามารถวางแผน ออกแบบขั้นตอนวิธีทำงานและการจัดลำดับความสำคัญให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

3. ทักษะภายในบุคคล (Intrapersonal skills) คือ ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้เท่าทันตนเอง มีแรงจูงใจในตนเองที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ สามารถควบคุมตนเองและปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

3.1. การตระหนักรู้ในตนเอง (self–awareness) คือ การรู้จักและเข้าใจบุคลิกและคุณลักษณะภายในตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในปัจจุบัน และมีความสามารถจัดการอารมณ์เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

3.2. แรงจูงใจในตนเอง (self–motivation) คือ ความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยปราศจากอิทธิพลภายนอกบังคับ เป็นความต้องการภายในของตนเอง และสามารถสร้างแรงจูงใจในการปรารถนาที่จะสำเร็จได้ด้วยตนเอง

3.3. วินัยในตนเอง (self-discipline) คือ ความสามารถในการกำกับและควบคุมตนเองให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ มีความสามารถในการจัดการด้านเป้าหมายและเวลา (Manage Goals and Time) โดยกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.4. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (flexibility and adaptability) คือ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to Change) มีความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be Flexible) โดยสามารถประยุกต์ใช้และปรับตัวสิ่งแวดล้อมในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน

4. ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) คือ ความสามารถของบุคคลในการเปิดใจรับประสบการณ์ใหม่ มีความเคารพและยอมรับในความหลากหลายและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองโลกที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ประกอบด้วย

4.1. ความใจกว้าง (openness) คือ มีความเปิดใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เปิดใจรับประสบการณ์ใหม่และเปิดใจต่อบุคคลอื่น มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

4.2. เคารพในความหลากหลาย (respect for diversity) คือ มีความรู้สึกยอมรับและชื่นชมความแตกต่างระหว่างบุคคลว่ามีที่มาและพื้นฐานชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางความคิดซึ่งนำมาสู่ความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ได้เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ใหม่ ๆ

4.3. ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (intercultural understanding) คือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม มีความเข้าใจไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา อายุ อัตลักษณ์ทางเพศและความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม การเป็นผู้อพยพ การศึกษา อาชีพ มีความเคารพในประวัติวัฒนธรรมและมุมมองความเชื่อของกลุ่มสังคมต่างๆ เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสันติ

5. ความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) คือ ความสามารถของบุคคลในการประเมินข้อมูลและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน สามารถรู้เข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย

5.1. ความสามารถในการประเมินข้อมูลและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน (ability to critically evaluate information and media content) คือ ความสามารถเลือกแหล่งข้อมูลและเนื้อหาจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถวิเคราะห์ ประเมินและสามารถนำข้อมูลจากสื่อนั้นมาเป็นประโยชน์ในการทำงานและสร้างสรรค์งานได้

5.2. ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) คือ ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารและการปฏิบัติงานร่วมกันโดยบุคคลต้องมีความสามารถในการใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐและกรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน

1. กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ เป็นการดำเนินงานด้านการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นพันธกิจหนึ่งที่สำคัญในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้นเพื่อพัฒนาบัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) การจัดการเรียนการสอน คือ การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรและวิธีการจัดการ

เรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้ ประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ และการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด 3) การจัดกิจการนิสิตนักศึกษา คือ การกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาในหลักสูตร และการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษานอกหลักสูตร และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการนำผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) และ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 – 2564 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) และสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2548) ซึ่งได้กล่าวถึงการบริหารวิชาการจะครอบคลุมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การจัดทำระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารหลักสูตร ทรัพยากรการเรียนรู้การสอน และงานกิจการนิสิตนักศึกษา ซึ่งสามารถสรุปขอบข่ายการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตมีการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังกล่าว

2. กรอบแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 กลุ่ม (Competency Clusters) ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีองค์ประกอบสมรรถนะ (Competencies) รวมเป็นสมรรถนะข้ามสายงาน จำนวน 15 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การคิดวิพากษ์และนวัตกรรม (Critical and innovative thinking) คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ มีความกล้าในการเป็นเจ้าของกิจการและเป็นนายของตนเองโดยการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วย 1.1) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) 1.2) ความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) และ 1.3) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (reasoned decision-making) 2) ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) คือ ความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วม กับผู้อื่น มีทักษะการสื่อสาร สามารถอยู่ร่วมกันและปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2.1) การทำงานเป็นทีม (teamwork) 2.2) ทักษะการสื่อสาร (communication skills) และ 2.3) ทักษะองค์กร (organizational skills) 3) ทักษะภายในบุคคล (Intrapersonal skills) คือ ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้เท่าทันตนเอง มีแรงจูงใจในตนเองที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ สามารถควบคุมตนเองและปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 3.1) การตระหนักรู้ในตนเอง (self–awareness) 3.2) แรงจูงใจในตนเอง (self–motivation) 3.3) วินัยในตนเอง (self - discipline) และ 3.4) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (flexibility and adaptability) 4) ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) คือ ความสามารถของบุคคลในการเปิดใจรับประสบการณ์ใหม่ มีความเคารพและยอมรับในความหลากหลายและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองโลกที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ประกอบด้วย 4.1) ความใจกว้าง (openness) 4.2) เคารพในความหลากหลาย (respect for diversity) และ 4.3) ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (intercultural understanding) 5) ความฉลาดรู้ทางสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) คือ ความสามารถของบุคคลในการประเมินข้อมูลและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน สามารถรู้เข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย 5.1) ความสามารถในการประเมินข้อมูลและเนื้อหาสื่ออย่างพิถีพิถัน (ability to critically evaluate information and media content) และ 5.2) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy)

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นจากงานวิจัยขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2016) ในขณะที่ The European Commission (2017) ได้มีการศึกษาและวิจัยให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงาน สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงาน ได้แก่ Mariana Crasovan (2016), Craps S. and others (2017), Natalia Larraz (2017), Lana Franceska Dremane (2017) Nicolaescu Cristina and others (2017) Matin-Gutierrez and others (2014) Paramaswari Jaganathan and others (2014) และ Asta Savaneviciene and others (2014) ที่ได้ศึกษา

แนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน และการจัดกลุ่มสมรรถนะเลือกใช้แนวคิดขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2016) นั้นเนื่องจากองค์การยูเนสโก ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะข้ามสายงานตั้งแต่ปี 2014 - 2016 จึงสามารถจัดกลุ่มสมรรถนะได้คลอบคลุมที่ประกอบด้วย ทักษะหรือความสามารถและคุณลักษณะที่สำคัญได้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และได้เลือกจากผลการวิจัยต่างประเทศที่มีจำนวนความถี่ของสมรรถนะข้ามสายงานที่ผลการวิจัยค้นพบว่า เป็นสรรถนะหลักและสมรรถนะย่อยที่สำคัญ และคำนึงถึงสมรรถนะที่จำเป็นต้องมีในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างก้าวกระโดด เช่น การรู้เข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นต้น ดังนั้นจึงสรุปสาระสำคัญได้ดังกล่าว

นอกจากนี้ สมรรถนะข้ามสายงานมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ที่กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้านที่เหมาะสมตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาซึ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ 1) ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและโลกอนาคตได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการสร้างงาน เป็นต้น 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าแก่ตนเอง สังคมและประเทศ 3) พลเมืองเข้มแข็ง กล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิด ให้คุณค่ากับความรู้ความสามารถ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ร่วมมือสร้างสรรค์การพัฒนาตนเองและสังคมที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคมโลก จะเห็นได้ว่า สมรรถนะข้ามสายงานเป็นความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและโลกอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐสามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานไปเป็นแนวทางการบริหารวิชาการสำหรับพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีสมรรถนะข้ามสายงานได้

2. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐสามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การกิจการนิสิตนักศึกษา และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีสมรรถนะข้ามสายงานและมีความพร้อมออกไปประกอบอาชีพได้

3. อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการศึกษา และบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สามารถนำกรอบแนวคิดแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะข้ามสายงานสำหรับนิสิตนักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพื่อหาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารวิชาการระดับอุดมศึกษาของแต่ละสังกัดว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2. ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะข้ามสายงานกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในดับบัณฑิตศึกษาว่าจะมีสมรรถนะข้ามสายงานที่มีความเหมือนหรือต่างกันกับระดับปริญญาบัณฑิตอย่างไร

References

Chanpensri, A. (2015). *A Proposed collaborative model between academic affairs and student Affairs for student development in Thai Higher Education Institution.* Doctor of Philosophy Program in Higher Education Thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)

Chucheep, S. (2015). *University management strategies according to the concept of human capacity building*. Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)

Chuengkriangkrai, B. (2015). *Development of professional characteristics development activities for nursing student*. Doctor of Philosophy Program in Higher Education Thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)

Craps, S., & Pinxten, M., & Saunders, G., & Leandro, C. M., & Gaughan, K., & Langie, G. (2017). *Professional roles and employability of future engineers. Delft University of Technology*. Proceedings of the 45th SEFI Annual Conference 2017.

Crasovan, M. (2016). *Transversal competences or how to learn differently*. Science of Education Department, West University of Timisoara, Romania.

Franceska, D. L. (2017). *Transversal competencies in higher education curriculum of popular music studies in Scotland: Current Framework, and Future Potential*. Scientific Institute of Pedagogy, Faculty of Education, Psychology and Art, University of Latvia.

Gutiérrez, M. J., & Mora-Luis, C. E., & González, T. R., & Jorge, H. C. (2014). *Transversal skills and MOOCs: A good partnership to improve employment opportunities*. Universidad de La Laguna, Spain.

Jaganathan, P., & Pandian, A., & Subramaniam, L. (2014). Language Courses, Transversal skills and transdisciplinary education: A case study in the Malaysian University. Universiti Sains Malaysia Penang. *International Journal of Education and Research*, *2*(2)

Kongmalai, B. (2013). *A model of knowledge management competency development of undergraduate students.* Doctor of Philosophy Program in Higher Education Thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)

Larraz, N. (2017). *Transversal skills development through cooperative learning. Training teachers for the future*. (Department of Psychology and Sociology, Universidad de Zaragoza, Zaragoza, Spain). Emerald Publishing Limited.

Ministry of Education. (2011). *Standards for higher education institutions 2011*. Retrieved from http://www.mua.go.th/users/bhes/front_home/Announcement/44. (in Thai)

Office of Student Promotion and Development. (2016). *Strategic plan for student development in Higher education institutions 2017-2021*. Office of the Higher Education Commission.

Office of the Higher Education Commission. (2017). *Internal quality assurance guide*.Bangkok. (in Thai)

Sanawong, C. (2017). *National Productivity Institute*. Retrieved from http://www.ftpi.or.th/2017/17708. (in Thai)

Sarnsawang, S. (2009). *Administration: Academic administration in higher education*. Retrieved from http://www.arit.rmutp.ac.th/kms/wpcontent/uploads/2009/11/norborkor13.20.pdf. (in Thai)

Sinlarat, P. (2005). *Principles and basics of higher education*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Savaneviciene, A., Rutelione, A., & Ciutiene, R. (2014). *Crucial transversal competencies in the changing environment: Case of the European SMES Managers*. Kaunas University of Techno logy, Lithuania. Economics and Management: 2014. *19*(1),

The Erasmus+Programme of the European Union and the Estonian Ministry of Education and Research. (2015). *Assessment of Transversal Skills 2020 (ATA2020)*. The European Commission.

Tanja Rupnik Vec. (2018). *Assessment of Transversal Skills (ATS 2020).The Erasmus+Programme of the European Union*. Retrieved from http://haridusinfo.innove.ee/en/organization/international-cooperation/projects-activities/assessment-of-transversal-skills-2020.

The European Commission. (2017) .*The erasmus+programme of the European Union and the Estonian Ministry of Education and Research*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

UNESCO. (2014). *Regional education for all (EFA) synthesis report (Preliminary Draft)*. UNESCO, Bangkok: UNESCO Bangkok Office. (in Thai)

UNESCO. (2014). *UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education CheolHee Kim, Programme Specialist Barbara Trzmiel*. Research Assistant SEAMEO Congress Thailand. (in Thai)

UNESCO. (2016). *Assessment of transversal competencies: policy and practice in the Asia – Pacific region*. Bangkok: UNESCO Bangkok Office. (in Thai)

Weerawatnodom, N., & Rungneay, N. (2012). Management in higher education institutions based on the philosophy of sufficient economy). *Journal of Phrapokklao Nursing College*, p. 65-72. (in Thai)

การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

Power Usage of Administrators in Extra-large Secondary Schools in Chanthaburi Under the Secondary Educational Service area Office 17

สุวิมล จรัสพันธ์
Suwimon Jaraspun
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
Master of Education Program, Burapha University
Received: May 27, 2019
Revised: July 18, 2019
Accepted: July 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวัง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนา การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวของลิเคิร์ท กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 191 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,1970, pp. 607-608) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ (%) ร้อยละสะสม (%สะสม) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันในการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงตามลำดับ ดังนี้ การใช้อำนาจด้านการบังคับ การใช้อำนาจด้านการให้รางวัล การใช้อำนาจด้านความเชี่ยวชาญ การใช้อำนาจด้านการอ้างอิง และการใช้อำนาจด้านกฎหมาย

คำสำคัญ: การใช้อำนาจ, ผู้บริหารโรงเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

Abstract

The purpose of this research was to study (1) approaches school administrators used when exercising their power in managing extra-large secondary schools (2) anticipated ways school administrator exercise their power in managing extra-large secondary schools, and (3) suggestions on approaches school administrators should exercise their power in the future when managing extra-large secondary schools in Chantaburi under the Secondary Educational Service Area Office 17. The data collection instrument in this study was a five-rating-scale questionnaire surveying

forms school administrators exercise their power. The sample was 191 school teachers working in extra-large secondary schools in Chantaburi under the Secondary Educational Service Area Office 17. This number was suggested according to Krejcie and Morgan's table for sample size (1970, p. 608). Statistics used for data collection included Mean ($\bar{X}$) Standard Deviation (SD), and $PNI_{Modified}$ index. This study reports the following findings: School administrators exercised their power in managing extra-large secondary schools at a moderate level. Several aspects concerning power usage need improving. These included enforcement, the reward power respectively, the expert power, the reference power, and the legitimate power.

Keywords: Power, School administrators, Extra-large secondary school

บทนำ

การใช้อำนาจของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ได้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวน 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 5,936 คน ผู้บริหาร โรงเรียนทั้งสิ้น 2 คนและครูผู้สอนจำนวน 372 คน เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร และนักเรียนให้มีคุณภาพตามที่หมวด 7 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 56 กำหนดในปี พ.ศ. 2552 มีข้าราชการครูจำนวนมากได้ยื่นเรื่องขอย้ายตนเองสาเหตุของการยื่นคำร้องขอย้ายและครูขอลาออกจากราชการ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ปัจจัยหรือสาเหตุของการขอยื่นคำร้องขอย้ายและขอลาออกนั้นมีหลายประเด็นปัญหา ในเรื่องปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านการพัฒนาตนเอง ครูผู้สอนจึงขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือบางครั้งครูผู้สอนไปช่วยราชการที่อื่น ครูที่ทำหน้าที่สอนแทนอาจไม่ได้สอน ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือปัญหาภาระงานการสอนไม่ทัน ปัญหาภาระงานอื่นที่ครูต้องทำนอกเหนือจากการสอนเพื่อให้เสร็จทันตามกำหนดเวลาเมื่อผู้บริหาร เร่งรัดให้ส่งงาน ทำให้ครูไม่พอใจในการใช้อำนาจของผู้บริหารจึงเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี และปัญหาการสร้างแรงจูงใจให้กับครูผู้สอน และปัญหาการขาดการสนับสนุนส่งเสริมความรู้ความสามารถของครู ทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาเกิดข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขซึ่งเป็นสาเหตุการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละด้านที่แตกต่างกันมุ่งเพียงงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, 2558, น. 15)

จากประเด็นปัญหารวมถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวโรงเรียนมีส่วนสำคัญ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องใช้อำนาจเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ดังนั้นการให้รางวัล หรือการการลงโทษต้องคำนึงถึงผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ว่ามีการใช้การใช้อำนาจแต่ละด้านอยู่ในระดับใด อำนาจตามกฎหมาย อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจการอ้างอิง อำนาจการบังคับ อำนาจการให้รางวัล ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขในการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

2. เพื่อศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นจริงในความคาดหวังของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

4. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน

โดยทั่วไปผู้บริหารนิยมใช้อำนาจ 5 ชนิด ต่อไปนี้เป็นฐานอำนาจ (Power base) ในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรมตามต้องการ คือ อำนาจการบังคับ (Coercive power) อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate power) อำนาจการให้รางวัล (Reward power) อำนาจความเชี่ยวชาญ (Expert power) และอำนาจอ้างอิง (Reference power) อำนาจ 3 ชนิดแรกเป็นอำนาจที่ได้มาจากการมีตำแหน่งในองค์การ หรือมาจากอำนาจหน้าที่ ส่วนอำนาจ 2 อำนาจหลัง เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นโดยตัวของผู้นำเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีตำแหน่งในองค์การ ผู้นำจะใช้อำนาจทั้ง 5 ชนิดนี้ ส่วนจะเลือกใช้ชนิดใดก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ ในการใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเวลา ผลของการใช้อำนาจทั้ง 5 ชนิด ในการสร้างอิทธิพล พบว่า โอกาสที่ผู้ตามจะมีความยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจมากที่สุดเมื่อผู้ใช้อำนาจอ้างอิงและอำนาจความเชี่ยวชาญ โอกาสที่ผู้ตามจะมีความยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ รองลงมาได้แก่ อำนาจตามกฎหมาย และ อำนาจการให้รางวัล ส่วนอำนาจบังคับ นอกจากจะพบว่าโอกาสที่ผู้ตามจะมีความยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจน้อยที่สุดแล้ว ยังพบว่ามีโอกาสที่ผู้ตามจะเกิดการต่อต้านได้มากที่สุดอีกด้วย (ชิราวุธ พูลแสง, 2557, น. 43)

การแบ่งประเภทของอำนาจที่เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร และมีการนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ การแบ่งประเภทของอำนาจตามแนวคิดทฤษฎีของ French and Raven (1968, pp. 259-270) ซึ่งได้เสนอ ประเภทของอำนาจไว้ 5 ด้าน คือ 1) อำนาจตามกฎหมาย 2) อำนาจความเชี่ยวชาญ 3) อำนาจบังคับ 4) อำนาจอ้างอิง และ 5) อำนาจการให้รางวัล

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด ใหญ่พิเศษจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและ ทฤษฎีการใช้อำนาจของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดมาสังเคราะห์และสรุปเพื่อการวิจัยได้ดังนี้ 1) อำนาจตามกฎหมาย 2) อำนาจความเชี่ยวชาญ 3) อำนาจบังคับ 4) อำนาจอ้างอิง และ 5) อำนาจการให้รางวัล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การใช้อำนาจของผู้บริหารตามแนวคิดทฤษฎีของ French and Raven (1968, pp. 259-270)
1. การใช้อำนาจตามกฎหมาย
2. การใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ
3. การใช้อำนาจบังคับ
4. การใช้อำนาจอ้างอิง
5. การใช้อำนาจการให้รางวัล

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย*

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนหลักที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 17

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือเพื่อการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพ (ความตรงตามเนื้อหา) ของเครื่องมือเพื่อการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อการพิจารณาความเชื่อมั่นของเครื่องมือเพื่อการศึกษาการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 ปรังปรุงเครื่องมือเพื่อการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อความพร้อมใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้คำตอบต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในภาคปฏิบัติจริง (ภาคสนาม)

ขั้นตอนหลักที่ 2 การศึกษาในภาคปฏิบัติการจริง (ภาคสนาม) แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มประชากร และขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ประมวลผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 6 รายงานผลการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หน่วยที่ศึกษาคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 มีจำนวน 2 โรงเรียน หน่วยในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในเขตจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ประจำปี 2561 จำนวน 380 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2561 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,1970, pp. 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน จากนั้น ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบประเมินการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และความต้องการ สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวัง ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือประสานถึงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอการอนุญาตและให้ความเห็นชอบที่ผู้วิจัยเข้าทำการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบประเมินการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

3. ผู้วิจัยตรวจสอบและพิจารณาความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของการให้กลุ่มตัวอย่างในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ (%) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบประเมินการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

2. ใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17

3. ใช้ค่าสถิติ ดัชนีความต้องการความจำเป็นในการพัฒนา ($PNI_{modified}$: Modified priority needs index) วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการความจำเป็นของการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

4. ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ (%) และ ร้อยละสะสม (% สะสม) วิเคราะห์ข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.24, SD = 0.90)

พิจารณาการใช้อำนาจรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขตามลำดับดังนี้ การใช้อำนาจด้านการบังคับ การใช้อำนาจด้านกฎหมาย การใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ และ การใช้อำนาจด้านอำนาจการอ้างอิง และระดับมากซึ่งต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น คือ การใช้อำนาจด้านอำนาจการให้รางวัล

พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านอำนาจการบังคับ พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการบังคับในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องหาทางแก้ไขต่อไป

2. ด้านอำนาจตามกฎหมาย พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการตามกฎหมายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องหาทางแก้ไขต่อไป

3. ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องหาทางแก้ไขต่อไป

4. ด้านอำนาจการอ้างอิง พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17ด้านอำนาจการอ้างอิงในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

5. ด้านอำนาจการให้รางวัล พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการให้รางวัลในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

ตอนที่ 2 สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.62, SD = 1.00) ซึ่งจะต้องหาปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

พิจารณาการใช้อำนาจรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข คือ ด้านอำนาจการบังคับ และระดับมากซึ่งต้องหาแนวทางปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับดังนี้ การใช้อำนาจด้านอำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ การใช้อำนาจด้านอำนาจการอ้างอิง การใช้อำนาจด้านกฎหมาย

พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านอำนาจการให้รางวัล พบว่า สภาพที่

ควรจะเป็นในความคาดหวังการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการให้รางวัลในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

2. ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ พบว่าสภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

3. ด้านอำนาจการอ้างอิง พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ด้านอำนาจการอ้างอิง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

4. ด้านอำนาจตามกฎหมาย พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ด้านอำนาจตามกฎหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

5. ด้านอำนาจการบังคับ พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวังการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ด้านอำนาจการบังคับ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งจะต้องหาทางทางแก้ไขต่อไป

ตอนที่ 3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในภาพรวม พบว่า ต้องการพัฒนา ($PNI_{modified}$ = 0.113)

หากพิจารณารายด้านพบว่า ต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ การใช้อำนาจด้านบังคับ ($PNI_{modified}$ = -0.014) ด้านอำนาจการให้รางวัล ($PNI_{modified}$ = 0.161) ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ($PNI_{modified}$ = 0.155)ด้านอำนาจการอ้างอิง ($PNI_{modified}$ = 0.124) และด้านอำนาจตามกฎหมาย ($PNI_{modified}$ = 0.117)

พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านอำนาจการบังคับ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการบังคับในภาพรวม พบว่า ต้องการลดระดับดำเนินการ

2. ด้านอำนาจการให้รางวัล พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการให้รางวัลในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนา

3. อำนาจความเชี่ยวชาญ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนา

4. ด้านอำนาจการอ้างอิง พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการอ้างอิงในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนา

5. อำนาจตามกฎหมาย พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจตามกฎหมายพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนา

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

1. ด้านอำนาจการบังคับมีดังนี้ ผู้บริหารมีการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรมีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ครูปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารควรมีการลงโทษครูที่กระทำความคิดอย่างเหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และ

ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทลงโทษในความคิดแต่ละลักษณะไว้อย่างชัดเจน

2. ด้านอำนาจการให้รางวัลมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการพิจารณาความความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองและหรือได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ผู้บริหารควรจัดให้มีสวัสดิการในการทำงานแก่ครู ผู้บริหารควรมีการยกย่องหรือให้รางวัลในการทำความดีแก่ครูตามโอกาสที่เหมาะสม และผู้บริหารควรให้ความสนใจ ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน ผู้บริหารควรมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการบริหารใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน และผู้บริหารควรมีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านอำนาจการอ้างอิงมีดังนี้ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของครูและใช้วิธีการพูดให้ครูประทับใจ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถแสดงความคิดเห็นเป็นที่ยอมรับแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ

5. ด้านอำนาจตามกฎหมายมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถและความถนัดของครูแต่ละคน ผู้บริหารควรมีการพิจารณาการปฏิบัติงานของครูตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ผู้บริหารควรมีการสั่งงานเป็นขั้นตอนตามระบบงานและ ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจตามสายงานบังคับบัญชาเพื่อช่วยดูแลรับผิดชอบให้ครอบคลุมทั่วถึง

อภิปรายผล

สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องมีการใช้อำนาจในการให้คุณและให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาควบคู่กันไป ได้เหมาะสมกับสถานการณ์และต้องกระทำอย่างยุติธรรม สม่ำเสมอ ไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชัง เมื่อผู้ใดปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามระเบียบที่วางไว้ก็จำเป็นต้องมีการลงโทษ เพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น ผู้อื่นจะได้ไม่กล้าปฏิบัติเช่นนั้นอีก ในทางตรงกันข้ามก็ต้องมีการให้คุณแก่ผู้ปฏิบัติงานดีเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น จะได้มีกำลังใจในการที่จะปฏิบัติตนดี โดยอาจมีการให้รางวัลหรือมีการประกาศเกียรติคุณในโอกาสต่าง ๆ หรือเลื่อนตำแหน่งเมื่อมีผลงานดีเด่น จะได้มีการแข่งขันกันปฏิบัติตนดี สิ่งสำคัญที่พึงระลึกอยู่เสมอ คือ การใช้อำนาจในการให้คุณและให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชานั้นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ และให้ความยุติธรรมแก่ทุก ๆ คน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chung and Megginson (1981, pp. 353-354) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีอำนาจจะมีเหตุผลในเรื่อง การใช้อำนาจในตำแหน่งตามกฎหมายเขาจะยอมรับในความสำคัญของความคิด เขาจะคิดไตร่ตรองทั้งในเรื่องภายในและภายนอกองค์การเขาจะไม่ค่อยใช้อำนาจบังคับบางครั้งอาจจะใช้แต่จะใช้อย่างมีสติ ผู้บริหารที่มีอำนาจจะพยายามสร้างความเชื่อถือให้กับตนเอง และเป็นคนตรงไปตรงมา ซึ่งคนอื่น ๆ จะเต็มใจยอมรับฟังเขา สำหรับด้านการใช้อำนาจด้าน ต่าง ๆ มีดังนี้

1. ด้านอำนาจบังคับ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจการบังคับของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับต้องการลดระดับดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Yukl (2013, pp. 191-196) ได้กล่าวว่า อำนาจบังคับเป็นอำนาจอย่างเป็นทางการที่ใช้เพื่อการลงโทษหรือการละเว้นที่จะให้รางวัลตอบแทนแก่บุคคล ทั้งนี้มักพบว่าผู้นำทางทหารและผู้นำทางการเมืองจะมีอำนาจบังคับมากกว่าผู้นำขององค์กรเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจทั่วไป และสอดคล้องกับรัชนก เกิดแก้ว (2555, หน้า 35) กล่าวว่า อำนาจการบังคับเป็นอำนาจที่เกิดความเกรงกลัว การถูกลงโทษในลักษณะต่าง ๆ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การถูกตำหนิ การถูกควบคุม การไม่ขึ้นเงินเดือน การลดตำแหน่ง ซึ่งอำนาจการการบังคับนี้เป็นอำนาจที่ใช้กันมากที่สุด ถูกตำหนิที่สุดและยากแก่การควบคุม ดังนั้น ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจประเภทนี้ เพื่อมิให้เกิดการต่อต้านการบริหารในโรงเรียนซึ่งจะทำให้ครูเกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการ

ใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการบังคับมีดังนี้ ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรมีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ครูปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารควรมีการลงโทษครูที่กระทำความคิดอย่างเหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และ ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทลงโทษในความคิดแต่ละลักษณะไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับมณีรัตน์ ยศสุรีย์ (2556, น. 29) กล่าวว่าอำนาจในการบังคับเป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่หรือเป็นอำนาจหน้าที่ ที่ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษเป็นอำนาจที่ สามารถลงโทษผู้อื่นได้ อำนาจนี้มีฐานมาจากความกลัวทั้งด้านร่างกาย ความมั่นคง และความปลอดภัยของผู้อื่น

2. ด้านอำนาจการให้รางวัล พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับต้องการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Hoy and Miskel (2001, pp. 225-226) ได้กล่าวว่า อำนาจให้รางวัล เป็นอำนาจที่ผู้นำทุกองค์การนิยมใช้มากที่สุด ในการให้ลูกน้องปฏิบัติตามเป็นการยอมทำตามเรื่องจากต้องการได้รับรางวัลผลตอบแทนหรือความดีความชอบ อำนาจให้รางวัลจะเกิดได้สูงมากถ้าการร้องขอนั้นมีทางเป็นไปได้ในการปฏิบัติและรางวัลที่มีคุณค่าพอสำหรับแรงจูงใจและสอดคล้องกับวรพจน์ บดสันเทียะ (2551, น. 27) ได้กล่าวว่า อำนาจการให้รางวัลเป็นอำนาจที่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายยอมรับอำนาจเนื่องจากต้องการได้รับรางวัลผลตอบแทน หรือความดีความชอบจากผู้ที่มีอำนาจนั้นอำนาจดังกล่าว จึงอาจเรียกว่าเป็นอำนาจให้คุณก็ได้ ได้แก่ การยกย่องสรรเสริญการขึ้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งเป็นต้น ความเข้มของอำนาจการให้รางวัลนี้จะมีมากขึ้น เมื่อบุคคลรับรู้ว่าผู้ใช้อำนาจมีอำนาจที่จะให้รางวัลแก่เขาได้จริง และโดยตรง

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจการให้รางวัลมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการพิจารณาความความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองและหรือได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นผู้บริหารควรจัดให้มีสวัสดิการในการทำงานแก่ครู ผู้บริหารควรมีการยกย่องหรือให้รางวัลในการทำความดีแก่ครูตามโอกาสที่เหมาะสมและผู้บริหารควรให้ความสนใจ ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ครูอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับวรพจน์ บดสันเทียะ (2551, น. 27) ได้กล่าวว่า อำนาจการให้รางวัลเป็นอำนาจที่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายยอมรับอำนาจ เนื่องจากต้องการได้รับรางวัลผลตอบแทนหรือความดีความชอบจากผู้ที่มีอำนาจนั้น อำนาจดังกล่าว จึงอาจเรียกว่าเป็นอำนาจให้คุณก็ได้ ได้แก่ การยกย่องสรรเสริญ การขึ้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งเป็นต้น ความเข้มของอำนาจการให้รางวัลนี้จะมีมากขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ว่าผู้ใช้อำนาจมีอำนาจที่จะให้รางวัลแก่เขาได้จริงและโดยตรง

3. อำนาจความเชี่ยวชาญ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับต้องการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Moorhead and Griffin (1995, p. 330) ได้กล่าวว่า อำนาจความเชี่ยวชาญเป็นอำนาจที่บุคคลมีข่าวสารหรือความรู้ทีมีคุณค่าเหนือกว่าบุคคลอื่น ผู้บริหารควรใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ เมื่อครูในโรงเรียน ขาดความรู้ทักษะในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเข้าไปช่วยเหลือและเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวิชาการให้แก่ครู เพราะจะทำให้ครูปฏิบัติการด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีปประสิทธิภาพเพื่อนำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสามารถให้คำแนะนำกับครูในโรงเรียนได้เมื่อครูต้องการความช่วยเหลือหรือเมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีและสอดคล้องกับรัชนู พันจีน (2555, น. 38) กล่าวว่า อำนาจความเชี่ยวชาญเป็นอำนาจที่ผู้บริหารใช้อิทธิพลต่อบุคลากรด้วยความเชี่ยวชาญทางด้านความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน เป็นผู้รอบรู้ในการบริหารงาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาอันเกิดจากการปฏิบัติงาน มีการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาครู ทีมงานและงานต่าง ๆ พร้อมทั้งมีความ

สามารถในการกำกับติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน ผู้บริหารควรมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการบริหารใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน และผู้บริหารควรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจิระ เฉลิมศักดิ์ (2552, น. 27) กล่าวว่า อำนาจความเชี่ยวชาญเป็นอำนาจที่ติดตัวผู้บริหารแต่ละคนที่ได้มาจากมวลประสบการณ์ โดยที่ผู้ใต้บังคับบัญชารับรู้ได้ว่าผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบสามารถ บริหารงาน ดูแล ให้คำแนะนำ แก้ปัญหาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้บริหารควรใช้อำนาจความเชี่ยวชาญนี้ ช่วยเหลือ บุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านอำนาจการอ้างอิง พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับต้องการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001, pp. 225-226) ได้กล่าวว่า อำนาจอ้างอิงเป็นอำนาจที่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับการอ้างอิงบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อให้คนอื่นเกิดความเชื่อถือหรือยอมรับตามด้วย และสอดคล้องกับนภัส จันทร์ทอง (2555, น. 27-28) กล่าวว่า อำนาจการอ้างอิงเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากบุคลิกลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจ ศรัทธาและยึดถือ เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ก่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นพวกเดียวกันของกลุ่ม และสามารถจูงใจให้ครูร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ด้านอำนาจการอ้างอิงมีดังนี้ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของครูและใช้วิธีการพูดให้ครูประทับใจ ผู้บริหารควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถแสดงความคิดเห็นเป็นที่ยอมรับแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับสอดคล้องกับนภัส จันทร์ทอง (2555, น. 27-28) กล่าวว่า อำนาจการอ้างอิงเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากบุคลิกลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจ ศรัทธาและยึดถือ เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ก่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นพวกเดียวกันของกลุ่ม และสามารถจูงใจให้ครูร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

5. อำนาจตามกฎหมาย พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับต้องการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001, pp. 225-226) ได้กล่าวว่า อำนาจตามกฎหมาย เป็นอำนาจที่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายยอมปฏิบัติตาม เนื่องจากยอมรับว่าผู้ใช้อำนาจมีความชอบธรรมในการใช้คำสั่งและจะต้องปฏิบัติตาม ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อำนาจตามกฎหมาย มักจะติดมากับการดำรงตำแหน่งหน้าที่อย่างเป็นทางการ และสอดคล้องกับวราภรณ์ พรหมรัตน์ (2554, น. 20) กล่าวว่า อำนาจตามกฎหมาย เป็นอำนาจที่เกิดจากการมีกฎหมายรองรับในตำแหน่งของผู้บริหาร หรือการมีกฎหมายรองรับการกระทำและปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยผู้บริหารมีสิทธิตามกฎหมายอย่างเต็มที ในการใช้อำนาจประเภทนี้ ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกบกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรม

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านอำนาจตามกฎหมายมีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถและความถนัดของครูแต่ละคน ผู้บริหารควรมีการพิจารณาการปฏิบัติงานของครูตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ผู้บริหารควรมีการสั่งงานเป็นขั้นตอนตามระบบ

งานและ ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจตามสายงานบังคับบัญชาเพื่อช่วยดูแลรับผิดชอบให้ครอบคลุมทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับวรพจน์ บดสันเทียะ (2551, น. 31) ได้กล่าวว่า อำนาจตามกฎหมายเป็นค่านิยมภายในที่บุคคลสั่งสมมาจนยอมรับว่าผู้ใช้อำนาจมีสิทธิหรืออำนาจอันชอบธรรมจะมีอิทธิพลเหนือคนโดยทั่วไป อำนาจตามกฎหมายหรือความชอบธรรมนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากตำแหน่งที่ผู้ใช้อำนาจครองอยู่ที่เรียกว่า อำนาจหน้าที่ ได้แก่ สั่งงานเป็นขั้นตอนตามสายงาน มอบหมายงานให้ครูตามความรู้ ความสามารถ ใช้อำนาจตามตำแหน่งสั่งการและชี้แนะการทำงาน ใช้กฎระเบียบที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเป็นแนวทางในการทำงาน มอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น แต่ในบางกรณี อำนาจจากฐานอำนาจนี้อาจไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งก็ได้ หากแต่เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และ การยอมรับที่บุคคลมีต่อผู้ใช้อำนาจโดยตรง

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างแรงจูงใจและความศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนหากผู้ใต้บังคับบัญชาจะปฏิบัติตามคำสั่งและเอาใจใส่ในงานสูง และมีทักษะในการใช้อำนาจแต่ละชนิดได้อย่างเหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ ที่สำคัญต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้อำนาจด้วย สอดคล้องกับอมรารัตน์ กิจธิคุณ (2555, น. 29) กล่าวว่า การสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริหารมีพลังอำนาจในการควบคุมทรัพยากรขององค์การ ตลอดจนการให้คุณให้โทษกับบุคลากรส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนประโยชน์ การเอามาเป็นพวก การสร้างพันธมิตร การมีอิทธิพลในการกำหนดเกณฑ์ การควบคุม ข้อมูล และการให้บริการพิเศษ และสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2556, น. 10) ได้สรุปว่า อำนาจเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในตนเองนำสมาชิก ในองค์กรให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้ใช้กฎระเบียบหรืออำนาจที่กำหนดไว้การบริหาร ส่วนอำนาจหน้าที่นั้นผู้นำจะต้องใช้ภาวะผู้นำตนเองกับกฎระเบียบขององค์กรนั้น ๆ นำพาสมาชิกให้ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนด้านอำนาจตามกฎหมาย ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการใช้ข้อบังคับในการจัด กิจกรรมการสอนของครูในโรงเรียน

2. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการใช้ความรู้ลดความขัดแย้ง สนับสนุนในการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน

3. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนด้านอำนาจการบังคับ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการใช้การกดดัน เพื่อเกิดการยินยอมปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนในการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน

4. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนด้านอำนาจการอ้างอิง ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการใช้การเลียนแบบพฤติกรรมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการสอนของครูในโรงเรียน

5. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนด้านอำนาจการให้รางวัล ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการใช้การให้สิ่งของส่งเสริมในการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

2. ควรมีการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา เขต 1 และ เขต 2

References

Chung, K. H., & Megginson, L. C. (1981). *Organizational behavior developing managerial skills*. New York: Harper & Row.

Chalearmsak, J. (2009). *Relationship between administrator's power base and job satisfaction of the Personnel in Banglamung Industall and Community College, Chonburi Province*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Chanthong, N. (2012). *Power exercise of administrators and teachers' satisfaction in Kai-Prayatak school cluster under Rayong Primary Educational Service Area Office 1*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

French, J. R. P., & Raven, B. H. (1968). The bases of social power. In D. Cartwright, & A. Zander (Eds.), *Group dynamics: Research and theory*. New York: Harper and Row.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice.* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *3*(3), 607-608.

Kerdkaew, R. (2012). *Existing power usage of school administrators under the Chachoengsao Primary Education Service Area Office 1*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Kigthikhun, A. (2012). *The Administrators' power implementation in related to the motivation of teachers in schools for deaf the office of the basic education commission*. Master of Education Program in Educational Administration, Nakhonsithammarat Rajabhat University. (in Thai)

Moorhead, G., & Griffin, R. W. (1995). *Organizational behavior.* (4th ed.). Boston: Houghton Mifflin.

Phunjeen, R. (2012). P*ower exercise of school administrators in Sriracha district under Chonburi Educational Service Area Office 3.* Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Phromrat, W. (2011). *Power based of school administrators and job satisfaction of teachers in secondary school under the office of Chonbur Educational Service Area 3*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Poolsang, C. (2014). *Using power of secondary school administrators in Wangburapha Network, Sakaeo Province under The Secondary Educational Service Area 7*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)

Suntrayuth, D. (2013). *Organizational theory and behavior: principles, theories, research and operations education*. Bangkok: Netikun Printing House. (in Thai)

The Secondary Educational Service Area Office 17. (2015). *Action plan for the fiscal year 2014*. Chanthaburi: The Secondary Educational Service Area Office 17. (in Thai)

Worapot. (2008). *A Study of the administrators' power factors effected to the climate of municipality schools in Nakhon Ratchasima Province*. Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (in Thai)

Yukl, G. A. (2013). *Leadership in organization.* (8th ed.). New York: Prentice-Hill.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม
Development of Quality of Life of the Elderly of the Local Administrative Organizations in Nakhon Pathom Province

ศรีสุดา มีชำนาญ
Srisuda Meechamnan
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร
Doctor of Public Administration Program, Shinawatra University
Received: June 5, 2019
Revised: July 25, 2019
Accepted: July 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม (2) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตในจังหวัดนครปฐม และ (4) เสนอแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 21 คน ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลแบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมโดยรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมด้านความพร้อมด้านทรัพยากร ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 69.2 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ (1) ขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (2) จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ (3) จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ และ (4) ให้มีส่วนราชการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบงานผู้สูงอายุโดยตรง

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the development of quality of life of the elderly (2) to study the quality of life of the elderly in Nakhon Pathom Province (3) to study the relationship between the development of the quality of life of the elderly and the quality of life, and (4) to propose the guidelines for the development on the quality of life of the elderly. The researcher used both quantitative research method and qualitative research method. The sample of this research was 400 elder people. The tools used for data collection were questionnaires. The key informants a total of 21 administrators were interviewed by using the structured in-depth

interviews. The results of the research showed that. The development of quality of life of the elderly in overall was at a high level. The quality of life of the elderly in overall was at a moderate level. The development of quality of life of the elderly of the local administrative organizations in the aspects of resources availability, cooperation and support from the relevant agencies, social environment, and clarity in goal and objective and objectives of the policy were counted and predicted the quality of life of the elderly at 69.2 percent. The guidelines for the development on the quality of life of the elderly were (1) driving the operation of the health promotion system for the long-term care (2) establish the elderly school (3) establish the elderly fund, and (4) assign the internal unit of the local administrative organization to take care of the work.

Keywords: The development on the quality of life of the elderly, The quality of life of the elderly, Local administrative organizations

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั่วโลกมีผลให้ประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากพัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก สามารถทำให้มนุษย์มีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น (บรรลุ ศิริพานิช, 2550, น. 12) ซึ่งประเทศไทยก็มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเป็นไปตามกระแสดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.0 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 15.07 ในปี 2559

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยในปี 2559 มีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 128,942 คน จากประชากร 824,498 คน คิดเป็นร้อยละ 15.64 ซึ่งมีความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุดังกล่าวในทุก ๆ มิติ ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้เน้นการดูแลเฉพาะการให้ค่าครองชีพรายได้ และหลักประกันทางด้านสุขภาพเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเท่านั้น ซึ่งยังไม่เพียงพอการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น ในฐานะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ และมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย สมรรถนะของหน่วยงาน ความพร้อมด้านทรัพยากร สภาพแวดล้อมทางสังคม และความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยภายนอก เป็นต้น

จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุดังกล่าว ประกอบกับการให้ความสำคัญของรัฐบาลต่อผู้สูงอายุ และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 จึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัวในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามศักยภาพและการให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้บรรลุเป้าหมายการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1.1. ความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า แวนมิเตอร์และแวนฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975, p. 445-488) กล่าวว่า การกำหนดนโยบาย ควรกำหนดอย่างชัดเจน และสามารถนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายจริงมีสภาพเป็นรูปธรรม มีความเฉพาะเจาะจง และมีความมั่นคงแน่นอน ส่วนแมซมาเนียน (Mazmanian and Sabatier, 1980, p. 545) กล่าวถึงระดับของความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งจะเป็นทิศทางให้แก่เจ้าหน้าที่ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนการแสวงหาทรัพยากรที่จะมาสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย อีกทั้งยังเป็นการช่วยควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการมุ่งรักษาสถานภาพเดิมที่มีมาก่อนหน้านั้น แต่ถ้าขาดความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์และการลำดับความสำคัญแล้ว มักจะนำไปสู่ความล่าช้าในการปฏิบัติงานและการให้ความสำคัญในระดับต่ำ

1.2. สมรรถนะของหน่วยงาน จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า (อุทัย เลาหวิเชียร, 2543, น. 311-316) กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นกับความสามารถและความรู้ของเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับ (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2550, น. 101-118) ที่กล่าวว่า ความพอเพียงของทรัพยากรได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ทำการ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ดิน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีอย่างเพียงพอ

1.3. ความพร้อมด้านทรัพยากร จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า บรีเวอร์ และดีลีออน (Brever and DeLeon, 1983, p. 265-274) กล่าวว่า ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยอื่น กล่าวคือ แผนงานหรือโครงการใด แม้จะมีปัจจัยอื่นครบถ้วน แต่ถ้าขาดปัจจัยเรื่องทรัพยากรในการสนับสนุน อาจกล่าวได้ว่าแผนงานและโครงการดังกล่าวได้ประสบความล้มเหลวตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มต้นลงมือปฏิบัติ และ (วรเดช จันทรศร, 2554, น. 135-154) ได้กล่าวถึง ตัวแบบทางด้านการจัดการ (management model) ที่ให้ความสนใจไปที่การวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมเป็นอย่างดีทั้งทางด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ

1.4. สภาพแวดล้อมทางสังคม จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า (มยุรี อนุมานราชธน, 2553, น. 220-226) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ภาวะภัยแล้ง น้ำท่วม ส่งผลต่อตัวนโยบายและหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

1.5. ความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า (กล้า ทองขาว, 2548, น. 202-207) กล่าวว่า นโยบายจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การต่าง ๆ ความร่วมมือจากประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชนในการช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจร่วมกันและร่วมมือกันปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ และ (วรเดช จันทรศร, 2554, น. 135-154) ได้กล่าวถึง ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (organization development model) ที่เน้นการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพัน โดยวิธีการให้สมาชิกในองค์การมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุม เป็นต้น

2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการประเมินตามมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550, น. 4-8) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอยู่ร่วมกัน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรด้านผู้สูงอายุ ด้านส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุ ด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย*

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในขั้นตอนการสำรวจ ได้แก่ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม จำนวน 128,942 คน และประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐมซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของทาโร ยามาเน่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน แต่เพื่อลดความคาดเคลื่อนในการจัดเก็บข้อมูล จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ของผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ (เชิงปริมาณ) คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ เพื่อให้เลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด จำนวน

21 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .974

เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด จำนวน 31 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .983

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลแบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาจากวรรณกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยชินวัตรถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการแจกแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามที่รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำไปประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติ

3. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องตามวันเวลาและสถานที่ตามที่นัดหมายโดยมีการจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ และขออนุญาตในการบันทึกเทปการสัมภาษณ์จะไม่ตามชี้นำและสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์แต่ละท่านโดยใช้เวลาโดยเฉลี่ย 1 ชั่วโมง

4. รวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้วิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis)

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยหาข้อสรุปและตีความจากปรากฏการณ์หรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีและการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์	3.62	0.74	มาก	3
2. ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน	3.63	0.64	มาก	2
3. ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร	3.57	0.75	มาก	4
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	3.97	0.78	มาก	1
5. ด้านความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.56	0.68	มาก	5
รวม	3.67	0.61	มาก	

จากตารางที่ 1 ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67, SD = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\overline{X}$ = 3.97, SD = 0.78) ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ($\overline{X}$ = 3.63, SD = 0.64) ด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ($\overline{X}$ = 3.62, SD = 0.74) ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร ($\overline{X}$ = 3.57, SD = 0.75) และด้านความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.68)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมและรายด้าน

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านสุขภาพอนามัย	3.32	0.84	ปานกลาง	3
2. ด้านการอยู่ร่วมกันและการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรด้านผู้สูงอายุ	3.34	0.74	ปานกลาง	2
3. ด้านการส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุ	3.28	0.89	ปานกลาง	4
4. ด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.43	0.72	ปานกลาง	1
รวม	3.34	0.74	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.34, SD= 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต ($\overline{X}$ = 3.43, SD = 0.74) ด้านการอยู่ร่วมกันและการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรด้านผู้สูงอายุ ($\overline{X}$ = 3.34, SD = 0.74) ด้านสุขภาพอนามัย ($\overline{X}$ = 3.32, SD = 0.84) และด้านการส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุ ($\overline{X}$ = 3.28, SD = 0.89)

3. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

ตาราง 3

การวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการทำนายการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	R	R^2	Adj. R^2	R Square change	b	Beta	t
ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร	.704	.495	.494	.495	.269	.272	5.602***
ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง	.758	.574	.572	.079	.405	.374	9.519***
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	.788	.621	.618	.046	-.350	-.368	-10.734***
ด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	.832	.692	.689	.071	.452	.451	9.569***
a (Constant) = .684	S.E. = .131	F = 221.794***					

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมด้านความพร้อมด้านทรัพยากร ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทางสังคม และความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 69.2 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ Z = .272 (ความพร้อมด้านทรัพยากร) + .374 (ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง) -.368 (สภาพแวดล้อมทางสังคม) + .451 (ความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย)

4. การเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้

สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

4.1. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

4.1.1. ด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ สรุปได้ว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของรัฐบาล และให้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) และให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

4.1.2. ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรให้ความสำคัญในด้านการมอบหมายงานด้านผู้สูงอายุแก่บุคลากรที่มีความรู้ และความสามารถด้านการบริหารและด้านเทคนิคในการนำนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ

4.1.3. ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรให้ความสำคัญกับทรัพยากรด้านบุคคล โดยจัดให้มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอในการนำนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ

4.1.4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพสังคมและวิถีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่

4.1.5. ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยภายนอก สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ควรสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้นำท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

4.2. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม

4.2.1. ด้านสุขภาพอนามัย สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุในชุมชน โดยใช้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่ได้ทำความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งกองทุนดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง

4.2.2. ด้านการอยู่ร่วมกัน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรด้านผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน หรือประจำตำบล รวมทั้งควรพัฒนาชมรมผู้สูงอายุไปสู่การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

4.2.3. ด้านส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ในการประกอบที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ มาอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่สนใจได้ฝึกทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง รวมทั้งจัดหาแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ

4.2.4. ด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้ผู้สูงอายุได้รับทราบถึงสิทธิของตนเอง โดยพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง

การอภิปรายผล

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผล ดังนี้

1.1. ด้านความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ผลการวิจัย พบว่า เป้าหมายในการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุคลากรที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแวนมิเตอร์ และแวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975, pp. 445-488) ที่เห็นว่าการกำหนดนโยบาย ควรกำหนดอย่างชัดเจน และสามารถนำไปสู่

ความสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายจริงมีสภาพเป็นรูปธรรม มีความเฉพาะเจาะจง และมีความมั่นคงแน่นอน แมสมาเนียน และ ซาบาเทียร์ (Mazmanian and Sabatier, 1980, p. 545) กล่าวว่าความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งจะเป็นทิศทางให้แก่เจ้าหน้าที่ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนการแสวงหาทรัพยากรที่จะมาสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย ในส่วนของนักวิชาการชาวไทยสอดคล้องกับแนวคิดของ (อุทัย เลาหวิเชียร, 2543, น. 313-315) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ เป้าหมายของนโยบายหรือมาตรการมีความชัดเจน ไม่สลับซับซ้อน และสอดคล้องกับ (วรเดช จันทรศร, 2554, น. 458) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านนโยบายประกอบด้วย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย ความชัดเจนด้านตัวชี้วัดของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย มีทฤษฎีทางวิชาการที่ถูกต้อง เป็นแนวทางและมีเทคโนโลยีที่รองรับ ทิศทางของนโยบายสอดคล้องกับความเป็นจริง การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน มาตรฐานในการให้คุณให้โทษ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนโยบาย ความสามารถของนโยบายในการกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงาน และการสื่อความหมายของนโยบาย และ (ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน, 2554, น. 298-313) ได้ศึกษาการนำนโยบายการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล 16 แห่ง พบว่า ความชัดเจนในเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนโยบายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการนำนโยบายการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2. ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารและด้านเทคนิคในการนำนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความสามารถในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อยหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเงินทุน และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนปัจจัยด้านวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในนโยบายนั้น (วรเดช จันทรศร, 2554, น. 98) สอดคล้องกับแนวคิดของแวนมิเตอร์ และแวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975, pp. 445-488) เสนอว่า กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติหน่วยงานควรทำความเข้าใจชี้แจงกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติ ให้ผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติทราบและระบุผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน, 2554, น. 298-313) ได้ศึกษาการนำนโยบายการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล 16 แห่ง พบว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการนำนโยบายการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3. ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีจำนวนบุคลากรและมีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เพียงพอในการสนับสนุนการนำนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ (วรเดช จันทรศร, 2551, น. 130-146) เสนอว่า ความพร้อมของทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์เป็น กระบวนการสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ แวนมิเตอร์และแวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975, pp. 445-488) เสนอว่า กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบายหน่วยงานควรมีความพร้อมและความเพียงพอของทรัพยากรด้านงบประมาณ และบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สัณห์หทัย สงวนศักดิ์, 2550, น. 116-125) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการส่งบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยความพร้อมของทรัพยากรส่งผลในทางบวกกับความมีประสิทธิผลของการนำนโยบายการส่งบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

1.4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีการให้ความสำคัญกับสภาพสังคมและวิถีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ก่อนที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยว่ามีความเหมาะสมต่อนโยบายนั้น ๆ หรือไม่ ทั้งนี้ (วรเดช จันทรศร, 2554, น.

461) เห็นว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ผลกระทบจากการต่อต้าน และคัดค้านนโยบายจากฝ่ายต่าง ๆ ผลกระทบต่อศีลธรรมของสังคม การสนับสนุนทางการเมืองและกฎหมาย และการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลางของรัฐและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และแนวคิดพาโนวา (Panova, 2007, pp. 154-160) เสนอว่า กระบวนการนำนโยบายการบริการสาธารณะไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จมาจากการใช้แนวคิดชุมชนเป็นฐานในการจัดบริการสาธารณะ

1.5. ความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ได้รับความร่วมมือจากผู้นำท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ กลายเป็นแรงประสานในการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับตัวแบบทางการเมือง (political model) ของ (วรเดช จันทรศร, 2551, น. 130-146) ที่เชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่น หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ กลุ่มหรือสถาบัน และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์การ ดังนั้น ตัวแบบนี้เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านจำนวนหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความสามารถในการต่อรอง และการสนับสนุนจากสื่อมวลชน นักการเมือง หัวหน้าหน่วยงานอื่น ๆ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพาโนวา (Panova, 2007, pp. 154-160) พบว่า ความร่วมมือของภาครัฐภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งความร่วมมือกัน ระดับสถาบันของรัฐบาล มีความยืดหยุ่นต่อภาคเอกชนและองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐในการสร้างความร่วมมือกับรัฐบาลท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐบาลกลาง รวมถึงภาคเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะและการออกกฎหมายในมุมมองของการให้ผู้ที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือได้รับผลประโยชน์จากการบริการสาธารณะโดยใช้การว่าจ้างภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ และ (เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, 2554, น. 240-256) ได้วิจัยเรื่องนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ

2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลดังนี้

2.1. ด้านสุขภาพ ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้สอดคล้องกับประกาศว่าด้วยผู้สูงอายุของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติ ตามที่องค์การสหประชาชาติ ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกาศใช้ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ซึ่งในข้อ 24 แห่งปฏิญญาสากลนี้มีบัญญัติว่าทุกคนมีสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ในมาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมในด้านสุขภาพความผาสุกของตนเอง และครอบครัว รวมทั้งในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และการบริการที่จำเป็นอื่น ๆ และมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันในยามว่างงานเจ็บป่วยไร้ความสามารถ เป็นหม้ายชราภาพ หรือขาดปัจจัยในการครองชีพ อื่น ๆ เนื่องมาจากเหตุอันพ้นวิสัยที่ตนเองจะควบคุมได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่เสนอว่า ตามมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้สูงอายุ, 2553, น. 6-7)

2.2. ด้านการอยู่ร่วมกัน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรด้านผู้สูงอายุ ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีการตั้งงบประมาณจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ (วันที่ 13 เมษายน ของทุกปี) อย่างต่อเนื่องเพื่อจัดกิจกรรมการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเนื่องในวันผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การคัดกรองสุขภาพ การแจกของขวัญ และการจัดให้มีการละเล่น นันทนาการเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นว่าสังคมให้ความสำคัญกับการมีผู้สูงอายุอยู่ในชุมชน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่เสนอว่า ตามมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้

สูงอายุ, 2553, น. 6-10) และสอดคล้องกับแผนงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ออกแนวทางการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแผนงานที่ 2 แผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีชมรม/องค์กรผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ดูแล และภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดกิจกรรมด้านสวัสดิการสังคม การนันทนาการและอื่น ๆ ตามความต้องการของสมาชิก อาทิเช่น กิจกรรมวันผู้สูงอายุ การทัศนศึกษา กิจกรรมออกกำลังกาย ฯลฯ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมตามความเหมาะสม

2.3. ด้านส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมมีการส่งเสริมให้ความรู้ในการประกอบอาชีพอิสระแก่ผู้สูงอายุ เช่น การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เย็บผ้า เป็นต้น แก่ผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกในการเพิ่มรายได้เพื่อการครองชีพนอกเหนือไปจากการรับเงินค่าครองชีพที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ โดยอาชีพที่มีการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำการคัดเลือกที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพในช่วงของบั้นปลายชีวิต สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่เสนอว่า ตามมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้สูงอายุ, 2553, น. 6-10)

2.4. ด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ผู้สูงอายุได้รับทราบถึงสิทธิในการของรับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่เสนอว่า ตามมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการศึกษาการศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้สูงอายุ, 2553, น. 6-10) และสอดคล้องกับแผนงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ออกแนวทางการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแผนงานที่ 4 แผนงานด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้รับทราบถึงสิทธิของตนเองในการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อมูล ข่าวสาร ดังนี้ 1) สิทธิในการของรับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ 2) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมตามกฎหมาย 3) สิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นตามกฎหมาย 4) การจดทะเบียนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ และการช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เป็นต้น โดยใช้สื่อที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เช่น หอกระจายข่าว แผนพับ หรือโปสเตอร์ขนาดใหญ่

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ความพร้อมด้านทรัพยากร ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทางสังคม และความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 69.2 ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สัณห์หทัย สงวนศักดิ์, 2550, น. 116-125) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายการส่งบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยความชัดเจนในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความพร้อมของทรัพยากร การสนับสนุนจากทางการเมืองและส่วนกลาง การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน และรูปแบบการให้บริการส่งผลในทางบวกกับความมีประสิทธิผลของการนำนโยบายการส่งบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติ (เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, 2554, น. 240-256) ได้วิจัยเรื่องนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทรัพยากรนโยบาย และความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาพฤติกรรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณในการดูแลผู้

สูงอายุให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรายหัว นอกเหนือจากเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพรายเดือน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณที่เพียงพอในการเข้าไปดูแลสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับงานผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโดยตรงในการทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ

4. การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ควรคำนึงถึงสภาพวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งในทางปฏิบัติอันส่งผลต่อความล้มเหลวของนโยบาย

5. การช่วยเหลือผู้สูงอายุในรูปสถานสงเคราะห์ควรจะเป็นทางเลือกวิธีสุดท้ายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาในกรณีที่การช่วยเหลือวิธีอื่น ๆ ไม่สัมฤทธิ์ผล โดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญในการดูแลผู้สูงอายุ

Reference

Anumanrajadhon, M. (2010). *Public policy*. Bangkok: Expernet. (in Thai)

Brever, G. D., & Deleon, P. (1983). *The Foundation of policy analysis*. Homewoods, IL: Dorsey.

Chansorn, W. (2011). *An Integrated theory of public policy Implementation*. (5th ed.). Bangkok: Prigwhan Graphic. (in Thai)

Chantarachot, T. (2006). *Factors influence the success of the narcotic prevention and suppression policy implementation: A Case study of border patrol police division 43*. Master of Art in Development Strategy, Songkla Rajabhat University. (in Thai)

Chokworakul, S. (2011). *The Development policy for quality of life of the elderly in the Local Administrative Organizations in the Northeastern Provinces*. Thesis of Doctor of Public Administration, Department of Public Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. (in Thai)

College of Population Studies, Chulalongkorn University and Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2012). *The Annual report of the situation of the Thai Elderly 2011*. Bangkok: Phong Phanich Charoenphol. (in Thai)

Department of Local Administration. (2007). *Standard welfare for the elderly*. Bangkok: Ministry of Interior. (in Thai)

Edwards, G. C. (1980). *Implementing public policy*. Washington D. C.: Confessional Quality Press.

Laohavichien, U. (2000). *Public administration: Characteristics and dimensions*. (6th ed.). Bangkok: Sematham. (in Thai)

Mazmanian, R. T., & Sabatier, P. A. (1989). *Implementation and public policy*. Maryland: University Press of America.

Ministry of Social Development and Human Security. (2010). *2nd National Plan for the Elderly (2002-2021)*. Bangkok: Thep Phen Wanit. (in Thai)

Panova, E. (2007). *Social services against new employment (sane) project person responsible for the best practice project, Sofia, Bulgaria*. Retrieved from http://europeandcis.undp.org/files/uploads/Mozur/Best%20Practice%20Form%202006%20SANE.doc

Sanguansak, S. (2007). *Important factors affecting the effectiveness of the implementation of social service policy for the Elderly: A Case study of Bangkok*. Doctor of Philosophy, Department of Public Administration, Ramkhamhaeng University. (in Thai)

Sapnawin, S. (2011). *Implementing of public policy service for the elderly: The Case study of 16 subdistrict administrative organization*. Doctor of Public Administration, Ramkhamhaeng University. (in Thai)

Siripanich, B. (2007). *Elderly handbook: Pre-Elderly Edition*. Bangkok: Moh-Chao-Ban. (in Thai)

Thongkaw, K. (1991). *The Analysis of factors affecting the success of public policy implementation: A Case study of National Literacy Campaign*. Philosophy Thesis, National Institute of Development Administration. (in Thai)

Van-Horn, C. E., & Van-Meter, D. S. (1975). The Policy implementation process: A Conceptual framework. *Administration & Society*, *6*(4), 445-488.

Yavaprabhas, S. (2007). *Public policy*. Bangkok: Chulalongkorn Unversity Press. (in Thai)

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ในเขตพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Development of Food and Nutritional Management Model Using Mother's Food Guideline, Khuanru Sub-District: A Participatory Action Research

อมาวสี อัมพันศิริรัตน์[1], เกษศิรินทร์ ภู่เพชร[1], วิกานดา หมัดอะดั้ม[1], ยุวนิดา อารามรมย์[1], วรินทร์ลดา จันทวีเมือง[1] และ สิรภัทร โสติยาภัย[1]

Amavasee Ampansirirat[1], Kedsirin Phuphet[1], Wikanda Mad-a-dam[1], Yuwanida Aramrom[1], Woravan Chantaveemaung[1] and Sirapat Sotiyapai[1]

[1]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

[1]Boromarajonani College of Nursing, Songkla

Received: July 11, 2019

Revised: October 16, 2019

Accepted: July 30, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ (Ampansirirat and Suwanraj, 2016) ประกอบด้วย อาหารสะอาด ปลอดภัย ถูกหลักโภชนาการ และทำด้วยความรัก ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) ของชุมชนตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 2 รอบ ๆ ละ 3 ระยะ คือ 1) การประเมินสถานการณ์ปัญหาทางโภชนาการ เก็บข้อมูลจากตัวแทนแม่ ระดับครัวเรือนใน 4 กลุ่มช่วงวัย คือ เด็กก่อนวัยเรียน วัยเรียน หญิงตั้งครรภ์ และผู้สูงอายุ จำนวน 110 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์และการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยความถี่ ร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และ 2) ระยะวางแผนและพัฒนาเครื่องมือปฏิบัติการ โดยกำหนดแนวปฏิบัติร่วมและการพัฒนาภาคีเครือข่าย โดยการประชุมระดมสมองและค้นหาต้นแบบแม่ตัวอย่าง ตามแนวทางอาหารของแม่ แต่ละหมู่บ้าน แนวทางการคัดเลือกผลงานเรียงความ และวาดภาพ หัวข้ออาหารของแม่ 3) ระยะดำเนินการจัดการด้านอาหารและโภชนาการตามแนวทางอาหารของแม่ ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พยาบาลวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ครู ครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ในเขตพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักในบทบาทของแม่ และอบรมให้ความรู้ 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อพฤติกรรมโภชนาการที่พึงประสงค์ 3) การสร้างระบบและกลไกการสื่อสารด้านอาหารของแม่อย่างครบวงจร 4) การสร้างแกนนำด้านอาหารของแม่ทั้งระดับครัวเรือนและชุมชน และการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ 5) การสร้างนโยบายสาธารณะ โดยบรรจุประเด็นอาหารของแม่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ มีจุดเด่นที่การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสุขภาพในชุมชน จึงเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางอาหารของแม่, การบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

Development of Food and Nutritional Management Model Using Mother's Food Guideline, Khuanru Sub-district: A Participatory Action Research This participatory action research aimed to develop a model of food and nutritional management using mother' s food guideline including clean food, good nutrition and made with love. Research had 2 cycles with 3 phases for each cycle namely, Phase 1: situational assessment of nutritional problems, for this phase, data were collected from mother representatives at family level including 4 age groups; preschool-aged children, school-aged children, pregnant woman and older adults with a total of 110 families, using questionnaire, focus group, interview and observation. Quantitative data were analyzed using frequency and percentage. Content analysis was used to analyze qualitative data. Phase 2: planning and developing operational tool by identifying mutual guideline, developing networks, brainstorming, contending for exemplary mothers and selecting the best essay and painting under a topic of mother's food. Phase 3: implementation of food and nutritional management using Mother's Food Guideline. Co-researchers included administrators of sub-district administration organization, village health volunteers, registered nurses, administrators of elementary schools, teachers, representatives of parent and members of elderly club, with a total of 30. Results revealed that food and nutritional management model using mother's food guideline, Khuanru sub-district, Rattaphum district, Songkhla province included 1) development of individual competencies including educating and building awareness of mother's role, 2) management of environment facilitating desirable nutritional behaviors, 3) development of system and comprehensive communication mechanism for mother's food, 4) development of leaders of mother's food both family and community level as well as nutritional surveillance network, 5) development of public policy by incorporating mother's food issue into local development plan. As a result, development of food and nutritional management model using mother's food guideline had the strength in terms of involvement of health networks in community. Hence, it should be used as management guideline for prevention and sustainable nutritional promotion.

Keywords: Mother's food guideline, food and nutritional management, participatory action research

บทนำ

ภาวะโภชนาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางทางโภชนาการ เช่น เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี หญิงตั้งครรภ์ และผู้สูงอายุ โดยเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงวัยที่สมองของเด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว (Rosales, Reznick, & Zeisel, 2009) ดังนั้นอาหารของแม่ที่จัดให้กับเด็กในวัยนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากรายงานของกรมอนามัย ปี พ.ศ.2559 พบว่าปัญหาภาวะโภชนาการเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยสถานการณ์ในเด็กพบว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะทุพโภชนาการและเสี่ยงต่อภาวะเด็กมีเชาว์ปัญญาต่ำเนื่องจาก พบภาวะเตี้ยร้อยละ 10.5 ในเด็กอายุ 2-5 ปี และร้อยละ 7.5 ในเด็กอายุ 6-14 ปี ในขณะที่พบภาวะอ้วน ร้อยละ 8.2 ในเด็กอายุ 2-5 ปีและร้อยละ 12.5 ในเด็กอายุ 6-14 ปี สำหรับภาวะโภชนาการของเด็กในจังหวัดสงขลาพบว่า เด็ก 1-5 ปี ร้อยละ 5.95 มีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ในขณะที่ ร้อยละ

5.95 มีน้ำหนักเกินและอ้วน และพบว่าร้อยละ 18.6 ขาดไอโอดีน (Mosuwan, 2013) จากข้อมูลพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศ เด็ก 1-5 ปีของจังหวัดสงขลามีภาวะน้ำหนักตัวน้อยมากกว่าในระดับประเทศ เด็กที่เตี้ยหรือน้ำหนักน้อยนี้มีความเสี่ยงต่อภาวะเชาวน์ปัญญาต่ำ

การแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการเด็กที่ได้ผลจะต้องเริ่มตั้งแต่แม่มีการตั้งครรภ์ เนื่องจากสมองของเด็กจะเริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่ 24-42 สัปดาห์หลังการปฏิสนธิ (Georgieff, 2007) จังหวัดสงขลาพบว่าแม่ตั้งครรภ์มีภาวะโลหิตจางร้อยละ18.5 และแม่ที่ใกล้คลอดมีภาวะโลหิตจางร้อยละ 11.2 ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินงานเพื่อลดภาวะโลหิตจางในขณะตั้งครรภ์ด้วยการจ่ายยาเม็ดเสริมไอโอดีน เหล็ก โฟเลท ตั้งแต่ครั้งแรกที่มาฝากครรภ์ ตลอดจนหลังคลอด 6 เดือน อย่างไรก็ตามภาวะโลหิตจางในแม่ตั้งครรภ์ของจังหวัดสงขลา ยังเกินมาตรฐานของประเทศ คือเกินร้อยละ 10 (Sriwiwat, 2016) ดังนั้นวิธีการแก้ไขภาวะโลหิตจางของแม่ตั้งครรภ์แบบเดิมเพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความตระหนักของแม่ตั้งครรภ์ในการดูแลโภชนาการของลูกตั้งแต่เริ่มมีการปฏิสนธิ โดยการเลือกอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและเหมาะสมแต่ละช่วงการตั้งครรภ์จึงมีความจำเป็นและช่วยส่งเสริมภาวะโภชนาการของเด็กได้ สำหรับผู้สูงอายุ จากการศึกษาภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุในสามจังหวัดชายแดนใต้พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 37.8 อยู่ในเกณฑ์เสี่ยงต่อการขาดอาหารเมื่อมีการประเมินในกลุ่มเสี่ยงเพิ่มเติมพบว่าร้อยละ 62.1 คะแนนอยู่ในระดับเสี่ยงต่อภาวะทุพโภชนาการ รองลงมาอยู่ในระดับภาวะโภชนาการเพียงพอ (ร้อยละ 31.1) และระดับขาดอาหาร (ร้อยละ 6.8) (Nilmanat, Naka, Kong-in, Sai-jew, Chailungka, Boonphadh, 2013)

ปัญหาภาวะโภชนาการในกลุ่มเปราะบางที่กล่าวมาข้างต้นอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ต้องต่อสู้เพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการดูแลภาวะโภชนาการสำหรับสมาชิกในครอบครัวคือแม่ (WHO Regional Office for Europe, 2000) โดยแม่มีหน้าที่ตั้งแต่ให้นม เลี้ยงดูลูก จัดเตรียมอาหารสำหรับครอบครัว และดูแลให้ทุกคนในครอบครัวได้รับโภชนาการที่ดี โดยเฉพาะในช่วงแรกเกิดถึง 5 ปี แม่มีบทบาทสำคัญมากต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของลูก เนื่องจากแม่เป็นบุคคลหลักในการสรรหาอาหารให้กับเด็กในวัยนี้ก่อนที่เด็กจะปรับเปลี่ยนเป็นผู้เลือกสรรอาหารด้วยตนเองตามความชอบเมื่อโตขึ้น (Rosales et al., 2009)

การรับประทานอาหารร่วมกันของครอบครัวอาจเป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาโภชนาการของกลุ่มเปราะบางทางโภชนาการและแก้ปัญหาทางสังคมได้ หากครอบครัวมีการรับประทานอาหารร่วมกันอย่างน้อย 5 ครั้งต่อสัปดาห์ ช่วยทำให้สมาชิกในครอบครัวได้พูดคุยปรึกษาปัญหาซึ่งกันและกัน เกิดสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น ลดปัญหาสังคม เช่น ลดอัตราการติดยาเสพติด ลดอัตราการท้องวัยรุ่น ลดภาวะซึมเศร้า กระตุ้นให้ผู้สูงอายุในครอบครัวรับประทานอาหารให้มากขึ้น (Martin-Biggers et al., 2014) ครอบครัวในญี่ปุ่นรับประทานอาหารเช้าหรืออาหารเย็นร่วมกัน 9.5 ครั้งต่อสัปดาห์ (Takimoto, Sarukura, & Ishikawa-Takata, 2015) โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมอาหารและโภชนาการในชุมชม และกำหนดให้การรับประทานอาหารเช้าและเย็นร่วมกันเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่ต้องผลักดันให้สำเร็จ (Ishikawa, Kusama, & Shikanai, 2015) จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยยังไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครั้งต่อสัปดาห์ของการรับประทานอาหารเช้าหรือเย็นร่วมกันของครอบครัว แต่มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมรับประทานอาหารของเด็กวัยอนุบาล พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการประกอบอาหารร่วมกันกับลูกและไม่ได้ทำอาหารรับประทานเอง (โชติกา กังวล & ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์, 2515)

การแก้ปัญหาโภชนาการในชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่สำคัญคือต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการพัฒนาสังคมสู่การคิดเอง-ทำเอง โดยประชาชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างมีรูปธรรมชัดเจน และส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสุขภาพของชุมชนโดยเฉพาะกิจกรรมด้านโภชนาการ (Nontasud, 2016) และมียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนภาวะโภชนาการให้บรรลุผล ได้แก่ การสื่อสารสาธารณะเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโภชนาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านโภชนาการในทุกระดับให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานโภชนาการ (Damapong, 2016)

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการในกลุ่มเปราะบางนี้ให้สำเร็จจึงไม่สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาเชิงเดี่ยวได้ แต่ต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ตำบลควนรู ซึ่งเป็น 1 ใน 10 ตำบลเป้าหมายของโครงการอาหารของแม่เพื่อส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน จังหวัดสงขลา แม้ว่าภาวะโภชนาการของเด็กดีขึ้นกว่าเดิม แต่เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มอ้วนมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่มีน้ำหนักตัวเกินเกณฑ์ การเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด - 1 ปีอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง พบปัญหาการให้อาหารไม่ครบ 3 มื้อ การเลี้ยงดูเด็กที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ได้แก่ การให้อาหารไม่ครบ 3 มื้อ การให้เด็กรับประทานขนมกรุบกรอบ และดื่มเครื่องดื่มรสหวาน น้ำอัดลม (Wannawilai et.al., 2013) คณะผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางสุขภาพ จึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 3 ประการคือ อาหารสะอาดและปลอดภัย (clean food) อาหารถูกหลักโภชนาการ(good nutrition) และอาหารที่ทำด้วยความรัก (made with love) ซึ่งรวมถึงการเตรียม การปรุง และการรับประทานอาหารร่วมกันของสมาชิกครอบครัว ที่พัฒนาโดย อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และมาริสา สุวรรณราช (Ampansirirat and Suwanraj, 2016) เป็นการนำแม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในสถาบันครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาโภชนาการของครอบครัว โดยใช้การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงเรียนระดับประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชมรมผู้สูงอายุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ อสม.เพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการในตำบลควนรู อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับภาวะโภชนาการในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียน สตรีตั้งครรภ์ และผู้สูงอายุ ของชุมชนพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ในเขตพื้นที่ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดแนวทางอาหารของแม่ (Ampansirirat and Suwanraj, 2016) แนวทางอาหารของแม่ หมายถึง การบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียน สตรีตั้งครรภ์ และผู้สูงอายุ จากแม่ผู้ดูแลอาหารของครอบครัว ครู ครูพี่เลี้ยง และแม่ครัว ผู้ดูแลการจัดอาหารกลางวันของกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุม 3 ด้าน คือ อาหารสะอาดและปลอดภัย ถูกหลักโภชนาการ และทำด้วยความรัก ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ ดังนี้

1. อาหารสะอาด ปลอดภัย หมายถึง ความสามารถในการนำวัสดุที่สะอาด ปลอดภัยมาประกอบอาหาร ภาชนะสะอาดปลอดภัย การจัดเก็บอาหารสะอาดและถูกวิธี

2. ถูกหลักโภชนาการ หมายถึง สามารถจัดเมนูอาหารแต่ละวัน มีพลังงานและสารอาหารเพียงพอต่อความต้องการเหมาะสมกับวัยของสมาชิก

3. ทำด้วยความรัก หมายถึง สามารถจัดอาหารโดยคำนึงถึงความชอบ ข้อจำกัดด้านร่างกายของสมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมการรับประทานอาหารร่วมกัน

การศึกษาได้ประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ Street (2007) มีระยะการดำเนินงานพื้นฐานของการวิจัย 3 ระยะ คือ 1) การค้นหา (look) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2) การคิด (think) สะท้อนผลของผู้มีส่วนร่วมว่าต้องการทำอะไร 3) การกระทำ (act) การแก้ปัญหาประเด็นที่สำคัญ โดยการวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล และใช้กลวิธีในการขับเคลื่อน 2 ประการคือ การสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และการสื่อสารเพื่อระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของตำบล ควนรู

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) ใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมระดมสมอง เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของตำบล ควนรู มาร่วมดำเนินการโดยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2559 ถึง กันยายน 2560

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 2,093ครัวเรือน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ชุมชนตัวอย่าง 9 หมู่บ้านในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลควนรู ตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ตัวแทนแม่ระดับครัวเรือนจาก 9 หมู่บ้านที่มีความยินดีและสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการและให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาเกี่ยวกับภาวะโภชนาการรวมทั้งสิ้น 110 ครัวเรือน ตามรายละเอียดดังนี้ 1) แม่เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-5 ปี จำนวน 28 คน 2) แม่เด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 6-11 ปี จำนวน 49 คน สตรีตั้งครรภ์และผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน และ 24 คนตามลำดับ (2) ตัวแทนระดับชุมชนเพื่อร่วมเสนอความต้องการ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและวิเคราะห์ทุนทางสังคม ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนศึกษาสภาพทั่วไปของตำบลควนรู ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านอาหารและโภชนาการ ประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พยาบาลวิชาชีพ ผู้บริหารและครูประจำโรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ผู้ปกครอง สตรีตั้งครรภ์ และผู้สูงอายุ รวมทั้ง 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินข้อมูลภาวะโภชนาการส่วนบุคคลใน 4 ช่วงวัย ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล และภาวะโภชนาการ โดยการประเมินภาวะโภชนาการในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนและวัยเรียน ใช้เกณฑ์ของกองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ใช้กราฟโภชนาการ Vallop Curve (Bureau of Nutrition, 2007) และกลุ่มผู้สูงอายุ ใช้แบบคัดกรองและประเมินภาวะโภชนาการ (Mini Nutritional Assessment: MNA) (Nestle Nutrition Institute, 1994)

2. แบบประเมินพฤติกรรมบริโภคตามกรอบแนวคิดของแนวทางอาหารของแม่ใน 4 ช่วงวัย ประกอบด้วยพฤติกรรมการเตรียมอาหารและการรับประทานอาหารของครอบครัว พฤติกรรมการรับประทานอาหารร่วมกันของครอบครัว พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมตามเกณฑ์ของกองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยเครื่องมือดังกล่าวผ่านการพิจารณาความถูกต้องและชัดเจนของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหาและการสื่อความหมาย จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC)=1 และนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับพื้นที่ซึ่งไม่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้ง 4 ชุด ใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาคอนบาค แบบประเมินเด็กก่อนวัยเรียนได้ค่าเท่ากับ 0.84 เด็กวัยเรียนได้ค่าเท่ากับ 0.89 สตรีตั้งครรภ์ได้ค่าเท่ากับ 0.84 และผู้สูงอายุได้ค่าเท่ากับ 0.83

3. แบบเค้าโครงข้อคำถามในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น สภาพปัญหาด้านโภชนาการมีอะไรบ้าง พฤติกรรมการบริโภคเป็นอย่างไร การจัดการเพื่อส่งเสริมโภชนาการตามแนวทางอาหารของแม่เป็นอย่างไร เครื่องมือนี้ผ่านการพิจารณาความชัดเจนของข้อ

คำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหาและการสื่อความหมาย จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

4. สื่ออาหารของแม่ จัดทำโดยโครงการอาหารของแม่เพื่อส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยเอกสาร แผ่นพับ และวีดิทัศน์อาหารของแม่ มีความยาวประมาณ 15 นาที

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. ระยะการเตรียมความพร้อมและการศึกษาสถานการณ์ปัญหาทางโภชนาการ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายในการวิจัย โดยผู้วิจัยจัดเวทีประชุมกลุ่มแกนนำ และผู้รับผิดชอบ เพื่อประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์การวิจัย ผลการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านลูกรัก โรงเรียนชุมชนบ้านโคกค่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควนรู และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพโหล๊ะยาว เข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาภาวะโภชนาการที่เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้น รวมทั้งการสร้างแกนนำด้านอาหารในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ 1) การสร้างความสัมพันธ์ โดยลงพื้นที่เพื่อพบกับผู้นำชุมชน ได้แก่นายก อบต.รองนายก อบต. ผู้อำนวยการกองการศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและครูโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค่าย 2) ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับภาวะโภชนาการ

2. ระยะที่ 2 ระยะการวางแผนและพัฒนาเครื่องมือปฏิบัติการ ระยะนี้ถือเป็นปฏิบัติการรอบ ที่ 1 เป็นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของอาหารของแม่ บทบาทของแม่ต่อการส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการของกลุ่มเป้าหมายในตำบล เป็นการจัดประชุมระดมสมอง และสนทนากลุ่มย่อย ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากระยะที่1 สะท้อนข้อคิดเห็น ความรู้สึก จัดกิจกรรมที่ อบต.ควนรู 2 ครั้ง มีการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ร่วมกับพิจารณาเครื่องมือ แนวทางการคัดเลือกแม่ตัวอย่าง แนวทางการประกวดและตัดสินเรียงความและวาดภาพหัวข้อ อาหารของแม่ที่ข้าพเจ้าประทับใจ

3. ระยะดำเนินการ จัดการด้านอาหารและโภชนาการ ตามแนวทางอาหารของแม่ ครอบคลุมแนวคิดหลักคือ อาหารสะอาด ปลอดภัย (Clean food) อาหารถูกหลักโภชนาการ (Good nutrition) และอาหารที่ทำด้วยความรัก (Made with love) ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลักคือ

3.1. การพัฒนาศักยภาพบุคคล เกี่ยวกับแนวทางอาหารของแม่ เช่น ครู ครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน แม่ครัวของโรงเรียนและของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ได้รับการอบรมเรื่องการจัดเมนูอาหารให้สอดคล้องกับแนวทางอาหารของแม่ สำหรับ ครู และครูพี่เลี้ยง และอบรมเรื่องการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ

3.2. การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีพฤติกรรมทางโภชนาการที่เหมาะสม ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านลูกรัก และในโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค่าย รณรงค์ให้ปลอดขนมกรุบกรอบ และน้ำอัดลม และยังเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับนำมาเป็นอาหารกลางวัน โดยมีผู้ปกครอง และภารโรงจาก อบต.มาช่วยเหลือการทำแปลงผัก อบต.สนับสนุนงบประมาณ และวิทยากร ครู และครูพี่เลี้ยงบูรณาการกิจกรรมเหล่านี้กับสาระการเรียนรู้

3.3. การปรับระบบและกลไกการสื่อสาร มีการสื่อสารประเด็นอาหารของแม่ในหลายช่องทาง เช่น ไวนิล แผ่นพับ วิทยุชุมชน และร่วมจัดกิจกรรมพิเศษ (special event) กับโครงการอาหารของแม่เพื่อส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน จังหวัดสงขลา โดยมีแม่ตัวอย่างมาสาธิตเมนูอาหาร 4 ช่วงวัย มีผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการให้ข้อเสนอแนะ จัดเสวนา บทบาทของแม่ต่อการส่งเสริมโภชนาการ การประกวดวาดภาพและเรียงความ แข่งขันกับตำบลอื่นๆ ในจังหวัดสงขลา การประกาศเกียรติคุณแก่แม่ตัวอย่างแต่ละตำบล สื่อมวลชนสัมภาษณ์แม่ตัวอย่างและเยี่ยมครอบครัว เพื่อถ่ายทำสื่อโทรทัศน์ เฟสบุ๊ค หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และวิทยุ

3.4. สร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนแนวทางอาหารของแม่ ผ่านทางแม่ตัวอย่างที่เป็นแกนนำ แต่ละหมู่บ้าน และระดับตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนระดับประถมศึกษา ปรับการทำงานเครือข่ายการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ โดยมีการเชื่อมประสานระหว่าง ครู ครูพี่เลี้ยง รพ.สต. อบต. และผู้ปกครอง ติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มเป้าหมายที่มีภาวะทุพโภชนาการ เดือนละ 1 ครั้ง

3.5. ผลักดันแนวทางอาหารของแม่ เข้าสู่นโยบายสาธารณะ โดยบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี เพื่อความยั่งยืนของโครงการ

จริยธรรมและการพิทักษ์สิทธิ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามเอกสารรับรองเลขที่ BCNSK 20 /2560 รับรองตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560 ถึง 1 กุมภาพันธ์ 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลภาวะโภชนาการส่วนบุคคลและพฤติกรรมการบริโภค โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ เช่น ข้อมูลการสนทนากลุ่ม และการเขียนบันทึก ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการรวบรวมข้อมูลและถ้อยคำที่ได้จากการระดมความคิด ระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชน มีการอภิปรายกลุ่ม และนำมาเข้าเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยและทีมวิจัยนำมาแยกหมวดหมู่และประมวลประเภทของข้อมูล เช่น การบริหารจัดการอาหารสะอาด ปลอดภัย ถูกหลักโภชนาการ และทำด้วยความรัก ข้อมูลทั้งหมดจะถูกตรวจสอบแบบสามเส้า กับบันทึกการสังเกตในภาคสนาม จากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นหลักกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติมข้อมูลให้ดียิ่งขึ้น นำมาปรับประเด็นหลักใหม่ ก่อนนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้นำเสนอผลการศึกษา 2 ระยะ คือ 1) การเตรียมความพร้อม และการศึกษาสถานการณ์ปัญหาทางโภชนาการ และ 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อมและการศึกษาสถานการณ์ปัญหาทางโภชนาการ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างเด็กก่อนวัยเรียน ร้อยละ 53.57 เป็นเพศชาย และร้อยละ 46.43 เป็นเพศหญิง ผู้ดูแลหลักของครอบครัวร้อยละ 85.71 คือบิดา-มารดา เด็กวัยเรียน พบว่าร้อยละ 55.1 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 44.9 เป็นเพศชาย ผู้ดูแลหลักของครอบครัว ร้อยละ 65.3 เป็นบิดา-มารดา ร้อยละ 32.7 เป็นปู่ย่า/ตายาย และร้อยละ 2 เป็นญาติ ส่วนใหญ่พ่อแม่แยกกันอยู่ ร้อยละ 57.1 สำหรับหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ครั้งที่สองคิดเป็นร้อยละ 66.7 ผู้สูงอายุพบว่ามีอายุระหว่าง 65-75 ปี โดยร้อยละ 79.2 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 20.8 เป็นเพศชาย การศึกษาปัญหาภาวะโภชนาการ พบว่า

1. เด็กก่อนวัยเรียน 2-5 ปี พบปัญหา 1) ภาวะโภชนาการเกิน ร้อยละ 28.57 มีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์อายุ และร้อยละ มีภาวะอ้วนร้อยละ 10.7 เริ่มอ้วนร้อยละ 14.3 มีน้ำหนักค่อนข้างน้อย ร้อยละ 28.57 และน้อยกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 25 เนื่องจาก 2 ใน 3 มีพฤติกรรมกินผักและผลไม้น้อยเกินไป ($\overline{X}$ =2.50 SD = .84) ดื่มเครื่องดื่มที่มีรสหวาน และเติมน้ำตาลในอาหารที่ปรุงสุกแล้ว ($\overline{X}$ = 2.39 SD=.69 และ ($\overline{X}$ = 2.89, SD=.07) ตามลำดับ 2) เสี่ยงต่อภาวะโลหิตจาง เนื่องจาก 1 ใน 3 ไม่กินยาน้ำเสริมธาตุเหล็กและ 2 ใน 3 ไม่กินอาหารที่เป็นแหล่งธาตุเหล็ก 3) ขาดความรู้ในการเลือกซื้ออาหารปลอดภัย แม้ว่าครอบครัวจะรับประทานอาหารร่วมกันบ่อยครั้ง ($\overline{X}$ = 3.32 SD=.67)

2. เด็กวัยเรียนอายุ 6-11 ปี พบปัญหา 1) ภาวะทุพโภชนาการ เมื่อพิจารณาน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่าร้อยละ 10.2 มีภาวะอ้วน เริ่มอ้วนร้อยละ 4.1 ค่อนข้างผอม และผอม ร้อยละ 4.1 และร้อยละ 2 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ส่วนสูงกับอายุ พบเตี้ยร้อยละ 4.1 เนื่องจากเกือบ 1 ใน 2 กินผักและผลไม้ต่ำกว่าเกณฑ์ และเกือบ 1 ใน 3 ไม่ดื่มนมสดรสจืดตามเกณฑ์ 2) เสี่ยงต่อภาวะโลหิตจางเนื่องจาก 1 ใน 4 ไม่กินยาน้ำเสริมธาตุเหล็กและ 3) มีพฤติกรรมการบริโภคที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคเรื้อรัง ได้แก่ ดื่มเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ($\overline{X}$ = 2.08 SD =.70) และเติมเครื่องปรุงรสเค็ม ($\overline{X}$ = 2.04 SD =.89)

3. สตรีตั้งครรภ์ พบปัญหา 1) มีภาวะอ้วน ร้อยละ 22.2 น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 11.1 2) มีภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 11.1 เนื่องจาก 1 ใน 5 ไม่รับประทานอาหารที่มีธาตุเหล็กสูง ซื้ออาหารจานเดียวมารับประทาน ไม่มีเวลาเตรียมอาหารเอง เนื่องจากมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 44.4 และอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 11.1 บางคนต้องกรีดยางตั้งแต่กลางดึกจนเช้า

4. ผู้สูงอายุ พบปัญหา 1) การเจ็บป่วย โดยร้อยละ 70.8 ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง 1 ใน 4 เป็นความดันโลหิตสูง 2)

มีภาวะเสี่ยงต่อการขาดสารอาหารร้อยละ 16.7 เนื่องจากมีปัญหาการเคี้ยวกลืนร้อยละ 41.7 จำนวนเกือบ 1 ใน 2 มีฟันน้อยกว่า 20 ซี่และไม่ใส่ฟันปลอม และมีรายได้ไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องปรุงอาหารเองร้อยละ 83.3

ระยะที่ 2 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยและคณะผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยทุกคนทั้ง 4 ช่วงวัย ได้ร่วมรับฟังผลจากการวิเคราะห์ปัญหาโภชนาการในเวทีประชุมที่มีผู้เกี่ยวข้องในแต่ละช่วงวัย โดยการจัดแบ่งผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 4 ช่วงวัย เพื่อระดมสมอง หาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมในการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารในแต่ละกลุ่มช่วงวัยในด้านต่างๆ รวมทั้งหาแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านโภชนาการ ทีมวิจัยนำเอารูปแบบที่เกิดจากการคิดค้นของที่ประชุมมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ของตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา โดยผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของแม่ต่อครอบครัว และชุมชน และบทบาทในการบริหารจัดการของ อบต. โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และ รพ.สต.เพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการของประชาชนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการหลัก 5 ประการ คือ

1. การพัฒนาศักยภาพบุคคล เกี่ยวกับแนวทางอาหารของแม่ เช่น ครู ครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน แม่ครัวของโรงเรียนและของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ได้รับการอบรมเรื่องการจัดเมนูอาหารให้สอดคล้องกับแนวทางอาหารของแม่ สำหรับ ครู และครูพี่เลี้ยง ยังอบรมเรื่องการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ

2. การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีพฤติกรรมทางโภชนาการที่เหมาะสม ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านลูกรัก และในโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค่าย รณรงค์ให้ปลอดขนมกรุบกรอบ และน้ำอัดลม และยังเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับนำมาเป็นอาหารกลางวัน โดยมีผู้ปกครอง และภารโรงจาก อบต.มาช่วยเหลือการทำแปลงผัก อบต.สนับสนุนงบประมาณ และวิทยากร ครู และครูพี่เลี้ยงบูรณาการกิจกรรมเหล่านี้กับสาระการเรียนรู้

3. การปรับระบบและกลไกการสื่อสาร มีการสื่อสารประเด็นอาหารของแม่ในหลายช่องทาง เช่น ไวนิล แผ่นพับ วิทยุชุมชน และร่วมจัดกิจกรรมพิเศษ (special event) กับโครงการอาหารของแม่เพื่อส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน จังหวัดสงขลา โดยมีแม่ตัวอย่างมาสาธิตเมนูอาหาร 4 ช่วงวัย มีผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการให้ข้อเสนอแนะ จัดเสวนา บทบาทของแม่ต่อการส่งเสริมโภชนาการ การประกวดวาดภาพและเรียงความ แข่งขันกับตำบลอื่นๆ ในจังหวัดสงขลา การประกาศเกียรติคุณแก่แม่ตัวอย่างแต่ละตำบล สื่อมวลชนสัมภาษณ์แม่ตัวอย่างและเยี่ยมครอบครัว เพื่อถ่ายทำสื่อโทรทัศน์ เฟสบุ๊ค หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และวิทยุ

4. สร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนแนวทางอาหารของแม่ ผ่านทางแม่ตัวอย่างที่เป็นแกนนำแต่ละหมู่บ้านและระดับตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนระดับประถมศึกษา ปรับการทำงานเครือข่ายการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ โดยมีการเชื่อมประสานระหว่างครู ครูพี่เลี้ยง รพ.สต. อบต. และผู้ปกครอง ติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มเป้าหมายที่มีภาวะทุพโภชนาการ เดือนละ 1 ครั้ง

5. ผลักดันแนวทางอาหารของแม่ เข้าสู่นโยบายสาธารณะ โดยบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี เพื่อความยั่งยืนของโครงการ

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านโภชนาการ ความชุกของภาวะโภชนาการของเด็กตำบลควนรู เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 (Mosuwan, 2017) เด็กก่อนวัยเรียนพบความชุกของน้ำหนักเกิน สูงกว่าระดับประเทศถึง 4 เท่า (ร้อยละ 28.57 และ 7.6 ตามลำดับ) และความชุกของภาวะอ้วนสูงกว่าระดับประเทศเกือบ 5 เท่า (ร้อยละ 10.7 และ 2.7 ตามลำดับ) เด็กวัยเรียน พบความชุกของส่วนสูงน้อยกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) ใกล้เคียงกับระดับประเทศ (ร้อยละ 4.1 และ 3.7 ตามลำดับ) และมีภาวะอ้วนใกล้เคียงกับระดับประเทศ (ร้อยละ 10.2 และ 9.3 ตามลำดับ) บ่งชี้ว่าเด็กตำบลควนรูมีปัญหาโภชนาการเกินและขาดสารอาหาร

สตรีตั้งครรภ์ ตำบลควนรู ร้อยละ 22.2 มีภาวะ

อ้วน อีกร้อยละ 11.1 มีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ และยังมีภาวะโลหิตจางร้อยละ 11.1 ซึ่งเสี่ยงต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยเพิ่มขึ้น 1.29 เท่าของสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง (Pinchaleaw, 2017)

สำหรับผู้สูงอายุตำบลควนรู พบว่าป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ร้อยละ 80.2 ส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือความดันโลหิตสูงและไขมันในเลือดสูงเมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 5 พบความชุกสูงกว่าระดับประเทศเป็น 3 เท่า (80.2 และ 26.7 ตามลำดับ) ซึ่งอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ตามมาหากไม่ได้รับการแก้ไข

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่

การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับใช้กลวิธีการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และเพื่อระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของตำบลควนรูครั้งนี้ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และนักวิจัยในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ในเขตพื้นที่ตำบลควนรู สอดคล้องกับหลักการที่ว่าการแก้ปัญหาโภชนาการในชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการพัฒนาสังคมสู่การคิดเอง-ทำเอง โดยประชาชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างมีรูปธรรม (Nontasud, 2016) นอกจากนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนภาวะโภชนาการให้บรรลุผล ต้องมีการสื่อสารสาธารณะเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโภชนาการ (Damapong, 2016) เนื่องจากสื่อมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนโครงการหรือนโยบายให้ประสบผลสำเร็จ เช่น การขับเคลื่อนโครงการ Let’s move ของ มิเชลล์ โอบามา เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กน้ำหนักเกิน โดยการใช้สื่อเพื่อขับเคลื่อนทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ (Strategy and Planning Division, 2017)

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ บูรณาการกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบของบุคคลทุกช่วงวัยได้อย่างเหมาะสมในทุกขั้นตอนของกระบวนการศึกษาวิจัย เนื่องจากแม่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการดูแลภาวะโภชนาการสำหรับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะในช่วงแรกเกิดถึง 5 ปี แม่จะเป็นบุคคลหลักในการสรรหาอาหารให้กับเด็ก ก่อนที่เด็กจะปรับเปลี่ยนเป็นผู้เลือกสรรอาหารด้วยตนเองตามความชอบเมื่อโตขึ้น (Rosales, et al., 2009) ดังนั้นการใช้แนวคิดอาหารของแม่เป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการในชุมชนครั้งนี้จึงมีโอกาสประสบความสำเร็จได้สูง

ระยะดำเนินการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการ โดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลักคือ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคคล เกี่ยวกับการจัดเมนูอาหารตามแนวทางอาหารของแม่ 2) การจัดสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนและโรงเรียนประถมศึกษา ตลาดชุมชน ให้เอื้อต่อการมีพฤติกรรมทางโภชนาการที่เหมาะสม 3) การปรับระบบและกลไกการสื่อสารในหลายช่องทาง เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญอาหารของแม่ 4) สร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนแนวทางอาหารของแม่ผ่านทางแม่ตัวอย่าง ปรับการทำงานเครือข่ายเฝ้าระวังภาวะโภชนาการให้ชุมชน และครอบครัวมีส่วนร่วม 5) ผลักดันแนวทางอาหารของแม่ เข้าสู่นโยบายสาธารณะบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี เป็นกลวิธีที่สอดคล้องกับกลวิธีการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออตตาวา (Ottawa Charter) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนภาวะโภชนาการ ที่ต้องมีการนำกลไกการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการสาธารณสุขมูลฐานมาขับเคลื่อนงานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านโภชนาการ (Damapong, 2016)

ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้

รายงานการวิจัยครั้งนี้ยังไม่สามารถรายงานถึงผลของระยะประเมินผล เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลานานหลังจากประกาศเป็นนโยบายสาธารณะของตำบล จึงแยกรายงานอยู่ในวิจัยประเมินผลโครงการ ฯ ต่างหาก

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนของการปฏิบัติตามรูปแบบควรมีการสร้างกระแสสังคมอาหาร

ของแม่ โดยการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อนำมาปรุงอาหารที่ปลอดภัย การรับประทานอาหารร่วม

กันของสมาชิกครอบครัว การส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชน รวมถึงสร้างผู้นำอาหารของแม่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการโดยใช้แนวทางอาหารของแม่ ตำบลควนรู เพื่อเป็นข้อมูลในด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดนโยบายด้านอาหารตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผู้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอาหารของแม่ เพื่อส่งเสริมโภชนาการของครอบครัวและชุมชน จังหวัดสงขลา

References

Aekplakorn, W. (2016). *Thailand National Health Examination Survey*. Nonthaburi: Health System Research Institute, Thailand. (in Thai)

Ampansirirat, A., & Suwanraj, M. (2016). *Promotion of family and community nutrition using the mother's food guideline*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Bureau of Nutrition. (2007). *Guidelines of nutritional health promotion of antenatal clinic for health personnel*. Nonthaburi: WHo Officer of Printinf Mill. Retrieved from http://rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=23 (in Thai)

Damapong, S. (2016). Challenges and needs do to deal with Obesity. In phulkerd, S., & Phonsuk, P. (Eds.)., *Annual report of food and nutrition policy for health promotion program*. Nonthaburi: The graphico systems company, Thailand, 22-24. (in Thai)

Department of Health. Annual report of department of health 2016. (2016). Retrieved from http://planning.anamai.moph.go.th/download/DreportyearreportDOH_59.pdf

Georgieff, M. K., (2007). Nutrition and the developing brain: nutrient priorities and measurement. *American Journal Clinical Nutrition*, *85*(2), 614S-620S.

Larson, N., Wang, Q., Berge, J. M., Shanafelt, A., & Nanney, M. S. (2016). Eating breakfast together as a family: Mealtime experiences and associations with dietary intake among adolescents in rural Minnesota, USA. *Public Health and Nutrition*, *19*(9), 1-10. doi: 10.1017/S1368980016000379

Let's move. (2017). *Achievements*. Retrieved from https://letsmove.obama Whitehouse. archives.gov/achievements.

Marshall, C., & Rossman, G. (2006). *Doing participatory action research*, (4th ed.). Thousand Oaks: Sage.

Martin-Biggers, J., Spaccarotella, K., Berhaupt-Glickstein, A., Hongu, N., Worobey, J., & Byrd-Bredbenner, C. (2014). Come and get it! A discussion of family mealtime literature and factors affecting obesity risk. *Advances in Nutrition*, *14*(5), 235-247.

Mosuwan, L. (2011). Health behaviors. In Aekplakorn, W. (Eds.)., *Report of the Fourth National Health Examination Survey 2008-2009: Child Health.* The Thai National Health Examination Survey. Retrieved from http://www.hisro.or.th/ main/download/ NHES4_CHILD.pdf

Mosuwan, L. (2013). *Reports of consumer behavior, nutritional status and health behavior of children 6 months-14 years, Songkhla Province*. Retrieved from https://consumersouth.org/ files/3759 (in Thai)

Mosuwan, L. (2017). Nutritional status of children. In Aekplakorn, W. (Eds.)., *Thailand national health examination survey IV: child health*. Nonthaburi: The Graphico Systems, 103-125. (in Thai)

Nilmanat, K., Naka, K., Kong-in, W., Sai-jew, A., Chailungka, P., & Boonphadh, P. (2013). Nutritional Conditions of Elderly People in the Three Southernmost Border Provinces. *Thai Journal of Nursing Council*, *28*(1), 75-85.

Rosales, F. J., Reznick, J. S., & Zeisel, S. H. (2009). Understanding the role of nutrition in the brain and behavioral development of toddlers and preschool children: identifying and addressing methodological barriers. *Nutritional Neuroscience*, *12*(5), 190-202.

Songkhla Provincial Public Health Office. (2016). *Health Information System in Songkhla Province. Outpatient reporting system*. Retrieved from http://center2.skho.moph.go. th/sis/

Sriwiwat, S. (2016). Care for pregnant women with iron deficiency anemia. *12th Region Medical Journal*, 26(1), 96-102.

Strategy and Planning Division. (2017). *Promotion and Prevention Excellence Forum 2017*. Retrieved from http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/PPExcellenceForum 2017.pdf

Stringer, E. T. (2007). *Action research (3rd)*. Los Angeles: Sage.

World Health Organization Regional Office for Europe. (2000). *Healthy nutrition: the role of woman: Report on a WHO Meeting*. Denmark: WHO Regional Office for Europe.

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน ด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม

The Development of Training Program on Research Capacity for Private Vocational Teachers Through Empowerment and Participation Approach

พิมฉัตร์ ฤกษ์รัตน์ระพี
Pimchat Ruekratrapee
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
Doctor of Philosophy Program, Burapha University
Received: June 14, 2019
Revised: August 1, 2019
Accepted: August 1, 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน (2) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน (3) เพื่อรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม ตัวอย่างวิจัย ได้แก่ (1) ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษาในสถานศึกษาภาคเอกชน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 326 คน (2) ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษาในสถานศึกษาภาคเอกชนสำหรับการทดลองใช้รูปแบบ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็น แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยครู แบบประเมินผลการอบรมสมรรถภาพการวิจัยของครู แบบทดสอบ และแบบประเมินรับรองรูปแบบการฝึกอรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนมีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 ด้านได้แก่ ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน (2) รูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (3) ผลการประเมินรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการ เสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม, สมรรถภาพการวิจัย, การเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the needs of private vocational teachers on research competency training (2) to develop a model of teacher competency training with participatory empowerment and (3) to certify the model of teacher competency training with participatory empowerment. Samples were (1) a total of 326 private vocational teachers selected by stratified random sampling for needs assessment (2) a total of 15 private vocational teachers selected by purposive sampling for experimental. The research instruments consisted of question-

naire on the needs assessment; research evaluation scale; evaluation form of research competency; test before and after training; assessment form, certification of training model. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation. The research shows that (1) the result found that private teachers, training needs are research skills in the classroom, knowledge, understanding of classroom research, and attitude towards classroom research (2) the research competency training model of private vocational teachers with participatory empowerment In general, the quality is at a high level (3) the result of certification of the research competency training model of private vocational teachers with participatory empowerment in the overall is at a high level.

Keywords: Model development, Training Program, Empowerment

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นในการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ให้เป็นครูมืออาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, น. 11) ในการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ในหมวด 4 มาตรา 24 และ 30 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ความว่าให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรพัฒนาครูให้ทำการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ส่งผลต่อการพัฒนาครูนักวิจัยให้มีสติปัญญา พฤติกรรมการสอนที่ดีมีพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง และระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 41 ; Longhran, 2002, p. 107) เกิดสมรรถนะครูนักวิจัยทั้งด้านความรู้ความเข้าใจการวิจัย ด้านจิตวิจัย และด้านทักษะปฏิบัติการวิจัย (อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล, 2556, บทคัดย่อ)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู พบว่าครูได้รับการฝึกอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกันมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คุณภาพของการวิจัยและคุณค่าของงานวิจัยดังกล่าวในความคิดของครูกลับอยู่ในระดับปานกลาง (Suksunai, Wiratchai, & Khemmani, 2011, pp. 1-12) ซึ่งสะท้อนให้เห็นโดยภาพรวมว่าครูผู้สอนในโรงเรียนยังขาดสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งผลดังกล่าวอาจบ่งชี้ได้ว่าครูผู้สอนมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ทำให้เกิดความล้มเหลวในการยกระดับสมรรถนะของครูด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หนึ่งในสาเหตุนั้นคือ ความกลัวในเรื่องเกี่ยวกับการทำวิจัย (Berger et al., 2005, pp. 93-105) ฉะนั้น การจะทำให้ครูทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง ครูต้องมีพลังอำนาจการทำงาน จำเป็นต้องได้รับการเสริมพลังอำนาจ เพื่อให้มีโอกาสที่จะพัฒนาตัวเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (Duffy, 1992, p. 447) การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการเพิ่มศักยภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการเลือกสู่การปฏิบัติและนำมาซึ่งผลลัพธ์ตามที่ต้องการ (World Bank, 2003 pp. 1-3)

Short, Greer & Melvin (1994, pp. 38-52) ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจครูประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ พบว่า การให้ครูมีอิสระในการทำงาน (autonomy) เพื่อให้ครูได้แสดงความสามารถของตนออกมา และในขณะเดียวกันก็สนับสนุนส่งเสริม (support) และให้โอกาส(opportunity) เรียนรู้และพัฒนาตัวเองตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน โดยใช้หลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการของการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การ คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ทักษะ

และประสบการณ์ที่เป็นพลังความสามารถในการทำงาน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงออกซึ่งความรู้ ทักษะประสบการณ์ และพลังในการทำงาน โดยมีแนวคิดหลักว่าการให้อำนาจบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อให้มีการพัฒนาอำนาจที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งมีอยู่ในระดับหนึ่งแล้วให้เพิ่มมากขึ้น หรือทำให้บุคคลค้นพบพลังอำนาจที่ตนมีและใช้ประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (Gutierrez, Parsons & Cox, 1998) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นรูปแบบการวิจัยที่เกิดจากการบูรณาการโดยรวบรวมเอาวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้าด้วยกัน ดังคำกล่าวของ Koshy (2010) ที่กล่าวว่าการวิจัยปฏิบัติการได้พัฒนาขึ้นมาในบริบททางสังคมโดยมุ่งพัฒนาบุคคลด้วยการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการดำเนินชีวิต โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วม (participatory) และความร่วมมือ (collaborative) ต่อมา Elliot และ Adelman (1976) อ้างถึง ใน Koshy, 2010) ได้นำแนวคิดวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนเมื่อมีการทดสอบการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน

การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่กำลังมีความสำคัญต่อประเทศอย่างมาก ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลาทำให้การศึกษาต้องมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับระบบการสอนที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนซึ่งมีการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้คงอยู่ได้ด้วยการดำเนินการบริหารของตนเอง ครูผู้สอนจึงต้องได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปในสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถภาพของครู ดังผลการศึกษาวิจัยของ นวลจันทร์ ปุยะกุล (2551, น. 28-29) ที่พบว่า สมรรถนะหรือสมรรถภาพครูไม่เท่าทันเทคโนโลยี คุณภาพครูไม่สอดคล้องกับภารกิจและขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติการ และผลการวิจัยของ บรรเลง ศรนิล และคณะ (2548, น. 24) ที่พบว่าคุณภาพของครูผู้สอนยังไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ต้องการ

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูในสถานศึกษาเอกชนด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพด้านการวิจัยเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งได้รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านสมรรถภาพทางการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการและเสริมสร้างพลังในการทำงาน และส่งเสริมศักยภาพการทำงานของครูทั้งในระดับบุคคล ทีมงานและองค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษา ภาคเอกชน
2. เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

บุญสิทธิ์ ไชยชนะ (2552, น. 19) ได้ศึกษาและสรุปว่า สมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูนั้นควรมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2) องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน 3) องค์ประกอบด้านทักษะของการวิจัยในชั้นเรียน

วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หรือวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การแสวงหาความรู้ความจริง แสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ หรือใช้กระบวนการวิจัยในบริบทของชั้นเรียน ซึ่งจัดทำโดยครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในห้องเรียน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน มุ่งนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศและความเป็นอิสระทางวิชาการ (Kemmis; & Taggart, 1990, ทิศนา แขมมณี และ สร้อยสน สกลรักษ์, 2540, สุวัฒนา สุวรรณเขตนิยม, 2544, อุทุมพร จามรมาน, 2546, พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544, สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 21-24

ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2550) โดยมีการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้จริง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, น. 21-24) การวิจัยต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับทางปฏิบัติงานต่างๆ ของตนเองให้ตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นแนวคิดที่มีหลายมิติ สะท้อนให้เห็นคุณภาพในการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแก่บุคคลตามขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่บุคคลมีอยู่ (Isaacs and Martin, 1993) โดยให้บุคคลมีอิสระในการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้สามารถกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความสามารถที่บุคคลมี หรือกระทำการร่วมกับผู้อื่นได้ตามที่ตนมีความสามารถในด้านนั้น ๆ (Raymond and Bonnie, 1994) กระบวนการเสริมพลังการทำงานของครูตามแนวคิดของ Avalos (1997, น. 77–81) ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักสำนึกในหน้าที่ครู 2) กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ครูได้ทำหน้าที่ที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่จะสร้างงานที่มีคุณภาพ 3) ใช้การฝึกอบรมเสริมพลังการทำงานของครูในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน 4) สร้างความร่วมมือระหว่างเพื่อนครู และระหว่างครูกับผู้บริหารในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงาน 5) สร้างสภาพและบรรยากาศของที่ทำงานให้เป็นสัดส่วนให้ครูเกิดความรู้สึกที่ดีมีความสะดวกปลอดภัยในการทำงาน

Blanchard and Thacker (2007) กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึงการจัดการอย่างเป็นระบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ สำหรับใช้ในการทำงานในปัจจุบันและอนาคต และ เสนอรูปแบบการฝึกอบรมออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม การออกแบบ การพัฒนา การฝึกอบรม และการประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนโยบายยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู และได้พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูในสถานศึกษาเอกชนด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม โดยทำการศึกษาจากความต้องการจำเป็นของครู และประเมินผลงานวิจัยครูแล้วจึงพัฒนาเป็นรูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมแบบ EmPAR เพื่อให้ครูมีสมรรถภาพการวิจัย โดยใช้แนวคิดของ Blanchard and Thacker (2007) เสนอรูปแบบการฝึกอบรมออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม การออกแบบ การพัฒนา การฝึกอบรม และการประเมินผล ใช้กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานให้แก่ครูด้วยการให้อำนาจหน้าที่โอกาส อิสระในการตัดสินใจให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้มีส่วนร่วมในการทำงาน สร้างบรรยากาศในองค์การและการให้การสนับสนุน โดยมุ่งหวังให้ครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนมีความสามารถด้านการวิจัย 3 ด้าน คือ มีความรู้ด้านการวิจัย ทักษะการวิจัย และด้านเจตคติต่อการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดการวิจัย*

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มี 4 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ผลงานการวิจัยของครูแล้วนำผลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถนะวิจัยของครูด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยในระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Blanchard and Thacker โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม 2) วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมโดยการสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน และประเมินคุณภาพผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน นำผลที่ได้จากการสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม และผลจากการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูมาจัดทำร่างรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวางแผนกำหนดเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และรูปแบบวิธีการฝึกอบรม โดยรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและแผนการจัดกิจกรรม มาตรฐานของการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายในการอบรม ลักษณะของการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) นำร่างรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสม และความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 2) นำร่างรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วนำมาหาคุณภาพโดยใช้เทคนิค IOC

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกอบรม ตามแผนที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล ผู้วิจัยประเมินผลรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม เพื่อปรับปรุงและรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเอกสารรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม พร้อมแบบประเมินการรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินรับรองรูปแบบในประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ

การวิจัยในระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

การวิจัยในระยะที่ 4 ปรับปรุงรูปแบบและรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษา ภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษาในสถานศึกษาภาคเอกชน ภาคตะวันออก จำนวน 1,750 คน

กลุ่มตัวอย่างวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น

และวิเคราะห์ผลการวิจัยของครูได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 326 คน 2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรม ได้จากการเลือกแบบเจาะจง 1 แห่ง จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน จำนวน 69 ข้อ ค่าอำนาจจำแนก .27 - .80 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98

2. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยของครู 7 ประเด็น ค่าความสอดคล้องภาพรวม .96

3. แบบประเมินผลการอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม จำนวน 53 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.81

4. แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) 0.57 - 0.99 ค่าความยากง่าย (p) 0.43 - 0.73 ความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ .99

5. แบบประเมินผลการอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม จำนวน 10 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .93

6. แบบประเมินรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพ ด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม จำนวน 8 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์

3. ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 326 ฉบับ ได้รับกลับคืน 326 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความถี่ และดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified priority needs index: $PNI_{modified}$)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน

ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 จัดเก็บข้อมูลจากการสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ด้านทักษะการวิจัย และด้านเจตคติต่อการวิจัย กับครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษาในสถานศึกษาภาคเอกชนในภาคตะวันออก จำนวน 326 คน และขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์และประเมินคุณภาพผลงานของครู โดยการประเมินคุณภาพงานวิจัยของครู ดังตาราง 1 - 2

ตาราง 1

ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนโดยภาพรวม

รายการความต้องการจำเป็นฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู ในภาพรวม	สภาพที่คาดหวัง I	สภาพที่เป็น D	$PNI_{modified}$	อันดับความสำคัญ
1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ในชั้นเรียน	4.13	3.42	0.21	2
2. ด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียน	4.28	3.47	0.23	1
3. ด้านเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน	4.34	3.60	0.20	3

จากตาราง 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียน มีค่า $PNI_{modified}$ = 0.23 รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ในชั้นเรียน มีค่า $PNI_{modified}$ = 0.21 และด้านเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน มีค่า $PNI_{modified}$ = 0.20 ตามลำดับ

ตาราง 2

ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยของครู

รายการประเมินคุณภาพงานวิจัยของครู	ผลการตรวจสอบ		คะแนนประเมินผลงานการวิจัยของครู (เต็ม 3 คะแนน)
	จำนวนเล่มที่มีหลักฐาน	จำนวนเล่มที่ไม่มีหลักฐาน	
1. การเลือกปัญหา			
1.1 มีการสำรวจปัญหาเพื่อกำหนดคำถามวิจัยที่เหมาะสม	20	0	3
1.2 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้อย่างเหมาะสม	20	0	3
1.3 ชื่อเรื่องบอกปัญหาวิจัย	13	7	2
1.4 ชื่อเรื่องและประเด็นปัญหาวิจัยชัดเจนสื่อความหมาย	13	7	2
1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาแสดงเหตุผล สอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัยได้ชัดเจน	18	2	3
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			$\overline{X}$ =2.60
2. การแยกรายละเอียดของปัญหา			
2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่อง	15	5	2
2.2 มีการระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา	15	5	2
2.3 ระบุกลุ่มประชากรที่ศึกษาชัดเจน	20	0	3
2.4 กระบวนการที่ใช้ศึกษามีความชัดเจน กระชับ ไม่ซับซ้อน	19	1	3
2.5 มีการนิยามตัวแปรสำคัญครบถ้วน	3	17	1
2.6 ใช้ภาษาในการนิยามตัวแปรสำคัญที่เข้าใจง่าย	3	17	1
2.7 มีรายงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหมาะสมและเพียงพอ	15	5	2
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			2.00
3. การวางแผนการแก้ปัญหา			
3.1 มีการออกแบบการวัดตัวแปรที่ศึกษา	7	13	1
3.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับปัญหาวิจัย	20	0	3
3.3 วางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับปัญหาวิจัยของครู	15	5	2
3.4 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสม	15	5	2
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			2.00
4. การลงมือแก้ปัญหา			
4.1 มีการระบุถึงเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล	20	0	3
4.2 มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	1	19	1
4.3 สถิติที่ใช้สอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัย	15	5	2

4.4 สถิติที่ใช้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย	15	5	2
4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในการวิจัย	10	10	2
4.6 นำเสนอผลการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตรงตามวัตถุประสงค์	10	10	2
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			2.00
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล			
5.1 มีการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเหมาะสมกับวิธีการศึกษา	15	5	2
5.2 มีการอธิบายขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน	12	8	2
5.3 วิธีการเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมีความเป็นไปได้	15	5	2
5.4 สามารถเก็บข้อมูลได้ครบตรงตามวัตถุประสงค์	15	5	2
5.5 มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	15	5	2
5.6 มีการจัดแยกประเภทข้อมูลง่ายและสะดวกต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์	15	5	2
5.7 การบันทึกข้อมูลเป็นระบบ ชัดเจน	15	5	2
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			2.00
6. การสรุปผลและรายงาน			
6.1 ข้อสรุปสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	15	5	2
6.2 การอภิปรายผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	1	19	1
6.3 การอภิปรายผลครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา	1	19	1
6.4 ข้อสรุปมีความชัดเจน	15	5	2
6.5 มีเหตุผลยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อสรุปผลการวิจัย	0	20	1
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			1.40
7. การสะท้อนผล			
7.1 นำผลที่ได้จากการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อภิปรายร่วมกันกับเพื่อนครู	0	20	1
7.2 มีการตรวจสอบข้อค้นพบกับเพื่อนครูด้วยกัน	0	20	1
7.3 นำผลจากการวิจัยไปวางแผนเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป	5	15	1
7.4 มีการนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทันที	12	8	2
7.5 ตรวจสอบว่าผลการวิจัยที่ได้สอดคล้อง ตามจุดประสงค์ที่วางไว้	13	7	2
7.6 ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้	20	0	3
คะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			1.67
รวมคะแนนเฉลี่ยผลประเมินงานการวิจัยของครู			1.91

จากตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพงานของครู จำนวน 20 เล่ม 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การเลือกปัญหา การแยกรายละเอียดของปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา การลงมือแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลและรายงาน และการสะท้อนผล ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับควรปรับปรุง ($\overline{X}$ = 1.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การเลือกปัญหา อยู่ในระดับพอใช้($\overline{X}$ = 2.60) การแยกรายละเอียดของปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา และการลงมือแก้ปัญหา อยู่ในระดับพอใช้ ($\overline{X}$ = 2.00) การรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผล อยู่ในระดับควรปรับปรุง ($\overline{X}$ = 1.67) และ การสรุปผลและรายงาน อยู่ในระดับควรปรับปรุง ($\overline{X}$ = 1.40)

สรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม จำนวน 326 คน ร่วมกับการประเมินคุณภาพงานของครู

จำนวน 20 เล่ม 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การเลือกปัญหา การแยกรายละเอียดของปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา การลงมือแก้ปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลและรายงาน และการสะท้อนผล พบว่า ควรฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีความสำคัญและต้องเร่งให้การฝึกอบรม ได้แก่ ด้า นทักษะการวิจัยในชั้นเรียนสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยของครู พบว่า องค์ประกอบที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การสรุปผลและรายงาน ซึ่งป็นสมรรถภาพด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ส่วนการแยกรายละเอียดของปัญหา การลงมือแก้ปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหา และการสะท้อนผล อยู่ในระดับพอใช้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูด้วยการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน และผลจากการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนในการวิจัยระยะที่ 1 มาวางแผนกำหนดเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และรูปแบบวิธีการฝึกอบรม โดยรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและแผนการจัดกิจกรรม มาตรฐานของการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายในการอบรม ลักษณะของการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล จากองค์ประกอบดังกล่าวได้รูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม

2. ผลการตรวจคุณภาพของรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ดังตาราง 3

ตาราง 3

ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน ด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n = 5)					$\overline{X}$	SD
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. เนื้อหาสาระสอดคล้องกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยครู	3	5	5	5	5	4.60	0.89
2.เนื้อหาสาระสามารถนำมาใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้	5	4	4	5	5	4.60	0.55
3.ขอบเขต เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับนโยบายด้านการปฏิรูปการศึกษา	4	4	5	5	4	4.40	0.55
4.การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	5	4	5	4	4	4.40	0.55
5.กระบวนการ และขั้นตอนชัดเจน สามารถใช้ พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้จริง	4	4	4	5	4	4.20	0.45
6.สื่ออุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม	4	4	4	4	4	4.00	0.00
7.ระยะเวลาในการฝึกอบรม	4	5	4	4	4	4.20	0.45
8.การประเมินผล	4	4	5	5	4	4.40	0.55
เฉลี่ย	4.13	4.25	4.50	4.63	4.25	4.36	0.20

จากตาราง 3 พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.36 SD = 0.20)

ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำปรับปรุง ในแผนการจัดกิจกรรมหน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และหน่วยที่ 2 นวัตกรรมสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน รายละเอียดดังนี้

แผนการจัดกิจกรรม	ก่อนการปรับปรุง	หลังการปรับปรุง
หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน	คุณครูคิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์อย่างไรอีกบ้าง กรุณาเขียนเพิ่มเติม	ให้ร่วมกันระดมความคิดว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์อย่างไรอีกบ้าง กรุณาเขียนเพิ่มเติม
หน่วยที่ 2 นวัตกรรมสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน	ไม่มีตัวอย่างการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม	เพิ่มตัวอย่างการคำนวณการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ผู้วิจัยนำรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4

ตาราง 4

ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม (E_1 / E_2)

คนที่	หน่วยที่								ทดสอบหลังเรียน
	1 (50)	2 (20)	3 (60)	4 (20)	5 (60)	6 (30)	7 (20)	รวม (260)	(36)
1	41	18	54	17	51	24	19	224	30
2	43	16	52	17	51	24	19	222	32
3	44	17	54	17	50	26	18	226	35
4	39	15	53	19	50	24	19	219	32
5	38	18	54	17	50	27	17	221	34
6	41	18	54	18	50	28	18	227	33
7	42	19	54	17	51	28	17	228	32
8	41	20	52	16	53	27	16	225	32
9	39	17	53	17	55	28	18	227	33
10	42	18	53	17	56	27	17	230	32
11	42	17	52	16	55	27	17	226	32
12	41	18	54	16	53	24	17	223	33
13	40	17	53	16	53	25	16	220	32
14	42	18	57	17	57	26	17	234	31
15	43	17	53	16	55	25	16	225	30
รวม	618	263	802	253	790	390	261	3,377	483
เฉลี่ย	41.20	17.53	53.47	16.87	52.67	26.00	17.40	225.13	32.20
ร้อยละ	82.40	87.67	89.10	84.33	87.78	86.67	87.00	86.59 (E_1)	89.44 (E_2)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ (E_1/ E_2 : 80/80) เมื่อพิจารณารวมทั้ง 7 หน่วย คิดเป็นค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 86.59 และคะแนนทดสอบหลังการอบรม คิดเป็นค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 89.44 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) เท่ากับ 86.59/89.44 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูด้วยการเสริม พลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม

ผลการรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วย การเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ดังตาราง 5

ตาราง 5

ผลการรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน ด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม

ประเด็นพิจารณา	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (n = 5)			
	$\overline{X}$	SD	ระดับค่าเฉลี่ย	อันดับ
1. เนื้อหาสาระสอดคล้องกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการ วิจัยครู	4.40	0.89	มาก	3
2. เนื้อหาสาระสามารถนำมาใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้	4.60	0.55	มากที่สุด	1
3. ขอบเขต เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับนโยบายด้านการปฏิรูปการศึกษา	4.20	0.84	มาก	4
4. การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด	1
5. กระบวนการ และขั้นตอนชัดเจน สามารถใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้จริง	4.25	0.50	มาก	5
6. สื่ออุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม	4.40	0.55	มาก	2
7. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	3.60	0.55	มาก	6
8. การประเมินผล	4.20	0.45	มาก	3
รวม	4.28			

จากตาราง 4.5 พบว่า ผลการรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วมจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าสูงสุด 2 ประเด็น คือ เนื้อหาสาระสามารถนำมาใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้ และ การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ($\overline{X}$ = 4.60 SD = 0.55) รองลงไปคือ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการ วิจัยครู ($\overline{X}$ = 4.40 SD = 0.89) อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 4.40 SD = 0.55) การประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.20 SD = 0.45) ขอบเขต เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับนโยบาย ด้านการปฏิรูปการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.20 SD = 0.84) กระบวนการและขั้นตอนชัดเจน สามารถใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้จริง ($\overline{X}$ = 4.25 SD = 0.50) และประเด็นที่มีค่าต่ำที่สุดคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 3.60 SD = 0.55)

การอภิปรายผล

1. จากผลการประเมินความต้องการในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน ที่พบว่า ด้านที่มีความสำคัญและต้องเร่งให้การฝึกอบรม ได้แก่ ด้านทักษะการวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

และด้านเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการที่ครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนเห็นว่าการวิจัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษาภาคเอกชน จึงควรมีทักษะในการวิจัย เพราะการวิจัยเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น ครูต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้ใฝ่รู้ มีกระบวนการคิด การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สรุปผล เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับผลการเรียนของผู้เรียน ครูต้องมีทักษะการสืบค้น สร้างองค์ความรู้ด้วยเขตคติที่ดี คุณสมบัติเหล่านี้ส่งผลให้ครูเป็นนักวิจัย (กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล, 2553) สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยของครูที่พบว่า องค์ประกอบที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การสรุปผลและรายงาน ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ อยู่ในระดับพอใช้ อย่างไรก็ตามในการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชน ควรดำเนินการฝึกอบรมไปพร้อมๆกันทั้ง 3 ด้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนให้ครูได้รับการฝึกอบรมผ่านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจริง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมไปสังเคราะห์ร่วมกับการประเมินคุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อหาความสอดคล้องของสมรรถภาพการวิจัยที่จำเป็นในการฝึกอบรมให้กับครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัชนี กุลฑานันท์ (2553) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูแบบผสมผสานในการทำวิจัยในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูยังมีปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งในด้านความรู้และด้านทักษะ และมีความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของครู รูปแบบการฝึกอบรมครูในการวิจัยในชั้นเรียนควรเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่มีรูปแบบการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ จุดประสงค์ควรเน้นทักษะการปฏิบัติงานวิจัย มีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา ผสมผสานวิธีการฝึกอบรมกิจกรรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ทักษะ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม โดยรูปแบบการฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและแผนการจัดกิจกรรม มาตรฐานของการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายในการอบรม ลักษณะของการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์หรือ แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล โดยจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) ในภาพรวมมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติยา วงศ์ก้อม (2547) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เหมาะสมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผนการพัฒนา การปฏิบัติการพัฒนาครู และผลการประเมินการพัฒนาครู ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีส่วนประกอบที่สัมพันธ์กัน ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโครงสร้างของรูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ในระดับมากถึงมากที่สุด ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินการเรียนรู้ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอภิสรรค์ ภาชนะวรรณ (2552) ที่พบว่ารูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินรับรองรูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีส่วนร่วม ร่วมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถภาพด้านการวิจัยของครู

อาชีวศึกษาภาคเอกชนด้วยการเสริมพลังแบบมีเนื้อหาสาระสามารถนำมาใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้ การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา เนื้อหาสาระสอดคล้องกับความ ต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยครู อุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม การประเมินผล ขอบเขต เนื้อหาสาระสอดคล้องกับนโยบาย ด้านการปฏิรูปการศึกษากระบวนการและขั้นตอนชัดเจน สามารถใช้พัฒนาสมรรถภาพด้านการวิจัยของครูได้จริง ระยะเวลาในการฝึกอบรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสรรค์ ภาชนะวรรณ (2552) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาการพัฒนาด้านการวิจัยสำหรับครูโรงเรียนเอกชนที่เน้นรูปแบบให้ครูพัฒนาตนเอง และผูกโยงไปกับการพัฒนาวิชาชีพครู และมีการประเมินผล

2. หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาครู หรือโรงเรียนที่ต้องการนำรูปแบบนี้ไปใช้ ควรพิจารณาถึงบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรก่อนว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาครูหรือไม่ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของการเสริมพลังการทำงานไม่เพียงแต่จะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเท่านั้น ยังขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กรอีกด้วย องค์กรหรือโรงเรียนที่มีความเหมาะสมในการนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาครู ผู้บริหารควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความเชื่อในหลักประชาธิปไตยในการทำงาน และผู้บริหารให้ความสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และควรมีการบริหารงานแบบเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยเหตุว่าจะเป็นการช่วยเร่งปฏิกิริยาให้ครูสามารถเสริมพลังการทำงานในตนเองได้เร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. นำรูปแบบการฝึกอบรมไปใช้กับกล่มครูอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มอื่น ๆ โดยให้มีการศึกษาแบบระยะยาว (longtitudinal study) เพื่อศึกษาพัฒนาการและสร้างความมั่นใจในผลที่เกิดขึ้นและสามารถยืนยันผลที่เกิดขึ้นจริงกับครูได้อย่างมั่นใจ

2. กระบวนการฝึกอบในการวิจัยนี้ทดลองทำเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นเพีงกลุ่มเดียว ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายกลุ่มเพิ่มขึ้นให้มีกลุ่มเรียบเทียบ เพื่อจะทำให้สามารถเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร มีมิติใดบ้างที่มีความแตกต่างกันและเหมือนกันทั้งในด้านกระบวนการฝึกอบรม การติดตามผลและผลที่เกิดขึ้น

References

Avalos, B. (1997). *"Professionalism and Empowerment of Teachers: Views And Experiences," In Teachers, Teacher Education and Training, Education Dilemmas: Debate and Diversity*. In Watson, K., Mogul, C., & Modgil, S. (Eds.)., London: Cassell

Berger, J. E., Boles, K. C., & Troen, V. (2005). Teacher research and School Change: paradoxes, problems, and possibilities. Teaching and teacher education: An International. *Journal of Research and Studies*, *21*(1), 93-105.

Blanchard, P. C., & Thacker, J. W. (2007). *Effective training: systems, strategies, and practices*. (3rd ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Chaichana, B. (2009). *The Effect of self-Esteem and competency of the classroom research promotion program in development process of teacher trainees*. Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Duffy, G. G. (1992). Let's free teachers to be inspired. *Phi delta Kappa*, *73*(16), 442-447.

Gutierrez, L. M., Parsons, R. J., & Cox, E. O. (1998). *Empowerment in social work practice: A sourcebook*. Pacific Grove: Books/ Cole.

Isaacs, A., & Martin, E. (1993). *Oxford dictionary for the business world*. London: Oxford University Press.

Jamornman, U. (1997). *The true interpretation of learners' ability to reform education*. Bangkok: funny Publishing. (in Thai)

Kemmis, S., & McTaggart, R. (1990). *The action research planer*. (3rd ed.). Victoria: Deakin University.

Khaemmanee, T., & Sakonrak, S. (1997). *Pattern and educational research tools. Type 1*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Koshy, V. (2010). *Action ewsearch for improving educational practice*. CA: Sage.

Kultanan, P. (2010). *The Development of Blended Teacher Training Model in Classroom Research*. Curriculum Research and Develoment, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)

Mitchell, L., & Mitchell. (2002). *Learning from Teacher research*. New York: Teacher College Press.

Ministry of Education. (2014). *Policy of the Minister of Education (Admiral Narong Pipatanasai)*. Office of the Permanent Secretary for Education. (in Thai)

Office of the Education Council. (2010). *Educational reform proposals in the second decade (2009– 2018)*. Bangkok: Prikwangraphic. (in Thai)

Pachanawan, A. (2009). Teacher competency development model with participatory action research process. *Journal of Education*, *20*(2), February – May. (in Thai)

Puyakoon, N. (2005). *The Learning Factory: A case study of innovation path to Thai Vocational Education*. Ph. D. Thesis in Vocational Education, Kasetsart University. (in Thai)

Raymond, J. C., & Bonnie, D. O. (1994). *Webster's Encyclopedia Unabridged Dictionary of the English Language*. New York: Grammercy Books.

Ritjaroon, P. (2001). *Research for development of classroom research practice learning*. Bangkok: Publishing Of Chulalongkorn University. (in Thai)

Rungruengwanichkun, O. (2013). *Development of research competency enhancement model for teachers by integrating the learning process for teacher civil servants Under the Office of Secondary Education Area 2*. Adult Education, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Sengwong, P. (2007). *Development of learning innovation with classroom research methods*. Bangkok: EK Books. (in Thai)

Short, P. M., Greer, J. T., & Melvin, W. M. (1994). Creating empowered schools: lessons in change. *Journal of Educational Administration*, *32*(4), 38-52.

Sornnil, B. et al. (2005). *Path of vocational education and technology Research report*. Bangkok: Office of the Education Council, Print Image Partnership Limited. (in Thai)

Suksunai, D., Wiratchai, N., & Khemmani, T. (2011). Effects of motivational psychology characteristic factors on teachers'classroom action research performance. *Research in Higher Education Journal*, 10, 1-12. (in Thai)

Suwankhetniyom, S. (2001). Professional teacher development with classroom research. *Journal of Education*, *29*(3), 15-25. (in Thai)

Wongkorn, K. (2004). *The teacher development model in learning assessment based on empowerment evaluation according to the National Education Act B.E. 1999*. Educational Measurement and Evaluation, Chulalongkorn University. (in Thai)

Wongvanich, S. (2007). *Classroom action research*. (9th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

World Bank. (2003). *What is Empowerment*. Retrived from http://www. Ecomlink.org/E_ incubator/FAQ.asp?CategoryID=905.

การตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิตในกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

The Decision to Invest in Savings of Life Insurance Companies in the Working Group in Bangkok

สาลินี ชัยวัฒนพร[1], ภาคภูมิ ภัควิภาส[2], รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร[3] และ เบญญาภา กันทะวงศ์วาร[3]

Salinee Chaiwattanaporn[1], Pakphum Pakvipas[2], Ratthanan Pongwiritthon[3] and Benyapa Kantawongwan[3]

[1]นักวิชาการอิสระ

[1]Independent Scholar

[2]คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

[2]Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

[3]มหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น

[3]Northwestern University

Received: June 26, 2019

Revised: August 2, 2019

Accepted: August 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิตในกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ คนทำงานแล้วในพื้นที่ที่เป็นย่านธุรกิจสำคัญ 400 คน และใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้วางแผนการออมโดยทำประกันชีวิตส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 20-30 ปี โสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000–20,000 บาท ปัจจัยที่มีผลต่อการออมได้แก่ ด้านแรงจูงใจในการออมเงินเพื่อการใช้จ่ายในอนาคต ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.712) ป้องกันปัญหาเงินเฟ้อ ($\overline{X}$ = 3.51, SD = 0.651) การเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน ($\overline{X}$ = 3.39, SD = 0.652) ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในอนาคต ($\overline{X}$ = 4.15, SD = 0.915) การเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน/เงินสดอย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$ = 3.87, SD = 0.894) ผลตอบแทนรวดเร็ว ($\overline{X}$ = 3.62, SD = 0.790) ด้านความกังวลที่เกิดจากการออมเงินต่อเรื่องความยากลำบากหลังวัยเกษียณ ($\overline{X}$ = 3.80, SD = 0.792) ความเสี่ยงในการตัดสินใจออมเงิน ($\overline{X}$ = 3.52, SD = 0.736) ด้านข้อจำกัดจากการออมเงินด้านเงินทุน ($\overline{X}$ = 3.66, SD = 0.835) ทักษะด้านการวางแผนทางการเงิน ($\overline{X}$ = 3.55, SD = 0.711) เวลาในการติดตามสถานการณ์/ข่าวสาร ข้อมูลด้านการออม ($\overline{X}$ = 3.43, SD = 0.791) ปัจจัยภาระหนี้ ($\overline{X}$ = 3.41, SD = 0.783) เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันชีวิตคือ ต้องการความมั่นคงปลอดภัยสำหรับตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่เลือกทำให้กับตนเองและครอบครัวโดยเลือกแบบประกันชีวิตแบบทยอยจ่ายตามระยะเวลาหรือแบบประกันชีวิตสะสมทรัพย์ และเบี้ยประกันชีวิตอยู่ในระดับ 4,000-20,000 บาทต่อปี และมีทุนประกันชีวิตรวมต่ำกว่า 100,000 บาทเป็นหลัก หากมีระดับรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีการซื้อประกันชีวิตเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การออม, การทำประกันชีวิต, พฤติกรรมการออม, พฤติกรรมการทำประกันชีวิต

Abstract

This study aims to study the decision to invest in saving of life insurance companies in the working group in Bangkok. Sample size of this study were 400 people who working group in Bangkok. Questionare was used as a research tool for collecting data. The research found that the savings planner by making life insurance mostly for women 20-30 years old Bachelor's degree, Private employee. The average income is less than 15,000-20,000 baht. Factors that affect savings include Motivation for saving money for future spending ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.712), Preventing inflation problems ($\overline{X}$ = 3.51, SD = 0.651), Increasing property value ($\overline{X}$ = 3.39, SD = 0.652), Hope for savings from better living in the future ($\overline{X}$ = 4.15, SD = 0.915), continuous increase in property value/cash ($\overline{X}$ = 3.87, SD = 0.894), Fast return ($\overline{X}$ = 3.62, SD = 0.790), Concerns caused by saving money on difficulties after retirement ($\overline{X}$ = 3.80, SD = 0.792), Risk in saving decisions ($\overline{X}$ = 3.52, SD = 0.736), In terms of savings from capital ($\overline{X}$ = 3.66, SD = 0.835), Financial planning skills ($\overline{X}$ = 3.55, SD = 0.711), Time for monitoring the situation/news Saving information ($\overline{X}$ = 3.43, SD = 0.791), Debt burden factor ($\overline{X}$ = 3.41, SD = 0.783). The reason for making life insurance decisions is Need security for yourself and your family. Most of them choose to make themselves and their families by choosing a life insurance scheme that is gradually paid according to the duration or the life insurance policy. And life insurance premiums are at the level of 4,000-20,000 baht per year and the total life insurance fund is less than 100,000 baht. If there is a higher income level, there will be more life insurance purchases.

Keywords: Saving, Life Insurance, Saving Behavior, Life Insurance Behavior

บทนำ

ในปัจจุบันหลายๆ ประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ในเรื่องต่างๆ เช่น ในเรื่องสวัสดิการเงินบำนาญ สวัสดิการการประกันสังคม เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลก ซึ่งทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องปรับตัวเพื่อตัดค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ รวมถึงเงินที่ผู้เกษียณอายุจะได้รับด้วย สำหรับประเทศไทยจึงได้มีการตื่นตัวในเรื่องของจำนวนประชากรในวัยผู้สูงอายุมากขึ้นพอสมควร เนื่องจากประชากรสูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว ในขณะที่อัตราการเกิดกลับลดต่ำลง จึงทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรตามไปด้วย

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุหรือวัยเกษียณจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมากสำหรับประชาชนที่อยู่ในวัยกำลังทำงาน ณ ปัจจุบัน (ชวนไชยสิทธิ์ และคณะ, 2555) ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลและประชาชนต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งนั้น อีกทั้งต้องให้ความสำคัญในเรื่องการออมและการทำประกันชีวิตเพื่อรองรับวัยเกษียณอายุ ทั้งนี้รัฐบาลเองควรจะต้องมีการผลักดันและสนับสนุนให้ประชาชนในวัยทำงานควรมีการออมเงินตั้งแต่เริ่มต้นการทำงาน เพื่อเป็นการวางแผนและเตรียมความพร้อมที่จะให้ประชาชนมีเงินพอใช้จ่ายในยามเกษียณหรือวัยชรา อีกทั้งภาวะเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนจะต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ โดยประชาชนจะต้องนำเงินที่เก็บไว้สำหรับการออมส่วนหนึ่งมาใช้ชดเชยในส่วนของค่าใช้จ่ายที่ปรับตัวสูงขึ้น จึงเป็นผลทำให้การออมของภาคครัวเรือนไทยนั้นลดลง นอกจากการออมแล้วหากพิจารณารวมถึงการทำประกันชีวิตนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความ

สำคัญต่อทางการเงินของผู้วางแผนในวัยเกษียณ ทั้งนี้จะช่วยในเรื่องของการคุ้มครองรายได้และเป็นการเก็บออมที่มีดอกผลให้แก่ผู้ทำประกัน อีกทั้งการทำประกันชีวิตนั้นยังช่วยลดภาระทางสังคมเวลาเกิดภัยหรืออุบัติเหตุให้กับผู้ทำประกัน และยังสามารถใช้ในการขอลดภาษีเงินได้ส่วนบุคลได้อีกด้วย เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญการทำประกันชีวิตของประชาชน ซึ่งเมื่อผู้ออมในวัยกำลังทำงานได้วางแผนในเรื่องของการประกันภัย เมื่อถึงคราวครบกำหนดอายุกรมธรรม์ของประกันชีวิต ก็จะได้รับเงินเพื่อสามารถนำไปใช้จ่ายในยามเกษียณ ทั้งนี้ยังช่วยให้ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณมีเงินเพียงพอใช้จ่ายในการดำรงชีวิตอยู่หากมีการวางแผนเตรียมพร้อมไว้อย่างดี

ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาถึงพฤติกรรมการวางแผนของประชาชน ว่ามีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ชีวิตในวัยเกษียณมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้นี้ใช้เป็นประโยชน์กับทางภาครัฐและเอกชนที่จะช่วยให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินและการทำประกันชีวิตของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมและการทำประกันชีวิตของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาเหตุผลในการเลือกทำประกันชีวิตของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีความคาดหวัง

Victor Vroom (1964) ได้เสนอรูปแบบของความคาดหวังในการทำงานซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในการอธิบายกระบวนการจูงใจของมนุษย์ในการทำงานโดยมีความเห็นว่าการที่จะจูงใจให้พนักงานทำงานเพิ่มขึ้นนั้นจะต้องเข้าใจกระบวนการทางความคิดและการรับรู้ของบุคคลก่อน โดยปกติเมื่อคนจะทำงานเพิ่มขึ้นจากระดับปกติเขาจะคิดว่าเขาจะได้อะไรจากการกระทำนั้นหรือการคาดคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อเขาได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างในกรณีของการทำงาน พนักงานจะเพิ่มความพยายามมากขึ้นเมื่อเขาคิดว่าการกระทำนั้นนำไปสู่ผลลัพธ์บางประการที่เขามีความพึงพอใจ เช่น เมื่อทำงานหนักขึ้นผลการปฏิบัติงานของเขาอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นทำให้เขาได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น ค่าจ้างกับตำแหน่งเป็นผลของการทำงานหนักและเป็นรางวัลที่เขาต้องการเพราะทำให้เขารู้สึกว่าได้รับการยกย่องจากผู้อื่นมากขึ้น แต่ถ้าเขาคิดว่าแม้เขาจะทำงานหนักขึ้นเท่าไรก็ตามหัวหน้าของเขาก็ไม่เคยสนใจดูแลยกย่องเขาจึงเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งเขาก็ไม่เห็นความจำเป็นของการทำงานเพิ่มขึ้น ความรุนแรงของพฤติกรรมที่จะทำงานขึ้นอยู่กับการคาดหวังที่จะกระทำตามความคาดหวังนั้นรวมถึงความดึงดูดใจของผลลัพธ์ที่จะได้รับซึ่งจะมีเรื่องของการดึงดูดใจ การเชื่อมโยงรางวัลกับผลงาน และการเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายามโดยทฤษฎีนี้จะเน้นเรื่องของการจ่ายและ การให้รางวัลตอบแทนเน้นในเรื่องพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้ต่อเรื่องผลงาน ผลรางวัลและผลลัพธ์ของความพึงพอใจต่อเป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดระดับของความพยายามของพนักงาน

Vroom ได้เสนอรูปแบบของความคาดหวังในการทำงานเรียกว่า VIE Theory ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการอธิบายกระบวนการจูงใจของมนุษย์ในการทำงาน (V) Valance หมายถึงระดับความรุนแรงของความต้องการของบุคคลในเป้าหมายรางวัลคือคุณค่าหรือความสำคัญของรางวัลที่บุคคลให้กับรางวัลนั้น (I) Instrumentality หมายถึงความเป็นเครื่องมือของผลลัพธ์ (Outcomes) หรือรางวัลระดับที่ 1 ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ 2 หรือรางวัลอีกอย่างหนึ่ง คือเป็นการรับรู้ในความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ที่ได้ (เชื่อมโยงรางวัลกับผลลัพธ์ผลงาน) (E) Expectancy ได้แก่ ความคาดหวังถึงความเป็นไปได้ของการได้ซึ่งผลลัพธ์หรือรางวัลที่ต้องการเมื่อแสดงพฤติกรรมบางอย่าง (การเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายาม)

ตามหลักทฤษฎีความคาดหวังจะแย้งว่า ผู้บริหารจะต้องพยายามเข้าไปแทรกแซงในสถานการณ์การทำงานเพื่อให้บุคคลเกิดความคาดหวังในการทำงาน คุณลักษณะที่ใช้เป็นเครื่องมือ และคุณค่าจากผลลัพธ์ สูงสุด ซึ่งจะสนับสนุนต่อวัตถุประสงค์ขององค์การด้วยโดย 1) สร้างความคาดหวังโดยมีแรงดึงดูด ซึ่งผู้บริหารจะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ ให้การอบรมพวกเขา ให้การ

สนับสนุนพวกเขาด้วยทรัพยากรที่จำเป็น และระบุเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน 2) ให้เกิดความเชื่อมโยงรางวัลกับผลงาน โดยผู้บริหารควรกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานกับรางวัลให้ชัดเจน และเน้นย้ำในความสัมพันธ์เหล่านี้โดยการให้รางวัลเมื่อบุคคลสามารถบรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน 3) ให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายามซึ่งเป็นคุณค่าจากผลลัพธ์ที่เขาได้รับ ผู้บริหารควรทราบถึงความต้องการของแต่ละบุคคลและพยายามปรับการให้รางวัลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงานเพื่อเขาจะได้รู้สึกถึงคุณค่าของผลลัพธ์ที่เขาได้รับจากความพยายามของเขา

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

Schiffman & Kanuk (2000) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมของผู้บริโภคไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการเสาะหา ซื้อใช้ประเมินผล หรือการบริโภคผลิตภัณฑ์ บริการและแนวคิดต่าง ๆ ซึ่ง ผู้บริโภคคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้เป็นการศึกษาการตัดสินใจของผู้บริโภคในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งเงินเวลา และกำลังเพื่อบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ อันประกอบด้วยซื้ออะไร ทำไมจึงซื้อ ซื้อเมื่อไรอย่างไร ที่ไหน และบ่อยแค่ไหน นอกจากนี้

Wongmontha (1999) ยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคว่า เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภคคำถามที่ใช้ค้นหา ลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภคนิยมใช้ 6W1H ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้บริโภคได้เพื่อให้ธุรกิจสามารถหาสินค้าหรือบริการที่ดีและสอดคล้องกับพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วย W1) ลักษณะผู้บริโภคทางด้านภูมิศาสตร์ประชากรศาสตร์ W2) สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ ได้แก่ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ W3) เพื่อตอบสนองความต้องการ ได้แก่ ทางด้านร่างกาย และด้านจิตวิทยา W4) บทบาทของกลุ่มอิทธิพล ได้แก่ ผู้ริเริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อผู้ซื้อและผู้ใช้ W5) โอกาสการซื้อ ได้แก่ ช่วงใดของเดือน/วัน และโอกาสพิเศษหรือเทศกาล W6) สถานที่จำหน่ายสินค้าและบริการ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านขายของ และ H1) ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูลการประเมินทางเลือก และการตัดสินใจซื้อ

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกโดย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพในปัจจุบัน รายได้รวมต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยที่สำคัญต่อพฤติกรรมความคาดหวังในการออมเงินของบริษัทประกันชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative analysis) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คนวัยทำงานในเขตนคร โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้วเพราะมีรายได้ที่แน่นอน และผู้จัยเลือกพื้นที่ที่เป็นย่านธุรกิจสำคัญ ได้แก่ เขตจตุจักร เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร โดยขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตร ไม่ทราบจำนวนประชากร (infinite population) ของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 (กัลยา วานิชย์บัญชา 2549, น.74) การศึกษาครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 385 ราย จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพในปัจจุบัน รายได้รวมต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิต โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ได้แก่ ด้านด้านแรงจูงใจ ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออม ด้านความกังวลที่เกิดจากการออมเงิน ด้านข้อจำกัดของการออมเงิน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกทำประกันชีวิต โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงของบริษัท สามารถลดหย่อนภาษีได้ สิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาล ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงิน โดยแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ได้แก่ กรมธรรม์เพื่อบุคคลใด กรมธรรม์ที่มีอยู่รูปแบบใด เบี้ยประกันชีวิตต่อปีของกรมธรรม์ทุนประกันชีวิตของกรมธรรม์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยและแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเภทของข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกลงทุนการออมของบริษัทประกันชีวิตในกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร และทำการวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและนำมาสร้างแบบสอบถามตลอดทั้งเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมต่างให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจเช็คและทำการวิเคราะห์ IOC และเมื่อแบบสอบถามผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปแจกเพื่อทำ pretest

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (pretest) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยเลือกบุคลากรที่ปฏิบัติงานแล้ว

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจนได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพสำหรับวิจัย

5. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ นำไปหาความเชื่อมั่น (reliability analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการหาความเชื่อถือตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้สถิติคอร์นแบช (Cronbach, 1999)

(กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542) ค่าอัลฟ่าที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.75

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 53.0) เพศชาย (คิดเป็นร้อยละ 47.0) โดยมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี (คิดเป็นร้อยละ 47.6) รองลงมา และมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี (คิดเป็นร้อยละ 28.4) อายุระหว่าง 41-50 ปี (คิดเป็นร้อยละ 11.4) และช่วงอายุมากกว่า 51 ขึ้นไป (คิดเป็นร้อยละ 12.6) และ มีสถานภาพโสด (คิดเป็นร้อยละ 48.5) สมรส (คิดเป็นร้อยละ 42.1) และหย่าร้าง (คิดเป็นร้อยละ 9.4) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดเป็นร้อยละ 64.1) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (คิดเป็นร้อยละ 21.6) และอาชีวศึกษา (คิดเป็นร้อยละ 14.3) อาชีพเป็นพนักงานเอกชน (คิดเป็นร้อยละ 100) และมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 15,001-20,000 (คิดเป็นร้อยละ 69.2) รองลงมา 20,001-25,000 (คิดเป็นร้อยละ 21.7) และ 10,000-15,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 9.10)

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านแรงจูงใจในการออมเงิน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในระดับที่มากในเรื่องการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต ($\overline{X}$ =3.83, SD = 0.712) ให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันปัญหาในเรื่องเงินเฟ้อในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.51, SD = 0.651) ออมเงินเพื่อรับสิทธิพิเศษต่างๆ ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.39, SD = 0.652)

ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออม ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในระดับที่มากในเรื่องการออมทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในอนาคตมีผลมาก ($\overline{X}$ =4.15, SD = 0.915) เมื่อพิจารณารายข้อมากไปลำดับน้อย ให้ความสำคัญในเรื่องเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน/เงินสดอย่างต่อเนื่องในระดับมีผลมาก ($\overline{X}$ =3.87, SD =0.894) ผลตอบแทนรวดเร็วมีผลมากต่อการออมในระดับที่มาก ($\overline{X}$ =3.62, SD = 0.790)

ด้านความกังวลที่เกิดจากการออมเงิน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในระดับที่มากในเรื่องความยากลำบากหลังวัยเกษียณเป็นปัจจัยที่มีผลมาก ($\overline{X}$ =3.80, SD = 0.792) และ ปัจจัยความกังวลด้านความเสี่ยงเป็นปัจจัยที่มีผลมากต่อการตัดสินใจออมเงินที่มาก ($\overline{X}$ =3.52, SD = 0.736)

ด้านข้อจำกัดจากการออมเงิน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในระดับที่มากในด้านด้านเงินทุน ($\overline{X}$ = 3.66, SD = 0.835) ทักษะด้านการวางแผนทางการเงิน เป็นปัจจัยที่มีผลมาก ($\overline{X}$ = 3.55, SD = 0.711) เวลาในการติดตามสถานการณ์/ข่าวสาร ข้อมูลด้านการออมเป็นปัจจัยที่มีผลระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.43, SD = 0.791) ปัจจัยภาระหนี้เป็นปัจจัยที่มีผลในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.41 SD = 0.783)

ตาราง 1

แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิต	Man	SD
ด้านแรงจูงใจในการออมเงิน	3.83	0.712
ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออมเงิน	4.15	0.824
ด้านความกังวลที่เกิดจากการออมเงิน	3.80	0.701
ด้านข้อจำกัดจากการออมเงิน ด้านเงินทุน	3.66	0.634
ภาพรวม	**3.86**	**0.751**

เหตุผลในการเลือกทำประกันชีวิตในแต่ละด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

จากการศึกษาเหตุผลในการทำประกันชีวิตพบว่า ผลการศึกษาเหตุผลในการทำประกันชีวิตความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงและความปลอดภัยสำหรับตนเองและครอบครัวที่ระดับคะแนน 4.27 ความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงของบริษัทมีผลมากต่อการทำประกันชีวิตที่ระดับคะแนน 3.85 ความเชื่อมั่นในรูปแบบของการประกันมีผลมากที่ระดับคะแนน 3.87 ความสามารถในการลดหย่อนภาษีของประกันชีวิตมีผลมากที่ระดับคะแนน 3.77 ประโยชน์ในด้านสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลมีผลมากที่ระดับคะแนน 4.10

พฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงิน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลในการเลือกทำประกันชีวิตพบว่า ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ด้านความคาดหวังที่ได้จากการออมเงินด้านความมั่นคงที่เกิดจากการออมเงิน ด้านข้อจำกัดของการออมเงิน สามารถอธิบายผลจากการศึกษาพฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า

1. พฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินประเภทประกันชีวิต ได้แก่ กรมธรรม์เพื่อบุคคลใด จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีกรมธรรม์ทั้งหมด 400 คน มีการทำประกันชีวิตของตนเองจำนวน 175 คน คิดเป็น 43.8% เพื่อพ่อแม่และญาติพี่น้องจำนวน 179 คน คิดเป็น 44.7% เพื่อคู่สมรสจำนวน 5 คน คิดเป็น 1.25% เพื่อบุตรจำนวน 41 คน คิดเป็น 10.25%

2. พฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินประเภทประกันชีวิต ได้แก่ อยู่ในรูปแบบใด จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีกรมธรรม์ทั้งหมด 400 คน พบว่ามีการทำแบบสะสมทรัพย์จำนวน 186 คน คิดเป็น46.5% แบบตลอดชีพจำนวน 162 คน คิดเป็น 40.5% แบบชั่วระยะเวลาจำนวน 33 คนคิดเป็น 8.25% แบบเงินได้ประจำจำนวน 19 คน คิดเป็น 4.75%

3. พฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินประเภทประกันชีวิต ได้แก่ เบี้ยประกันชีวิตต่อปีของกรมธรรม์ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เบี้ยประกันชีวิตของผู้ทำประกันชีวิตอยู่ในระดับ 4,000-20,000 บาทต่อปี คิดเป็น 47.1% รองลงมาเป็นเบี้ยประกันชีวิตที่ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อปี คิดเป็น 52.9%

4. พฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินประเภทประกันชีวิต ได้แก่ ทุนประกันชีวิตของกรมธรรม์ จากการศึกษาพบว่า ทุนประกันชีวิตจำนวน 400 คน พบว่า ผู้ที่มีทุนประกันชีวิตรวมต่ำกว่า 100,000 บาท มีจำนวน 234 คน คิดเป็น 58.5% ทุนประกันชีวิต 100,001-400,000 บาท มีจำนวน 165 คน คิดเป็น 41.25% ทุนประกันชีวิต 400,001-700,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็น 0.25%

ผลการทดสอบสมติฐาน

ข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกโดย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพในปัจจุบัน รายได้รวมต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมความคาดหวังในการออมเงินของบริษัทประกันชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ยกเว้นในด้านเพศไม่มีความแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการวางแผนการออมและการทำประกันชีวิตพบว่า ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลมีผลต่อการวางแผนการออมและการทำประกันชีวิต โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน รายได้โดยรวมเฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 – 20,000 บาท ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรเมศวร์ ว่องพิริยพงศ์ (2551) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การออมและการลงทุนของพนักงานภาคเอกชน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาขนาดรูปแบบจุดมุ่งหมายและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมและการลงทุนโดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ในการศึกษาซึ่งผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีการออมและการลงทุนมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี จะมีขนาดการออมและการลงทุนใหญ่กว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี นั่นคือระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการออมในทางบวกและสถานภาพการสมรสมีขนาดการออมและการลงทุนมากที่สุดนั่นคือ สถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์กับการออมในทางบวก

ผลการวิจัยในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการออมและการทำประกันชีวิต พบว่า ปัจจัยการวางแผนการออมและการทำประกันชีวิตประชากรกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการออมเงิน มีผลมากในเรื่องการตอบสนองความต้องการ เช่น ซื้อบ้าน ซื้อรถ และการป้องกันปัญหาเงินเฟ้อ ในขณะที่สิทธิพิเศษที่ได้มาจากการออมมีผลในระดับปานกลางซึ่งความคาดหวังในการออมเงินคือ การเพิ่มมูลค่าทรัพย์สิน การต้องการผลตอบแทนที่รวดเร็วและการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระดับที่มาก ส่วนประชากรกังวลเรื่องความเพียงพอของเงินรายได้หลังเกษียณ และความกังวลด้านความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากต่อการออมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่าการมีเงินทุนที่น้อยเป็นข้อจำกัดต่อการออมในระดับที่มาก การมีภาระหนี้สินเป็นข้อจำกัดของการออมในระดับปานกลาง และทักษะการวางแผนทางการเงินเป็นข้อจำกัดที่มาก เช่นเดียวกับการติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการออมประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง เพศชายและหญิงในทุกกลุ่มอายุและทุกระดับการศึกษามีการออมเงินเพื่อสะสมทรัพย์ในบัญชีสะสมทรัพย์มากที่สุดรองลงมาคือ ออมเพื่อลงทุนในธุรกิจโดยเมื่อประชากรมีอายุเพิ่มขึ้นสัดส่วนประชากรที่ออมเพื่อลงทุนในธุรกิจมีเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามอายุของประชากร โดยปริมาณเงินออมมีความสอดคล้องกับรายได้และอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหากพิจารณาปัจจัยด้านอาชีพพบว่า ข้าราชการ พนักงานเอกชนมีสัดส่วนเงินออมในระดับสูงน้อยกว่าผู้ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว โดยระดับการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้สัดส่วนในการออมเงินในปริมาณที่มากเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑิราลัย ปวนใจชม (2548) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิตในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการในการเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิตและศึกษาปัญหาที่เกิดจากการใช้บริการบริษัทประกันชีวิตในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสที่จะเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% คือ การสร้างหลักประกันความมั่นคงแก่ชีวิตในอนาคตและระดับการศึกษาส่วนปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คือ ภาระหนี้สินที่ต้องชำระ และปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90% คือ บริษัทขาดการเอาใจใส่ที่ดี ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่มีผลต่อโอกาสที่จะเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิต คือ เบี้ยประกันชีวิตสามารถนำไปลดภาษีได้ เงื่อนไขทำสัญญาที่ดี การให้บริการที่ดีจากตัวแทนประกันชีวิต ความน่าเชื่อถือของบริษัทในการทำสัญญากับลูกค้า ความมั่นคงในการดำเนินงานของบริษัทและบริษัททำเรื่องเคลมช้าซึ่งผู้ศึกษาสรุปประเด็นปัญหาส่วนใหญ่ที่ได้รับจากการใช้บริการกับบริษัทประกันชีวิต คือ ตัวแทนประกันชีวิตที่ขาดการบริการที่ดี และบริษัทยังขาดการดูแลเอาใจใส่ บริษัททำเรื่องล่าช้า ในการดำเนินงานและปัญหาความน่าเชื่อถือของบริษัทในการทำสัญญากับลูกค้า

ผลการวิจัยในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาเหตุผลในการเลือกทำประกันชีวิตของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเหตุผลที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตในระดับมากคือ จากการศึกษาเหตุผลในการทำประกันชีวิต พบว่า ผลการศึกษาเหตุผลในการทำประกันชีวิต ความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงและความปลอดภัยสำหรับตนเองและครอบครัวที่ระดับคะแนน 4.27 ความเชื่อมั่นต่อความมั่นคงของบริษัทมีผลมากต่อการทำประกันชีวิตที่ระดับคะแนน 3.85 ความเชื่อมั่นในรูปแบบของการประกันมีผลมากที่ระดับคะแนน 3.87 ความสามารถในการลดหย่อนภาษีของประกันชีวิตมีผลมากที่ระดับคะแนน 3.77 ประโยชน์ในด้านสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลมีผลมากที่ระดับคะแนน 4.10 มีความสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ในขั้นที่ 2 ของ Maslow (1970 อ้างถึง สนอง ปัจโจปการี, 2553) กล่าวไว้ว่า ความต้องการความปลอดภัย และความมั่นคง (Safety, Security needs) คนเราปรารถนาที่จะอยู่ห่างจากสิ่งที่เป็นภัยอันตรายทั้งปวงต่อชีวิตไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ รวมถึงความไม่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นบุคคลและองค์การจึงสนใจในหลักประกันบางอย่าง กล่าวคือ เลี่ยงความหายนะต่างๆ เหล่านั้นจะเห็นได้ว่า หลายองค์การจะจัดโครงการต่างๆ เพื่อสนองความมั่นคงและความปลอดภัยในรูปแบบต่างๆ เช่น สุขภาพ อุบัติเหตุและชีวิตเป็นต้น นอกจากนี้พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของชิศากัญญ์ เล่าซู (2558) ศึกษาเรื่องชีวิตการประกันชีวิตของคนไทยพบว่า ผู้ทำประกันชีวิตแบบกรมธรรม์ประกันชีวิตคำนึงความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต และความรับผิดชอบของตนเอง ที่มีต่อครอบครัว หรือบุคคลที่ต้องดูแลโดยความมั่นคงของรูปแบบของการทำประกันก็เป็นสิ่งที่

สำคัญเลือกทำประกันชีวิตโดย แบบสะสมทรัพย์ไว้ใช้ในอนาคต และหากเกิดกรณีฉุกเฉิน หรืออุบัติเหตุสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ ตลอดจนมีเงินชดเชยกรณีไม่สามารถทำงานได้ หรือหากตนเองเสียชีวิต บริษัทประกันชีวิตจจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับครอบครัว โดยถือว่า เป็นความซื้อความคุ้มครองเพื่อเป็นหลักประกันให้กับตนเองและครอบครัว นอกจากนี้การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ และการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา ซึ่งถือว่ามีค่าเบี้ยไม่สูงนัก แต่สามารถซื้อความคุ้มครอง ความปลอดภัยให้ตนเองและครอบครัว โดยซื้อความคุ้มครองตามสัญญาแนบท้าย เช่น การประกันภัยอุบัติเหตุ การประกันสุขภาพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชยรายได้ในขณะรักษาตัวในโรงพยาบาล อีกทั้ง การประกันชีวิตแบบรายปี สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้อีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการซื้อผลประโยชน์ในการลงทุนมากกว่าการคุ้มครองชีวิต จากงานวิจัยพบว่า ผู้ที่ซื้อประกันชีวิตแบบรายปีนั้นจะเป็นผู้ที่มีรายได้สูง และมีความต้องการนำเงินไปลดหย่อนภาษี และส่วนของเงินที่ได้รับจากบริษัทประกันชีวิตถือว่าเป็นเงินพิเศษนอกเหนือจากรายได้ประจำที่ได้รับอยู่แล้ว และยังสามารถซื้อความคุ้มครองตามสัญญาแนบท้าย เช่น การประกันภัยอุบัติเหตุ การประกันสุขภาพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชยรายได้ ในขณะรักษาตัวในโรงพยาบาล หรือค่าชดเชยกรณีป่วยเป็นโรคร้ายต่างๆ ได้อีกด้วย

ผลการวิจัยในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ว่า ผู้ทำกรมธรรม์เป็นเพศชายจะทำกรรมธรรม์ให้ตนเองเป็นหลักในขณะที่เพศหญิงทำกรมธรรม์ให้พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ซึ่งหากพิจารณารายอายุพบว่า เมื่ออายุน้อยกว่า 35 ปี ผู้ทำ กรมธรรม์มักเลือกที่จะทำให้ตนเอง และ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ในขณะที่เมื่ออายุสูงขึ้นพบว่ามีการทำกรมธรรม์ให้แก่บุตรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การประกอบอาชีพของผู้ทำกรมธรรม์มีผลต่อการตัดสินใจในผู้รับกรมธรรม์ อาชีพรับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจมีสัดส่วนในการซื้อกรมธรรม์ให้แก่ตนเอง และพ่อ แม่ ญาติพี่น้องมากกว่าอาชีพธุรกิจค้าขายที่มีสัดส่วนการซื้อกรมธรรม์ให้บุตร โดยระดับรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีการซื้อประกันในส่วนของบุตรเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณาเบี้ยประกันภัยพบว่าเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นประชากรกลุ่มตัวอย่างจะทำกรมธรรม์ที่มีเบี้ยประกันสูงขึ้นซึ่ง ไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของ มณีรัตน์ รัตนพันธ์ (2560) ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยในการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ทำกรมธรรม์นั้นจะเลือกทำให้บิดามารดา เป็นส่วนใหญ่ และรองลงมาคือบุตร และสามีภรรยาตามลำดับ และสุดท้ายคือนึกถึงตนเองน้อยที่สุด สืบเนื่องจากส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสเป็นหลัก จึงคำนึงถึงครอบครัวมากกว่าตนเอง โดยเลือกกรมธรรม์แบบตลอดชีพ และซื้อผ่านตัวแทนประกันชีวิตเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการทำประกันชีวิตรวมถึงพฤติกรรมที่มีผลต่อการความคาดหวังในการออมเงิน ดังนั้น ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นพื้นฐานในการวางแผนและกำหนดทิศทางในการดำเนินงานโดยแต่ละหน่วยงานอาทิ สถาบันการเงิน บริษัทประกันชีวิต หรือภาครัฐบาล ควรจะร่วมมือกันในการส่งเสริมการออมเงินในรูปแบบต่างๆ

1. สถาบันการเงินควรให้ความสำคัญในเรื่องของการออมในระยะยาวหรือในรูปแบบของประกันชีวิตมากขึ้นโดยเน้นลูกค้ากลุ่มที่มีรายได้น้อย จากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น ยังมีกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยยังไม่สามารถเข้าถึงได้การออมประเภทการประกันชีวิตได้มากเท่าที่ควร อาจสืบเนื่องจากหลายปัจจัย อาทิ รายได้ หรือความไม่เข้าใจในรูปแบบของการออมประเภทประกันชีวิต หรือสาเหตุอื่นๆ และเพื่อให้เกิดความมั่นคงควรสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจแก่ผู้ที่สนใจเพื่อให้ผู้ใช้บริการควรจัดทำข้อมูลรวมถึงการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ผู้ใช้บริการรวมถึงให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนวางแผนการออมให้แก่ผู้ใช้บริการทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือเป็นการวางแผนเพื่อใช้ในวัยเกษียณ

2. หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีนโยบายในการรณรงค์ตลอดจนปลูกฝังการออมของคนในชาติให้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตในอนาคตของตนเองนอกจากนี้ในบริบทของการลงทุนประเภทการออม (ประกันชีวิต) ควรให้ความสำคัญโดยการประชาสัมพันธ์รวมถึงชี้แจงให้กลุ่มคนที่กำลังจะย่างเข้าสู่วัยเกษียณเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและเตรียมความพร้อม รวมถึงการดูแลสุขภาพร่างกายเพื่อจะได้วางแผนเตรียมความ

พร้อมให้เหมาะสมกับตนเอง และเสริมสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคมเล็งเห็นความสำคัญของการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท อาทิ ควรสนับสนุนการออมโดยหน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับบริษัทประกันชีวิต ลงนามร่วมกัน (MOU) ในการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้ประชาชนชาวไทยตระหนักถึงการออมเงินไว้ใช้ยามเกษียณรวมถึงการวางแผนการถึงความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

3. หน่วยงานภาครัฐจะต้องประชาสัมพันธ์ตลอดจนตรวจสอบข้อมูล สื่อโฆษณาต่างๆ อันรวมถึงผลประโยชน์ที่ผู้ออมจะได้รับจากการโฆษณาขาย โดยจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานในการควบคุมและมีหน่วยงานในการกำกับดูแล

4. หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกันพัฒนารูปแบบการออมเพื่อให้ครอบคลุมคนในสังคมมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับรายได้หรือวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่ม แต่ละอาชีพโดยอาจจะเพิ่มผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเกิดความอยากออมเงินมากขึ้นเพื่อวางแผนไว้ใช้ชีวิตในยามเกษียณ

5. ภาคครัวเรือนควรตระหนักถึงความสำคัญในการออมเงินที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการวางแผนชีวิตในวัยเกษียณ ควรเปลี่ยนพฤติกรรมทางการบริโภคสิ่งของที่ไม่จำเป็น ในปัจจุบันสินค้าอุปโภคบริโภคออนไลน์นั้นกระจายตัว ทำให้ประชาชนเลือกบริโภคอย่างฉับพลัน อย่างไรก็ตามในสังคมปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปมาก แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงเห็นเด่นชัดและไม่เปลี่ยนแปลงไป คือ สถาบันครอบครัว แต่การเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวนั้นเพียงแค่ลดขนาดลง ทำให้จะเห็นได้ว่าสังคมไทยครอบครัวใหญ่นั้นถูกลดทอนลงเป็นครอบครัวระดับเล็กมากขึ้น คนในปัจจุบันมีครอบครัวช้า หรือแม้แต่อยู่ตัวคนเดียว แต่สถานะการของอยู่คนเดียวก็จะสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต โดยการทำประกันให้กับครอบครัว ในด้านความปลอดภัยของชีวิตของตนเอง ในแต่ละด้าน อาทิ ด้านความปลอดภัยทางกายภาพ (การประกันอุบัติเหตุ) รวมไปถึงความมั่นคงในชีวิตในอนาคต (สะสมทรัพย์) ซึ่งถือว่าการประกันชีวิตเป็นเครื่องมือที่มนุษย์คิดค้นมาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตกับชีวิต รวมไปถึงครอบครัวและคนที่อยู่ข้างหลัง โดยบริษัทที่ทำประกันชีวิตนั้นจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของคนในสังคมให้ได้มากที่สุด และต้องสื่อความรู้และความเข้าใจของการประกันชีวิตอีกทั้ง ตัวแทนของบริษัทประกันจะต้องเสนอแผนหรือปูพื้นฐานให้กับการประกันชีวิตของคนในสังคมคนแต่ละประเภทให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด

Reference

Chaiyasit, C. (1997). *Preparing for retirement at the official age of the upcoming police officer retired under the metropolitan Police Bureau*. Master of Social Science. Department of Medical and Public Health Sciences. Bangkok: Graduate School. Mahidol University. (in Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.

Laosou, C. (2015). *Life of Thai life insurance*. Faculty of Humanities. Social Sciences. Burapha University. (in Thai)

Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.

Puanjaichom, M. (2005). *Factors affecting the selection of life insurance companies in Mueang District Chiangmai Province*. Master of Economics. The Faculty of Economics. Chiang Mai University. (in Thai)

Panjopakaree, S. (2010). *Human and society*. Bangkok: Active Printing. (in Thai)

Rattanaphan, M. (2017). *Factors in the decision to buy consumer life insurance in Songkhla Province*. Report Research. Hat Yai University Research. (in Thai)

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2000). *Consumer behavior.* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Vroom, H. V. (1964). *Work and motivation*. Now York: Wiley and Sons Inc.

Wanichbancha, K. (2006). *Statistics for research*. (2nd ed.). Bangkok: Rong Print of Chulalongkorn University. (in Thai)

Wanichbancha, K. (1999). *Statistical analysis: statistics for decision making*. (4th ed.). Bangkok: Rong Print of Chulalongkorn University. (in Thai)

Wongpiriyapong, P. (2008). *Savings and investment of private sector employees.* Master of Economics in Management. Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. (in Thai)

Wongmontha, S. (1999). *Marketing strategy marketing planning*. Bangkok: Theerafilmandsitex Ltd..

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียน สู่ศตวรรษที่ 21

The Participatory Management Model of the Child Development Center for Preparing Students to Enter the 21st Century

ปาริชาต กิตติวิบูลย์[1] และ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์[1]

Parichard Kittiviboon[1] and Weeravat Utairat[1]

[1]หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

[1]Doctor of Education Program, Eastern Asia University

Received: July 1, 2019

Revised: August 21, 2019

Accepted: August 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม (2) กำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ (3) ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตปริมณฑล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย เพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือศูนย์พัฒนาเด็ก 308 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูรวมทั้งสิ้น 616 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) แบบสอบถาม (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกและ (3) แบบประเมินผล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ นอกจากนั้นยังใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่เป็นแกนหลัก 3 ด้านคือ (1) ด้านส่วนบุคคล (2) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยและ (3) ด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน รูปแบบนี้มีลักษณะเป็นชุดของการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาสิ่งที่เป็นปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการการวางแผน การตัดสินใจและการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นความพร้อมผู้เรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รูปแบบนี้ได้รับการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม, การเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research aims to (1) study the participatory management components (2) establishing a participatory management model, and (3) evaluating the participation management model; of the Child Development Center in suburban area under the Department of Local Administration, Ministry of Interior to prepare students for the 21st century. The target groups used in the study were 308 child development centers. Data contributors were child development center's administrators and teachers totaled 616 people. The tools used in the research were (1) questionnaires (2) in-depth

interviews, and (3) evaluation forms. Statistics for data analysis are mean, standard deviation, multiple regression analysis. The content analysis is also used. The results of the study revealed that the participatory management components consisted of 3 aspects (1) personal elements (2) buildings and premises environment and safety, and (3) support from all sectors. This model is characterized as a set of educational management with a participatory process in finding out what is the problem, the cause of the problem and the need for planning, decision making and monitoring and evaluation of educational management of the child development center. It emphasizes the readiness of students in matters relating to communication ability, thinking ability, problem-solving ability, and the ability to use technology. Experts have approved this model that it is accurate, feasible, and beneficial.

Keywords: Participatory Management Model, the 21st Century Skill, Child Development Center

บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 ซึ่งต้องใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เป็นการมีส่วนร่วมกับผู้แทนองค์กรหลักกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ผู้แทนกระทรวง มหาดไทย (มท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยจัดการศึกษาอื่น ๆ โดยยึดยุทธศาสตร์แนวทางคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) เป็นแกนกลางเพื่อสร้างเอกภาพการขับเคลื่อนพัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นเอกภาพทั้งระบบที่เน้นเป้าหมายหลักปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับทุกหน่วยงานสามารถต่อยอดขยายสถานศึกษารองรับเด็กเล็กได้อย่างทั่วถึงทั้งประเทศ และสร้างกลไกหรือเครื่องมือขับเคลื่อนการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ตามมาตรฐานหลัก 3 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การดูแลและกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 3) คุณภาพของเด็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถให้บริการตอบสนองชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ขวบ อย่างทั่วถึง และเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพตามอำนาจหน้าที่และเจตนารมณ์ของรัฐบาล (กระทรวงมหาดไทย, 2559)

แต่จากการประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมดกว่า 20,000 แห่งทั่วประเทศ โดยกรมอนามัยใน พ.ศ. 2555 พบว่า มีเพียงร้อยละ 67 เท่านั้น ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน นั่นหมายความว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนไม่มีมาตรฐาน ซึ่งย่อมส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่ด้อยคุณภาพไปด้วย กล่าวคือ มีคุณลักษณะทีพึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัยไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และเด็กอาจไม่ได้รับการพัฒนาให้เติบโตสมวัย ทำให้มีพื้นฐานการเรียนรู้ที่ไม่ดี ในขณะทีนานาชาติต่างให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย แต่ประเทศไทยกลับจัดการศึกษาปฐมวัยได้ไม่ดีพออย่างที่ควรจะเป็น (สกาวรัตน์ เทพรักษ์, 2560) นอกจากนั้น ในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ยังพบปัญหาเกี่ยวกับ 1) ความเชื่อและค่านิยมที่ผิดของผู้ปกครองที่มีความเชื่อว่าคนที่มีความรู้มากคือ

คนเก่ง 2) ปัญหาการเน้นการเรียนการสอนทางวิชาการในระดับปฐมวัย 3) ปัญหาจากการปิดกั้นการพัฒนาสมองของเด็กตามวัยที่เหมาะสม เพราะในความจริงแล้วเด็กปฐมวัยต้องการการฝึกฝนทักษะทางการสังเกต และการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่เกิดจากการได้เล่น ได้เรียนรู้ ทดลองและลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมองให้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ และเมื่อเลยวัยนี้ไปแล้วก็เป็นการยากที่จะกลับมาพัฒนาได้อีก (มนทกานติ์ รอดคล้าย, 2560) ซึ่งหากไม่เร่งพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีมาตรฐานเทียบเท่านานาชาติทีจัดการศึกษาปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ฟินแลนด์ ในอนาคตย่อมทำให้ประเทศมีพลเมืองที่ขาดทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะการทำงานที่ด้อยคุณภาพได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

2. เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกระดับได้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และต่อองค์การได้อย่างเต็มที่ โดยมีนักวิชาการที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ Cohen and Uphoff (1980, p. 219) ทำการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นริเริ่มการตัดสินใจ ขั้นดำเนินการตัดสินใจ และขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานของความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ทั้งการติดตามและประเมินผล ซึ่งต่อมา Putti (1987, pp. 312-318) ได้กล่าวถึงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามี 8 รูปแบบ คือ 1) การวางแผนแบบสแกนลอน (the scanlon plan) เป็นแนวทางที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดแนวทางหนึ่ง เป็นการทำงานที่เป็นทีมระหว่างคนงานกับผู้บริหารเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ค่าจ้างและผลกำไร 2) เจเคกรุ๊ป (Jishu Lenri : JK) เป็นการจัดตั้งกลุ่มอิสระเล็ก ๆ ที่มีอำนาจเด็ดขาด กลุ่มเหล่านี้พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการทำงานแล้วพยายามที่จะหาข้อยุติอย่างสร้างสรรค์ กลุ่มอาจได้รับ การแต่งตั้งหรือสับเปลี่ยนระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) การปรึกษาตามสายการบังคับ (consultative hierarchy) เป็นวิธีการที่ให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผ่านเครือข่าย คณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในบริษัท 4) ทีกรุ๊ป (T-group approach sensitivity) วิธีการนี้เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกและการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของฝ่ายบริหาร เทคนิคชนิดนี้ใช้เพื่อทำความเข้าใจคนอื่นและทำงานร่วมกับคนอื่น รู้ถึงค่านิยม แรงจูงใจ จุดอ่อนและจุดแข็งของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยที่แต่ละคนต้องเข้าใจตนเองก่อน 5) การบริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับต่าง ๆ ในองค์กร (multiple management) เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยมีความตั้งใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเพียงคนเดียว จึงต้องการที่จะให้บุคคลระดับต่าง ๆ มีส่วนร่วม ในการบริหารด้วย 6) คิวซีซี (quality control circle) ระบบคิวซีซี เป็นการทำงานของกลุ่มคนเล็ก ๆ ซึ่งมีบุคลากรตั้งแต่ 3-5 คน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แก้ไขปัญหาร่วมกันโดยการวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน จากนั้นจึงหาแนวทางแก้ไข 7) แนวทางใช้คณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม (committee approach for participation) คณะกรรมการเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำแนวทางความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ปฏิบัติ โดยเฉพาะในระดับสูงกว่าพนักงานปฏิบัติ คณะกรรมการจะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งชั่วคราวเพื่อปรึกษาปัญหาเฉพาะหน้า และ 8) การมีส่วนร่วมและการสร้างทีม (participation and team

building) กิจกรรมการมี ส่วนร่วมและการสร้างทีมกันอย่างใกล้ชิด เมื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคลากรในองค์การมีความมั่นคง สมาชิกของกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่ม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งกำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Caldwell & Spinks (1986) ที่สอดคล้องกับ Cohen & Uphoff (1980) Putti (1987) Hirsch (1990) Hoy & Miskel (1996) ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เกี่ยวข้องกับทักษะ (มนทกานติ์ รอดคล้าย, 2560) (วิจารณ์ พานิช, 2555) (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2555) ดังนี้

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย*

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ เชิงปริมาณ (quantitative research) และ เชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 กำหนด และประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยการตรวจความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurs) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย กรอบแนวคิดในการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนศูนย์ละ 1 คน และตัวแทนครูจำนวนศูนย์ละ 1 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวง มหาดไทย ในเขตปริมณฑล ที่ครอบคลุมจังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร จำนวนตำบลละ 1 ศูนย์ รวม 308 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 616 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ รวมจำนวน 90 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8756 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1.1. ตอนที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 50 ข้อ

1.2. ตอนที่ 2 การเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 จำนวน 40 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

3. แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ รวมจำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดส่งแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เพื่อส่งกลับมายังผู้วิจัยไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในเขตปริมณฑล ที่ครอบคลุมจังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร

2. ขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่ได้รับการยอมรับเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา จำนวนจังหวัดละ 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 7 คน รวมจำนวน 17 คน ในการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

3. ขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่ได้รับการยอมรับเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา จำนวนจังหวัดละ 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 7 คน รวมจำนวน 17 คน ในการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurs) เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

4. ขอความร่วมมือจากตัวแทนจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ได้รับการยอมรับเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษาจำนวนจังหวัดละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ในการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

5. จัดส่งแบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เพื่อส่งกลับมายังผู้วิจัย ไปยังตัวแทนจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ได้รับการยอมรับเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา จำนวนจังหวัดละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

2. พยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) จากนั้นนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

3. สังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำเสนอในรูปของตาราง

4. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ร่วมกับการพยากรณ์โดยใช้การถดถอยพหุคูณ และสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 จากนั้นนำเสนอในรูปของตาราง

5. นำองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 มากำหนดเป็นร่างรูปแบบ จากนั้นนำเสนอในรูปของตาราง

6. นำร่างรูปแบบเข้าสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารแบบมี ส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 จากนั้นนำเสนอในรูปของภาพประกอบความเรียง

7. กำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำเสนอในรูปของภาพประกอบความเรียง

8. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นคำตอบของคำถาม การวิจัย ดังนี้

1. จากคำถามการวิจัย องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21ควรเป็นอย่างไร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ร่วมกับการพยากรณ์โดยใช้การถดถอยพหุคูณ และสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1.1. องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคคลที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรของของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและเป้าหมาย การวางแผนการสร้างวัฒนธรรมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การสร้างความผูกพันต่อค่านิยมและเป้าหมาย การจูงใจในการเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะการถ่ายโยงความรู้ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักจิตวิทยาเด็กเล็กค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผนและตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน 1) สามารถสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจของตนเอง ถ่ายทอดความคิด ถ่ายทอดความต้องการของตนเอง 2) มีทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม 3) เชื่อมโยงความพร้อมทางด้านร่างกายสติปัญญาและอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์สมมุติได้อย่างเหมาะสม และติดตามและประเมินผลการจัดการกับมวลประสบการณ์ โดยยกระดับความสามารถแก้ปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการคุณธรรม 4) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อความรู้ เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางสติปัญญา และเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม

1.2. องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรของของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เข้ามามี ส่วนร่วมในการออกแบบโครงสร้างระบบงานที่ยืดหยุ่นคล่องตัว นโยบายในการให้เงินรางวัลค่าตอบแทนในการร่วมพัฒนา และกระตุ้นการสื่อสารข้อเสนอแนะการใช้ทรัพยากรครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผนและตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน 1) สามารถสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจของตนเอง ถ่ายทอดความคิด ถ่ายทอดความต้องการของตนเอง 2) มีทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม 3) เชื่อมโยงความพร้อมทางด้านร่างกายสติปัญญาและอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์สมมุติได้อย่างเหมาะสม และติดตามและประเมินผลการจัดการกับมวลประสบการณ์ โดยยกระดับความสามารถแก้ปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการคุณธรรม 4) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อความรู้ เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางสติปัญญา และเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม

1.3. องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรของของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ด้วยโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การประกาศเกียรติคุณ ยกย่อง ชมเชย การจ่ายเงินรางวัลค่าตอบแทนหรือมอบของรางวัลบุคลากรทีได้เข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อสนับสนุนการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผนและตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน 1) สามารถสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจของตนเอง ถ่ายทอดความคิด ถ่ายทอดความต้องการของตนเอง 2) มีทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์

และมีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม 3) เชื่อมโยงความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญาและ อารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์สมมุติได้อย่างเหมาะสม และติดตามและประเมินผลการจัดการกับมวลประสบการณ์ โดยยกระดับความสามารถแก้ปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการคุณธรรม 4) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อความรู้ เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางสติปัญญา และเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม

2. จากคำถามการวิจัย รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ชุดของตัวแปรในลักษณะใหม่ จากตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เกี่ยวข้องกับทักษะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความ สามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา และ 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตามสมการพยากรณ์ โดยนำมาสังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นเชิงลึกของการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นตัวแปรในลักษณะใหม่ เพื่อนำมาสร้างมโนทัศน์ใหม่เป็นร่างรูปแบบซึ่งเป็นชุดของเนื้อหา วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการ และการประเมินผล จากนั้น กำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ตามลำดับก่อนหลัง เป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ดังแสดงได้ในภาพที่ 2

ภาพ 2 *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยผู้วิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ*

จากคำถามการวิจัย รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ใน ระดับใด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านบุคคล ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ในภาพรวมได้รับการรับรองความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากข้อค้นพบการวิจัยที่ว่า กลุ่มเป้าหมายการวิจัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวง มหาดไทย ในเขตปริมณฑล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย ซึ่งแสดงออกได้โดยการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ และวางแผน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับสมการพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 คือ $\widehat{Y} = 2.726 + 2.860 (X_2) + 4.869 (X_3) + 5.943 (X_5)$ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการบริหารจัดการ มีการมีส่วนร่วมอยู่ในอันดับท้าย ๆ ซึ่งแสดงถึงการมีส่วนร่วม แต่อาจมิได้มีผลในการขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 โดยตรงในระดับที่มากพอจะมีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุเพราะการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรกับเด็กเล็กนั้น ในทางปฏิบัติต้องมีความยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งเด็กเล็กควรได้รับการสร้างพัฒนาการจากการเล่น การกิน และการนอน แบบที่ไม่ต้องคาดหวังหรือเน้นหนักไปที่พัฒนาจาการในระดับที่สูงมากนัก แต่อาจจะขัดแย้งกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน

2. และท้องถิ่น ที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก สอดคล้องกับผลการวิจัยของโสรดา จิตรฉาย (2555) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทาง การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ที่พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสรุปโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

3. จากข้อค้นพบการวิจัยที่ว่า กลุ่มเป้าหมายการวิจัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ในเขตปริมณฑล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อย ซึ่งแสดงออกได้โดยการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผน และตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการสื่อสาร ด้านความสามารถในการคิด และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผลการวิจัยแสดงถึงความสอดคล้องของทักษะผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เป็นการเตรียมผู้เรียนที่เป็นเด็กเล็กให้มีทักษะที่จำเป็นในการเติมเต็มการใช้ชีวิตในอนาคตที่เป็นยุคของการใช้ความสามารถในการคิดเพื่อสื่อสารจัดการกับข้อมูล หรือสารสนเทศจำนวนมาก ๆ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งควรครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัดเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มี

โอกาสตัดสินใจเลือกได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย การพัฒนาการคิด และการพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝักให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่ แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่ เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ ขณะที่ควรใช้เทคโนโลยีมาเป็นสื่อเพื่อสนับสนุนการจัดการกับมวลประสบการณ์ให้มีความทันสมัยและตรงตามความต้องการและพัฒนาการในการรับรู้ของเด็กเล็กร่วมด้วย สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ที่ว่า การจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามกรอบทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ด้านความสามารถในการคิด ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และด้านความ สามารถในการใช้ทักษะชีวิต บนพื้นฐานของหลักการคุณธรรม เพื่อให้เกิดการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นได้ตามวัยต่อไป

4. จากข้อค้นพบการวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคคล ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การกำหนดค่านิยมและเป้าหมาย การวางแผนการสร้างวัฒนธรรมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การสร้างความผูกพันต่อค่านิยมและเป้าหมาย การจูงใจในการเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะการถ่ายโยงความรู้ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักจิตวิทยาเด็กเล็กค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผน และตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากเดิมที่บุคลากรจะปฏิบัติการสอนในการดูแลเด็กและช่วยดูแลในขณะที่เด็กกำลังเล่นหรือทำกิจกรรม ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ให้พัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย เท่านั้น แต่การเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงควรเพิ่มบทบาทของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการใช้หลักจิตวิทยาเด็กเล็กค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผน และตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ ด้วยกระบวนการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น ส่วนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การออกแบบโครงสร้างระบบงานที่ยืดหยุ่นคล่องตัว นโยบายในการให้เงินรางวัลค่าตอบแทนในการร่วมพัฒนา และกระตุ้นการสื่อสารข้อเสนอแนะการใช้ทรัพยากรครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการ ค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผน และตัดสินใจที่เอื้อต่อการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดมวลประสบการณ์ เพราะสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลในการเรียนรู้ของเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเป็นอย่างมาก เด็กจะใช้การรับรู้ผ่านกระบวนการสังเกตและปรับตัวเพื่อเติมเต็มการมีพัฒนาการภายใต้สิ่งแวดล้อมที่อยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในมุมมองนี้ของผู้วิจัย การที่เด็กเล็กที่อาศัยอยู่ในชุมชน และสามารถเข้ารับการพัฒนากับทางศูนย์เด็กเล็กของชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ เด็กจะเรียนรู้และมีพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับกระทรวงมหาดไทย (2559) ที่กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ มีสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียวและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา สนามเด็ก เล่นและสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี มีและใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบกับในการพัฒนาสังคมนิสัยเพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จำเป็นต้องจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างภายใต้อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทาน ร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลง

ของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการอบรมบุคลากรของของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อยกระดับการพัฒนาสมรรถนะการถ่ายโยงความรู้ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักจิตวิทยาเด็กเล็กค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ วางแผน และตัดสินใจจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการกับมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด มีความสามารถในการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้ตามมา

2. ศูนย์เด็กเล็กที่จะนำรูปแบบไปใช้ ควรมีการศึกษาบริบทสภาพการจัดการศึกษาเพื่อหาจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของศูนย์ มาทำการยกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21ให้ได้ตามแต่ละบริบทสภาพ

3. ควรนำองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปกำหนดเป็นแผนการยกระดับการพัฒนาการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อสนับสนุนการจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาโอกาสและอุปสรรคของการสร้างเครือข่าย การพัฒนาผู้เรียนให้ได้อย่างครบวงจร ทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อสร้างให้เกิดความยั่งยืนในการมีส่วนร่วมพัฒนาความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้ตามมา

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาลงลึกด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเพื่อยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

Reference

Caldwell, B. J., & Spinks, J. M. (1990). *The Self-managing school*. London: Falmer Press.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. New York: The rural development committee Center for International Studies, Cornell University.

Hirsch, P. (1990). *Development dilemmas in Rural Thailand*. New York: Oxford University Press.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1996). *Educational administration: theory research and Practice*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

Jidchai, S. (2012). *Educational management problem-solving approach of the child development center in Sub-district Administrative Organization, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Master of Education Silpakorn University. (in Thai)

Ministry of the Interior. (2016). *The Child development center standard in Suburban area under the department of Local Administration*. Bangkok: Department of Local Administration. (in Thai)

Panich, V. (2012). *The 21st century skills*. Bangkok: Thatata Publication. (in Thai)

Putti, R. S. (1987). *Personal and human resource management*. New York: West Publishing.

Rodklai, M. (2013). *Child and family development in the 21th century*. Retrieved from http://taamkru.com/th.

Sinlarat, P. (2012). *The Development of 21st century learners' skills*. Bangkok: Dhurakij Pundit University. (in Thai)

Tepparak, S. (2013). *Thai child hygiene under the child development center quality*. Bangkok: Department of Health, Ministry of Public Health. (in Thai)

การใช้ไอซีทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นดิจิทัลเนทีฟ
Secondary-School Students Characterized as Digital Natives and their use of ICTs

ดนัย ปัตตพงศ์[1], ตะวันฉาย คงรชต[1] และ ทนงศักดิ์ เหมือนเตย[2]
Danai Pattaphongse[1], Tawanchuay Khongrachata[1] and Tanongsak Mhuentoei[2]
[1]มหาวิทยาลัยเนชั่น
[1]Nation University
[2]มหาวิทยาลัยภาคกลาง
[2]University of Central Thailand
Received: July 2, 2019
Revised: August 14, 2019
Accepted: August 15, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ (กลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล) ที่ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากทุกภาคของประเทศไทย (2) ระดับของการใช้ไอซีทีของประชากร (3) เปรียบเทียบความแตกต่างในระดับการใช้ไอซีทีจำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน (4) ความสัมพันธ์ของระดับการใช้ไอซีทีกับปัจจัยพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติของการเป็นดิจิทัลเนทีฟ จำนวน 450 คนโดยใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ศึกษาสายวิทย์คณิตในโรงเรียนรัฐบาล มีเกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.00 ในส่วนการใช้ไอซีทีในการสร้างโปรไฟล์ของตนเองพบว่าใช้เฟซบุ๊ค อินสตาแกรมสร้างข้อมูลให้คนอื่นได้รู้จักแต่ไม่ถึงระดับของการเป็นเจ้าของเว็ปเพจเพื่อสร้างชุมชนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ในส่วนของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต พบว่าอยู่ในระดับที่มีการติดต่อสื่อสารสังคมออนไลน์นอกเหนือจากการ ดาวน์โหลดข้อมูลและคลิปวิดีโอ ในส่วนของการสร้างสื่อเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์พบว่าระดับของการใช้ต่ำโดยเน้นเป็นผู้เสพมากกว่าการสร้างสื่อ ในส่วนของการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์พบว่าระดับของการใช้มีถึงขั้นนำความรู้ที่มีไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล อนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าระดับของการใช้ไอซีทีจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน และ พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์กับเครื่องมือไอซีทีที่เป็นโน๊ตบุ๊คและ/หรือเดสก์ท็อปคอมพิวเตอร์

คำสำคัญ: ดิจิทัลเนทีฟ, ออนไลน์, อินเทอร์เน็ต, ไอซีที

Abstract

The objectives of this survey research were to study (1) fundamental factors of digital natives (group of people born in the digital age) who in this article focused on secondary-school students from various regions of Thailand (2) level of their use of ICTs (3) and compare level of their ICTs uses

based upon their fundamental factors (4) the relationship between ICTs use and their fundamental factors. Samples included 450 secondary-school students qualified as' digital native'. Multi-stage sampling was employed. Questionnaire was the tool used to collect the data. Statistical analysis was conducted using both descriptive and inferential statistics. Outcome of the study revealed that the majority of samples were female, science-math major students in public school with G.P.A. exceeding 3.00. In their profile creation using ICTs, they used facebook, instagram to publicize their own profiles but not to the level of creating their own webpage dedicated to specific topic yet. They used internet up to the level where they could communicate with online society besides information and video clips downloading. In media creation, their level of use was low since they were consumers but not creators of media. In their application of knowledge on cyber space they were interested in knowledge on cyber space and followers of certain topics. On the other hand, outcome of the research showed that their uses of ICTs did not depend on their fundamental factors. Furthermore, there was a significant relationship between application of cyber knowledge and their ownership of NB and/or PC computer.

Keywords: digital natives, online, internet, ICTs

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ได้ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication Technology หรือ ICT) ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการติดต่อสื่อสาร การเกิดของโลกยุคดิจิทัล (digital age) ทำให้มีประชากรกลุ่มหนึ่งที่เกิดนับตั้งแต่ปี 1980 เป็นต้นมา ซึ่ง Prensky (2001) เรียกคนกลุ่มนี้ว่าดิจิทัลเนทีฟ (Digital natives)

จากผลการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปี 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในประชากรไทย พบว่า มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 19.4 ล้านคน (ร้อยละ 30.8) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 33.4 ล้านคน (ร้อยละ 52.9) และผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 55.6 ล้านคน (ร้อยละ 88.2) โดยมีจำนวนผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560)

ดังนั้นเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาเท่าทันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี และส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าสู่ยุค Thailand 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิผล จากผลการสำรวจดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มดิจิทัลเนทีฟซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่ส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่าประชากรกลุ่มนี้มีระดับการใช้ไอซีทีอย่างไร และมีปัจจัยพื้นฐานอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับระดับของการใช้ไอซีที ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการวางกลยุทธ์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมต่อความก้าวหน้าของไอซีที

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟกลุ่มหนึ่งที่ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากภาคต่างๆ ของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาระดับของการใช้ไอซีทีของประชากร

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในระดับการใช้ไอซีทีจำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ไอซีทีกับปัจจัยพื้นฐาน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ไอซีที (Information and Communication Technology - ICT) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง ตัวเครื่องที่เรียกว่าฮาร์ดแวร์ (hardware) และอุปกรณ์ต่อพ่วงที่ใช้ในงานสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งตัวเครื่องอาจเป็นโทรศัพท์อัจฉริยะหรือสมาร์ทโฟน โน๊ตบุ๊กและ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาหรือแท็ปเล็ต (tablet)

ดิจิทัลเนทีฟ หมายถึง กลุ่มคนที่เกิดหลังปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ.1980) ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดยุคดิจิทัล (digital age) โดยคนกลุ่มนี้มีประสาทสัมผัสกับการใช้ไอซีทีตั้งแต่ตอนเด็กและทำให้พวกเขาคิดและเรียนรู้แตกต่างจากคนในเจเนอเรชั่นอื่นๆ ดิจิทัลเนทีฟใช้เวลาของเขาในการทำงานหรือใช้ชีวิตห้อมล้อมด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ วิดีโอเกม เครื่องเล่นเพลงดิจิทัล กล้องวิดีโอ โทรศัพท์มือถือ ของเล่นและเครื่องมือต่างๆของยุคดิจิทัล พวกเขาคุ้นเคยกับการรับข้อมูลที่รวดเร็ว และชอบกับการทำงานหลายอย่างพร้อมๆกันชอบข้อมูลในรูปกราฟฟิกมากกว่าข้อมูลที่เป็นข้อความ และทำงานได้ดีในสภาวะที่มีการติดต่อทางเครือข่าย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นดิจิทัลเนทีฟ หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการเป็นดิจิทัลเนทีฟคือ

1. เป็นผู้เกิดในยุคดิจิทัลคือหลังปี พ.ศ.2523

2. เป็นผู้ที่มีเครื่องมือไอซีที เช่น สมาร์ทโฟน แท็ปเล็ท โน๊ตบุ๊ก/และหรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ อย่างน้อย 1 อย่าง

3. เป็นผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฟื่องฟ้า หิรัญกาญจน์ (2556) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัด สพม 11 เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ค และทวิตเตอร์ มากที่สุด ร้อยละ 51.4 รองลงมา คือ youtube, line, instagram คิดเป็นร้อยละ 19.7, 15.6, 13.2 ตามลำดับ โดยจะใช้สมาร์ทโฟนและแท็บแล็ตพีซีเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา คือ เดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ และ โน๊ตบุ๊คคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 23.3 และ 21.6 ตามลำดับ มีจุดประสงค์ในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ เพื่อพูดคุยกับเพื่อนปัจจุบัน เพื่อนเก่า เพื่อหาเพื่อนใหม่ และเพื่อหาแฟนมากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ เพื่อประกาศขายสินค้า โฆษณา ประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 20.2 และน้อยสุด คือ เพื่อเล่นเกมส์ คิดเป็นร้อยละ 18.5

Efita & Wiranata (2015) ทำการศึกษานักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งในคณะ English language and letters, State Islamic University of Maulana Malik Ibrahim Malangในอินโดนีเซียจำนวน 110 คน ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ (76%) มีการติดต่อสื่อสารออนไลน์เป็นกิจวัตรประจำวัน มีเพียง 12% ที่ระบุว่าไม่เคยใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อเลย ในส่วนของการใช้เว็บไซด์ทางสื่อสังคมออนไลน์เช่น เฟซบุ๊ค และทวิตเตอร์ 58% ระบุว่าเข้าร่วมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ทุกๆวัน 26% ระบุว่าเข้าร่วมเครือข่ายสัปดาห์ละครั้ง และเพียง 3% ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมเครือข่ายสังคมออนไลน์เหล่านี้เลย ในส่วนของการดาวน์โหลด 72% ของกลุ่มตัวอย่างจะมีการดาวน์โหลดไฟล์ MP3 ในช่วงเวลาที่ว่าง 79% ระบุว่าใช้สมาร์โฟนเป็นประจำทุกวัน

Kennedy&Fox (2013) ทำการศึกษาความรู้ทักษะ และความเข้าใจด้านไอซีทีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,130 คน ในมหาวิทยาลัยฮ่องกง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยฮ่องกงเป็นดิจิทัลเนทีฟที่ใช้เทคโนโลยีหลากหลายเพื่อการสร้างความสำคัญของตนเองและเพื่อการบันเทิง แต่ไม่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนของตน การใช้เทคโนโลยีจะเป็นไปในแง่ของผู้บริโภคเนื้อหามากกว่าจะ

เป็นผู้สร้างเนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์มุ่งด้านวิชาการ

Watson (2013) ทำการศึกษานักศึกษาอายุระหว่าง 19-25 จากประเทศมาเลเซีย เกาหลีใต้ และสหราชอาณาจักรจำนวนรวมทั้งสิ้น 154 คนโดยทำการสำรวจเทคโนโลยีที่นักศึกษาเหล่านี้ใช้ ผลการศึกษาพบว่าเทคโนโลยีที่เขาชอบใช้เพื่อการศึกษาของพวกเขามีความแตกต่างจากเทคโนโลยีที่เขาชอบใช้ในการติดต่อสื่อสารสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยสรุปว่าดิจิทัลเนทีฟ (digital natives) ในความหมายเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่แยกออกมาชัดเจนโดยเฉพาะไม่มี มีเพียงเผ่าพันธ์ดิจิทัลหลายเผ่าพันธ์ (digital tribes) ซึ่งความแตกต่างระหว่างเผ่าพันธ์ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม ภูมิลำเนาของเขา และสถานที่ๆ เขาได้รับการศึกษาอบรม

Purcell และคณะ (2012) ได้สำรวจครูในกลุ่มชุมชน Advanced Placement และ National Writing Project จำนวน 2,462 คน ซึ่งเป็นครูสอนในมัธยมกลางและมัธยมปลายในสหรัฐอเมริกา พบว่า 3 ใน 4 ของครูระบุว่าอินเทอร์เน็ตและเสิร์ชเอนจิ้น มีผลในเชิงบวกกับนิสัยของนักเรียนในการค้นคว้าทำงานวิจัย (กลุ่มนักเรียนที่ดีเด่นมีการค้นคว้าเชิงลึกและกว้างในเรื่องที่เขาให้ความสนใจ ใช้เนื้อหาที่เรียนไปใช้สร้างมัลติมีเดีย หลายๆคนกลายเป็นนักวิจัยที่สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง) 87% ระบุว่าเทคโนโลยีเหล่านี้กำลังสร้างเจเนอเรชั่นของคนที่มีสมาธิสั้น 64% ที่ระบุว่าเทคโนโลยีดิจิทัลปัจจุบันทำให้นักเรียนรู้สึกไขว้เขวมากกว่าที่จะช่วยพวกเขาในเรื่องเรียน นักเรียนพึ่งพาเสิร์ชเอนจิ้น ความยากลำบากของนักเรียนในการตัดสินคุณภาพของข้อมูล ศักยภาพของนักเรียนที่จะคิดวิเคราะห์ให้ถ่องแท้มีแนวโน้มลดลง และนักเรียนมีแนวโน้มที่จะยืมเนื้อหาของเพื่อนๆ เพิ่มขึ้น

Rapetti & Cantoni (2010) ทำการศึกษาการเรียนรู้ด้วยไอซีทีของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟในเมือง Ticino ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วยพนักงานที่ทำงานอยู่ในธนาคาร 3 แห่ง บริษัทที่ปรึกษาด้านการธนาคาร สำนักพิมพ์และโรงไฟฟ้าอย่างละหนึ่งแห่ง รวมจำนวน 236 คน เกือบทั้งหมดจัดเป็นกลุ่มคนในเจเนอเรชั่นวายและเป็นกลุ่มที่เรียกว่าดิจิทัลเนทีฟด้วย ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มคนเหล่านี้ใช้เวลาอยู่กับไอซีทีเป็นกิจวัตรประจำวันโดยใช้เพื่อการทำงานและส่วนใหญ่เพื่อสื่อสารและพักผ่อนหย่อนใจ แต่บทบาทของไอซีทีในการเรียนรู้ของพวกเขาเป็นในรูปของตัวช่วย 2) วิธีการแสวงหาความรู้สามประการหลักเพื่อการทำงานที่สำคัญได้แก่ จากการใช้เสิร์ชเอนจิ้น จากเนื้อหาการบรรยายในห้องเรียนและจากการศึกษาด้วยตนเอง ส่วนการแสวงหาความรู้จากเว็บไซต์/เว็บบล็อก ออนไลน์ แพลตฟอรม์เอ็นไซโคพีเดีย อยู่ในระดับปานกลาง การหาความรู้จากเครือข่ายโซเชี่ยลนับว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3) การใช้ไอซีทีออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อส่งข่าวสาร การสื่อสารเครือข่ายในกลุ่ม การแชร์วีดิทัศน์ เว็บไซต์วิกิพีเดีย การแชร์เพลง ซึ่งจะสังเกตว่าเป็นไปเพื่อการบันเทิงมากกว่าเพื่อการเรียนรู้ 4) เมื่อใดก็ตามที่เป็นความรู้ที่ต้องเอาไปใช้ในงานอาชีพที่ตนกำลังทำอยู่ กลุ่มคนเหล่านี้จะให้ความสำคัญน้อยกับทรัพยากรที่มีอยู่มากมายจากอินเทอร์เน็ต แต่จะทำการติดต่อโดยตรงกับกลุ่มเพื่อนของตน และแทบจะไม่พึ่งพาเว็บไซต์ วิกิพีเดีย บล็อกหรือเว็บไซต์ที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ 5) กลุ่มคนที่เป็นดิจิทัลเนทีฟนี้แตกต่างจากกลุ่มอื่นในความสามารถในการเสาะหาข้อมูลและความรู้เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มดิจิทัลเนทีฟที่มีปัจจัยพื้นฐานต่างกันมีระดับการใช้ไอซีทีแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการใช้ไอซีทีของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟในประเด็นการสร้างโปรไฟล์ของตนเอง การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต การสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ และการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ปีการศึกษา 2561 จากทั่วประเทศจำนวนมากกว่า 1 ล้านคน (สถิติการศึกษา จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการในปีพศ.2560 มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญจำนวน 1,242,079 คน) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางของทาโร่ ยามาเน่ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน ($\pm$ 5%) ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมของประชากรที่มีจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนอยู่ที่ขนาด 400 คน โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ 450 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการคัดเลือกตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนของดิจิทัลเนทีฟโดยยึดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้เกิดในยุคดิจิทัลตามความหมายของ Prinsky ดังนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละปีมีคุณสมบัติเข้าข่ายทุกคน

2. เป็นผู้ที่ครอบครองเครื่องมือไอซีที (สมาร์ทโฟน แท็ปเล็ท โน๊ตบุ๊ก และ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์) อย่างใดอย่างหนึ่ง ในส่วนของสมาร์ทโฟนต้องมีเบอร์โทรศัพท์เป็นของตนเอง

3. มีโอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พิจารณาจากการมีอีเมลแอดเดรสเป็นของตนเอง

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกตัวแทนดิจิทัลเนทีฟโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง ทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการสหพัฒน์แอดมิชชั่นครั้งที่ 21 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 1 ถึง 6 ตุลาคม พ”ศ.2561 ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศเข้าร่วมมากกว่า 150,000 คน โดยมีการส่งสัญญาณบรอดแบรนด์ไปยังโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ

ขั้นตอนที่สอง ทำการคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเฉพาะที่มีอีเมลแอดเดรสเป็นของตนเองและแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยซึ่งเป็นศูนย์กลางของโครงการฯ จำนวน 12,876 คน

ขั้นตอนที่สาม ทำการคัดเลือกตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 450 คน จากรายชื่อนักเรียนที่มีอีเมลแอดเดรสเป็นของตนเองโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic sampling)

ขั้นตอนที่สี่ ติดต่อนักเรียนตามอีเมลที่เลือกไว้ในขั้นตอนที่สาม ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ พร้อมทั้งให้ส่งแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลแล้วซึ่งใช้เป็นใบตอบรับยืนยันการเข้าร่วมด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยกลับ โดยทั้งหมดนี้จะต้องเสร็จสิ้นก่อนวันเริ่มโครงการคือวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2561

ขั้นตอนที่ห้า ทำการรวบรวมแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลแล้วทางอีเมล์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งได้ผ่านการทดสอบ IOC (Item Objective Congruence) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน ประเภทอุปกรณ์ที่ใช้ในไอซีที และระดับของการใช้ไอซีทีเพื่อการสร้างโปรไฟล์ การใช้อินเทอร์เน็ต การสร้างสื่อดิจิทัลและการนำความรู้ที่มีปรากฏในโลกไซเบอร์ไปใช้ต่อยอดในการสร้างสื่อ โดยแต่ละข้อมีดัชนี IOC ไม่ต่ำกว่า 0.67

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 450 รายนำมาตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีจำนวน 414 ราย

ที่มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ทุกคนมีอุปกรณ์ไอซีที ตามที่กำหนดและมีอีเมลแอดเดรสเป็นของตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณา (descriptive statistics) ซึ่งได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ซึ่งได้แก่การทดสอบสถิติไคว์สแควร์/การทดสอบ exact (exact test) และMultinomial Logistic Regression (MLR)

ผลการวิจัย

ตาราง 1

ปัจจัยพื้นฐานของประชากร

ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
-ชาย	121	29.2
-หญิง	293	70.8
แผนก		
-วิทย์คณิต	364	87.9
-ศิลป์ภาษา/ศิลป์คำนวณ	50	12.1
โรงเรียน		
-รัฐบาล	341	82.4
-เอกชน	73	17.6
ชั้น		
-ม.4	15	3.7
-ม.5	73	17.6
-ม.6	326	78.7
เกรดเฉลี่ยสะสม		
-ไม่เกิน 2.50	14	3.38
-2.51 แต่ไม่เกิน 3.00	103	24.88
-3.01แต่ไม่เกิน 3.50	164	39.61
-3.51ถึง 4.00	133	32.13
มาจาก		
-กทม.+ภาคกลาง+ภาคตะวันตก+ภตะวันออก	336	81.2
-ภาคใต้	31	7.5
-ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	25	6.0
-ภาคเหนือ	22	5.3
ครอบครอง (อาจมากกว่าหนึ่งอย่าง)		
-สมารท์โฟน	382	92.3
-แท็ปเล็ต	57	13.7
-เดสก์ทอปคอมพิวเตอร์	87	21.0
-โน๊ตบุ๊กคอมพิวเตอร์	138	33.3

อาชีพหลักของบิดามารดา		
-ข้าราชการ	67	16.2
-พ่อค้า/เจ้าของกิจการ	146	35.3
-พนักงานบริษัทเอกชน	120	29.0
-ครูอาจารย์	13	3.1
-อื่นๆ	68	16.4

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 414 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.8) ศึกษาแผนกวิทย์คณิต (ร้อยละ 87.9) ในโรงเรียนรัฐบาล (ร้อยละ 82.4) ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 78.7) มีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป (ร้อยละ 71.74) มาจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดในภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก (ร้อยละ 81.2) ในส่วนของการครอบครองเครื่องมือเครื่องใช้ไอซีทีพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92.3) เป็นผู้ครอบครองสมาร์ทโฟน และพบว่าร้อยละ 11.1 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ครอบครองทั้งโน๊ตบุ๊กและเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ ในส่วนของอาชีพของผู้ปกครองพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.3) มีอาชีพเป็นพ่อค้าหรือเจ้าของกิจการ

ตาราง 2

ระดับและลักษณะของการใช้ไอซีที

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับของการสร้าง profile ของตนเอง		
ไม่มีการใช้สื่อออนไลน์ในการสร้าง profile ของตนเอง	22	5.3
ใช้เฟซบุ๊ก อินสตาแกรมสร้างข้อมูลของตัวท่านให้คนอื่นได้รู้จัก	311	75.1
ใช้เฟซบุ๊ก อินสตาแกรมสร้างข้อมูลให้คนอื่นได้รู้จัก เป็นเจ้าของเว็บเพจของตนเองเพื่อสร้างชุมชนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน	81	19.6
ระดับของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต		
ไม่มีการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการเสาะหาข้อมูลเลย	2	.5
ใช้ google หรือเสิรช์เอนจิ้นเพื่อหาข้อมูล	49	11.8
มีการดาวน์โหลดคลิป youtube และ music videoนอกเหนือจากการดาวน์โหลดข้อมูล	74	17.9
ใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารสังคมออนไลน์นอกเหนือจากการดาวน์โหลดข้อมูลและคลิปวีดิทัศน์	289	69.8
ระดับของการสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์		
ไม่ได้สร้างสื่อและไม่ได้เป็นผู้เสพด้วย	18	4.3
ไม่สร้างสื่อ แต่เป็นผู้เสพ	310	74.9
สร้างสื่อแต่ไม่ได้รับความสนใจในแวดวงสังคมออนไลน์	55	13.3
สร้างสื่อและเป็นที่ยอมรับในแวดวงสังคมออนไลน์	31	7.5
ระดับการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์		
ไม่สนใจความรู้ที่มีเผยแพร่บนโลกไซเบอร์	7	1.7
มีความสนใจความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์และเคยมีการติดตามหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ	218	52.6
นำความรู้จากสื่อออนไลน์ที่มีไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล	189	45.7

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ไอซีทีเพื่อสร้างโปรไฟล์ของตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ และเพื่อประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่บนโลกไซเบอร์ ทั้งนี้ร้อยละ 94.7 ของกลุ่มตัวอย่าง มีการสร้างโปรไฟล์ ของตนเอง โดยร้อยละ 19.6 มีระดับการใช้ Facebook, Instagram สร้างข้อมูลของตัวเองให้คนอื่นได้รู้จัก และเป็นเจ้าของเว็ปเพจของตนเองเพื่อสร้างชุมชนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ในส่วนระดับของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกินกึงหนึ่งนอกจากใช้อินเทอร์เน็ตไปเพื่อหาข้อมูล เพื่อดาวน์โหลดคลิปต่างๆ แล้ว ยังใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารสังคมออนไลน์ ในส่วนของการสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่พบว่าระดับการใช้จะอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.2) ไม่สร้างสื่อแต่จะเป็นผู้เสพสื่อ มีเพียงหนึ่งในห้าของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นที่มีการสร้างสื่อ ในส่วนระดับของการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์นั้นอยู่ในระดับสูงเพราะกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีความสนใจความรู้ทั้งหลายที่มีเผยแพร่บนโลกไซเบอร์ และเกือบครึ่งหนึ่งที่ได้มีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ที่มีไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล

ตาราง 3

เปรียบเทียบการใช้ไอซีทีของกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาค	เพศ	ระดับชั้น	ประเภทโรงเรียน	แผนกที่เรียน
การสร้าง profile ของตนเอง	ไม่แตกต่างกัน**	แตกต่างกัน*	แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**
การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต	แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**
การสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์	ไม่แตกต่างกัน**	แตกต่างกัน*	แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**
การประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**	ไม่แตกต่างกัน**

หมายเหตุ:-*ทดสอบด้วยไคว์สแควร์ ** ทดสอบด้วย Fisher's exact test กรณี expected frequency ในแต่ละเซลล์มีค่าต่ำกว่า 5

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ไอซีทีของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ภาค ระดับชั้น ประเภทโรงเรียน และแผนกที่เรียน (ผู้วิจัยมิได้นำข้อมูล GPA และอาชีพหลักของบิดามารดามารวมด้วย เนื่องจาก GPAของกลุ่มตัวอย่างมีค่าใกล้เคียงกันมาก ในส่วนอาชีพหลักของบิดามารดานั้นก็พบว่าราวสองในสามมีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจ ส่วนอาชีพอื่นๆ มีเป็นส่วนน้อย)

ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มาจากภาคที่ต่างกันมีความแตกต่างกันในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันในการสร้างโปรไฟล์ของตนเอง และในการสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่เรียนอยู่ในระดับชั้นต่างกันมีความแตกต่างกันในการสร้างโปรไฟล์ของตนเองและในการสร้างสื่อเดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในประเภทโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับระดับของการใช้ไอซีที

ในส่วนนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับระดับของการใช้ไอซีทีหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อการต่อยอดการใช้งานด้านไอซีที ตัวอย่างเช่นหากพบว่าการมีอุปกรณ์บางอย่างที่มีผลต่อระดับของการใช้ไอซีทีเพื่อการสร้างสื่อ หรือเพื่อประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจต้องหาทางผลักดันให้มีอุปกรณ์เช่นนั้นให้ได้

ถ้ากำหนดให้ปัจจัยพื้นฐานเป็นตัวแปรต้น และระดับของการใช้ไอซีทีเป็นตัวแปรตาม จะเห็นว่าตัวแปร

ตามในที่นี้เป็นตัวแปรแบบจัดประเภท (categorical variable) ดังนั้นเทคนิคทางสถิติที่สามารถนำมาใช้ได้แก่ discriminant analysis หรือ MLR (multinomial logistic regression) ในที่นี้ผู้วิจัยขอเลือก MLR เนื่องจากไม่ได้มีข้อสมมติฐานใดๆ เกี่ยวกับ normality, linearity หรือ homogeneity of variance ของตัวแปรอิสระเหมือนกับเทคนิคอื่นเช่น discriminant analysis

ตาราง 4

ผลจากการพยากรณ์โดยใช้ multinomial logistic regression

ตัวแปรตาม	Likelihood Ratio tests	Goodness-of-fit	Pseudo R-square	ตัวแปรอิสระที่ค่า sig.<0.05	ความน่าเชื่อถือของการพยากรณ์
การสร้างprofile ของตนเอง	ค่าsig. =.077	Pearson-ค่า sig.=.547 Deviance-ค่าsig.=1.000	Coxand Snell:.106 Nagelkerke:.141 McFadden:.081	- - -	-75.6%(by chance)* -75.8% (โดย MLR)
การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต	ค่าsig .=.075	Pearson-ค่า sig.=1.000 Deviance-ค่าsig.=1.000	Cox and Snell:.148 Nagelkerke:.182 McFadden:.095	- - -	-66.64%(by chance)* -70.8%(โดย MLR)
การสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์	ค่าsig. =.003	Pearson-ค่า sig.=.065 Deviance-ค่าsig.=1.000	Cox and Snell:.182 Nagelkerke:.226 McFadden:.123	เพศ	-72.56%(by chance)* -75.4%(โดยMLR)
การประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์	ค่าsig. =.000	Pearson-ค่า sig.=1.000 Deviance-ค่าsig.=1.000	Cox and Snell:.169 Nagelkerke:.216 McFadden:.121	Smartphone Tablet	-60.83%(by chance)* -63.8%(โดยMLR)

สัดส่วนที่สามารถเดาได้ถูกต้องโดยไม่ใช้แบบจำลองใดๆ = ผลบวกของสัดส่วนยกกำลังสอง
*สัดส่วนความถูกต้องในการพยากรณ์(by chance)ที่คำนึงถึงความแปรปรวน=สัดส่วนที่สามารถเดาได้ถูกต้องโดยไม่ใช้แบบจำลองใดๆ*1.25

ผลจากการใช้ multinomial logistic regression โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระประกอบด้วยตัวแปรนามบัญญัติ 10 ตัว (สายที่เลือกเรียน เพศ ระดับชั้นที่เรียน ประเภทของโรงเรียน ภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่ การเป็นเจ้าของสมาร์ทโฟน การเป็นเจ้าของแทปเล็ต การเป็นเจ้าของโน๊ตบุ๊กคอมพิวเตอร์ การเป็นเจ้าของเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ อาชีพหลักของผู้ปกครอง) ตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่อง (G.P.A) เพื่อประเมินความแม่นยำในการพยากรณ์ค่าของตัวแปรตามมีแสดงตามตารางที่ 4 ซึ่งพบว่าการนำตัวแปรอิสระเข้ามาช่วยอธิบายความผันผวนของตัวแปรตามในประเด็นการสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ และในประเด็นการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์ แต่ไม่สามารถอธิบายความผันผวนของตัวแปรตามในประเด็นการสร้างโปรไฟล์ของตนเอง และในประเด็นการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต

เนื่องจากสัดส่วนความถูกต้องในการพยากรณ์ (by chance) มีค่าต่ำกว่าสัดส่วนความถูกต้องในการพยากรณ์โดยใช้ MLR (การสร้างสื่อดิจิทัลเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์-72.56 % <75.4% และการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์-60.83%<63.8%) ดังนั้นแบบจำลองนี้มีประสิทธิภาพและสามารถเอาไปใช้ในการพยากรณ์ตัวแปร

ตามจากตัวแปรอิสระได้

เนื่องจากอุปกรณ์ไอซีทีที่มีอยู่มีข้อจำกัดในตัวของมันเอง ตัวอย่างเช่นหากมีสมารท์โฟนอย่างเดียวอาจสามารถสร้างสื่อในรูปวิดิโอคลิปออกเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์ แต่มีข้อจำกัดในการนำสื่อที่มีเผยแพร่อยู่แล้วมาปรับ การจะต่อยอดงานและความรู้ทางดิจิทัลต้องอาศัยโน๊ตบุ๊คและ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์เท่านั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยจึงใช้การประยุกต์ที่มีในโลกไซเบอร์เป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรต้นมีการตัดเครื่องมือไอซีทีที่เป็นสมารท์โฟนและแท็ปเล็ทออกไป ผลที่เกิดขึ้นแสดงได้ดังนี้

ตาราง 5

เปรียบเทียบผลจากการพยากรณ์การประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์โดยใช้ MLR

ค่าสถิติ	จำกัดเครื่องมือไอซีทีเฉพาะโน๊ตบุ๊ค และ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์	เครื่องมือไอซีทีทั้ง 4อย่าง (จากตาราง 4)
Likelihood Ratio tests	ค่า sig=0.005	ค่า sig.=0.000
Goodness-of-fit	Pearson-ค่า sig.=1.000 Deviance-ค่า sig.=1.000	Pearson-ค่า sig.=1.000 Deviance-ค่า sig.=1.000
ตัวแปรอิสระที่ค่า sig.<0.05	Notebook PC	Smartphone Tablet

ผลของตารางที่ 5 สอดรับสมเหตุสมผลกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากโลกไซเบอร์และการนำความรู้ไปต่อยอดจะทำได้ดีก็ต่อเมื่อมีอุปกรณ์ไอซีทีที่เป็นโน๊ตบุ๊กและ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์

ในบรรดากลุ่มตัวอย่างที่มีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ที่มีไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัลจำนวน 189 คนพบว่าร้อยละ 93.6 ของผู้ที่มีสมารท์โฟนอย่างเดียวมีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล ร้อยละ 100 ของผู้ที่มีโน๊ตบุ๊กคอมพิวเตอร์ซึ่งอาจมีสมาร์ทโฟนหรือแทปเล็ทใช้มีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล และร้อยละ 100 ของผู้ที่มีโน๊ตบุ๊กและเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ซึ่งอาจมีสมารท์โฟนด้วยมีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล นี่เป็นการยืนยันให้เห็นว่าไอซีทีที่เหมาะสมที่สุดที่นำไปใช้ต่อยอดงานสร้างสรรค์ทางดิจิทัลต้องเป็นโน๊ตบุ๊คและ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์เป็นหลักเท่านั้น

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยประเด็นระดับของการสร้าง profile ของตนเองพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้Facebook, Instagram สร้างข้อมูลของตนเองให้คนอื่นได้รู้จักมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเฟื่องฟ้า หิรัญกาญจน์ (2556) ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้ facebook มากที่สุดเช่นกัน ในส่วนของระดับการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารสังคมออนไลน์นอกเหนือจากการดาวน์โหลดข้อมูลและคลิปวิดีโอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฟื่องฟ้า หิรัญกาญจน์ (2556) และ Efita & Wiranata (2015) ที่พบว่านักเรียนและนักศึกษาส่วนใหญ่มีการติดต่อสื่อสารออนไลน์เป็นกิจวัตรประจำวัน โดยมีจุดประสงค์ในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเพื่อน

หากยึดถือวันที่เกิดเป็นเกณฑ์ กลุ่มดิจิทัลเนทีฟในงานวิจัยนี้จะมีอายุต่ำกว่าดิจิทัลเนทีฟในงานวิจัยของ Efita & Wiranata (2015), Kennedy&Fox (2013), Watson (2013) ซึ่งเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และRapetti & Cantoni (2010) ซึ่งเป็นดิจิตัลเนทีฟที่จบการศึกษาแล้วและทำงานอยู่ แม้จะมีอายุน้อยกว่า แต่งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ดิจิทัลเนทีฟในวัยเยาว์ของไทยไม่ได้เป็นแค่ผู้บริโภคเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีการเรียนรู้ต่อยอด มีการสร้างสื่อดิจิทัลของตนเอง โดยใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโลกไซเบอร์ไปประยุกต์ใช้สรรค์สร้างสื่อ มีลักษณะของการใช้ไอซีทีในระดับที่มีความซับซ้อน (sophistication) มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าดิจิทัลเนีฟที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับของการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีความสนใจความรู้ทั้งหลายที่มีเผยแพร่บนโลกไซเบอร์และเกือบครึ่งหนึ่งที่ได้มีการนำความรู้จากสื่อออนไลน์ที่มีไปใช้สร้างและพัฒนาความรู้ในการสร้างสื่อดิจิทัล และพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ความรู้ที่มีบนโลกไซเบอร์กับเครื่องมือไอซีทีที่เป็นโน๊ตบุ๊กและ/หรือเดสก์ทอปคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้ไอซีทีที่เป็นคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ในรูปของการให้สินเชื่อเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำและเงื่อนไขผ่อนชำระยาวผ่านธนาคารของรัฐ โดยเริ่มที่ครอบครัวของเยาวชนที่บิดามารดาอยู่ในฐานะที่จะสามารถผ่อนชำระได้ เช่น นักธุรกิจ ครู ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากไอซีทีในการผลิตวีดิทัศน์คลิปหรือสร้างสรรค์งานสื่อได้มากขึ้น

2. ภาคธุรกิจที่เป็นสถาบันการศึกษาซึ่งมีคณะวิชาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาเกมส์และดิจิทัลมีเดียสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เป็นดิจิทัลเนทีฟนี้ได้โดยการเข้าไปแนะแนวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้พวกเขาเห็นว่าอาชีพด้านนี้เป็นอาชีพหนึ่งที่น่าสนใจ หางานได้ง่าย รายได้ดีไม่แพ้หลายอาชีพ พร้อมทั้งชี้ให้เด็กเหล่านี้เห็นว่างานด้านนี้ไม่มีข้อจำกัด ความสำเร็จอยู่ที่การฝึกฝน และการจินตนาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาdigital literacyของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเปรียบเทียบกับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

2. ควรทำการศึกษากลยุทธ์ของครูอาจารย์ที่ใช้ในโรงเรียนที่ประกอบด้วยดิจิทัลเนทีฟโดยเฉพาะโรงเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

References

Efita, D., & Wiranata, A. (2015). *Digital ̄ative: A study on the first-year student*. Retrieved from https://www.researchgate.net/.../291138716_DIGITAL_NATIVE_A_ST...

Hirangarn, F. (2013). *Secondary school students under the secondary education service area office 11, Suratthanee Province and their behavior in the use of online social media*. Independent study, Graduate School of Business Administration, Walailuk University. (in Thai)

Kennedy, D. M., & Fox, B. (2013). Digital natives: An Asian perspective for using learning technologies. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*, *9*(1), 64-79

National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society (2017). *A survey of household's use in ICT technology*. Retrieved from www.nso.go.th. (in Thai)

Prensky, M. (2001). *Digital natives, digital immigrants*. Retrieved from https://www.marcprensky.com/.../Prensky%20-%20Digital%20Natives,%.

Purcell, K., Rainie, L., Heaps, A., Buchanan, J., Frierich, L., Jacklin, A., Chen, C., & Zickuhr, K. (2012). *How teens do research in the digital world*. Retrieved from http://pewinternet.org/Reports/2012/Student-Research.

Rapetti, E., & Cantoni, L. (2010). Digital natives and learning with the ICT: The GenY @ work research in Ticino, Switzerland. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, *6*(1), 39-49.

Watson, I. R. (2013). Digital natives or digital tribes?. *Universal Journal of Educational Research*, *1*(2), 104-112.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row

การศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล
The Study of Spiritual Well-Being in Nursing Students

วรินทร์ลดา จันทวีเมือง[1] และ ทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ[1]
Varinlada Jantaveemuang[1] and Trongrit Thongmeekhaun[1]
[1]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
[1]Boromarajonani College of Nursing, Songkhla
Received: July 4, 2019
Revised: August 20, 2019
Accepted: August 20, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลทั้งก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 51 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 128 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล ตรวจสอบค่าความเที่ยงในนักศึกษาพยาบาล 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก นักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต รองลงมา คือ ด้านการมีจิตขั้นสูง และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ส่วนหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก พบว่านักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต รองลงมา คือ ด้านความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา และด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ดังนั้น สถาบันการศึกษาพยาบาลควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้น

คำสำคัญ: สุขภาวะทางจิตวิญญาณ, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This study is descriptive research is aimed to study spiritual well-being of nursing students on the pre and post period of the first nursing practicum in patient ward and community. The participants were 128 nursing students who studying in 2nd year, generation 51, academic year 2017. The instruments used in this study consisted of 2 parts (1) Demographic data and (2) the Nursing students' spiritual well-being questionnaire.The instruments was tested for reliability in 30 nursing students using Cronbach'alpha coefficient, which yielded the value of .70. Data analysis by

descriptive statistics: frequency, percentage, average, and standard deviation. The result revealed that the participants had the overall of spiritual well-being were high level on the pre period of the first nursing practicum in patient ward and community (μ = 4.15, SD = 0.35). The highest score was the perception of value, meaning and goals of life (μ = 4.38, SD = 0.46). The secondary sequence was the ultimate mind (μ = 4.24, SD = 0.45). The smallest scores was the appropriate interaction with own self, other, and environment (μ = 3.86, SD = 0.38). The participants had the overall of spiritual well-being were high level on the post period of the first nursing practicum in patient ward and community (μ = 4.21, SD = 0.35). The highest score was the perception of value, meaning and goals of life (μ = 4.42, SD = 0.46). The secondary sequence was the fait and religious adherence (μ = 4.32, SD = 0.50) and the life satisfaction (μ = 4.32, SD = 0.40). The smallest scores was the appropriate interaction with own self, other, and environment (μ = 3.83, SD = 0.45). Accordingly, the nursing educational institutions must develop practicum process which promotes the appropriate interaction with own self, other, and environment for nursing students in order to high spiritual well-being

Keywords: spiritual well-being, nursing students

บทนำ

จิตวิญญาณเป็นมิติหนึ่งของสุขภาพซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคล เพราะเป็นส่วนเชื่อมโยงประสานทุกมิติให้มีการทำงานที่สมดุลกันและเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีพลวัตรไม่คงที่ (ประเวศ วะสี, 2547) โดยทัศนีย์ ทองประทีป (2552) ให้ความหมายของสุขภาวะทางจิตวิญญาณว่า หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีความสมดุลหรือความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของตน มีความสุข มีศรัทธา และปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เข้าถึงคุณค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์ มีความรักและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่น ตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงตนได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลขาดสุขภาวะทางจิตวิญญาณ แสดงถึงการไม่ได้รับการตอบสนองด้านจิตวิญญาณ ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถรับรู้และเกิดความสุขอย่างแท้จริง ขาดความสมบูรณ์ในตนเอง มีความรู้สึกบกพร่อง ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ สิ้นหวัง ท้อแท้ ขาดขวัญและกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป มักปรากฏมีพฤติกรรมก้าวร้าว แยกตัว ซึมเศร้า ซึ่งสาเหตุที่ทำให้จิตวิญญาณของบุคคลเสียสมดุลได้ เช่น สถานการณ์ตึงเครียด การเผชิญกับความเจ็บป่วย ความผิดหวังในชีวิต เป็นต้น (อวยพร ตัณมุขยกุล, 2533 อ้างตามปาริชาต ชูประดิษฐ์, 2556)

นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ต้องปรับตัวอย่างมากในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะการเรียนเพื่อเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาพยาบาล เช่น การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การฝึกภาคปฏิบัติ รวมทั้งการปรับตัวกับสภาพสังคมใหม่ในสถาบัน และแหล่งฝึกล้วนส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความเครียด (วไลลักษณ์ พุ่มพวง, 2559) และมีความสุขในการเรียนค่อนข้างน้อยจนอาจลาออกกลางคันได้ (ธนพล บรรดาศักดิ์, กนกอร ชาวเวียง, และนฤมล จันทรเกษม, 2560) โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่ามีความเครียดในระดับสูง (กมลรัตน์ ทองสว่าง, 2560) และมีความสุขน้อยกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากเรียนทฤษฎีค่อนข้างหนัก และเริ่มฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเป็นครั้งแรกซึ่งนักศึกษายังไม่เคยมีประสบการณ์ เมื่อต้องเผชิญงานบนหอผู้ป่วยที่ยังไม่เคยได้ปฏิบัติจริงจึงรู้สึกกลัวความผิดพลาด ต้องปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมใหม่

สร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย บุคลากรทีมสุขภาพ อาจารย์นิเทศ และเพื่อนนักศึกษาที่ร่วมฝึกด้วยกัน (อมรรัตน์ ศรีคำสุข, วิภาพร วรหาญ, และวิพร เสนารักษ์, 2554) รวมทั้งการพักผ่อนน้อยเพราะต้องเตรียมตัวขึ้นฝึกปฏิบัติงาน (ศิริจิตร จันทร และธัญลักษณ์ บรรลิขิตกุล, 2555) หากนักศึกษาเผชิญความเครียดไม่เหมาะสมจะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางจิตได้ ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากนักศึกษามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณหรือจิตวิญญาณที่สมดุลจะเป็นแหล่งพลังงานทางบวกที่ช่วยให้ปรับตัวต่อความเครียดได้ดี (Jafari, Dekandari, Eskandari, Najafi, Heshmati, & Hoseinifar, 2010)

จากการทบทวนการศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านมาในต่างประเทศ ซาว เชียงและเชน (Hsiao, Chiang, & Chian, 2009) พบว่านักศึกษาพยาบาลไต้หวันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณระดับปานกลางเกี่ยวกับความเชื่อในความหมายของการมีชีวิตอยู่ การได้ติดต่อกับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาลประเทศอิหร่านที่พบว่ามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณอยู่ในระดับปานกลาง (Abbasi, Farahani-Nia, Mehrdad, Givari, & Haghani, 2014) ในประเทศตะวันตก พบว่านักศึกษาตระหนักรู้จิตวิญญาณในระดับสูง ประเด็นที่สำคัญที่สุด ได้แก่ จิตวิญญาณเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการเป็นมนุษย์และหากปราศจากจิตวิญญาณบุคคลนั้นจะขาดความสมบูรณ์หรือขาดความเป็นองค์รวม (Tiew, Creedy, & Chan, 2012) ส่วนในประเทศไทยพบว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกรายชั้นปี พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความฉลาดทางจิตวิญญาณสูงที่สุด อาจเนื่องมาจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการฝึกภาคปฏิบัติมามากกว่าชั้นปีอื่น ๆ มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้ดี (ธนพล บรรดาศักดิ์, กนกอร ชาวเวียง, และนฤมล จันทรเกษม, 2561) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ซึ่งกลุ่มนี้ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพองค์รวมในภาคทฤษฎีและมีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติงานมาแล้วระยะหนึ่ง พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณ แต่นักศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนว่ายังไม่สามารถดูแลจิตวิญญาณได้ดี และจิตวิญญาณของตนเองยังขาดสมดุลเนื่องจากอยู่ในบริบทการเรียนที่เกิดความเครียด ทำให้ไม่สามารถจัดการจิตใจและอารมณ์ได้ (วรวรรณ จันทวีเมือง และทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ, 2559)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ตามแนวทางของสถาบันพระบรมราชชนก โดยเน้นการพยาบาลบนพื้นฐานการดูแลแบบเอื้ออาทร (Caring) และการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์กำหนดให้ทุกวิชาทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสอดแทรกการดูแลอย่างเอื้ออาทร (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2555) และมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (กลุ่มกิจการนักศึกษา, 2560) โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ผ่านการเรียนภาคทฤษฎี และจะต้องขึ้นฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรกใน 3 รายวิชา ได้แก่ 1) วิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล 2) วิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และ 3) วิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วย (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2555) ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติจึงสนใจศึกษาเรื่องสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ช่วงก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก เนื่องจากก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาผ่านภาคทฤษฎีในหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าสอดคล้องกับการส่งเสริมสุขภาพมิติจิตวิญญาณของนักศึกษา และการขึ้นปฏิบัติงานครั้งแรกนี้เป็นไปตามหลักสูตรนี้ด้วย รวมทั้งการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกเป็นสถานการณ์ที่นักศึกษาเครียดและต้องปรับตัวอย่างมากดังกล่าวข้างต้น ซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษาขาดสุขภาวะทางจิตวิญญาณได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลทั้งก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดและองค์ประกอบของสุขภาวะทางจิตวิญญาณของ วรวรรณ จันทวีเมือง (2559) มาใช้เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึง ภาวะที่บุคคลรับรู้ถึงคุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา มีจิตขั้นสูง ได้แก่ การเสียสละ มีเมตตา กรุณา ทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จิตที่มีสติ สมาธิ และปัญญา มีภาวะจิตที่รู้ตื่นและเบิกบานกับการทำหน้าที่ มีความพึงพอใจในชีวิต และยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ และแบ่งองค์ประกอบของสุขภาวะทางจิตวิญญาณไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต เมื่อจิตได้รับการพัฒนาให้รับรู้และเข้าใจในคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่ ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ต่อคุณค่าและความหมายในการดำรงอยู่ของตนเอง ผู้อื่นและทุกสิ่งรอบตัว บุคคลจะเกิดความสุข มีความสมดุลระหว่างคุณค่าในชีวิต เป้าหมายในชีวิต ความเชื่อ และสัมพันธภาพระหว่างตนเองและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง

2. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 2 ทิศทาง คือ แนวตั้งและแนวราบ โดยแนวตั้งเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ศาสนา และสิ่งเหนือธรรมชาติ ส่วนแนวราบเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ในตนเอง ความรัก ความศรัทธา การให้อภัย การมีความหวัง และกำลังใจในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการให้คุณค่าและทำนุบำรุงสัมพันธภาพกับผู้อื่น ปฏิสัมพันธ์ทั้ง 2 ทิศทางนี้ทำให้รู้สึกถึงความกลมกลืนระหว่างตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ

3. ความเชื่อ ศรัทธา และการปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา ซึ่งอาจเป็นศาสนา ศาสดา พระเจ้า หรือสิ่งที่มีอำนาจนอกเหนือตนเอง เมื่อจิตใจของบุคคลได้สัมผัสกับสิ่งที่ยึดมั่นและเคารพสูงสุดและปฏิบัติตามสิ่งนั้น ทำให้รู้สึกถึงความกลมกลืนของส่วนลึกภายในจิตใจต่อสิ่งยึดมั่น และการมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความสงบ คลายความทุกข์ มีความเข้าใจชีวิตหรือโลกตามความเป็นจริง มีความเข้มแข็งในการเผชิญภาวะวิกฤตในชีวิต ใช้ชีวิตอย่างมีสติและรู้คุณค่า

4. การมีจิตขั้นสูง คือ จิตที่ลดความเห็นแก่ตัว มีความรัก เมตตา กรุณา แบ่งปัน เกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งอื่น มุ่งกตัญญูรู้คุณ เสียสละ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทำความดีหรือประโยชน์เพื่อผู้อื่น สิ่งอื่น และสิ่งรอบตัว และจิตมีความรู้ตื่นและเบิกบานกับการทำหน้าที่ เป็นจิตที่มีความสุข สงบ มีสติ สมาธิ ปัญญา ทำให้เกิดความสุขที่ประณีตลึกซึ้ง

5. ความพึงพอใจในชีวิต เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจธรรมชาติของชีวิต รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจในสภาพความเป็นจริงของชีวิตตนเอง มีความพึงพอใจในเป้าหมายและการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ พึงพอใจในความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ธรรมชาติ และสิ่งนอกเหนือตนเอง สามารถทำใจยอมรับต่อสถานการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้นได้ ทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงความจริง ความดี และความงดงามของทุกสิ่งรอบตัวได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive design) เพื่อศึกษาสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รุ่นที่ 51 ปีการศึกษา 2560 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก จำนวน 128 คน

กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากประชากรทั้งหมด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 51 ปีการศึกษา 2560 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล วิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลซึ่งปรับจากแบบสอบถามสุขภาวะจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล (วรวรรณ จันทวีเมือง, 2559) โดยปรับคำถามข้อที่ 39-40 ให้มีข้อความสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานเป็นครั้งแรก ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ รายรับต่อเดือน การจัดการความเครียด การประสบเหตุการณ์ในชีวิตทางลบ บุคคลใกล้ชิดที่สามารถปรึกษาได้ และเหตุผลในการเลือกเรียนพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ได้แก่ คำถามเชิงบวก 37 ข้อ และคำถามเชิงลบ 3 ข้อ แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้คุณค่าความหมายและเป้าหมายในชีวิต 2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม 3) ด้านความเชื่อศรัทธา และการปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา 4) ด้านการมีจิตขั้นสูง และ 5) ด้านความพึงพอใจในชีวิต ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's scale)

การแปลผลคะแนนสุขภาวะทางจิตวิญญาณ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์การพิจารณา ตามช่วงคะแนน (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร, 2555) ช่องความกว้างของข้อมูล

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

การแปลความหมายค่าของคะแนนเฉลี่ย ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณ
4.51 - 5.00	ระดับสูงสุด
3.51 - 4.50	ระดับสูง
2.51 - 3.50	ระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับต่ำ
1.00 - 1.50	ระดับต่ำสุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นในนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีแห่งหนึ่งที่อยู่ในเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและสาธารณสุขภาคใต้ และที่มีคุณสมบัติคล้ายกับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.7 จากนั้นจึงนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เพื่อขอความร่วมมือ

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ และการพิทักษ์สิทธิ จากนั้นให้นักศึกษาพยาบาลเซ็นใบยินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัยและเอกสารพิทักษ์สิทธิการวิจัย

3. ประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชน

เป็นครั้งแรกพร้อมกันทั้งหมดในวันศุกร์สัปดาห์สุดท้ายของการเรียนภาคทฤษฎีเพื่อลดปัจจัยแทรกซ้อนจากการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล

4. ประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลหลังสิ้นสุดการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรกพร้อมกันทั้งหมด ในวันศุกร์สัปดาห์สุดท้ายของการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อลดปัจจัยแทรกซ้อนจากการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล

5. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดแล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การดำเนินการขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการพิทักษ์สิทธิ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รหัสจริยธรรมการวิจัย คือ BCNSK 11/2561 และผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิ์นักศึกษาพยาบาล โดยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และให้ข้อมูลการรักษาความลับโดยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเชิงวิชาการเท่านั้น เพื่อช่วยให้นักศึกษาพยาบาลรู้สึกเป็นอิสระ ปลอดภัย ไว้วางใจ หลังจากนั้นเมื่อนักศึกษาพยาบาลยินยอมก็ให้ลงลายมือชื่อในใบพิทักษ์สิทธิ พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย หากมีคำถามใดที่ไม่สะดวกใจที่จะตอบก็มีสิทธิ์ในการไม่ตอบคำถามได้รวมทั้งเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ ซึ่งการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักศึกษาพยาบาล และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายทั้งหมดใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาวะทางจิตวิญญาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.1 มีช่วงอายุระหว่าง 18-20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 68.8 รายรับต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 95.3 ใช้วิธีจัดการกับความเครียดทั้ง 2 วิธี คือ แก้ไขที่สาเหตุของปัญหาและหาวิธีผ่อนคลายอารมณ์ มากที่สุด ร้อยละ 82 เคยประสบเหตุการณ์ในชีวิตทางลบ ร้อยละ 50 และไม่เคยประสบเหตุการณ์ในชีวิตทางลบ ร้อยละ 50 มีบุคคลใกล้ชิดที่สามารถปรึกษาได้ ร้อยละ 96.1 และมีความสมัครใจในการเลือกเรียนพยาบาล มากที่สุด ร้อยละ 89.1

ส่วนที่ 2 สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก ดังตารางที่ 1

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม (n= 128)

สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล	μ	SD	ระดับ
1. ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต	4.38	0.46	สูง
2. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและ สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3.86	0.38	สูง
3. ด้านความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา	4.23	0.51	สูง
4. ด้านการมีจิตขั้นสูง	4.24	0.45	สูง
5. ด้านความพึงพอใจในชีวิต	4.15	0.41	สูง
รวม	4.15	0.35	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่านักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง (μ = 4.15, SD = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต (μ= 4.38, SD= 0.46) รองลงมา คือ ด้านการมีจิตขั้นสูง (μ= 4.24, SD = 0.45) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม(μ=3.86, SD=0.38)

ส่วนที่ 3 สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก ดังตารางที่ 2

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม (n= 128)

สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล	μ	SD	ระดับ
1. ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต	4.42	0.46	สูง
2. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและ สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3.83	0.45	สูง
3. ด้านความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา	4.32	0.50	สูง
4. ด้านการมีจิตขั้นสูง	4.31	0.43	สูง
5. ด้านความพึงพอใจในชีวิต	4.32	0.40	สูง
รวม	4.21	0.35	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง (μ = 4.21, SD = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต (μ =4.42, SD=0.46) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อ ศรัทธา และ ปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา (μ = 4.32, SD = 0.50) และด้านความพึงพอใจในชีวิต (μ = 4.32, SD = 0.40) ด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (μ = 3.83, SD =0.45)

ส่วนที่ 4 สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก ดังตารางที่ 3

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก (n= 128)

สุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล	ก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานฯ		หลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานฯ	
	μ	SD	μ	SD
1. ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต	4.38	0.46	4.42	0.46
2. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและ สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3.86	0.38	3.83	0.45
3. ด้านความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา	4.23	0.51	4.32	0.50
4. ด้านการมีจิตขั้นสูง	4.24	0.45	4.31	0.43
5. ด้านความพึงพอใจในชีวิต	4.15	0.41	4.32	0.40
รวม	4.15	0.35	4.21	0.35

จากตารางที่ 3 พบว่าก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานฯ นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ย สุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง (μ = 4.15, SD = 0.35) และหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน (μ = 4.21, SD = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต (μ= 4.38, SD = 0.46) รองลงมา คือ ด้านการมีจิตขั้นสูง (μ= 4.24, SD = 0.45) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (μ = 3.86, SD = 0.38) และหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ ด้านการรับรู้คุณค่า ความหมายและเป้าหมายในชีวิต (μ = 4.42, SD = 0.46) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา (μ = 4.32, SD = 0.50) และด้านความพึงพอใจในชีวิต (μ = 4.32, SD = 0.40) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (μ = 3.83, SD =0.45)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาลทั้งก่อนและหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและชุมชนเป็นครั้งแรก พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า

1. นักศึกษาพยาบาลอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นตอนปลายสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความต้องการพัฒนาจิตวิญญาณเกี่ยวกับการเข้าใจตนเอง ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความสนใจสังคม และความจริงในชีวิตว่าเกิดมาเพื่ออะไร เป็นผลให้พยายามเข้าใจ เรียนรู้ และยอมรับในตนเอง ทำให้จิตวิญญาณเติบโตขึ้นได้ (Carson & Green, 1992)

2. คุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษาพยาบาลที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะทางจิตวิญญาณในระดับสูงได้ในช่วงก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานฯ ดังนี้

2.1. เพศ นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงเป็นผู้ที่รับรู้ภาวะอารมณ์ของตนได้ดีกว่าเพศชาย มีการแสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจ มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเพศชายในทุก ๆ ด้าน ทำให้สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้มีแนวโน้มเป็นผู้มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูง (วิลัยพร นุชสุธรรม, 2559) สอดคล้องกับซาวและคณะ (Hsiao et al., 2010) พบว่านักศึกษาพยาบาลเพศหญิงมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่าเพศชาย เช่นเดียวกับจาฟาริและคณะ (Jafari et al., 2010) พบว่านักศึกษาพยาบาลเพศหญิงมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่าเพศชายเนื่องจากเพศหญิงมีบทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนในสังคม มีประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลายและมีวิธีเผชิญความเครียดที่ดีกว่าเพศชาย

2.2. อายุ นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี อยู่ในช่วงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่สามารถรับรู้อารมณ์ และความต้องการของตนเอง รวมถึงการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีเกี่ยวกับการควบคุมตนเองสูงกว่าปกติ สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สงบ และมีความพึงพอใจในชีวิต ส่งผลให้มีแนวโน้มเป็นผู้มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูง (วิลัยพร นุชสุธรรม, 2559) สอดคล้องกับซาวและคณะ (Hsiao et al., 2010) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณ นักศึกษาพยาบาลที่มีอายุมากกว่ามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งอายุที่เพิ่มขึ้นบ่งบอกถึงการเติบโตภายในของบุคคลที่สามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์วิกฤติในชีวิตได้ดี รวมทั้งสามารถสร้างแรงจูงใจของตนเองและขยายไปสู่ผู้อื่นได้

2.3. รายรับ นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีรายรับต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาท ซึ่งปัญหาด้านการเงินเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความยุ่งยากใจ โดยเฉพาะรายได้ที่ไม่เพียงพอในครอบครัวจะนำไปสู่ความเครียดและอาจมีผลต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล (จิณห์จุฑา ชัยเสนา และคณะ, 2558) สอดคล้องกับอมรรัตน์ ศรีคำสุข และคณะ (2554) พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายรับเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายมีความสุขโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรายรับไม่เพียงพอ และกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะมี สุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่าด้วย

2.4. การจัดการความเครียด นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่จัดการความเครียด 2 วิธี ร่วมกัน ได้แก่ 1) แก้ไขที่สาเหตุของปัญหา และ 2) หาวิธีผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่ง

การจัดการความเครียดโดยมุ่งแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา เป็นการใช้กระบวนการแก้ปัญหา เลือกวิธีที่จะจัดการสถานการณ์โดยมุ่งไปที่ต้นเหตุของปัญหา วิธีนี้จะช่วยลดความตึงเครียดของตนเองและสิ่งกระตุ้นเพราะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ส่วนการจัดการความเครียดโดยมุ่งเน้นอารมณ์หรือหาวิธีผ่อนคลายอารมณ์เป็นเพียงการบรรเทาความเครียดเท่านั้น ไม่ได้จัดการปัญหาโดยตรง (Lazarus & Folkman, 1984) สอดคล้องกับปาริชาต ชูประดิษฐ์ (2556) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการเผชิญและจัดการปัญหาอุปสรรคหรือวิกฤติต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี จะมีความเข้มแข็ง รู้สึกท้าทายที่จะดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้ และเป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูง

2.5. การประสบเหตุการณ์ในชีวิต การเติบโตของจิตวิญญาณเป็นผลลัพธ์จากการประสบเหตุการณ์ในชีวิต 2 ประเภท ได้แก่

2.5.1 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยเฉพาะเหตุการณ์ในเชิงลบ เช่น ภาวะเจ็บป่วย การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บุคคลจะเกิดการตอบสนองและก้าวผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นได้ ทำให้มีการเติบโตของจิตวิญญาณทำให้เข้มแข็งมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่เหนือกว่าเดิม รู้สึกอิสระในการตัดสินใจเลือกและดำเนินชีวิต (Cavendish, Luise, Bauer, Gallo, Horne, Medefinde, & Russa, 2001) การศึกษานี้พบว่านักศึกษาพยาบาลทั้งเคยประสบเหตุการณ์ในชีวิตทางลบ และไม่เคยประสบเหตุการณ์ในชีวิตทางลบ ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาพยาบาลอยู่ในช่วงการสอบปลายภาค ซึ่งมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ผลกระทบเชิงบวก คือ กระตุ้นให้นักศึกษา วางแผนชีวิตตนเอง เตรียมความพร้อมก่อนสอบ อีกทั้งได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง ส่วนผลกระทบเชิงลบ คือ รู้สึกเครียด ท้อแท้ หมดกำลังใจ แต่เมื่อผ่านการสอบมาได้นักศึกษาพยาบาลจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถก้าวผ่านอุปสรรคมาได้

2.5.2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตั้งใจฝึกปฏิบัติ โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่องทำให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเกิดปัญญา เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต (ปรียา แก้วพิมล, เยาวณี จรูญศักดิ์, ทิพมาศ ชิณวงศ์, โสนัม เล็บซา, พินนภา ยงเกียรติไพบูรณ์, และอุไรรัตน์ หน้าใหญ่, 2555) สอดคล้องกับประเวศ วะสี (2550) กล่าวว่าการเรียนรู้ทำให้จิตวิญญาณพัฒนาขึ้นได้ โดยนักศึกษาพยาบาลในงานวิจัยนี้มีการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงตามหลักสูตรการเรียนการสอน วิธีการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จึงอาจส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้นได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาลในงานวิจัยนี้กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ที่มีปรัชญาของหลักสูตรเน้นการดูแลแบบเอื้ออาทร (Caring) จัดการเรียนการสอนมุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน บุคคล ครอบครัว และชุมชน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้บรรยากาศของความเอื้ออาทร การเรียนรู้จากสภาพการณ์จริง ใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เกิดทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพและระบบคุณภาพ เกิดจิตบริการ รักสถาบันและรักวิชาชีพ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2555)

2.5.2.2 วิธีการสอน ในภาคทฤษฎี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสาธิตและสาธิตย้อนกลับ การพัฒนานวัตกรรม การแสดงบทบาทสมมติ การสะท้อนคิด เป็นต้น (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2560)

2.5.2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เช่น การออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยในชุมชน ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เปิดโลกกว้าง เข้าใจชีวิตและความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น มีความรักและเมตตา เรียนรู้ที่จะทำประโยชน์ให้ผู้อื่น (กลุ่มกิจการนักศึกษา, 2560) นอกจากนี้ กิจกรรมประจำวันของนักศึกษาพยาบาลจะมีการประชุมช่วงค่ำเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และอาจารย์เวรประจำวันจะอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ

2.6. การมีบุคคลใกล้ชิดที่สามารถปรึกษาได้ นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีบุคคลใกล้ชิดที่สามารถปรึกษา

ได้ คือ เพื่อนสนิทและครอบครัว ซึ่งครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณ นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่รักใคร่กลมเกลียวกันจะมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณดีกว่านักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะตรงกันข้าม (Hsiao et al., 2010) นอกจากนี้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้จัดให้นักศึกษาทุกคนมีอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่แรกเข้าเรียน ทำหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษานักศึกษาทั้งเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา อีกทั้งมีการจัดโครงการครอบครัวคุณธรรม เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักศึกษามีความผูกพันกับอาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิกในบ้าน เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมภายในวิทยาลัยที่จะช่วยสนับสนุนให้นักศึกษามีความสุขในการใช้ชีวิตมากขึ้น (กลุ่มกิจการนักศึกษา, 2560) ซึ่งอาจส่งเสริมให้จิตวิญญาณของนักศึกษาสูงขึ้นได้

2.7 ความสมัครใจในการเลือกเรียนพยาบาล อมรรัตน์ ศรีคำสุข, และคณะ (2554) พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เลือกเรียนพยาบาลด้วยความสมัครใจมีความสุขโดยรวมสูงกว่ากลุ่มที่เลือกเรียนด้วยความไม่สมัครใจ นักศึกษาพยาบาลในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีความสมัครใจในการเลือกเรียนพยาบาล ซึ่งอาจส่งเสริมให้จิตวิญญาณของนักศึกษาสูงขึ้นได้

3. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งรอบตัว มีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานให้สูงขึ้นได้ ดังนี้

3.1 อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล อาจารย์ผู้สอนที่เป็นต้นแบบที่ดี เอื้อให้นักศึกษาใฝ่หาความรู้และประสบการณ์ตรง คอยกระตุ้นและให้โอกาสนักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้กำลังใจ รับฟังนักศึกษาอย่างเข้าใจ ประคับประคองให้นักศึกษาผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ มีส่วนพัฒนาให้นักศึกษามีกำลังใจ มีความเข้มแข็งภายในตนเอง มีแรงจูงใจในการเรียน รู้สึกสนุกสนาน ลดความเครียดในการเรียนและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (อมราพร สุรการ, 2558) ซึ่งการขึ้นฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกนี้ พบว่าอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีในขณะฝึกปฏิบัติงานด้วยความเมตตา กรุณา และเอื้ออาทรโดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ชี้แนะให้นักศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคลและคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม เอื้อให้นักศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ตรง ให้กำลังใจ รับฟังนักศึกษาอย่างเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือประคับประคองให้นักศึกษาสามารถผ่านการฝึกปฏิบัติงานครั้งแรกไปได้ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2560) จึงอาจเป็นผลให้นักศึกษามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานสูงขึ้นได้

3.2 ผู้ใช้บริการ ได้แก่ ผู้ป่วยและญาติ นับเป็นผู้สอนทักษะชีวิตให้แก่นักศึกษา ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ความเป็นไปของชีวิต เข้าใจและยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ดีขึ้น เกิดมุมมองใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจตนเอง (บุญทิวา สู่วิทย์, 2556) ซึ่งการฝึกปฏิบัติครั้งนี้ นักศึกษาได้พบเจอทั้งกลุ่มสุขภาพดี กลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพ และกลุ่มป่วยภาวะวิกฤติ และเรื้อรัง ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เข้าใจบริบทการเจ็บป่วย และนำสู่ความเข้าใจในชีวิต สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต จึงอาจส่งผลให้นักศึกษามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้นได้

3.3 พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแหล่งฝึก เป็นผู้ที่เอื้อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ปลอดภัย รู้สึกไว้วางใจ เชื่อมโยงตนเองเข้ากับสิ่งรอบตัว เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมที่ไม่แยกส่วน เรียนรู้ชีวิต เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และมีจิตวิญญาณที่เติบโตขึ้น (บุญทิวา สู่วิทย์, 2556) การฝึกปฏิบัติการพยาบาลครั้งนี้ นักศึกษาได้ปฏิบัติงานร่วมกับพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานหลากหลายและมีสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือที่ดี จึงอาจเป็นผลให้นักศึกษามีจิตวิญญาณสูงขึ้นได้

ทั้งนี้ ในช่วงก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานพบว่านักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายข้อ พบว่าข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุด คือ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดข้าพเจ้าเชื่อว่าเกิดจากผู้อื่นมากกว่าตนเอง (μ = 3.35, SD = 1.19) และข้าพเจ้ามักไม่มั่นใจที่จะมอบหมายงานให้กับผู้ที่มีแนวทางในการทำงานแตกต่างกับข้าพเจ้า (μ = 2.98, SD = 1.13) ซึ่งอาจเป็นผลจากบริบทการเรียนภาคทฤษฎีที่นักศึกษาพยาบาลต้องเรียนอย่างหนัก วิชาส่วนใหญ่ยากและซับซ้อนมากขึ้น การทำงานร่วมกันในห้องเรียนบางรายวิชามีปัญหาการแบ่งกลุ่ม และการสื่อสารไม่เข้าใจทำให้เกิด

ความขัดแย้งกัน (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา, 2560) สิ่งเหล่านี้ทำให้รู้สึกเครียดกดดัน และไม่มั่นใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และอาจส่งผลให้สุขภาวะทางจิตวิญญาณด้านนี้มีคะแนนน้อยที่สุดได้

ในช่วงหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน พบว่านักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมน้อยที่สุดเช่นกัน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายข้อ พบว่าข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุด คือ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดข้าพเจ้าเชื่อว่าเกิดจากผู้อื่นมากกว่าตนเอง (μ=2.39, SD =1.22) และข้าพเจ้ามักไม่มั่นใจที่จะมอบหมายงานให้กับผู้ที่มีแนวทางในการทำงานแตกต่างกับข้าพเจ้า (μ = 3.07, SD =1.14) อาจเนื่องจากการที่นักศึกษาอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความเครียดและกดดัน ได้แก่ การเจ็บป่วยที่แตกต่างกันของผู้ป่วยแต่ละราย ความต้องการดูแลของผู้ป่วย อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย ไม่คุ้นชิน การนิเทศงานและมอบหมายงานของอาจารย์ที่คาดหวังให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ อีกทั้งแพทย์เจ้าของไข้และพยาบาลในแหล่งฝึกที่นักศึกษาต้องติดต่อประสานงานและทำงานร่วมกัน (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2558) และนักศึกษาได้รับมอบหมายให้ดูแลกรณีศึกษารายบุคคลเป็นส่วนใหญ่ทำให้นักศึกษามุ่งความสนใจเฉพาะผู้ป่วยที่ตนเองได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง และไม่มั่นใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การที่นักศึกษาไม่มีเวลาส่วนตัวในการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือสิ่งที่ชอบ เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ฝึกปฏิบัติงานอย่างหนัก (วไลลักษณ์ พุ่มพวง, 2559) จึงอาจทำให้ปฏิสัมพันธ์ภายในตนเองลดลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้สุขภาวะทางจิตวิญญาณด้านนี้มีคะแนนน้อยที่สุดได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

สถาบันการศึกษาพยาบาลควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำข้อมูลนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณแก่นักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานเป็นครั้งแรก ซึ่งควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

Reference

Abbasi, M., Farahani-Nia, M., Mehrdad, N., Givari, A., & Haghani, H. (2014). Nursing students' spiritual well-being, spirituality and spiritual care. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, *19*(3), 242-247.

Boontiva, S. (2013). *Learning process for the holistic self-development of nursing students*. Doctor of education degree in curriculum research and development, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Boromarajonani college of nursing, Songkhla. (2012). *Bachelor of Nursing Science Program, improvement program*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of field experience, TQF6, in nursing care of person with health problem practicum 1*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of Field experience, TQF6, in principle and technical in nursing practicum*. Songkhla: Boromarajonani college of nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of field experience, TQF6, in health promotion and illness prevention practicum*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of subject, TQF5, in nursing care of person with health problem1*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of subject, TQF5, in principle and technical in nursing*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (2017). *Content of subject, TQF5, in health promotion and illness prevention*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Bundasak, T., Chaowiang, K., & Jangasem, N. (2017). Happily learning among nursing students. *Journal of MCU Peace Studies*, *5*(1), 357-369. (in Thai)

Bundasak, T., Chaowiang, K., & Jangasem, N. (2018). The spiritual quotient of nursing students. *Sripatum Chonburi Journal*, *14*(3), 48-55. (in Thai)

Carson, V. B., & Green, H. (1992). Spiritual Well-Being: A predictor of hardiness in patient with acquired immunodeficiency syndrome. *Journal of Professional Nursing*, *40*(8), 209-220.

Cavendish, R., Luise, B. K., Bauer, M., Gallo, M. A., Horne, K., Medefinde, J., & Russa, D. (2001). Recognizing opportunities for spiritual enhancement in young adult. *Nusing Diagnosis*, *12*(3), 77-91

Chaisena, J., Puapan, S., & Vatanasin. (2015). Factors influencing mental health status among nursing students. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, *23*(3), 2-13. (in Thai)

Chupradit, P. (2013) *Development of spiritual health for nursing students in Nursing Colleges under the jurisdiction of Praboromarajchanok institute, the ministry of public health*. Doctor of Philosophy in Administrative Science, Maejo University. (in Thai)

Dangthern, L. (2015). *Factor influencing stress among nursing students of faculty of nursing during clinical practice*. Pisanulok: Naresuan University. (in Thai)

Hsiao, C. Y., Chiang, Y. H., & Chian, Y. L. (2010). An exploration of the status of spiritual health among nursing students in Taiwan. *Nurse Education Today*, *30*, 386-392.

Jafari, E., Dehshiri, R. G., Eskandari, H., Najafi, M., Heshmati, R., & Hoseinifar, J. (2010). Spiritual well- being and mental health in University students. *Procedia Social and Behavior Sciences*, *5*, 1477-1481. doi:10/1016/j.sbspro.2010.07.311.

Jantaweemuang, W. (2016). *Effect of contemplative education program on spiritual well-being of nursing students*. Master of nursing science in community nurse practitioner, Prince of Songkhla University. (in Thai)

Jantaweemuang, W., & Tongmeekhan, T. (2016). Nursing students and spiritual health. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, *3*(3). 208-219. (in Thai)

Janton, S., & Bunlikitkul, T. (2012). Readiness to practice in the Fundamentals of Nursing Practicum among nursing students at The Thai Red Cross College of Nursing. *Thai Red Cross Nursing Journal*, *5*(1), 32-45. (in Thai)

Keawpimon, P., Charoonsak, Y., Chinnawong, T., Lepcha, S., Yongkiatpaiboon, P., & Nayai, U. (2012).The effect of reiki energy healing and mindfulness meditation program on the human aura and holistic health of Thai nurse students. *Journal of Behavioral Science*, *18*(2), 42-60. (in Thai)

Lazarus, R. S., & Folkman. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer Publishing Company Inc.

Nuchsutham, W. (2016). Emotion quotient of nursing students, faculty of nursing, Chiang Rai College. *Community Health Development Quarterly Khon Kaen University*, *4*(4). 505-519. (in Thai)

Pumpuang, W. (2016). Stress in nursing education: relaxation techniques for mind and body. *Journal of Nursing Science*, *34*(2), 5-15. (in Thai)

Sricamsuk, A., Voraharn, W., & Senarak, W. (2011). Happiness of undergraduate nursing students, faculty of nursing, Khon Kaen University. *Journal of Nursing Science & Health*, *34*(2), 70-79. (in Thai)

Srisatidnarakun, B. (2007). *Nursing research methodology (4thed.)*. Bangkok: You & I intermedia. (in Thai)

Surakarn, A. (2015). The study of antecedents and consequences of psychological apital affecting authentic happiness and learning behavior of nursing students at government University. *Journal of Behavioral Science for Development*, *7*(1), 237-252. (in Thai)

Student affairs. (2017). *Students development plan of Boromarajonani College of Nursing, Songkhla year 2017*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Student affairs. (2017). *The summary of students development project of Boromarajonani College of Nursing, Songkhla year 2017*. Songkhla: Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. (in Thai)

Tanmukayakul, A. (1990) as cited in Chupradit, P. (2013) *Development of spiritual health for nursing students in Nursing Colleges under the jurisdiction of Praboromarajchanok institute, the ministry of public health*. Doctor of Philosophy in Administrative Science, Maejo University. (in Thai)

Tiew, H. L., Debra, K., & Moon, F. C. (2013). Student nurses' perspectives of spirituality and spiritual care. *Nurse Education Today*, *33*(6), 574-579.

Tongsawang, K. (2017). The relationships between the personal factors, stress, emotional intelligence and academic achievement of the students at faculty of nursing, Chaiyaphum Rajabhat University. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, *18*(2), 91-100. (in Thai)

Tongprateep, T. (2009). *Spiritual: One part of nursing*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Vasi, P. (2004). *Nature of all: all truth access*. Bangkok: Sod-Sri Saridwong. (in Thai)

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

Factor Effecting to the Efficiency of Service of Central Institute of Forensic Science, Ministry of Justice

สุวรรณา ลาภสุวัจนานนท์[1] และ อติพร เกิดเรือง[2]

Suwanna Lapsuwatchananon[1] and Atiporn Gerdruang[2]

[1]หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร

[1]Doctor of Public Adminstration, Shinawatra University

[2]สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

[2]Institution of Public Administration, Shinawatra University

Received: July 12, 2019

Revised: August 13, 2019

Accepted: August 13, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติฯ และ (3) นำเสนอผลลัพธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติฯ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามถามผู้มารับบริการ 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงอนุมาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ 15 คน ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ 8 คน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า (1) ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเห็นว่า หน่วยงาน มีภารกิจครอบคลุมงานให้บริการอย่างเหมาะสม ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการมากที่สุด คือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านเครือข่ายและด้านสื่อสารมวลชน และความรวดเร็ว ความโปร่งใส ส่งผลให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ (3) พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านเครือข่าย ด้านสื่อสารมวลชน และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีผลต่อความรวดเร็วในการให้บริการ ปัจจัยด้านเครือข่ายมีผลต่อความรวดเร็วและความพึงพอใจในการให้บริการ ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนและปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีผลต่อความโปร่งใส แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ คือ พัฒนาบุคลากรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาให้บริการตรวจพิสูจน์ในสาขาที่หลากหลาย

คำสำคัญ: ปัจจัยการให้บริการ, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to (1) study the service conditions of the Institute of Forensic Science (CIFS) (2) To study the factors affecting to the efficiency of service of CIFS and (3) To present the results of factors effecting to the efficiency of service of CIFS. The research is divided into 3 parts: Quantitative

research were using questionnaire from 400 recipients. Analyze data by inferential statistics including t-test, F-test ANOVA. and Correlation. Qualitative research were using in-depth interviews from 15 persons with knowledge and experience in forensic science and Case study: the opinion of service providers and recipients on CIFS's service by using in-depth interviews with service providers and recipients for 8 persons. The results of the research found that 1. Service conditions in this research of service providers and recipients agree that the structural service of CIFS divided into 5 parts such which were accurate and various branches of forensic service. In additional to the recipients can access more conveniently and respond to the need of the recipients efficiency. 2. Factor effecting to the efficiency of service of CIFS at a high level is innovation and technology. Follow by leadership, network and communication respectively. Moreover, the speed of the around time of analysis and the transparency are effect to increase the satisfaction efficiency of the recipients. 3. The results of factors that affect service efficiency revealed that four factors were related to the service efficiency of CIFS. Leadership factors affect the efficiency of service speed. Network factors affect the efficiency, speed and service satisfaction. Mass communication factors and innovation and technology factors affect the efficiency of transparency in service, respectively. Guidelines and suggestions for increasing service efficiency are personnel development to keep up with changes and apply digital technology to benefit, providing inspection services in various fields, responding to the needs that are fast, accurate, transparent, as well as organizing the system to be able to provide one-stop service and expand to cover all over the country.

Keywords: Factor Effecting of Service, Efficiency of Service

บทนำ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ประกอบการดำเนินคดี โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงานรวมถึงจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สถานปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น ความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การปฏิบัติงานและการรายงานผลการตรวจพิสูจน์นั้น ต้องเป็นความจริงและปฏิบัติงานด้วยความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างสูงที่สุด ผลจากการตรวจพิสูจน์ต้องมีทั้งผู้ได้รับประโยชน์และผู้ที่เสียประโยชน์อยู่เสมอ ในความเป็นจริงต้องยอมรับว่ายังมีระยะห่างระหว่างความถูกต้องและความยุติธรรมอยู่ การพัฒนาการปฏิบัติงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ต้องอยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการและกระบวนการทำงานที่สามารถทวนสอบความถูกต้องได้ตลอดเวลา โดยปัจจุบัน"...การพัฒนาเทคโนโลยีในยุคไซเบอร์ สมาร์ทโฟนและอื่นๆ ทำให้การทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ก้าวพ้นกรอบของการเป็นเพียงผู้สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างเดียว แต่ต้องพัฒนาฐานข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง และอำนวยความยุติธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นธรรม..." (10 ปี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์: 2555, น. 27)

จากการดำเนินงานการให้บริการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่า ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการให้บริการเมื่อเทียบเคียงกับหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกัน เช่นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงพยาบาล

มหาวิทยาลัยที่มีหน่วยงานด้านการแพทย์ต่างๆ แม้ว่าหน่วยงานเหล่านี้จะไม่ถือว่าเป็นคู่แข่งในการปฏิบัติงาน โดยถือว่าเป็นหน่วยงานเครือข่ายร่วมในการทำงานที่ดี แต่ประเด็นคือ จะมีวิธีการอย่างไรที่จะเพิ่มศักยภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้มากที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยเสียงสะท้อนความคิดเห็นในมุมมองต่างๆ จากผู้มาใช้บริการและผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ให้เป็นองค์กรในที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและประชาชนผู้มาใช้บริการอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
3. เพื่อนำเสนอผลลัพธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานการให้บริการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่ายังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการให้บริการ จะมีวิธีการอย่างไรที่จะเพิ่มศักยภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้มากที่สุด แนวคิด ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. ทฤษฎีความพึงพอใจ โดย Roberts-Lombard (2009) และ (Kotler. 1999) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค เป็นการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของผู้บริโภคที่ใช้สินค้า หรือบริการ และ ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการใช้นั้นจริง หากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นสูงกว่าความคาดหวัง ลูกค้านั้นจะเกิดความ พึงพอใจ ถ้าผลลัพธ์นั้นต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะเกิดความไม่พึงพอใจหรือผิดหวัง ดังนั้นความพึงพอใจของผู้บริโภคจึงถูกผลักดันจากความคาดหวังที่ได้ของผู้บริโภค ความคาดหวังจากการได้รับบริการ และความคิดหวังที่ได้รับจากคุณภาพนั้น ซึ่ง Pham, & Ahammad (2017) และ Oliver (1997) ศึกษาพบว่าความพึงพอใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งความพึงพอใจนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก และมีความเป็นไปได้ที่จะมีการบอกต่อให้ผู้อื่นทราบอย่างแพร่หลาย

2. ทฤษฎีภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำ (Personal Behavior Theory) โดย Hersey and Blanchard (1996) อธิบายว่า เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าผู้นำที่ดีต้องมุ่งงานหรือมุ่งคนเป็นสำคัญ ผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้ ต้องปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับบริบทภายในองค์การ ได้แก่ ผู้ร่วมงาน สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งบริบทภายนอกองค์การ เช่น นโยบายรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ วิวัฒนาการและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ด้านการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีขีดจำกัดในยุคโลกไร้พรมแดน ความต้องการทางสังคม และที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Wright, 1998; Kathleen, 1998; Sanyal, 1995; Morris & Moberg, 1994) ซึ่ง Yulk (1998) พบว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น สามารถประเมินได้จากผลงานที่ปรากฏ ความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน การได้รับการยอมรับนับถือในตัวผู้นำ การกระตุ้นหรือสร้างโอกาสความเจริญก้าวหน้าในอาชีพให้แก่บุคลากร การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ “ภาวะผู้นำภายในตัวผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงต่อการวางแผน การสั่งการ การตัดสินใจ และการควบคุมให้บุคลากรภายในองค์การปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบกับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้” (ธนัณฎา ประจงใจ, 2557, น. 18) องค์การหรือหน่วยงานหนึ่ง ๆ จะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนได้นั้นต้องอาศัยหลายปัจจัย ส่วนหนึ่งจะเกิดจากบุคลิกภาพของผู้นำ (Trait Theory) และพฤติกรรมการบริหารจัดการองค์การของผู้นำ (Style Theory) พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้นำมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการที่จะขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของคนในกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน (Yulk, 1998) การบริหารจัดการองค์การหรือพฤติกรรมของผู้นำ คือ สิ่งที่แสดงถึงความสามารถของ

ผู้เป็นผู้นำในการสร้างความเชื่อมั่นที่จะสามารถช่วยเหลือหรือสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จของงานได้ (Martinez, 2005) มีความสามารถในการโน้มน้าวจูงใจ ชักนำ ชี้แนะ หรือให้คำปรึกษาบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่งานหรือภารกิจสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพตามสิ่งแวดล้อมหรือบริบทขององค์การแต่ละแห่ง (สมชัย วรานุกูลรักษ์, 2547) พฤติกรรมผู้นำจึงน่าจะมีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ

3. ทฤษฎีเครือข่าย เครือข่าย เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์แบบมีขอบเขตและแบบไม่มีขอบเขต การเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์จะช่วยให้มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายแบบแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน รวมพลังกันสร้างผลงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยแต่ละกลุ่มคนหรือองค์การต่างเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้เหมือน กัน (Boissevain & Mitchell, 1973) การรวมพลังกันทำงานนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าหรือเข้มแข็งมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานโดยลำพังอย่างโดดเดี่ยว (Boissevain and Mitchell, 1973) นอกจากนั้น Dijk (2006, pp. 25-26) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทำตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการของเครือข่ายสังคมนับเป็นเครือข่ายสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นระบบย่อยของสังคมที่สนับสนุนโดยเครือข่ายของสื่อ (media network) ในทุกระดับ เป็นการรวมพลังกันในการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบผลสำเร็จร่วมกันตามที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ และ ได้ให้หลักการความสัมพันธ์ของเครือข่ายแลกเปลี่ยนไว้ ดังนี้ 1) ฝ่ายหนึ่งมีความต้องการสิ่งของจากอีกฝ่ายหนึ่ง และมีความเชื่อว่าฝ่ายนั้นมีความยินดีที่จะแลกเปลี่ยนสิ่งของให้กับตน 2) สิ่งของที่ต้องการนั้น ต้องได้มาจากผู้ที่มีสิ่งของนั้นจริง ๆ และการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจะต้องมีความยุติธรรมและคงอยู่เท่าที่ทั้งสองฝ่ายต่างรู้สึกว่ามีความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยน 3) ทั้งสองฝ่ายต้องไม่เคยแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ไม่เหมาะสมกัน

4. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน โดยกาญจนา แก้วเทพ (2554, น. 120) กล่าวว่า สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือและเป็นช่องทางในการเผยแพร่ครอบงำหรือต่อรองอำนาจเกี่ยวกับผลประโยชน์เหล่านั้นโดยการนำเสนออุดมการณ์เพื่อตอกย้ำ ครอบงำหรือสกัดกั้นอุดมการณ์ หรือก่อให้เกิดการเสียเปรียบในสังคมของฝ่ายตรงข้าม สื่อมวลชนจึงเป็นส่วนหนึ่งของตัวแทนอำนาจเป็นผู้ผลิตอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแก่สังคม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีแบบเข็มฉีดยา ธนวดี บุญลือ (2528) อธิบายว่า การไหลของข่าวสารจากสื่อมวลชนไปยังผู้รับสาร ไม่ได้เป็นการไหลแบบขั้นตอนเดียวเสมอไป ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะการไหลของข่าวสารได้ ดังนี้ 1) การสื่อสารแบบขั้นตอนเดียว (One Step Flow Communication) หรือเรียกว่า ทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic needle theory) 2) การสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two Step Flow Communication) หรือเรียกว่า ทฤษฎีสื่อสาร 2 จังหวะ (Two Step Flow Theory) 3) การสื่อสารแบบหลายขั้นตอน (Multi Step Flow Communication) หรือเรียกว่า ทฤษฎีกำหนดระเบียบวาระ (Agenda Setting Theory)

5. ทฤษฎีนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดย Toffler (1980) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรมเป็นการผสมผสานระหว่างเครื่องมือกลไกและเทคนิคต่าง ๆ ที่มีลักษณะ 3 ประการประกอบกัน ดังนี้ 1) จะต้องเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (Creative) และเป็นความคิดที่สามารถปฏิบัติได้ (Feasible Idea) 2) จะต้องสามารถนำไปใช้ได้ผลจริง (Practical Application) 3) มีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน (Distribution) นอกจากนี้ Russell, Bebell, Dwyer & Connor (2003) พบว่า บุคลากรรุ่นใหม่จะมีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีมากกว่ารุ่นอาวุโส และเป็นที่ปรากฏแล้วว่า การได้รับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีจากผู้นำองค์กร และเป็นนโยบายขององค์การ จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ และ มีส่งผลให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้น (Potter, 1998; Lloyd – Kolkin & Tyner, 1988)

6. แนวคิดเกี่ยวมาตรฐานสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ฉัตรชัย มังกรแสงแก้ว (2559) กล่าวถึง หัวใจของความยุติธรรม ว่า คดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความรุนแรง ยุ่งยากสลับซับซ้อน ท้าทายความยุติธรรมขึ้นเป็นลำดับ สังคมร้องหาความเป็นธรรม นิติวิทยาศาสตร์จึงถูกนำมาใช้เพื่อคลี่คลายคดี ท่ามกลางความคาดหวังและการตรวจสอบจากภาคประชาชน (ฉัตรชัย มังกรแสงแก้ว, 2559, น. 9) ซึ่งการสืบสวนสอบสวนทาง นิติวิทยาศาสตร์ สามารถติดตัวตัวผู้กระทำความผิดได้ และสามารถนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ประกอบคำให้การจะช่วย

เพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐานที่ได้มาเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้ มากยิ่งขึ้น (อมรเทพ พลศึก, 2560, น. 16) การผลักดันองค์กร เพื่อยกระดับองค์กรมุ่งสู่ระบบมาตรฐานสากลได้ต้องใช้วิธีการบริหารที่มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลขององค์กร โดยให้ ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตและกระบวนงาน เช่น คน เงิน งบประมาณ เครื่องมือ ซึ่งเป็นส่วนที่จะผลักดันให้บุคลากรมีการพัฒนาทางสมรรถนะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย*

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน และปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

2. ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านสื่อสาร มวลชน และปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กัน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม (Questionnaires) วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Correlation) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) จากกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่หลากหลายจากภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ด้านห้องปฏิบัติการ ด้านการตรวจสารพันธุกรรม DNA การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ เอกสาร ลายมือชื่อ การตรวจสอบสารเสพติด และการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น ซึ่งประเด็นการสัมภาษณ์จะมีข้อคำถามที่มีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับแบบสอบถามเชิงปริมาณ เช่น สภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบัน

นิติวิทยาศาสตร์ ความสำคัญของผู้นำองค์กร เครือข่ายความร่วมมือ สื่อสารมวลชน นวัตกรรมใหม่ๆ และแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ เป็นต้นเนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ยังมีไม่มากนักและอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จึงเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการสัมภาษณ์อยู่บ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กำหนดให้หน่วยการวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) คือ กลุ่มประชากรที่มาใช้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และนครนายก โดยใช้ฐานข้อมูลปี 2558 จำนวน 2,114 คน (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2558) โดยมาจาก 3 ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากรที่มาใช้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ใน 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ จำนวน 350 คน ภาคเอกชน จำนวน 40 คน และภาคประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ หรือเกี่ยวข้องกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 15 คน จาก 3 ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 คน ภาคเอกชน จำนวน 3 คน และภาคประชาชนทั่วไป จำนวน 2 คน ผู้ให้บริการและผู้รับบริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ประเภท คือ กรอบแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายตามที่ได้ติดต่อประสานงานไว้ พร้อมทั้งอธิบาย และชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม ในส่วนการสัมภาษณ์ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลในช่วงเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับผู้ให้ข้อมูลตามที่เห็นสมควร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสังเกตการณ์ของแต่ละผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์สร้างข้อสรุป โดยใช้รูปแบบอุปนัย (Inductive Method)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม ด้วย การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนและสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

ใช้สถิติบรรยาย (Description Statistics) คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) t-test, F-Test การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน และสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ด้านความรวดเร็ว ความโปร่งใส และความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 โดยในรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เชื่อว่าเป็นองค์กรที่ให้ความยุติธรรม สามารถคานอำนาจกับหน่วยงานอื่นได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 คนในครอบครัวรู้สึกพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเชื่อมั่นว่าผลที่ได้รับจากการให้บริการเป็น

ที่น่าพอใจและนำไปดำเนินการทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ค่าเฉลี่ย = 3.54 (SD=0.99) มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการด้านความรวดเร็ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านเครือข่าย ค่าเฉลี่ย= 3.48 (SD=0.90) มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการด้านความรวดเร็วและความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน ค่าเฉลี่ย= 3.33 (SD=0.85) มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการด้านความโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ย = 3.73 (SD= 0.81) มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการด้านความโปร่งใสในการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ พบว่า คุณลักษณะของผู้นำองค์กรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรม และด้านวิชาการ มีส่วนช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในมุมมองของประชาชนที่มีต่อองค์กร เพื่อก้าวไปสู่มาตรฐาน ผู้นำมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถที่จะชี้นำให้เดินไปตามทิศทางที่กำหนด ต้องรักษามาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น และมีส่วนกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานให้เต็มกำลังความสามารถ 2) ปัจจัยด้านเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายแบบรวมพลัง และเครือข่ายแบบแลกเปลี่ยน การมีเครือข่ายมากทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่า จะเป็นตัวช่วยเสริมความต้องการในเรื่องที่ขาดแคลน ช่วยให้การตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องที่สลับซับซ้อนได้เร็วขึ้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารราชการและผู้ให้บริการสามารถให้บริการตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานภาคเอกชนพร้อมให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งระหว่างบุคคลหรือองค์กร เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเปรียบเทียบความรู้ที่มีอยู่เดิมและปรับเปลี่ยนพัฒนาให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพดีขึ้น 3) ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมหภาค และระดับจุลภาค สื่อสารมวลชนมีผลต่อการปฏิบัติงานโดยจะช่วยกดดันการทำงานที่ต้องเร่งให้ข้อมูลและผลการพิสูจน์หลักฐาน มีส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการให้บริการขององค์กร เพื่อสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นให้กับประชาชน 4) ปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การเรียนรู้นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี ความพร้อมของเทคโนโลยี และความสามารถในการนำเทคโนโลยีไปใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นหน่วยงานที่ต้องมีความพร้อมของเทคโนโลยีสูง มีการตรวจพิสูจน์ที่ได้มาตรฐาน มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปประยุกต์หรือปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5) ผลลัพธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มาใช้บริการ คือ พัฒนาบุคลากรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ให้บริการตรวจพิสูจน์ในสาขาที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำมีความโปร่งใส พร้อมทั้งจัดระบบงานให้สามารถบริการแบบเบ็ดเสร็จที่เดียวและขยายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถอภิปรายได้ตามประเด็นศึกษา ดังต่อไปนี้ สภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเห็นว่า หน่วยงานที่ให้บริการ 5 กองของสถาบันฯ มีภารกิจที่ครอบคลุมงานให้บริการอย่างเหมาะสมทำให้การทำงานมีความถูกต้อง ผู้รับบริการเข้าถึงได้สะดวกมากขึ้นและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น อาจเนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีความรับผิดชอบและความรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติ มีสมรรถนะที่สูง มีความซื่อสัตย์สุจริตและความเป็นธรรม ปราศจากอคติ ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง การพัฒนาการปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการและกระบวนการทำงานที่สามารถทวนสอบความถูกต้องได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นการส่งวัตถุพยานด้วยตนเองจะได้รับความสะดวกรวดเร็ว วัตถุพยานจะมีความจะมีความน่าเชื่อถือและตรงกับเป็นความจริงมากที่สุด ขณะเดียวกันการจัดส่งวัตถุพยาน

ทางไปรษณีย์ ถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการไม่ต้องเดินทางมาเอง ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การให้บริการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาในองค์กร ทำให้องค์กรมีการพัฒนาที่ดีขึ้นทั้งด้านความถูกต้อง รวดเร็ว และการมีมาตรฐานสากล มีการกำหนดมาตรฐานกลางของการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ และมีการควบคุมดูแลตามมาตรฐานโดยการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการและบุคคลที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธาและทำให้กระบวนการยุติธรรมเข้าสู่มาตรฐานสากล

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ 1) ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารหน่วยงานหรือองค์การ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชน ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์การ คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในเชิงการบริหาร 3 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารตนเอง การบริหารคน และการบริหารงาน โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารตนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีและสามารถสร้างภาวะผู้นำพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา การบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างน่าภาคภูมิใจ ดังแนวคิดที่ Bennis and Nanus (1985) กล่าวว่า "... ไม่มีสังคมใด ประเทศใด หรือองค์กรใดที่ปราศจากภาวะผู้นำ (Leadership) ความสำคัญของภาวะผู้นำในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์นั้นได้รับการยอมรับมาตั้งแต่มนุษย์สามารถคิดค้นวิธีการจดบันทึกได้..." และยังได้กล่าวเป็นเชิงเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า "หากองค์การขาดเงินทุน ก็อาจกู้ยืมมาได้ หากองค์การอยู่ในทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสมก็อาจย้ายที่ตั้งได้ แต่หากขาดภาวะผู้นำแล้วองค์การนั้นแทบจะไม่มีโอกาสอยู่รอดได้เลย" สอดคล้องกับกวี วงศ์พุฒ (2542) กล่าวถึงลักษณะของผู้นำที่ดีต้องมีบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทางสังคม และทางกายภาพที่เหมาะสม ได้แก่ ความมั่งคงในอารมณ์ ความสามารถในการตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงาน เป็นต้น คุณลักษณะภาวะผู้นำดังกล่าว สอดคล้องกับ (เสนาะ ติเยาว์, 2542, 189-190) อ้างถึงใน ประภัทศร เหลืองประเสริฐ, 2548) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องกล้าเผชิญความท้าทาย ต่อสู้กับปัญหา อุปสรรค มีพลังผลักดันที่พยายามอย่างมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการจูงใจผู้ร่วมงานให้เกิดความไว้วางใจ เอาใจใส่ ผูกพันต่อภารกิจหน้าที่ ตลอดจนความสามารถในการใช้ความคิดในเชิงวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาที่ยุ่งยากได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานอย่างลึกซึ้งด้วย 2) ด้านเครือข่าย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้กำหนดยุทธศาสตร์ของสถาบันฯ ไว้ข้อหนึ่งว่า "สร้างเครือข่ายความร่วมมืองานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ" การทำงานขององค์กรมีประสิทธิภาพสามารถทัดเทียมกับองค์กรอื่นๆ และได้รับการยอมรับ ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุการณ์ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) รับรู้ เข้าใจในทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกันจะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างลงไป 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) มีการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) สมาชิกในเครือข่ายควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมหุ้นส่วนของเครือข่ายและควรสานต่อความสัมพันธ์แนวราบ 5) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) ทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่ร่วมเป็นเครือข่าย 6) การพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence) เป็นการเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในกระบวนการทำงานและมีความรู้ ประสบการณ์ที่แตกต่าง และ 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามด้วย 3) ด้านสื่อสารมวลชน

จากความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยข้อที่มีค่ามากที่สุด คือ การคุยกันปากต่อปากทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดได้ ซึ่งส่งผลทำให้องค์กรประสบความล้มเหลวในด้านการสื่อสาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์การยังขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในด้านการสื่อสาร ตลอดจนขาดเครื่องมือในการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติรัตน์ นุ่มน้อย (อ้างถึงใน Certo, 2000) ที่กล่าวถึง ปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ประสิทธิภาพในการสื่อสารในองค์กรลดลงมาซึ่งมีอุปสรรคใหญ่ 2 อย่าง คือ อุปสรรคในระดับมหภาค (Macro Barrier) และอุปสรรคระดับจุลภาค (Micro Barrier) ดังนี้ 1) อุปสรรคในระดับมหภาค (Macro Barrier) เป็นอุปสรรคที่เกิดจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของโลกหรือในระดับนานาชาติ ซึ่งส่งผลกระทบเชิงลบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารในองค์กร โดยมีสาเหตุมาจาก (1) ความต้องการข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้น (2) ความสลับซับซ้อนของข้อมูลมีมากขึ้น (3) การใช้ภาษาการติดต่อธุรกิจกันอย่างหลากหลายทั่วโลก (4) ขาดการเตรียมความพร้อมสำหรับองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ทางการบริหาร 2) อุปสรรคระดับจุลภาค เป็นปัจจัยที่ทำให้กระบวนการส่งข้อมูลข่าวสารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยต่อวิธีการส่งสารและรับสาร อันมีสาเหตุมาจาก (1) ทัศนคติของผู้ส่งสารที่มีต่อผู้รับสาร (2) การแทรกแซงกระบวนการติดต่อสื่อสาร (3) ทัศนคติของผู้รับข่าวสารที่มีต่อแหล่งข่าวสาร (4) ความสามารถในการรับรู้ของบุคคล (5) คำที่มีหลายความหมาย นอกจากนั้นธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550) ยังระบุว่าปัญหาในการสื่อสาร มี 4 ประการ คือ 1) อุปสรรคในการสื่อสารระหว่างเพศหญิงและเพศชาย 2) การสื่อสารแบบการเมืองที่ถูกต้อง 3) การสื่อสารในวัฒนธรรมข้ามชาติ 4) การสื่อสารโดยใช้เครื่องมืออิเลคทรอนิกส์ 4) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นกระบวนการเสนอสิ่งใหม่อย่างแท้จริงสู่สังคม โดยการเปลี่ยนแปลงค่านิยม (Value) ความเชื่อ (Belief) เดิม ตลอดจนระบบคุณค่า (Value System) ของสังคมอย่างสิ้นเชิง ซึ่งสอดคล้องกับศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์ (2556) กล่าวว่า นวัตกรรมการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ช่วยสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้ในด้านต่างๆ ทั้งในด้านช่องทางการสื่อสาร การบริหารจัดการข้อมูล ทำให้มีประสิทธิภาพพิเศษที่ช่วยสนับสนุนการใช้งานของผู้ใช้งานในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การส่งอีเมล (E-Mail) การจัดทำตารางนัดหมาย ปฏิทิน การถ่ายภาพ ฟังเพลง ฯลฯ เป็นต้น และตรงกับวีระ สุภากิจ (2539) กล่าวว่า ผู้ใดที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ก่อน ถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็ว ผู้นั้นก็จะได้เปรียบผู้อื่น และสุชาดา กีระนันท์ (2541) กล่าวว่า สารสนเทศจึงมีความสำคัญเป็นเป็นปัจจัยอย่างมากในการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชนและทางการศึกษา เนื่องจากสามารถนำไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นวัตกรรมและเทคโนโลยียังเป็นขบวนการค้นพบ หรือคิดค้นสิ่งใหม่ ที่มีลักษณะต่อเนื่องไม่สิ้นสุด โดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการประยุกต์เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การนำเสนอผลลัพธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ถือได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อองค์กร เพราะถ้าองค์กรขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการก็จะทำให้องค์กรนั้นไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมหรือกิจการของตนเองได้ตลอดรอดฝั่งได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารระดับสูงจะกำหนดไปทิศทางใด ซึ่งก็สอดคล้องกับวิรัช สงวนวงศ์วาน (2551) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานจะเป็นตัวชี้วัดความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้บริหารที่เชี่ยวชาญจะเลือกการบริการที่เหมาะสมกับองค์กรของตนและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน และปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ในด้านความรวดเร็ว ความโปร่งใส และความพึงพอใจของผู้รับบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรณีศึกษา: ความคิดเห็นของผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า ผู้รับบริการเห็นว่า เรื่องความถูกต้อง แม่นยำ และความรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญที่สุด กรณีที่มีข้อผิดพลาดที่เกิดจากการไปตรวจพิสูจน์ล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์ มีการล้างหรือทำลายหลักฐานออกหมดจะทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างชัดเจน ความล่าช้าจากผลการตรวจพิสูจน์บางกรณีทำให้ไม่มีข้อมูลตอบ

ข้อซักถามสื่อต่างๆ ได้ทัน ผู้กระทำผิดอาจปฏิเสธได้ และอาจไม่มีหลักฐานเพื่อยืนยันการฝากขังผู้ต้องสงสัยด้วย จึงเป็นประเด็นที่ต้องการผลการตรวจที่รวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการโดยตรง

ในส่วนของการนำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จะให้ความสำคัญเรื่องบุคลากรรวมถึงผู้บริหารหรือผู้นำองค์กร ที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วรรณชนก อุบลพงษ์ (2556) กล่าวว่า ความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของส่วนบริการการใช้น้ำ ส่วนใหญ่มีความคาดหวังเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในด้านการให้บริการ ด้านขั้นตอนการขอรับบริการ ด้านบุคลากรหรือผู้ให้บริการ ด้านระยะเวลาในการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสารการให้บริการ ด้านเทคนิคการสื่อสารของผู้ให้บริการ และด้านปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้รับบริการกับผู้ให้บริการ ควรมีการศึกษาวิจัยนวัตกรรมเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เรื่องการใช้เครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมใช้งานมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับอุดมพร สุคน ธฉายา (2547) กล่าวว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสถานที่ให้บริการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ จากกรณีศึกษา: ความคิดเห็นของผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า ต้องพัฒนาบุคลากรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ให้บริการตรวจพิสูจน์ในสาขาที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีความโปร่งใส พร้อมทั้งจัดระบบงานให้สามารถบริการแบบเบ็ดเสร็จที่เดียวและขยายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ผู้บริหารองค์กร ควรนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ โดยเฉพาะหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ควรเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการเรียนรู้นวัตกรรมและความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้พร้อมรับการการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการมีเครือข่ายความร่วมมือ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกในแต่ละด้าน หรือปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงที่สามารถนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาและเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อการประสานความร่วมมือและพัฒนาการให้บริการแก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจการให้บริการที่มีลักษณะงานที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการให้สูงขึ้น

References

Bennis, W., & Nanus, B. (1995). *Leaders: The strategies for taking charge*. New York: Haper & Row

Boissevain, J. (1974). *Friends of friends: network, manipulators and coalitions*. Oxford: Basil Blackwell.

Boissevain, J., & Mitchell, C. J. (1973). *Network analysis: studies in human interaction*. Netherlands: Mouton.

Boonlue, T. (1985). *Communication for hill tribe development*. Bangkok: Office of the Prime Minister. (in Thai)

Chareonwongsak, K. (2000). *Network management: an important strategy for the success of education reform*. Bangkok: Success Media. (in Thai)

Certo, S. C. (2000). *Modern management: diversity, quality, ethics, and the global environment*. New York: Prentice-Hall.

Dijk, J. V. (2006). *The network society*. London: SAGE.

Gronroos, G. T. (1990). *Service management and marketing*. Massachusetts: Lexington Books.

Hersey, P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. (1996). *Management of organizational behavior*. (7thed.). Englewood Clifts NJ: Prentice-Hall.

Institute of Forensic Science. (2012). *10 years, Institute of Forensic Science: 2012*. Bangkok: Ministry of Fair. (in Thai)

Jacobs, J. B., & Potter, K. (1998). *Hate crimes: criminal law & identity politics*. Oxford: Oxford University.

Kathleen, A. (1998). Collaborative advantage: The art of alliances. *Harvard Business Review*, *4*, 96-108.

Kolter, P. (1989). From mass marketing to mass customization. *Planning Review*, 17, 10-47.

Kaewthep, K. (1998). *Mass communication: theories and guidelines for education*. Bangkok: Printing Factory picture prints. (in Thai)

Kiranan, S. (1998). *Information technology statistics: information in information systems*. Bangkok: Printing Chulalongkorn University. (in Thai)

Khunthongchan, S. (2016). *Integrated human resource management*. Bangkok: SE-Education. (in Thai)

Kuljitlueawong, S. (2013). Line communication form on the smartphone's creativity advantages and limitations of applications. *Executive*, *33*(4), 42-54. (in Thai)

Lloyd – Kolkin, D., & Tyner, K. (1988). *Media literacy education needs for elementary schools: a survey*. Retrieved from https://books.google.co.th/books?id=jWScAAAAMAAJ&q=Lloyd++Kolkin+%26+Tyner

Lueangprasert, P. (2005). *Leadership of senior executives in the ministry of education in future*. Master of Education Thesis The field of educational administration Rajabhat University Suan Sunandha. (in Thai)

Mangkorn-Saengkaew, C. (2016). *Heart forensic science standards development*. Retrieved from http://www.cifs.moj.go.th/cifskm/index.php/topic,81.msg87.html#msg87 (in Thai)

Martinez, P. G. (2005). Paternalism as a positive form of leadership in the Latin American context: leader benevolence, decision-making control and human resource management practices. *Managing human resources in Latin America*, 75-93.

Martinez-Conde, S., Mackin, S. L., Martinez, L. M., Alonso, J. M., & Tse, P. U. (2006). *Visual perception part 1 fundamentals of vision: low and midlevel process in perception*. Amsterdam: ELSEVIER

Millet, J. D. (1954). *Management in the publics service: the quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill.

Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: a behavioral perspective on the customer*. New York: Science and Education.

Prajongjai, T. (2014). *The relationship between leadership, change and work team based on the ideas of teachers in educational institutions under the Office of Educational Service Area Primary Education, Trat*. The field of educational administration. Rambhai Barni Rajabhat University. (in Thai)

Phonlasuek, A. (2018). *The Cooperation for development of forensic science: a case study of quality development according to the international standard*. Bangkok: Silpakorn University (in Thai)

Pham, H. T. S., & Ahammed, M. F. (2017). Antecedents and consequences of online customer Satisfaction: a holistic process perspective. *Technological Forecasting and Social Change* DOI: 10.1016/j.techfore.2017.04.003. Retrieved from https://www.researchgate.net/journal/00401625_Technological_Forecasting_and_Social_Change

Roberts-Lombard, M. (2009). Customer retention strategies implemented by fast-food outlets in the Gauteng, Western Cape and KwaZulu-Natal Provinces of South Africa: a focus on something fishy, Nando's and Steers. *African Journal of Marketing Management*, *1*(2), pp. 70-80.

Russell, M., Bebell, D., O'Dwyer, L., & O'Connor, K. (2003). Examining teacher technology use: implications for pre-Service and in-Service teacher preparation. *Journal of Teacher Education*, *54*, 297-310.

Sabin, T., Carney, R. M., & Ecoyang, C. (1994). *Citizen Espionage: Studies in Trust and Betrayal*. Darya Ganj, New Delhi: Gyan.

Sanyal, B. C. (1995). *Innovations in University Management*. New York: McGraw-Hill.

Sanguanwongwan, W. (2008). *Personnel management experience*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Suphakij, V. (1996). *Management information system: school practice*. Bangkok: Suviriyasan. (in Thai)

Tachaya, S. (2004). *Effectiveness of the service center for one-stop service case study of people who request service at Lak Si District Office Bangkok*. Graduate School, Phranakhon Rajabhat University. (in Thai)

Tangsinsubsiri, T. (2007). *Organizational behavior*. Bangkok: Thanatach. (in Thai)

Toffler, A. (1980). *The Third wave*. London: William Collins Sons.

Ubonpong, W. (2013). *Increasing the efficiency of the service of water use services Lat Phrao Branch Office*. Bangkok: Graduate School Business Administration Program Master. Kasem Bundit University. (in Thai)

Waranukulrak, S. (1999). *Special lecture notes about leadership (project Develop the manufacturing industry to raise the level of competitiveness)* Bangkok: Department of Industrial Promotion (in Thai)

Wongphut, K. (1999). *Leadership*. (5th ed.). Bangkok: BK Interprint (in Thai)

Wright, P. M. (1998). On the leaning and measurement of goal commitment. *Journal of Applied Psychology*, *79*, 6, 11-28.

Yukl, G. (1998). *Leadership in organizations*. (4thed.). London: Prentice-Hall.

แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้
Guidelines for The Development of Islamic private schools towards Learning Organizations

ศักรินทร์ มะซอ[1] และ กิจพิณิฐ อุสาโห[1]
Sakkarin Masor[1] and Kijpinit Usaho[1]
[1]หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[1]Master of Education Program, Eastern Asia University
Received: August 6, 2019
Revised: September 11, 2019
Accepted: September 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ในสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยจำนวน 17 โรงเรียน โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหารและครูจำนวน 259 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$=3.79, SD=0.573) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$=3.86, SD=0.578) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$=3.72, SD=0.658) ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$=3.71, SD=0.620) สำหรับแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ การเรียนรู้ องค์กร บุคลากร องค์ความรู้และเทคโนโลยี และความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองปฏิบัติ การเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต การเรียนรู้จากผู้อื่นและการถ่ายทอดความรู้

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

Abstract

This research is to study the condition of creating a learning organization of Islamic private schools and guidelines for the Development of Islamic Private Schools toward learning organizations. By studying in 17 schools in the association of Islamic private schools of Thailand. By distributing questionnaires to 259 administrators and teachers. The results of data analysis of school administrators' opinions on the creation of a learning organization of Islamic private schools The overall picture is at a high level ($\overline{X}$=3.79, SD=0.573). The results of data analysis of teachers' opinions about the creation of learning organizations of Islamic Private Schools the overall picture

is at a high level ($\overline{X}$= 3.86, SD=0.578) the opinions of school administrators about organizations that are learning organizations of Islamic Private Schools The overall picture is at a high level ($\overline{X}$= 3.72, SD=0.658). The opinions of teachers about organizations that are learning organizations of Islamic private schools the overall picture is at a high level ($\overline{X}$= 3.71, SD=0.620). and guidelines for the development of Islamic Private Schools toward learning organizations. there will be learning, organization, personnel, knowledge and technology. and the learning organization is systematic problem solving practice experiment learning from past lessons learning from others and transferring knowledge.

Keywords: Guidelines, The Development a Learning Organizations, Islamic private schools

บทนำ

ปัจจุบันโรงเรียนทุกแห่งพยายามเพิ่มคุณภาพการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา แต่ตามปกติโรงเรียนโดยทั่วไปไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพการบริหารตามที่ต้องการได้ ต้องมีองค์ประกอบที่จะทำให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบดังกล่าวคือ กิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากร (Padler, Burgogyne & Boydell,1997) เพื่อให้สามารถแข่งขันกับโรงเรียนอื่นๆ และแข่งขันกับตนเองให้บรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด คือต้องทำงานให้มีประสิทธิภาพ ต้องเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าโรงเรียนอื่น ๆ (O'Keeffe, 2002) ด้วยการสร้างพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ต้องพยายามหากิจกรรมในการพัฒนาบุคลากร หากบุคลากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้แล้ว โรงเรียนก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization)

เหตุผลที่องค์กรจำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้ ก็เนื่องมาจากระดับคุณภาพของการปฏิบัติงานและความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงงานในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการเรียนรู้เป็นฐานที่สำคัญยิ่ง ประกอบกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่ยังมีแนวทางสู่ความสำเร็จของตนเอง ตลอดจนแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานก็ยังขาดความชัดเจน และที่สำคัญก็คือ หัวใจขององค์กรแห่งการเรียนรู้ มาจากฐานความเชื่อที่ว่า ศักยภาพอันมหาศาลที่แฝงเร้นอยู่ภายในมนุษย์แต่ละคนยังไม่ได้รับการพัฒนาและนำขึ้นมาใช้กับองค์กรของเราเท่าที่ควร ดังนั้น ด้วยความเชื่อดังกล่าวจึงเชื่อมั่นได้ว่า ถ้าสมาชิกทั้งหมดขององค์กรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และได้ใช้ศักยภาพสูงสุดเท่าที่ตนมี เพื่อปฏิบัติงานภายใต้การมีวิสัยทัศน์ (visions) เป้าหมาย (goals) และวัตถุประสงค์ (objectives) ของตัวบุคคลและขององค์กรที่สอดคล้องกันแล้ว สมาชิกแต่ละคนก็จะทุ่มเทและปลดปล่อยศักยภาพที่ตนมีสูงสุดนั้นให้กับงานที่ทำอย่างเต็มที่ในที่สุดการศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะพัฒนาคนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นซึ่งการพัฒนาคนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นนั้นเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ บรรดานักวิชาการหรือผู้บริหารระดับประเทศจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษามาก ระดมความคิดและงบประมาณต่างๆ เพื่อให้การศึกษานั้นดีขึ้นทัดเทียมกับต่างประเทศ แต่ผลที่ได้มานั้นการศึกษาของประเทศไทย กลับไม่เป็นดังที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าการที่จะทำให้การศึกษาของประเทศไทยในภาพรวมนั้นดีขึ้น ต้องเกิดจากความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาหลายๆด้าน โดยเริ่มจากโรงเรียนนั้นต้องรู้ศักยภาพของตนเองว่ามีความพร้อมในด้านใดบ้างและไม่พร้อมในด้านใดบ้าง ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้มาเป็นฐานในการวิจัยที่จะช่วยให้โรงเรียนนั้นได้รู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อรู้สภาพของโรงเรียนด้วยการนำทฤษฎีการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้แก่ การเรียนรู้ องค์กร บุคลากร องค์ความรู้และเทคโนโลยี มาใช้ก็จะทำให้รู้ว่า โรงเรียนนั้นยังมีความต้องการในด้านใด และ

ต้องการเพิ่มในด้านใด ประกอบกับองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองปฏิบัติ การเรียนรู้บทเรียนในอดีต การเรียนรู้จากผู้อื่นและการถ่ายทอดความรู้ มาใช้ ก็จะทำให้รู้ว่า โรงเรียนนั้นอยู่ในระดับใดและต้องการเพิ่มในด้านใดบ้าง ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและครูรับรู้ปัญหาและแก้ปัญหาได้ตรงจุด โดยอ้างอิงได้จากรายงานการประชุมครูในโรงเรียนอิสลามสมุทรปราการ (มะซออนุสรณ์) ซึ่งได้มีการสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการสังเกตจากการตอบคำถาม พบว่าครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว(รายงานการประชุมครูภายในโรงเรียนปีการศึกษา 2561 และรายงานการนิเทศการศึกษาปีการศึกษา 2561) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้เรียนและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการบริหารงานภายในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครูและตัวครูผู้สอนเองที่ยังขาดการเรียนรู้และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งมีความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องพัฒนาโรงเรียนและตนเองสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ให้อยู่ในระดับดีขึ้นไป(บุศรินทร์ สุขพัฒน์, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2559)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนในสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยในภาคกลางและนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การยกระดับประสิทธิผลการทำงานของครูในสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย และที่สำคัญจะเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดังนั้นการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เมื่อบุคลากรในองค์กรมีศักยภาพเพิ่มขึ้นแล้ว ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่จะนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วยการจัดการเรียนรู้

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นเทคนิคในการพัฒนาองค์กรและการจัดการรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างสูง ทั้งในแวดวงทางวิชาการและการบริหารจัดการที่มุ่งปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องศึกษาถึงความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ความจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แนวคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และรวมไปถึงลักษณะสำคัญที่องค์กรนั้นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

Michael J. Marquardt (2002, อ้างถึงใน สันธยา ดารารัตน์, 2557) กล่าวว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการพัฒนาองค์กรโดยการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดองค์กรที่มีบรรยากาศการเรียนรู้ระดับบุคคล กลุ่มและองค์กร มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะร่วมกัน และใช้ความรู้เหล่านั้น เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

Marquardt (2011) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ ระบบขององค์กรที่เกิดการเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ระบบย่อย(subsystem) 5 ระบบ ได้แก่การเรียนรู้ องค์กร บุคลากร องค์ความรู้และเทคโนโลยี ถูกบูรณาการและทำงานร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ 5 ประการ ในองค์กรแห่งการเรียนรู้

1. สถานที่ทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีการ

เรียนรู้

2. การฝึกอบรม ได้แก่ การเรียนรู้

3. คนทำงาน ได้แก่ ผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การทำงาน ได้แก่ โอกาสในการเรียนรู้

5. ผู้ควบคุม ได้แก่ ผู้ฝึกอบรมและผู้เรียน

ทุกคนในที่ทำงานต้องหาวิธีการที่จะมีความรู้ หรือทักษะที่จำเป็นในขณะทำงาน สุถานที่ทำงานต้องเป็นที่เรียนรู้ ทำไมองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีพลังมหาศาล การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วน

Marquardf (2011) อธิบายว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นสามารถคาดหวัง และปรับเปลี่ยนได้สามารถเร่งนวัตกรรมของการผลิต และกระบวนการสามารถเชื่อมโยงและเพิ่มพลังการเรียนรู้และทรัพยากรทั้งหมดเพิ่มความมุ่งมั่นและความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร

Michael Marquardf ได้อ้างถึง Zuboff ที่กล่าวว่า “การเรียนรู้เป็นรูปแบบใหม่ของแรงงาน” Stewart กล่าวว่า “ความรู้เป็นทรัพย์สินที่มีค่ามากที่สุดขององค์กร” Owen กล่าวว่า “ธุรกิจแบบใหม่ของการทำธุรกิจก็คือ การเรียนรู้”

องค์กรในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญได้แก่

1. การเป็นโลกาภิวัตน์

2. เทคโนโลยี

3. การเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งการงาน

4. พลังของลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น

5. ความรู้และการเรียนรู้ในที่ทำงาน

6. บทบาทและความคาดหวังของบุคลากรที่กำลังเปลี่ยนแปลง

7. ความหลากหลายและการเคลื่อนไหวของที่ทำงาน

8. การเปลี่ยนแปลงวิกฤต และระบบการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน

พลังที่ทำให้องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นไปได้

1. แหล่งทรัพยากรของโลกที่มีให้บุคลากรและแหล่งทรัพยากรต่างๆ

2. เทคโนโลยีที่ทำให้องค์กรไร้รอยต่อ

3. การเคลื่อนไหวของบุคลากรที่มีความรู้

4. ลูกค้าทำให้เกิดการปรับปรุงของการปฏิบัติงานและทักษะของบุคลากร

5. คอมพิวเตอร์ทำให้ข้อมูลเคลื่อนไหว

6. ใช้เวลาน้อย

ลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้

1. โครงสร้างหน่วยงานที่ไม่มีสายการบังคับบัญชามาก ยืดหยุ่น จัดทีมได้งาน และใช้ Competencies แทน Job Description

2. มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ใฝ่รู้ ศึกษาและเผยแพร่

3. เพิ่มอำนาจการปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและเรียนรู้ไปด้วย

4. ทันกับการเปลี่ยนแปลง

5. ทุกคนมีส่วนสร้างและถ่ายโอนความรู้ มีระบบการเรียนรู้ร่วมกันและใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้

6. ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้

7. มุ่งเน้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการตามความพึงพอใจของลูกค้า

8. มีบรรยากาศที่เกื้อหนุน เช่น บรรยากาศประชาธิปไตย บรรยากาศการมีส่วนร่วม

9. มีการทำงานเป็นทีม ใช้คณะทำงานจากหลายส่วน

10. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

11. ผู้บริหารเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษา ผู้ชี้แนะ ผู้เกื้อหนุนการเรียนรู้

12. มีมุมมองในภาพรวมและเป็นระบบ

13. ให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์

องค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ (เปี่ยมพงศ์ นุ้ยบ้านด่าน,2543) ดังนี้คือ

1. มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Problem Solving) โดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์ เช่น การใช้วงจรของ Dimming (PDCA : Plan, Do, Check, Action)

2. มีการทดลองปฏิบัติ (Experimental) ในสิ่ง

ใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ต่อองค์กรเสมอ โดยอาจจะเป็นโครงการสาธิต

3. มีการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต (Learning from their own experience) มีการบันทึกข้อมูลเป็น Case Study เพื่อให้สมาชิกในองค์กร ได้ศึกษาถึงความสำเร็จและความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในอนาคต มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของสมาชิก

4. มีการเรียนรู้จากผู้อื่น (Learning from the Others) โดยการใช้การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) เป็นต้น

5. มีการถ่ายทอดความรู้ โดยการทำ Report, Demonstration, Training & Education, Job Rotation เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม จำนวน 17 โรง ปีการศึกษา 2561 โดยศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ระบบขององค์กรที่เกิดการเรียนรู้โดยธรรมชาติ มีการบูรณาการระหว่างเป้าหมายขององค์กรกับการเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ระบบย่อย(subsystem) 5 ระบบ ได้แก่การเรียนรู้ องค์กร บุคลากร องค์ความรู้และเทคโนโลยี การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วน (Marquardt, 2011)

และได้ศึกษาองค์กรที่เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จะมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ(เปี่ยมพงศ์ นุ้ยบ้านด่าน, 2543) ดังนี้คือ

1. มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic problem Solving) โดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์ เช่น การใช้วงจรของ Demming (PDCA : Plan, Do, Check, Action)

2. มีการทดลองปฏิบัติ (Experimental) ในสิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อองค์การเสมอ โดยอาจจะเป็น Demonstration Project หรือเป็น Ongoing program

3. มีการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต (Learning from their own experience) มีการบันทึกข้อมูลเป็น case study เพื่อให้สมาชิกในองค์การได้ศึกษาถึงความสำเร็จและความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในอนาคต มีการแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ของสมาชิก

4. มีการเรียนรู้จากผู้อื่น (Learning from the Others) โดยการใช้การสัมภาษณ์ (Interview), การสังเกต (Observation) ฯลฯ

5. มีการถ่ายทอดความรู้ โดยการทำ Report, Demonstration, Training & Education, Job Rotation ฯลฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้	
1	การเรียนรู้
2	องค์กร
3	บุคลากร
4	องค์ความรู้
5	เทคโนโลยี

ลักษณะสำคัญที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	
1	การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
2	การทดลองปฏิบัติ
3	การเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต
4	การเรียนรู้จากผู้อื่น
5	การถ่ายทอดความรู้

แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่โรงเรียนสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยภาคกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 11 โรงเรียนและโรงเรียน ขนาดเล็ก 3 โรงเรียน รวม 17 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา 17 โรงเรียน จำนวน 17 คน ครูผู้สอนในโรงเรียน 17 โรงเรียน จำนวน 689 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่3โรงเรียนมีครูผู้สอน353คน โรงเรียนขนาดกลาง 11 โรงเรียน มีครูผู้สอน 298 คนโรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงเรียนมีครูผู้สอน 38 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้ครูผู้สอน จำนวน 242 คนจาก 689 คนและหาสัดส่วนแยกตามขนาดโรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่3 โรงเรียนมีกลุ่มตัวอย่าง 125 คนโรงเรียนขนาดกลาง 11 โรงเรียนมีกลุ่มตัวอย่าง 548 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงเรียนมีกลุ่มตัวอย่าง 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผ่านการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง เป็นการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence-IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 และได้ทำการทดสอบ (try out) จำนวน 50 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามหรือหาค่าครอนบาค (Cronbach, 1971, pp. 202-204) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อถือได้ที่ระดับ 0.939 จึงได้ออกมาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เรื่อง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราวัดประเมินค่า5ระดับของ Likert's five rating scales

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู เรื่อง แนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม – 20 มิถุนายน พ.ศ. 2562 โดย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 259 ชุด เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 226 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.26

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยหาค่าเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนัก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการกำหนดเกณฑ์ให้ความหมายค่าเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพจากแบบสอบถามความคิดเห็นช่วงระดับคะแนน (Class interval) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2555)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการสร้างองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านบุคลากร รองลงมาคือด้านองค์ความรู้ และด้านการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเทคโนโลยี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านองค์ความรู้ รองลงมาคือด้านบุคลากร และด้านเทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านองค์กร แต่ในด้านของเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในส่วนของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องเพิ่มเติมในด้านนี้เพิ่มขึ้นเพื่อให้ทันยุคศตวรรษที่21นี้ ส่วนในด้านของครูค่าเฉลี่ยในด้านขององค์กรน้อยที่สุด ผู้บริหารต้องสามารถที่จะเชื่อมโยงการทำงานของครูในโรงเรียนและต้องลดขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับลักษณะสำคัญที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือด้านการทดลองปฏิบัติ และด้านการเรียนรู้จากผู้อื่น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับลักษณะสำคัญที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือด้านทดลองปฏิบัติ และด้านการถ่ายทอดความรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต จากข้อมูลดังกล่าวด้านการเรียนรู้บทเรียนจากอดีตและด้านการถ่ายทอดความรู้ ในความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารต้องนำข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์ให้เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพร้อมกับต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีให้กับคนในโรงเรียนได้ ส่วนในด้านของครู ด้านการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีตก็เช่นเดียวกับผู้บริหารโรงเรียนคือต้องนำข้อมูลที่ผ่านมาแล้ว มาวิเคราะห์ให้ละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นเพื่อที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนางานของตนเองต่อไป เมื่อคนในองค์กรมีการพัฒนาเกิดขึ้นก็จะทำให้องค์กรในภาพรวมนั้น พัฒนาขึ้นตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ด้านการเรียนรู้ ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการฝึกอบรมครูจากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญจากหลายๆ

สาขาวิชาหรือด้านต่างๆทั้งภาครัฐหรือเอกชน การแลกเปลี่ยนความรู้ของบุคลากรภายในองค์องกรเดียวกัน ผู้บริหารหรือครูต้องมีการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา และจะต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้พร้อมกับเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองมีให้กับคนภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร

2. ด้านองค์กรหรือสถานศึกษา ผู้บริหารหรือต้องจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนรู้มีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูหรือนักเรียนจัดให้มีมุมความรู้ภายในโรงเรียน และมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้คนในองค์กรนั้นเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3. ด้านบุคลากร ผู้บริหารหรือครูต้องมีความสามารถเป็นผู้ให้ความรู้หรือสามารถชี้แนะแนวทางให้กับคนในองค์กรหรือนักเรียนได้ ผู้บริหารต้องส่งเสริมการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีครูหรือนักเรียนกล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงออก ผู้บริหารหรือครูนั้นต้องเป็นตัวอย่างให้คนในองค์กรหรือนักเรียนในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา

4. ด้านองค์ความรู้ หรือการบริหารจัดการความรู้ ผู้บริหารต้องมีแนวทางการจัดการความรู้ จัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์หรือด้านที่เกี่ยวข้อง และต้องส่งเสริมให้ครูสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา

5. ด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ครูต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานด้วยกับทรัพยากรที่มีในองค์กรและผู้บริหารต้องแสวงหาทรัพยากรอื่นมาสนับสนุนในการทำงานเมื่อได้รับการร้องขอและผู้บริหารต้องมีความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาปรับใช้ในองค์กร

6. ด้านการคิดที่เป็นระบบ ผู้บริหารหรือครูต้องมีแบบแผนทางความคิด มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีทักษะการมองในภาพรวม สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีเหตุผลทางความคิด ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนความคิดได้อย่างเหมาะสมมีเหตุผลและมองถึงผลกระทบในอนาคตได้

7. ด้านการทดลองปฏิบัติ ผู้บริหารหรือครูสามารถที่จะลองทำสิ่งที่ใหม่ๆได้ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เช่น โครงการสาธิตที่จะเป็นประโยชน์กับองค์กร

8. ด้านการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต ผู้บริหารหรือครูต้องนำสิ่งที่ผ่านมาในอดีตเป็นข้อมูลในการพัฒนางานได้ และสามารถนำข้อคิดมาเป็นอุทาหรณ์เตือนใจในการทำงานได้ พร้อมกับสรุปผลถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวเพื่อเป็นตัวอย่างได้

9. ด้านการเรียนรู้จากผู้อื่น ผู้บริหารหรือครูต้องมีการแสวงหาความรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หรือได้มาจากการสังเกต การสอบถามทั้งคนในหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนโดยผ่านการอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

10. ด้านการถ่ายทอดความรู้ ผู้บริหารหรือครูต้องสนับสนุนให้มีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมหลังจากนั้นนำมาเผยแพร่ให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม มีการวางกรอบการปฏิบัติงานให้ชัดเจน หรือการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในองค์กร

การอภิปรายผล

การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ผลจากการวิจัยได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในภาพรวม ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามไม่ได้แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปมากนักเพียงแต่มุ่งเน้นด้านการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม ดังนั้นการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ แต่จะทำอย่างไรที่จะพัฒนาไปสู่ในระดับมากที่สุด จะต้องขับเคลื่อนการเรียนรู้องค์กรโดยเฉพาะการเปลี่ยนองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องผสมผสานแนวคิดกับวิธีการปฏิบัติเข้าด้วยกัน แนวคิด5ประการที่จะเปลี่ยนองค์กร มาร์ควอทซ์ (Marquardt, 1996, pp. 43-45) ได้อธิบายว่า การสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงทั้งองค์กรทั้งในระดับบุคคล กลุ่มงานและองค์กรโดยการพัฒนาการเรียนรู้จากการปฏิบัติให้เกิดในองค์กรเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้การปฏิรูปองค์กรให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศในการเรียนรู้ โดยจะต้องมุ่งความสนใจไปที่ 4 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ วัฒนธรรม กลยุทธ์และโครงสร้างองค์กร โดยจะต้องเปลี่ยนทั้งวัตถุประสงค์และรูปแบบจากเดิมที่ให้ความสนใจในเนื้องานและผลิตผลไปให้ความสนใจกับการเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมกัน การให้อำนาจแก่สมาชิกในองค์กรทุกภาคส่วน การบริหารจัดการองค์ความรู้และการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการถ่ายโอนองค์ความรู้ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มากและมีการกระจายตัวน้อยทำอย่างไร การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบไปสู่ระดับมากที่สุด จำเป็นต้องใช้วงจรของเดมมิ่ง Dimming (PDCA : Plan, Do, Check, Action) โดยเฉพาะขั้นตอนของ Action จำเป็นที่จะต้องมาเริ่มการวางแผนใหม่มีการดำเนินการใหม่และมีการประเมินใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสำหรับการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของครูมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2550) การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่าระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาในส่วนนี้เป็นลำดับแรก ให้มีการบันทึกข้อมูลเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้สมาชิกในองค์กรได้ศึกษาถึงความสำเร็จและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในอนาคต มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของสมาชิกเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

สำหรับประเด็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางส่วนความคิดเห็นของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาในส่วนนี้เช่นเดียวกัน มีการทำรายงาน มีการสาธิต มีการฝึกอบรมด้านการศึกษา ครูท่านใดหรือผู้เรียนท่านใดได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทางด้านการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งต้องกลับมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่ไม่ได้ไปฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก แต่ก็มีบางประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีข้อแสนอแนะแนวทางพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านสภาพการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านนี้ ดั้งนั้นผู้บริหารและครูต้องมีความสามารถเป็นผู้ให้ความรู้หรือสามารถชี้แนะแนวทางได้อย่างดี สิ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ได้ดีก็คือการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆความคิดใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารหรือครูนั้นต้องเป็นตัวอย่างให้คนในองค์กรหรือนักเรียนในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา

2. ด้านองค์ความรู้ หรือการบริหารจัดการความรู้ในความคิดเห็นของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สองและในความคิดเห็นของครูอยู่ในลำดับแรก ดังนั้นผู้บริหารและครู ต้องให้ความสำคัญในการจัดการความรู้ จัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบครูหรือบุคลากรในองค์กรสามารถที่จะนำความรู้มาใช้ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน โดยจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ออกแบบระบบการจัดการความรู้ เมื่อระบบสมบูรณ์แล้วก็สามารถเกิดองค์ความรู้ได้อีกทั้งยังสามารถที่จะเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆตามมาในอนาคตได้

3. ด้านการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเพื่อที่จะช่วยให้ครูหรือแม้กระทั่งผู้บริหารเองมีความรู้ใหม่ๆหรือทบทวนความรู้เดิมอยู่ตลอดเวลา การได้รับความรู้จากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญจากหลายๆสาขาวิชาหรือด้านต่างๆทั้งภาครัฐหรือเอกชนก็เป็นสิ่งที่จะเสริมสร้างการเรียนรู้ การผลัดเปลี่ยนการให้ความรู้ของบุคลากรภายในองค์องกรเดียวกันก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ภายในองค์กรและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ครูหรือเจ้าหน้าที่ ให้มีการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาและเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองมีให้กับคนภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร

4. ด้านองค์กรหรือสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าในความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในลำดับที่สี่และในความคิดเห็นของครูอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนรู้ต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากกรรมการบริหารเพราะเกี่ยวข้องกับงบประมาณและเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนอีกทั้งยังต้องส่งเสริมให้ครูหรือนักเรียนจัดให้มีมุมความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีการฝึกทักษะโดยมีกระบวนการและเงื่อนไขเพื่อให้คนในองค์กรนั้นเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา

5. ด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า ในความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในลำดับสุดท้ายและในความคิดเห็นของครูอยู่ในลำดับที่สอง ดังนั้นผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นพร้อมกับต้องมีการนำมาบูรณาการกันระหว่างความรู้ ผู้บริหารหรือครูต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดใน

การทำงานด้วยกับทรัพยากรที่มีในองค์กรหรือต้องแสวงหาทรัพยากรอื่นมาสนับสนุนในการทำงานและผู้บริหารต้องมีความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาปรับใช้ในองค์กรเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัวและเป็นประโยชน์กับองค์กร เช่นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ทางไกล หรือใช้ระบบสนับสนุนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1. ด้านการคิดที่เป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า การคิดที่เป็นระบบ ผู้บริหารหรือครูต้องให้ความสำคัญ โดยที่ผู้บริการหรือครูต้องมีแบบแผนทางความคิดที่ชัดเจน มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีทักษะการมองในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงมากกว่าที่จะมองแบบแยกส่วน หรือรูปแบบการเป็นเหตุเป็นผล สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ผู้บริหารหรือต้องสามารถปรับเปลี่ยนความคิดได้อย่างเหมาะสมมีเหตุผลและสามารถชี้วัด สาเหตุ มองถึงผลกระทบสำคัญในอนาคตได้

2. ด้านการทดลองปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือครูควรให้ความสำคัญโดยการทดลองทำสิ่งที่ใหม่ๆที่เกิดประโยชน์กับองค์กร กล้าคิด กล้าทำ เช่นการปรับเปลี่ยนหน้าที่การงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานหรือโครงการสาธิตที่จะเป็นประโยชน์กับองค์กร

3. ด้านการเรียนรู้จากผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือครูควรให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้จากผู้อื่น โดยการสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หรือการสังเกตการปฏิบัติงานของคนในองค์กร หรืออาจจะเป็นการอบรมให้ความรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ ไม่ว่าจะเป็นผู้รู้ที่มาจากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนโดยผ่านการอบรมให้ความรู้ ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการถ่ายทอดความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมหลังจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมต้องนำความรู้มาเผยแพร่ให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมภายในองค์กรเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ มีการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน หรือการสับเปลี่ยนหน้าที่การงานภายในองค์กรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กร

5. ด้านการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือครูควรให้ความสำคัญโดยการนำสิ่งที่ผ่านมาในอดีตมาวิเคราะห์พร้อมกับนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนางานได้ และสามารถจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้สมาชิกในองค์กรเรียนรู้จากสิ่งที่ผ่านมาในอดีตพร้อมกับวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ส่งผลการวิจัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อทราบถึงสภาพการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนา

2. นำข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งมอบให้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการทำให้คนมีพลังทั่วทั้งองค์กรในเรื่องขององค์กรแห่งการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action learning)

3. ควรศึกษาแบบอย่างที่ดีของโรงเรียนที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพประกอบด้วย

Reference

Cronbach, L. J. (1971). *Essentiais of psychological testing*. New York: & Row.

Dararat, S. (2014). *Organization development toward learning organization: case Study of a private higher education Institution*. National Research Conference 2014, 412. (in Thai)

Jasuwan, S. (2007). *Development of learning organization model of Rajabhat University*. Doctor of Philosophy Department of Education Administration Graduate School, Silpakorn University. (in Thai)

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Marquardt, M. J. (1996). *Building the learning organization: a systems approach to quantum improvement and global success*. New York: McGraw-Hill.

Marquardt, M. J. (2002). *Building the learning organization*. CA: Davies-Black Publishing.

Marquardt, M. J. (2011). *Educational administration training between 4-5 May 2011, World Institute For Action Learning*. USA.: George Washington University Ashburn Campus.

Nuibandan, P. (2000). Organization of learning. *Journal of Nursing Education*, *10*(3), 13-17. (in Thai)

O'Keeffe, T. (2002). Organizational learning: a new perspective. *Journal of European Industrial Training*, *26*(2), 130-141

Pedler, M. J., Burgoyne, J., & John, B. (1991). *The Learning company: a Strategy for sustainable development*. Maidenead: McGraw-Hill.

SiSaat, B. (2012). Interpretation when using the scalable data collection scale tool. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, *2*(1), 64-70. (in Thai)

Factors Influencing Decision to Outsourcing Logistics Activities in Automotive Industry: Case Study of Amata Industtrial Estate

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกจัดจ้างกิจกรรมทางโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมยานยนต์: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

Tankamon Tanachala[1] and Ousanee Sewagvudcharee[1]

ธารกมล ฐานะชาลา[1] และ อุษณีย์ สว่างวัชรี[1]

[1]Doctor of Philosophy Program in Management, Shinawatra University

[1]หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร

Received: August 19, 2019

Revised: December 11, 2019

Accepted: December 13, 2019

Abstract

There are 2 objectives for this study which are (1) To study factors influencing decision to outsourcing logistics activities (2) To study the obstacles that could encounter the organization when they consider using a logistics (Third-party logistics providers) in the automotive industry at Amata Industrial Estate area. The methodologies for this study are descriptive analysis by using primary sources from 108 companies of questionnaire survey in in automotive industry at Amata Industrial Estate area. According to the research results, the researcher found are (1) Both SME and large enterprise recognize that they will get convenience in operations when hiring logistics providers to doing logistics activities. Which this factor is very important for decision outsourcing logistics providers (2) the questionnaire result is shows that main obstacle influencing decision outsourcing logistics provider from respondent attitude is lack of management confidence in an outsourcing logistics provider. Organization will take a risk to the confidentiality.

Keywords: Automotive industry, Third-party logistics providers, Outsourcing

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจัดจ้างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (2) เพื่อศึกษาถึงข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กรเมื่อพิจารณาเลือกใช้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร วิธีการในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิจาก บริษัทสำรวจ 108 แห่งในอุตสาหกรรมยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะ จากผลการวิจัยผู้วิจัยพบว่า (1) ทั้งองค์กรขนาดกลางและองค์กรขนาดใหญ่ยอมรับว่าพวกเขาจะได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินงานเมื่อจ้างผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพื่อทำกิจกรรมโลจิสติกส์ ซึ่งปัจจัยนี้มีความสำคัญมากสำหรับการตัดสินใจจ้างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (2) ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าข้อจำกัดหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจ้างผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์จากทัศนคติของของผู้ตอบ

แบบสอบถามคือ องค์กรจะเสี่ยงต่อการรักษาความลับเมื่อตัดสินใจจ้างผู้ให้บริการโลจิสติกส์

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมยานยนต์, บริษัทผู้ให้บริการด้านการจัดหาที่มาทำหน้าที่บางอย่างแทนองค์กร, การทำสัญญาจ้างบุคคลจากภายนอก

Introduction

To enhance competitive advantage in business many companies have to find the gap between the goal and operation activities which competitive advantage is coming from core competency in the organization. The gap is between what they want in manufacturing is very dynamic and highly competitive. Many enterprises are aiming to gain a share of the global market and take advantage of sourcing efficiencies. The changing market environment causes increasing complexity of production processes and the whole supply chain management become more and more competitive advantage in business operation.to accomplish and what they can do in-house. To maintain core competency, the organization need to focus on main activities of the organization and use outsourcing for support activities. Therefore, the role of outsourcing is still growing. To making the decision to outsource selected supply chain functions and processes to a Third-Party Logistics (3PL). Companies can be challenging yet rewarding to the organization. Supply chain function have grown increasingly complex with globalization, technology and competition advancing at a rapid pace. In deciding organization need to consider several factors including motivations, expectations and justifications for outsourcing critical supply chain functionality enables companies to make effective decisions which generate incremental profitability. Before decision to outsource logistics activities, they should be careful consideration and analysis of cost factors, performance gaps, financial impact and suitability for outsource activities.

Nowadays Third-Party Logistics (3PL) companies have continued to evolve which they have been developed and improved functionality for competitive advantage. For example, warehousing has evolved from the simple activity devoted primarily to material storage in the 1950s and 1960s. Adoption of just-in-time (JIT) principles in the 1970s and 1980s drove smaller order sizes with increased frequency, lower inventory levels and a greater need for order assembly activities. Afterwards, they reengineered warehouses into distribution centers to meet customer needs. Adoption and growth of customer-driven designs, third-party logistics, postponement, mass customization, supply chain integration and global logistics.

Research Objectives

1. To study factors influencing decision to outsourcing logistics activities in the automotive industry at Amata Industrial Estate area.

2. To study the obstacles that could encounter the organization when they consider using a logistics (Third-party logistics providers).

Literature Review

The important of automotive industry

Importance of automotive industry, the automotive industry has played an important role in Thailand's economy for decades. With a strong local supply chain, efficient infrastructures, good collaboration between government and private sector. Thailand's automotive industry has been continuously developing for over 50 years with strong support from both the public and private sectors. The automotive industry is a key industry for Thailand.

Figure 1 *Structure of Thai Automotive Industry*
Source: Thailand Borad of Investment (2015)

Since 1961, Thailand implemented continuity policy to support the industry development. The initial objective was to reduce import by develop the emerging automotive industry of Thailand. During 1977 – 1997, Thailand promoted investment to create value added and develop export capacity by implementing free trade policy, joining World Trade Organization (WTO) and taking part in ASEAN Free Trade Area (AFTA). Presently, Thailand is fully engaged in free trade agreements. Auto motive industry is a major industry with opportunity for growth and expansion. Along with growth in emerging markets and competitors such as China and Indonesia as well as global trend toward more envi ronmental friendly vehicles and higher technical and safety standard requirements for vehicles and parts affecting automotive technology development, thus policy condition should enable the automotive industry to adapt to the market change is an essential element in developing and improving sustainable competitive advantages of Thailand automotive industry (Thailand Automotive Institute Ministry of Industry, 2012)

The concept of outsourcing

In response the changing demands and increasing complexities, business turn to outsourcing of supply chain operations including warehousing, transportation, materials planning, freight forwarding and reverse logistics. The general motivations for outsourcing these operations fall into three main categories: increase revenue, improve capabilities, and reduce cost. As Figure 2, multiple motivations fall into each category

Increase Revenue	Improve Capabilities	Reduce Cost
• Increase flexibility and responsiveness • Increase speed to market • Improve quality • Decrease customer response time • Gain access to new markets • New value-added services	• Focus on core business • Gain access to new technology • Gain access to advance skills • Provide flexible facility capacity • Create additional capacity • Provide backup capability	• Reduce operating costs • Reduce capital investment • Transform fixed to variable costs • Meet downsizing requirements • Reduce development costs • Reduce healthcare exposure

Figure 2 *General Outsourcing Motivations*
Source: Hugh Kinney (2013)

Today outsourcing one or more logistical functions to 3PL is becoming a widespread practice in industry in worldwide. An in creasing number of companies, large and small are focusing their efforts on their core competencies that are critical to survival. Moreover, 3PL topics have attracted many researchers which virtually did not exist prior to 1990, particularly in the United States. 3PL can be used in nearly every industry (Retail, service, manufacturing etc.). During the 1970s, 3PL originally began a public warehousing provider. Later during the 1980s due to the heed to improve customer service of distribution managers. 3PL expanded to offer throughput besides just selling space. In the 1990s, 3PL began to consolidate both transportation and warehousing and offered such service to managers who wanted to reduce operation costs and improve customer satisfaction by providing value-added services. The 1990s experienced explosive growth in the 3PL business by offering expanded service and one-stop service for all companies' need. Since 1990s onward, 3PL has grown dramatically.

Aghazadeh (2003) mentioned companies has been outsourcing businesses to 3PL and replying heavily on 3PL for warehousing management (56 percent), transportation (49 percent) and shipment consolidation (43 percent). Previous extensive research indicated a record high rate of 3PL usage among Fortune 500 companies. Nearly 80 percent of the Fortune 500 companies are using 3PL. More and more companies adopt complex supply chain management strategies and use logistics expertise to obtain a competitive advantage in cost and time efficiency. Companies are more likely to have a partner who already has the equipment, system and experience and is ready to help. The expansion of 3PL in supply chain through supplementary service is also the result of customization of product or service offerings to customers. By expanding services, a3PL is able to respond to specific customer demands and can also provide additional services. There are many reason that encourage companies to outsource in-house business to 3PL as follows:

• Reduce logistics costs such as inventory, transportation and other costs.

• Concentrate on core competencies or main activities

• Improve customer service level

• Integrate the entire supply chain

• Reduce conflict and reciprocate on mutual goal-related matters

• Increase efficiency, stability and flexibility

• Establish market legitimacy

• Avoid extensive capital expenditures

• Increase productivity

• Reduce risk, uncertainty and fluctuation

• Leverage resources

• Improve expertise, market knowledge and data access

• Create a competitive advantage either locally or globally

• Reduce personal and equipment costs

Accordingly, companies are increasingly leveraging the capabilities of 3PL to magnify their strengths and benefits. But there are a number of important factors that companies should consider when choosing a 3PL. Thus, there are an increasing number of companies focusing their efforts on their core competencies that are critical to survival. They outsource one or more logistics functions to 3PL. It is becoming a widespread practice in industry worldwide. In the future outsourcing functions to 3PL is still a major trend. But the rate of growth may decrease. 3PL used to provide services such as warehousing and transportation which is single and short-term logistics service. More recently, 3PL is putting more attention on establish a long-term contact relationship with their customers by providing multiple logistics services. We conclude that 3PL has a significant impact on not only the past and the present.

Conceptual Framework

Figure 3 *Conceptual Framework*

Research Methodology

This study will use descriptive statistics to the analysis of data. Descriptive analysis is used to describe the percentage, distribution and frequency distribution of the demographic factors as details below:

1. Frequency and percentage will be used to describe the general information of the respondents.

2. Mean and standard deviation (SD) will be used to determine the level of important for factors influencing decision outsource logistics activities.

Regarding data analysis part, this part comprise question about the factors influencing decision outsourcing logistics activities and obstacle in decision outsourcing logistics activities. The aim of this part is attitude measurement toward factors in employ outsourcing logistics activities. The respondents will be asked to express their attitude toward each factor in form of rating scale. Then the researcher interpreted data by using descriptive statistics consist of Percentage, Mean and Standard deviation.

Studied variables	Measurement scales
Independent variable: The entrepreneur's general information	Nominal scale
Dependent variable consists of: 1. The factors influencing decision outsourcing logistics activities 2. Obstacle for decision outsourcing logistics activities	Ordinal scale

Population and Sample

In the study, Researcher used simple random sampling technique through the probability sampling; each member of the population has an equal and known chance of being selected. That is a subject who met the criteria of selection was approached to ask for their willingness to participate in the study. Simple random sampling is simple to accomplish and is easy to explain to others. Because simple random sampling is a fair way to select a sample, it is reasonable to generalize the results from the sample back to the population.

For the sample size of the respondents. Researcher used Yamane formula to calculate the sample size for automotive industries in Amata Industrial Estate. The number of target population in this case (N) is 147 companies. The significant level (e) is 0.05. Thus, the required sample size (n) should be in the range of 108 companies.

Research Tools

In this study, the researcher will conduct survey by using questionnaire as a research instrument to collect data for this research which are all information will be used to be the result according research objectives. This study was designed to utilize a quantitative approach to address the research question which including 4 parts of questionnaire consists of the part of the entrepreneur's general information, the part of understanding about employment outsourcing logistics activities, the part of attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities and obstacle influencing decision outsourcing logistics activities. The questions

can be of attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities and obstacle influencing decision outsourcing logistics activities covered by a total 24 questions

The part of questionnaire were used to accumulate data from automotive industry in Amata Industrial Estate. The researcher distributed questionnaire by e-mail and send a letter directly to purchasing department of the automotive industry in Amata Industrial Estate areas. Furthermore, the researcher tested the reliability of the questionnaire by Alpha coefficient according Crombach's alpha form. Which Alpha coefficient for this study equal to 0.77

Data Collection

The researcher used both primary and secondary data in this study. To collect the primary data, the researcher was required to distribute copies of the self-administered questionnaires to target respondent totally 108 companies by e-mailing. This approach is the most flexible method of data collection, as it gives respondents the freedom and privacy to complete the questionnaires.

The questionnaire consists of clos ed-ended question and rating scale. The results will be processed through statistic program. In additional to the primary source, the researcher used secondary data such as textbooks, previous research, business journals and other related information from the websites that were relevant to study.

Statistical Analysis

In the study, Researcher used simple random sampling technique through the probability sampling; each member of the population has an equal and known chance of being selected. That is a subject who met the criteria of selection was approached to ask for their willingness to participate in the study. Simple random sampling is simple to accomplish and is easy to explain to others. Because simple random sampling is a fair way to select a sample, it is reasonable to generalize the results from the sample back to the population. For the sample size of the respondents. Researcher used Yamane formula to calculate the sample size for automotive industries in Amata Industrial Estate. The number of target population in this case (N) is 147 companies. The significant level (e) is 0.05. Thus, the required sample size (n) should be in the range of 108 companies.

Result

The results are collected from the questionnaire in order to prove the research objectives. The results of the data analysis are based upon the data collection of 108 respondents which presented in part analysis result of the respondent's attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities and analysis result of the respondent's attitude toward obstacle influencing decision outsourcing logistics activities.

The general information of entrepreneur automotive in Amata industrial estate. All these are demonstrated from table 1. The total of respondents up to 108, recruited in this study are large enterprises accounting for 51.85% and the rest of 52 or 48.15% are small and medium enterprises.

Table 1

Entrepreneur's general information

The entrepreneur's general information	Frequency	Percent
Size of company		
Small and Medium Enterprises	52	48.15
Large Enterprises	56	51.85
Total	**108**	**100.00**

Regarding to entrepreneurial experience in outsourcing logistics providers, majoring of the respondents up to 75 or 69.44% used outsourcing providers in logistics activities, and the rest of 33 or 30.56% never used outsourcing provider in logistics activities.

Table 2

Entrepreneurial experience in outsourcing logistics providers

Have you ever experienced in employ outsourcing logistics providers	Frequency	Percent
Yes	75	69.44
No	33	30.56
Total	**108**	**100.00**

For logistics service used by the respondents, the analysis result reflects that 17 respondents or 15.74% use logistics service in supply spare parts and auto part. The second group use logistic service in warehouse management consists of 14 respondents or 12.96% while the smallest group uses logistics service in reverse logistics, comprises 4 respondents or 3.70%

Table 3

the respondents classified using logistics service

Logistics service	Frequency	Percent
Customer services	11	10.19
The implementation of customer orders	11	10.19
Warehouse management	14	12.96
Reverse Logistics	4	3.70
Purchasing	8	7.41
Supply spare parts and auto parts	17	15.74
Packaging	10	9.26
Never used logistics service	33	30.55
Total	**108**	**100.00**

Based on the observation of table 4, the respondent's attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities is at a very important level ($\bar{X}$=3.92). When considering in detail, the top 5 of most important factors that influencing decision outsourcing logistics activities with the following factors: Outsourcing logistics provider can make enterprise convenience in operations ($\bar{X}$=4.15, SD=0.73). Cost reduction ($\bar{X}$=4.11, SD=0.83), Organization would like to focus on core competencies ($\bar{X}$= 4.09, SD=0.74), Organization would like to transfer unnecessary to an expert ($\bar{X}$=4.05, SD=0.84) and increase quickness in implementation ($\bar{X}$=4.03, SD=0.66)

Table 4

Respondent's attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities

No	Factors in employ outsourcing logistics activities	n = 108		Interpretation	Rank
		$\bar{X}$	SD		
1	Cost reduction	4.11	0.83	Very importance	2
2	Change fix cost to variable cost	3.76	3.76	Very importance	12
3	Risk management	3.95	0.63	Very importance	8
4	Transfer unnecessary activities to expert	4.05	0.84	Very importance	4
5	Better management control	3.96	0.8	Very importance	7
6	Shorten system development	3.57	0.68	Very importance	14
7	Eliminate employee's problem in organization	3.61	0.75	Very importance	13
8	Flexibility in administration	3.77	0.69	Very importance	11
9	The effectiveness of the work	3.87	0.66	Very importance	10
10	Increase quickness in implementation	4.03	0.66	Very importance	5
11	Convenience in operations	4.15	0.73	Very importance	1
12	Having long-term partner	3.91	0.72	Very importance	9
13	Distribution management efficiency	4.03	0.75	Very importance	6
14	Focusing core competency	4.09	0.74	Very importance	3
	Total	3.92	0.41	Very important	

Based on the questionnaire results of table 5, the respondent's attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities is at a moderate important level ($\bar{X}$=3.18)

When considering in detail, the top 5 of most important obstacles that influencing decision outsourcing logistics activities with the following factors:

If entrepreneur make decision to out sourcing logistics providers, they must take a risks to the confidentiality of the organization ($\bar{X}$=3.86, SD=0.84), Increased organization expenditure ($\bar{X}$=3.48, SD=1.05), Employees have the knowledge and ability for doing logistics activities ($\bar{X}$=3.38, SD=0.76), Outsourcing will make employees lack of knowledge in logistics acti vities ($\bar{X}$= 3.19, SD=0.81) and faced with conflicts of benefits in the organization ($\bar{X}$=3.14, SD=0.74).

Table 5

Respondent's attitude toward obstacle influencing decision outsourcing logistics activities

No	Factors that makes the decision not hire outsourcing logistics activities	n = 108		Interpretation	Rank
		$\overline{X}$	SD		
1	Increased organization expenditure	3.48	1.05	Very important	2
2	Employees have the knowledge and ability for doing logistics activities	3.38	0.76	Moderate important	3
3	Outsourcing will make employees lack of knowledge in logistics activities	3.19	0.81	Moderate important	4
4	Risks to the confidentiality of the organization	3.86	0.84	Very important	1
5	Working process increased and affect to admin istration delays	2.78	0.82	Moderate important	10
6	Conflicts of benefits in the organization	3.14	0.74	Moderate important	5
7	Conflicts might be happening with third party logistics provider in organizational system	3.09	0.66	Moderate important	6
8	The risk of unprofessional in third party logistics provider	3.08	0.9	Moderate important	7
9	Ineffectiveness of employees working in logistics activity.	3.02	0.86	Moderate important	8
10	Logistics activities have no important to the pro duction and administration in organization	2.81	1.13	Moderate important	9
	Total	3.18	0.49	Moderate important	

Discussions

Research Findings from Questionnaire

Firstly, the researcher needs to find of entrepreneur's general information in order to understand their industrial characteristic. In this research, the researcher separated criteria of entrepreneur follow size of company. Which the researcher found that 51.85% of respondents of this research are from large enterprises and another 48.15% are from small and medium enterprises.

Secondly, the researcher was sur veying the understanding about outsourcing logistics activities of respondent by 2 perspectives include entrepreneurial experience in outsourcing logistics providers and classical of logistics services that they used. The results show that entrepre neurial experience in outsourcing logistics providers, majoring of the respondents 69.44% used out sourcing providers in logistics activities and classical of logistics service is supply spare parts and auto part accounting 15.74%.

Thirdly, the researcher was analysis the result of respondent's attitude toward factors influencing decision outsourcing logistics activities. The results of respondents is show that the 5 main reasons for outsourcing logistics activities, they think that outsourcing logistics providers can make convenience in operations

($\overline{X}$=4.15, SD=0.73) and reduce cost in organization ($\overline{X}$=4.11, SD=0.83). The respondents would like to focus on core competencies of organization ($\overline{X}$= 4.09, SD=0.74) and transfer unnecessary activities to outsource or an expert ($\overline{X}$=4.05, SD=0.84). Another reason is increase quickness in implementation ($\overline{X}$=4.03, SD=0.66)

Fourthly, the researcher was analysis perspective of respondent's attitude toward obstacle influencing decision outsourcing logistics activities. For obstacle, the result is shows that main top 5 obstacles for decision outsourcing logistics activities is a risks to the confidentiality of the organization ($\overline{X}$=3.86, SD=0.84) if they make decision to outsourcing logistics providers. And another the obstacles to decision out sourcing logistics activities, they think that outsourcing logistics provider will increase organization expenditure ($\overline{X}$=3.48, SD=1.05). and some respondents think that employees in their companies have the knowledge and ability for doing logistics activities ($\overline{X}$=3.38, SD=0.76) which they no need to outsourcing logistics providers. If they transfer some logistics activities to outsource, Outsourcing will make employees lack of knowledge in their activities ($\overline{X}$= 3.19, SD=0.81) and sometime they might be faced with conflicts of benefits in the organization ($\overline{X}$=3.14, SD=0.74).

Research finding from questionnaire, both SME and large enterprise recognize that they will get convenience in operations when hiring logistics providers to doing logistics activities. Which this factors is very important for decision outsourcing logistics providers. which shows that professional think using logistics provider is quickly and easy in management. Logistics providers can make convenience in their organization operation. For obstacle, the questionnaire result is shows that main obstacle influencing decision outsourcing logistics provider from respondent attitude is lack of management confidence in an outsourcing logistics providers. Organization will take a risk to the confidentiality. This is same result from personal interview which shows they are afraid of loss of control to an outside third party. The result shown that this research related with the research of the factors affecting the selection of Fourth Party Logistics provider in the automotive and consumer product industry. Which found the factor consists of;

1. The most important factors in selecting 4PL provider are supply chain integration, focusing on core competency and using multiple 3PL in the same time.

2. The differences in selecting 4PL provider between automotive and consumer product industry. Automotive industry concerned more in the need of supply chain integration, focusing on core competency while consumer product industry has focused more in customers supply chain demands exceeding its capability to deliver.

3. The customer's expected benefits are cost and efficiency improvement.

4. The obstacles in using 4PL provider are the lack of management confidence in an outside party to deliver the same high level service that company employees provided and loss of control to an outside party.

Recommendation

The researcher suggests to emphasize on qualitative research and focus group interview methodology from both automotive companies and logistics providers in order to understand more deeply about their attitude and suggestion.

This research is limited to the two size of companies are small and medium enterprise

and large enterprise who using outsourcing logistics providers in logistics activities. Therefore, the results from this research are not guaranteed against the negative results operation of all logistics industry in other areas because of the different place, different people attitude or different social norm may yield to different outcomes results.

References

Aghazadeh, S. M. (2003). How to choose an effective third party logistics provider. *Management Research News*, *26*(7), 50-58.

Chuthaphisith, T. (2007). *The factors affecting the selection of fourth party logistics provider in the automotive and consumer product industry*. Chulalongkorn University.

Denisa, H. (2013). The Analysis of the use of outsourcing services in logistics by Czech. *Manufacturing Companies*, 10-13.

Hoek, R. I. (2001). The contribution of performance measurement to the expansion of third party logistics alliances in the supply chain. *International Journal of Operations and Production Management*, *21*(1), 15-29.

Hugh, K. (2013). The Analysis of the use of outsourcing services in logistics by Czech. *Manufacturing Companies*, 25-30.

Knemeyer, A. M., & Murphy, P. R. (2005). Exploring the potential impact of relationship characteristics and customer attributes on the outcomes of third-party logistics arrangements. *Transportation Journal*, *44*(1), 5-19, 2005.

Lim, W. S. (2000). A Lemons market: An incentive scheme to induce truth-telling in third party logistics providers. *European Journal of Operational Research*, *125*(3), 519-525

Murphy, P. R., & Poist, R. F. (1998). Third-party logistics usage: an assessment of propositions based on previous research. *Transportation Journal*, *37*(4), 26-35.

Sheffi, Y. (1990). Third party logistics: present and future prospects. *Journal of Business Logistics*, *11*(2), 27-39

Sink, H. L., Langley, C. J., & Gibson, B. J. (1996). Buyer observations of the US third party logistics market. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, *26*(3), 38-46,

Stank, T. P., & Maltz, A. B. (1996). Some propositions on third party choice: domestic vs. international logistics providers. *Journal of Marketing Theory and Practice, 4*(2), 45-54.

Thailand Borad of Investment. (2015). *Structure of Thai Automotive Industry*. Retrieved from http://www.boi.go.th/index.php?page=index,2015.

The progress group LLC. (2017). *The Logistics outsourcing*. Retrieved from http://theprogressgroup.com.

การพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
The Development of Flight Operation Glossary to Support Student Centered Learning on Website

เขมณัฏฐ์ อำนวยวรชัย[1], ประวิทย์ วงศ์วิวัฒน์[1] และ สุรเดช อาจสิงห์[1]
Khemmanat Aumnuaiworachai[1], Pravith Vongviwat[1] and Suradet Artsing[1]
[1]คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
[1]School of Aviation, Eastern Asia University
Received: February 7, 2020
Revised: September 2, 2020
Accepted: September 3, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจความต้องการกลุ่มคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) พัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ (3) ศึกษาประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยนี้มีขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน (2) ขั้นการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน และ (3) ขั้นการประเมินประสิทธิภาพของคำศัพท์การอำนวยการบิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 พนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด จำนวน 10 คน และพนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด จำนวน 10 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มที่ 2 นักศึกษาคณะการบินในมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 300 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบินและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย คือ (1) ผู้วิจัยได้ข้อสรุปหมวดคำศัพท์ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจำนวน 10 หัวข้อ (2) ได้คลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมด โดยแบ่งหมวดหมู่คำศัพท์ไว้ทั้งสิ้น 6 หมวดหมู่ และ (3) ผลจากการประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากผู้เชี่ยวชาญ พนักงานอำนวยการบิน และนักศึกษาคณะการบิน มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28, 4.31 และ 4.31 ตามลำดับ

คำสำคัญ: คลังคำศัพท์, การอำนวยการบิน, การเรียนรู้ด้วยตนเอง

Abstract

This research aimed to (1) survey the requirements for the development of Flight Operation Glossary to Support Student Centered Learning on Website (2) develop Flight Operation Glossary to support centered learning on Website, and (3) research the quality of Flight Operation Glossary to Support Student Centered Learning on Website. This research was divided into 3 steps, which are (1) the preparation of the development of Flight Operation Glossary (2) the development of Flight

Operation Glossary, and (3) the assessment of Flight Operation Glossary. The Samples were also divided into 3 groups consist of (1) 10 Nok Air Airline Flight Operators and Thai Smile Airline Flight Operators using purposive sampling (2) 300 Eastern Asia University students using stratified random sampling, and (3) 5 aviation experts and information technology experts using purposive sampling. The tools used in this research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The result revealed that (1) the vocabularies in Flight Operation Glossary should be divided into 10 categories (2) the vocabularies in Flight Operation Glossary to support student centered learning on website should be divided into 6 categories (3) the satisfaction level towards the quality of Flight Operation Glossary assessed by experts, flight operators, and University students were high with the average score of 4.28, 4.31, and 4.31, respectively.

Keywords: Glossary, Flight Operation, Student Centered Learning

บทนำ

ปัจจุบันการขนส่งทางอากาศไม่ว่าจะอยู่ในรูปการขนส่งผู้โดยสารหรือการขนส่งสินค้ากำลังมีบทบาทและมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยปัจจัยสำคัญที่ผลักให้การขนส่งทางอากาศเติบโต ได้แก่ แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงมีการแข่งขันทางการค้าในโลกยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความรวดเร็ว สะดวก สบาย และปลอดภัย ประกอบกับความนิยมของผู้ใช้บริการทางอากาศได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง จากข้อมูลจำนวนผู้โดยสารในปีงบประมาณ 2560 ดังภาพที่ 1 พบว่าปริมาณการขึ้นลงของอากาศยาน ณ ท่าอากาศยานของ ทอท. 6 แห่ง รวม 823,574 เที่ยวบิน เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 6.00 ประกอบด้วยจำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศ 415,338 เที่ยวบิน และภายในประเทศ 408,236 เที่ยวบิน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3.13 และ 9.10 ตามลำดับ ให้บริการผู้โดยสารรวมทั้งสิ้น 129,199,401คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 7.73 เป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ จำนวน 72,539,940คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 และผู้โดยสารภายในประเทศ 56,659,461คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 9.26 (บริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด (มหาชน) ,2560)

ภาพ 1 *สถิติการจราจรทางอากาศของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)*
ที่มา: บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), (2560)

สิ่งสำคัญที่สุดก่อนการดำเนินการบินเพื่อการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าต้องคำนึงถึง คือความปลอดภัยต้องมาเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่สนามบินต้นทาง ระหว่างทางจนกระทั่งไปถึงสนามบินปลายทาง โดยนักบินที่ทำหน้าที่บินของเที่ยวบินนั้นๆ ก่อนทำการวิ่งขึ้นต้องดำเนินการดังนี้ 1) คำนวณน้ำหนักบรรทุกของเครื่องบินที่สามารถจะรับได้ภายใต้ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องและปลอดภัยในขณะทำการวิ่งขึ้นและทำการลงสู่สนามบินปลายทาง 2) ควบคุมระวางบรรทุกด้วยการจัดการวางแผนกระจายน้ำหนักบรรทุก ได้แก่ ผู้โดยสารและสินค้าเพื่อให้เครื่องบินอยู่ในลักษณะสมดุล เพื่อความปลอดภัยในการบิน ขณะที่ทำการวิ่งขึ้น ทำการบินตามเส้นทางบิน และขณะทำการลงสู่สนามบินปลายทาง และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของนักบินก่อนปฏิบัติการบินแต่ละเที่ยวบิน ทางองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ได้กำหนดบุคคลรับผิดชอบเรื่องดังกล่าวแทนนักบิน นั่นคือพนักงานอำนวยการบินตามที่ ICAO Annex 6 Part I (2011) ต้องศึกษาเรียนรู้เรื่องการอำนวยการบินตามกฎข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ที่ได้ระบุไว้ใน Annex 6 Part I ถือเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทั้งศิลป์และศาสตร์ ด้วยการฝึกฝนและเสริมสร้างทักษะต่างๆ รวมทั้งต้องรู้จักคำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับการอำนวยการบิน ซึ่งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารกิจการการบินได้มีโอกาสเข้าไปอบรมให้กับหน่วยงานการบินหลายแห่ง โดยในการบริการวิชาการพบว่าพนักงานใหม่ที่รับการอบรมบางส่วนยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ด้านคำศัพท์เฉพาะการอำนวยการบิน ซึ่งการที่จะจัดการอบรมให้กับพนักงานเป็นการเฉพาะทำได้ลำบาก รวมทั้งนักศึกษาบางส่วนยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ด้านคำศัพท์เฉพาะการอำนวยการบินซึ่งนักศึกษาต้องนำไปใช้ในการเรียนและการทำงานในอนาคต

ในปัจจุบันสังคมโลกมีวิวัฒนาการ และเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีผลต่อภาคการศึกษาโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถติดต่อกับคนทั้งโลก สามารถเข้าไปค้นหาข้อมูลได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นขุมความรู้อันมหาศาล สามารถใช้ความรู้อันหลากหลายวิทยาการนี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเอง หรือหน่วยงานให้ทันยุค และยั่งยืน ดังนั้นผู้สอนจึงควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ตามความเหมาะสม เพื่อจะเป็นเครื่องช่วยให้การเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ ยืน ภู่วรวรรณ (2548) อ้างใน สายชล จินโจ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทโดยตรงต่อระบบการศึกษา เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ การจัดระบบการประมวลผล การส่งผ่านการสื่อสารด้วยความเร็วสูงและมีปริมาณมาก การนำเสนอและแสดงผลด้วยระบบสื่อต่างๆ ทั้งในด้านข้อมูล รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวีดีทัศน์ สามารถสร้างระบบการมีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ ทำให้การเรียนยุคใหม่ประสบความสำเร็จ การสร้างความรู้ (Knowledge Construction) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้น เปลี่ยนพฤติกรรมจากการเรียนรู้แบบเฉื่อยมาเป็นการเรียนรู้แบบมีชีวิตชีวา มีการแสวงหามีทักษะในการเลือกรับข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ การออกแบบและการสร้างความรู้จำเป็นต้องสร้างบทเรียนให้มีลักษณะสำคัญหลายอย่างร่วมกันตามความเหมาะสม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์การเป็นอิสระกับระยะทางและเวลา การเข้าถึงได้ทั่วโลก การควบคุมกิจกรรม ความสะดวกใช้งานง่ายมีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ นอกจากนี้ เขมณัฏฐ์ อำนวยวรชัย (2558) ได้กล่าวว่าจากการที่นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆ ด้วยตัวของผู้เรียนเอง ถือว่าเป็นการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย เนื่องจากอินเทอร์เน็ตถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรความรู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งขุมทรัพย์ความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างง่ายดาย นอกจากความรู้ต่างๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้วยังทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในระดับภูมิภาคไปจนถึงระดับข้ามประเทศได้อย่างรวดเร็ว โดยการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นการพัฒนาแหล่งทรัพยากรความรู้ทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์ให้กับผู้เรียนถือเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาเนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีดังกล่าวได้เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษาโดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าและการเข้าถึงความรู้ เนื้อหาสาระ และทรัพยากรทางการเรียนที่มีอยู่อย่างมากมายบนโลกอินเทอร์เน็ตอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้พัฒนาคลังคำศัพท์ผ่านอินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี และการพัฒนาดังกล่าวสามารถตอบสนองการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกด้วย จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งความรู้ให้กับพนักงานอำนวยการบิน นักศึกษา และผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการกลุ่มคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เพื่อพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้จัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดพนักงานการอำนวยการบิน

พนักงานการอำนวยการบินต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ ICAO ที่ได้ระบุใน ANNEX 6 PART I นั่นคือต้องมีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการบิน ได้แก่ การคำนวณและพิจารณาน้ำหนักบรรทุกขณะนำเครื่องบินขึ้นและลง การคำนวณหาจำนวนเชื้อเพลิงที่ต้องใช้สำหรับในเส้นทางบินนั้นๆ และโดยเฉพาะการควบคุมน้ำหนักและควบคุมระวางบรรทุกเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด (International Civil Aviation Organization, 2011) สำหรับการขนส่งทางอากาศเชิงพาณิชย์ ที่จะต้องดำเนินการและตระหนักถึงความปลอดภัยในการบิน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของสนามบินต้นทาง ถึงสนามบินปลายทาง และหรือไปยังสนามบินสำรอง ดังนั้นเพื่อเป็นการรับรองความปลอดภัยในการบิน สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาอย่างถูกต้องนั้นคือก่อนการปฏิบัติการบินทุกครั้งจะต้องมีการคำนวณหาน้ำหนักบรรทุกของเที่ยวบินนั้น และควบคุมระวางบรรทุกให้สอดคล้องกับสมรรถนะของเครื่องบินและให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย หากมีการคำนวณผิดผลาดจะมีผลต่อเครื่องบิน สำหรับองค์ความรู้ด้านการอำนวยการบินที่ต้องมีประกอบด้วยกฎหมายการบิน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอากาศยาน การคำนวณสมรรถนะและวิธีการวางแผนการบิน สมรรถนะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยการบิน อุตุนิยมวิทยา หลักการเดินอากาศ หลักการบิน และการติดต่อด้วยวิทยุ (สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย, 2559)

2. แนวคิดการออกแบบเว็บไซต์

การออกแบบเว็บไซต์ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดจาก พันจันทร์ ธนวัฒนเสถียร และ ปิยะ นากสงค์ (2551) และ จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2554) สรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการเนื้อหาที่ต้องการให้มีอยู่ในคลังคำศัพท์ โดยการออกแบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการ

2. กำหนดขอบข่ายของงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการจัดทำ

3. การออกแบบและพัฒนา Layout และ Template ของเว็บไซต์

4. จัดทำเนื้อหาให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และมีการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

5. การจัดทำเว็บไซต์คำศัพท์ตาม Layout ที่วางไว้ โดยใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ ได้แก่ โปรแกรม Adobe Dreamweaver และ โปรแกรม Adobe Flash เป็นต้น รวมทั้งจัดทำคู่มือผู้ใช้

6. การทดสอบเว็บไซต์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทำงานของเว็บไซต์

7. การดูแลและปรับปรุงพัฒนาเว็บไซต์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เขมณัฏฐ์ อำนวยวรชัย (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจเนื้อหาที่ต้องการให้มีใน

ทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติผ่านเว็บไซต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) พัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติผ่านเว็บไซต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มีดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ข้อสรุปหัวข้อเนื้อหาที่พัฒนาไว้ในทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติ 2) ได้ทรัพยากรความรู้ทางสถิติที่เกิดจากการออกแบบโครงสร้างทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติ (Site Map) และ 3) ผลจากการประเมินเกี่ยวกับทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติจากผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการนำเสนอและเทคนิคการพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก และผลประเมินเกี่ยวกับเนื้อหาทรัพยากรการเรียนรู้ทางสถิติ ปรากฏว่าเนื้อหาในทุกเมนูอยู่ในระดับดีมาก

เยาวเรศ ภักดีจิตรและคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ท้องถิ่นภาคเหนือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ท้องถิ่นภาคเหนือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ท้องถิ่นภาคเหนือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยเป็นดังนี้ 1) ทรัพยากรการเรียนรู้ท้องถิ่นภาคเหนือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพัฒนาเป็นฐานความรู้ในรูปแบบเว็บไซต์ และ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ท้องถิ่นภาคเหนือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลการประเมินประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พนักงานอำนวยการบิน และนักศึกษาอยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการพัฒนาคำศัพท์การอำนวยการบิน มีขั้นตอนดังนี้

1.1. ศึกษาข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดทำคลังคำศัพท์ ความรู้คำศัพท์การอำนวยการบิน

1.2. 300 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

1.3. วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การพัฒนาคำศัพท์การอำนวยการบิน มีขั้นตอนดังนี้

2.1. ผู้วิจัยนำผลการสรุปความต้องการใช้คำศัพท์ที่ได้มาจากขั้นตอนเตรียมการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินมาออกแบบคำศัพท์ผ่านเว็บไซต์ โดยยึดหลักแนวคิดของ จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2554) โดยมีหลักการดังนี้

2.1.1. ความเรียบง่าย การนำเสนอข้อมูลเฉพาะที่จำเป็น มีความเรียบง่าย ไม่มีสิ่งรบกวนสายตาหรือ

อาจสร้างความรำคาญให้กับผู้ใช้

2.1.2. ความสม่ำเสมอ ใช้รูปแบบระบบการนำทาง (Navigation) และโทนสีเดียวกันตลอดทั้งเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้เข้าเยี่ยมชมรู้สึกว่าอยู่ในสถานที่เดิมตลอดการเยี่ยมชมเว็บไซต์นั้นๆ

3. ระบบนำทาง มีระบบนำทางที่ใช้งานง่าย ออกแบบให้ผู้ใช้งานง่ายและสะดวก มีรูปแบบและลำดับของรายการที่สม่ำเสมอ

4. คุณภาพในการออกแบบ ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบเช่นเดียวกับสื่อประเภทอื่นๆ

5. การออกแบบหน้าจอที่สมดุลกันระหว่างเมนูรายการเลือก เนื้อหา ภาพประกอบ ช่วยให้ผู้ใช้สนใจเนื้อหาได้มาก โดยมากมักจะแบ่งจอภาพเป็นส่วนๆ

6. ความละเอียดของจอภาพ ปัจจุบันความละเอียดของจอภาพที่นิยมใช้มีสองค่า คือ 800x600 pixel และ 1024 x 768 pixel

7. การนำเสนอเนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อความ ใช้ฟอนต์มาตรฐานและตัวอักษรมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการกำหนดขนาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2.2. ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์ ดังนี้

2.2.1. รวบรวมเนื้อหา สาระความรู้คำศัพท์ต่างๆ และสังเคราะห์เนื้อหาความรู้คำศัพท์

2.2.2. การออกแบบ Template และ Layout ของเว็บไซต์

2.2.3. การเขียนเนื้อหาลงในเว็บไซต์ โดยผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่จะนำลงในเว็บไซต์

2.2.4. จัดทำเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Google Sites

2.2.5. การทดสอบการทำงานของเว็บไซต์

2.2.6. เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้ Search Engine ค้นหาได้อย่างง่าย

3. การประเมินประสิทธิภาพของคำศัพท์การอำนวยการบิน มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

3.1. ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคลังคำศัพท์ความรู้คำศัพท์การอำนวยการบิน

3.2. พัฒนาแบบประเมินประสิทธิภาพของคำศัพท์อำนวยการบินผ่านเว็บไซต์สำหรับ ผู้เชี่ยวชาญ พนักงานอำนวยการบินและนักศึกษา

3.3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

3.4. ปรับปรุงแบบประเมินหลังจากการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

3.5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบิน จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 2 คน พนักงานอำนวยการบินพนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด และบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด จำนวน 10 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และนักศึกษาคณะการบินจำนวน 300 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

3.6. วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการพัฒนาคำศัพท์การอำนวยการบิน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ 1) พนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด 2) พนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด และ 3) นักศึกษาคณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 1,000 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ

พนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด จำนวน 10 คน และพนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด จำนวน 10 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี

นักศึกษาคณะการบินในมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 300 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของYamane (1967) กำหนดความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดไม่เกิน 5% ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามชั้นปี ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4

2. ขั้นประเมินประสิทธิภาพของคำศัพท์การอำนวยการบิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ พนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด และพนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด นักศึกษาคณะการบินมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 1,000 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบิน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ

1. พนักงานอำนวยการบินบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด จำนวน 10 คน และพนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด จำนวน 10 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. นักศึกษาคณะการบินในมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 300 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1967) กำหนดความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดไม่เกิน 5% ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามชั้นปี

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบิน จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 2 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการใช้คำศัพท์การอำนวยการบิน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ใช้การวัดคุณภาพของเครื่องมือ มีการประเมินอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ 1) รศ.ดร.สุรชัย สิกขาบัณฑิต 2) เรืออากาศโท ดร.สุฐิต ห่วงสุวรรณ และ 3) ผศ.ดร.ธีรพจน์ เวศพันธุ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

2. แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของคำศัพท์อำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด จะใช้การวัดคุณภาพของเครื่องมือ จะมีการประเมินอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ คือ 1) รศ.ดร.สุรชัย สิกขาบัณฑิต 2) เรืออากาศโท ดร.สุฐิต ห่วงสุวรรณ และ 3) ผศ.ดร.ธีรพจน์ เวศพันธุ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามทั้งชุดต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำหนังสือส่งออก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานอำนวยการบิน และนักศึกษาตามกลุ่มเป้าหมาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้วนำมาวิเคราะห์ผลข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเตรียมการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน

จากผลการสรุปความคิดเห็นของพนักงานอำนวยการบินและนักศึกษาคณะการบินในมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับหัวข้อคำศัพท์ในคลังคำศัพท์การอำนวยการบินและรูปแบบคลังคำศัพท์ที่ต้องการดังตารางที่ 1

ตาราง 1

ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อคำศัพท์ในคลังคำศัพท์การอำนวยการบินและรูปแบบคลังคำศัพท์ที่ต้องการ

หัวข้อ	พนักงานอำนวยการบิน			นักศึกษาคณะการบิน		
	$\bar{x}$	SD	ระดับความต้องการ	$\bar{x}$	SD	ระดับความต้องการ
1. หมวดคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์						
1.1 Air Law and Regulation	4.20	0.63	มาก	4.22	0.60	มาก
1.2 Aircraft Performance	4.30	0.67	มาก	4.31	0.51	มาก
1.3 Aircraft Weight and Balance	4.30	0.67	มาก	4.33	0.52	มาก
1.4 Flight Planning	4.90	0.32	มากที่สุด	4.40	0.52	มาก
1.5 Meteorology for Flight Planning	4.80	0.42	มากที่สุด	4.35	0.42	มาก
1.6 Transportation of Dangerous Goods By Air for Flight Operation Officer	4.50	0.71	มาก	4.29	0.54	มาก
1.7 Air Navigation and Navigational Aid (NAVAID)	4.40	0.70	มาก	4.35	0.65	มาก
1.8 Radio Communication	4.40	0.70	มาก	4.21	0.52	มาก
1.9 Principles of Flight	4.20	0.63	มาก	4.42	0.53	มาก
1.10 Aeronautical Information Service (AIS)	4.50	0.53	มาก	4.34	0.50	มาก
2. หมวดคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์						
2.1 มีข้อความภาษาอังกฤษอธิบายชัดเจน	4.60	0.52	มากที่สุด	4.27	0.52	มาก
2.2 มีข้อความภาษาไทยอธิบายชัดเจน	4.50	0.71	มาก	4.41	0.61	มาก
2.3 มีการจัดเนื้อหาคำศัพท์เป็นหมวดหมู่	4.60	0.52	มากที่สุด	4.40	0.57	มาก
2.4 มีรูปภาพประกอบในการนำเสนอ	4.30	0.82	มาก	4.37	0.53	มาก
2.5 สามารถค้นหาคำศัพท์ต่างๆ ได้ตามความต้องการ	4.60	0.52	มากที่สุด	4.30	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าพนักงานอำนวยการบินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหมวดคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หมวด Flight Planning มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และรูปแบบคลังคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการจัดเนื้อหาคำศัพท์เป็นหมวดหมู่ และสามารถค้นหาคำศัพท์ต่างๆ ได้ตามความต้องการ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 สำหรับนักศึกษาคณะการบินพบว่าพนักงานอำนวยการบินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหมวดคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในคลังคำศัพท์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หมวด Flight Planning มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และรูปแบบคลังคำศัพท์ที่ต้องการให้มีในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการจัดเนื้อหาคำศัพท์เป็นหมวดหมู่ และสามารถค้นหาคำศัพท์ต่างๆ ได้ตามความต้องการ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

2. ผลการพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน

การออกแบบคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสำรวจความคิดเห็นจากพนักงานอำนวยการบิน บริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด และพนักงานอำนวยการบินบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด และนักศึกษาคณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย พร้อมกับศึกษาหลักการออกแบบเว็บไซต์จาก ตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาประมวลกับความรู้ด้านการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ที่ศึกษาไว้ และออกแบบความรู้คลังคำศัพท์การอำนวยการบิน ซึ่งผลการออกแบบคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน แบ่งหมวดหมู่คำศัพท์ไว้ทั้งสิ้น 6 หมวดหมู่ ได้แก่

1. หมวดหมู่คำศัพท์การบินทั่วไป (General) เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและข้อบังคับทางอากาศ (Air Law and Regulation) การเดินอากาศและเครื่องช่วยการเดินอากาศ (Air Navigation and Navigational Aid) วิทยุสื่อสาร (Radio Communication)

2. หมวดหมู่คำศัพท์สมรรถนะอากาศยาน (Aircraft Performance) เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการบิน (Principles of Flight) และสมรรถนะอากาศยาน (Aircraft Performance)

3. หมวดหมู่คำศัพท์น้ำหนักและความสมดุลของอากาศยาน (Aircraft Weight and Balance)

4. หมวดหมู่คำศัพท์การวางแผนการบิน (Flight Planning) เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการบิน (Flight Planning) และการบริการข่าวสารการบิน (Aeronautical Information Service)

5. หมวดหมู่คำศัพท์อุตุนิยมวิทยาสำหรับการวางแผนการบิน (Meteorology for Flight Planning)

6. หมวดหมู่คำศัพท์การขนส่งสินค้าทางอากาศสำหรับพนักงานอำนวยการบิน (Air Cargo for Flight Operation Officer)

โดยมีคำศัพท์ทั้งสิ้นจำนวน 226 คำ ซึ่งรูปแบบคลังคำศัพท์การอำนวยการบินเป็นดังภาพที่ 2 และ 3

ภาพ 2 *หน้าโฮมเพจคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน*

ภาพ 3 *หมวดคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน*

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน

การประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบิน ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบินและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 คน และสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้จากพนักงานอำนวยการบินจากพนักงานอำนวยการบินของบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัดและบริษัทไทยสมายล์แอร์เวย์จำกัด จำนวน 10 คน และนักศึกษาคณะการบินระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย จำนวน 300 คน ใช้เกณฑ์การแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 ความหมาย มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 ความหมาย มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 ความหมาย ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 ความหมาย น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 ความหมาย น้อยที่สุด

ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 - 4

ตาราง 2

ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากผู้เชี่ยวชาญ (n = 5)

หัวข้อ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. คำศัพท์มีความทันสมัย	4.20	0.45	มาก
2. คำศัพท์ครอบคลุมเนื้อหาการอำนวยการบิน	4.20	0.45	มาก
3. คำศัพท์มีการอธิบายความหมายได้ถูกต้องตามหลักการทางวิชาการ	4.20	0.45	มาก
4. คำศัพท์มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
5. สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว	4.80	0.45	มากที่สุด
6. การออกแบบเว็บไซต์น่าสนใจ	4.40	0.55	มาก
7. การจัดวางเมนูต่างๆ มีความเหมาะสม สวยงาม	4.40	0.55	มาก
8. การจัดรูปแบบของเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน	4.20	0.45	มาก
9. ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดเหมาะสม อ่านง่าย	4.20	0.45	มาก
10. การใช้สีมีความเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
11. ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม	4.00	0.71	มาก

12. ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย	4.00	0.71	มาก
13. มีการจัดวางองค์ประกอบได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.71	มาก
รวม	**4.28**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินที่พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าคลังคำศัพท์มีความเหมาะสมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อผลประเมินที่มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คำศัพท์มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80

ตาราง 3

ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากพนักงานอำนวยการบิน (n = 10)

หัวข้อ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. คำศัพท์มีความทันสมัย	4.50	0.53	มาก
2. คำศัพท์ครอบคลุมเนื้อหาการอำนวยการบิน	4.30	0.48	มาก
3. คำศัพท์มีการอธิบายความหมายได้ถูกต้องตามหลักการทางวิชาการ	4.50	0.53	มาก
4. คำศัพท์มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้	4.30	0.48	มาก
5. สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว	4.20	0.63	มาก
6. การออกแบบเว็บไซต์น่าสนใจ	4.20	0.63	มาก
7. การจัดวางเมนูต่างๆ มีความเหมาะสม สวยงาม	4.20	0.63	มาก
8. การจัดรูปแบบของเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน	4.40	0.70	มาก
9. ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดเหมาะสม อ่านง่าย	4.30	0.68	มาก
10. การใช้สีมีความเหมาะสม	4.20	0.63	มาก
11. ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม	4.20	0.63	มาก
12. ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย	4.50	0.71	มาก
13. มีการจัดวางองค์ประกอบได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.63	มาก
รวม	**4.31**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 3 ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากพนักงานอำนวยการบิน พบว่าโดยภาพรวมพนักงานอำนวยการบินมีความคิดเห็นว่าคลังคำศัพท์อำนวยการบินมีความเหมาะสมในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อผลประเมินที่มีคะแนนอยู่ในระดับมาก พบว่าทุกหัวข้อมีผลประเมินอยู่ระดับมาก

ตาราง 4

ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากนักศึกษาคณะการบิน (n = 300)

หัวข้อ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. คลังคำศัพท์ใช้งานง่าย	4.24	0.57	มาก
2. คำศัพท์ครอบคลุมเนื้อหาการอำนวยการบิน	4.29	0.50	มาก
3. คำศัพท์มีการอธิบายความหมายได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.36	0.53	มาก
4. คำศัพท์มีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้	4.31	0.49	มาก
5. สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว	4.32	0.59	มาก
6. การออกแบบเว็บไซต์น่าสนใจ	4.37	0.55	มาก
7. การจัดวางเมนูต่างๆ มีความเหมาะสม สวยงาม	4.32	0.55	มาก
8. การจัดรูปแบบของเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน	4.19	0.54	มาก
9. ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดเหมาะสม อ่านง่าย	4.38	0.55	มาก
10. การใช้สีมีความเหมาะสม	4.32	0.52	มาก
11. ภาพประกอบมีความเหมาะสม สวยงาม	4.27	0.52	มาก
12. ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย	4.37	0.61	มาก
13. มีการจัดวางองค์ประกอบได้อย่างเหมาะสม	4.35	0.58	มาก
รวม	**4.31**	**0.55**	**มาก**

จากตารางที่ 4 ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากนักศึกษาคณะการบิน พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษาคณะการบินมีความคิดเห็นว่าคลังคำศัพท์อำนวยการบินมีความเหมาะสมในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อผลประเมินที่มีคะแนนอยู่ในระดับมาก พบว่าทุกหัวข้อมีผลประเมินอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาคลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้มีการศึกษาความต้องการจากผู้ใช้ ได้แก่ พนักงานอำนวยการบินและนักศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Shakarli, S. (n.d.) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ว่า ต้องมีการศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้ก่อน ซึ่งต้องเข้าใจความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสอบถามความต้องการจากผู้ใช้เกี่ยวกับหัวข้อและรูปแบบที่ผู้ใช้ต้องการ โดยผลสรุปความต้องการหัวข้อคำศัพท์ในคลังคำศัพท์อำนวยการบินตามที่ผู้ใช้ต้องการ สอดคล้องกันกับมาตรฐานที่องค์การการบินระหว่างประเทศ (ICAO) กำหนดไว้ใน Annex I Personnel Licensing เกี่ยวกับความรู้ที่พนักงานการอำนวยการบินต้องมีได้แก่ ความรู้ด้านกฎหมายและข้อบังคับทางอากาศ ความรู้พื้นฐานด้านโครงสร้างและสมรรถนะของอากาศยาน การวางแผนการบิน อุตุนิยมวิทยาการบิน หลักการบิน และผลสรุปเกี่ยวกับรูปแบบที่ผู้ใช้ต้องการสอดคล้องกับแนวคิดของ พันจันทร์ ธนวัฒนเสถียร และ ปิยะ นากสงค์ (2551) และ จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2554) ที่กล่าวถึงหลักการออกแบบเว็บไซต์ที่ดีจะต้องมีเนื้อหาที่น่าสนใจ และเนื้อหาที่เป็นข้อความ สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ฟอนต์ที่นำมาใช้งานควรเป็นฟอนต์มาตรฐานและตัวอักษรควรมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการกำหนดขนาดที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดวางกราฟิกให้เหมาะสมเพื่อให้เว็บไซต์ดูลงตัว รวมถึงการจัดองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสม

2. ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการออกแบบคลังคำ

ศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ตามแนวคิดของจินตวีร์ คล้ายสังข์ (2554) ได้กล่าวว่าการออกแบบเว็บไซต์นั้นมีความสำคัญมากและอาจถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการวางแผนสร้างเว็บไซต์ เว็บไซต์ที่ดีนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ข้อมูลต้องมีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ มีการจัดเนื้อหาที่ชัดเจน และง่ายต่อการสืบค้น รวมทั้งยังสอดคล้องกับ กฤติญา สกุลเสาวภาค และคณะ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพการออกแบบ (Design Stability) ถ้าอยากให้ผู้ใช้รู้สึกว่าเว็บไซต์มีคุณภาพสูง และเชื่อถือได้ ก็ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้าง โดยผู้วิจัยต้องศึกษาหลักการออกแบบการพัฒนาเว็บไซต์ จากตำรา เอกสารสิ่งพิมพ์ แหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ต จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาจัดกลุ่มและสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปใช้ออกแบบเว็บไซต์ให้เหมาะสม จากผลการดำเนินการทั้งหมดจึงส่งผลให้ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ใช้ทั้งพนักงานอำนวยการบินและนักศึกษามีความคิดเห็นว่าคลังคำศัพท์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก นอกจากนี้ผลประเมินประสิทธิภาพของคลังคำศัพท์การอำนวยการบินนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมณัฏฐ์ อำนวยวรชัย (2558) และเยาวเรศ ภักดีจิตร และคณะ (2560) ที่กล่าวว่าผลการประเมินประสิทธิภาพเกี่ยวกับทรัพยากรการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากความต้องการและมีการออกแบบที่เหมาะสมทำให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจและมีผลประเมินประสิทธิภาพในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พนักงานอำนวยการบิน นักศึกษาคณะการบิน หรือผู้สนใจสามารถใช้คลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่คำศัพท์ไว้อย่างชัดเจน และสามารถสืบค้นหาคำศัพท์ที่ผู้ใช้ต้องการได้อย่างง่ายดาย

2. ผู้ที่สนใจงานด้านการบินสามารถใช้คลังคำศัพท์การอำนวยการบินผ่านเว็บไซต์ โดยสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากคลังคำศัพท์ที่พัฒนาขึ้นมีการรวบรวมคำศัพท์พื้นฐานการบิน กฎระเบียบและข้อบังคับด้านการบิน อุตุนิยมวิทยา และหลักการบินซึ่งเป็นรายวิชาพื้นฐานทางด้านการบิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาคลังคำศัพท์ผ่านเว็บไซต์ในงานที่เกี่ยวข้องด้านการจราจรทางอากาศ การขนส่งสินค้าทางอากาศ หรืองานอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาผลการนำคลังคำศัพท์การอำนวยการบินไปใช้ในการเรียนการสอน

References

Airports of Thailand Public Company Limited. (2017). *Annual Report 2017*. Retrieved from https://www.airportthai.co.th/wp-content/uploads/2018/ 05/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2560-%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%97.-Thai.compressed.pdf. (in Thai)

_____. (2017). *Sustainable Development Report 2017*. Retrieved from https://www.airportthai.co.th/wpcontent/uploads/2018/05/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B7%E0%B8%99-2560-%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%97-1.pdf

Aumnuaiworachai, K. (2015). Development of Statistics Learning Resource to Support Student Centered Learning on Website. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, *9*(1), 204 – 212. (in Thai)

International Civil Aviation Organization. (2011). *Annex 6, Operation of Aircraft Part I, International Commercial Air Transport – Aeroplanes*. Retrieved from https://www.verifavia.com/bases/ressource_pdf/299/icao-annex-6-part-i.pdf

Jinjo, S. (2007). *Development of blended learning model for computer programming language in business computer study (Doctoral Dissertation)*. Bangkok: Graduate School, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)

Khlaisang, J. (2011). *Principal of educational website design: theory to practice*. Retrieved from http://support.thaicyberu.go.th/research/tcu_website.pdf. (in Thai)

Pakdeejit, Y., Sumalee, S., & Srisaard, S. (2017). Development of Learning Resources of Northern Community for lower secondary education. *Social Sciences Research and Academic Journal Nakhon Sawan Rajabhat University*, *12*(34), 83-98. (in Thai)

Thanawattanasatien, P., & Naksong, P. (2008). *Website design and development*. Bangkok: Success Media Co., Ltd. (in Thai)

The Civil Aviation Authority of Thailand. (2016). *Flight operations officer/flight dispatcher*. Retrieved from https://www.caat.or.th/th/archives/20944. (in Thai)

Sakulsaowapak, K., Siriwattanakul, K., Sunthoravej, T., & Nimkumpai, A. (2009). *Professional web design*. Bangkok: Internet and Design Institute. (in Thai)

Shakarli, S. (n.d.). *6 Web development steps to design an excellent website*. Retrieved from https://www.webzool.io/6-web-development-steps-design-website

Yamane, T. (1967). *Statistics; an Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

แนะนำหนังสือ
Book Review

โดย ศิริวิจิตร ปานตระกูล
By Sirivijit Pantrakul
สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Business English Department School of Liberal Arts, Eastern Asia University

ชื่อหนังสือ: วรรณคดีทัศนา ๑ : วรรณกรรมกับสังคม

ผู้เขียน: รศ.ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์
ผศ.ดร. ศิริพร ศรีวรกานต์
ผศ.ดร. ชุติมา ประกาศวุฒิสาร
และ อ.ดร. ถนอมนวล หิรัญเทพ

สำนักพิมพ์: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่พิมพ์: ๒๕๖๐

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือชุดฐานความรู้อักษรศาสตร์ ซึ่งเขียนโดยคณาจารย์ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา ซึ่งมีพระราชดำริในอันที่จะให้ประชาชนมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญาจรรโลงชาติบ้านเมืองให้มีวัฒนธรรมความเจริญก้าวหน้า ด้านวัตถุและจิตใจไปพร้อมกัน

หนังสือ วรรณคดีทัศนา ๑ : วรรณคดีกับสังคม เป็นหนังสือความรู้พื้นฐานสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาทางด้านวรรณกรรมและวรรณกรรมวิจารณ์ มุ่งเน้นในการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรม ธรรมชาติและลักษณะต่างๆของวรรณกรรม รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในด้านต่างๆ ต้นแบบของการทำหนังสือชุดนี้คือ หนังสือชุด A very short Introduction ของ Oxford University ซึ่งเสนอวิชาความรู้อย่างง่าย แต่เป็นหนังสือวิชาการเต็มรูปแบบ จึงถือเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาวรรณคดี ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎี แต่ยังสามารถเข้าใจการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้วิเคราะห์ประเด็นต่างๆที่สังคมร่วมสมัยให้ความสำคัญผ่านตัวบทวรรณกรรม

เนื้อหาภายในเล่มนี้ประกอบด้วย 4 บท สามารถอธิบายเนื้อหาในแต่ละบทได้ดังนี้

บทนำ: ปริทัศน์วรรณกรรมศึกษา เขียนโดย รศ.ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์

ในบทนำ มีการอธิบายหัวข้อต่างๆ ได้แก่ นิยามของวรรณคดีและวรรณกรรม ประเภทของวรรณกรรม องค์ประกอบของวรรณกรรม และการศึกษาวรรณกรรม

การนิยามวรรณคดีและวรรณกรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและแตกต่างไปตามแต่ละสังคม ในสังคมไทยมีการจำแนกระหว่างคำว่า “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” คำว่า “วรรณกรรม” นั้นหมายถึง ข้อเขียนทั่วไปโดยไม่ได้พิจารณาประเมินคุณค่าว่าเป็นหนังสือที่แต่งดีหรือไม่ ส่วน การจำแนกงานเขียนเป็นวรรณคดีนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาพิสูจน์ เป็นงานเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีและมีวรรณศิลป์ การนิยามความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมและวรรณคดียังแตกต่างตามบริบทเวลาและสถานที่ ในภาษาอังกฤษคำว่า “literature” ครอบคลุมความหมาย

ของทั้งวรรณกรรมและวรรณคดี ต่อมามหาวิทยาลัย องค์กรต่างๆ อาทิ วรรณคดีสโมสร สมาคมภาษาและหนังสือ และอื่นๆ ขยายขอบเขตของกลุ่มงานทำให้คนเริ่มนิยมใช้คำว่า "วรรณกรรม" มากกว่าคำว่า "วรรณคดี" เนื่องจากเป็นคำกลางที่ไม่แฝงนัยแห่งการประเมิน

ประเภทของวรรณกรรม จำแนกออกเป็นบันเทิงคดี (fiction) หรือบันทิงคดีร้อยแก้ว (prose fiction) กวีนิพนธ์ (poetry) และ บทละคร (drama)

องค์ประกอบของวรรณกรรม แบ่งออกเป็น โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉากท้องเรื่อง มุมมอง แก่นเรื่อง

การศึกษาวรรณกรรม นับเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากผู้ศึกษาต้องเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ อันได้แก่วรรณกรรมวิจารณ์ (literary criticism) หมายถึง การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ และทฤษฎีวรรณกรรม (Literary theory) หมายถึงการแสวงหาความรู้ทั่วไปและธรรมชาติของวรรณกรรม อันเป็นการสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการวิจารณ์วรรณกรมที่แตกต่างและหลากหลาย พัฒนาการของวรรณกรรมศึกษายังสัมพันธ์กับการเกิดขึ้นของสาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ (comparative literature) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดที่ว่าเราควรศึกษาวรรณกรรมข้ามพรมแดนต่างๆที่เคยมีคนกำหนดไว้และควรเป็นการเปรียบเทียบข้ามพรมแดนชาติเพื่อลบล้างอคติระหว่างเผ่าพันธุ์และใช้วรรณกรรมเป็นสะพานสร้างความเข้าใจการการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

วรรณกรรมมุกตลกและวรรณกรรมเสียดสี เขียนโดย ผศ.ดร.ศิริพร ศรีวรกานต์

ในบทความนี้ มีการนำเสนอประเด็นหลักสองประเด็นได้แก่ วรรณกรรมมุกตลก : ผู้มีอำนาจในฐานะตัวตลก และ วรรณกรรมเสียดสี : สุนทรียศาสตร์แห่งการเย้ยหยัน โดยมีข้อสรุปคือ วรรณกรรมมุกตลกเป็นกระบอกเสียงให้กับผู้ไร้อำนาจได้มีโอกาสในการยั่วล้อผู้มีอำนาจโดยมีเสียงหัวเราะมาบดบังหรืออำพรางความขัดแย้งในโลกของความเป็นจริงซึ่งผู้ไร้อำนาจไม่สามารถต่อกรกับผู้มีอำนาจได้ ส่วนการเสียดสีใช้กลวิธีการลดทอนคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการทำให้ดูน่าหัวเราะ เพื่อปลุกความบันเทิงผสมผสานไปด้วยการดูถูกเยาะหยัน เสียดสีปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคลชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง ชาติใดชาติหนึ่ง หรือสถาบัน

ชายขอบในวรรณกรรม เขียนโดย ผศ.ดร.ชุติมา ประกาศวุฒิสาร

ในบทความนี้มีการนำเสนอประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ความเป็นชายขอบและคนชายขอบ ปัญหาในการศึกษาวิเคราะห์คนชายขอบ และวรรณกรรมชายขอบและลักษณะเด่น

ในเรื่องความเป็นชายขอบและวรรณกรรมชายขอบ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า "ชายขอบ" ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ หรือข้อบกพร่องของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ความเป็นชายขอบเป็นผลมาจากกระบวนการต่างๆทางสังคมเช่น การพัฒนา การสร้างรัฐชาติ กระแสโลกาภิวัฒน์ กระบวนการเหล่านี้มีผู้เรียกว่า "กระบวนการทำให้เป็นคนชายขอบ" (Marginalization) ในการทำความเข้าใจความเป็นชายขอบและกลุ่มคนชายขอบ จะช่วยเราทำความเข้าใจตัวตนของเราได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ ในบริบทหรือสภาวการณ์อย่างหนึ่ง เราอาจมีส่วนผลักดันให้กลุ่มคนใดกลุ่มหนึ่งกลายเป็นคนชายขอบ แม้จะกระทำสิ่งนั้นโดยไม่รู้ตัว

ปัญหาในการศึกษาวิเคราะห์คนชายขอบ ที่มักพบบ่อยคือการนำเสนอภาพของคนกลุ่มนี้อย่างไร้บริบทสัมพันธ์และการละเลยมิติตัวตนของคนชายขอบ วิธีการดังกล่าวนำไปสู่การลดทอนคนชายขอบให้เป็นเพียงวัตถุในการศึกษา นอกจากนี้กระแสพหุวัฒนธรรมและมโนทัศน์เรื่องความจริงแท้ ยังเป็นสิ่งที่จำกัดเสียงและตัวตนของคนชายขอบให้อยู่ภายใต้บรรทัดฐานที่สังคมกำหนด

นักเขียนของกลุ่มชายขอบมักเริ่มต้นจากการนำประสบการณ์ของตนมาสร้างเป็นองค์ความรู้ มีการเล่าเรื่องราวของตนเอง ตัวละครจะบอกเล่าประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนไปพร้อมกัน และใช้วรรณกรรมปลุกกระแสสำนึกร่วมของกลุ่มคนให้ตระหนักถึงสถานภาพของตนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสถานภาพของกลุ่มของตน วรรณกรรมชายขอบจึงมักเป็นงานเขียนประเภทอัตชีวประวัติ บันทึกความทรงจำ อัตชาติพันธุ์วรรณา มีนัยยะทางการเมือง และเป็นงานวรรณกรรมที่ละมิดขนบ กฎเกณฑ์ของการประพันธ์ เนื่องจากนักเขียนในกลุ่มนี้มองว่าขนบเหล่านี้คือข้อจำกัดในการนำเสนอประสบการณ์เรื่องราวของกลุ่มคนชายขอบ

วรรณกรรมกับความพิการ เขียนโดย อ.ดร.ถนอมนวล หิรัญเทพ

บทความนี้นำเสนอเรื่อง การศึกษาความพิการด้าน

วรรณคดีศึกษา กับมุมมองความพิการศึกษา (Disability Studies) และกระบวนทัศน์หรือแม่แบบในการมองความพิการ (Paradigms or Models of Disability) กับการศึกษาความพิการในสังคม วัฒนธรรมและในวรรณกรรม

การศึกษาความพิการด้วยมุมมองความพิการในวรรณกรรมมักปรากฏในสองแนวทางหลักได้แก่ 1) การศึกษาในเชิงวิพากษ์ถึงความหมายของความพิการในสังคมวัฒนธรรมทั่วไป ที่มักถูกกำหนดโดยแนวคิดกระแสหลักของสังคมในแต่ละยุคสมัย สร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับความพิการในลักษณะที่ดูเหมือนเป็นความหมายที่เป็นธรรมชาติโดยไม่ต้องมีการโต้แย้ง และมีผลกระทบในเชิงลบต่อสถานภาพของคนพิการ แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดการแบ่งแยกคนโดยใช้ความไม่พิการเป็นมาตรฐาน (Ableism) ซึ่งทำให้คนพิการถูกมองว่าเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ 2) การวิเคราะห์ให้เห็นมุมมอง เสียง หรือจุดยืนของคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่แสดงให้เห็นร่องรอย ความเป็นไปได้ หรือการแสดงออกเพื่อการขัดขืนหรือต่อรองกับความหมายของความพิการในเชิงกดขี่ที่สังคมกระแสหลักมอบให้ และการสร้างสรรค์ความหมายใหม่ที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านสถานภาพของคนพิการได้

ส่วนในกระบวนทัศน์ แม่แบบหรือกรอบความคิดในการมองความพิการแบ่งได้เป็น 4 แบบ ได้แก่ 1) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงสัญลักษณ์ (The symbolic paradigm of disability) 2) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงการแพทย์หรือเชิงปัจเจกบุคคล (The medical/individual paradigm of disability) 3) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงสังคม/การเมือง/ชนกลุ่มน้อย (The social/political/ minority paradigm of disability) และ4) กระบวนทัศน์ความพิการเชิงวัฒนธรรม (The cultural paradigm of disability)

ผู้เขียนได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับความพิการได้เป็นสองประเด็นได้แก่ วรรณกรรมเป็นช่องทางหรือพื้นที่ในการสร้างความหมายของความพิการ และ ความพิการมีบทบาทในกระบวนการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม นอกจากนี้ผู้เขียนได้นำเสนอคำถามซึ่งอาจใช้ในการศึกษาวรรณกรรมกับความพิการ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษางานวรรณกรรมต่อไป

สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาวรรณกรรม นอกเหนือจากหนังสือ วรรณคดีทัศนา ๑ : วรรณคดีกับสังคม แล้ว ผู้เขียนขอแนะนำหนังสือวรรณคดีทัศนา ๒ วรรณกรรมข้ามศาสตร์ ซึ่งนำเสนอทิศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงวรรณกรรมกับศาสตร์แขนงอื่นๆ ได้แก่วรรณกรรมกับจิตวิเคราะห์ วรรณกรรมกับภาพยนตร์ และวรรณกรรมกับการแปล

ใบสมัครสมาชิก

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

☐ สมัครสมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุ

1. ประเภทสมาชิก

1.1 ☐ ประเภท บุคคล

ชื่อ_____นามสกุล_____เลขที่สมาชิก_____

1.1.1 บุคลากรภายใน: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

☐ นักศึกษา ○ ปริญญาโท ○ ปริญญาเอก

☐ อาจารย์ หรือ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.1.2 บุคลากรภายนอก: สถาบัน/หน่วยงาน _____

☐ นักศึกษา ○ ปริญญาโท ○ ปริญญาเอก

☐ อาจารย์ หรือ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.2 ☐ ประเภท หน่วยงาน

2. ที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร

เลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____

แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____ อีเมล์ _____

3. ประเภทการสมัครฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

☐ 1 ปี 3 ฉบับ เป็นเงิน 800 บาท ☐ 2 ปี 6 ฉบับ เป็นเงิน 1,500 บาท

☐ 5 ปี 15 ฉบับ เป็นเงิน 3,500 บาท

หมายเหตุ ค่าสมาชิกรวมค่าจัดส่งแล้ว

ข้าพเจ้าได้ชำระค่าสมาชิก จำนวน_____บาท (_____)

☐ เงินสด

☐ ธนาณัติ (ธนาณัติ ปณ.ธัญบุรี ในนาม มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย)

☐ โอนเงินเข้าบัญชี ○ ธนาคารกรุงเทพ สาขาบิ๊กซี ธัญบุรี บัญชีกระแสรายวัน เลขที่บัญชี 946-3-00392-2

○ ธนาคารกรุงไทย สาขารังสิต-นครนายก คลอง 4 บัญชีกระแสรายวัน เลขที่ 148-6-00715-5

○ ธนาคารกสิกรไทย สาขาคลอง 6 ธัญบุรี บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 416-2-22712-8

เมื่อโอนแล้ว กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินกลับทาง E-Mail: sujittra@eau.ac.th หรือ Fax 02-577-1053

การออกใบเสร็จ

☐ ไม่ต้องการ ☐ ต้องการ ออกใบเสร็จในนาม _____

ลงชื่อผู้สมัคร _____

(_____)

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ
ชั้น 4 อาคารชวน ชวนิชย์ (ห้อง C423) มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
(วงเล็บมุมซองด้านขวา "สมาชิกวารสาร EAU")

สำหรับเจ้าหน้าที่

หมายเลขสมาชิก_____หมายเลขใบเสร็จ_____

ตั้งแต่ฉบับที่_____ลงชื่อผู้รับสมัคร_____

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110
โทรศัพท์ : 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 โทรสาร : 0-2577-1053
www.eau.ac.th E-mail: eau_heritage@eau.ac.th
http://eauheritage.eau.ac.th/

ปรัชญา | **"บ่อเกิดแห่งปัญญา คือ การศึกษาที่กว้างไกล"**
(Wisdom Through Global Education)

วิสัยทัศน์ | **"มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อคุณภาพและคุณธรรมในเอเชีย"**
(Learning University for Quality and Morality in Asia)